TATIANA și ALEXANDER

Continuarea bestsellerului internațional
„CĂLĂREȚUL DE ARAMĂ”

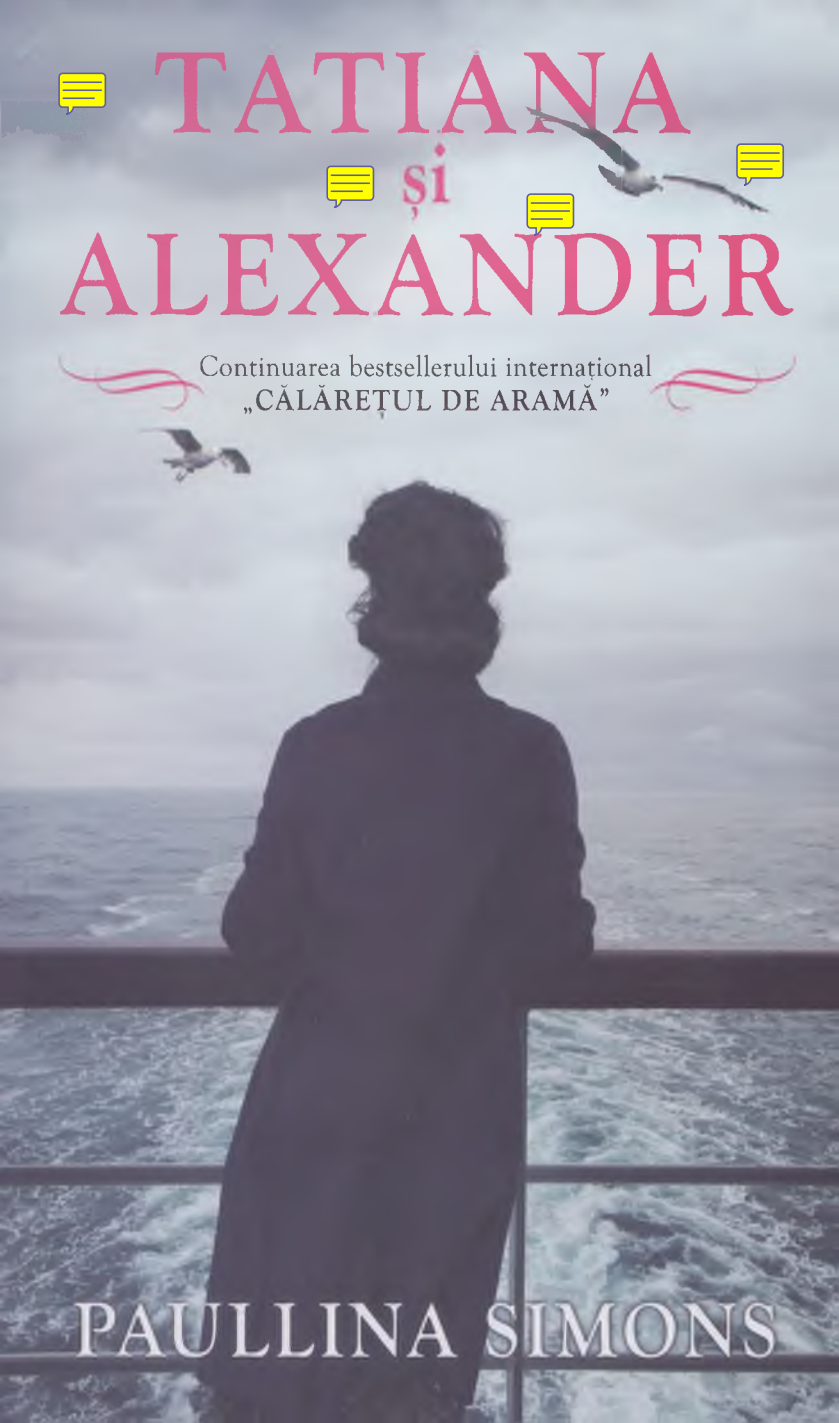

PAULLINA SIMONS

Durerea și bucuria, deznădejdea și speranța, prietenia și trădarea se împletesc în acest roman emoționant, ale cărui personaje principale, foarte curajoase și îndrăgite de cititorii CĂLĂREȚULUI DE ARAMĂ, *sunt în stare să sfideze chiar și cel mai crunt destin în numele iubirii.*

Tatiana, însărcinată și văduvă la cei optsprezece ani ai ei, fuge dintr-un Leningrad aflat în ruine, pentru a începe o nouă viață în America. Dar fantomele trecutului nu-i dau pace: ea continuă să creadă că Alexander, soțul ei și maior al Armatei Roșii, trăiește.

Aflat în Uniunea Sovietică, Alexander scapă în ultima clipă de executare, dar din acel moment îndură chinurile la care este supus de către forțele represive din cauza originii lui americane. Doar amintirea soției sale îi alină sufletul și îl ajută să supraviețuiască în condițiile mizere din lagărele de muncă silnică.

Presimțind că soțul ei este încă în viață și descoperind o pistă care-i confirmă bănuielile, Tatiana pleacă în Europa ca asistentă a Crucii Roșii și înfruntă ororile războiului pentru a-l găsi pe bărbatul pe care-l iubește.

Ficțiune istorică pentru tineri.
www.edituraepica.ro
ISBN 978-606-8754-54-3
EPICA

„Romanul are toate ingredientele pe care și le dorește un cititor vorace: un erou temerar, neînfricat și înzestrat cu haruri aparte și o poveste de dragoste răvășitoare."

Daily Mail

„O poveste de dragoste epică și plină de senzualitate, în care se împletesc pasiunea, emoția, teama și uneori violența... purtându-i pe cititori într-o călătorie tumultuoasă printr-o Europă sfâșiată de război... Tatiana și Alexander sunt două personaje puternice, complexe și fascinante, care reușesc să capteze imediat atenția cititorului. Este o poveste care impresionează până la lacrimi."

Historical Novels Review

„Experiențele tragice ale durerii, deznădejdii și trădării se împletesc cu momente uluitoare de iubire, de fericire și, mai presus de toate, de prietenie. Lăsați-vă purtați de paginile acestui roman și descătușați-vă zăgazul lacrimilor!"

Company

PAULLINA SIMONS

(1963) s-a născut în Sankt Petersburg și la vârsta de zece ani a emigrat în Statele Unite împreună cu familia ei.

A absolvit Științe Politice la Universitatea din Kansas și a lucrat ca jurnalistă în domeniul financiar și ca traducătoare.

Pe lângă bine-cunoscuta sa trilogie, *Călărețul de aramă*, multe dintre romanele Paullinei au dobândit popularitate internațională, ajungând pe listele celor mai bine vândute cărți în numeroase țări.

În prezent, Paullina și soțul ei locuiesc în Long Island, New York, și au patru copii, una dintre fete purtând numele eroinei din *Călărețul de aramă*, Tatiana.

Cover photo © Mark Owen/Trevillion Images

TATIANA
și
ALEXANDER

TATIANA
și
ALEXANDER

Continuarea bestsellerului internațional
„CĂLĂREȚUL DE ARAMĂ"

PAULLINA SIMONS

Traducere din limba engleză și note de
IRIS-MANUELA ANGHEL

EPICA
București, 2018

Editor: Anca EFTIME

Redactor: Elena-Anca COMAN
Tehnoredactare computerizată: Simona RĂDULESCU

Tatiana and Alexander, Paullina Simons
Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd.
under the title Tatiana and Alexander © 2003 by Paullina Simons

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin Editurii Epica.
© 2018, Editura Epica.

ISBN: 978-606-8754-54-3

București, 2018

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România
cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001,
BCR Unirea, București

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SIMONS, PAULLINA
Tatiana și Alexander / Paullina Simons; trad. din lb. engleză și note de Iris-Manuela Anghel. - București : Epica, 2018
ISBN 978-606-8754-54-3
I. Anghel, Iris Manuela (trad. ; note)
821.111

Dedic și această carte bunicului meu (nouăzeci și cinci de ani) și bunicii mele (nouăzeci și unu de ani), care cultivă și astăzi castraveți, cresc flori și se bucură de o viață fericită,
dar și bunului nostru prieten, Anatoli Studenkov,
care a rămas în Rusia,
unde nu duce deloc un trai fericit.

Mulțumiri

Vreau să-mi exprim mulţumirile profunde și mult prea tardive următoarelor persoane:

Lui Larry Brantley, vocea autoritară a armatei, a forţelor militare și a testosteronului, pentru orele îndelungate petrecute împreună în care mi-a descris lucruri despre care n-aș fi aflat niciodată.

Lui Tracy Brantley, soţia lui și buna mea prietenă, pentru lacrimile pe care mi le-a dăruit citind povestea Taniei și a lui Șura.

Lui Irene Simons, prima mea soacră, pentru numele pe care îl port și cu care îmi semnez cărţile.

Lui Elaine Ryan, cea de-a doua soacră a mea, pentru că mi-a dăruit un soţ desăvârșit.

Lui Radik Tikhomirov, prietenul tatălui meu de mai bine de cincizeci de ani, pentru jurnalele fotocopiate ale supravieţuitorilor blocadei Leningradului, păstrate la biblioteca din St. Petersburg, și pentru sutele de pagini trimise în rusă.

Lui Robert Gottlieb, un prieten rusofil, care îmi este mereu alături, și lui Kim Whalen, pentru un deceniu de muncă asiduă.

Lui Jane Barringer, pentru răbdarea-i neţărmurită, precum cea a lui Melanie din *Pe aripile vântului*, cu care a studiat fiecare cuvânt din *Călăreţul de aramă*, transformând-o într-o carte de excepţie.

Lui Joy Chamberlain, o mamă fantastică și un redactor extraordinar, care vede, simte și înţelege totul și care se teme mereu să-mi spună veștile proaste.

Lui Nick Sayers, prietenul și fostul meu redactor și editor, care mi-a spus la un moment dat, după câteva pahare în plus de vin, că, dacă aș scrie Paginile Aurii, el mi le-ar publica.

Pavlei Salacova, pentru munca asiduă pe care o depune încercând să-mi facă viața mai ușoară, lucru care mă face să cred că are douăzeci de mâini.

Și celui de-al doilea și ultimului meu soț, Kevin... ești extraordinar!

Și luminat de-a lunii scamă,
Cu mâna 'n sus, spăimântător,
În urma lui venea cu zor
Înaltul Călăreț-de-Aramă
Pe calul cu galop sonor.
Și până 'n zori, prilej de teamă,
Cu mâna spre smintitul meu,
Urmându-l pas cu pas, mereu,
Cumplitul Călăreț-de-Aramă
A galopat cu tropot greu[1].

[1] *Călărețul de aramă*, A. S. Pușkin, traducere de George Lesnea, Editura Cartea Rusă, București, 1949

Prolog

Boston, decembrie 1930

Alexander Barrington stătea în faţa oglinzii şi îşi aranja cravata roşie de cercetaş. Sau mai degrabă *încerca* să şi-o aranjeze, căci nu reuşea să-şi desprindă ochii de pe chipul din oglindă — un chip neobişnuit de sumbru. Avea colţurile gurii lăsate în jos. Mâinile i se încâlceau stângace în cravata gri cu alb, dovedindu-se, tocmai atunci, complet inutile.

Îndepărtându-se din faţa oglinzii, scrută încăperea îngustă şi oftă adânc. Era o cameră modestă, cu o pardoseală din lemn, un tapet cafeniu şi monoton, un pat şi o noptieră.

Dar încăperea nu conta câtuşi de puţin. Căci nu era camera lui. Ci o cameră închiriată, ce aparţinea, ca şi mobilierul sărăcăcios, proprietarei de la parter. Camera lui nu se afla în Boston, ci în Barrington. Îi era dor de vechea lui odaie şi nu mai reuşise să se aşeze de niciuna dintre odăile în care locuise de atunci. De niciuna dintre cele şase camere diferite ce-i deveniseră lăcaş de când tatăl său vânduse casa în urmă cu doi ani, răpindu-i lui Alexander copilăria şi căminul din Barrington.

Acum aveau să plece şi de aici. Dar nu mai conta.

Nu *asta* conta cu adevărat.

Alexander se uită din nou în oglindă. Expresia băiatului din imagine i se părea mult prea posomorâtă. Îşi lipi fruntea de sticla rece a oglinzii şi respiră adânc.

— Ce se va întâmpla acum? se întrebă în şoaptă.

Faptul că Alexander avea să plece din ţară i se părea lui Teddy, cel mai bun prieten al său, un lucru extrem de palpitant.

Alexander nu-i împărtășea însă încântarea.

Prin ușa întredeschisă, îi auzea pe părinții lui certându-se. Îi ignoră. Se certau deseori sub imperiul stresului. Ușa se deschise larg și tatăl lui, Harold Barrington, își făcu apariția în prag.

— Ești gata, fiule? îl întrebă el. Mașina ne așteaptă afară. Și prietenii tăi așteaptă să-și ia rămas-bun de la tine. Teddy m-a întrebat dacă n-aș vrea să-l iau pe el în locul tău, continuă Harold, zâmbind. I-am spus că aș putea s-o fac. Ce părere ai, Alexander? Ai vrea să schimbi locul cu Teddy? Și să locuiești cu părinții lui țicniți?

— Ar fi o schimbare interesantă de vreme ce părinții mei sunt atât de zdraveni la minte, răspunse Alexander, cu ochii ațintiți asupra tatălui său.

Harold era un bărbat slab, de înălțime medie. Chipul lat, cu o bărbie proeminentă și un maxilar puternic, îi conferea trăsături distinctive. La vârsta de patruzeci și opt de ani, avea încă părul bogat, deși ușor cărunt, iar ochii albaștri își păstraseră intensitatea. Când tatăl lui era în toane bune, expresia ochilor săi își pierdea cumva din gravitatea-i caracteristică, iar Alexander îl adora.

Dându-l la o parte pe Harold din calea sa, Jane Barrington, mama lui Alexander, intră în cameră, purtând cea mai frumoasă rochie de mătase și toca ei albă.

— Harry, lasă băiatul în pace! spuse ea. Vezi doar că încearcă să se dichisească. Mașina mai poate să aștepte. Ca și Teddy și Belinda.

Își aranjă pe sub pălărie părul lung, bogat și negru. Vocea ei păstra încă accentul italian, cu inflexiuni armonioase și cadențate, pe care nu reușise să-l piardă, deși se afla în America de la șaptesprezece ani.

— Nu mi-a plăcut niciodată Belinda, adăugă ea, coborând glasul.

— Știu, mamă, spuse Alexander. De aceea ne-am și hotărât să plecăm din țară, nu-i așa?

Îi privea în oglindă, fără să se întoarcă spre ei. Semăna mult cu mama lui. Spera să fi împrumutat însă mai mult din personalitatea tatălui său. Nu avea de unde să știe. Mama lui îl amuza, tatăl său îl contraria. Ca întotdeauna.

— Sunt gata, tată, spuse el.

Harold îi cuprinse umerii cu brațul.

— Credeai că tabăra cercetașilor se va dovedi o aventură. Stai să vezi ce aventură vei trăi acum!

— Da, răspunse el, spunându-și însă în gând că tabăra cercetașilor îi era suficientă. Tată, continuă Alexander, fără să-și privească părintele, ci propria imagine din oglindă, dacă n-o să meargă... ne vom putea întoarce, nu-i așa? Ne vom putea întoarce în...

Se opri. Nu voia ca tatăl său să-i audă glasul frânt.

— În *America*? își încheie gândul, trăgând adânc aer în piept.

Când Harold nu-i răspunse, Jane veni lângă Alexander, care stătea acum între părinții săi. Mama lui era cu câțiva centimetri mai înaltă decât tatăl său, care, la rândul lui, era mult mai înalt decât fiul său.

— Spune-i adevărul, Harold! Are dreptul să-l cunoască. Împărtășește-i-l! Este suficient de matur.

— Nu, Alexander, spuse Harold. Nu ne mai întoarcem. Uniunea Sovietică va deveni pentru totdeauna casa noastră. America nu mai are ce să ne ofere.

Alexander ar fi vrut să-i spună că *lui* avea ce să-i ofere. Că el își regăsea locul în America. Teddy și Belinda erau prietenii lui încă de când aveau trei ani. Barrington era un orășel cu niște căsuțe prevăzute cu șindrile albe și jaluzele negre, cu trei biserici dotate cu clopotnițe și o stradă principală, ce străbătea orașul de la un capăt la celălalt. Alexander petrecuse momente fericite în pădurea de lângă Barrington. Știa însă că tatăl lui nu voia să audă nimic din toate astea, așa că păstră tăcerea.

— Alexander, eu și mama ta suntem convinși că acesta este drumul pe care trebuie să-l urmeze familia noastră. Pentru prima oară în viață, putem să ne susținem și să trăim după principiile în care credem cu tărie. Nu mai suntem nevoiți să admirăm doar în taină idealurile comuniste. Este ușor să promovezi schimbarea când trăiești în huzur, nu-i așa? Acum ne vom putea urma concepțiile ce stau la baza existenței noastre. Știi prea bine pentru ce-am luptat toată viața. Ne-ai văzut. Și pe mine, și pe mama ta.

Alexander încuviinţă din cap. Da, îi *văzuse*. Amândoi fuseseră arestaţi pentru principiile lor. Îşi vizitase tatăl la închisoare. Cunoscuse dispreţul şi respingerea oamenilor din Barrington. Batjocura colegilor de şcoală. Intrase adesea în conflict, apărând principiile tatălui său. O văzuse pe mama lui protestând alături de tatăl său. Se alăturase şi el luptei lor. Plecaseră împreună la Washington D.C. ca să-şi etaleze cu mândrie ideile comuniste prin faţa Casei Albe. Şi acolo fuseseră arestaţi. Pe când avea şapte ani, Alexander petrecuse o noapte într-un centru de detenţie pentru minori. Pe de altă parte însă, era singurul băiat din Barrington care văzuse Casa Albă.

Îşi imaginase că lupta lor reprezenta un sacrificiu. Că abandonarea casei lor din Barrington, ce le era cămin de opt generaţii, reprezenta un sacrificiu. Că traiul pe care îl duceau apoi în camere mici şi închiriate dintr-un oraş aglomerat şi prăfuit ca Boston, răspândind ideile comuniste, reprezenta un sacrificiu.

Se pare că se înşelase.

Alexander era uimit şi deloc încântat de hotărârea părinţilor lui de a se muta în Uniunea Sovietică. Tatăl său credea însă cu tărie că Uniunea Sovietică era adevăratul lor cămin, locul unde fiul lui nu va mai îndura batjocura celor din jur, unde vor fi primiţi cu braţele deschise şi unde vor fi admiraţi pentru principiile lor, fără să mai fie marginalizaţi şi ridiculizaţi. Locul unde îşi vor putea clădi o nouă viaţă, transformând-o dintr-o existenţă „lipsită de noimă" într-una „plină de tâlc şi semnificaţie". În noua Rusie, puterea se afla în mâinile clasei muncitoare şi, în curând, clasa muncitoare avea să ajungă atotstăpânitoare. Crezul tatălui său era suficient pentru Alexander.

Mama sa îl sărută pe frunte, lăsându-i o urmă de ruj roşu, pe care încercă acum — fără prea mult succes — să i-o şteargă.

— Ştii, nu-i aşa, dragul meu, că tatăl tău vrea să urmezi calea cea dreaptă, să creşti şi să te călăuzeşti după adevăratele principii?

— N-are nicio legătură cu *mine*, mamă, răspunse Alexander, puţin bosumflat. Sunt doar un copil...

— Nici vorbă! spuse Harold cu glas hotărât, fără să-și desprindă mâna de pe umărul fiului său. Totul are legătură cu *tine*, Alexander. Ai doar unsprezece ani acum, dar, în curând, vei deveni bărbat în toată firea. Și de vreme ce ai doar o singură viață, poți urma doar o singură cale. Uniunea Sovietică te va ajuta să urmezi calea cea dreaptă și să devii bărbat în adevăratul sens al cuvântului. *Tu*, fiule, ești singura moștenire pe care o las acestei lumi.

— Și în America există bărbați adevărați, tată, îi răspunse Alexander. Herbert Hoover[1], Woodrow Wilson[2], Calvin Coolidge[3]...

— Da, dar nu sunt niște oameni buni. America poate da naștere unor indivizi lacomi și egoiști, trufași și răzbunători. Nu asta îmi doresc să ajungi.

— Alexander, spuse mama lui, strângându-l în brațe, vrem să-ți însușești niște trăsături care le lipsesc oamenilor din America.

— Așa este, interveni și Harold. America slăbește caracterul oamenilor.

Alexander se îndepărtă ușor de părinții săi, fără să-și desprindă ochii de la expresia solemnă a băiatului din oglindă. Aceasta era imaginea pe care o privea înainte de venirea lor. Propria reflexie. Își privea chipul, întrebându-se: *Ce fel de om voi deveni când voi crește mare?*

— Nu te teme, tată! spuse el, salutându-și părintele milităreste. Te voi face să fii mândru de mine. Nu voi deveni nici lacom, nici egoist, nici trufaș, nici răzbunător. Voi fi un om cât se poate de aspru. Și să pornim acum la drum! Sunt pregătit.

— Nu vreau să fii un om aspru, Alexander. Vreau doar să fii un om bun, răspunse Harold șovăind ușor. Mai bun decât mine.

---

[1] Herbert Hoover (1874-1964) a fost cel de-al treizeci și unulea președinte al Statelor Unite.

[2] Woodrow Wilson (1856-1924) a fost cel de-al douăzeci și optulea președinte al Statelor Unite.

[3] Calvin Coolidge (1872-1933) a fost cel de-al treizecilea președinte al Statelor Unite.

Pornind cu toţii spre uşă, Alexander îşi întoarse încă o dată privirea şi îşi surprinse pentru ultima oară imaginea în oglindă. „Nu vreau să uit chipul acestui băiat", se gândi el, „dacă voi fi vreodată nevoit să-i invoc amintirea."

Stockholm, mai 1943

„Mă aflu într-un impas", îşi spuse Tatiana, în vârstă de optsprezece ani, trezindu-se într-o dimineaţă rece de vară. „Nu pot să mai trăiesc aşa". Se ridică din pat, se spălă, se pieptănă şi îşi puse în raniţă cărţile şi cele câteva haine pe care le avea, lăsând încăperea într-o ordine desăvârşită, de parcă nimeni n-ar fi locuit acolo în ultimele două luni. Perdelele albe din camera de hotel se zbăteau, fremătătoare, în bătaia vântului de vară.

Şi freamătul ei lăuntric era la fel de tulburător.

Pe biroul din încăpere se afla o oglindă ovală. Înainte să-şi prindă părul, Tatiana îşi privi chipul. Nu mai recunoştea nimic din imaginea pe care o vedea. Obrajii durdulii, precum cei ai unui prunc, dispăruseră, lăsând un chip pustiit şi sfrijit, cu pomeţii înalţi, fruntea lată, maxilarul proeminent şi buzele încleştate. Dacă mai avea gropiţe în obraji, acestea nu-şi mai făceau acum apariţia; căci uitase să mai zâmbească. Rana de pe obraz provocată de ciobul parbrizului spart se vindecase, transformându-se într-o cicatrice trandafirie. Şi pistruii erau tot mai estompaţi. Ochii ce o priveau însă din oglindă păreau ai unei străine. Ochii ei verzi, cândva strălucitori, erau parcă dăltuiţi în piatră, punând stavilă lumii înconjurătoare. Îi ţinea doar aţintiţi în pământ. Căci, de-ai fi putut să străbaţi bariera de smarald a ochilor ei, te-ai fi înecat în vâltoarea suferinţei sale.

Tatiana îşi pieptănă părul bălai, lung până la umeri. Nu îl mai ura acum.

Dar cum ar fi putut s-o facă, din moment ce Alexander îl iubise atât de mult?

Nu voia să se mai gândească la asta. Voia să-şi taie părul, să-şi smulgă ochii din orbite, să-şi scoată dinţii din gură şi să-şi spintece gâtul ca un miel sacrificat.

Strângându-şi părul în coc, Tatiana îşi puse o basma pe cap ca să treacă neobservată, deşi în Suedia — o ţară plină de fete blonde — era uşor să te pierzi în mulţime.

Iar ea chiar reuşise să se piardă.

Tatiana ştia că era timpul să plece. Dar nimic n-o îndemna să pornească la drum. Purta un prunc în pântec, dar era la fel de uşor să dai naştere unui copil în Suedia ca şi în America. Poate chiar şi mai uşor. Putea să rămână. Astfel, nu avea să mai fie nevoită să străbată un ţinut necunoscut, să se urce pe un vas ca să ajungă în Marea Britanie şi să traverseze apoi oceanul spre Statele Unite în toiul unui război mondial. Germanii bombardau în fiecare zi apele nordice, aruncând în aer submarinele şi navele aliaţilor, ale căror schelete fumegânde contrastau izbitor cu apele liniştite ale golfului Botnic, ale Mării Baltice, ale Oceanului Arctic şi ale Atlanticului. Ca să rămână în Stockholm nu trebuia să facă mai mult decât făcea deja.

Dar ce făcea?

Îl vedea pe Alexander pretutindeni.

Oriunde se ducea şi oriunde stătea, Alexander îi apărea în faţa ochilor, înalt, îmbrăcat în uniforma militară, cu puşca pe umăr şi cu un zâmbet pe buze. Tatiana întindea mâna şi atingea aerul străveziu şi perna albă pe care îi vedea chipul. Când stătea pe o bancă, îl zărea traversând o stradă şi îndreptându-se încet spre ea. Se trezea pornind pe urmele unor bărbaţi suedezi — bărbaţi cu umerii laţi şi paşii mari — sau scrutând cu ardoare chipurile străinilor ce aveau trăsăturile lui Alexander. Clipea apoi şi fantasma lui se făcea nevăzută. Îşi lăsa capul în jos şi îşi vedea de drum.

Când îşi ridica iarăşi ochii, îl vedea din nou lângă ea, înalt şi chipeş, zâmbindu-i, mângâindu-i părul şi aplecându-se deasupra ei, în timp ce arma îi aluneca de pe umăr.

Îşi aţinti privirea în oglindă. Şi îl văzu din nou pe Alexander. Dându-i părul la o parte şi atingându-i gâtul cu buzele. Nu-i

simţea parfumul şi nici atingerea buzelor. Îl vedea numai şi aproape că îi simţea părul negru şi mătăsos dezmierdându-i gâtul.

Tatiana închise ochii.

Plecă din hotel şi se duse să ia micul dejun la cafeneaua Spivak, comandând, ca de obicei, două porţii de şuncă, două ceşti de cafea neagră şi trei ouă ochiuri fierte în apă. Se prefăcu că citeşte ziarul englezesc pe care îl cumpărase de la chioşcul din port; *se prefăcea* că îl citea deoarece cuvintele îi zburau prin faţa ochilor, neputând să le surprindă tâlcul. Avea să-l citească mai târziu, când avea să se simtă mai liniştită. Plecând din cafenea, se îndreptă spre cheiul industrial, unde se aşeză pe o bancă şi-l privi pe docherul suedez încărcându-şi barjele cu baloturi de hârtie, pe care avea să le transporte apoi în Helsinki, Finlanda. Îl urmărea cu ochi stăruitori. Ştia că peste câteva minute docherul avea să se ducă să stea de vorbă pe chei cu prietenii lui, la cincizeci de metri depărtare. Avea să fumeze şi să bea o ceşcuţă de cafea. În tot acest timp, barja încărcată avea să rămână nesupravegheată, fiind remorcată de cabina navei de transport.

Docherul avea să se întoarcă treizeci de minute mai târziu şi avea să continue să încarce baloturile de hârtie, transportându-le de la camion la barjă cu ajutorul unui cărucior. Peste şaizeci şi două de minute, căpitanul barjei avea să-şi facă şi el apariţia; docherul avea să-l salute şi să dezlege parâmele. Căpitanul avea să pornească apoi spre Helsinki, străbătând apele dezgheţate ale Mării Baltice.

Era a şaptezeci şi cincea dimineaţă când Tatiana îl urmărea.

Helsinki se afla la doar patru ore depărtare de Vîborg. Iar Tatiana ştia din ziarele englezeşti pe care le cumpăra în fiecare zi de la chioşcul aflat peste drum de cafenea că, pentru prima oară din 1918, Vîborg se afla din nou în mâinile sovieticilor. Armata Roşie redobândise de la finlandezi teritoriile Kareliei. Dacă ar traversa marea spre Helsinki şi ar străbate apoi pădurile spre Vîborg, ar ajunge şi ea în mâinile sovieticilor.

— Mi-aş dori uneori să nu mai fii atât de încăpăţânată, spune Alexander.

Reușise să obțină o permisie de trei zile. Și amândoi sunt acum la Leningrad — ultima dată când vor mai fi la Leningrad, ultimul sfârșit de săptămână din noiembrie petrecut împreună, ultimele lor clipe împreună.

— Nu cumva râde ciob de oală spartă?

— Ba da, mormăie el. Aș vrea doar să nu mai fii atât de îndărătnică, adăugă apoi, pufnind pe nas, copleșit de frustrare. Cunosc femei care își ascultă bărbații. Alți bărbați...

— Alți bărbați le-au luat totul, îi răspunde ea gâdilându-l.

Alexander nu pare însă amuzat.

— Bine. Spune-mi ce vrei să fac! adaugă ea, coborând tonul glasului. Și voi face exact ce spui.

— Pleacă din Leningrad și întoarce-te de-ndată în Lazarevo! o povățuiește Alexander. Acolo vei fi în siguranță.

— Hai, mai încearcă o dată! îi răspunde ea, dându-și ochii peste cap. Știu că poți să joci jocul ăsta.

— Pot, ripostează Alexander, stând pe vechea canapea a părinților ei. Dar nu vreau. Nu mă asculți niciodată când e vorba de lucruri cu adevărat importante...

— Nu acestea sunt lucrurile cu adevărat importante, spune Tatiana, așezându-se în genunchi în fața lui și luându-i mâinile într-ale sale. Dacă NKVD-ul va veni după mine, voi înțelege că te-am pierdut și voi înfrunta încântată plutonul de execuție pentru că îți sunt soție, adaugă ea, strângându-i mâinile. Îmi voi înfrunta soarta fără să regret vreo clipă momentele petrecute împreună. Lasă-mă, așadar, să mă bucur de prezența ta! Lasă-mă să mă îmbăt cu parfumul tău și să-ți savurez încă o dată dulceața buzelor! Hai să jucăm jocul iubirii, indiferent cât de dureros este să ne aflăm împreună într-un Leningrad înghețat de suflarea iernii! Lasă-mă să-ți stau alături... să mă bucur de această dulce minune! Spune-mi ce vrei să fac și mă voi supune fără crâcnire!

— Vino aici! o cheamă Alexander, cu brațele deschise. Așază-te deasupra mea!

Tatiana se supune.

— Cuprinde-mi acum chipul în căușul palmelor tale!

Ea se supune.
— Sărută-mi ochii cu buzele-ți dulci!
Și Tatiana se supune.
— Sărută-mi fruntea!
Și il ascultă.
— Și gura!
Iar Tatiana se supune. Fără crâcnire.
— Tania...
— Sst!
— Nu vezi cum mă frâng în mii de bucățele?
— O! exclamă ea. Dar mie îmi pari încă întreg.

Tatiana stătea pe bancă și-l privea pe docher în zilele însorite, dar și în zilele ploioase. Sau prin negura deasă a dimineților.

Dimineața aceea nu era nici însorită, nici ploioasă și nici înnegurată. Dimineața aceea era rece. În aer plutea un miros de apă dulce și de pește. Strigătele pescărușilor se împleteau cu țipetele unui bărbat.

„Unde sunteți cu toții de nu-mi auziți strigătul de ajutor? Fratele, sora, mama mea? Pașa, vreau să jucăm fotbal împreună și să te caut prin pădurile unde știu că te pot găsi. Dașa, privește ce s-a întâmplat! Cum s-a sfârșit totul! Vezi oare ceva? Mama, mama, vreau la mama! Unde ați dispărut oare cu toții de nu-mi mai cereți nimic, nu mai puneți poveri pe umerii mei și nu vă mai băgați în viața mea, fără să mă lăsați o clipă să respir? Unde sunteți cu toții de nu-mi întindeți o mână de ajutor? Ce să fac, deda? Nu știu ce să fac."

În dimineața aceea, docherul nu se duse să-și vadă prietenul de pe chei ca să fumeze și să bea împreună o cafea. Ci traversă strada și se așeză lângă ea pe bancă.

Acest lucru o surprinse. Dar nu spuse nimic. Se mulțumi doar să-și strângă mai tare haina pe trup, să-și aranjeze basmaua pe cap, să-și încleștеze buzele și să-și ațintească ochii în zare.

— Eu sunt Sven, îi spuse el în suedeză. Pe tine cum te cheamă?

— Tatiana, îi răspunse ea, după câteva clipe de tăcere. Nu vorbesc suedeza.

— Vrei o țigară? o întrebă el în engleză.

— Nu, îi răspunse ea, tot în engleză.

Se gândi să-i spună că știa puțină engleză. El nu avea cum să vorbească rușește.

O întrebă dacă putea să-i ofere o cafea sau să-i aducă ceva călduros ca să-și pună pe umeri. Ea îl refuză de fiecare dată. Evitându-i privirea.

Sven păstră tăcerea câteva clipe.

— Vrei să te urci pe barja mea, nu-i așa? o întrebă apoi. Vino! Te duc eu.

O luă de braț. Tatiana nu se clinti.

— Îmi dau seama că ai lăsat ceva în urmă, îi spuse el trăgând-o cu blândețe. Du-te și ia-l!

Tatiana nu se urni.

— Acceptă-mi fie țigara, fie cafeaua, fie călătoria cu barja! Nu trebuie să te strecori pe la spatele meu. Te-aș fi lăsat să te urci la bord de cum ai venit. Nu trebuia decât să-mi spui. Vrei să ajungi la Helsinki? Prea bine. Știu că nu ești finlandeză. Și ai o sarcină extrem de avansată, continuă Sven, după câteva clipe de tăcere. Cu două luni în urmă, ți-ar fi fost mult mai ușor să pleci. Ți-ai îngreunat situația. Acum însă trebuie fie să te întorci, fie să mergi mai departe. Cât mai ai de gând să stai aici și să mă urmărești?

Tatiana continua să scruteze Marea Baltică.

— Cât mai ai de gând să aștepți? repetă el.

— Dacă aș ști, crezi că aș mai sta aici?

— Atunci nu mai sta aici! Vino cu mine!

Ea clătină din cap.

— Ești singură de prea mult timp, spuse docherul. Unde e soțul tău? Unde este tatăl pruncului pe care îl aștepți?

— A murit în Uniunea Sovietică, murmură Tatiana.

— Așadar, ești din Uniunea Sovietică, spuse el dând din cap. Acum înțeleg totul mult mai bine. Ai reușit să fugi, nu-i așa? Poți să rămâi aici. În Suedia. Du-te la consulat și cere protecție pentru

refugiaţi! Sute de oameni ajung aici prin Danemarca. Du-te la consulat!

Tatiana clătină din cap.

— Ţi se apropie sorocul, spuse Sven. Întoarce-te de unde ai venit sau mergi mai departe!

Tatiana își acoperi abdomenul cu mâinile. Și scrută zarea.

Docherul o bătu cu blândeţe pe umăr și se ridică în picioare.

— Ce vei face, așadar? Vrei să te întorci în Uniunea Sovietică... De ce?

Tatiana nu-i răspunse. Cum ar fi putut să-i spună că sufletul îi rămăsese acolo?

— Ce soartă te așteaptă de te vei întoarce?

— Voi pieri, fără doar și poate, îi șopti ea.

— Ce soartă te așteaptă de vei merge mai departe?

— Voi trăi, fără doar și poate.

— Și cum de mai stai pe gânduri? o întrebă bătând din palme. Trebuie să-ţi continui drumul.

— Da, răspunse Tatiana. Dar cum să trăiesc așa? Uită-te la mine! Crezi că n-aș face-o dacă aș putea?

— Și așa rămâi în purgatoriul din Stockholm, privindu-mă în fiecare zi cum încarc și descarc baloturile de hârtie, cum fumez și beau cafea. Ce-ai de gând să faci? Să stai pe o bancă ținând în brațe pruncul căruia îi vei da viaţă în curând? Asta îţi dorești?

Tatiana păstră tăcerea.

Prima dată când îl văzuse, stătea pe o bancă și mânca înghețată.

— Mergi mai departe!

— N-am puterea s-o fac.

— Ba da, o ai, spuse el dând din cap. Doar că o ţii încătușată. S-a așternut iarna în viaţa ta. Dar nu trebuie să te temi, continuă el zâmbind. Căci va veni și vara. Și gheţurile se vor topi.

Tatiana se ridică cu greu de pe bancă. Și se îndepărtă, spunându-i în rusește:

— Nu de gheţuri mă tem, dragă filosofule matelot. Ci de rugurile de foc.

Cartea întâi

Cea de-a doua Americă

Capul ți-l înalță
Printre iureșul acestor valuri,
Dar și ale valurilor toate,
Căci el e fiul căruia viața tu i-ai dat
Și vântului și valurilor l-ai încredințat.

Rudyard Kipling — *My Boy Jack*

1

Spitalul din Morozovo, 13 martie 1943

Într-o seară întunecată, într-un mic sat de pescari, transformat în cartierul general al Armatei Roșii pentru operațiunea Neva de pe frontul din Leningrad, un bărbat rănit zăcea în spitalul militar, așteptându-și sfârșitul.

Stătea nemișcat de mult timp, cu brațele împreunate pe piept, până când luminile se stinseră, iar pacienții din salonul bolnavilor aflați în stare critică tăcură istoviți.

În curând, aveau să vină după el.

Era un tânăr de douăzeci și trei de ani, distrus de război. Lunile petrecute pe un pat de spital lăsaseră o paloare cadaverică asupra chipului său, ce nu era însă nici amprenta fricii, nici a dorului, ci a lipsei de soare. Era neras și avea părul negru tăiat foarte scurt. Ochii de culoarea caramelei erau ațintiți într-un punct mort din depărtare. Alexander Belov avea pe chip o expresie îndârjită, fără să fie însă un om aspru, și părea nepăsător, fără să fie însă un om rece.

Cu câteva luni în urmă, în timpul bătăliei pentru Leningrad, Alexander se năpustise pe gheață, încercând să salveze viața bunului său prieten, Anatoli Marazov, care zăcea rănit pe apele înghețate ale râului Neva. În ajutorul lui Anatoli sărise și un doctor nesăbuit din Boston, Matthew Sayers, care lucra pentru Crucea Roșie Internațională. Acesta căzuse în apa înghețată, iar Alexander îl scosese la suprafață, punându-și propria viață în pericol, și îl târâse după el pe gheață la adăpostul unui camion blindat. Nemții încercau să bombardeze camionul din aer și unul dintre proiectile

îl nimerise, în schimb, pe Alexander. Își aminti cum, la începutul războiului, avioanele germane bombardau ogoarele din Luga pline de soldați și de femei. Știa acum de ce tabloul acela lăsase o amprentă sfâșietoare asupra lui. Căci, în șuieratul forțelor aeriene Luftwaffe, Alexander își văzuse propriul sfârșit.

Tatiana fusese cea care îl scosese din ghearele celor patru cavaleri ai Apocalipsei, ce veniseră să-i socotească pe degete faptele bune și fărădelegile. Tatiana, căreia îi spusese să plece din Leningrad și să se întoarcă de-ndată în Lazarevo. Lazarevo — un sătuc de pescari aflat la poalele Munților Ural, printre păduri de pini, străjuit de malurile atotputernicului râu Kama, unde, pentru un timp, ar fi putut fi în siguranță. Dar și ea era la fel de nesăbuită ca și doctorul. Nu, îi răspunsese. Nici prin cap nu-i trecea să plece. Venise pe front fără știrea lui. Și îi înfruntase pe cei patru cavaleri, arătându-le, sfidătoare, pumnii. „E prea devreme să mi-l luați. N-am de gând să mă las înfrântă prea ușor. Voi face tot ce-mi va sta în putință să vă împiedic."

Și asta și făcuse. Cu propria jertfă. Îl salvase dăruindu-i propriul sânge. Secătuindu-și venele ca să-i insufle viață.

Alexander trăia datorită Tatianei, cum și doctorul îi datora viața lui Alexander. Ca să-și arate recunoștința, medicul avea să-i ducă pe amândoi la Helsinki, de unde aveau să pornească spre Statele Unite. Cu ajutorul Tatianei, concepuseră împreună un plan bun și, timp de două luni, Alexander zăcuse în spital, așteptând ca rănile să i se vindece, în timp ce modela figurine, leagăne și suliță din lemn și își imagina cum aveau să străbată împreună America. Închidea ochii și își închipuia că se aflau singuri într-o mașină și cutreierau întinderile americane, fredonând melodiile de la radio.

Plutise pe aripile străvezii ale speranței, ce se puteau frânge în orice clipă. O știa prea bine, chiar și atunci când se îmbăta cu visuri deșarte. Visurile unui om împresurat de dușman, care, în timp ce fuge cu ultimele puteri, se roagă să scape cu viață înainte ca inamicul să reverse asupra lui o nouă salvă de gloanțe. Le aude armele și strigătele în urma sa, dar continuă să fugă, în speranța că

va scăpa din ghearele morții. De nu te îmbeți cu visuri, pieri de deznădejde. *Aruncă-te în apele râului Kama!*

Și apoi, cu trei zile în urmă, când deschisese ochii, îl văzuse în fața lui pe „bunul" său prieten, Dimitri Cernenko, cu rănița lui Alexander în mână, pe care el își imaginase că o pierduse în timpul bombardamentelor de pe apele înghețate ale Nevei. Dimitri scosese apoi din ea rochia albă cu trandafiri roșii a Tatianei. Și o afișa ca pe o amenințare implicită. Cerându-i lui Alexander s-o lase pe Tatiana în Uniunea Sovietică și să fugă în America împreună cu Dimitri. Cerându-i să renunțe la propria viață.

Ar fi trebuit să-l ucidă pe Dimitri; și aproape că o și făcuse. Dacă n-ar fi intervenit un idiot de infirmier, Alexander l-ar fi omorât pe Dimitri în bătaie. Acum însă, fie că acesta trăia sau nu, soarta lui Alexander era pecetluită. Se întreba când îi fusese oare pecetluită, dar nu voia să afie răspunsul la această întrebare.

Încă din ziua în care plecase din cămăruța lui din Boston în decembrie 1930.

Acum, în 1943, dacă l-ar fi ucis pe Dimitri, Alexander ar fi fost aruncat imediat în închisoare și ar fi așteptat să ajungă în fața curții marțiale, acuzat de crimă. Neputând să-și salveze viața, Tatiana ar fi rămas în Uniunea Sovietică pentru a-i fi alături, în timp ce doctorul Matthew Sayers de la Crucea Roșie ar fi plecat singur la Helsinki.

Dimitri însă scăpase cu viață. Și când își revenise, dăduse fuga la generalul Mekhlis de la NKVD, căruia îi mărturisise tot ce știa despre Alexander Belov — și nu erau deloc puține lucrurile pe care le știa.

Dimitri nu-i spusese însă nimic lui Mekhlis despre Tatiana. Voia să-l distrugă pe Alexander — asta era evident. Tatiana îi intuise încă de la bun început intențiile demonice și i le împărtășise lui Alexander. Ca urmare, făcuseră tot ce le stătuse în putință să-și ascundă relația, prefăcându-se că erau doar simple cunoștințe, dar când Dimitri găsise în rănița lui Alexander rochia albă cu trandafiri roșii a Tatianei, totul ieșise la iveală. Iar Dimitri aflase apoi de căsătoria lor secretă. Știa, așadar, că amândoi se afiau la

mâna lui și nu avea să se dea în lături de la nimic ca să-i distrugă. Și asta și făcuse.

O fărâmă de speranţă licărea încă în sufletul lui Alexander. O rază palidă de lumină, ce ameninţa oricând să se stingă. Dimitri voia să fugă din Uniunea Sovietică. Astfel, când se dusese să vorbească cu generalul Mekhlis, purtând amprenta rănilor lăsate de Alexander, îi împărtășise numai informaţiile legate de bunul său prieten. Nu spusese niciun cuvânt despre faptul că Tatiana Metanova era soţia lui Alexander, deoarece voia ca Tatiana să plece din Rusia împreună cu el, nu cu Alexander.

Ca s-o determine pe Tatiana să plece din ţară, Alexander Belov scrâșnise din dinţi, închisese ochii, își încleștase pumnii și se îndepărtase de ea.

Un singur lucru mai avea acum de făcut: să-și adune puterile și să-l întâmpine pe doctorul ce avea să salveze în curând viaţa soţiei sale. Apoi își va putea înfrunta dușmanul. Acum nu-i mai rămânea decât să aștepte.

Pentru că nu voia să plece în hainele de spital, Alexander o rugă pe asistentă să-i aducă uniforma militară și bereta de ofiţer. Se bărbieri cu un cuţit și se spălă cu puţină apă lângă pat, se îmbrăcă și se așeză apoi pe scaun, cu braţele împreunate în poală. Când aveau să vină după el, lucru ce-avea să se întâmple cât de curând, voia să afișeze o ţinută cât mai demnă cu putinţă, pe cât aveau să-i permită lacheii NKVD-ului. Îl auzi sforăind zgomotos pe pacientul de lângă el, ascuns încă privirilor de cortul izolator.

Care era realitatea lui Alexander? Ce îl ţinea treaz? Ce soartă îl aștepta peste nici câteva ore, când întreaga lui existenţă avea să fie pusă sub semnul întrebării? Ce avea să răspundă Alexander când generalul Mekhlis, șeful poliţiei secrete, avea să-i ceară să-i spună cine era cu adevărat.

Era soţul Tatianei?

Da.

— Nu plânge, draga mea!

— Nu te opri! Te rog! Nu încă.

— Tania, trebuie să plec.

Îi spusese colonelului Stepanov că avea să se întoarcă până duminică seară, când avea să se facă apelul, și nu avea voie să întârzie.

— Te rog, mai stai!

— Tania, voi primi și alte permisii, îi răspunde el gâfâind. După bătălia pentru Leningrad. Mă voi întoarce. Acum însă...

— Nu, Șura, mai stai, te rog!

— Mă ții atât de strâns! Dă-mi drumul!

— Nu. Și nu te mai mișca! Te rog, mai...

— E aproape șase, draga mea. Trebuie să plec.

— Șura, iubitule, te rog... nu pleca!

— Nu te opri, nu pleca! Ce pot să fac?

— Rămâi aici! În adâncurile mele. Pentru totdeauna. Nu-mi da drumul! Nu încă!

— Sst, Tania, sst!

Cinci minute mai târziu, se năpustește la ușă.

— Trebuie să fug. Nu, nu veni cu mine la cazarmă! Nu vreau să mergi seara singură prin oraș. Mai ai pistolul pe care ți l-am dat? Rămâi aici! Nu mă urmări cu privirea pe coridor! Vino aici!

O cuprinde în brațe, strângând-o la piept și sărutându-i părul și buzele.

— Fii cuminte, Tania! Și nu-mi spune la revedere!

— Pe curând, dragul meu căpitan! îi spune ea salutându-l milităreste, cu chipul brăzdat de lacrimi.

Era soldat în Armata Roșie?

Da.

Își încredințase viața în mâinile lui Dimitri Cernenko, un demon fără inimă și caracter, deghizat în prieten?

Da din nou.

Cândva însă, Alexander fusese american și purtase numele de Barrington. Făcuse totul ca un american — vorbise, râsese, se jucase, înotase și luase de bun totul în viață, așa cum o făceau americanii. Avusese prieteni despre care credea, cum cred americanii, că îi va avea mereu alături și își iubise părinții ca un american.

Cândva, Alexander credea că pădurile din Massachusetts îi erau cămin. Cândva, pe când era copil, aduna într-o bocceluţă mici comori — cochilii şi cioburi erodate de natură, pe care le găsise în Nantucket Sound, ambalajul unei vate de zahăr, şnururi şi aţe, dar şi fotografia prietenului său, Teddy.

Cândva, se pierdea în braţele mamei sale, cu ochii ei mari şi chipul bronzat şi fardat. Amintirea zâmbetului ei îi stăruia acum în minte.

Cândva, pe când luna îl veghea de pe bolta întunecată a cerului, presărată cu stele fremătătoare, Alexander găsise un refugiu ce avea să-l ferească de viaţa din Uniunea Sovietică.

Cândva.

Alexander Barrington îşi găsise acum sfârşitul. Dar nu avea să-l accepte cu mâinile în sân.

Îşi prinse de uniformă cele trei medalii de merit, cât şi pe cea a *Ordinului Steaua Roşie*, primită pentru că reuşise să conducă un tanc pe apele abia îngheţate ale lacului Ladoga, îşi puse bereta pe cap, se aşeză pe scaunul de lângă pat şi aşteptă.

Alexander ştia cum procedau cei de la NKVD când veneau să aresteze oameni ca el. Nu voiau să stârnească valuri; şi nici să fie văzuţi de prea mulţi ochi. Veneau în toiul nopţii sau te trezeai cu ei într-o gară aglomerată când te pregăteai să pleci într-o staţiune din Crimeea. Îşi făceau apariţia într-o piaţă de peşte sau în casa unui vecin care te invita apoi la el. Te flancau în timp ce te aflai la o masă într-o cantină şi mâncai o porţie de *pelmeni* (paste făinoase umplute cu mai multe tipuri de carne amestecată). Se plimbau printr-un magazin, cerându-ţi apoi să-i însoţeşti la sediu. Se aşezau lângă tine pe o bancă în parc. Erau mereu politicoşi, tăcuţi şi elegant îmbrăcaţi. Maşina ce-avea să te ducă la Bolşoi Dom[1] şi pistoalele pe care le purtau cu ei nu-şi făceau încă apariţia. O femeie, arestată în mijlocul unei mulţimi, a început să ţipe din rărunchi şi s-a urcat pe stâlpul unui felinar, stârnind atenţia până şi celor mai indiferenţi trecători şi îngreunând misiunea agenţilor

[1] Bolşoi Dom — numele neoficial al clădirii din Sankt Petersburg unde se afla sediul serviciilor ruseşti de securitate.

NKVD. S-au văzut astfel nevoiţi s-o lase un timp în pace, iar ea, în loc să dispară într-un loc uitat de lume, s-a dus acasă să se culce. Agenţii au arestat-o apoi în puterea nopţii.

După Alexander veniră într-o zi, după încheierea orelor de școală. Era cu un prieten când doi bărbați se apropiară de el și îi spuseră că uitase de întâlnirea pe care o avea cu profesorul de istorie. N-ar putea să-și rupă câteva clipe din timpul său ca să vorbească cu el? Alexander înțelese însă cu cine avea de-a face; le „mirosi" imediat minciunile. Fără să se urnească, îl luă de braț pe prietenul său și clătină din cap. Acesta plecă însă — în pripă —, știind prea bine când prezența sa nu era bine-venită. Alexander rămase singur cu cei doi bărbați, analizându-și opțiunile. Văzând mașina neagră care se apropia încet de trotuar, înțelese că opțiunile sale deveneau tot mai restrânse. Se întreba dacă aveau să-l împuște în spate în plină zi, în fața tuturor trecătorilor de pe stradă. „Nu o vor face", își spuse în gând și o luă la fugă. Agenții porniră pe urmele lui, dar aveau peste treizeci de ani, nu șaptesprezece. Alexander scăpă de ei în câteva minute, apoi, ascunzându-se pe o alee lăturalnică, își continuă drumul spre o piață din apropierea catedralei Sfântul Nicolae. După ce își cumpără o pâine, mai zăbovi pe străzi, căci se temea să se întoarcă acasă. Era convins că acolo aveau să-l caute mai întâi. Părinții săi nu aveau să-i simtă lipsa. Alexander petrecu noaptea sub cerul liber.

A doua zi de dimineață, se duse la școală, gândindu-se că nu i se putea întâmpla nimic în clasă. Directorul îi aduse atunci un bilet prin care era chemat în biroul său.

Nici nu ieși bine din clasă, că îl și înhățară și îl băgară în mașina parcată lângă trotuar.

La Bolșoi Dom, îl bătură crunt și îl transferară apoi la închisoarea Kresty, unde avea să-și aștepte soarta. Nu-și făcea prea multe iluzii. Nu-i aduseseră încă vreo acuzație, dar știa prea bine că nevinovăția lui nu valora nimic în ochii lor. Și poate că nu era chiar atât de nevinovat. La urma urmei, era un american ce purta numele de Alexander Barrington. Aceasta era nelegiuirea lui. Restul erau doar niște detalii lipsite de importanță.

*

Indiferent cum aveau să-și facă apariția în seara aceea, Alexander știa că nu aveau să dorească să facă scandal în salonul unui spital militar. Șarada pusă la cale și pretextul invocat — de a-l duce în Volhov pentru a fi promovat la gradul de locotenent-colonel — serveau bine scopul *aparatcicilor*[1] până aveau să rămână singuri cu el. Alexander nu avea de gând să ajungă la Volhov, unde facilitățile pentru „procesul" și execuția sa erau deja bine stabilite. Aici, în Morozovo, printre atâția ofițeri incapabili și lipsiți de experiență, avea mai multe șanse de scăpare.

Conform Articolului 58 din Codul Penal sovietic din 1928, nu se încadra nici măcar în categoria prizonierilor politici. Dacă avea să fie acuzat de crime împotriva statului, atunci avea să fie considerat criminal și condamnat în consecință. Codul, alcătuit din paisprezece secțiuni, definea infracțiunile în termeni extrem de generali. Nu trebuia să fie neapărat american, nici un exilat din justiția sovietică și nici un provocator străin. Nu era nevoie să fie spion sau vreun naționalist fanatic. Nu trebuia nici măcar să comită vreo infracțiune. Intenția reprezenta un delict în sine, ce trebuia pedepsit. Intenția de a trăda era la fel de grav pedepsită ca și trădarea. Guvernul sovietic se mândrea cu această superioritate certă față de constituțiile occidentale, care așteptau în mod necugetat înfăptuirea unui act criminal înainte de a aplica pedeapsa.

Toate acțiunile săvârșite sau intenționate, menite să submineze fie statul sovietic, fie puterea militară sovietică, erau pedepsite cu moartea. Și nu doar acțiunile. Și inacțiunea era considerată contrarevoluționară.

În ceea ce o privea pe Tatiana... Alexander știa că, într-un fel sau altul, Uniunea Sovietică i-ar fi scurtat viața. Cu mult timp în urmă, plănuise să fugă în America împreună cu Dimitri, iar Tatiana ar fi devenit soția unui dezertor din Armata Roșie. Dacă Alexander ar fi murit pe front, Tatiana ar fi rămas văduvă, orfană și singură în Uniunea Sovietică. Sau dacă Dimitri avea să-i dezvăluie

[1] Aparatcic — membru al conducerii unui partid sau al unui sindicat

adevărată identitate agenților NKVD, poliția secretă a lui Stalin, cum o și făcuse de altfel, Tatiana avea să devină soția unui „spion" american și dușmanul de clasă al poporului. Acestea erau opțiunile înspăimântătoare ale lui Alexander și ale soției sale vitregite de soartă.

„Când Mekhlis mă va întreba cine sunt, îl voi saluta și îi voi răspunde, fără să privesc înapoi, că sunt Alexander Barrington?"

Putea oare să facă asta? Să nu privească înapoi?

Nu credea că i-ar fi fost cu putință.

Sosirea la Moscova, 1930

Alexander, în vârstă de unsprezece ani, simțea cum i se întorcea stomacul pe dos.

— Ce e mirosul ăsta, mamă? întrebă el, când toți trei trecură pragul unei camere mici și reci.

Era întuneric și nu vedea mai nimic de jur împrejur. Becul pe care tatăl său îl aprinse nu se dovedea deloc salutar, căci răspândea o lumină difuză și gălbuie. Alexander respiră pe gură și repetă întrebarea. Mama lui nu-i răspunse. Își scoase, în schimb, pălăria și haina, apoi, realizând că era prea frig în cameră, își puse din nou paltonul și își aprinse o țigară.

Tatăl lui Alexander se plimba prin încăpere cu pași fermi și hotărâți, atingând în treacăt dulapul vechi, masa din lemn și jaluzelele prăfuite.

— Nu e rău, spuse el. O să fie bine. Alexander, tu ai camera ta, iar noi vom sta aici. Vino să-ți arăt dormitorul!

Alexander îl urmă, luându-l de mână.

— Dar mirosul, tată...

— Nu-ți face griji! îi răspunse Harold zâmbind. Mama ta o să facă mai târziu curățenie. Nu e nimic grav. E puțin mai... aglomerat, adăugă, strângându-i mâna lui Alexander. Acesta e mirosul comunismului, fiule.

Era târziu în noapte când fuseseră întâmpinați și însoțiți, în sfârșit, la hotelul unde aveau să locuiască. Acesta se afla undeva în

apropiere de centrul orașului, credea Alexander, dar nu era sigur. Ajunseseră la Moscova în zorii acelei zile, după o călătorie cu trenul de șaisprezece ore de la Praga. Înainte de a ajunge la Praga, călătoriseră douăzeci de ore cu trenul de la Paris, unde stătuseră două zile, așteptând fie emiterea unor acte sau a unor autorizații, fie venirea trenului. Nici de asta nu era sigur. Îi plăcea însă Parisul. Părinții lui erau nervoși, dar îi ignora pe cât îi stătea în putință. Se pierdea printre paginile cărții lui preferate, *Aventurile lui Tom Sawyer*. De fiecare dată când voia să se izoleze de lumea înconjurătoare, deschidea cartea și se simțea mult mai bine. Mama lui încerca să-i explice apoi ce se petrecuse între ea și tatăl lui, iar Alexander ar fi vrut să-i spună să urmeze calea pe care porniseră împreună, fără să-i ofere justificări.

Nu avea nevoie de explicațiile ei.

Acum însă voia o explicație.

— Mirosul comunismului? Ce dracu' *e* ăla?

— Alexander! exclamă tatăl său. Ce te-a învățat mama ta? Nu vorbi așa! De unde ți-ai însușit limbajul ăsta? Noi nu vorbim așa.

Alexander nu voia să-și contrazică tatăl, dar i-ar fi plăcut să-i atragă atenția că, de fiecare dată când se certa cu mama lui, amândoi foloseau exact același limbaj — poate chiar și mai virulent. Tatăl său trăia cu impresia că, doar pentru simplul fapt că cearta lor nu avea nicio legătură cu el, Alexander nu auzea nimic. De parcă părinții lui nu s-ar fi aflat în camera alăturată sau chiar în aceeași încăpere. În Barrington, nu auzea niciodată nimic. Dormitorul lor se afla în celălalt capăt al holului, iar camerele erau despărțite de numeroase ziduri și uși, astfel că Alexander nu auzea nimic. Și era firesc să fie așa.

— Tată, încercă el din nou, de unde vine mirosul ăsta?

— De la toalete, îi răspunse, în cele din urmă, vădit stânjenit.

— Și unde sunt? întrebă Alexander, scrutând dormitorul.

— Nu aici. Afară, pe hol, spuse Harold zâmbind. Privește și partea frumoasă a lucrurilor: nu va trebui să mergi prea departe dacă te trezești în toiul nopții.

Alexander își dădu jos rucsacul și își scoase haina. Nu-i păsa de frigul din cameră. Nu voia să doarmă îmbrăcat.

— Tată, spuse el, respirând pe gură, copleșit de aceeași senzație de greață, nu știi că nu mă trezesc niciodată în toiul nopții? Am un somn adânc.

În colțul camerei se afla un pat mic, cu o pătură subțire de lână. După ce Harold plecă, Alexander deschise fereastra ca să scruteze împrejurimile. De afară răzbătea un aer extrem de rece. Era decembrie și temperatura trecea cu mult de limita înghețului. Privind strada de la etajul doi al camerei sale, Alexander văzu cinci oameni stând în pragul unei uși. Lăsă fereastra deschisă. Nu-i păsa prea mult de frigul de afară. Avea să împrospăteze atmosfera fetidă din dormitor.

Ieșind pe hol, se duse la toaletă, dar era ocupată. Ieși afară. Întorcându-se apoi în cameră, se dezbrăcă și se urcă în pat. Fusese o zi lungă și istovitoare, așa că adormi în doar câteva clipe, nu înainte însă de a se întreba dacă și capitalismul avea vreun miros.

2

Sosirea la Ellis Island, 1943

Tatiana se ridică din pat și se duse la fereastră. Era dimineaţă, iar asistenta avea să-i aducă în curând pruncul ca să-l hrănească. Dădu la o parte perdelele albe. Deschizând zăvorul, încercă în zadar să ridice fereastra, căci stratul proaspăt de vopsea albă lipise rama de perete, blocând geamul. Îl forţă cu putere și reuși să-l deschidă. Își scoase apoi capul afară. Era o dimineaţă caldă, iar în aer plutea un miros de apă sărată.

Apă sărată. Respiră cu nesaţ și zâmbi. Îi plăcea mirosul. Nu semăna cu nimic cunoscut.

Țipătul pescărușilor ce brăzdau cerul îi era cunoscut.

Priveliștea era cu totul nouă.

Portul din New York, scăldat în negura dimineţii, semăna cu o mare verzuie și sticloasă. În depărtare, se înălţau clădiri înalte, iar în dreapta, braţul unei statui, ce ţinea o flacără, străpungea vălătucii groși de ceaţă.

Tatiana privea fascinată clădirile de pe celălalt mal al apei. Erau atât de înalte! Atât de frumoase și de multe — turle și acoperișuri atingeau orizontul, oferindu-le muritorilor cerurile nemărginite. Păsările ce pluteau pe aripile vântului, apele liniștite, clădirile imense și numeroase, dar și portul ce se pierdea în Atlantic — toate îi ofereau un tablou de vis. Soarele îi intră apoi în ochi, obligând-o să-și întoarcă privirea. Portul începea să prindă tot mai multă viaţă, în timp ce feriboturile și remorcherele, șlepurile și cargoboturile, însoţite de câteva iahturi, traversau golful, sunând

din sirene și creând o cacofonie atât de zgomotoasă, deși încântătoare, încât Tatiana se gândi să închidă fereastra. Dar nu o făcu.

Întotdeauna își dorise să vadă un ocean. Văzuse Marea Neagră și Marea Baltică, dar și multe lacuri — de prea multe ori lacul Ladoga —, însă niciodată un ocean. Pe când era copil, Alexander navigase pe Atlantic, de unde privise focurile de artificii lansate cu ocazia zilei de 4 iulie. Nu avea să fie în curând 4 iulie? Poate că va avea ocazia să vadă niște focuri de artificii. Va trebui s-o întrebe pe Brenda, asistenta ei, care îi furniza informațiile pe un ton țâfnos și ursuz.

— Da, îi răspunse Brenda. Vor fi și focuri de artificii. Peste două zile. Nu vor mai fi la fel de spectaculoase ca cele de dinaintea războiului, dar nu vor lipsi. Nu-ți face griji în privința asta! Ești în America de câteva zile și te interesează focurile de artificii? Ar trebui să te preocupe mai mult propria sănătate și pruncul care nu are voie să contracteze vreo boală infecțioasă. Ai ieșit astăzi la plimbare? Doctorul ți-a recomandat să faci plimbări în aer liber, să-ți ții gura acoperită în preajma copilului și să nu-l iei în brațe, pentru că efortul te va secătui de puteri. Ai ieșit astăzi afară? Dar micul dejun l-ai luat?

Brenda vorbea mereu prea repede, își spuse Tatiana. Poate că o făcea în mod intenționat, pentru ca Tatiana să nu înțeleagă ce spunea.

Dar nici măcar Brenda nu putea să-i distrugă pofta cu care înfuleca micul dejun: ouă cu șuncă și roșii însoțite de cafea cu lapte (deshidratat sau nu). Mânca în pat. Trebuia să recunoască faptul că așternuturile, pernele, salteaua moale și pătura groasă de lână erau la fel de vitale ca și pâinea.

— Poți să-mi aduci copilul acum? Trebuie să-i dau să mănânce, spuse ea, simțindu-și sânii plini și grei.

— Nu mai deschide fereastra! o mustră Brenda, închizând geamul. Pruncul va răci din cauza ta.

— O să răcească în aerul cald de vară? întrebă Tatiana râzând ușor.

— Da, ar putea să răcească din cauza aerului *umed* de vară.

— Dar tocmai m-ai sfătuit să ies afară ca să mă plimb...

— Aerul de afară e aerul de afară, iar aerul din interior e aerul din interior, îi ripostă Brenda.

— Nu a luat tuberculoza de la mine, spuse Tatiana tușind zgomotos, ca s-o impresioneze. Adu-mi copilul, te rog!

După ce Brenda îi aduse pruncul și Tatiana îi dădu să mănânce, deschise din nou fereastra și se urcă pe pervaz, ținându-și fiul strâns în braţe.

— Privește, Anthony! îi șopti ea în rusește. Vezi apa? E frumos, nu-i așa? Iar dincolo de port, se întinde un oraș mare, cu străzi și parcuri. Imediat ce mă voi simți mai bine, ne vom urca pe un feribot și ne vom plimba apoi pe străzile din New York. Ţi-ar plăcea? continuă Tatiana, mângâind chipul fiului ei, cu privirea aţintită în zare. Tatălui tău i-ar fi plăcut, șopti apoi.

3

Morozovo, 1943

Matthew Sayers veni la Alexander în jurul orei unu dimineaţa.

— Eşti încă aici. Poate că nu vor mai veni, spuse el, după o scurtă şovăire.

Doctorul Sayers era înzestrat cu optimismul debordant al americanilor.

Alexander clătină din cap.

— I-ai pus în raniţă medalia *Erou al Uniunii Sovietice*? îl întrebă el.

Doctorul încuviinţă din cap.

— Ai ascuns-o, aşa cum ţi-am spus?

— Pe cât mi-a fost cu putinţă.

Alexander încuviinţă şi el din cap.

Sayers scoase din buzunar o seringă, o fiolă şi o sticluţă cu medicamente.

— O să ai nevoie de ele.

— Am mai multă nevoie de tutun. Ai reuşit să-mi aduci ceva?

Sayers scoase un pachet de ţigări.

— Sunt deja rulate.

— Sunt suficiente. Am brichetă.

Sayers îi arătă lui Alexander o fiolă cu un lichid incolor.

— Îţi dau câteva grame de morfină. Nu o lua pe toată odată!

— Dar de ce îmi dai? N-am mai luat de câteva săptămâni.

— S-ar putea să ai nevoie. Cine ştie? Ia un sfert de gram! Jumătate, cel mult! Zece grame sunt suficiente să ucidă doi oameni adulţi. Ştii cum se administrează?

— Da, răspunse Alexander, revăzând-o pe Tatiana cu o seringă în mână.

— Bine. De vreme ce nu poţi s-o administrezi printr-o injecţie intravenoasă, cel mai bine este să-ţi faci o injecţie în stomac. Aici ai nişte sulfamide ca să împiedici reapariţia infecţiei. Sticluţa asta conţine acid carbolic. Foloseşte-l ca să-ţi dezinfectezi rana după ce vei termina toate celelalte medicamente! Şi o rolă de bandaje. Va trebui să-ţi schimbi zilnic pansamentele.

— Îţi mulţumesc, doctore.

Amândoi tăcură un timp.

— Ai grenadele?

— Una în raniţă, alta în bocanc, răspunse Alexander încuviinţând din cap.

— Pistolul?

Alexander lovi uşor tocul.

— Ţi-l vor lua.

— N-am de gând să-l cedez prea uşor.

Doctorul Sayers îi strânse mâna.

— Îţi aminteşti ce ţi-am spus? îl întrebă Alexander. Indiferent ce mi se va întâmpla, îi vei da asta, continuă el, scoţându-şi bereta şi întinzându-i-o medicului, vei scrie un certificat de deces şi îi vei spune că m-ai văzut zăcând mort pe gheaţă şi m-ai împins apoi în apele lacului. Ai înţeles?

— Mă voi strădui să fac ce-mi ceri, răspunse Sayers dând din cap. Deşi nu vreau s-o fac.

— Ştiu.

Amândoi aveau pe chip o expresie posomorâtă.

— Ce fac dacă chiar te voi găsi mort pe lacul îngheţat?

La asta se gândea şi Alexander.

— Vei scrie un certificat de deces şi îmi vei arunca trupul în apele lacului Ladoga. Înainte însă te rog să faci semnul crucii deasupra mea! spuse el înfiorându-se uşor. Nu uita să-i dai bereta!

— Individul ăla, Cernenko, se tot învârte pe lângă camionul meu, spuse Sayers.

— Da. Nu te va lăsa să pleci fără el. Asta e cert. Trebuie să-l luaţi cu voi.

— Dar nu vreau să-l iau.

— Vrei s-o salvezi, nu-i așa? Dacă nu-l iei, Tatiana nu va avea nicio șansă de scăpare. Nu te mai gândi, așadar, la lucruri pe care nu le poţi schimba! Dar ai grijă să nu-l scapi nicio clipă din ochi și să n-ai încredere în el!

— Ce fac cu el la Helsinki?

Alexander schiţă un zâmbet vag.

— Nu te pot sfătui în cazul ăsta. Încearcă să faci tot ce-ţi stă în putinţă ca să nu te pui în pericol — nici pe tine, nici pe Tania!

— Firește.

— Trebuie să fii extrem de precaut, de nonșalant, de relaxat și de curajos, spuse Alexander. Porniţi la drum cât mai repede cu putinţă! I-ai spus lui Stepanov că pleci?

Colonelul Mihail Stepanov era comandantul lui Alexander.

— I-am spus că mă întorc în Finlanda. Și m-a rugat s-o duc pe soţia ta la Leningrad. Susţine că va trece mai ușor peste toată povestea asta dacă va pleca din Morozovo.

— Am vorbit deja cu el, răspunse Alexander dând din cap. L-am rugat s-o lase să plece cu tine. Ai, așadar, încuviinţarea lui. Și e foarte bine. Căci astfel îţi va fi mai ușor să pleci de la bază.

— Stepanov mi-a spus că este o practică frecventă ca soldaţii să fie însoţiţi în Volhov pentru a fi promovaţi. Este o dovadă de duplicitate? Căci nu mai reușesc să disting adevărul printre atâtea minciuni.

— Bine ai venit în lumea mea! răspunse Alexander.

— Știe ce ţi se întâmplă?

— Chiar el mi-a spus ce mă așteaptă. Trebuie să mă ducă în Volhov. Pentru că aici nu există închisoare, îi explică Alexander. Dar nu-i va mărturisi asta soţiei mele. Va susţine povestea promovării mele. Când camionul va sări în aer, și cei de la NKVD vor susţine varianta oficială — nu le place să explice motivele arestării comandanţilor lor. E mult mai ușor să spună că am murit.

— Dar există închisoare aici, în Morozovo, spuse Sayers coborând glasul. Nu știam că e temniță. Mi s-a cerut să consult doi soldați bolnavi de dizenterie. Se aflau într-o cămăruță din pivnița școlii abandonate. Era un adăpost antiaerian, transformat în închisoare. Am crezut că erau ținuți în carantină, continuă Sayers, țintuindu-l cu privirea pe Alexander. N-am putut să-i mai ajut. Nu înțeleg de ce nu i-au lăsat pur și simplu să moară, pentru că oricum m-au chemat mult prea târziu.

— Te-au chemat la timp. În acest fel, au murit sub îngrijirea unui medic. A unui medic de la Crucea Roșie Internațională. Astfel, totul este perfect legal.

— Ți-e teamă? îl întrebă Sayers, cu răsuflarea întretăiată.

— Pentru ea, da, răspunse Alexander, cu ochii ațintiți asupra doctorului. Ție?

— Da, ridicol de teamă.

Alexander dădu din cap și se rezemă de spătarul scaunului.

— Mai spune-mi un lucru, doctore! Rana mi s-a vindecat suficient de mult ca să mă întorc pe front?

— Nu.

— Se poate deschide din nou?

— Nu, dar s-ar putea infecta. Nu uita să iei sulfamidele!

— Nu voi uita.

Înainte să plece, doctorul Sayers îi spuse încet lui Alexander:

— Nu-ți face griji pentru Tania! Totul va fi bine. E cu mine. N-o voi scăpa din ochi până la New York. Și atunci va fi în siguranță.

— O să fie cuminte, pe cât îi stă în putință, răspunse Alexander, încuviințând ușor din cap. Dă-i niște ciocolată!

— Crezi că e suficient?

— Oferă-i puțină ciocolată! repetă Alexander. Te va refuza la început. Dar va accepta în cele din urmă.

Înainte să iasă pe ușile salonului, doctorul Sayers își mai întoarse o dată privirea. Cei doi bărbați se scrutară câteva clipe, apoi Alexander îl salută cu mâna.

Viața la Moscova, 1930

Când puseră piciorul în gara din Moscova, înainte de a ajunge la hotel, fură însoțiți la un restaurant, unde mâncară și băură toată seara. Alexander era încântat de faptul că tatăl său avea dreptate: lucrurile aveau să se așeze încetul cu încetul. Mâncarea era acceptabilă și din belșug. Pâinea nu era însă proaspătă și nici friptura de pui. Untul era păstrat la temperatura camerei, ca și apa, dar ceaiul negru era dulce și fierbinte. Tatăl său îl lăsă pe Alexander să ia o înghițitură de votcă, ciocnind cu toții paharele și strigând cu glasuri răsunătoare: *Na zdorovie!* („Noroc!")

— Harold! îl mustră soția lui. Ai înnebunit? Nu-i mai da băiatului să bea votcă!

Cum nu obișnuia să bea, Jane abia se atinse de paharul ei. Alexander bău votca din curiozitate, dar nu-i plăcu, căci îi arse gâtlejul ore în șir. Mama lui îl tachină. Alexander adormi, în cele din urmă, cu capul pe masă.

Apoi ajunseră la hotel.

În mirosul fetid al toaletelor.

Hotelul duhnea cumplit și era întunecat. Pereții erau acoperiți cu un tapet închis la culoare, iar podelele erau și ele întunecate. Acestea — inclusiv cea din camera lui Alexander — erau construite în unghiuri diferite față de pereți. Acest lucru i se părea ciudat, dar ce știa el? Poate că iscusința inginerilor și a constructorilor sovietici nu-și pusese încă amprenta asupra Americii. Dacă s-ar fi luat după entuziasmul cu care tatăl său vorbea despre speranța sovietică, Alexander n-ar fi fost surprins să afle că oamenii inventaseră roata abia după Marea Revoluție din octombrie 1917.

Cuverturile de pe paturi erau închise la culoare, ca și tapițeria de pe canapele; perdelele erau de un cafeniu-închis; soba cu lemne din bucătărie era neagră, ca și cele trei dulapuri. În camerele alăturate de pe holul la fel de întunecat, locuiau trei frați din Georgia, aflată lângă Marea Neagră. Toți trei aveau părul negru și ondulat, pielea măslinie și ochii negri. Îl îmbrățișară pe Alexander ca pe unul de-ai lor, chiar dacă avea pielea albă și părul drept. Îl strigau

Sașa și îi dădeau să mănânce *kefir*, un iaurt lichid, pe care însă Alexander îl ura din tot sufletul.

Descoperi în curând — spre nefericirea lui — că multe dintre mâncărurile rusești nu-i erau pe plac. Nu se împăca deloc cu reţetele scăldate din belșug în ceapă și oţet.

Multe dintre mâncărurile rusești oferite cu generozitate de ceilalţi compatrioţi din hotel erau scăldate în ceapă și oţet.

Cu excepţia fraţilor georgieni, vecinii lor de pe palier nu stăpâneau prea bine limba rusă. Alţi treizeci de oameni locuiau la etajul doi al hotelului Derzhava, care în rusă înseamnă „fortăreaţă"; alţi treizeci de oameni, care veniseră în Uniunea Sovietică din aceleași motive ca și soţii Barrington. Printre aceștia se aflau membrii unei familii de italieni, cu vederi comuniste, alungaţi din Roma la sfârșitul anilor '20, pe care Uniunea Sovietică îi primise cu braţele deschise. Un gest nobil, considerau Harold și Alexander.

Tabloul era completat de o familie din Belgia și două din Anglia. Alexander reușise să lege prietenii cu familiile britanice, deoarece engleza pe care o vorbeau se asemăna întru câtva cu cea pe care o cunoștea și el. Harold nu era însă încântat de faptul că Alexander vorbea în continuare engleza și nu agrea deloc familiile britanice, cum nu îi agrea nici pe italieni și nici pe ceilalţi colocatari de pe palier. De câte ori avea prilejul, Harold încerca să-l convingă să rupă orice legătură cu surorile Tarantella sau cu Simon Lowell, un băiat din Liverpool. Harold Barrington voia ca fiul său să lege prietenii cu fete și cu băieţi sovietici. Să-și însușească cultura din Moscova și să înveţe rusa, iar Alexander, dornic să-i facă pe plac, se supuse.

Harold găsi cu ușurinţă un loc de muncă la Moscova. În America, unde *nu fusese* nevoit să muncească, se implicase în numeroase activităţi și, deși stăpânea cu adevărat doar anumite îndeletniciri, știa să facă foarte multe lucruri, iar ce nu știa învăţa foarte repede. Autorităţile din Moscova îl plasară într-o tipografie, unde se tipărea ziarul sovietic *Pravda* și unde mânuia șapirograful timp de zece ore pe zi. Se întorcea acasă în fiecare seară cu degetele pătate

de cerneală, o cerneală atât de stăruitoare, încât nu mai reuși s-o șteargă.

Ar fi putut la fel de bine să facă acoperișuri, dar nu se mai construiau prea multe clădiri în Moscova — „nu încă", spunea Harold, „dar se vor construi *cât de curând*". Ar fi putut să facă drumuri, dar nici drumuri nu se mai construiau și nici nu se mai reparau în Moscova — „nu încă, dar se vor construi *cât de curând*".

Mama lui Alexander asculta și urma pledoariile soțului ei; îndura orice cu stoicism — cu excepția utilităților deplorabile. Alexander obișnuia s-o tachineze („Tată, ești de acord ca mama să înlăture mirosul proletariatului? Mama, tata nu e de acord, așa că nu mai face curățenie!") Jane spăla însă o oră întreagă baia comună înainte de a folosi cadă. Spăla și toaleta în fiecare zi după ce venea de la muncă — înainte să pregătească masa. În timp ce Alexander și tatăl lui așteptau să mănânce.

— Alexander, sper că te speli pe mâini de fiecare dată când te duci la toaletă...

— Mamă, nu mai sunt un copil, răspunse el. Știu că trebuie să mă spăl pe mâini, continuă, adulmecând aerul din cameră. O, *l'eau* de comunism! Atât de puternic și de pătrunzător...

— Încetează! Spală-te pe mâini și la școală! Oriunde te afli.

— Da, mamă.

— Știi, mirosul de aici, indiferent cât de cumplit ți se pare, nici nu se aseamănă cu cel din capătul holului, spuse ea ridicând din umeri. Ai simțit cum miroase când treci prin fața camerei Martei?

— Cum să nu! Noua ordine sovietică duhnește îngrozitor acolo.

— Știi care e motivul? Faptul că locuiește împreună cu cei doi fii ai ei. Doamne, ce mizerie! Ce duhoare!

— N-am știut că are doi băieți.

— O, ba da! Au venit luna trecută în vizită din Leningrad și n-au mai plecat.

— Și vrei să spui că din cauza lor miroase în halul ăla? întrebă Alexander râzând.

— Nu din cauza lor, răspunse Jane, cu un rânjet dispreţuitor. Ci din cauza târfelor pe care le aduc cu ei din gara Leningrad. În fiecare seară îi vezi însoţiţi de câte o prostituată. Din cauza lor e duhoarea aceea.

— Mamă, nu mai fi atât de critică! Nu toată lumea ajunge la Paris ca să-şi cumpere Chanel. Poate n-ar fi rău să le oferi târfelor nişte parfum — pentru puţin aer *franţuzesc*, spuse Alexander, încântat de gluma sa.

— Te spun tatălui tău.

— Poate dacă vei înceta să-i mai vorbeşti de târfe fiului tău de unsprezece ani, totul se va rezolva, interveni Harold, care era de faţă.

— Alexander, dragul meu, Crăciun fericit! spuse Jane, schimbând subiectul, cu un zâmbet trist pe buze. Tatălui tău nu-i plac ritualurile lipsite de sens...

— Nu e vorba că nu-mi plac, ripostă Harold. Vreau doar să le plasăm în contextul lor corespunzător — într-un trecut apus şi inutil.

— Şi sunt întru totul de acord cu el, continuă Jane pe un ton calm. Dar se mai întâmplă uneori să cazi pradă melancoliei, nu-i aşa?

— Mai ales astăzi, spuse Alexander.

— Da. Dar nu-i nimic. Am savurat o masă îmbelşugată. Şi vei primi un cadou de Anul Nou ca toţi băieţii sovietici. Nu de la Moş Crăciun, ci de la noi, adăugă apoi, după o scurtă şovăire. Nu mai crezi în Moş Crăciun, nu-i aşa, fiule?

— Nu, mamă, zise încet Alexander, fără s-o privească.

— De când?

— Din clipa asta, răspunse el, ridicându-se în picioare şi strângând farfuriile de pe masă.

Jane Barrington găsise de lucru ca bibliotecară la o universitate, dar, după câteva luni, se trezi transferată, rând pe rând, la secţiunea referinţe, apoi la cea de hărţi, iar, în final, la cantina universităţii. În fiecare seară, după ce spăla toaletele, pregătea un meniu rusesc, plângându-se uneori de lipsa brânzei mozzarella, a uleiului de

măsline pentru un sos gustos de spaghete sau a busuiocului proaspăt, dar Harold și Alexander nu protestau. Mâncau varză, cârnați, cartofi, ciuperci și pâine neagră presărată cu sare, iar Harold îi cerea lui Jane să învețe să facă ciorbă cu carne de vacă acrită cu borș, după tradiția rusească.

Alexander dormea profund când strigătele mamei sale îl treziră din somn. Se ridică din pat, fără tragere de inimă, și ieși pe hol. Mama lui, îmbrăcată în cămașă de noapte, îi striga obscenități unuia dintre fiii Martei, care stătea ascuns în întunericul de pe coridor. Jane ținea o oală în mâini.

— Ce s-a întâmplat? o întrebă Alexander.

Harold nu se trezise încă.

— Mă duceam la baie când, pe drum, m-am oprit să beau un pahar cu apă. E miezul nopții, așa că nu mă gândeam să fie vreo problemă. Când de cine crezi că dau în bucătărie? De animalul ăsta mizerabil, care scotocea cu labele lui împuțite prin oala mea de ciorbă și înfuleca bucățile de carne! Carnea mea! Din ciorba mea! Chiar din oală! Mizerabilule! strigă ea pe hol. Nemernicule! N-ai pic de respect pentru lucrurile oamenilor!

Alexander stătea pe coridor și o asculta pe mama lui vărsându-și mânia. Continuă să țipe alte câteva minute, apoi, spumegând de furie, aruncă în chiuvetă întreaga oală de ciorbă proaspăt gătită.

— Nu m-aș mai atinge de ea după ce l-am prins pe animalul ăla cu mâinile în oală! bombăni ea.

— Noapte bună, mama, spuse Alexander, întorcându-se în pat.

A doua zi de dimineață, Jane vorbea tot despre întâmplarea de cu seară. Ca și la prânz, când Alexander se întoarse de la școală. Și luară masa împreună — o masă ce nu era nicidecum la fel de delicioasă ca ciorba cu borș —, constând dintr-o tocană fără carne, ce lui Alexander i se părea complet searbădă. Prefera carnea, și nu meniurile alcătuite numai din legume. Căci îi conferea o stare de sațietate, cum prea puține lucruri reușeau s-o facă. Era în creștere, iar trupul aflat în schimbare îl contraria. Știa însă că trebuia să-l

hrănească. Să mănânce carne — de pui, de vacă sau de porc. Și peștele era bun, dacă îl găseai. Mâncărurile bazate doar pe legume nu-l atrăgeau prea mult.

— Liniștește-te! îi spuse Harold lui Jane. Te agiți prea mult.

— Cum să n-o fac? Crezi că ticălosul ăla s-a spălat pe mâini după ce-a mângâiat-o pe târfa din gară, la fel de mizerabilă ca și el?

— Ai aruncat ciorba. De ce mai faci atâta tărăboi? întrebă Harold.

Alexander încercă să păstreze o expresie gravă pe chip. Schimbă o privire cu tatăl său. Pentru că acesta păstra tăcerea, Alexander își drese glasul și spuse:

— Mamă, pot să-ți atrag atenția că atitudinea ta nu e deloc socialistă? Fiul Martei are tot dreptul să mănânce din ciorba ta. Așa cum și tu ai tot dreptul să te bucuri de serviciile târfei lui. Desigur, nu e cazul. Dar dacă ai vrea să faci asta, iar ea ar fi a lui — firește că nu e, căci nu aparține nimănui —, ai avea tot dreptul să ți-o însușești. Ca și untul lui. Vrei o bucățică din untul lui? Mă duc să-ți aduc.

Harold și Jane îl priveau pe Alexander cu chipuri severe.

— Alexander, ți-ai pierdut mințile? De ce mi-aș dori ceva de la omul ăla?

— Tocmai asta e și ideea, mamă. Nimic nu este al lui. Este al tău. Și, în egală măsură, nimic nu este al tău. Este al lui. Avea tot dreptul să se bălăcească în ciorba ta. Asta m-ați învățat. Asta mă învață profesorii la școală. Aceasta este rațiunea existenței noastre. Trebuie să învățăm să ne bucurăm de prosperitatea celorlalți. Și să prosperăm bucurându-ne de realizările celor din jur. Eu, personal, nu înțeleg de ce ai făcut atât de puțină ciorbă. Știi că Nastia de pe palierul nostru n-a mai pus carne în ciorbă de un an? își continuă el pledoaria, privindu-și părinții cu o expresie cât se poate de senină.

— Ce naiba te-a apucat? întrebă mama lui.

Alexander își termină tocănița cu varză și ceapă și îl întrebă pe tatăl său:

— Când va avea loc următoarea şedinţă de partid? Abia aştept să particip şi eu.

— Ştii ceva, fiule? interveni Jane. Nu mai ai ce să cauţi la şedinţele de partid.

— Ba din contră, răspunse Harold, ciufulindu-i părul lui Alexander. Cred că trebuie să participe la cât mai multe.

Alexander zâmbi.

Sosiseră la Moscova în iarnă şi, după trei luni, realizaseră că, pentru a putea face rost de lucrurile de care aveau nevoie — făină albă, făină de secară sau becuri electrice —, trebuiau să apeleze la vânzătorii particulari şi la speculanţii ce dădau târcoale prin gări, vânzând pe furiş fructe şi jambon, pe care le ţineau ascunse în buzunarele hainelor. Erau puţini, iar preţurile pe care le cereau pentru produsele lor erau exorbitante. Harold refuza să cumpere de la ei, mulţumindu-se să mănânce pâine neagră raţionalizată, ciorbă fără carne şi cartofi fără unt, scăldaţi din belşug în ulei de in, folosit cândva doar la fabricarea vopselelor şi a linoleumului şi pentru întreţinerea lemnului.

— Nu avem bani pentru comercianţii particulari, spunea el. Putem să trăim o iarnă fără fructe. Anul viitor vom găsi şi fructe. Nu avem bani de aruncat pe fereastră. De unde provin banii ăştia pentru produsele speculanţilor?

Jane nu-i răspundea, iar Alexander dădea din umeri, căci nu ştia răspunsul, dar seara, după ce Harold adormea, Jane se furişa în camera lui şi îi spunea în şoaptă să-şi cumpere a doua zi portocale, ca să nu se îmbolnăvească de scorbut, şi nişte jambon, ca să nu sufere de distrofie, sau nişte lapte de o prospeţime îndoielnică.

— Ai înţeles, Alexander? Vei găsi nişte dolari ascunşi în buzunarul din interior al ghiozdanului. Bine?

— Bine, mama. Dar de unde sunt dolarii ăştia?

— Nu contează, fiule. Am adus nişte bani în plus, pentru orice eventualitate, îi răspundea ea, sărutându-l apoi pe frunte. Lucrurile nu se rezolvă peste noapte. Ştii ce se întâmplă acum în America noastră? Este măcinată de criză. De sărăcie şi de şomaj. Peste tot este greu. Trăim vremuri de restrişte. Dar ne călăuzim după

propriile principii. Clădim un stat nou, bazat nu pe exploatare, ci pe camaraderie și pe bunăstare reciprocă.

— Cu câțiva dolari în plus? o întreba Alexander în șoaptă.

— Cu câțiva dolari în plus, îi răspundea Jane strângându-l în brațe. Nu-i spune însă nimic tatălui tău! Se va supăra. Va considera că l-am trădat. Nu-i spune nimic, așadar!

— Bine.

În iarna următoare, Alexander avea doisprezece ani și în Moscova nu se găseau încă fructe proaspete. Era cumplit de frig și singura diferență dintre iarna anului 1931 și cea a anului 1930 consta în faptul că speculanții din gări dispăruseră. Fuseseră trimiși în Siberia timp de zece ani, pentru activitățile lor contrarevoluționare și antiproletare.

4

Viața în Ellis Island, 1943

Neavând altceva mai bun de făcut decât să stea în pat și să se întremeze, Tatiana încerca să citească, în speranța de a-și îmbunătăți engleza. În biblioteca mică, dar bine dotată din Ellis, găsea multe cărți în engleză donate de asistente, de doctori sau de alți binefăcători. Biblioteca avea și câteva cărți în rusă: Maiakovski, Gorki, Tolstoi. Tatiana citea în salonul ei, dar lecturile în engleză nu reușeau să-i capteze mereu atenția mistuită adesea de imagini cu râuri înghețate și sânge, cu bombardamente, avioane, obuziere și copci în gheață; cu mame stând inerte cu saci pentru cadavre în mâini; cu surori înghețate și aruncate într-un maldăr de cadavre; cu frați dispăruți în trenuri aruncate în aer; cu tați mistuiți în flăcări și bunici bolnavi de plămâni sau răpuși de durere. Imagini atât de vii și de dureroase, ce o făceau să se îndrepte cu pași șovăitori spre baia comună, unde vărsa tot ce mâncase. Încerca apoi să se concentreze din nou asupra lecturilor în engleză, punând astfel stavilă gândurilor rătăcitoare. Pentru golul sfâșietor pe care îl simțea în suflet nu avea însă vreun leac și nu știa cum să-l umple, devenind un hău întunecat și fără margini, ce amenința s-o înghită încetul cu încetul.

Îl lua în brațe pe Anthony din pătuțul în care dormea și îl strângea cu nesaț la piept. Dar indiferent cât de mult se îmbăta cu mirosul lui și cu atingerea mătăsoasă a părului său negru, gândurile îi rătăceau în locuri dureroase.

Îi plăcea însă să-l miroasă. Îi plăcea să-l dezbrace, dacă era suficient de cald, și să-i mângâie trupușorul trandafiriu și rotofei. Îi

plăcea să-i miroasă părul, gâtul și răsuflarea amestecată cu lapte de bebeluș. Îl întorcea pe burtică și își plimba mâinile pe spatele și pe piciorușele lui. El continua să doarmă liniștit, fără să fie deranjat de atingerile, dezmierdările și tandreţurile mamei lui.

— Copilul ăsta se trezește vreodată? o întrebă doctorul Edward Ludlow în timpul uneia dintre vizitele sale.

— Imaginează-ţi-l ca pe un leu! răspunse Tatiana, vorbind într-o engleză lentă. Doarme douăzeci de ore pe zi și se trezește noaptea ca să vâneze.

— Te simţi mult mai bine, spuse Edward, cu un zâmbet pe buze. Ai început să glumești.

Ea schiţă un surâs vag. Doctorul Ludlow era un bărbat zvelt și elegant, cu mișcări domoale și blajine. Nu ridica glasul și nu-și agita mâinile. Era întruchiparea blândeţii desăvârșite. Se purta frumos cu pacienţii, o trăsătură obligatorie pentru un doctor bun. Avea cam treizeci și ceva de ani, după părerea Tatianei, și afișa mereu o ţinută dreaptă, lucru care o făcea să creadă că fusese cândva militar. Ochii lui gravi îi confereau încredere.

Doctorul Ludlow o ajutase să-l aducă pe Anthony pe lume când sosise cu o lună în urmă în portul din New York și îi venise sorocul. Acum venea în fiecare zi să vadă cum se simte, chiar dacă, după spusele Brendei, lucra la Ellis doar două zile pe săptămână.

— Este aproape ora mesei, spuse Edward uitându-se la ceas. Ce-ar fi să facem câţiva pași, dacă te simţi în stare, și să mâncăm la cantină? Pune-ţi halatul și hai să mergem!

— Nu, nu, protestă ea, căci nu-i plăcea să plece din salon.

— Ba da, vino cu mine!

— Cum rămâne cu tuberculoza?

— Pune-ţi masca pe faţă și hai să mergem! insistă el, fluturându-și mâna prin aer.

Ea se supuse fără tragere de inimă. Se așezară la una dintre mesele înguste și dreptunghiulare ce străjuiau cantina spaţioasă, cu ferestre înalte.

— Nu e mare lucru, spuse Edward, cu ochii aţintiţi în farfurie. Am niște friptură de vacă. Uite, ia puţin de la mine! adăugă el, tăind jumătate din friptură și punând-o în farfuria ei.

— Îţi mulţumesc, dar uite ce de mâncare am! răspunse Tatiana. Am pâine albă. Margarină. Cartofi cu orez și porumb. E din belșug.

Stă în camera întunecată, cu o farfurie în poală, pe care se află o bucată de pâine neagră de mărimea unui pachet de cărţi de joc. Pâinea e făcută din rumeguș și carton. Ia un cuţit și o furculiţă și o taie încet în patru bucăţi. Bagă o bucată în gură, o mestecă lent, o înghite cu greu, apoi ia alta, și alta, până ajunge la ultima. Zăbovește un timp înainte de a băga în gură ultima bucată. Știe că nu va mai mânca nimic până mâine-dimineaţă. Ar vrea să aibă suficientă putere ca să păstreze până la prânz jumătate din bucata de pâine, dar nu poate s-o facă. Ridicându-și privirea din farfurie, o vede pe sora ei, Daşa, scrutând-o cu ochi pătrunzători. Farfuria ei e de mult goală.

— Aș vrea ca Alexander să se întoarcă, murmură Daşa. Ar putea să ne aducă ceva de mâncare.

„Și eu aș vrea ca Alexander să se întoarcă", își spune Tatiana în gând.

Se înfioră din cap până în picioare și scăpă un cartof pe jos. Se aplecă și luă cartoful, apoi îl șterse de praf și îl mâncă fără să rostească vreun cuvânt.

Edward o privea în tăcere, cu furculiţa în aer.

— Avem zahăr, ceai, cafea și lapte condensat, continuă Tatiana, cu glas fremătător. Avem mere și portocale.

— Nu prea avem carne de pui și nici carne de vacă. Laptele este extrem de puţin, iar untul inexistent, spuse Edward. Răniţii au nevoie de unt, iar noi nu avem de unde să le dăm. S-ar întrema mult mai repede dacă le-am da puţin unt, dar nu avem de unde.

— Poate că nu vor să se întremeze mai repede. Poate că le place aici, răspunse Tatiana, iar doctorul se trezi scrutând-o din nou cu intensitate. Edward, spui că ai lapte? întrebă ea deodată.

— Nu mult, dar primim lapte normal, nu condensat.

— Adu-mi niște lapte, un ciubăr și o lingură lungă din lemn! Zece, douăzeci de litri de lapte... Cu cât mai mult, cu atât mai bine. Mâine vom avea unt.

— Dar ce legătură are laptele cu untul? întrebă Edward.

Acum era rândul Tatianei să-l scruteze pe Edward, care spuse zâmbind:

— Sunt doctor, nu fermier. Hai, mănâncă! Ai nevoie de hrană. Și ai dreptate. E din belșug.

5

Morozovo, 1943

Veniră să-l ia în puterea nopţii. Alexander dormea pe scaun. Îl treziră cu brutalitate, iar când deschise ochii, văzu patru bărbaţi în costum, ce îi făcură semn să se ridice în picioare.

Se supuse încet.

— Te însoţim în Volhov ca să fii promovat. Grăbeşte-te! Nu avem timp de pierdut. Trebuie să traversăm lacul înainte de a se crăpa de ziuă. Nemţii bombardează Ladoga fără încetare, îi spuse în şoaptă unul dintre ei, un individ cu faţa pământie.

Era liderul grupului, fără doar şi poate, căci ceilalţi trei nu scoteau niciun cuvânt.

Alexander îşi luă raniţa.

— Las-o aici! spuse omul.

— Să înţeleg atunci că mă întorc?

— Da, mâine, răspunse individul clipind.

— Mi-ai luat o piatră de pe inimă. Dar sunt soldat. Şi nu mă despart niciodată de raniţă. Îmi ţin în ea ţigările şi cărţile. O voi lua cu mine, dacă nu vă deranjează.

— Ţi-ai luat pistolul?

— Firește.

— Poţi să ni-l dai?

Alexander făcu un pas înainte. Îl întrecea cu un cap până şi pe cel mai înalt dintre ei. Păreau cu toţii nişte asasini îmbrăcaţi în paltoanele lor cenuşii şi mohorâte. Pe umeri purtau nişte trese albastre, simbolul NKVD-ului — Comisariatul Poporului pentru

Afaceri Interne —, la fel cum Crucea Roșie întruchipa simbolul empatiei internaţionale.

— Staţi să înţeleg și eu ce vreţi! răspunse el încet, deși nu chiar atât de *încet*. Îmi cereţi cumva arma?

— Da. Îţi va fi astfel mai ușor să mergi, îngăimă liderul lor. Ești rănit, nu-i așa? Probabil că ţi-e greu să cari tot echipamentul cu tine...

— Nu e tot echipamentul meu. Am doar câteva lucruri personale. Să mergem acum! spuse Alexander, dându-i la o parte din calea sa. La drum, tovarăși! Pierdem timpul.

Nimeni nu i se împotrivi. Doar era maior. Nu le vedea gradul pe tresele de pe umeri și nici în comportament. Nu aveau nicio autoritate asupra lui până nu aveau să iasă din clădire. NKVD-ului îi plăcea să-și facă treaba în întuneric, departe de ochi străini. Agenţilor nu le plăcea să fie auziţi de asistentele sau de soldaţii din saloanele de spital. Voiau ca totul să pară cât mai normal cu putinţă. Un soldat rănit părăsea spitalul, în toiul nopţii, pentru a fi promovat. Nimic mai firesc. Dar trebuiau să-i lase pistolul ca să păstreze aparenţele. De parcă ar fi și putut să i-l ia.

Ieșind din salon, Alexander observă că cele două paturi alăturate erau goale. Soldatul cu probleme de respiraţie și un alt rănit dispăruseră, la rândul lor.

— Și ei vor fi promovaţi? întrebă el pe un ton sec, clătinând din cap.

— Lasă întrebările! Vezi-ţi de drum! spuse unul dintre însoţitorii săi. Iute!

Alexander nu putea să meargă prea repede.

În timp ce străbătea coridorul, se întreba unde dormea Tatiana. Se afla oare în spatele vreuneia dintre acele uși? Era acum acolo, undeva? Atât de aproape. Trase adânc aer în piept, de parcă îi simţea mirosul.

Camionul blindat îi aștepta în spatele clădirii. Era parcat lângă jeepul doctorului Sayers. Alexander recunoscu în întuneric simbolul Crucii Roșii. Când se apropiară de camion, o siluetă apăru,

șchiopătând, din întuneric. Era Dimitri. Stătea cocoșat deasupra brațului pus în ghips, cu fața desfigurată și cu nasul umflat.

Stătu câteva clipe fără să spună nimic.

— Pleci undeva, domnule maior Belov? întrebă apoi, accentuându-i atât de mult numele, încât părea să fi spus *Beloffff*.

— Nu te apropia de mine, Dimitri! îi spuse Alexander.

Urmându-i parcă sfatul, Dimitri făcu un pas în spate, apoi deschise gura și râse în barbă.

— Nu poți să-mi mai faci niciun rău, Alexander.

— Nici tu mie.

— Ba bine că nu! ripostă el cu glas domol, ușor amar.

Și înainte ca agenții NKVD să-l împingă pe Alexander în camion, Dimitri își dădu capul pe spate, cuprins parcă de un delir studiat, și îl avertiză cu degetul, dezvelindu-și dinții galbeni și îngustându-și ochii oblici.

Alexander își întoarse capul și își îndreptă umerii, apoi, fără să-l privească pe Dimitri, sări în camion și spuse, pe un ton clar și răspicat, cu o satisfacție debordantă:

— Du-te dracului!

— Treci în camion și taci din gură! îi ordonă lui Alexander unul dintre agenții NKVD, spunându-i apoi lui Dimitri: Întoarce-te în salon! S-a dat stingerea. Ce cauți aici?

În spatele camionului, Alexander dădu de cei doi colegi de salon. Nu se așteptase să găsească doi *soldați* ai Armatei Roșii. Își imaginase că va fi singur, doar cu agenții NKVD. Nefiind astfel nevoit să sacrifice alte vieți. Ce-i rămânea acum de făcut?

Unul dintre însoțitorii săi îi înșfăcă rănița. Alexander încercă să i-o smulgă din mână. Omul refuza să-i dea drumul.

— Am senzația că ți-e greu s-o cari, spuse el, luptându-se cu îndârjire. O iau eu și ți-o dau când ajungem pe malul celălalt.

— Nu, o țin eu, răspunse Alexander, clătinând din cap și smulgându-i-o din mâini.

— Belov...

— Sergent! strigă Alexander. Vorbești cu un ofițer. Pentru tine, sunt maiorul Belov. Nu mai pune mâna pe lucrurile mele! Și acum hai să plecăm! Avem drum lung de parcurs.

Se întoarse apoi cu spatele, cu un zâmbet pe buze, ignorându-l pe agent. Rana nu-l durea atât de tare pe cât își imaginase: putea să meargă, să sară, să vorbească, să se aplece și să stea pe podeaua camionului. Starea de slăbiciune pe care o simțea îl deranja însă.

Motorul camionului se trezi la viață și porniră la drum — îndepărtându-se de spital, de Morozovo și de Tatiana. Alexander trase adânc aer în piept și se întoarse spre cei doi soldați din fața lui.

— Cine dracu' sunteți? îi întrebă el cu glas aspru, dar resemnat.

Le aruncă o privire. Era întuneric și le distingea cu greu trăsăturile. Stăteau ghemuiți unul într-altul, cu spatele lipit de peretele camionului. Cel mai mic dintre ei purta ochelari și avea un singur braț, iar celălalt, mai înalt, era înfofolit în haină și avea capul înfășurat în bandaje. Numai nasul, ochii și gura i se vedeau. Ochii, strălucitori și ageri, îi licăreau în întuneric. Poate că *strălucitor* nu era cuvântul potrivit. Aveau un licăr mai degrabă răutăcios. Nu același lucru îl puteai spune despre însoțitorul său. Privirea lui era lipsită de vlagă.

— Cine sunteți? repetă Alexander.

— Eu sunt locotenentul Nikolai Ouspenski. Iar el e caporalul Boris Maikov. Am fost răniți în timpul Operațiunii Scânteia, pe 15 ianuarie, pe malul din Volhov. Am stat într-un spital de campanie până când...

— Ajunge! îl opri Alexander ridicând mâna.

Înainte de a continua discuția, voia să le strângă mâna. Să le simtă „pulsul". Ouspenski îi strânse mâna cu fermitate, prietenește și fără teamă. Maikov îi întinse însă șovăitor brațul stâng și fragil.

Alexander se așeză din nou pe podeaua camionului și atinse grenada ascunsă în bocanc. La naiba! Auzea răsuflarea întretăiată a lui Ouspenski. El era rănitul pe care Tania îl mutase lângă Alexander, plasându-l într-un cort izolator — pacientul cu un

singur plămân, care nici nu auzea, nici nu vorbea. Iată-l acum aici, respirând singur, auzind și vorbind.

— Trebuie să recunosc că nu se respectă procedurile normale...

— Nu e deloc normal ce se întâmplă, îl întrerupse Alexander. Adunați-vă amândoi puterile! O să aveți nevoie de ele.

— Pentru primirea unei medalii? întrebă Maikov, suspicios.

— O să primești o medalie post-mortem dacă nu te stăpânești și nu-ți înfrânezi tremurul, îi răspunse Alexander.

— De unde știi că tremur?

— Aud bocancii cum se lovesc unul de altul. Liniște, soldat!

— Ți-am zis eu, locotenente, îi spuse Maikov lui Ouspenski, că nu e firesc să ne trezească în toiul nopții...

— Iar eu ți-am spus să taci din gură, interveni Alexander.

O lumină albăstruie și plăpândă pătrunse prin ferestruica îngustă din spatele cabinei.

— Locotenente, îi spuse Alexander lui Ouspenski, poți să stai în picioare? Vreau să blochezi geamul.

— Ultima dată când am auzit replica asta, colegul meu de cazarmă și-o „trăgea" de mama focului, spuse Ouspenski cu un zâmbet pe buze.

— Te asigur că aici nu și-o „trage" nimeni, răspunse Alexander. Ridică-te în picioare!

Ouspenski se supuse.

— Spune-ne adevărul! O să fim *promovați*?

— De unde să știu?

Când Nikolai bloca ferestruica, Alexander scoase grenada din bocanc. Era suficient de întuneric, încât nici Maikov, nici Ouspenski nu vedeau ce făcea.

— *Ar trebui* să știi, răspunse Nikolai. Căci am senzația că ne aflăm aici din cauza ta.

Alexander era convins de asta, dar nu spuse nimic. Se târî în spatele camionului și se rezemă de ușă. În cabină erau doar doi agenți NKVD. Erau tineri, neexperimentați și deloc încântați să traverseze lacul — nimeni nu voia să înfrunte salvele necontenite ale proiectilelor germane. Incapacitatea șoferului de a depăși

douăzeci de kilometri pe oră stătea mărturie pentru lipsa lui de experienţă. Dacă nemţii monitorizau activitatea armatei sovietice de pe Înălţimile Siniavino, prezenţa camionului pe lac nu avea să le scape agenţilor de recunoaştere. Până şi Alexander putea să meargă mai repede pe gheaţă.

— Domnule maior, vei fi şi *tu* promovat? insistă Ouspenski.

— Asta susţin şi, din acest motiv, m-au lăsat să păstrez şi pistolul. Până la proba contrarie, îmi păstrez optimismul.

— Nu te-au lăsat să-l păstrezi. Am văzut. Şi am auzit tot ce s-a întâmplat. Nu au putut să ţi-l ia.

— Sunt grav rănit, răspunse Alexander, luând o ţigară şi aprinzând-o. Ar fi putut să mi-l ia dacă ar fi vrut.

— Mai ai vreuna? întrebă Ouspenski. N-am mai fumat de trei luni, continuă, scrutându-l pe Alexander din cap până în picioare. Nici n-am văzut pe nimeni, cu excepţia asistentelor mele. Dar ţi-am auzit vocea, adăugă, după o scurtă şovăire.

— N-ar trebui să fumezi, spuse Alexander. Din câte am înţeles, nu mai ai plămâni.

— Mai am unul, iar asistenta mi-a indus o comă ca să nu mă întorc pe front. A făcut ceva extraordinar pentru mine.

— Serios? întrebă Alexander, încercând să nu închidă ochii, copleşit de imaginea asistentei lui Nikolai — o fată mignonă, cu ochi strălucitori ca soarele unei dimineţi senine, şi părul bălai şi proaspăt ca aerul unei dimineţi reci din Lazarevo.

— A adus gheaţă şi m-a făcut să inhalez vaporii reci ca să-mi pună plămânii la treabă. Aş vrea să fi făcut ceva mai mult pentru mine.

Alexander îi oferi o ţigară. Îşi dorea să-l reducă la tăcere. Nu credea că Ouspenski ar fi fost încântat să afle că Tatiana îl salvase doar ca să ajungă acum în ghearele lui Mekhlis.

— Tovarăşi, spuse el, ce mă fac eu cu voi?

— Cu noi? întrebă Maikov, neliniştit şi suspicios. Dar tu ce faci acolo?

Alexander nu-i răspunse. Scoţându-şi pistolul Tokarev, se ridică în picioare, ţinti uşa din spate şi trase un foc, desfăcând lacătul.

Maikov scoase un strigăt. Camionul încetini. Stârnise confuzie printre agenții NKVD din cabină, care nu știau de unde venea zgomotul. Ouspenski nu mai bloca acum ferestruica, deoarece stătea întins pe podea. Alexander avea doar câteva secunde la dispoziție înainte ca șoferul să oprească mașina. Deschizând ușile cu piciorul, trase acul grenadei. Se urcă apoi pe acoperișul camionului și aruncă grenada. Proiectilul aterizâ în fața vehiculului, la câțiva metri distanță. Câteva secunde mai târziu, izbucni o explozie devastatoare. Îl auzi pe Maikov strigând „Ce e asta..." înainte de a se trezi aruncat pe gheață. O durere sfâșietoare îi străpunse spatele, dându-i senzația că cineva îi sfârteca trupul încetul cu încetul.

Camionul se clătină, alunecă pe gheață și se răsturnă pe o parte, oprindu-se lângă spărtura provocată de grenada lui Alexander. Spărtura din gheață era mai mică decât camionul, dar camionul era mai greu decât gheața. Aceasta începu să crape, iar spărtura devenea tot mai mare.

Alexander se ridică în picioare și alergă, șchiopătând, spre ușile din spate ale vehiculului, făcându-le semn celor doi soldați să iasă afară.

— Ce-a fost asta? strigă Maikov, care se lovise la cap și îi curgea sânge din nas.

— Săriți din camion! țipă Alexander.

Ouspenski și Maikov se supuseră ordinului său — exact la timp, căci botul mașinii se scufunda încet în apele lacului Ladoga. Șoferii își pierduseră probabil cunoștința în urma impactului violent cu gheața. Nu încercau să iasă din cabină.

— Ce dracu'...

— Taci din gură! Nemții vor începe să tragă în camion peste trei sau patru minute, ripostă Alexander, care nu avea nici cea mai mică intenție să piară pe gheață.

Înainte să dea cu ochii de Ouspenski și de Maikov, sperase că va fi singur în camion și că, după ce îl va arunca în aer, împreună cu agenții NKVD, va ajunge pe malurile din Morozovo și se va ascunde în pădure. Toate speranțele lui păreau să aibă în ultimul timp un singur numitor comun: erau cumplit de efemere.

— Vreţi să staţi aici şi să observaţi armata eficientă a germanilor în plină acţiune sau vreţi să veniţi cu mine?

— Cum rămâne cu şoferii? întrebă Ouspenski.

— Ce-i cu ei? Sunt agenţi NKVD. De ce credeţi că v-au luat la drum în zorii zilei?

Maikov încercă să se ridice în picioare. Înainte de a apuca să mai spună vreun cuvânt, Alexander îl trânti pe gheaţă.

Nu erau departe de mal — nici doi kilometri nu-i mai despărţeau de ţărm. Era ceaţă şi nu se crăpase încă de ziuă. Cabina camionului se afla deja sub apă, iar spărtura din gheaţă devenea tot mai mare, înghiţind maşina încetul cu încetul.

— Iartă-mă, domnule maior, spuse Ouspenski, dar vorbeşti aiurea! N-am greşit cu nimic în toată cariera mea militară. Nu pe mine mă caută.

— Nu, răspunse Alexander. După mine au venit.

— Dar cine dracu' *eşti*?

Camionul dispărea în apă.

Ouspenski privi gheaţa, apoi zăbovi puţin cu privirea asupra lui Maikov, ce tremura ca varga, uluit şi rănit, şi, aţintindu-şi, în cele din urmă, ochii asupra lui Alexander, întrebă râzând:

— Domnule maior, ai putea să ne explici şi nouă ce-o să facem toţi trei, singuri, pe gheaţă cât timp camionul se scufundă în apele lacului?

— Nu-ţi face griji! îi răspunse Alexander, oftând adânc. Te asigur că nu vom mai rămâne mult timp singuri, continuă, arătându-i cu capul malul îndepărtat din Morozovo şi scoţându-şi cele două pistoale.

Un vehicul uşor de armată, cu farurile aprinse, se apropia încet. Jeepul se opri la cincizeci de metri depărtare şi din el coborâră cinci bărbaţi cu mitralierele îndreptate spre Alexander.

— În picioare! Ridicaţi-vă în picioare!

Ouspenski şi Maikov se supuseră imediat, ridicându-şi mâinile în aer, dar Alexander nu era deloc încântat să primească ordine de la ofiţeri inferiori. Nu voia să se ridice şi pe bună dreptate. Auzi şuieratul unui proiectil şi îşi acoperi capul cu mâinile.

Ridicându-și privirea, văzu că doi dintre agenții NKVD zăceau cu fața în jos, iar ceilalți trei se târau pe burtă spre Alexander, cu armele îndreptate spre el, spunându-i printre dinți să stea jos. „Poate că îi vor ucide nemții înaintea mea", se gândi Alexander. Scrută malul. Unde era Sayers? Nu se afla încă pe lac, dar jeepul agenților NKVD se dovedea o țintă ușoară pentru nemți. Când aceștia se apropiară de el, Alexander îi sfătui să se urce în mașină și să se întoarcă în Morozovo cât mai repede cu putință.

— Nicidecum! strigă unul dintre ei. Trebuie să te ducem în Volhov.

Un alt proiectil șuieră în apropiere, căzând la douăzeci de metri distanță de jeep — singurul mijloc de transport cu care trebuiau să ajungă fie în Volhov, fie în Morozovo. Odată ce nemții aveau să lovească jeepul, oamenii de pe lac, aflați apoi în câmp deschis, aveau să piară în câteva clipe sub salvele de artilerie germane.

Stând culcat pe gheață, Alexander îi scrută pe agenții NKVD, ce stăteau și ei pe burtă.

— Ce vreți să faceți, tovarăși? Să pornim spre Volhov printre proiectilele germane? Să mergem atunci!

Agenții priveau camionul blindat, înghițit acum aproape cu totul de apele lacului. Alexander urmărea amuzat conflictul dintre instinctul de autoconservare și sentimentul datoriei, care le cerea să respecte ordinele primite.

— Hai să ne întoarcem! spuse unul dintre ei. Mergem în Morozovo și așteptăm noi instrucțiuni. Putem să-l însoțim mâine în Volhov.

— Cred că ați luat o decizie cât se poate de înțeleaptă, răspunse Alexander.

Ouspenski îl privea uluit. Alexander îl ignoră.

— Haideți! Cu toții! Urcați-vă în jeep până nu-l aruncă nemții în aer!

Pe lângă faptul că voia să rămână în viață, Alexander încerca să nu ajungă nici în apele lacului. Căci viața lui n-ar mai fi valorat nimic dacă ar fi stat ud până la piele. Știa prea bine că, indiferent unde s-ar afla, în Volhov sau în Morozovo, nu avea nicio șansă să

primească haine uscate. S-ar îmbolnăvi astfel de pneumonie și ar muri în aceleași haine ude.

Se târâră cu toții spre jeep. Agenții NKVD le ordonară să se urce în spate. Ouspenski și Maikov îl priviră cu teamă pe Alexander.

— Credeți că e o idee bună? îi întrebă Ouspenski.

— Urcă-te imediat!

Doi dintre agenții NKVD se așezară lângă ei pe bancheta din spate. Ouspenski și Maikov răsuflară ușurați.

Alexander luă o țigară, oferindu-le apoi câte una lui Nikolai și lui Maikov, care îl refuză.

— De ce ai făcut-o? îl întrebă Ouspenski în șoaptă.

— Ce anume?

— Aș vrea să spun că mi-aș dori să-mi explici totul într-o bună zi, dar sper să nu te mai revăd vreodată.

— O să-ți spun oricum, răspunse Alexander. Am făcut-o pentru că n-am avut chef să fiu promovat.

Ajunși pe mal, porniră cu toții spre cartierul general, trecând pe lângă un camion cu echipamente medicale, ce se îndrepta spre râu. Alexander îl zări pe doctorul Sayers pe scaunul de lângă șofer. Reuși să schițeze un zâmbet în timp ce fuma, deși degetele îi tremurau ușor. Totul mergea cum nu se putea mai bine. Scena de pe lac părea tabloul unui masacru creat de nemți. Morți zăcând pe gheață și un camion înghițit de apă. Sayers avea să întocmească certificatul de deces și avea să-l semneze, iar Alexander avea să dispară astfel pentru totdeauna, de parcă nici n-ar fi existat vreodată. NKVD-ul avea să fie recunoscător — oricum, prizonierii lor dispăreau la un moment dat — și până când Stepanov avea să afle ce se întâmplase cu adevărat și că Alexander era încă în viață, Tatiana și Sayers aveau să fie de mult plecați. Stepanov nu avea să fie astfel nevoit s-o mintă pe Tatiana. Fără să dețină informații actuale, avea să-și imagineze că Alexander, Ouspenski și Maikov pieriseră pe lac.

Își trecu mâna prin păr și închise ochii, deschizându-i însă iute. Prefera să vadă peisajul mohorât al Rusiei decât imaginile sfâșietoare ce i se derulau prin fața ochilor închiși.

Toată lumea câştigase. NKDV-ul nu va trebui să răspundă întrebărilor puse de Crucea Roşie Internaţională, Armata Roşie se va preface că deplânge moartea soldaţilor ei, iar Mekhlis pusese ghearele pe Alexander. Dacă ar fi vrut să-l ucidă, ar fi făcut-o deja până atunci. Nu acestea le erau ordinele. Şi cunoştea prea bine şi motivele. Pisica voia să se joace cu şoarecele înainte de a-l sfâşia în bucăţi.

Era deja opt dimineaţa când ajunseră în Morozovo şi, deoarece cazarma se trezise la viaţă, iar prizonierii trebuiau să rămână ascunşi până aveau să fie transportaţi în siguranţă în Volhov, unde îi aştepta o soartă incertă, Alexander, Ouspenski şi Maikov fură aruncaţi în temniţa din pivniţa şcolii vechi. Aceasta consta dintr-o celulă de beton, lată de un metru şi înaltă de nici doi metri. Maikov se aşteptase să găsească un pat. Râzând amuzaţi, soldaţii NKVD le ordonară celor trei prizonieri să se întindă pe podea şi să rămână nemişcaţi.

Celula era prea mică pentru Alexander, căruia îi era cu neputinţă să se întindă pe jos. Imediat ce gărzile plecară, cei trei bărbaţi se aşezară pe podea, cu genunchii la piept. Rana de la spate îi provoca lui Alexander dureri cumplite. Cimentul rece agrava şi mai mult situaţia. Disconfortul îi era oferit cu porţia, sugerându-i parcă să se obişnuiască cu situaţia, ce avea să-i trezească tot mai multe amintiri din copilărie.

Ouspenski îl ţintuia cu privirea.

— Ce vrei? îl întrebă Alexander. Nu întreba nimic! În acest fel, când vei fi interogat, nu va trebui să minţi.

— De ce să fiu interogat?

— Eşti arestat. N-ai înţeles asta până acum?

— O, nu! îngăimă Maikov privindu-şi mâinile. Am o soţie, o mamă şi doi copilaşi. Ce se va întâmpla acum?

— Tu? ripostă Nikolai. Dar cine eşti tu? Şi eu am o soţie şi doi fii. Doi băieţi *mici*. Şi o mamă... dacă o mai trăi.

Maikov nu-i răspunse, dar amândoi îl ţintuiră cu privirea pe Alexander. Maikov îşi lăsă ochii în pământ. Ouspenski continua să-l scruteze cu intensitate.

— În regulă, spuse el. Ce-ai făcut?

— Locotenente! exclamă Alexander, invocând rangurile militare oricând și oriunde era nevoie. M-am săturat de întrebările tale.

— Nu pari să fii vreun fanatic religios, continuă Ouspenski, cu aceeași încăpățânare.

Alexander păstră tăcerea.

— Nici evreu. Nici vreun depravat, adăugă el, scrutându-l din cap până în picioare. Ești cumva *culac* (chiabur)? Membru al Crucii Roșii Politice? Vreun filosof? Cu vederi socialiste? Sau istoric? Ai subminat cumva agricultura? Sau industria? Ești agitator antisovietic?

— Sunt căruţaș tătar, răspunse Alexander.

— O să primești zece ani de închisoare pentru asta. Unde ţi-e căruţa? I-ar fi de folos soţiei mele ca să care ceapa de pe ogoare. Vrei să spui că am fost arestaţi doar pentru că am avut ghinionul să fim vecini de pat în salonul de spital?

— Dar nu știm nimic! se văicări Maikov, izbucnind aproape în plâns. N-am făcut nimic!

— Serios? spuse Alexander. Spuneţi-le asta muzicienilor și spectatorilor lor, care organizau, la începutul anilor '30, serate muzicale de pian, fără să ceară acordul consiliului de locuinţe. Ca să acopere costurile vinului servit, cereau câteva copeici fiecărei persoane în parte. Au fost *cu toţii* arestaţi sub pretextul că sunt agitatori antisovietici și că banii pe care îi strângeau erau destinaţi susţinerii burgheziei aflate pe cale de dispariţie. Muzicienii și spectatorii lor au primit de la trei la zece ani de închisoare. Bine, nu toţi, continuă Alexander, după o scurtă ezitare. Numai cei care și-au mărturisit fărădelegile. Cei care au refuzat s-o facă au fost împușcaţi.

Ouspenski și Maikov îl priveau uluiţi.

— Și tu de unde știi asta?

— Cum, pe vremea aceea, aveam paisprezece ani, am reușit să fug pe fereastră înainte să mă prindă, răspunse Alexander, ridicând din umeri.

Auziră zgomot de pași și tăcură. Alexander se ridică în picioare și, când ușa se deschise, îi spuse lui Maikov:

— Caporale, imaginează-ți că viața ta de odinioară a dispărut pentru totdeauna! Imaginează-ți că ți-au luat totul și nu mai ai absolut nimic...

— Hai să mergem, Belov! strigă un soldat corpolent, înarmat cu o pușcă Nagant.

— Numai așa vei putea să supraviețuiești, continuă Alexander, ieșind din celulă și auzind ușa trântindu-se în urma sa.

Stătea într-o sală mică de clasă din școala abandonată, într-o bancă de școală, dinaintea unei catedre aflate în fața unei table. Se aștepta ca profesorul să intre în orice clipă în clasă și să înceapă lecția despre relele imperialismului.

Intrară în schimb doi bărbați. Erau acum patru oameni în clasă: Alexander, în bancă, un paznic, în spatele clasei, și doi bărbați la catedră. Unul din ei era chel și foarte slab, cu un nas lung și o expresie îngândurată. Se prezentă, pe un ton amabil, ca fiind Riduard Morozov.

— Nu dumneavoastră ați dat numele orașului? îl întrebă Alexander.

— Nu, răspunse Morozov cu un zâmbet vag.

Celălalt era un bărbat corpolent și chel, cu un nas borcănat, brăzdat de vase de sânge sparte. Părea să bea straşnic. Se prezentă — pe un ton mai puțin amabil — cu numele de Mitterand, lucru extrem de amuzant, își spuse Alexander, de vreme ce Mitterand era liderul mișcării franceze de rezistență din Franța ocupată de naziști.

— Știți de ce vă aflați aici, domnule maior Belov? începu Morozov, zâmbind călduros și vorbind pe un ton politicos, aproape prietenos.

Purtau o discuție civilizată. Alexander avea senzația că Mitterand avea să-i ofere niște ceai sau poate un pahar de votcă. I se păru o glumă în clipa în care sticla de votcă *se materializă* cu

adevărat dintr-o bancă, împreună cu trei pahărele. Morozov turnă votca.

— Da, răspunse Alexander, senin. Mi s-a spus ieri că voi fi promovat. La gradul de locotenent-colonel. Nu, mulţumesc, adăugă apoi, refuzând băutura.

— Ne refuzi ospitalitatea, tovarăşe Belov?

— Sunt maiorul Belov, ripostă Alexander cu glas răsunător, ridicându-se în picioare. Aveţi vreun grad militar?

Făcu o pauză, aşteptând răspunsul. Omul nu spuse nimic.

— Nici nu-mi imaginam să aveţi. Nu purtaţi uniformă. Dacă aţi fi avut, aţi fi purtat-o. Nu vreau să beau nimic. Şi nici să stau jos până nu-mi spuneţi ce vreţi de la mine. Sunt bucuros să cooperez dacă îmi stă în putinţă s-o fac, tovarăşi, adăugă el, dar nu are rost să mă jigniţi prefăcându-vă că îmi sunteţi prieteni. Ce se întâmplă?

— Eşti arestat.

— Aha! S-a zis, aşadar, cu promovarea mea. Toată şarada asta a durat doar până la patru dimineaţa. Zece ore. Nu mi-aţi spus ce vreţi de la mine. Mă întreb dacă ştiţi şi cum vă cheamă. Ce-ar fi să căutaţi pe cineva care poate să-mi spună ce se petrece? Între timp, duceţi-mă în celulă şi nu-mi mai irosiţi timpul de pomană!

— Domnule maior! spuse Morozov pe un ton mai puţin amabil.

Alexander zâmbi, căci sticla de votcă era acum goală. Dacă aveau să bea în continuare, aveau să-l ducă chiar ei de mână la graniţa sovieto-finlandeză, vorbindu-i domol în engleză. Îi spuneau acum „domnule maior". Alexander înţelegea prea bine psihologia gradelor militare. În armată există o singură regulă: nu te adresezi niciodată necuviincios ofiţerilor superiori. Ierarhia era bine stabilită.

— Domnule maior, repetă Morozov, rămâneţi aici!

Alexander se aşeză pe scaun.

Mitterand îi vorbi în şoaptă tânărului paznic de la uşă; Alexander nu auzi ce-i spuse. Dar înţelese esenţa. Cazul nu ţinea de competenţa lui Morozov; îi depăşea atribuţiile. Un rechin mai mare trebuia să se ocupe de Alexander. Şi rechinul avea să-şi facă apariţia în curând. Dar, mai întâi, vor încerca să-i frângă voinţa.

— Puneţi-vă mâinile la spate, domnule maior! îi ordonă Morozov.

Alexander aruncă ţigara pe podea, o zdrobi cu bocancul şi se ridică în picioare.

Îi luară pistolul şi cuţitul şi începură să-i scotocească prin raniţă. Pentru că nimic din ce găsiră nu le trezi interesul şi nu merita confiscat (bandaje, stilouri şi rochia albă a Tatianei), se hotărâră să-i smulgă medaliile de la piept şi tresele de pe umeri, spunându-i că nu mai era maior şi că nu mai avea niciun drept să folosească acest titlu. Nu-i spuseră încă ce acuzaţii i se aduceau şi nici nu-i mai puseră vreo întrebare.

Păstrară raniţa. El le-o ceru. Ei izbucniră în râs. O privi neputincios, ştiind că rochia Tatianei se afla în mâinile lor. Încă un lucru pe care aveau să-l calce în picioare.

Îl duseră apoi într-o celulă izolată din beton, fără ferestre, fără Ouspenski şi Maikov. Nu avea nici bancă, nici pat şi nici pătură. Era complet singur şi unicele surse de oxigen le constituiau uşa pe care o deschideau paznicii, fanta glisantă din uşă, vizorul prin care îl urmăreau sau gaura mică din tavan destinată, probabil, introducerii gazelor toxice.

Îi lăsaseră ceasul şi, pentru că nu-i făcuseră percheziţie corporală, nu-i găsiseră nici medicamentele ascunse în bocanci. Nu erau însă în siguranţă. Dar unde să le pună? Scoase din bocanci seringa, fiola cu morfină şi cutiuţa cu sulfamide şi le îndesă pe toate în buzunarul boxerilor. De obicei, nu mergeau atât de departe cu percheziţia corporală.

Când se aplecă, simţi o durere sfâşietoare de spate, care, odată cu trecerea timpului, devenea tot mai copleşitoare. Se gândi să-şi facă o injecţie cu morfină, dar renunţă apoi la idee. Nu voia să-şi amorţească simţurile. Luă, în schimb, o tabletă şi o mestecă în dinţi, fără s-o dizolve în apă, înfiorându-se uşor când îi simţi gustul amar şi acid. Stătea pe podea, învăluit în tăcere, şi, realizând că nu-l puteau vedea pentru că era mult prea întuneric în celulă, închise ochii. Sau poate că rămaseră deschişi; era greu de spus. Nu mai avea însă nicio importanţă. Stătea şi aştepta. Ziua se sfârşise oare? Trecuse o zi? Sau poate mai multe? Voia o ţigară. Rămase

neclintit. Sayers și Tatiana porniseră la drum? Reușise oare doctorul s-o convingă pe Tania să-l urmeze? Își luase lucrurile și se urcase în mașina lui Sayers? Părăsiseră oare Morozovo? Alexander ar fi dat orice să afle vreo veste. Se temea că doctorul Sayers cedase în fața ei, iar Tania se afla încă acolo. Încercă să-i simtă prezența, dar nu simțea nimic, cu excepția frigului pătrunzător. Dacă era încă în Morozovo, iar agenții NKVD aveau să afle de existența ei, acest lucru avea să-i aducă sfârșitul lui Alexander. Rămânea fără suflare la gândul că ea s-ar fi putut afla atât de aproape. Trebuia să mai tragă de timp până avea să afle că plecase din țară. Cu cât Tania avea să plece mai repede, cu atât el avea să se predea mai curând în mâinile statului.

Părea atât de aproape! Dacă ar fi atins rochia ascunsă în raniță, ar fi văzut-o îmbrăcată în faldurile albe cu trandafiri roșii, stând în bătaia vântului cu părul ei lung și bălai și zâmbetul fermecător. Era *într-adevăr* aproape. Nu trebuia să atingă rochia. Nu el avea nevoie de alinare. Ci *ea* avea nevoie de mângâieri. Avea nevoie de el. Cum avea să treacă oare prin această încercare fără el?

Cum avea să accepte gândul pierderii lui?

Alexander trebuia să se gândească la altceva.

În curând, gândurile îi fură spulberate.

— Idiotule! se auzi o voce de afară. Cum ai de gând să supraveghezi prizonierul dacă nu are lumină? S-ar putea să-și fi pus capăt zilelor până acum. Cretin ce ești!

Ușa se deschise și un bărbat, pe care Alexander nu-l vedea, intră în celulă, ținând în mână o lampă cu kerosen.

— Ai mereu nevoie de lumină, spuse omul, întorcându-se spre el.

Era Mitterand.

— Când aveți de gând să-mi spuneți și mie ce se întâmplă? întrebă Alexander.

— Nu ești în măsură să ne iei la întrebări! strigă Mitterand. Nu mai ești maior. Nu mai ești nimic. Stai și așteaptă până când vom fi gata să ne ocupăm de tine!

Acesta părea singurul scop al vizitei lui Mitterand — să țipe la Alexander. După plecarea lui, paznicul îi aduse lui Alexander niște

apă și trei sferturi de kilogram de pâine. El mâncă pâinea, bău apa și începu să caute apoi în podea o gură de scurgere. Nu avea nevoie de lumină. Și nici nu voia să concureze pentru oxigen cu o lampă cu kerosen. Desfăcând baza lămpii, vărsă kerosenul în gura de scurgere, lăsând doar foarte puțin în rezervor. După zece minute, lampa se stinse.

— De ce s-a stins lampa? strigă paznicul, deschizând ușa.

— S-a terminat kerosenul, răspunse amabil Alexander. Mai ai cumva în plus?

Nu, nu avea.

— Păcat! spuse Alexander.

Adormi, cufundat în întuneric, într-un colț al celulei, stând în capul oaselor, cu capul rezemat de perete. Când se trezi, era la fel de întuneric. Nu știa dacă se trezise cu adevărat. Visa că deschisese ochii și era învăluit în beznă. O visa pe Tatiana și, când se trezi, se gândi la ea. Visele se împleteau cu realitatea. Alexander nu mai știa unde se sfârșea coșmarul și unde începea realitatea. Visa că dormea.

Părea complet detașat de propriul trup, de Morozovo, de spital și de propria viață, iar această detașare îi conferea o alinare stranie. Îi era frig. Și asta îl corelă din nou cu trupul său măcinat de durere. Prefera starea de detașare. Căci durerea îl chinuia fără încetare. Strânse din dinți și clipi, alungând întunericul.

Harold și Jane Barrington, 1933

Hitler devenise cancelarul Germaniei. Președintele Von Hindenburg „își dăduse demisia". Alexander simțea plutind în aer o amenințare stranie, pe care nu reușea s-o definească. Speranțele că aveau să găsească mâncare din belșug, încălțăminte nouă și paltoane groase de iarnă deveniseră visuri deșarte. Vara însă, Alexander nu avea nevoie de haine călduroase. Familia Barrington petrecea luna iulie la o căsuță din Krasnaia Poleana, unde era extrem de frumos. Închiriau două camere la cabana unei văduve

lituaniene, care locuia acolo împreună cu fiul ei. Acesta, mereu beat, o bătea până îi dădea banii de chirie.

Într-o zi, după ce luaseră picnicul în faţa unui mic iaz, delectându-se cu ouă fierte tari, roșii și puţin salam de Bologna, scăldate din belșug cu votcă („Mama, de când bei votcă?" o întrebase pe Jane), Alexander stătea în hamac și citea când auzi voci în pădurea din apropiere. Întorcându-și încet capul, îi văzu pe părinţii lui. Stăteau în poiana de lângă lac, aruncând pietricele în apă și vorbind cu glas domol. Alexander nu era obișnuit să-i vadă pe părinţii săi vorbind încet, atât de stridentă devenise relaţia lor în urma dorinţelor și neliniștilor conflictuale. În mod normal, și-ar fi aţintit din nou privirea în paginile cărţii lui. Dar discuţia lor domoală și apropierea cu totul neobișnuită dintre ei i se păreau uluitoare. Harold luă pietricelele din mâna lui Jane și, cuprinzându-i talia cu braţul, o trase spre el. Îi ţinea mâna într-a lui. Apoi o sărută și începură să danseze. Dansau încet în poieniţă, iar Alexander îl auzi pe tatăl lui cântând — *cântând!*

Și în timp ce pluteau pe aripile unui vals tăcut, buzele li se contopiră și trupurile li se lipiră într-o îmbrăţișare tandră. Surprinzându-i într-un moment cu totul neobișnuit, cum nu-i mai văzuse și nici nu avea să-i mai vadă vreodată, Alexander își simţi sufletul copleșit deodată de o fericire și de un dor pe care nu știa nici cum să le definească, nici cum să le exprime.

Părinţii săi puseră capăt îmbrăţișării, apoi îl priviră și îi zâmbiră.

El le zâmbi șovăitor și stânjenit, fără să-și desprindă însă ochii de la ei.

Se apropiară de hamacul lui. Tatăl său își ţinea încă braţul pe talia mamei lui.

— Astăzi este ziua aniversării noastre, Alexander.

— Și tatăl tău îmi cântă un cântec, spuse Jane. Am dansat pe ritmul acestei melodii în ziua în care ne-am căsătorit, acum treizeci și unu de ani. Aveam nouăsprezece ani, adăugă ea, privindu-l pe Harold cu un zâmbet pe buze.

— Mai stai în hamac, fiule? Mai citești un timp?

— Nu plec nicăieri.

— Bine, răspunse Harold, luând-o pe Jane de mână și îndreptându-se amândoi spre casă.

Alexander își ațintì apoi ochii asupra cărții sale, dar după o oră de lectură, nu-și amintea niciun cuvânt din ce citise.

Iarna veni prea curând. Și în timpul iernii, în serile de joi, după cină, Harold îl lua pe Alexander de mână și se plimbau amândoi pe Arbat — strada din Moscova unde întâlneai la tot pasul vânzători ambulanți, muzicanți, scriitori, poeți și trubaduri, dar și bătrâne ce vindeau *chachkas* (fleacuri) de pe vremea țarului. În apropiere de Arbat, într-un apartament mic, cu două camere, îmbâcsit de fum, câțiva străini și câțiva sovietici, toți comuniști convinși, se întâlneau timp de două ore, de la opt la zece seara, ca să bea, să fumeze și să găsească soluții prin care comunismul să devină mai eficient în Uniunea Sovietică, iar societatea lipsită de clase sociale să se materializeze mai repede — o societate în care statul, poliția și armata nu aveau să-și mai găsească rostul deoarece toate motivele conflictuale aveau să dispară.

— Marx susține că singurul conflict între clasele sociale îl constituie conflictul economic, spuse Harold la una dintre aceste întâlniri. Odată ce va fi înlăturat, va dispărea și nevoia de a avea poliție. Ce mai așteptăm, așadar, cetățeni? Va dura mai mult decât ne-am imaginat?

Interveni și Alexander în discuție, amintindu-și un citat pe care îl citise de curând:

— „Cât timp există statul, nu poate fi libertate. Unde este libertate nu poate exista niciun stat."

Harold îi zâmbi aprobator fiului său, care îl cita pe Lenin.

În timpul acestor întâlniri, Alexander se împrieteni cu Slavan, un bătrân de șaizeci și șapte de ani, cu părul cărunt și chipul brăzdat de riduri, cu ochi albaștri și agili și buzele încremenite într-un zâmbet sardonic. Vorbea foarte puțin, dar lui Alexander îi plăceau expresia ironică pe care o afișa și căldura cu care îl privea mereu.

După doi ani de întâlniri, Harold și alți cincisprezece participanți fură chemați la sediul comitetului regional de partid sau Obkom (Oblastni Kommitet) și întrebați dacă, în timpul viitoarelor întâlniri, vor putea aborda și alte subiecte, cu excepția căilor prin care comunismul s-ar putea dovedi mai eficient în Rusia, deoarece acest lucru implica faptul că nu era atât de eficient. Auzind spusele tatălui său, Alexander îl întrebă cum aflase partidul ce vorbeau o dată pe săptămână, în serile de joi, cincisprezece bărbați beți într-un oraș cu cinci milioane de oameni.

— „Este adevărat că libertatea este prețioasă. Atât de prețioasă, încât trebuie rațională", îi răspunse Harold, citându-l, la rândul său, pe Lenin. Au mijloacele lor prin care află ce vorbim. Poate că le spune Slavan. Dacă aș fi în locul tău, n-aș mai vorbi cu el.

— Nu el e vinovat, tată.

Bărbații continuară să se întâlnească în serile de joi, dar citeau acum, cu glas tare, din cartea lui Lenin, *Ce-i de făcut?*, din pamfletele Rosei Luxembourg[1] sau din *Manifestul comunist* al lui Marx.

Harold aducea adesea în discuție susținerea simpatizanților comuniști din America, dovedind auditoriului său faptul că ideile comunismului sovietic erau, încetul cu încetul, îmbrățișate pe plan internațional și că era doar o chestiune de timp până să fie unanim recunoscute și acceptate.

— Uitați ce-a spus, înainte de moarte, Isadora Duncan[2] despre Lenin: „Alții s-au iubit numai pe ei sau au iubit banii, teoriile și puterea. Lenin și-a iubit semenii... Lenin a fost Dumnezeu, cum și Hristos a fost Dumnezeu, căci Dumnezeu înseamnă dragoste, iar Hristos și Lenin au răspândit dragostea."

Alexander îi zâmbi aprobator tatălui său.

În timpul uneia dintre întâlniri, ce se întindea mult în noapte, cincisprezece oameni, cu excepția lui Slavan, mereu tăcut și surâzător,

[1] Rosa Luxembourg (1871-1919) a fost teoreticiană marxistă poloneză și germană, filosof socialist și militantă revoluționară a Partidului Social Democrat din Regatul Poloniei.

[2] Isadora Duncan (1877-1927) a fost o dansatoare americană, creatoare a unui stil expresiv în arta dansului, inspirat din dansul antic grecesc, care a influențat coregrafia modernă a secolului XX.

încercau să-i explice lui Alexander, în vârstă de paisprezece ani, noțiunea de „deducere a valorii". Faptul că, după fabricare, un articol — să spunem, o pereche de pantofi — poate costa mai puțin decât valoarea totală a muncii prestate și a materialelor componente.

— Ce nu înțelegi? țipă, frustrat, unul dintre participanți, inginer de profesie.

— Cum câștigi bani din vânzarea pantofilor.

— Dar cine a vorbit despre câștigul banilor? N-ai citit *Manifestul comunist*?

— Ba da.

— Și nu-ți amintești ce-a spus Marx? Diferența dintre plata muncitorului oferită de întreprindere pentru fabricarea pantofilor și prețul real al încălțămintei reprezintă furtul capitalist și exploatarea proletariatului. Asta vrea comunismul să eradicheze. N-ai citit cu atenție?

— Ba da, dar deducerea valorii nu elimină profitul, răspunse Alexander. Înseamnă doar că fabricarea pantofilor costă mai mult decât produsul finit. Cine plătește diferența?

— Statul.

— Și de unde ia statul banii?

— Statul le va plăti un timp muncitorilor un salariu mai mic pentru fabricarea încălțămintei.

Alexander păstră tăcerea câteva clipe.

— Așadar, într-o perioadă de inflație flagrantă pe plan internațional, Uniunea Sovietică le va plăti muncitorilor un salariu *mai mic*? Cât de mic?

— Mai mic.

— Și cum vom mai putea să cumpărăm pantofi?

— Un timp, nu vom mai putea. Îi vom purta pe cei de anul trecut. Până când statul se pune pe picioare, adăugă inginerul, zâmbind.

— Bună asta, spuse calm Alexander. Statul s-a pus așadar suficient pe picioare ca să acopere costurile Rolls Royce-ului lui Lenin?

— Ce legătură are Rolls Royce-ul lui Lenin cu subiectul nostru? strigă inginerul.

Slavan izbucni în râs.

— Uniunea Sovietică se va descurca de minune, continuă inginerul. Se află doar într-un stadiu incipient. Dacă va fi cazul, va împrumuta bani de peste hotare.

— Cu tot respectul, cetăţene, nicio ţară din lume nu va mai împrumuta bani Uniunii Sovietice, spuse Alexander. A refuzat să-şi recunoască datoriile străine în 1917, după revoluţia bolşevică. Nu va mai primi niciun ban de peste hotare mult timp de acum încolo. Băncile internaţionale şi-au închis porţile în faţa Uniunii Sovietice.

— Trebuie să avem răbdare. Schimbările nu survin peste noapte. Iar tu ar trebui să ai o atitudine mult mai optimistă. Harold, ce l-ai învăţat pe fiul tău?

Harold nu-i răspunse, dar în drum spre casă îl întrebă pe Alexander:

— Ce te-a apucat?

— Nimic, răspunse el.

Voia să-l ia de mână pe tatăl lui, cum o făcea mereu, dar se gândi deodată că era prea mare pentru asta. Mergea alături de Harold când acesta îl luă, în cele din urmă, de mână.

— Dintr-un motiv sau altul, economia nu merge prea bine. Acest stat revoluţionar este clădit în primul rând pe economie şi a găsit o soluţie pentru toate problemele, cu excepţia plăţii forţei de muncă. Muncitorii se simt tot mai puţin proletari şi tot mai mult nişte maşinării şi fabrici deţinute de stat. Suntem aici de peste trei ani. Tocmai s-a încheiat primul plan cincinal. Iar mâncarea se găseşte tot mai greu, galantarele sunt goale şi...

Voia să spună că *oamenii continuă să dispară*, dar se abţinu.

— Ce crezi că se întâmplă în America? întrebă Harold. Rata şomajului a atins un procent de treizeci la sută, Alexander. Crezi că e mai bine acolo? Întreaga lume suferă. Uită-te la Germania — inflaţia a atins cote ameţitoare! Adolf Hitler le promite nemţilor că îi va ajuta să scape de necazuri. Poate că va reuşi s-o facă. Nemţii şi-au pus speranţa în el. Şi tovarăşii Lenin şi Stalin au promis acelaşi lucru Uniunii Sovietice. Cum a numit Stalin Rusia? A doua

Americă, nu-i așa? Trebuie să avem încredere și să ne urmăm conducătorii și, în curând, totul va fi mai bine. O să vezi.

— Știu, tată. Poate că ai dreptate. Știu însă la fel de bine că statul trebuie să-și plătească oamenii cumva. Cât de puţin ne vor plăti? Deja nu ne mai putem permite să cumpărăm carne și lapte. Nici nu se găsesc, chiar dacă ne-am putea permite să le cumpărăm. Și vor continua să ne plătească tot mai puţin... până când? Vor realiza la un moment dat că vor avea nevoie de mai mulţi bani, nu de mai puţini, ca să conducă guvernul, iar forţa de muncă reprezintă cel mai important cost variabil. Ce vor face, așadar? Ne vor reduce salariul în fiecare an? Până când?

— De ce te temi, Alexander? îl întrebă Harold, strângându-i mâna. Când o să crești, o să ai o profesie importantă. Mai vrei să ajungi arhitect? Vei ajunge, fără doar și poate. Vei avea o carieră însemnată.

— Mă tem, răspunse Alexander, desprinzându-și mâna din strânsoarea tatălui său, că nu mai e decât o chestiune de timp până vom deveni *cu toţii* doar un capital fix.

6

Edward și Vikki, 1943

Tatiana stătea lângă fereastră, ținându-și într-o mână pruncul de două săptămâni și în cealaltă o carte. Avea ochii închiși și, auzind o răsuflare în preajmă, îi deschise imediat.

Edward Ludlow se afla la câțiva pași de ea, având pe chip o expresie deopotrivă curioasă și îngrijorată. Îi înțelegea preocuparea și curiozitatea. Era extrem de tăcută de când se născuse pruncul ei. Nu credea însă că era un lucru atât de neobișnuit. Poate că mulți oameni care ajungeau aici, lăsând o viață în urmă, priveau tăcuți, din saloanele mici de spital, Statuia Libertății, realizând abia atunci amploarea trecutului lăsat în urmă și a viitorului ce îi aștepta.

— M-am temut că vei scăpa copilul din brațe, spuse el. N-am vrut să te sperii...

— N-ai de ce să-ți faci griji, răspunse ea, arătându-i cât de strâns îl ținea pe Anthony în brațe.

— Ce citești?

— Nu citesc... mă odihnesc, spuse Tatiana privind cartea pe care o ținea în poală — *Călărețul de aramă și alte poeme* de Aleksandr Pușkin.

— Te simți bine? S-a făcut de prânz. N-am vrut să te trezesc.

Tatiana își frecă ochii. Pruncul dormea încă.

— Copilul ăsta nu doarme noaptea, ci numai ziua.

— La fel ca mama lui.

— El îi face programul mamei sale, răspunse ea zâmbind. S-a întâmplat ceva?

— Nu, zise iute doctorul Ludlow. Voiam doar să te anunţ că un funcţionar de la INS[1] vrea să vorbească cu tine.

— Ce *voia* el?

— Ce vrea el? Vrea să-ţi ofere șansa să rămâi în Statele Unite.

— Am crezut că, de vreme ce fiul meu... s-a născut pe teren american...

— Tărâm american, o corectă cu blândeţe doctorul Ludlow. Procurorul general îţi analizează personal cazul. Nu mulţi pasageri clandestini vin în Statele Unite pe timp de război, continuă el, după o scurtă șovăire. Mai ales din Uniunea Sovietică. Este un lucru neobișnuit.

— Dar e în siguranţă dacă vine aici? întrebă Tatiana. I-ai spus că am tuberculoză?

— Da. Va purta o mască. Apropo, cum te simţi? Ai mai tușit cu sânge?

— Nu. Și nici febră nu mai am. Mă simt mult mai bine.

— Ai ieșit puţin afară?

— Da. Aerul sărat îmi face bine.

— Da, așa e, spuse el privind-o cu o expresie gravă.

Ea îl privea la fel de grav.

— Briza sărată face bine, continuă doctorul, dregându-și glasul. Asistentele sunt uimite că fiul tău n-a luat tuberculoza.

— Încearcă să le explici, Edward, spuse Tatiana, că, dacă zece mii de oameni vin să mă vadă în fiecare zi, timp de un an, deși sunt bolnavă de tuberculoză, numai zece sau șaisprezece oameni vor contracta boala. Nu este atât de contagioasă cum ne imaginăm, adăugă ea, după o scurtă șovăire. Poftește-l, așadar, înăuntru pe funcţionarul de la INS, dacă se consideră suficient de rezistent! Înfăţișează-i însă factorii de risc! Și spune-i că nu vorbesc prea bine engleza!

Edward îi răspunse, zâmbind, că o vorbea destul de bine și o întrebă dacă voia să-i rămână alături pe durata interviului.

— Nu, mulţumesc.

---

[1] Immigration and Naturalization Service — Serviciul de Imigrare și Naturalizare

Tom, funcţionarul de la INS, îi vorbi timp de cincisprezece minute, ca să vadă dacă Tatiana avea cunoştinţe minime de engleză. Da, avea. O întrebă apoi ce ştia să facă. Ea îi răspunse că era asistentă, dar ştia, de asemenea, să coasă şi să gătească.

— E nevoie de asistente pe timp de război, îi răspunse el.

— Da, mai ales aici, la Ellis, spuse Tatiana, gândindu-se că Brenda nu-şi alesese profesia potrivită.

— Nu ne confruntăm cu multe cazuri ca al tău.

Ea păstră tăcerea.

— Vrei să rămâi în Statele Unite?

— Firește.

— Crezi că ţi-ai putea găsi ceva de lucru şi să contribui astfel la eforturile de război?

— Firește.

— Nu vei cădea în grija statului, nu-i aşa? Este un lucru extrem de important pentru noi pe timp de război. Înţelegi? Procurorul general se confruntă cu grave probleme de fiecare dată când o persoană ca tine îi scapă printre degete. Ţara plutește pe ape tulburi. Trebuie să ne asigurăm că vei fi eficientă şi îţi vei dovedi loialitatea faţă de ţara adoptivă, nu faţă de cea nativă.

— Nu aveţi de ce să vă faceţi griji, răspunse ea. Imediat ce mă voi întrema complet şi mi se va permite să lucrez, îmi voi căuta de muncă. Voi lucra ca asistentă, croitoreasă sau bucătăreasă. Le voi face pe toate trei dacă va fi nevoie. Voi munci pe brânci după ce mă voi reface complet.

Amintindu-şi, parcă, deodată că Tatiana avea tuberculoză, Tom se ridică în picioare şi se îndreptă spre uşă, strângându-şi masca în jurul gurii.

— Unde vei locui? o întrebă cu glas înăbuşit.

— Vreau să stau aici.

— După ce te vei însănătoşi, va trebui să-ţi iei un apartament.

— Da. Nu-ţi face griji!

El încuviinţă din cap, scriind ceva în agendă.

— Ce nume vrei să porţi? În actele cu care ai venit din Uniunea Sovietică scrie că porţi numele de Jane Barrington și că ești asistentă în cadrul Crucii Roșii.

— Da.

— Cât de false sunt documentele astea?

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

— Cine este Jane Barrington? întrebă Tom, după o clipă de tăcere.

Era rândul Tatianei să păstreze tăcerea.

— Mama soţului meu, răspunse ea în cele din urmă.

— Barrington? spuse Tom oftând. Nu sună rusește.

— Soţul meu era american, murmură ea, coborându-și privirea.

— Acesta este numele pe care vrei să-l porţi pe cartea de ședere permanentă? întrebă Tom, deschizând ușa.

— Da.

— Nu vrei un nume rusesc?

Tatiana căzu pe gânduri.

Tom se apropie de ea.

— Uneori, refugiaţii care ajung aici încearcă să se agaţe cumva de trecutul lor. Unii își păstrează prenumele. Și își schimbă doar numele de familie. Gândește-te la asta!

— Nu vreau, răspunse ea. Voi schimba totul. Nu vreau să... Cum ai spus? Să mă agăţ de nimic.

Tom scrise ceva în agendă.

— Atunci așa rămâne — Jane Barrington.

După ce plecă, Tatiana deschise *Călărețul de aramă* și, așezându-se din nou la fereastră, scrută portul din New York și Statuia Libertăţii. Atinse cu mâna fotografia lui Alexander pe care o păstra printre paginile cărţii și, fără s-o privească, îi mângâie chipul, șoptind câteva cuvinte în rusește ca să-și aline, de această dată, sufletul frânt. Nu îi erau destinate nici lui Alexander, nici pruncului său, ci doar inimii *ei* sfâșiate. Șura, Șura, Șura, murmura Jane Barrington, cândva Tatiana Metanova.

Tatiana își ocupa timpul numai cu Anthony — îl hrănea, îl schimba, îi spăla hăinuţele și scutecele în chiuveta din baie și ieșea

la plimbare cu el în curtea spitalului, stând pe bănci și ținând în brațe pruncul înfășat în pături. Brenda îi aducea micul dejun în salon. Tatiana lua prânzul și cina în salon. Dacă Anthony nu dormea, Tatiana îl ținea în brațe. Două lucruri îi captau privirea: portul din New York și fiul ei. Dar alinarea pe care i-o oferea Anthony se pierdea adesea în singurătate. Brenda și doctorul Ludlow o numeau perioadă de convalescență. Tatiana o considera un prizonierat în regim de carceră.

Într-o dimineață de la sfârșitul lui iulie, sătulă să mai stea singură în salon, când se simțea deja mult mai bine, Tatiana se hotărî să se plimbe pe coridor cât timp Anthony dormea.

Auzi gemete pe hol și, urmând direcția de unde răzbăteau, intră într-un salon înțesat de răniți. Brenda era de serviciu — singura asistentă de serviciu — și nu părea deloc încântată de numărul imens de pacienți, manifestându-și fățiș sentimentele. Bombănind cu glas tăios și ursuz, spăla rana de la piciorul unui soldat, ignorându-i rugămințile repetate și zgomotoase fie de a-l îngriji cu mai multă blândețe, fie de a-l împușca.

Tatiana străbătu salonul și o întrebă pe Brenda dacă avea nevoie de ajutor. Brenda îi răspunse că nu avea nevoie de ajutorul unei paciente bolnave, care n-ar fi făcut altceva decât să-i îmbolnăvească și mai tare pe prizonierii din spital, și o sfătui să se întoarcă imediat în salonul ei. Fără să se clintească, Tatiana se uită când la Brenda, când la chipul soldatului rănit, mistuit de durere.

— Lasă-mă să-i bandajez piciorul! Lasă-mă să te ajut! Uite, mi-am pus masca la gură! Alți patru pacienți au nevoie de îngrijirile tale. Unul și-a pierdut un dinte în cafeaua de dimineață. Altul suferă de febră. Iar unui alt rănit îi curge sânge din ureche.

Brenda lăsă ligheanul și rana soldatului și se îndepărtă, deși Tatiana îi simți pentru o clipă conflictul lăuntric, întrebându-se ce o supăra mai mult: faptul că trebuia să aibă grijă de soldați sau s-o lase pe Tatiana să-și facă de cap.

Tatiana spălă rana soldatului; el nu mai scotea niciun sunet; părea liniștit și adormit; adormit sau mort, își spuse ea, bandajându-i piciorul și plecând apoi mai departe.

Dezinfectă alte răni, puse o perfuzie și administră morfină, dorindu-și să ia și ea câteva grame ca să-și domolească freamătul lăuntric. Îi considera norocoși pe soldații de pe submarinele germane, care ajungeau pe țărmurile Americii, unde aveau să petreacă perioada de convalescență și cea de detenție.

Brenda își făcu deodată apariția și, surprinsă s-o găsească încă pe Tatiana în salon, o trimise imediat în camera ei ca să nu-i îmbolnăvească pe pacienți de tuberculoză, de parcă i-ar fi păsat cu adevărat de soarta lor.

În timp ce se întorcea în salonul ei, văzu pe coridor, lângă țâșnitoarea de apă, o fată înaltă și zveltă, îmbrăcată în uniformă de asistentă, ce plângea amarnic. Cu părul lung și picioarele înalte, părea chiar frumoasă; dacă nu-i priveai chipul umflat de plâns, mânjit de rimel și brăzdat de lacrimi. Tatiana voia să bea o gură de apă, așa că o ocoli și se opri în fața țâșnitorii, la nici un pas de ea. Fata plângea în hohote.

— Te simți rău? o întrebă Tatiana, punându-i mâna pe braț.

— Nu, răspunse fata printre suspine.

— Aha!

Fata continua să plângă. Ținea în mână o țigară ușor umedă.

— De-ai ști ce nefericită sunt în momentul ăsta!

— Pot să te ajut cu ceva?

Fata o privi pe Tatiana printre degetele-i ude.

— Cine ești?

— Poți să-mi spui Tania.

— Nu ești pasagera clandestină, bolnavă de tuberculoză?

— Mă simt mai bine acum, răspunse ea încet.

— Nu te cheamă Tania. Doar eu ți-am pregătit actele. Tom mi le-a dat mie. Te cheamă Jane Barrington. Dar ce-mi pasă mie? Viața mea e un dezastru și eu îmi bat capul cu numele tău. Ce n-aș da să am problemele tale!

— Ar putea fi și mai rău, spuse Tatiana, găsindu-și cu greu cuvintele în engleză ca să-i ofere o oarecare alinare.

— Te înșeli, domnișoară. E cum nu se poate mai rău. Trăiesc un adevărat coșmar. Nimic mai rău nu mi s-ar mai putea întâmpla. Nimic.

Tatiana zări verigheta de pe degetul fetei și își simți sufletul copleșit de compasiune.

— Îmi pare nespus de rău, spuse ea șoväind. E vorba de soțul tău?

Fata încuviință din cap, fără să-și ridice ochii ascunși în căușul palmelor.

— E cumplit, continuă Tatiana. Știu prea bine. Războiul ăsta...

— E înfiorător, spuse fata dând din cap.

— Soțul tău... nu se mai întoarce?

— *Nu* se mai întoarce? exclamă fata. Dar tocmai asta e problema! Se întoarce! Chiar săptămâna viitoare.

Tatiana făcu, uluită, un pas înapoi.

— Unde te duci? Pari gata să cazi. Nu e vina ta că se întoarce. Nu mai fi atât de tristă! În vremuri de război, se întâmplă multe lucruri rele. Doar că nu mi-a fost dat să le cunosc. Vrei o cafea? Și o țigară?

— Beau o cafea cu tine, răspunse Tatiana, după o scurtă șoväire.

Se așezară la una dintre mesele dreptunghiulare din sala lungă a cantinei. Fata îi spuse că o cheamă Viktoria Sabatella („Dar spune-mi Vikki!") și, strângându-i cu putere mâna Tatianei, o întrebă:

— Ai venit cu părinții tăi? N-am mai văzut de luni bune picior de imigrant în locurile astea. Vapoarele refuză să-i mai ia. Atât de puțini... atât de puțini... Ce-ai pățit? Ți-e rău?

— Mă simt mai bine acum, răspunse Tatiana. Am venit singură. Cu fiul meu, adăugă apoi, după câteva clipe de tăcere.

— Fugi de-aici! exclamă Viktoria, trântind ceașca pe masă. Doar nu vrei să-mi spui că ai și un copil!

— Are aproape o lună.

— Dar tu câți ani ai?

— Nouăsprezece.

— Dumnezeule, dar nu staţi de pomană prin locurile alea de unde vii tu! De unde eşti?

— Din Uniunea Sovietică.

— Hai nu zău! Ai şi un soţ? Cum ai făcut copilul?

Tatiana deschise gura ca să-i răspundă, dar Vikki îşi continuă tirada, de parcă nici nu i-ar fi pus întrebarea. Îi povesti apoi Tatianei, aproape dintr-o suflare, că nu-şi cunoscuse tatăl („E mort sau e plecat, tot un drac") şi abia de-o ştia şi pe mama ei („M-a adus pe lume pe când era mult prea tânără"). Ea se afla acum la San Francisco, unde trăia cu doi bărbaţi („Nu în acelaşi apartament"), susţinând că era fie bolnavă („Psihic"), fie pe moarte („De la atâta *pasiune*"). Vikki fusese crescută de bunicii din partea mamei („O iubesc pe mami, dar nu sunt de acord cu stilul ei de viaţă") şi locuia şi acum cu ei („Nu e atât de distractiv cum ţi-ai putea imagina"). Îşi dorise iniţial să devină ziaristă, apoi manichiuristă („În ambele profesii, lucrezi cu mâinile; credeam că este un progres natural"), dar în final se hotărâse („Mai degrabă am fost obligată") să se facă asistentă în momentul în care războiul din Europa ameninţa să atragă şi Statele Unite. Tatiana o asculta în tăcere, extrem de atentă, când Vikki îşi ridică deodată privirea, întrebând-o:

— Cu cine ai spus că ai venit aici?

— Cu fiul meu.

— Ai avut şi un soţ?

— Cândva.

— Serios? întrebă Vikki oftând. Ce n-aş da să pot spune şi eu asta...

În clipa aceea, o femeie înaltă, dureros de slabă şi îmbrăcată în alb din cap până în picioare, purtând o pălărie cu boruri largi, străbătu cantina cu paşi repezi, fluturându-şi poşeta şi strigând:

— Vikki! Cu tine vorbesc! Vikki! L-ai văzut?

Vikki oftă şi îşi dădu ochii peste cap.

— Nu, doamnă Ludlow. Astăzi nu l-am văzut. Cred că este în cealaltă parte a oraşului, la NYU[1]. Aici vine numai după-amiaza în zilele de marţi şi joi.

[1] New York University

— După-amiaza? Nu este la NYU. Și cum de-i cunoști programul atât de bine?

— Lucrez cu el de doi ani.

— Eu sunt căsătorită cu el de opt ani și habar n-am pe unde dracu' umblă!

Se opri la masa lor și le străfulgeră cu privirea.

— *Tu* cine ești? o întrebă pe Tatiana, scrutând-o cu ochi suspicioși.

Tatiana își puse masca pe gură.

— Este din Uniunea Sovietică, interveni Vikki. Vorbește doar un dram de engleză.

— Atunci ar trebui s-o învețe, nu-i așa, dacă vrea să-și câștige existența aici. Suntem în război și nu ne permitem să facem acte de caritate.

Și, fluturându-și poșeta prin aer, gata s-o lovească pe Tatiana în cap, ieși ca o furtună din cantină.

— Cine e? întrebă Tatiana.

— Nu-ţi bate capul cu ea! răspunse Vikki cu un gest nepăsător al mâinii. Cu cât ai mai puţin de-a face cu ea, cu atât mai bine. E soţia doctorului Ludlow, puţin cam ţicnită. Dă buzna aici o dată pe săptămână, căutându-și soţul.

— Dar cum de-l pierde mereu?

— Întrebarea e de ce se pierde doctorul Ludlow atât de des, răspunse Vikki râzând.

— Bine atunci. De ce se pierde?

Vikki flutură nepăsătoare din mână. Tatiana înţelese. Vikki nu voia să vorbească despre doctorul Ludlow. Cu un zâmbet palid pe buze, Tatiana o scrută cu privirea. Acum, pentru că nu mai plângea, Vikki era o fată răvășitoare, conștientă de frumuseţea ei, care făcea tot ce îi stătea în putinţă să fie remarcată de cei din jur. Părul, strălucitor și lung, îi încadra chipul și umerii, ochii îi erau conturaţi cu un creion negru și cu un rimel ce-i brăzda acum obrajii, iar buzele-i pline îi erau puse în valoare de un ruj strălucitor. Uniforma albă i se mula pe trupul zvelt, dezvelindu-i, puţin cam

prea mult, genunchii. Tatiana se întreba cum reacţionau pacienţii în faţa acelui tablou... impresionant.

— Vikki, de ce plângi? Nu-ţi iubești soţul?

— Ba da, îl iubesc. Îl iubesc cu adevărat, răspunse ea oftând adânc. Doar că aș vrea să-l iubesc de la mii de kilometri depărtare. Nu și-a găsit momentul potrivit să se întoarcă acasă, continuă apoi, coborând glasul.

— Nu e momentul potrivit ca un soţ să se întoarcă acasă la soţia lui? Dar când e momentul potrivit?

— Nu-l așteptam, răspunse Vikki, începând din nou să plângă.

Lacrimile i se prelingeau în cafea. Tatiana dădu ușor ceașca la o parte, pentru ca Vikki s-o poată bea mai târziu.

— Când îl...? Cum ai spus? Când îl așteptai?

— De Crăciun.

— Aha! De ce vine atât de curând?

— Îţi vine să crezi? A fost doborât deasupra Pacificului.

Tatiana o privea nedumerită.

— N-a păţit nimic, continuă Viktoria pe același ton nepăsător. O simplă zgârietură. O rană superficială la umăr. După ce-a fost lovit de proiectilele nemţilor, a mai condus avionul încă 145 de kilometri. Cât de rău ar putea fi?

Tatiana se ridică de la masă.

— Mă duc să-i dau să mănânce fiului meu.

— Da, dar Chris se va simţi nefericit.

— Cine e Chris?

— Doctorul Pandolfi. Nu l-ai cunoscut? Vine aici împreună cu doctorul Ludlow.

Chris Pandolfi. Da, așa e.

— Da, l-am cunoscut.

Pandolfi era medicul care urcase la bordul vasului pe care se afla Tatiana și declarase că *nu* avea de gând s-o ajute să-și aducă pruncul pe lume pe... tărâm american. Voia s-o trimită în Uniunea Sovietică, în ciuda faptului că suferea de tuberculoză și îi venise sorocul să nască. Edward Ludlow se împotrivise și îl obligase pe doctorul Pandolfi s-o ajute să ajungă la spitalul de pe Ellis Island.

Tatiana o bătu ușor pe Vikki pe umăr. După părerea ei, Chris Pandolfi nu era o partidă chiar atât de bună.

— O să te descurci, Viktoria. Poate ar fi bine să-l eviți pe doctorul Pandolfi. Acum când soțul tău se întoarce acasă... Ești *atât* de norocoasă!

Viktoria se ridică în picioare și o urmă pe Tatiana pe hol.

— Spune-mi Vikki! zise ea. Eu pot să-ți spun Jane?

— Cum?

— Nu te cheamă Jane?

— Spune-mi Tania!

— De ce să-ți spun Tania când te cheamă Jane?

— Tania e numele meu. Jane e doar numele din acte.

Pe chipul lui Vikki se citeau nedumerirea și nepăsarea.

— Spune-mi cum vrei!

— Când pleci?

— Cum adică?

— Din Ellis.

— Nu cred că o să plec, răspunse Tatiana, îngândurată. Nu am unde să mă duc.

Vikki o urmă pe Tatiana în salon și privi pruncul ce dormea în pătuț.

— E micuț, spuse ea cu gândul aiurea, atingând părul blond al Tatianei. Tatăl lui avea părul negru?

— Da.

— Cum e, așadar, să fii mamă?

— E...

— Când o să te simți mai bine, vreau să vii la mine acasă. Să-i cunoști pe bunicii mei. Adoră bebelușii. Îmi tot spun să fac și eu unul, adăugă ea, clătinând din cap. Doamne ferește! E drăgălaș, spuse apoi, privindu-l din nou pe Anthony. Păcat că tatăl lui n-a apucat să-l vadă!

— Da, răspunse simplu Tatiana, căci nu găsea alte cuvinte.

Băiețelul era foarte neajutorat. Nu putea nici să se miște, nici să-și țină singur capul sau să și-l întoarcă dintr-o parte în alta. Îi era greu să-l îmbrace — capul și brațele-i moi se împotriveau

încercărilor stângace ale Tatianei —, astfel că prefera adesea să-l ţină dezbrăcat, doar înfăşurat într-un scutec şi învelit în pături. Nu avea prea multe hăinuţe, cu excepţia câtorva salopete pe care i le adusese Edward. Era vară şi cald, motiv pentru care — slavă Domnului! — nu trebuia să-l îmbrace prea gros, căci mânuţele lui refuzau să intre pe mâneci, iar răscroiala mult prea îngustă a gâtului nu se potrivea cu mărimea căpşorului său. Baia se dovedea o sarcină şi mai dificilă. Buricul nu i se vindecase complet, astfel că îl spăla cu o cârpă umedă. În privinţa asta se descurca destul de bine, dar spălatul părului o depăşea cu totul. El nu o putea ajuta nicicum — nu putea să-şi ridice braţele şi nici nu stătea nemişcat. Capul îi cădea pe spate, picioarele i se legănau periculos deasupra chiuvetei şi îi aluneca adesea din mâini. Trăia cu teama că, la un moment dat, avea să-l scape din braţe pe podeaua cu dale din gresie în alb şi negru. Dependenţa lui absolută de ea îi stârnea sentimente contradictorii, făcând-o să penduleze de la o nelinişte covârşitoare la o tandreţe aproape înăbuşitoare. Făcând-o, în acelaşi timp, şi mai puternică.

Şi trebuia să se simtă mai puternică. Adeseori, când Anthony dormea, Tatiana se simţea la fel de neputincioasă ca şi el, având senzaţia că urma să se prăbuşească de pe pervazul ferestrei pe caldarâmul din beton.

Astfel, ca să prindă din nou putere, îl dezvelea şi îl lua în braţe, strângându-l la piept, unde dormea, cu capul pe inima ei. Şi, în timp ce îl mângâia, îşi imagina că privea un alt băiat prin ochii mamei lui, un băieţel ce semăna cu Anthony, cu părul la fel de negru şi pielea la fel de moale, pe care mama lui îl spăla, îl îngrijea şi îl dezmierda cu aceeaşi tandreţe cum o făcea şi Tatiana.

7

Interogatoriul, 1943

Auzi voci de afară și ușa se deschise.

— Alexander Belov?

Alexander era gata să dea un răspuns afirmativ, dar, dintr-un motiv sau altul, gândul îi zbură la membrii familiei Romanov uciși, în toiul nopții, într-o cămăruță dintr-o pivniță. Și acum era în toiul nopții? Aceeași noapte? Sau trecuse deja o noapte?

— Trebuie să vă însoțesc? întrebă în schimb.

— Da, de-ndată.

Îl urmă pe paznic într-o încăpere mică de la etaj. Nu era o sală de clasă. Ci un vechi depozit, poate salonul asistentelor.

I se spuse să se așeze pe un scaun. Apoi să se ridice în picioare. Și să se așeze din nou pe scaun. Era încă întuneric afară. Nu-și dădea seama cât era ceasul. Când întrebă, i se ordonă să tacă din gură. Se hotărî să nu mai întrebe. După câteva clipe, doi bărbați intrară în cameră. Unul din ei era Mitterand. Pe celălalt nu-l cunoștea.

Omul aprinse o brichetă în fața lui Alexander. El închise ochii.

— Deschide ochii, domnule maior!

— Potolește-te, Vladimir! spuse domol Mitterand. Putem să folosim și alte mijloace.

Alexander era încântat să-i audă numindu-l încă „domnule maior". Nu găsiseră încă un colonel care să-l interogheze. Așa cum bănuise, nimeni din Morozovo nu era în măsură să se ocupe de el. Trebuiau să-l ducă în Volhov, unde situația avea să se schimbe dramatic, dar nu voiau să pună în pericol viața altor oameni.

Dăduseră deja greș o dată. Avea să ajungă, în cele din urmă, cu barja, dar mai întâi trebuia să se topească gheața. Putea să mai petreacă încă o lună în celula din Morozovo. Avea să mai reziste însă acolo fie și numai câteva clipe?

— Domnule maior Belov, spuse Mitterand, am venit să te informez că ești arestat pentru înaltă trădare. Avem documente incontestabile, care te acuză de spionaj și trădare față de patria mamă. Cum comentezi aceste acuzații?

— Sunt neîntemeiate și nefondate, răspunse Alexander. Altceva?

— Ești acuzat de spionaj în interesul unor țări străine.

— Nu este adevărat.

— Am fost informați că ai o identitate falsă, spuse Mitterand.

— Nu este adevărat. Aceasta este identitatea mea, răspunse Alexander.

— Vrem să semnezi o declarație potrivit căreia ți-am adus la cunoștință drepturile stipulate în Codul Penal din 1928, Articolul 58.

— Nu semnez nimic.

— Soldatul rănit de lângă patul tău din salonul de spital ne-a spus că te-a auzit vorbind în engleză cu doctorul de la Crucea Roșie care venea să te viziteze în fiecare zi. E adevărat?

— Nicidecum.

— De ce venea doctorul să te viziteze?

— Nu știu dacă vă imaginați motivul pentru care soldații ajung în salonul pacienților aflați în stare critică, dar am fost rănit în acțiune. Poate ar trebui să vorbiți cu superiorii mei. Maiorul Orlov...

— Orlov e mort! ripostă Mitterand.

— Îmi pare rău să aud asta, răspunse Alexander, tresărind ușor.

Orlov era un comandant bun. Nu se asemăna nici pe departe cu Mihail Stepanov, dar cine se putea asemăna?

— Domnule maior, ești acuzat că te-ai înrolat în armată sub un nume fals. Ești acuzat că porți numele de Alexander Barrington și că ești american. Ești acuzat că ai fugit în timp ce te aflai în drum spre o tabără de corecție din Vladivostok, după ce-ai fost condamnat pentru activități subversive antisovietice și fapte de spionaj.

— Toate sunt minciuni sfruntate, răspunse Alexander. Unde este cel care mă acuză? Aș vrea să-l cunosc.

Ce zi era? Trecuse măcar o noapte? Tania și Sayers reușiseră oare să iasă din țară? Dacă plecaseră, îl luaseră și pe Dimitri cu ei și, în acest caz, NKVD-ului avea să-i fie greu să susțină existența unui acuzator în condițiile în care acesta dispăruse ca unul dintre miniștrii cabinetului Politburo[1] al lui Stalin.

— Și eu îmi doresc la fel de mult ca și voi să lămurim această problemă, spuse Alexander cu un zâmbet binevoitor pe buze. Poate chiar și mai mult. Unde este?

— Nu ești în postura de a ne pune întrebări! țipă Mitterand. *Noi* punem întrebările aici!

Problema era că nu mai aveau alte întrebări. Ci una singură, pe care o puneau fără încetare:

— Ești american și porți numele de Alexander Barrington?

— Nu, răspundea el. Nu știu la ce vă referiți.

Alexander pierduse noțiunea timpului. Îi aprinseră o brichetă în față; el închise ochii. Îi ordonară apoi să se ridice de pe scaun, prilej de care Alexander profită ca să-și întindă picioarele. Stătu bucuros în picioare preț de vreo oră și regretă când îi spuseră să se așeze din nou pe scaun. Nu știa dacă trecuse într-adevăr o oră sau nu, dar ca să nu înnebunească de plictiseală în timpul interogatoriului repetitiv, începu să numere secundele între întrebarea obsedantă: „Ești american și porți numele de Alexander Barrington?" și răspunsul lui: „Nu. Nu știu la ce vă referiți."

Șapte secunde. Douăsprezece dacă trăgea adânc aer în piept, dacă bătea ritmic din picioare, dacă își dădea ochii peste cap sau dacă ofta din rărunchi. La un moment dat, căscă plictisit timp de treizeci de secunde. Astfel, timpul trecea mai repede.

Îi puseră întrebarea de 147 de ori. Mitterand bău șase pahare ca să continue interogatoriul. În cele din urmă, îi cedă frâiele lui Vladimir, care nu avea nevoie de atâtea stimulente. Îi oferi chiar și lui Alexander un pahar. El îl refuză cu amabilitate, recunoscător

[1] Birou politic

pentru acel mic răgaz. Știa însă că nu trebuia să accepte nimic din ce îi ofereau. Încercau doar să-i intre în grații.

Răgazul nu dură însă prea mult. După cea de-a 147-a întrebare, Vladimir spuse cu chipul și glasul presărate de frustrare:

— Soldat, însoțește-l înapoi în celulă! Te vom face să mărturisești până la urmă, domnule maior, adăugă apoi. Știm că acuzațiile sunt veridice și vom reuși să te facem să mărturisești.

De obicei, când *aparatcicii* partidului își interogau prizonierii, cu intenția vădită de a-i condamna cât mai curând cu putință și de a-i trimite apoi într-un lagăr de muncă silnică, toată lumea era conștientă de șarada pusă în scenă. Anchetatorii știau, la fel de bine ca și prizonierii, că acuzațiile erau false, dar în cele din urmă, alternativele ce li se înfățișau erau mult prea covârșitoare ca să mai nege fărădelegile scornite. „De vreme ce locuiești împreună cu un revoluționar cu vederi antiproletare, mărturisește că ai legături secrete cu el, căci altfel vei petrece douăzeci și cinci de ani în Magadan[1]! Dacă vei mărturisi, vei primi doar zece ani." Aceasta era alternativa, iar prizonierii mărturiseau — ca să-și salveze viața sau familiile ori pentru că erau bătuți, umiliți, istoviți, deprimați sau incapabili să mai deslușească adevărul prin pânza deasă de minciuni. Alexander se întreba dacă aceasta era prima dată, în întreaga istorie a șaradelor plăsmuite, când acuzațiile aduse unui prizonier erau într-adevăr veridice. Când anchetatorii deținеau adevărul pur — faptul că în fața lor se afla Alexander Barrington —, un adevăr incontestabil, pe care trebuia însă să-l nege și să-l învăluie într-o pânză de minciuni, dacă voia să scape cu viață. Se gândea să le sugereze acest lucru lui Mitterand și lui Vladimir, dar nu credea că aveau să înțeleagă și nici să aprecieze gluma sinistră.

Când ajunse în celulă, doi paznici, cu armele îndreptate spre Alexander, îi ordonară să se dezbrace.

— Ca să-ți spălăm uniforma, spuseră ei.

Alexander rămase doar în boxeri. Îi ordonară apoi să-și scoată ceasul, bocancii și șosetele. Nu era deloc încântat să renunțe la șosete, căci podeaua celulei era înspăimântător de rece.

[1] Regiune situată în Siberia Orientală

— Aveţi nevoie şi de bocancii mei?

— Trebuie să-i lustruim.

Alexander se felicita în gând pentru că avusese prezenţa de spirit să ascundă în boxeri medicamentele oferite de doctorul Sayers.

Le întinse bocancii fără tragere de inimă. Soldaţii îi luară şi plecară fără să mai spună vreun cuvânt.

Rămas singur, Alexander luă lampa cu kerosen şi o lipi de trup ca să se încălzească. Nu îi mai păsa că îi mânca oxigenul.

Paznicul îl văzu şi îi strigă să nu atingă lampa. Alexander nu o lăsă însă jos. Paznicul intră în celulă şi luă lampa, lăsându-l din nou pe Alexander în frig şi în întuneric.

Rana de la spate îi zvâcnea de durere, deşi Tatiana i-o bandajase de jur împrejurul abdomenului. Ce n-ar fi dat să aibă tot trupul înfăşurat în bandaje albe!

Încerca să evite contactul cu pereţii reci ai celulei. Stătea în mijlocul încăperii, în aşa fel încât numai labele picioarelor atingeau podeaua îngheţată. Stătea pe loc şi îşi imagina senzaţia de căldură.

Îşi imagina...

Şi-o imagina pe Tatiana stând în faţa lui, cu capul pe pieptul său, ascultându-i bătăile inimii, apoi ridicându-şi privirea spre el şi zâmbindu-i. Stătea pe vârfuri, pe labele picioarelor lui, ţinându-se cu mâinile de braţele sale, şi, întinzându-şi gâtul, îşi înalţă capul spre el.

Căldură...

Nu era nici dimineaţă, nici noapte. Nici strălucire, nici lumină. Nu avea cum să măsoare timpul. O vedea mereu pe Tatiana. Nu ştia de când se gândea numai la ea. Încercă să numere secundele, dar se clătină, istovit. Trebuia să doarmă.

Somnul sau frigul? Ce să aleagă? Somnul sau frigul?

Somnul.

Se ghemui într-un colţ, tremurând ca varga. Era a doua zi? A doua noapte?

A doua zi după ce? A doua noapte după ce?

„Voi muri de foame. Și de sete. Și voi încasa bătăi crunte. Dar, mai întâi de toate, voi îngheța încetul cu încetul... labele picioarelor, picioarele, apoi organele interne... toate se vor preface în gheață. Sângele și inima... și apoi se va așterne întunericul."

Tamara și poveștile ei, 1935

O babușka bătrână, pe nume Tamara, locuia de douăzeci de ani pe același palier ca și ei. Avea ușa mereu deschisă și uneori, după școală, Alexander se oprea ca să stea de vorbă de ea. Observase că bătrânilor le plăcea compania tinerilor. Le oferea ocazia de a le împărtăși experiențele lor de viață. Într-o zi, în timp ce stătea pe scaunul ei incomod din lemn, lângă fereastră, Tamara îi povestea lui Alexander că soțul ei fusese arestat în 1928, din motive religioase, și condamnat pentru zece ani...

— Unde, Tamara Mihailovna?

— Într-un lagăr de muncă silnică, firește. În Siberia. Unde altundeva?

— L-au condamnat și l-au trimis să muncească acolo?

— La închisoare...

— Ca să muncească *fără plată*?

— Alexander, mă tot întrerupi și vreau să-ți spun ceva.

Tăcu.

— Prostituatele din jurul Arbat-ului au fost arestate în 1930. Câteva luni mai târziu, s-au întors nu doar pe străzi, ci și-au regăsit și familiile în orașele pe care le frecventau. Soțului meu însă, cât și altor oameni religioși, nu li s-a permis să se întoarcă, cel puțin nu la Moscova.

— Mai are de ispășit doar trei ani, spuse încet Alexander. Doar trei ani de muncă silnică.

Tamara clătină din cap și coborî glasul.

— În 1932 am primit o telegramă de la autoritățile din Kolîma — *fără drept de corespondență*, stătea scris. Știi ce înseamnă asta, nu-i așa?

Alexander nu îndrăznea nici să-și imagineze.

— Înseamnă că nu mai este în viaţă ca să primească scrisori, continuă Tamara, cu glas fremătător, lăsându-şi capul în pământ.

Lui Alexander îi plăcea să stea lângă Tamara, la fel cum îi plăcea să stea şi lângă Slavan. Ea îi povesti cum trei preoţi de la biserica din apropiere fuseseră arestaţi şi condamnaţi la şapte ani, pentru că nu se lepădaseră de instrumentele capitalismului — în cazul lor, credinţa neştirbită în Isus Hristos.

— Au ajuns tot într-un lagăr de muncă silnică?

— Of, Alexander!

Tăcu iar. Tamara continuă:

— S-a întâmplat însă ceva ciudat... Ai văzut târfele ce-şi făceau veacul, în urmă cu câteva luni, prin faţa hotelului de peste drum?

— Îhî, răspunse el, căci le ştia.

— Ai observat că au dispărut toate?

— Îhî, murmură Alexander, căci observase şi asta.

— Au fost arestate. Pentru tulburarea liniştii, pentru distrugerea bunului public...

— Şi pentru că nu s-au lepădat de instrumentele capitalismului, conchise Alexander pe un ton sec.

Tamara izbucni în râs şi îl mângâie în creştetul capului.

— Aşa este, băiete. Aşa este. Şi ştii câţi ani au primit în lagărul de muncă silnică de care mă tot întrebi? Trei ani! Aşadar, pentru credinţa în Isus Hristos primeşti şapte ani, pentru prostituţie doar trei.

— Gata! spuse Jane intrând în cameră şi luându-şi băiatul de mână.

Înainte de a ieşi pe uşă, se întoarse spre Tamara şi, adresându-i-se lui Alexander, îi spuse pe un ton acuzator, destinat însă Tamarei:

— Am putea să *nu* mai vorbim despre prostituate cu bătrâne fără dinţi în gură?

— Şi cu cine ai vrea să vorbesc despre prostituate, mamă? o întrebă el.

— Fiule, mama ta vrea să stăm puţin de vorbă amândoi, spuse Harold, dregându-şi glasul.

Alexander strânse din buze și se așeză tăcut pe un scaun. Tatăl său părea atât de stânjenit, încât Alexander își stăpânea cu greu râsul. Mama lui se prefăcea că face curăţenie în cealaltă parte a camerei. Harold îi aruncă o privire lui Jane.

— Tată? spuse Alexander cu glas grav.

Vocea i se schimbase cu câteva luni în urmă și îi plăceau noile tonalităţi ce îi îmbogăţeau acum glasul. Conferindu-i inflexiuni grave și mature. Creștea, de asemenea, văzând cu ochii, înălţându-se cu peste douăzeci de centimetri pe parcursul ultimelor șase luni. Nu reușea însă să pună pe el nici măcar un gram. Lipsurile erau... din belșug.

— Tată, vrei să ieșim puţin la plimbare și să vorbim între patru ochi?

— Nu! strigă Jane. Vorbiţi aici! Și-așa nu aud nimic din ce spuneţi.

— Bine, tată, atunci să vorbim aici! spuse Alexander, încuviinţând din cap.

Se încruntă, încercând să adopte o expresie serioasă. N-ar fi contat câtuși de puţin dacă s-ar fi uitat pieziș sau și-ar fi scos limba. Harold nici nu se uita la el.

— Fiule, începu tatăl lui. Ai ajuns la vârsta la care... ei bine... sunt convins că... eşti... da, eşti un băiat chipeș și bine făcut... vreau să te ajut... în curând... dacă nu s-a întâmplat deja... sunt sigur că...

Jane pufni frustrată din celălalt colţ al camerei. Harold tăcu.

Alexander mai stătu pe scaun câteva clipe, apoi se ridică în picioare și, bătându-l ușor pe tatăl său pe umăr, spuse:

— Mulţumesc, tată. Discursul tău *a fost* salutar.

Se duse în dormitorul său. Harold nu îl urmă. Îi auzi apoi pe părinţii săi certându-se în camera alăturată și, după câteva clipe, cineva bătu la ușă. Era mama lui.

— Putem să stăm puţin de vorbă?

— Mama, cred că tata a spus tot ce era de spus, răspunse Alexander, încercând să păstreze o mină serioasă. Nu știu dacă mai e ceva de adăugat...

Jane se așeză pe pat, în timp ce el stătea pe scaunul de lângă fereastră. Avea să împlinească șaisprezece ani în mai. Îi plăcea vara. Poate că aveau să închirieze o cameră la cabana din Krasnaia Poleana, cum făcuseră și anul trecut.

— Alexander, tatăl tău a omis să-ţi spună că...

— A omis *ceva*?

— Fiule...

— Te rog, continuă!

— Nu am de gând să-ţi dau lecţii în materie de fete...

— Slavă Domnului!

— Ascultă-mă! Singurul lucru pe care vreau să ţi-l spun este să nu uiţi să...

Șovăi.

Alexander păstră tăcerea.

— Martha mi-a spus că unul din fiii ei neglijenţi a rămas fără penis, șopti Jane. A *rămas* fără el, Alexander! Și știi de ce?

— Nu cred că vreau să știu.

— Pentru că a luat o boală venerică! Știi ce e aia?

— Cred că...

— Iar celălalt băiat e plin de *bube* pe tot corpul! E realmente revoltător.

— Da, este...

— *Blestemul francezilor! Boala francezilor!* Sifilis! Lenin a murit mistuit de sifilis, continuă ea în șoaptă. Nimeni nu vorbește despre asta, dar este adevărat. Vrei să ai aceeași soartă?

— Hmm, spuse el. Nu cred.

— Îl întâlnești la tot pasul. Eu și tatăl tău am cunoscut un bărbat care a rămas fără nas din cauza bolii.

— Aș prefera mai degrabă să rămân fără nas decât fără...

— Alexander!

— Îmi cer iertare.

— E o problemă foarte gravă, fiule. Te-am învăţat să fii un băiat cuminte și curat, dar privește în ce condiţii trăim! În curând, o să cutreieri singur străzile.

— Cât de curând?

— Ce crezi că se va întâmpla când o să agăţi o târfă de pe stradă? Despre care habar n-ai unde și cu cine a fost, continuă Jane, cu fermitate în glas. Fiule, când vei crește, nu vreau să fii nici sfânt, nici eunuc. Vreau doar să fii cu mare băgare de seamă. Și să-ţi aperi ce-ţi aparţine de drept. Trebuie să fii mereu curat și vigilent și să nu uiţi niciodată că, fără protecţie, există pericolul să lași vreo fată cu burta la gură. Ce se va întâmpla atunci? Te vei însura cu ea, fără s-o iubești, doar pentru că ai fost neatent?

— S-o las cu burta la gură? repetă Alexander, privind-o uluit pe mama lui.

— Îţi va spune că e al tău, dar nu vei ști niciodată cu certitudine. Te vei trezi însurat și cu vreo boală venerică.

— Mamă, încetează, te rog! zise Alexander.

— Înţelegi ce-ţi spun?

— Ba bine că nu!

— Tatăl tău ar fi trebuit să-ţi explice toate aceste lucruri.

— Mi-a explicat. Și cred că a făcut-o foarte bine.

— Nu vrei să încetezi cu ironia? îl mustră Jane, ridicându-se în picioare.

— Ba da, mama. Îţi mulţumesc că ai venit. Mă bucur că am avut această discuţie.

— Ai vreo întrebare?

— Absolut niciuna.

Schimbarea numelui hotelului, 1935

Într-o seară înghețată de joi, pe la sfârșitul lui ianuarie, Alexander și tatăl lui se duceau la întâlnirea cu membrii de partid.

— Tată, îl întrebă Alexander, de ce își schimbă iar numele hotelul nostru? Este a treia oară în șase luni.

— Cred că te înșeli. Nu poate fi a *treia* oară.

— Ba da, tată.

Străbăteau strada unul lângă altul. Fără să se mai țină de mână.

— Când ne-am mutat aici, hotelul se numea Derzhava. Apoi s-a numit Kamenev. Apoi Zinoviev. Și acum se numește Kirov. De ce? Cine este Kirov ăsta?

— A fost șeful de partid din Leningrad, răspunse Harold.

La întâlnire, bătrânul Slavan râse cu poftă când îl auzi pe Alexander repetând întrebarea. Îl chemă la el, îl mângâie în creștetul capului și îi spuse:

— Nu trebuie să-ţi mai faci griji, fiule. Acum, dacă se numește Kirov, așa îi va rămâne numele.

— Gata, ajunge! interveni Harold, încercând să-l tragă pe fiul lui de lângă Slavan.

Dar Alexander voia să afle mai multe. Se desprinse din strânsoarea tatălui său.

— De ce, Slavan Ivanovici?

— Deoarece Kirov a murit, răspunse Slavan dând din cap. A fost asasinat la Leningrad luna trecută. Acum a început o vânătoare de oameni.

— Nu l-au prins pe asasin?

— Ba l-au prins, răspunse bătrânul rânjind. Dar cum rămâne cu ceilalţi?

— Care ceilalţi? întrebă Alexander, coborând glasul.

— Ceilalţi conspiratori, spuse bătrânul. Și ei trebuie să moară.

— A fost o conspiraţie?

— Firește. Cum ar putea porni altfel o vânătoare de oameni?

Harold îl strigă cu glas aspru pe Alexander și, mai târziu, când se întorceau acasă, îi zise:

— Fiule, de ce te-ai împrietenit cu Slavan? Ce tot îţi spune omul ăsta?

— Este un om fascinant, răspunse Alexander. Știai că a fost exilat la Akatui? Timp de cinci ani.

Akatui era, în perioada ţaristă, un lagăr de muncă silnică din Siberia.

— Mi-a povestit că a primit o cămașă albă. Vara lucra opt ore, iar iarna numai șase, dar nu și-a murdărit nici măcar o dată cămașa.

Primea un kilogram de pâine albă pe zi și niște carne. Susține că acolo a petrecut cei mai frumoși ani din viață.

— N-ai de ce să-l invidiezi, bombăni Harold. Nu vreau să mai vorbești atât de mult cu el. Stai lângă noi!

— Hmm, protestă Alexander. Fumați prea mult. Și mă ustură ochii.

— O să suflăm fumul în direcție opusă. Slavan o caută însă cu lumânarea. Ferește-te de el, ai înțeles? Oricum, n-o să mai vină mult.

— Unde?

Două săptămâni mai târziu, Slavan încetă să mai vină la întâlniri.

Lui Alexander îi era dor de bătrânul cumsecade și de poveștile lui.

— Tată, tot mai mulți oameni dispar de pe palierul nostru. Doamna aceea, Tamara, a dispărut și ea.

— Oricum nu mi-a plăcut niciodată, interveni Jane, luând o înghițitură de votcă. Cred că s-a internat în spital. Era bătrână, Alexander.

— Mama, în camera ei locuiesc acum doi tineri îmbrăcați în costum. Vor împărți încăperea cu Tamara după ce se va întoarce de la spital?

— Habar n-am despre ce vorbești, răspunse Jane cu fermitate în glas, turnându-și încă un pahar de votcă.

— Și italienii au plecat. Știai asta, mama?

— Cine? întrebă Harold cu glas tare. Cine a dispărut? N-a dispărut nimeni. Familia Frasca a plecat în vacanță.

— Dar e iarnă, tată. Unde să plece?

— În Crimeea. În vreo stațiune de lângă Krasnodar. Cred că în Dzhubga. Se vor întoarce cu toții peste două luni.

— Serios? Dar familia van Doren? Unde a plecat? Tot în Crimeea? Și în camera lor locuiește acum altcineva. Niște ruși. Credeam că palierul ăsta este destinat numai străinilor.

— S-au mutat într-o altă clădire din Moscova, răspunse Harold, ciugulind bucatele din farfurie. Obkomul încearcă să integreze străinii în societatea sovietică.

— S-au mutat? întrebă Alexander, lăsând furculiţa pe masă. Unde? Căci Nikita doarme în baia noastră.

— Cine e Nikita?

— Tată, n-ai observat că un bărbat doarme în cada din baie?

— Ce bărbat?

— Nikita.

— Aha! Şi de când stă acolo?

Alexander schimbă o privire cu mama lui.

— De trei luni.

— Stă în cadă de trei luni? De ce?

— Pentru că n-a găsit să închirieze nici măcar o cămăruţă în toată Moscova. A venit aici din Novosibirsk.

— Nu l-am văzut niciodată, spuse Harold pe un ton ce sugera faptul că, de vreme ce nu-l văzuse niciodată pe Nikita, acesta nici nu exista. Ce face când vrem să folosim cada?

— Pleacă o jumătate de oră, răspunse Jane. Îi dau un pahar de votcă. Şi se duce la plimbare.

— Mama, spuse Alexander, mâncând cu poftă, soţia lui vine şi ea în martie. M-a rugat să vorbesc cu toţi vecinii de pe palier şi să-i rog să facă baie mai devreme seara, ca să poată şi ei să...

— Gata, am înţeles! spuse Harold.

Alexander schimbă din nou o privire cu mama lui, apoi zise:

— Tată, du-te şi convinge-te! Şi când o să vii înapoi, poate îmi explici şi mie unde s-ar fi putut muta familia van Doren în Moscova.

Întorcându-se în cameră, Harold dădu din umeri, spunând:

— Omul ăla e un vagabond. N-are niciun căpătâi.

— Omul ăla, ripostă Alexander privind paharul de votcă al mamei sale, este ofiţerul mecanic-şef al flotei din Marea Baltică.

*

O lună mai târziu, în februarie 1935, Alexander se întoarse acasă de la școală și îi auzi — din nou — pe părinții săi certându-se. Îi pomeniră numele de două ori.

Mama lui era supărată *din cauza* lui Alexander. Dar care era motivul? Nu avea nicio problemă. Vorbea fluent rusește. Cânta, bea bere și juca hochei pe gheață în parcul Gorki cu prietenii lui. Totul era în regulă. De ce era supărată? Ar fi vrut să intre în cameră și să-i spună că totul era în ordine, dar nu-i plăcea să intervină în certurile părinților săi.

Auzi zgomotul unui obiect aruncat pe jos și apoi pocnetul unei palme lipite de obrazul cuiva. Se năpusti în camera părinților lui și o văzu pe mama sa pe podea, roșie la față, iar pe tatăl lui stând aplecat deasupra ei.

— Ce faci, tată? strigă el. Ce faci? repetă, așezându-se în genunchi lângă mama lui.

Ea se ridică în capul oaselor și îl străfulgeră cu privirea pe Harold.

— Frumoasă lecție îl înveți pe fiul tău! spuse Jane. L-ai adus în Rusia ca să-l înveți cum să se poarte cu o femeie? Poate chiar cu soția lui?

— Taci din gură! strigă Harold, cu pumnii încleștați. Taci odată!

— Tată! țipă Alexander, sărind în picioare. Încetează! Ce faci?

— Tatăl tău ne-a abandonat, Alexander.

— Nu v-am abandonat.

Adoptând o poziție defensivă, Alexander îl îmbrânci pe tatăl său, repetând:

— Ce faci, tată?

Harold îl împinse pe Alexander și îl lovi apoi cu palma peste față. Jane icni. Alexander se clătină, dar nu căzu. Harold se năpusti din nou asupra lui, dar de această dată Alexander se feri din calea sa. Jane îl prinse pe Harold de picioare și, trăgându-l cu putere, îl trânti pe spate. El se lovi cu capul de canapea.

— Să nu mai îndrăznești să-l atingi vreodată! strigă ea.

Părinţii lui se aflau amândoi pe podea; numai Alexander stătea în picioare. Îşi evitau privirile; gâfâiau cu toţii. Alexander îşi şterse buza de sânge.

— Harold! spuse Jane, stând încă în genunchi. Uită-te la noi! Ţara asta blestemată ne distruge încetul cu încetul, murmură ea, cu ochii în lacrimi. Hai să ne întoarcem acasă şi s-o luăm de la început!

— Ţi-ai pierdut minţile? răspunse Harold printre dinţi, uitându-se când la Alexander, când la Jane. Ştii ce spui?

— Da.

— Ai uitat că am renunţat la cetăţenia americană? Că, deocamdată, noi doi nu avem nicio cetăţenie? Că aşteptăm să ni se acorde cetăţenia sovietică? Crezi că America ne va mai accepta vreodată? Practic, ne-au alungat în şuturi. Şi cum crezi că vor reacţiona autorităţile sovietice când vor descoperi că le întoarcem şi lor spatele?

— Nu-mi pasă ce cred autorităţile sovietice.

— Dumnezeule, cât eşti de naivă!

— Eu sunt naivă? Dar *tu* cum eşti? Ai ştiut ce viaţă vom duce şi, cu toate astea, tot ne-ai adus aici? Ţi-ai adus fiul aici?

— N-am venit să ducem o viaţă de huzur, îi răspunse Harold, privind-o cu dezamăgire. Viaţa de huzur pe care am fi putut s-o avem în America.

— Ai dreptate. Şi vom continua să stăm aici. Ne vom descurca doar cu ce avem, dar locul lui Alexander nu e aici, Harold. Măcar pe *el* trimite-l acasă!

— Poftim? murmură Harold cu glas pierdut.

— Da, continuă Jane, ridicându-se în picioare cu ajutorul lui Alexander. Are cincisprezece ani. Trimite-l acasă!

— Mama! interveni Alexander.

— Nu-l lăsa să piară în ţara asta! Nu înţelegi? Alexander a înţeles deja. Ca şi mine. Tu de ce nu înţelegi?

— Te înşeli. Nu-i aşa, fiule?

Alexander păstră tăcerea. Nu voia să se ralieze împotriva tatălui său.

— Vezi? exclamă Jane, triumfătoare. Te rog, Harold! În curând, va fi prea târziu.

— Spui numai prostii. Prea târziu pentru ce?

— Prea târziu pentru Alexander, răspunse Jane cu glasul frânt și chipul contorsionat de disperare. De dragul lui, uită de mândrie pentru o clipă! Înainte de a fi obligat să se înroleze în Armata Roșie, când va împlini șaisprezece ani, înainte ca o tragedie să se abată asupra noastră. Trimite-l înapoi cât timp încă este cetățean american! Nu a renunțat la drepturile sale față de Statele Unite ale Americii. Eu îți rămân alături și voi petrece viața cu tine, dar...

— Nici vorbă! exclamă Harold, cu spaimă în glas. Lucrurile nu merg cum am sperat, îmi pare...

— Nu pentru mine trebuie să-ți pară rău, ticălosule! Nu la mine trebuie să te gândești — doar dormim în același pat. Am știut prea bine ce fac. Pentru fiul tău trebuie să-ți pară rău. Ce soartă crezi că îl așteaptă?

Jane se întoarse cu spatele la Harold.

Alexander se întoarse cu spatele la părinții săi. Se duse la fereastră și privi afară. Era o seară de februarie.

Părinții lui continuau să se certe.

— Jane, totul va fi bine. O să vezi. Lucrurile se vor așeza, în cele din urmă, și pentru Alexander. Comunismul reprezintă viitorul omenirii — știi asta la fel de bine ca și mine. Cu cât prăpastia dintre cei bogați și cei săraci va fi mai mare, cu atât mai vital va deveni comunismul. America este o cauză pierdută. Cine se va ocupa de omul de rând, cine îi va apăra drepturile, dacă nu comunismul? Trecem doar printr-o perioadă mai grea. Comunismul reprezintă însă viitorul — nu mă îndoiesc de asta, cum nici tu n-o faci.

— Dumnezeule! exclamă Jane. Când ai de gând să încetezi?

— În niciun caz acum, ripostă el. Vom merge împreună până la capăt.

— Corect, spuse Jane. Capitalismul, a scris Marx, își produce, mai presus de toate, propriii gropari. Dar poate că nu se referea la capitalism, ce părere ai?

— Firește, încuviință Harold, în timp ce Alexander continua să se uite pe fereastră. Comuniștii nu-și ascund țelurile și principiile. Ei declară sus și tare că obiectivele lor pot fi atinse doar prin răsturnarea tuturor condițiilor existente. Căderea capitalismului este inevitabilă. Cu tot ce înseamnă el: egoism, lăcomie, individualism, realizări personale.

— Prosperitate, confort, condiții umane de viață, intimitate, libertate, spuse Jane, rostind cuvintele clar și răspicat, în timp ce Alexander privea stăruitor pe fereastră. A doua Americă, Harold. A doua Americă, la naiba!

Fără să-și întoarcă privirea, Alexander văzu mânia de pe chipul tatălui său și disperarea de pe cel al mamei lui. Văzu camera cenușie, cu tapet scorojit și broasca stricată, lipită cu bandă adezivă. Simți duhoarea toaletei aflate la zece metri depărtare... și păstră tăcerea.

Înainte de Uniunea Sovietică, singurul univers al lui Alexander era America, unde tatăl său putea predica de la amvon înlăturarea guvernului american și unde poliția, ce apăra guvernul, îl lua pe tatăl lui de la amvon și îl arunca într-o celulă din Boston, ca să-și potolească zelul revoluționar. Îl eliberau apoi după câteva zile, iar el începea din nou să predice, cu și mai multă ardoare, scoțând la lumină deficiențele lamentabile ale Americii din anii '20. Și, susținea Harold, nu erau deloc puține, deși — după cum îi mărturisise chiar el lui Alexander — nu înțelegea nici în ruptul capului motivele pentru care imigranții continuau să vină în cascadă în New York și Boston, trăind în condiții deplorabile, muncind pentru câțiva cenți și făcând de rușine generații întregi de americani, pentru că acceptau bucuroși condițiile jalnice de viață și simbria mizeră — bucurie umbrită doar de incapacitatea de a aduce în Statele Unite alți membri ai familiei, ca să trăiască în aceleași condiții deplorabile și să muncească pentru câțiva cenți.

Lui Alexander i se părea firesc ca Harold Barrington să propovăduiască revoluția în America, deoarece John Stuart Mill susținea în lucrarea sa *Despre libertate* că libertatea nu înseamnă să faci numai ce-ți place, ci să și spui ce-ți place. Tatăl lui predica, așadar,

ideile lui Mill în tradiţia democraţiei americane. Ce era rău în asta?

Ce nu înţelegea însă, încă de când pusese piciorul în Moscova, era însăși Moscova. Odată cu trecerea anilor, Moscova devenea tot mai obscură; lipsurile, absurdităţile și disconfortul îi știrbeau, încetul cu încetul, spiritul tânăr. Încetase să-l mai ţină pe tatăl său de mână când se duceau la întâlnirile de joi; ce-ar fi vrut să ţină, în schimb, în mână era o portocală pe timp de iarnă.

Declarând că Rusia era „cea de-a doua Americă", tovarășul Stalin susţinea că, în doar câţiva ani, Uniunea Sovietică va avea la fel de multe căi ferate, șosele asfaltate și locuinţe de sine stătătoare ca Statele Unite. America nu se industrializase la fel de repede ca URSS-ul, deoarece progresul în capitalism se desfășura haotic, în timp ce socialismul impunea progresul pe toate fronturile. Rata șomajului în Statele Unite era de treizeci și cinci la sută, pe când în Uniunea Sovietică ocuparea forţei de muncă era aproape integrală. Sovieticii lucrau cu toţii — o dovadă a superiorităţii lor —, în timp ce americanii cădeau în grija statului, pentru că nu aveau locuri de muncă. Acest lucru era cât se poate de clar — nimic confuz până aici. Și atunci de ce starea de stagnare părea atât de puternică?

Dar sentimentele contradictorii ale lui Alexander erau mărginașe. Tinereţea nu era însă mărginașă. Iar Alexander era tânăr, chiar și în Moscova.

Se întoarse spre mama lui, oferindu-i un șerveţel ca să-și șteargă lacrimile, în timp ce pe ale sale le șterse cu mâneca. Înainte de a ieși din cameră, lăsându-și părinţii să-și înfrunte propria nefericire, Alexander îi spuse tatălui său:

— Nu-i da ascultare! Nu voi pleca singur în America. Viitorul meu, bun sau rău, e aici, continuă el, apropiindu-se ușor. Dar să nu mai îndrăznești vreodată s-o lovești!

Alexander era deja cu câţiva centimetri mai înalt decât Harold.

— Dacă o mai lovești o dată, vei avea de-a face cu mine.

*

O săptămână mai târziu, Harold își pierdu slujba la tipografie, deoarece, conform noilor legi, străinii nu mai aveau voie să opereze mașini de tipărit, indiferent cât de eficienți și de loiali erau statului sovietic. Se pare că le ofereau prea multe oportunități pentru activități de sabotaj, pentru întocmirea de acte, declarații, documente și informații false, cât și pentru răspândirea minciunilor menite să submineze cauza sovietică. Mulți străini fuseseră prinși în flagrant delict, înfăptuind toate aceste activități și răspândindu-și apoi propaganda răuvoitoare cetățenilor sovietici. Harold nu avea, astfel, dreptul să lucreze într-o tipografie.

Îl repartizară apoi într-o fabrică producătoare de unelte, unde topea metalul ca să facă șurubelnițe și chei franceze.

Lucră acolo doar câteva săptămâni. Se pare că și acesta era un loc de muncă primejdios. Străinii își făceau cuțite și arme pentru ei, în locul uneltelor destinate statului sovietic.

Îl angajară apoi ca cizmar, lucru care îl amuza pe Alexander („Tată, ce știi tu despre confecționarea încălțămintei?")

Rămase acolo doar câteva zile. „Ce s-a mai întâmplat de această dată? Și confecționarea încălțămintei este un lucru periculos?" întrebă Alexander.

Se pare că da. Străinii făceau galoși și ghete de munte cu ajutorul cărora cetățenii sovietici fugeau din țară, străbătând mlaștini și munți.

Într-o seară de aprilie din 1935, Harold se întoarse acasă și, în loc să pregătească cina (el gătea acum pentru familia sa), se așeză greoi la masă și le spuse că un membru de partid din Obkom îl căutase la școala unde lucra ca măturător și îi ceruse să-și găsească o nouă locuință.

— Vor să ne găsim singuri o casă. Să fim mult mai independenți, spuse el ridicând din umeri. Așa e și corect. Am dus o viață relativ ușoară în ultimii patru ani. Acum trebuie să oferim și noi ceva statului, adăugă, aprinzându-și o țigară.

Alexander îl văzu pe tatăl său aruncându-i o privire pe furiș.

— Ei bine, spuse el tușind, Nikita a dispărut. Am putea să ocupăm cada de baie.

Soţii Barrington nu găsiră nici măcar o cămăruţă în toată Moscova. După o lună de căutări, Harold se întoarse acasă, spunând:

— M-a căutat din nou cel de la Obkom. Nu mai putem să stăm aici. Trebuie să ne mutăm.

— Când? exclamă Jane.

— În două zile. Vor să eliberăm camerele.

— Dar nu avem unde să ne ducem!

— Mi-au oferit un transfer la Leningrad, răspunse Harold oftând. Acolo sunt mai multe locuri de muncă: o uzină industrială, o fabrică de tâmplărie, o centrală electrică.

— Nu mai există centrale electrice în Moscova, tată?

— Vom pleca la Leningrad, continuă Harold, ignorându-l pe Alexander. Sunt mai multe camere libere acolo. Veţi vedea. Janie, o să găseşti un loc de muncă la biblioteca publică din Leningrad.

— Leningrad? exclamă Alexander. Tată, nu plec din Moscova. Am prieteni aici, urmez o școală. Te rog!

— Alexander, nu avem de ales. O să te înscrii la altă școală. Și o să-ţi faci alţi prieteni.

— Grozav!

— Nu avem de ales, repetă Harold.

— Așa este, ripostă Alexander ridicând glasul. Dar cândva am avut de ales, nu-i așa?

— Alexander! N-ai voie să ridici vocea la mine! spuse Harold. Ai înţeles?

— Clar și răspicat! strigă el. Dar eu nu plec de aici. *Tu* ai înţeles?

Harold sări în picioare. Jane și Alexander săriră și ei.

— Nu, încetaţi, încetaţi amândoi! spuse Jane.

— Alexander, nu-ţi dau voie să-mi vorbești în felul ăsta! Plecăm de aici și am încheiat subiectul. Și încă ceva, adăugă el, întorcându-se spre soţia lui și spunându-i cu sfială: Vor să ne schimbăm numele. Să purtăm un nume rusesc.

— De ce acum? întrebă Alexander pe un ton sfidător. De ce după toţi aceşti ani?

— De-aia! strigă Harold, pierzându-şi cumpătul. Vor să ne dovedim loialitatea. Luna viitoare vei împlini şaisprezece ani. Te vei înrola în Armata Roşie. Şi trebuie să porţi un nume rusesc. Cu cât punem mai puţine întrebări, cu atât mai bine. Trebuie să devenim ruşi. Ne va fi mai uşor, adăugă, lăsându-şi capul în pământ.

— Dumnezeule, tată! exclamă Alexander. Vor înceta vreodată? Nu putem să ne mai păstrăm nici măcar numele? Nu e suficient că ne dau afară din casă şi că ne obligă să ne mutăm într-un alt oraş? Trebuie să renunţăm şi la nume? Ce mai avem de pierdut?

— Nu ne ascundem! Facem exact ce trebuie. Purtăm un nume american. Ar fi trebuit să-l schimbăm cu mult timp în urmă.

— Corect, spuse Alexander. Familia Frasca nu l-a schimbat. Nici familia van Doren. Şi uite ce-au păţit! Sunt în vacanţă. O vacanţă prelungită, nu-i aşa, tată?

Harold se năpusti asupra lui Alexander, cu mâna ridicată, gata să-l lovească, dar Alexander îl îmbrânci.

— Nu mă atinge! îi spuse el cu glas rece ca gheaţa. A trecut timpul pentru asta.

Harold încercă încă o dată. Alexander îl îmbrânci din nou, ţinându-l, de această dată, strâns de mâini. Nu voia să-şi piardă cumpătul în faţa mamei sale, care plângea şi tremura ca varga, încleştându-şi mâinile şi implorându-i cu glas frânt:

— Harold, Alexander, vă rog să încetaţi! Vă implor din suflet!

— Spune-i lui să înceteze! răspunse Harold. Tu l-ai crescut în felul ăsta. Fără pic de respect pentru nimeni.

— Te rog, fiule! zise ea, apucându-l de braţe. Linişteşte-te! Totul va fi bine.

— Chiar crezi asta, mamă? Ne mutăm în altă parte şi ne schimbăm numele cum şi-l schimbă şi hotelul ăsta. Chiar crezi că o să fie bine?

— Da, răspunse ea. Suntem încă împreună. Ne avem unii pe alţii. Şi o viaţă de trăit.

— Cum se schimbă definiţia noţiunii de „a fi bine"! spuse Alexander, desprinzându-se din strânsoarea mamei sale și luându-și haina.

— Alexander, nu pleca! spuse Harold. Îţi interzic să ieși pe ușa aia!

Alexander se întoarse spre tatăl său și îi răspunse, privindu-l în ochi:

— Încearcă să mă oprești!

Plecă și nu se mai întoarse acasă două zile. Apoi își făcură bagajele și părăsiră hotelul Kirov.

Mama lui era beată și nu putea să-i ajute să transporte valizele la gară.

Când simţise oare Alexander pentru prima oară că ceva nu era în regulă cu mama lui? Dar tocmai în asta consta misterul: problemele nu se iviseră peste noapte. La început, observase ușoare schimbări, dar nu Alexander era în măsură să spună ce se întâmpla cu mama lui. Tatăl său ar fi trebuit să vadă că se petrecea ceva, dar Harold nu avea ochi să vadă. Alexander știa că tatăl lui nu putea să îmbine în același timp aspectele personale cu cele globale. Dar indiferent dacă Harold le observase sau nu ori preferase să le ignore, nu mai avea nicio importanţă, căci nu mai putea schimba faptul că Jane Barrington încetase, încetul cu încetul, fără tam-tam, fără preambul sau vreun semnal de alarmă, să mai fie persoana ce fusese cândva, transformându-se într-un om complet străin.

8

Ellis Island, 1943

Cam pe la mijlocul lui august, Edward se duse să vadă cum se simțea Tatiana. Era în America de șapte săptămâni. Stătea, ca de obicei, lângă fereastră, ținându-l în poală pe Anthony, ce purta doar un scutec, și gâdilându-i picioruşele. Se simţea mult mai bine. Respira adânc și tușea rar. De o lună nu mai expectora nici sânge. Aerul din New York îi pria.

— Edward, spuse ea, în timp ce doctorul o consulta, *astăzi soţia căutat pe tine.*

— Da... răspunse el cu un zâmbet pe buze, evitându-i privirea. Soţia mă mai caută uneori. Te simţi mult mai bine, continuă Edward, luându-și stetoscopul de pe pieptul ei. Cred că va trebui să te externez.

Tatiana păstră tăcerea.

— Ai unde să te duci? Va trebui să-ţi cauţi ceva de lucru, continuă doctorul, șovăitor.

— Edward, îmi place aici, îi răspunse Tatiana.

— Știu. Dar te simţi mult mai bine.

— Mă gândeam... n-aș putea să lucrez aici? Ai nevoie de mai multe asistente.

— Vrei să lucrezi la Ellis?

— Foarte mult.

Edward luă legătura cu directorul secţiei de chirurgie din cadrul Departamentului de Sănătate Publică (PHD — Public Health Department). Acesta o informă pe Tatiana că trebuia să lucreze de probă timp de trei luni, ca să vadă dacă putea face faţă

cerințelor postului și dacă avea competența necesară. Îi spuse că nu avea să fie angajată de spitalul din Ellis Island, ci de PHD și, drept urmare, trebuia să lucreze și la spitalul New York University din centrul orașului, dacă ar fi fost nevoie de asistente acolo. Tatiana acceptă, dar îl întrebă dacă putea să locuiască în continuare la Ellis, unde putea „să lucreze și în turele de noapte". Directorul nu părea încântat de idee.

— De ce să locuiești aici? Ai putea să-ți iei un apartament pe celălalt mal al golfului. Oamenii noștri nu locuiesc aici.

Tatiana încercă să-i explice cât mai bine cu putință că refugiații reținuți la Ellis puteau să aibă grijă de fiul ei, căci nu avea cu cine să-l lase. Și ca lucrurile să fie mult mai ușoare pentru toată lumea, putea să rămână în continuare în camera pe care o ocupa.

— Dar e atât de mică!

— O cameră mi-e de-ajuns.

Neputând să ajungă în Manhattan, Tatiana o rugă pe Vikki să-i cumpere o uniformă de asistentă și niște pantofi.

— Știi că poți cumpăra doar două perechi de pantofi? o întrebă Vikki. Articole raționalizate pe timp de război. Vrei ca una din perechi să fie saboți medicali?

— Vreau numai saboți medicali, răspunse Tatiana. De ce mi-ar trebui încă o pereche?

— Dar dacă vrei să te duci la dans? întrebă Vikki.

— Unde să mă duc?

— La dans! Dacă vrei să țopăi puțin pe ritmuri de lindy hop și jitterbug[1]? Dacă vrei să arăți bine? Soțul tău nu se mai întoarce, nu-i așa?

— Da, așa e, răspunse Tatiana, soțul meu nu se mai întoarce.

— Atunci, dacă ești văduvă, ai nevoie de niște pantofi frumoși.

[1] Lindy hop — dans american apărut în Harlem, New York, în 1928, bazat în principal pe jazz, tap, breakaway și charleston; jitterbug — dans popular în Statele Unite la începutul secolului XX, asociat cu diverse tipuri de swing, ca lindy hop, jive și East Coast swing

— Am nevoie doar de niște saboți medicali și de o uniformă albă, insistă Tatiana, clătinând din cap. Și, pentru că o să stau la Ellis, *nimic altceva nu am nevoie.*

— Se spune *nu mai am nevoie de nimic altceva*, o corectă Vikki, clătinând și ea din cap, cu o privire uimită. Când ai putea să vii să iei masa la mine acasă? Ce zici de duminica asta? Doctorul Ludlow spune că te va externa.

Vikki îi cumpără Tatianei o uniformă ce îi era puțin cam mare și o pereche potrivită de saboți. După ce Edward o externă, Tatiana continuă să facă ce făcuse și până atunci: să-i îngrijească pe soldații străini, care erau tratați la New York și trimiși apoi pe continent, unde munceau ca prizonieri de război. Cei mai mulți erau soldați germani, dar erau și italieni, câțiva etiopieni și vreo doi francezi. Nici un soldat sovietic.

— O, Tania, ce mă fac? se plânse Vikki, stând pe pat în salonul Tatianei, în timp ce aceasta îi dădea să mănânce lui Anthony. Ai o pauză?

— Da, o pauză de masă, răspunse ea cu un zâmbet vag pe buze, deși Vikki nu observă ironia.

— Cine are grijă de băiețelul tău când te ocupi de răniți?

— Îl iau cu mine. Îl las într-un pat gol cât timp am grijă de soldați.

Brendei îi tresărea inima de fiecare dată când îl vedea printre soldații răniți, dar Tatiana nu voia să-l lase singur în cămăruța ei. Ar fi vrut să-l lase în grija imigranților cât timp lucra, dar prea puțini ajungeau acum în Ellis Island. Doisprezece în iulie și vreo opt în august. Și aveau cu toții copiii și problemele lor.

— La ce te-ai referit mai devreme, Vikki?

— La situația mea, Tania! Știi, nu-i așa, că soțul meu stă acum acasă.

— Da, știu. Dar ai răbdare! Poate că va fi chemat din nou pe front.

— Tocmai asta e problema! Nu mai au nevoie de el. Nu poate să opereze mașinării grele. A fost lăsat la vatră. Și acum vrea un copil. Poți să-ți imaginezi așa ceva?

— Vikki, de ce te-ai măritat? o întrebă Tatiana, după câteva clipe de tăcere.

— Izbucnise războiul! Cum adică de ce m-am măritat? *Tu* de ce te-ai măritat? Urma să plece în război și mi-a propus să ne căsătorim, iar eu am acceptat. De ce nu? mi-am spus. E război. Ce-ar putea fi mai rău?

— Asta, răspunse Tatiana.

— Nu m-am gândit că avea să se întoarcă atât de curând. Credeam că va veni de Crăciun... o dată sau de două ori pe an. Poate avea să piară ucis în luptă. Și atunci aș fi putut spune că am fost măritată cu un erou de război.

— Acum nu este un erou de război?

— Nu se pune — e în viață!

— Aha!

— Înainte de a se întoarce acasă, mă duceam să dansez la fiecare sfârșit de săptămână. Acum nu mai pot să fac nimic. O, Doamne! exclamă ea. Căsnicia e o adevărată povară.

— Îl iubești?

— Firește, răspunse Vikki ridicând din umeri. Dar și pe Chris îl iubesc. Iar în urmă cu două săptămâni, am cunoscut un doctor drăguț... acum totul s-a terminat.

— Da, ai dreptate, spuse Tatiana. Căsnicia — un mare inconvenient. De ce nu dai... cum se numește? adăugă apoi, după o scurtă șovăire.

— Divorț?

— Da.

— Ți-ai pierdut mințile? Din ce țară vii? Ce obiceiuri aveți acolo?

— În țara mea, suntem credincioase bărbaților noștri, răspunse Tatiana.

— Dar n-a fost aici! Doar n-aveam să rămân credincioasă unui bărbat care își făcea de cap la mii de kilometri distanță, prin

Orientul Îndepărtat! Cât privește divorțul... sunt prea tânără ca să devin o femeie divorțată.

— Nu ești însă prea tânără ca să fii văduvă? întrebă Tatiana, crispându-se ușor în timp ce rostea cuvintele.

— Nici vorbă! Este o adevărată onoare să fii văduvă! Nu pot să fiu însă o femeie divorțată. Cine sunt eu, Wallis Simpson[1]?

— Cine?

— Tania, te descurci foarte bine aici. Brenda susține, nu cu multă încântare, spuse Edward zâmbind, că te porți foarte frumos cu pacienții.

Edward și Tatiana se plimbau printre rândurile de paturi. Ea îl ducea în brațe pe Anthony, care era treaz și extrem de agitat.

— Îți mulțumesc, Edward.

— Nu ți-e teamă că băiețelul ar putea să se îmbolnăvească stând printre atâția oameni bolnavi?

— Nu sunt bolnavi, răspunse Tatiana. Nu-i așa, Anthony? Sunt răniți. Iar băiețelul meu îi face fericiți. Unii au acasă soții și copii. Îl mângâie și se simt fericiți.

— Este un copil fermecător, spuse Edward cu un zâmbet pe buze, mângâindu-i părul negru.

Anthony îl răsplăti zâmbindu-i cu gurița până la urechi.

— Îl duci afară?

— Tot timpul.

— Foarte bine. Bebelușii au nevoie de aer curat. Ca și tine, de altfel.

— Ieșim afară în fiecare zi.

— Știi, continuă doctorul dregându-și glasul, duminica, medicii de la NYU și PHD joacă softball[2] în Sheep Meadow din

[1] Wallis Simpson, ducesă de Winsor (1896–1986), a fost o celebritate mondenă americană, renumită pentru cele trei căsătorii ale sale, ultima fiind cu regele Eduard al VIII-lea al Marii Britanii, relație interzisă, în urma căreia acesta se vede nevoit să abdice de la tron.

[2] Softball — variantă de baseball, cu o minge mai mare pe un teren mai mic

Central Park, iar asistentele vin să ne susţină. N-ai vrea să vii şi tu cu Anthony duminica asta?

Tatiana îşi simţea obrajii mult prea îmbujoraţi ca să-i răspundă.

— Ai copii, Edward? îl întrebă în schimb.

Doctorul clătină din cap.

— Soţia mea nu se simte pregătită ca să aibă copii. Ea...

Se aflau pe scări când auziră zgomot de tocuri.

— Edward! strigă o voce de la parter. Tu eşti?

— Da, draga mea, eu sunt, răspunse el pe un ton calm şi monoton.

— Slavă Domnului că te-am găsit! Te-am căutat peste tot.

— Sunt aici, draga mea.

Doamna Ludlow urcă treptele, gâfâind, şi rămaseră toţi trei pe palier. Tatiana îşi ţinea pruncul strâns la piept.

— Altă asistentă, Edward? spuse soţia lui privind-o pe Tatiana cu ochi dezaprobatori.

— Asistentă Barrington, aţi cunoscut-o pe Marion?

— Da, răspunse Tatiana.

— Nu, nu ne-am întâlnit niciodată, protestă Marion. Nu uit chipurile oamenilor.

— Doamnă Ludlow, insistă Tatiana, ne întâlnim la cantină în fiecare marţi. Mă întrebaţi unde este Edward, iar eu vă răspund că nu ştiu.

— Nu e adevărat, nu ne-am întâlnit niciodată, repetă doamna Ludlow, cu fermitate în glas.

Tatiana nu mai spuse nimic. Edward păstră şi el tăcerea.

— Edward, putem să vorbim puţin între patru ochi? Iar tu, adăugă apoi, privind-o pe Tatiana, eşti prea tânără ca să ţii copilul în braţe. Nu-l ţii corect. Nu-i susţii capul. Unde e mama lui?

— Marion, ea *e* mama pruncului, spuse Edward.

Doamna Ludlow tăcu câteva clipe, scrutând-o cu ochi critici, apoi, murmurând dezaprobatoare cuvântul „imigranţi", îl trase pe Edward după ea.

*

Vikki se năpusti în salonul de spital și, apucând-o pe Tatiana de braț, o împinse pe coridor.

— *Mi*-a cerut divorțul! șopti ea printre dinți, cu indignare în glas. Îți vine să crezi?

— Nu.

— I-am spus că nu sunt de acord, că nu se cuvine și mi-a răspuns că o să mă dea în judecată ca să-l obțină și o să aibă câștig de cauză, pentru că am... nici nu mai știu cum s-a exprimat... am încălcat un acord. De parcă tu nu te-ai fi tăvălit cu târfele din Orientul Îndepărtat cât timp ai fost plecat! i-am ripostat eu. Și știi ce mi-a răspuns?

— A negat?

— Nici vorbă! A recunoscut tot! Dar e ceva diferit în cazul soldaților, susține el. Îți vine să crezi? continuă Vikki tremurând, ridicând din umeri și încercând să-și ascundă expresia rănită din priviri.

Rimelul nu i se mai prelingea pe obraji și buzele nu-și pierdură strălucirea.

— Bine, i-am spus, dar o să-ți pară rău, și mi-a răspuns că deja îi pare rău. Of! răbufni ea, înviorându-se apoi. Vino duminică la mine să luăm masa împreună! Bunica face lasagna.

Tatiana nu se duse.

Vino să luăm masa împreună, Tania! Vino la New York, Tania! Vino să jucăm softball împreună în Sheep Meadow, Tania! Vino să ne plimbăm împreună cu feribotul, Tania! Vino să ne plimbăm cu mașina prin Bear Mountain, Tania! Întoarce-te la noi, Tania, la noi, cei vii!

9

Cu Stepanov, 1943

Când Alexander deschise ochii — îi deschise oare? — era încă întuneric și frig. Tremura ca varga, cu brațele împreunate de jur împrejurul trupului. Nu e o rușine să mori în război, să mori tânăr sau să pieri într-o celulă înghețată, cum nu e un păcat nici să încerci să-ți salvezi trupul de umilințe.

La un moment dat, pe când se afla în convalescență, Tatiana îl întrebase, în timp ce îi bandaja rana, dacă văzuse lumina. Iar el îi răspunsese că nu o văzuse.

Îi spusese însă adevărul doar pe jumătate.

Căci auzise...

Galopul calului roșiatic de aramă.

În acel loc însă și culorile se estompaseră.

Auzi, ca prin transă, zgomotul zăvorului tras și răsucirea unei chei în ușă. Comandantul lui, colonelul Mihail Stepanov, intră în celulă cu o lanternă. Alexander stătea într-un colț.

— E adevărat, așadar, spuse Stepanov. *Ești* în viață.

Alexander voia să-l întâmpine cu un zâmbet pe buze și să-i strângă mâna, dar îi era cumplit de frig și spatele îi zvâcnea de durere. Nu se clinti și nu spuse nimic.

Stepanov se ghemui lângă el.

— Ce naiba s-a întâmplat pe gheață? Ți-am văzut cu ochii mei certificatul de deces semnat de doctorul de la Crucea Roșie. I-am spus soției tale că ai murit. Soția ta însărcinată te crede *mort*! Ce-ai făcut?

— Lucrurile s-au aranjat exact așa cum trebuie, îi răspunse Alexander. Mă bucur să vă văd, domnule. Încercați însă să nu respirați prea mult! Nu avem suficient oxigen aici.

— N-ai vrut să știe ce soartă te așteaptă, nu-i așa? îl întrebă Stepanov, stând ghemuit lângă el.

Alexander clătină din cap.

— Dar care-i rostul exploziei și al certificatului de deces?

— Am vrut s-o fac să creadă că nu mai e nicio speranță pentru mine.

— De ce?

Alexander păstră tăcerea.

— Oriunde te vei duce, te voi însoți și eu, spune Tatiana. Dar dacă rămâi aici, atunci rămân și eu. Nu-l las pe tatăl pruncului meu în Uniunea Sovietică, adaugă ea, aplecându-se deasupra lui Alexander, ce o privește copleșit de emoție. Ce mi-ai spus cândva în Leningrad? „Ce viață aș putea să-mi clădesc, știind că te-am lăsat să mori — sau să putrezești — în Uniunea Sovietică?" Îți redau cuvintele ad litteram. Și acum e rândul meu să-ți pun aceeași întrebare, continuă Tania zâmbind. În această privință, sunt de acord cu tine. Dacă te-aș părăsi, murmură ea, indiferent pe ce cale aș apuca-o, cu tropot greu m-ar urmări, noapte de noapte, Călărețul de Aramă, până când mințile, pe veci, eu mi le-aș pierde.

Dar nu-i putea spune nimic din toate astea comandantului. Nu știa dacă Tatiana plecase din Uniunea Sovietică.

— Vrei o țigară?

— Da, răspunse el. Dar nu pot să fumez aici. Mi-ar lua și bruma de oxigen pe care o mai am.

Întinzându-i mâna, Stepanov îl trase pe Alexander în picioare.

— Stai așa câteva minute! îi spuse comandantul. Te mai dezmorțești puțin, adăugă apoi, privindu-l pe Alexander, care stătea cu capul aplecat într-o parte. Celula asta este prea mică pentru tine. Nu se așteptau la asta.

— Ba da. Tocmai de aceea m-au și închis aici.

Stepanov stătea cu spatele spre ușă, în timp ce Alexander stătea în fața lui.

— Ce zi e astăzi, domnule? îl întrebă el. De cât timp mă aflu aici? De patru, cinci zile?

— Suntem în dimineața zilei de 16 martie, răspunse Stepanov. Este a treia zi de când te afli aici.

„A treia zi!" își spuse Alexander uluit.

„A treia zi!" își spuse Alexander încântat. „Asta înseamnă că Tania..."

Nu-și duse gândul la bun sfârșit. Stepanov se aplecă spre el și îi spuse încet, pe un ton aproape imperceptibil:

— Continuă să vorbești cu glas tare, pentru ca cei de afară să te poată auzi, dar ascultă-mă cu atenție, în așa fel încât să râdem împreună într-un lan de trifoi, în timp ce te învăț cum să mănânci trifoiul!

Alexander îi scrută chipul mai obosit ca niciodată, ochii cenușii și gura surprinsă într-o grimasă de simpatie și neliniște.

— Poftim, domnule?

— N-am spus nimic.

Alexander dădu din cap, înlăturând tabloul halucinant al unei pajiști cu soare și trifoi, și repetă în șoaptă:

— Domnule?

— Lucrurile au luat-o razna, murmură Stepanov. O caută deja pe soția ta, dar... pare să fi dispărut. Am convins-o să se întoarcă la Leningrad împreună cu doctorul Sayers, așa cum m-ai rugat. I-am înlesnit plecarea.

Alexander păstră tăcerea, înfigându-și unghiile în palmele mâinilor.

— Acum însă a dispărut. Și știi cine a mai dispărut? Doctorul Sayers. M-a informat că urma să plece la Leningrad cu soția ta.

Alexander își înfipse și mai tare unghiile în carne, ca să nu scoată vreo vorbă și să nu-și îndrepte privirea spre Stepanov.

— Se afla în drum spre Helsinki, dar mai întâi ar fi trebuit să ajungă la Leningrad! exclamă comandantul. Ca s-o lase pe soţia ta şi s-o ia de la spitalul Greceski pe asistenta de la Crucea Roşie. Ascultă-mă cu atenţie! Înţelegi ce spun? Nu au ajuns niciodată la Leningrad. Cu două zile în urmă, camionul doctorului, cu însemnele Crucii Roşii, a fost găsit ars, jefuit şi răsturnat la graniţa finlandezo-sovietică de la Lisiy Nos. S-a iscat un incident cu trupele finlandeze şi patru dintre oamenii noştri au fost ucişi. Nici urmă însă de Sayers sau de asistenta Metanova.

Alexander nu spuse nimic. Îşi simţea inima frântă. Frântă şi prăbuşită pe podea. O auzea bătând, sângerând şi fremătând într-un colţ întunecat al celulei.

— Şi soldaţii finlandezi au fost ucişi, continuă Stepanov, cu glas şi mai scăzut.

Aceeaşi tăcere din partea lui Alexander.

— Şi asta nu e tot.

— Nu? murmură el, cu o voce şoptită ca o adiere de vânt.

Nu?

— Nici urmă de Sayers. Dar...

Stepanov se opri şovăitor.

— Bunul tău prieten, Dimitri Cernenko, a fost şi el găsit mort în zăpadă.

Vestea îi aduse prea puţină alinare lui Alexander.

Dar era oricum o veste *bună*.

— De ce se afla Cernenko la graniţă?

Alexander nu-i răspunse. Unde era Tatiana? Îşi dorea cu ardoare să-i pună această întrebare. Cum ar fi putut să-şi continue drumul fără camion? Ce-aveau să facă fără maşină — să străbată pe jos mlaştinile din Karelia?

— Alexander, soţia ta a dispărut. Sayers nu e nici el de găsit. Iar Cernenko e mort, continuă Stepanov, ezitând uşor. Şi lucrurile nu se opresc aici. Purta *uniformă finlandeză* când a fost împuşcat — uniforma unui pilot finlandez. Şi, în locul paşaportului rusesc, avea acte de identitate finlandeze!

Alexander continua să păstreze tăcerea. Nu avea nimic de ascuns, cu excepţia informaţiilor care ar fi putut să-l coste viaţa pe Stepanov.

— Alexander! strigă comandantul printre dinţi. Nu mă îndepărta în felul ăsta! Încerc să te ajut.

— Domnule, răspunse el, luptându-se să-și stăvilească teama, vă rog să nu mai încercaţi să mă ajutaţi!

Își dorea să aibă o fotografie a Tatianei. Voia să mai atingă o dată rochia albă cu trandafiri roșii. Voia s-o mai vadă stându-i alături, ca mireasă, pe treptele bisericii din Molotov.

Spaima, aproape viscerală, pe care o simţea îl împiedica să-i invoce imaginea — s-o vadă alături, cu trupul contopit într-al lui. Îi era cu neputinţă să-i contureze, chiar și în amintiri, trupul, chipul, ochii și buzele. Trebuia să înveţe să nu o mai privească nici măcar cu ochiul minţii. Nu putea nici să respire, nici să vorbească.

Făcu semnul crucii, cu mâinile-i tremurânde.

— Mă simţeam bine până acum, îngăimă el în cele din urmă. Până aţi venit să-mi spuneţi că soţia mea a dispărut. Realizaţi oare ce-aţi făcut? întrebă apoi, tremurând ca varga.

Stepanov făcu un pas și, scoţându-și haina, i-o dădu apoi lui Alexander.

— Pune-ţi-o pe umeri!

Alexander se supuse.

O voce răsună pe hol, strigând:

— S-a scurs timpul!

— Spune-mi adevărul! insistă Stepanov, vorbind în șoaptă. Tu ai convins-o pe soţia ta să plece cu Sayers la Helsinki? Acesta a fost planul tău de la bun început?

Alexander nu-i răspunse. Nu voia să-i mărturisească adevărul; se vărsase și-așa prea mult sânge. Fuseseră curmate prea multe vieţi. Stepanov nu merita să moară din cauza lui.

— De ce ești atât de încăpăţânat? Încetează odată! Pentru că ancheta se află în impas, au chemat pe altcineva să te interogheze. Se pare că este cel mai aspru anchetator. N-a dat niciodată greș cu

metodele sale. A obţinut mereu mărturisirile semnate ale prizonierilor. Te ţin aici aproape dezbrăcat, într-o celulă îngheţată, şi vor aplica, în curând, alte modalităţi prin care să-ţi frângă voinţa... te vor bate fără milă, te vor ţine cu picioarele în apă rece, îţi vor aprinde o lanternă în ochi până îţi vei pierde minţile, iar anchetatorul îţi va spune lucruri pentru care îţi vei dori să-l omori cu mâinile tale. Trebuie să fii puternic ca să înduri toate astea. Altfel, nu vei avea nicio şansă.

— Credeţi că este în siguranţă? întrebă Alexander cu glas frânt.

— Nu, nu cred că este în siguranţă! Cine e în siguranţă aici, Alexander? şopti Stepanov. Tu? Eu? Ea, în niciun caz. O caută peste tot. În Leningrad, în Molotov, în Lazarevo. Dacă a ajuns la Helsinki, o vor găsi, ştii asta, nu-i aşa? Şi o vor aduce înapoi. Vor suna în dimineaţa asta la spitalul Crucii Roşii din Helsinki.

— S-a scurs timpul! strigă din nou cineva.

— De câte ori va mai trebui să aud cuvintele astea? spuse Alexander cu glas tare. Le-am auzit rostite pentru părinţii mei şi pentru soţia mea, iar acum le aud rostite pentru mine. Când vor înceta?

— Acuzaţiile care-ţi sunt aduse... spuse Stepanov, luându-şi haina.

— Nu mă întrebaţi nimic, domnule!

— Neagă totul, Alexander!

În clipa în care comandantul se întoarse ca să plece, Alexander îl opri, spunând:

— Domnule, în ziua în care m-au arestat, Tania... v-a căutat?

Era atât de slăbit, că reuşea cu greu să mai rostească cuvintele. Nu mai putea să stea în picioare, indiferent cât de reci erau pereţii şi podeaua. Se lipi cu spatele de zidul îngheţat din beton şi se prăbuşi pe podea.

— Aţi văzut-o? întrebă apoi, ridicându-şi privirea spre Stepanov.

Comandantul dădu din cap.

— Cum era?

— Nu mă întreba, Alexander!

— Era...

— Nu mai întreba!

— Spuneţi-mi!

— Îţi mai aminteşti ziua în care mi-ai adus fiul? întrebă Stepanov, încercând cu greu să-şi stăvilească tremurul din glas.

Alexander îşi aţinti privirea în altă parte.

— Mi-ai conferit alinare. Căci am putut să-l văd înainte de a-şi da sufletul şi am putut apoi să-l îngrop.

— Gata, ajunge! spuse Alexander.

— Cine îi va conferi aceeaşi alinare soţiei tale?

Alexander îşi ascunse faţa în mâini.

Stepanov plecă.

Alexander rămase inert pe podea — un minut, sau o zi, sau poate câţiva ani. Nu avea nevoie de morfină, de medicamente sau de somnifere. Avea nevoie de un glonţ care să-i străpungă inima fremătătoare.

Uşa se deschise. Nu-i dăduseră nici pâine, nici apă. Şi nici haine. Nu ştia de cât timp zăcea dezbrăcat în celula îngheţată.

Intră un bărbat, ce nu părea deloc încântat să stea în picioare. Un paznic aduse un scaun, iar bărbatul înalt, pleşuv şi cu un chip respingător se aşeză, spunând cu o voce nazală:

— Ştii ce ţin în mâini, domnule maior?

Alexander clătină din cap. Între ei se afla o lampă cu kerosen. Se ridică în picioare şi se îndepărtă de perete.

— Hainele tale, domnule maior. Hainele tale şi o pătură de lână. Uite, ţi-am adus un ciolan de porc! E cald încă. Şi o porţie de cartofi, cu smântână şi unt. Şi un pahar de votcă. Dar şi o ţigară. N-ai vrea să pleci din locul ăsta nenorocit, să mănânci puţin şi să te îmbraci? Ce părere ai?

— Mi-ar plăcea, răspunse impasibil Alexander, stăpânindu-şi tremurul glasului, căci nu voia să dea dovadă de slăbiciune în faţa unui străin.

— Așa mă gândeam și eu, spuse omul zâmbind. Am bătut tot drumul de la Leningrad ca să vorbesc cu tine. Crezi că am putea să stăm puţin de vorbă?

— Nu văd ce m-ar împiedica, răspunse Alexander. Și-așa nu prea am ce face.

— Da, exact, nu prea ai ce face, spuse bărbatul râzând și scrutându-l cu ochi pătrunzători și gravi.

— Despre ce vrei să vorbim?

— Despre tine, în mare parte, domnule maior Belov. Dar nu numai.

— În regulă.

— Ai vrea să te îmbraci?

— Sunt convins că, pentru un om inteligent ca tine, răspunsul este evident.

— Ţi-am pregătit altă celulă — mai mare. În plus, este și mai cald și are și o fereastră. Este mult mai cald. Cred că acolo sunt acum în jur de douăzeci și cinci de grade Celsius, nu ca aici, unde nu sunt mai mult de cinci grade, continuă omul, zâmbind din nou. Poate vrei să-ţi traduc în grade Fahrenheit, domnule maior?

Fahrenheit? Alexander îl privi printre gene.

— Nu e nevoie.

— Am pomenit și de tutun?

— Da, ai pomenit.

— Lucruri confortabile, domnule maior. N-ai vrea nimic din toate astea?

— Cred că ţi-am răspuns deja la întrebare.

— Da, așa este. Dar mai am una.

— Da?

— Ești Alexander Barrington, fiul lui Harold Barrington, care a venit aici în decembrie 1930, împreună cu frumoasa lui soţie și cu fiul lor chipeș, în vârstă de unsprezece ani?

Alexander stătea neclintit în picioare, fără să clipească, în fața anchetatorului său așezat pe scaun.

— Dar pe tine cum te cheamă? întrebă el. De obicei, voi, băieţi, obișnuiți să vă prezentaţi.

— Noi, băieți? repetă omul zâmbind. Uite cum facem! Tu răspunde-mi la întrebare și apoi îți răspund și eu!

— Care e întrebarea?

— Ești Alexander Barrington?

— Nu. Tu cum te numești?

Bărbatul clătină din cap.

— Ce e? spuse Alexander. Mi-ai cerut să-ţi răspund la întrebare. Ţi-am răspuns. Acum răspunde-mi și tu!

— Leonid Slonko, spuse anchetatorul. Are vreo importanţă pentru tine?

Alexander îl scruta cu multă atenţie.

— Spui că ai venit din Leningrad ca să vorbești cu mine?

— Da.

— Lucrezi acolo?

— Da.

— De mult timp, tovarășe Slonko? Am înţeles că ești bun în profesia ta. Lucrezi de mult în domeniul ăsta? De cel puţin zece ani, aș zice eu.

— De douăzeci și trei.

— Unde anume în Leningrad? întrebă Alexander, fluierând apreciativ.

— Cum adică?

— Unde lucrezi? La Kresty? Sau la Centrul de Detenţie de pe strada Millionnaia?

— Ce știi despre Centrul de Detenţie, domnule maior?

— Știu că a fost construit în 1864, în timpul domniei lui Alexandru al II-lea. Acolo lucrezi?

— Da, conduc uneori interogatoriile prizonierilor închiși acolo.

— Frumos oraș, Leningradul, continuă Alexander, dând din cap. Dar încă nu m-am obișnuit cu el.

— Nu? Dar de ce ai fi făcut-o?

— Da, așa e, de ce-aș fi făcut-o? Prefer Krasnodarul. E mai cald. Știai? întrebă Alexander zâmbind. Și ce titlu ai, tovarășe?

— Sunt șef de operațiuni, răspunse Slonko.

— Nu ai rang militar. Nici nu mi-am imaginat altceva.

Slonko se ridică în picioare, ținând în mâini hainele pe care i le adusese lui Alexander.

— Domnule maior, deocamdată ne-am terminat treaba, spuse el încet.

— Sunt de acord, răspunse Alexander. Îți mulțumesc pentru vizită.

Slonko plecă în grabă, copleșit de mânie, lăsând în celulă lampa și scaunul. Trecu un timp până când un paznic veni să le ia.

Întunericul se așternu din nou.

Copleșitor și istovitor. Dar nimic nu era mai cumplit decât spaima.

De data aceasta, nu mai așteptă prea mult.

Ușa se deschise din nou și doi paznici îi ordonară să-i urmeze.

— Dar sunt dezbrăcat, spuse Alexander.

— Unde mergem acum nu ai nevoie de haine.

„Promițător", se gândi Alexander. Paznicii erau tineri și zeloși — prototipul cel mai înspăimântător. Merse un timp între ei, apoi o luă ușor înainte, străbătând desculț treptele din piatră și coridorul școlii. Ieși apoi afară și porni spre pădure, înfruntând, dezbrăcat și desculț, zloata și bălțile primei luni de primăvară. Aveau să-i ceară oare să sape o groapă? Le simțea puștile la spate. Alexander avea trupul și picioarele amorțite. Inima însă nu era deloc amorțită, dimpotrivă, îi bătea în piept cu ardoare și durere. Dacă nu l-ar fi durut atât de tare, ar fi înfruntat mult mai bine situația.

Își aminti chipul cercetașului de zece ani din America devenit acum „cercetaș" sovietic. Copacii goliași ofereau un tablou fantomatic, dar se bucură pentru o clipă să simtă aerul rece și să vadă cerul cenușiu. „Totul va fi bine", se gândi el. „Dacă Tania a ajuns la Helsinki și își amintește ce i-am spus, atunci îl va convinge pe

Sayers să plece cât mai curând cu putinţă. Poate că au și plecat deja. Poate că se află în drum spre New York. Și atunci nimic nu mai contează."

— Întoarce-te pe călcâie! spuse unul din paznici.

— Mă opresc mai întâi? întrebă Alexander, în timp ce dinţii îi clănţăneau necontrolat.

— Oprește-te și întoarce-te pe călcâie! răspunse nervos paznicul.

Alexander se opri. Și se întoarse cu faţa spre ei.

— Alexander Belov, spuse cu emfază paznicul mai scund, ai fost găsit vinovat de trădare și spionaj împotriva patriei în vremuri de război. Pedeapsa pentru trădarea militară este moartea și va fi executată pe loc.

Alexander rămase neclintit. Și luă poziţie de drepţi. Îi privea pe paznici fără să clipească.

— Și acum? întrebă el încet.

— Pedeapsa pentru trădare este moartea, repetă soldatul mai scund, oferindu-i lui Alexander o eșarfă neagră, cu care trebuia să se lege la ochi. Poftim! spuse el, cu mâinile tremurânde.

— Câţi ani ai, caporale? îl întrebă apoi.

— Douăzeci și trei, răspunse paznicul.

— Interesant! Și eu la fel, spuse Alexander. Cu trei zile în urmă, eram *maior* în Armata Roșie. Cu trei zile în urmă, purtam la piept medalia *Erou al Uniunii Sovietice*. Uimitor, nu-i așa?

Mâinile soldatului continuau să-i tremure când ridică eșarfa spre chipul lui Alexander. El se retrase câţiva paşi și clătină din cap.

— Las-o baltă! Și nici cu spatele n-am de gând să mă întorc. Du-te înapoi la prietenul tău!

— Urmez doar niște ordine, domnule maior, răspunse soldatul.

Alexander îl recunoscu în clipa aceea. Era unul dintre caporalii aflaţi în subordinea lui, cu trei luni în urmă, când luaseră cu asalt blocada Leningradului. Lui îi încredinţase mitraliera antiaeriană în momentul în care sărise pe gheaţă în ajutorul lui Anatoli Marazov.

— Caporal... Ivanov? spuse Alexander. Ia te uită! Sper că, de data asta, vei reuși să mânuiești mai bine pușca decât ai făcut-o

data trecută când ai ratat blestematele alea de avioane Luftwaffe, care aproape că ne-au nimicit.

Caporalul îi evita privirea lui Alexander.

— Va trebui să te uiţi la mine când vei ţinti, caporale, spuse el, stând în poziţie de drepţi. Altfel, vei rata.

Ivanov i se alătură celuilalt soldat.

— Vă rog să vă întoarceţi cu spatele, domnule maior! spuse el.

— Nu! răspunse Alexander, cu mâinile pe lângă trup și cu ochii aţintiţi spre cei doi soldaţi înarmaţi. Iată-mă! De ce vă temeţi? După cum puteţi vedea, sunt aproape dezbrăcat și complet dezarmat.

Adoptă o poziţie și mai fermă, cu spatele drept și capul sus. Soldaţii stăteau paralizaţi pe loc.

— Tovarăși, spuse Alexander, nu eu vă voi da ordinul să ridicaţi armele. Va trebui s-o faceţi singuri.

— Bine atunci, spuse celălalt caporal. Ridică pușca, Ivanov!

Soldaţii ridicară amândoi armele. Alexander privea ţeava uneia dintre puști. Clipi. „O, Doamne, veghează asupra Taniei mele rămase acum singură în lumea asta mare!"

— La trei, spuse caporalul.

Amândoi ridicară trăgaciul armelor.

— Unu...

— Doi...

Alexander le scruta chipul. Amândoi erau înspăimântaţi. Privi în adâncul sufletului său. Nu îi era teamă. Îi era frig și simţea că mai avea lucruri de înfăptuit pe lumea asta, lucruri ce nu puteau să aștepte o veșnicie. În același timp, în loc să vadă chipurile fremătătoare ale celor doi caporali, Alexander vedea imaginea unui băiat de unsprezece ani reflectată în oglinda din Boston în ziua în care avea să părăsească America. „Ce fel de om am devenit?" se întrebă el. „Am devenit oare omul pe care și-l dorea tata?" Strânse ferm din buze. Nu știa. Știa însă că își modelase personalitatea după propriile principii. Că trebuie să fii bun în vremuri de restriște. „Nu mi-am înșelat aspiraţiile", își spuse în gând, îndreptându-și

umerii și ridicându-și bărbia. Se pregătea să înfrunte salva de gloanțe, când soldatul avea să rostească cifra „trei".

Dar acest lucru nu se mai întâmplă.

— Opriți-vă! se auzi o voce din depărtare.

Soldații lăsară puștile jos. Slonko, purtând un palton gros, o pălărie din fetru și mănuși din piele, venea cu pași repezi spre locul de execuție.

— Pe loc repaus, caporali! le ordonă el, aruncând o haină pe spatele lui Alexander. Domnule maior Belov, ești un om norocos. Generalul Mekhlis ți-a acordat grațierea, continuă Slonko, punându-i mâna pe umăr.

Atingerea îl făcu pe Alexander să se înfioare. De ce oare?

— Să ne întoarcem acum! Trebuie să te îmbraci. O să înghețI pe vremea asta.

Alexander îl studia pe Slonko cu ochi reci și tăioși. Citise cândva că Feodor Dostoievski trăise o experiență similară, ajungând, din ordinul lui Alexandru al II-lea, în fața plutonului de execuție. Țarul îl grațiază în ultimul moment, comutându-i pedeapsa în exil. Această experiență înspăimântătoare, când Dostoievski își privește moartea în față, primind apoi îndurare, îl schimbă pentru totdeauna. Alexander, pe de altă parte, nu avea timp să-și sondeze adâncurile sufletului, iar experiența nu avea cum să-l schimbe, nici măcar pentru câteva minute. Grațierea lui nu era consecința îndurării arătate de oamenii legii. Ci doar un truc. Încercă să-și păstreze stăpânirea de sine, tulburată însă uneori de fiori reci de gheață. Și, spre deosebire de Dostoievski, privise de prea multe ori moartea în față în ultimii șase ani ca să se mai lase acum înspăimântat de ea.

Alexander îl urmă pe Slonko în clădirea școlii, însoțiți îndeaproape de cei doi caporali. Intrând într-o cămăruță încălzită, își găsi hainele și bocancii, iar pe o masă îl aștepta o farfurie cu mâncare. Se îmbrăcă, tremurând ca varga. Își puse șosetele, descoperind cu uimire că fuseseră spălate, și își frecă labele picioarelor ca să pună sângele în mișcare. Văzu niște pete negre pe degete și se

temu, pentru o clipă, că îi degeraseră, urmând să-i fie amputate. Temerile stăruiră numai câteva clipe, căci rana de la spate se trezi brusc la viaţă, provocându-i spasme nimicitoare de durere. Caporalul Ivanov îi oferi un pahar de votcă, spunându-i că îl va ajuta să se încălzească. Alexander bău votca şi îi ceru apoi nişte ceai fierbinte.

După ce termină de mâncat şi bău ceaiul, se simţi sătul şi moleşit de căldura din cameră. Nu doar moleşit, ci aproape fără vlagă. Îl ţineau treaz — de cât timp oare? — de două, trei zile? Nu mai ştia. Petele negre de pe picioare începeau să se estompeze, devenind gri. Închise ochii pentru o clipă, iar când îi deschise, îl văzu în faţa lui pe Slonko.

— Generalul Mekhlis ţi-a salvat viaţa, spuse el. A vrut să-ţi arate că nu suntem iraţionali şi că ştim ce înseamnă mila.

Alexander nu spuse nimic şi nici nu încuviinţă din cap. Şi-aşa se lupta din greu să nu adoarmă.

— Cum te simţi, domnule maior Belov? întrebă Slonko, punând pe masă o sticlă de votcă şi două pahare. Suntem amândoi nişte oameni raţionali. Hai să bem un pahar împreună! Nu avem nimic de împărţit.

Alexander clătină din cap.

— Am mâncat şi am băut un ceai fierbinte, răspunse el. Mă simt cât se poate de bine.

Reuşea cu greu să stea în capul oaselor.

— Aş vrea să mai stăm puţin de vorbă.

— Am senzaţia că vrei să-ţi spun o minciună şi nu pot să fac asta. Indiferent cât ai de gând să mă ţii în frig, îi răspunse el, prefăcându-se că clipeşte.

De fapt, închidea ochii.

— Domnule maior, ţi-am cruţat viaţa.

Alexander deschise cu greu ochii.

— Da, dar de ce-aţi făcut-o? Credeţi cumva în nevinovăţia mea?

— E foarte simplu, spuse Slonko ridicând din umeri şi punându-i în faţă o foaie de hârtie. Tot ce trebuie să faci este să semnezi

documentul ăsta, prin care declari că viaţa ţi-a fost cruţată. Vei fi trimis apoi în Siberia, unde îţi vei trăi zilele în pace, departe de război. Ţi-ar plăcea?

— Nu știu, răspunse Alexander. Dar nu semnez nimic.

— Va trebui s-o faci, domnule maior. Ești prizonierul nostru. Va trebui să te supui.

— Nu mai am nimic de adăugat pe lângă cele spuse deja.

— Atunci nu adăuga nimic! Semnează și gata!

— Nu-mi pun numele pe orice hârtie.

— Și care ţi-e numele, mai exact? întrebă Slonko deodată. Îl cunoști?

— Chiar foarte bine.

Slonko își turnă niște votcă. Alexander abia își mai ţinea ochii deschiși. Capul îi cădea pe piept. Deși, îmbrăcat și încălţat, se simţea mult mai întremat.

— Nu-mi vine să cred că mă lași să beau singur, domnule maior. Mi se pare o impolitețe din partea ta.

— Poate n-ar trebui să mai bei, tovarășe Slonko. Este atât de ușor să te prăbușești în neant...

Slonko își ridică privirea peste marginea paharului și îl scrută pe Alexander câteva minute, ce nu păreau să se mai sfârșească.

— Știi, spuse el în cele din urmă, cu mult timp în urmă, am cunoscut o femeie — extrem de frumoasă — căreia îi plăcea să bea.

Alexander păstră tăcerea, căci nu i se ceruse vreun răspuns.

— Da. Era uluitoare. Și curajoasă. Suferea cumplit pentru că nu putea să bea în închisoare. Când am arestat-o ca s-o interogăm, era beată turtă. I-au trebuit câteva zile ca să se trezească. Când s-a trezit, am purtat o discuţie lungă. I-am oferit ceva de băut și a acceptat. Apoi i-am dat să semneze o foaie și a semnat-o pe loc. Mi-a cerut un singur lucru... știi ce anume?

Alexander reuși cu greu să clatine din cap.

— Să-i cruţ viaţa fiului ei. Acesta a fost singurul lucru pe care mi l-a cerut. Să-i cruţ viaţa unicului ei fiu... Alexander Barrington.

— Frumos din partea ei, răspunse Alexander, încleștându-și mâinile ca să le stăvilească tremurul.

Invocă întreaga putere a voinţei ca să-și stăpânească freamătul lăuntric. Voia să semene cu scaunul, cu catedra sau cu tabla din clasă. Nicidecum cu o fereastră bătută de vânt. Cu o fereastră pe care rafalele de vânt aveau s-o scoată din balamale. *Ca vitraliile bisericii din Lazarevo.*

— Vreau să te întreb ceva, domnule maior, spuse Slonko amabil, dând votca pe gât și trântind paharul gol pe masa din lemn. De-ar fi să ceri un ultim lucru înainte de a muri, ce-ai cere?

— O ţigară, răspunse Alexander.

— N-ai cere îndurare?

— Nu.

— Știi că și tatăl tău m-a implorat să fiu îndurător cu tine? Știai asta?

Alexander păli.

— *Mama ta m-a rugat s-o regulez, dar am refuzat-o*, spuse Slonko în engleză. *La început*, adăugă apoi zâmbind.

Alexander scrâșni din dinţi. Niciun mușchi nu i se clinti însă pe chip.

— Vorbești cu mine, tovarășe? spuse apoi în rusă. Căci nu știu decât rusește. Profesorii de la școală au încercat să mă învețe franceza, dar mi-e teamă că n-am fost prea bun la limbi străine.

Apoi nu mai spuse nimic. Își simţea gura uscată.

— O să te mai întreb o dată, insistă Slonko. Frumos și amabil. Ești Alexander Barrington, fiul lui Jane și al lui Harold Barrington?

— Și eu o să-ţi răspund la fel de frumos și de amabil, zise el. Deși m-ai întrebat de o sută cincizeci de ori până acum. Nu, nu sunt.

— Dar, domnule maior, de ce ne-ar minţi cel care ne-a dezvăluit identitatea ta? De unde a obţinut toate aceste informaţii? Nu se poate să fi născocit întreaga poveste. Știa amănunte din viaţa ta pe care nimeni nu ar fi avut cum să le cunoască.

— Unde este individul ăla? întrebă Alexander. Aș vrea să-l văd și să-l întreb dacă este sigur că a identificat persoana corectă. Căci eu sunt convins că a făcut o greșeală.

— Nu. Susţine sus şi tare că tu eşti Alexander Barrington.

— Dacă este atât de sigur de spusele sale, continuă Alexander, ridicând glasul, să vină să mă arate cu degetul! Cine este omul despre care vorbești? Un tovarăș integru? Un adevărat cetăţean sovietic? Nu este cumva un trădător, un om care și-a batjocorit patria? A servit-o oare cu aceeași mândrie ca mine? A primit medalii și distincţii? Nu s-a eschivat oare niciodată din faţa unei confruntări? S-a aruncat mereu cu pieptul înainte, indiferent care ar fi fost sorţii de izbândă ai unei lupte? Omul ăsta de care îmi vorbești este un exemplu pentru noi toţi, nu-i așa? Vreau să-l cunosc pe acest prototip al noii conștiinţe sovietice. Vreau să-l văd arătându-mă cu degetul și spunând: „Acesta este Alexander Barrington", conchise Alexander zâmbind. Și apoi om mai vedea.

Era acum rândul lui Sloṇko să pălească.

— Am venit tocmai de la Leningrad ca să vorbesc cu tine, convins fiind că eşti un om cât se poate de raţional, mârâi el printre dinţi, pierzându-și o parte din umilinţa falsă pe care o afișa și privindu-l pe Alexander printre gene.

— Și îmi face plăcere să stăm de vorbă, replică Alexander, simţind cum ochii săi negri deveneau și mai înnegurați. Sunt încântat să cunosc un adevărat agent sovietic, plin de ardoare şi de sârguinţă, pe care nimic nu-l împiedică să caute adevărul. Și vreau să te ajut. Adu-l aici pe cel care mă acuză! Ca să lămurim problema asta o dată pentru totdeauna, continuă, ridicându-se în picioare și făcând un pas amenințător spre catedră. Dar o dată ce vom clarifica lucrurile, vreau să-mi reabilitaţi numele pe care mi l-aţi știrbit.

— Ce nume, domnule maior?

— Numele corect: Alexander Belov.

— Știi că semeni cu mama ta? spuse Slonko deodată.

— Mama a murit cu mult timp în urmă. De tifos. În Krasnodar. Sunt convins că informatorii tăi ţi-au spus asta deja.

— Mă refer la mama ta adevărată. La femeia care sugea „acadeaua" oricărui paznic pentru un pahar de votcă.

— Interesant, răspunse Alexander, cu chipul dăltuit parcă în piatră, dar nu cred că mama, soţie de ţăran, a văzut vreodată în viaţa ei vreun paznic de închisoare.

Slonko scuipă şi plecă.

Un paznic veni să-l supravegheze. Nu era caporalul Ivanov. Alexander nu voia altceva decât să închidă ochii şi să adoarmă. Dar de fiecare dată când îi închidea, soldatul îi îndesa patul puştii sub bărbie şi îi cerea să se trezească. Alexander trebuia să înveţe să doarmă cu ochii deschişi.

Soarele mohorât se pregătea să apună, iar în cameră se aşternu întunericul. Caporalul aprinse lumina şi i-o băgă în ochi. Devenea tot mai violent când voia să-l trezească. A treia oară când încercă să-l lovească în gât cu ţeava puştii, Alexander o prinse cu mâna şi, smulgând-o din strânsoarea soldatului, o îndreptă spre acesta.

— Nu e cazul să apelezi la violenţă, îi spuse apoi, stând aplecat deasupra lui. Trebuie doar să-mi ceri să nu adorm. Poţi să faci asta?

— Dă-mi arma!

— Răspunde mai întâi!

— Da, pot să fac asta.

Alexander îi dădu arma înapoi. Soldatul o luă şi îl lovi apoi în frunte cu patul puştii. Tresări de durere, în timp ce vederea i se înceţoşă pentru o clipă, dar nu scoase niciun sunet. Paznicul ieşi din clasă şi se întoarse apoi la scurt timp, însoţit de soldatul ce avea să-i ţină locul, caporalul Ivanov.

— Puteţi să închideţi ochii, domnule maior, îi spuse el. Când vor veni, vă voi striga. Trebuie să vă treziţi de-ndată, bine?

— Bine, răspunse Alexander cu glas recunoscător.

Închise ochii pe scaunul cumplit de incomod, cu spătar scund şi fără braţe. Spera să nu cadă pe podea.

— Aşa procedează, îl auzi pe Ivanov spunând. Nu te lasă să dormi nici ziua, nici noaptea, nu-ţi dau să mănânci, te ţin dezbrăcat

în frig și umezeală, ziua stai în întuneric, iar noaptea îți bagă lumina în ochi până când cedezi și spui că albul e negru și negrul e alb și le semnezi nenorocita aia de hârtie.

— Știu, răspunse Alexander, fără să deschidă ochii.

— Caporalul Boris Maikov a semnat blestemata aia de hârtie, continuă Ivanov. L-au împușcat ieri.

— Și celălalt? Ouspenski? întrebă Alexander, cu ochii închiși.

— L-au trimis la spital. Și-au dat seama că are doar un singur plămân. Așteaptă să moară. De ce să mai irosească un glonț pentru el?

Alexander era mult prea istovit ca să mai vorbească.

— Domnule maior, spuse Ivanov, coborând și mai mult glasul, l-am auzit pe Slonko certându-se cu Mitterand cu puțin timp în urmă și spunându-i acestuia: „Nu-ți face griji! Fie cedează, fie moare."

Alexander păstră tăcerea.

— Nu cedați, domnule maior! șopti Ivanov.

Alexander nu-i răspunse. Căzuse într-un somn adânc.

Leningrad, 1935

La Leningrad, soții Barrington găsiră două camere mici, una lângă alta, într-un apartament comun dintr-o clădire șubredă, construită în secolul al XIX-lea. Alexander se instală în cămăruța lui și se înscrise la o școală nouă. Harold se angajă ca tâmplar la o fabrică producătoare de mese. Jane rămânea acasă și bea. Alexander încerca să stea cât mai puțin în cele două încăperi ce-i găzduiau acum. Își petrecea timpul plimbându-se prin Leningrad, căci îi plăcea mai mult decât Moscova. Adora clădirile din stuc, zugrăvite în culori pastelate, nopțile albe și râul Neva. Se simțea atras de istoria Leningradului, considerându-l un oraș romantic cu grădinile și palatele sale, cu bulevardele lui mari, cu râulețele și canalele ce-l străbăteau de la un capăt la celălalt.

Când împlini șaisprezece ani, Alexander se înrolă în Armata Roșie sub numele de Alexander Barrington. Ca un semn de protest. Nu avea să-și schimbe numele.

În apartamentul lor comun, încercau să stea cât mai departe de ochii celor din jur — căci nu aveau ce să le împărtășească —, dar doi soți de la etajul doi al clădirii lor, Svetlana și Vladimir Visselski, îi abordară prietenoși. Locuiau într-o singură cameră, împreună cu mama lui Vladimir, simțindu-se, la început, puțin invidioși pentru cele două camere pe care le ocupa familia Barrington. Vladimir era inginer constructor și proiectant de drumuri, iar soția lui, Svetlana, lucra la o bibliotecă din oraș. Ea îi spunea mereu lui Jane că se putea angaja acolo. Și Jane se angajă, dar îi era cu neputință să se trezească dimineața ca să se ducă la muncă.

Lui Alexander îi plăcea de Svetlana. În vârstă de treizeci și ceva de ani, era mereu bine îmbrăcată, atrăgătoare și spirituală. Îi plăcea că îi vorbea ca unui adult. În vara anului 1935, Alexander era tânăr și neliniștit. Distruși psihic și financiar, părinții săi nu mai închiriară cabana de la munte. Perspectiva de a petrece vara în oraș, fără vreo șansă de a-și face prieteni noi, nu îl încânta prea mult pe Alexander, care își omora timpul cutreierând ziua străzile Leningradului și noaptea citind. Își făcu abonament la biblioteca unde lucra Svetlana și se trezea adesea stând de vorbă cu ea. Doar rareori reușea să mai citească. Și plecau împreună acasă.

Prietenia Svetlanei părea să confere puțină lumină în viața mamei sale, dar în curând începu din nou să bea.

Alexander petrecea mai tot timpul la bibliotecă. În zilele când plecau împreună acasă, Svetlana îi oferea câte o țigară, pe care n-o mai refuza, sau niște votcă, pe care nu o accepta. Putea să trăiască fără votcă. Și fără țigări, credea el, deși aștepta cu nerăbdare să le simtă gustul în gură. Votca exercita asupra lui o influență ce nu-i era deloc pe plac, dar țigările reușeau cumva să-i domolească frenezia adolescentină.

Într-o zi, întorcându-se acasă mai devreme decât de obicei, o găsiră pe mama lui dormind beată în dormitorul ei. Se retraseră pentru câteva clipe în camera lui, înainte ca Svetlana să plece acasă. Îi oferi lui Alexander încă o țigară și se așeză mai aproape de el pe canapea. El o scrută un timp, întrebându-se dacă îi

interpreta greșit intenţiile. Svetlana își scoase apoi ţigara din gură și i-o strecură printre buze, sărutându-l ușor pe obraz.

— Nu te teme! îi spuse ea. Nu muşc.

Îi înţelesese prea bine intenţiile.

Avea șaisprezece ani și era pregătit.

Svetlana își contopi apoi gura cu a lui.

— Ţi-e teamă? îl întrebă ea.

— Mie nu, îi răspunse el, aruncând ţigara și bricheta pe podea. Dar ţie ar trebui să-ţi fie.

Petrecură două ore împreună pe canapea. Svetlana se întoarse apoi în camera ei, străbătând holul cu paşi şovăitori, ca un războinic ce se aruncase în luptă, convins fiind că avea să fie o cucerire ușoară, și se retrăgea acum învins, după ce își pierduse toate armele.

Pe hol se întâlni cu Harold, care se întorcea de la muncă.

— Nu rămâi să luăm masa împreună? o întrebă el, salutând-o din cap.

— Ce masă? răspunse ea vlăguită. Soţia ta doarme.

Alexander închise ușa și zâmbi.

Harold pregăti cina pentru el și pentru Alexander, care își petrecu restul serii în camera lui, prefăcându-se că citește. În realitate însă, aștepta cu ardoare ziua de mâine.

Iar ziua de mâine părea să vină mult prea încet.

O altă după-amiază petrecută în braţele Svetlanei, apoi încă una și încă una.

Svetlana și Alexander petrecură împreună ultima lună de vară.

Îi plăcea Svetlana. Ea îl învăţa cum să-i confere plăcere, iar el se supunea întocmai. Tot ce știa despre răbdare și stăruinţă aflase de la ea. Toate acestea, îmbinate cu înclinaţia lui nativă de a-și duce misiunea la bun sfârșit, o determinau pe Svetlana să plece de la muncă tot mai devreme. Alexander se simţea măgulit. Și așa trecu vara.

La sfârșitul săptămânii, când Svetlana venea, împreună cu soţul ei, să-i viziteze pe soţii Barrington, ignorându-și iubitul secret,

Alexander descoperea că atracţia sexuală pe care o simţea pentru ea se estompa cu fiecare zi ce trecea.

Svetlana începu apoi să-l întrebe unde își petrecea serile.

Acum, după ce gustase din mărul interzis, Alexander voia să se înfrupte din cât mai multe fructe interzise, și nu doar cu Svetlana.

Ar fi continuat încântat relaţia cu ea, petrecând, de asemenea, timpul și în compania fetelor de vârsta lui, dar într-o seară de duminică, pe când luau masa împreună (cartofi asezonaţi cu puţin hering), soţul Svetlanei spuse în treacăt, fără să se adreseze cuiva anume:

— Cred că Svetocika mea trebuie să-și caute încă o slujbă. Se pare că cei de la bibliotecă i-au redus programul de lucru.

— Dar atunci când o să mai aibă timp s-o viziteze pe soţia mea? întrebă Harold, punându-și încă o porţie de cartofi.

Stăteau cu toţii înghesuiţi în jurul măsuţei din camera părinţilor lui Alexander.

— Vii să mă vizitezi? o întrebă Jane pe Svetlana.

Nimeni nu-i răspunse. Jane dădu apoi din cap.

— Da, firește, așa e. În fiecare zi. Ne vedem după-amiaza.

— Cred că vă distraţi de minune aici, spuse Vladimir. Căci se întoarce mereu acasă veselă și fericită. Dacă n-aș ști unde vine, aș zice că are o aventură nebună, adăugă apoi, râzând cu poftă, de parcă simpla *idee* că soţia lui ar putea avea o aventură extraconjugală i se părea atât de absurdă, încât era de-a dreptul savuroasă.

Svetlana își dădu capul pe spate și pufni și ea în râs. Chiar și Harold chicoti. Numai Jane și Alexander stăteau împietriţi. Jane nu mai scoase niciun cuvânt pe tot parcursul serii, bând pahar după pahar. Adormi în curând pe canapea, pe când ceilalţi strânseră masa. A doua zi, când Alexander se întoarse acasă, o găsi pe mama sa așteptându-l în dormitorul lui, complet trează, fără să fi pus picătură de alcool în gură.

— Am alungat-o, îi spuse ea, când Alexander intră în cameră, aruncându-și pe podea haina și geanta cu cărţi împrumutate de la bibliotecă și înfruntând-o apoi cu braţele încrucișate.

— În regulă, răspunse el.

— Ce faci, Alexander? îl întrebă apoi, cu glasul înecat în lacrimi.

— Nu știu, mama. Dar *tu* ce faci?

— Alexander...

— De ce ești îngrijorată?

— Pentru că nu am grijă de fiul meu, răspunse ea.

— Pentru asta îţi faci griji?

— Sper să nu fie prea târziu, murmură Jane cu glasul frânt și plin de căinţă. E vina mea, o știu prea bine. În ultimul timp, n-am reușit să...

Se opri, cu vocea sfâșiată.

— ... să fac mare lucru. Dar, indiferent ce se întâmplă în familia noastră, nu trebuie să mai vină aici, dacă vrea să-i ascundă soţului ei toată povestea asta.

— Cum și tu vrei să-i ascunzi soţului tău ce faci în timpul zilei.

— De parcă i-ar păsa, ripostă Jane.

— De parcă lui Vladimir i-ar păsa, răspunse Alexander.

— Încetează! strigă ea. Ce urmărești? Să mă trezești la realitate?

— Mamă, știu că e greu de crezut, dar povestea asta n-are nicio legătură cu tine.

— Alexander, spuse Jane cu amărăciune în glas, într-adevăr e foarte greu de crezut. Vrei să-mi spui că tu, cel mai frumos băiat din întreaga Rusie, n-ai putut să găsești o fată tânără ca tine în locul unei femei de vârsta mea, care îmi este și prietenă pe deasupra?

— Dar cine spune că n-am găsit? Iar o fată tânără te-ar fi ajutat să nu mai pui gura pe băutură?

— Da, într-adevăr, povestea asta chiar n-are nicio legătură cu mine! spuse Jane, stând în continuare pe canapea, în timp ce Alexander era în faţa ei, cu braţele încrucișate.

— Asta îţi dorești de la viaţă? Să fii o jucărie pentru femeile bătrâne și plictisite?

Alexander își păstra cu greu cumpătul. Scrâșni din dinți. Mama lui îl scotea din sărite.

— Răspunde-mi! strigă ea. Asta îți dorești să fii?

— Ce vrei de la mine? ripostă el ridicând glasul. Ai senzația că am prea multe opțiuni atrăgătoare? Ce ți se pare atât de respingător?

— Ai grijă cum vorbești! îl avertiză Jane. Sunt încă mama ta.

— Atunci poartă-te ca atare! strigă el.

— Am avut toată viața grijă de tine.

— Și uite unde am ajuns cu toții! Ne luptăm să ne clădim o viață în Leningrad, în timp ce tu cheltuiești jumătate din salariul tatei pe votcă și tot nu-ți ajunge! Ți-ai vândut bijuteriile, cărțile, mătăsurile și așternuturile pentru votcă. Ce ți-a mai rămas, mamă? Ce ți-a mai rămas să vinzi?

Pentru prima oară în viață, Jane ridică mâna și îl plesni pe Alexander. O merita și o știa prea bine, dar nu putea pune stavilă cuvintelor.

— Mamă, dacă vrei să-mi oferi o soluție, ești liberă s-o faci. Dar dacă vrei să-mi spui ce să fac — după luni întregi în care n-ai vorbit cu mine —, las-o baltă! N-am de gând să te ascult. Va trebui să te străduiești mai mult. Lasă băutura! adăugă apoi, după o scurtă șovăire.

— Dar n-am băut nimic azi.

— Atunci vorbim mâine!

A doua zi însă, Jane bău din nou. Ca și zilele următoare.

Începu școala. Alexander își petrecea mai tot timpul în compania unei fete pe nume Nadia. Într-o după-amiază, Svetlana îl așteptă la poarta școlii. Îl văzu râzând cu Nadia. Cerându-i scuze Nadiei, Alexander o însoți pe Svetlana la câteva blocuri depărtare.

— Alexander, vreau să stăm puțin de vorbă, îi spuse ea, în timp ce se plimbau printr-un parculeț.

Se așezară pe o bancă sub frunzele aurii de toamnă ale copacilor.

— Uite ce e! spuse el dregându-și glasul. Trebuie să punem punct.

— Punct? repetă ea, rostind cuvântul de parcă nu l-ar fi auzit vreodată.

El o privea uimit.

— Nu! exclamă Svetlana. De ce să punem punct?

— De ce?

— Nu înţelegi, Alexander? continuă ea, apucându-l de braţ cu mâinile tremurânde. E doar un test, nimic mai mult.

— Un test pe care îl voi pica, Svetlana, răspunse el, eliberându-și braţul din strânsoarea ei. Nu știu ce e în mintea ta. Sunt la școală. Am doar șaisprezece ani. Tu ești o femeie măritată. Ai treizeci și nouă de ani. Cât îţi imaginai că avea să dureze toată povestea asta?

— La începutul relaţiei noastre, nu mi-am imaginat nimic, răspunse ea cu glas răgușit.

— Bine.

— Acum însă...

— Svetlana... îngăimă el, cu privirea aţintită în pământ.

Ea se ridică în picioare. Suspinul gâtuit pe care îl scoase îi frânse inima lui Alexander, înecându-l în vâltoarea suferinţei ei.

— Firește. Sunt ridicolă, răspunse în cele din urmă, cu răsuflarea întretăiată, fluturându-și mâna prin aer. Ai dreptate. Fără îndoială, continuă, încercând să schiţeze un zâmbet vag. Hai s-o mai facem o dată! O singură dată! De dragul vremurilor apuse! În semn de rămas-bun.

Alexander își lăsă capul în jos.

Ea făcu un pas în spate, își recăpătă cumpătul și îi spuse cu un glas cât mai ferm cu putinţă:

— Alexander, nu uita ce-ţi spun acum în timp ce-ţi continui călătoria prin viaţă! Natura ţi-a hărăzit niște haruri cu totul aparte. Nu le irosi în van! Nu le istovi în zadar, nu abuza de ele și nu le lua de bune! Căci sunt armele pe care le vei purta cu tine până în ziua în care vei închide ochii pentru totdeauna.

Nu se mai întâlniră. Alexander își făcu abonament la altă bibliotecă. Vladimir și Svetlana încetară să le mai treacă pragul. La început, Harold se întrebă care era motivul pentru care puseseră capăt

vizitelor, apoi uită de existența lor. Alexander știa că vâltoarea vieții tatălui său îl împiedica să se mai întrebe ce se petrecea cu niște oameni pe care oricum nu îi agrea prea mult.

Toamna deveni iarnă. Anul 1935 se contopi cu 1936. Alexander și tatăl lui sărbătoriră singuri Anul Nou. Se duseră la o berărie din oraș, unde Harold îi cumpără un pahar de votcă și încercă să închege o discuție cu el — o discuție scurtă și încordată. În universul sfidător și înnegurat al lui Harold Barrington, fiul și soția lui nu-și mai găseau locul — un univers pe care Alexander nu-l mai înțelegea și nici nu mai voia să-l înțeleagă, nici de-ar fi putut s-o facă. Știa că tatălui său i-ar fi plăcut ca Alexander să-i fie alături, să-l înțeleagă și să creadă în el așa cum o făcuse cândva. Dar Alexander nu mai putea s-o facă. Timpul se scursese implacabil. Ștergând pentru totdeauna idealismul zilelor trecute. Și lăsând în urmă doar povara vieții.

Eliberarea unei camere, 1936

Situația putea deveni și mai intolerabilă?

Da, și încă în cel mai scurt timp.

Într-o sâmbătă cenușie de ianuarie, se pomeniră în prag, dis-de-dimineață, cu un reprezentant al comitetului pentru locuințe, Upravdom, însoțit de doi soți, ce cărau niște geamantane după ei. Reprezentantul Upravdom le flutură pe la nas o foaie, informându-i că trebuiau să cedeze o cameră altei familii. Harold nu mai avea putere să protesteze. Jane era prea beată ca să se mai împotrivească. Alexander ridică glasul, dar cedă și el în scurt timp. Era în zadar. Nimeni nu avea să le facă dreptate.

— Nu poți să susții că e nedrept, îi spuse reprezentantul Upravdom lui Alexander. Locuiți toți trei în două camere frumoase. Acest cuplu nu are unde să stea. Iar soția este însărcinată. Unde ți-e spiritul socialist, tovarășe viitor membru Comsomol?

Comsomolul reprezenta organizația de tineret a Partidului Comunist din Uniunea Sovietică.

Alexander și Harold mutară toate lucrurile în singura cameră pe care o mai aveau acum. Alexander își așeză patul de campanie lângă fereastră, iar scrinul și raftul de cărți le puse, ca o barieră, între el și părinții lui. Când tatăl său îl întrebă dacă era supărat, el îi răspunse mânios:

— Întotdeauna am visat să stau, la șaisprezece ani, în aceeași cameră cu voi. Știu că nici vouă nu vă place intimitatea.

Vorbeau în engleză, lucru cât se poate de firesc și de familiar, ce le oferea ocazia de a rosti cuvântul *intimitate*, termen inexistent în vocabularul limbii ruse.

A doua zi de dimineață, când se trezi, Jane îl întrebă pe Alexander ce căuta în camera lor. Era într-o duminică.

— Și nici că mai plec de aici, îi răspunse el, ieșind mânios afară.

Luă un tren spre Peterhof și se plimbă prin împrejurimi, singur, trist și confuz. Sentimentul că venise pe pământ cu o misiune aparte, că avea o menire în această lume, sentiment ce îi călăuzise cândva pașii și îi făcuse sângele să-i zvâcnească prin vene, dispăruse acum, lăsând locul unei deznădejdi fără margini.

„Am avut o copilărie frumoasă", se gândea el. „Iar adolescența... aș putea să trec peste toate dacă aș mai nutri sentimentul că pot să-mi croiesc singur un drum în viață, că pot să-mi modelez viața cu propriile mâini."

„Dacă aș mai avea vreo fărâmă de speranță."

Speranța i se spulberă într-o zi de duminică, senină și rece, la fel ca rostul existenței sale.

Sfârșitul, 1936

Harold încetă să mai aducă votcă acasă.

— Tată, nu crezi că mama va reuși să facă rost de băutură pe alte căi?

— Cu ce? N-are niciun ban.

Alexander nu pomeni de dolarii pe care mama lui îi păstra ascunși încă din ziua în care veniseră în Uniunea Sovietică.

— Nu mai vorbiţi despre mine de parcă nici n-aș fi aici! strigă Jane.

O privire uimiţi. Jane începu apoi să fure bani din buzunarele lui Harold și să-și cumpere singură votcă. Harold se hotărî atunci să nu mai aducă banii acasă. Jane luă apoi cu asalt locuinţele vecinilor, scotocindu-le prin lucruri și bând la un moment dat chiar și niște parfum franţuzesc pe care îl găsise în incursiunile ei.

Alexander începu să se teamă că următorul pas pe care mama lui avea să-l facă era să bea banii aduși din America. Și că nu avea să se oprească până nu avea să-i termine pe toţi. Mai întâi, rublele sovietice puse deoparte din salariile câștigate la Moscova, apoi dolarii americani. Votca pe care urma s-o cumpere cu dolarii de pe piaţa neagră avea să-i ajungă un an întreg. Și apoi ce avea să se întâmple?

Nimic.

Fără acei bani, Alexander era condamnat.

Trebuia cumva s-o trezească la realitate și s-o convingă să-l lase să-i ascundă undeva departe de casă. Dacă i-ar fi luat fără știrea sau permisiunea ei, ar fi făcut un scandal monstru, iar Harold ar fi aflat astfel despre trădarea ei. Și odată ce avea să descopere că soţia lui nu avusese nicio clipă încredere în el, încă de când plecaseră din Statele Unite, punându-i sub semnul îndoielii motivele, idealurile și năzuinţele pe care credea că i le împărtășea de la bun început, Harold nu avea să-și mai revină vreodată după această lovitură. Și Alexander nu voia să fie responsabil pentru viitorul tatălui său. Voia să fie responsabil doar pentru propria soartă, iar banii jucau un rol vital. Asta își dorea și mama lui când era trează. O știa prea bine. Trează, avea să-l lase să ascundă banii. Problema era s-o trezească din beţie.

Pe parcursul unui sfârșit de săptămână anevoios și dezagreabil, Alexander se hotărî să ia taurul de coarne și să încerce s-o trezească pe mama lui. Cuprinsă de spasme și de convulsii, Jane revărsă mânioasă asupra lui o cascadă de obscenităţi și invective, încât până și Harold exclamă în cele din urmă:

— Dă-i ceva să bea, pentru numele lui Dumnezeu, și fă-o să tacă!

Alexander nu-l ascultă însă. Rămase lângă ea, citindu-i în engleză, cu voce tare, din Dickens, și, în rusește, din Pușkin, cât și anecdotele nostime ale lui Zoșcenko. Îi dădu să mănânce niște supă cu pâine și să bea cafea, răcorindu-i fruntea cu prosoape umede și reci, dar ea continua să vocifereze.

— Ce-a vrut să spună despre tine și Svetlana? îl întrebă Harold, într-un moment de tăcere.

— Tată, n-ai înţeles până acum că nu trebuie să-i dai ascultare? Că vorbește fără noimă?

— Da, așa e, murmură Harold, îndepărtându-se doar câţiva pași, căci nu avea unde să se ducă.

Luni, după ce tatăl său se duse la muncă, Alexander rămase acasă și se strădui toată ziua să-și convingă mama — trează, ursuză și nefericită — că trebuiau să ascundă banii într-un loc mult mai sigur. Încercă să-i explice — la început, cu glas domol și răbdător, apoi, tot mai mânios — că, de-ar fi să li se întâmple ceva și să fie — Doamne ferește! — arestaţi...

— Vorbești prostii, Alexander! De ce să ne aresteze? Suntem de-ai lor acum. N-o ducem bine, dar nici nu trebuie s-o ducem mai bine decât restul rușilor. Am venit aici ca să le împărtășim soarta.

— Și o facem cu mult curaj, ripostă Alexander. Mamă, trezește-te odată! Ce crezi că au păţit ceilalţi străini care locuiau cu noi la Moscova?

Făcu o pauză. Jane căzu pe gânduri.

— Și chiar dacă mă înșel, nu strică să fim prudenţi și să ascundem banii, continuă el. Câţi mai sunt?

După ce se gândi câteva clipe, Jane îi răspunse că nu știa. Îl lăsă pe Alexander să-i numere. Erau zece mii de dolari și patru mii de ruble.

— Câţi dolari ai adus cu tine din America? o întrebă apoi.

— Nu știu. Poate șaptesprezece mii. Sau douăzeci de mii.

— O, mamă!

— Ce e? Cu o parte din banii ăștia ţi-ai cumpărat la Moscova portocale și lapte. Sau ai uitat deja?

— N-am uitat, răspunse Alexander cu glas istovit.

Cât au costat oare laptele și portocalele? ar fi vrut s-o întrebe. Cincizeci de dolari? O sută?

— Dacă te las să ascunzi banii, mă lași să beau ceva, drept mulţumire? îl întrebă Jane, privindu-l printre gene, cu o ţigară în gură.

— Da. Un singur pahar.

— Firește. Unul mic — e tot ce-mi doresc. Mă simt mult mai bine când nu pun gura pe băutură. Dar un păhărel mă va ajuta să scap de tremuriciul ăsta și să rămân trează. Știi asta, nu?

Alexander clipi fără să-i răspundă. Ar fi vrut s-o întrebe cât de naiv îl credea.

— În regulă atunci, spuse Jane. Să trecem la treabă! Unde vrei să-i ascunzi?

Alexander îi sugeră să-i introducă în interiorul unei coperţi de carte, peste care avea să lipească o foaie de hârtie. Luă apoi un volum cu coperţi groase și îi arătă mamei sale ce voia să facă.

— Dacă va afla tatăl tău, nu te va ierta niciodată.

— Poate să adauge și asta pe lista lucrurilor pentru care nu mă va ierta vreodată. E un păcat la fel de condamnabil ca și faptul că nu-i împărtășesc ideile politice. Hai, mama! La treabă! Trebuie să ajung la școală după ce terminăm. Voi lăsa cartea la bibliotecă.

Jane scruta volumul propus de Alexander — un exemplar vechi al operei lui Pușkin *Călăreţul de aramă și alte poeme.*

— N-ar fi mai bine să-i ascundem în interiorul Bibliei pe care am adus-o de acasă?

— Un alt volum al lui Pușkin găsit în secţiunea Pușkin a bibliotecii din Leningrad nu va atrage atenţia nimănui. Dar o Biblie în engleză, descoperită într-o bibliotecă rusească, ar putea să ridice anumite semne de întrebare, răspunse el zâmbind. Nu crezi?

Jane schiţă și ea un zâmbet vag.

— Alexander, îmi pare rău că nu m-am simţit bine în ultima vreme.

El lăsă capul în pământ.

— Nu vreau să mai vorbesc despre subiectul ăsta cu tatăl tău, pentru că nu mai are răbdare să mă asculte, dar nu reușesc să mă împac cu viaţa pe care o ducem.

— Știm, răspunse Alexander. Am observat amândoi.

Jane îl luă în braţe. Iar el o bătu ușor pe spate.

— Sst! murmură fiul ei. Gata, e-n ordine!

— Banii ăștia... spuse ea ridicându-și privirea... crezi că te vor ajuta cumva într-o bună zi, Alexander?

— Nu știu. Dar e mai bine să-i păstrăm decât să-i pierdem.

Luă cartea cu el și, după ore, se duse la biblioteca publică din Leningrad, unde îi găsi un loc pe ultimul raft din secţiunea dedicată operelor lui Pușkin, așezate pe trei rânduri. O puse între două volume, cu aspect didactic, ce nu mai fuseseră verificate din 1927. Era convins că nimeni nu avea să-i verifice cartea. Cu toate acestea, n-o considera în deplină siguranţă. Își dorea să-i fi găsit o ascunzătoare mult mai bună.

Când Alexander se întoarse acasă în seara aceea, mama lui era din nou beată și nu îi mai arăta afecţiunea și căinţa pe care i le citise în ochi ceva mai devreme în ziua aceea. Luă cina în tăcere, alături de tatăl său, ascultând radioul.

— Cum merge școala?

— Bine, tată.

— Ai prieteni?

— Firește.

— Și prietene? întrebă tatăl său, încercând să lege o conversaţie.

— Da, și câteva prietene.

— Rusoaice frumoase? continuă Harold, dregându-și glasul.

— Comparativ cu cine? îl întrebă Alexander zâmbind.

— Rusoaicele astea frumoase îl plac pe fiul meu? spuse Harold, zâmbind și el.

— Da, mă plac, răspunse Alexander ridicând din umeri.

— Îmi amintesc că tu și Teddy ieșeați cu o fată... Cum o chema?

— Belinda.

— Da! Belinda. Era drăguță.

— Tată! exclamă Alexander râzând. Aveam cu toții *opt* ani. Și da, era drăguță pentru o fetiță de opt ani.

— Dar ce pasiune făcuse pentru tine!

— Și ce pasiune făcuse Teddy pentru ea!

— Aceasta este chintesența tuturor relațiilor de pe pământ.

Ieșiră să bea ceva.

— Mi-e puțin dor de casa noastră din Barrington, mărturisi Harold. Dar numai pentru că n-am dus suficient de mult o altă viață. O viață care să-mi schimbe conștiința și să mă transforme într-un om cu totul diferit.

— Ba duci de mult timp o altă viață. Tocmai *de aceea* ți-e dor de casa din Barrington.

— Nu. Știi ce cred eu, fiule? Cred că lucrurile nu merg bine aici pentru că este vorba despre Rusia. Comunismul ar funcționa mult mai bine în America, spuse el cu un zâmbet implorator pe buze. Nu ești de acord?

— O, tată, pentru numele lui Dumnezeu!

— Las-o baltă! spuse Harold, dornic să pună capăt discuției. Mă duc să beau ceva la Leo. Nu vrei să vii și tu?

Nu prea avea de ales — fie se întorcea acasă, la mama lui, ce zăcea inconștientă, fie stătea într-o cameră îmbâcsită de fum, împreună cu prietenii comuniști ai tatălui său, redând fragmente obscure din *Das Kapital*[1] și analizând cauzele războiului.

Alexander voia să stea cu tatăl lui, dar și singur. Se întoarse acasă. La mama sa. Căci voia să stea singur... cu cineva.

A doua zi de dimineață, în timp ce Harold se pregătea să plece la muncă și Alexander la școală, Jane, încă amețită de băutură, îl apucă pe Alexander de mână, spunându-i:

[1] *Das Kapital* — tratat de economie politică scris de Karl Marx, o analiză critică a capitalismului și fundamentul ideologic al marxismului

— Mai stai puţin, fiule! Vreau să vorbesc cu tine. M-am tot gândit la ce mi-ai spus, continuă în grabă, după plecarea lui Harold. Strânge-ţi lucrurile! Unde e cartea? Du-te și ia-o cât mai repede!

— De ce?

— Plecăm amândoi la Moscova.

— La Moscova?

— Da. Te duc la ambasada Statelor Unite.

— Mamă!

— Vom ajunge la Moscova până la căderea nopţii. Mâine te duc dis-de-dimineaţă la ambasadă. Te vor ţine acolo până vor lua legătura cu Departamentul de Stat din Washington. Și te vor trimite apoi în America.

— Nu, mama.

— Ba da, Alexander. O să am eu grijă de tatăl tău.

— Tu nu poţi să ai grijă nici de tine.

— Nu-ţi face griji pentru mine! spuse Jane. Soarta mi-e pecetluită. Dar tu ai încă porţile deschise. Gândește-te numai la tine! Tatăl tău crede că, dacă se duce la întrunirile lui comuniste și se joacă de-a adulţii, va scăpa nepedepsit. Dar e în vizorul lor. Ca și mine. Pe tine însă nu te cunosc. Trebuie să pleci de aici.

— Nu plec fără tine sau fără tata.

— Ba o să pleci. Noi nu mai avem voie să ne întoarcem. Dar tu o să te descurci foarte bine acasă. Știu că nici în America lucrurile nu merg acum ca pe roate, iar locurile de muncă sunt puţine, dar vei fi liber să-ţi trăiești viaţa cum vrei, așa că nu te mai împotrivi! Sunt mama ta. Știu ce spun.

— Mamă, mă duci la Moscova ca să mă predai americanilor?

— Da. Mătușa ta Esther va avea grijă de tine până vei termina liceul. Departamentul de Stat o va ajuta să te întâmpine la Boston. Ai doar șaisprezece ani, Alexander. Consulatul nu te va respinge.

Alexander fusese cândva foarte apropiat de sora tatălui său. Ea îl adora, dar se certase la cuţite cu Harold din cauza viitorului

îndoielnic pe care acesta i-l hărăzea lui Alexander în Uniunea Sovietică și nu-și mai vorbeau de ani întregi.

— Mama, nu uita două lucruri! spuse el. Luna viitoare voi împlini șaptesprezece ani, iar când am făcut șaisprezece, m-am înrolat în Armata Roșie. Ca să efectuez serviciul militar obligatoriu. Când m-am înrolat, am devenit cetățean sovietic. Am și pașaport, care dovedește acest lucru.

— Dar cei de la consulat nu trebuie să știe asta.

— Sunt convins că știu. E treaba lor să știe. Și apoi... Nu pot să plec fără să-mi iau rămas-bun de la tata, adăugă, după o scurtă șovăire.

— Scrie-i o scrisoare!

Cu inima grea, Alexander o ascultă pe mama lui. Luă volumul de poezii al lui Pușkin de la bibliotecă și îi lăsă o scrisoare tatălui său. Călătoria cu trenul părea că nu se mai sfârșește — douăsprezece ore pe care Alexander le petrecu adâncit în gânduri. Nu știa cum reușea mama lui să îndure călătoria fără să se atingă de băutură. Mâinile îi tremurau cumplit când ajunseră în gara Leningrad din Moscova. Era noapte, iar ei erau flămânzi și obosiți. Nu aveau unde să doarmă. Și nici ce să mănânce. Era o noapte blândă de aprilie, așa că se culcară pe o bancă din parcul Gorki. Alexander își amintea cum juca, împreună cu prietenii lui, hochei pe gheață în parcul Gorki. Amintiri dulci-amare, ce-ți provoacă un nod în gât.

— Trebuie să beau ceva, Alexander, șopti Jane. Ca să văd viața în roz. Rămâi aici! Mă întorc imediat.

— Mama! spuse el, apucând-o de mână ca s-o împiedice să se ridice de pe bancă. Dacă pleci, mă duc direct la gară și mă urc în primul tren spre Leningrad.

Oftând adânc, Jane se așeză mai aproape de Alexander și îi făcu semn să-și pună capul în poala ei.

— Întinde-te puțin și încearcă să adormi! Avem o zi grea mâine.

Alexander își rezemă capul de umărul mamei lui și adormi.

A doua zi de dimineață se aflau la poarta ambasadei de la ora opt. Așteptară o oră până când cineva veni să-i informeze că nu

puteau să intre. Jane își spuse numele și îi dădu reprezentantului ambasadei o scrisoare în care explica situaţia fiului ei. Aşteptară încordaţi alte două ore până când paznicul de la poartă le spuse că cei de la consulat nu puteau să-i ajute. Jane îl rugă s-o lase să-i vorbească consului doar cinci minute. Paznicul clătină din cap și le spuse că nu avea cum să-i ajute. Jane își flutură disperată mâinile prin aer. Alexander încercă s-o liniștească. Reuși, în cele din urmă, s-o ia din faţa porţii, întorcându-se apoi singur ca să vorbească cu paznicul. Omul ridică din umeri și își exprimă regretul pentru impasul în care se aflau.

— Îmi pare rău, spuse el în engleză. Au analizat situaţia, dacă vrei să știi. Dar dosarul părinţilor tăi a fost trimis la Departamentul de Stat din Washington. Ca și al tău, continuă, după o scurtă șovăire. De vreme ce sunteţi cetăţeni sovietici, nu vă mai aflaţi sub jurisdicţia noastră. Nu mai au cum să vă ajute.

— Dar dacă am cere azil politic?

— Pe ce bază? În plus, știi câţi sovietici vin aici să ceară azil politic? Cu grămada, în fiecare zi. Lunea vin și câte o sută. Ne aflăm aici la invitaţia guvernului sovietic. Trebuie să menţinem legăturile cu comunitatea sovietică. Dacă le vom oferi azil cetăţenilor ruși, cât crezi că ne vor mai lăsa să stăm aici? Săptămâna trecută i-am deschis porţile unui rus rămas văduv, cu doi copii mici. Avea rude în Statele Unite și susţinea că își va putea găsi ușor de muncă. Era electrician, o profesie căutată și utilă. Dar în urma unui scandal diplomatic, am fost nevoiţi să-l trimitem înapoi. Nu putem să facem nimic. Nu ești electrician, nu-i așa? întrebă paznicul, după câteva clipe de tăcere.

— Nu, nu sunt electrician, răspunse Alexander. Dar sunt cetăţean american.

— N-ai cum să fii, spuse paznicul clătinând din cap. Nu poţi să slujești doi stăpâni odată.

Alexander o știa prea bine. Dar nu se dădu bătut.

— Am rude în America. Voi locui cu ei. Pot să și muncesc. Pot să lucrez ca șofer de taxi. Să vând legume și fructe în colţul străzii.

Să cultiv pământul. Să tai copaci. Voi face tot ce pot ca să-mi câștig existența.

— Nu e vorba de tine, spuse paznicul coborând glasul. E vorba de părinții tăi. Sunt mult prea cunoscuți, iar consulatul nu vrea să se implice. Au stârnit valuri când au venit aici. Au vrut să se facă cunoscuți. Și acum îi cunoaște toată lumea. Ar fi trebuit să se gândească de două ori înainte să renunțe la cetățenia americană. Ce atâta grabă? Ar fi trebuit să se asigure mai întâi.

— Dar tata era convins că procedează corect, răspunse Alexander.

Călătoria spre Leningrad nu era mai lungă decât cea spre Moscova. Și atunci de ce părea că nu se mai sfârșea? Mama lui se adâncise într-o tăcere mormântală. Peisajele ce se derulau în goana trenului erau doar niște ogoare întinse și mohorâte. Nu aveau nimic de mâncare.

— Îmi doream cu disperare să am un copil, spuse Jane dregându-și glasul. După cinci ani de încercări și patru sarcini pierdute, am reușit să te am pe tine. În anul în care te-ai născut, în Boston izbucnise o epidemie de gripă, în urma căreia mii de oameni și-au pierdut viața, printre care și sora mea, părinții și fratele tatălui tău, dar și mulți dintre prietenii noștri apropiați. Toată lumea pierduse pe cineva. M-am dus la doctor pentru un control de rutină, pentru că nu mă simțeam prea bine și mă temeam că mă îmbolnăvisem și eu de gripă. Doctorul mi-a spus că eram însărcinată. Cum era posibil? Gripa făcea numeroase victime. Noi renunțaserăm la moștenirea de familie și eram aproape falițI. Unde aveam să locuim? Din ce aveam să trăim? Cum aveam să scăpăm de gripă? Doctorul m-a privit și mi-a spus cu glas domol: „Copilul își câștigă singur pâinea".

Jane îi luă mâna lui Alexander în căușul palmelor sale. El nu se împotrivi.

— Tu, fiule, ți-ai câștigat singur pâinea. Simțeam amândoi acest lucru — și eu și Harold. Când mi-a venit sorocul, era târziu în noapte, și ai apărut atât de repede, că n-am mai avut timp să ajungem la spital. Doctorul m-a ajutat să-ți dau viață chiar în

patul nostru și mi-a spus că erai tare grăbit să vii pe lume. Erai cel mai mare prunc pe care îl văzuse vreodată și, după ce i-am spus că îți vom pune numele străbunicului tău, Anthony Alexander, te-a luat în brațe, stacojiu cum erai, și a exclamat: „Marele Alexander!" Pentru că erai, într-adevăr, imens. Și atât de frumos! adăugă, după o scurtă ezitare.

Alexander își retrase mâna și își ațintì ochii pe fereastră.

— Aveam atâtea speranțe pentru tine! Visam atâtea lucruri în timp ce ne plimbam pe cheiul din Boston, iar bătrânele pe care le întâlneam în cale se opreau să privească pruncul din cărucior, cu părul atât de negru și ochi atât de strălucitori.

Alexander păstra tăcerea.

— Întreabă-l pe tatăl tău, când vei avea ocazia, dacă *asta* este viața pe care voia să i-o hărăzească unicului său fiu!

— Poate că n-am fost în stare să câștig suficientă pâine, mamă, nu-i așa? murmură Alexander, cu părul la fel de negru și ochii la fel de strălucitori.

10

Fantasmele din Ellis Island, 1943

Viaţa şi munca la Ellis îi ofereau Tatianei, fără îndoială, o oarecare alinare. Lumea ei era atât de mică, de izolată, de distinctă şi de încărcată, încât nu mai avea timp să-şi imagineze o cu totul altă viaţă în New York şi nici să invoce amintiri apuse din vechiul Leningrad. Atât timp cât avea să stea cu pruncul ei la Ellis, într-o cămăruţă din piatră, cu o fereastră mare şi albă, să doarmă în patul cu aşternuturi albe, să poarte uniforma albă şi saboţii medicali... atât timp cât avea să locuiască alături de Anthony şi de povara amintirilor ascunse în rucsacul ei negru, nu va trebui să-şi imagineze o viaţă imposibilă într-o Americă fără Alexander.

Încercând cu disperare să scape de povara amintirilor pe care le purta cu ea, îşi dorea cu ardoare să se piardă în haosul şi zgomotele familiei ei, în muzica şi glasurile zgomotoase ale beţivanilor ameţiţi de votcă, dar şi în fumul lor de ţigară, gros şi înăbuşitor. Îi era dor de farsele fratelui ei, de tandreţea surorii sale, de tristeţea mamei ei, de mânia tatălui său sau de calmul bunicilor ei. Îi era dor de ei cum îi fusese cândva dor de gustul pâinii în timpul blocadei Leningradului. Le simţea prezenţa, tăcută şi fantomatică, pe holurile spitalului din Ellis, urmând-o acum la tot pasul.

Ziua, avea grijă de fiul ei şi de răniţi, bandajându-le rănile şi dându-le să mănânce. Uita de propriile răni sângerânde până în miezul nopţii, când încerca să şi le oblojească cum putea mai bine, amintindu-şi *pinii şi peştii, râul şi toporul, pădurea şi focul, afinele şi fumul de ţigară, glasul şi râsul lui viril.*

Îi era cu neputinţă să traverseze coridoarele pustii din Corpul Trei al spitalului din Ellis Island fără să simtă milioanele de paşi ce străbătuseră înaintea ei podeaua cu dale în alb şi negru. Când se aventura pe podul ce ducea spre Corpul Unu din clădirea spitalului, sentimentul se acutiza. Căci, spre deosebire de Corpul Trei, Corpul Unu era complet pustiu. Tot ce mai dăinuia pe scările şi pe coridoarele, dar şi în saloanele cenuşii şi prăfuite ale clădirii construite în stil gotic era spiritul trecutului, al celor care îi trecuseră pragul încă din 1894, al celor care veniseră cu vapoarele, acostând pe malul unde se afla fortul Castle Garden sau traversând pasarelele spre Centrul de Imigrări, cu bagajele în mâini şi copiii după ei, lăsând în urmă tot ce însemna Lumea Veche: mame şi taţi, soţi, fraţi şi surori, cărora fie le promiseseră că aveau să-i cheme mai târziu, fie nu le promiseseră nimic. Cinci mii pe zi, treizeci de mii, cincizeci de mii sau optzeci de mii pe lună, opt milioane pe an sau douăzeci de milioane între 1892 şi 1924 — fără vize, fără acte şi fără bani, doar cu hainele de pe ei şi îndeletnicirile practicate — tâmplari, croitorese, bucătari, metalurgişti, zidari sau vânzători.

„Mama s-ar fi descurcat de minune aici, cu acul ei de cusut. Tata le-ar fi reparat ţevile de apă, iar Paşa ar fi stat mereu cu mine, aşa cum făcea când eram copii. Daşa ar fi avut grijă de băieţelul lui Alexander cât timp aş fi lucrat. Pare o ironie a sorţii, dar ar fi făcut-o."

Au venit cu copiii lor, căci nimeni nu-şi lăsa copiii acasă — pentru ei veneau, căci voiau să le dăruiască străzile, anotimpurile şi soarele Americii — New Yorkul Americii. Iar New Yorkul se afla chiar peste drum, pe celălalt mal al apei, atât de aproape şi atât de departe pentru cei care trebuiau să îndure procedeele de imigrare şi examinările medicale înainte de a pune piciorul pe ţărmurile insulei New York. Mulţi erau bolnavi, cum fusese şi Tatiana. Existau şi cazuri mai grave, când doctorii şi ofiţerii de la departamentul de imigrări se văzuseră nevoiţi să respingă anumiţi imigranţi — nu mulţi, doar câţiva pe zi — pentru că sufereau de boli contagioase, nu stăpâneau limba engleză şi nici nu practicau vreo îndeletnicire utilă. Părinţi vârstnici erau despărţiţi de copiii lor adulţi. Soţii erau despărţiţi de soţiile lor.

„Ca și mine. Și eu am cunoscut durerea despărțirii."

Teama că vor fi respinși și obligați să se întoarcă acasă și dorința de a fi acceptați și primiți în Statele Unite erau atât de puternice, încât Tatiana le simțea și acum fremătând în zidurile, podelele și ferestrele clădirilor din Ellis Island în timp ce străbătea coridoarele cu Anthony în brațe.

După restricțiile impuse în 1924, Ellis Island a încetat să mai fie nucleul imigrării în America. Cu toate acestea, vasele cu imigranți continuau să sosească în fiecare zi, apoi în fiecare săptămână și, în final, în fiecare lună. Numărul imigranților sosiți la Ellis a început să scadă de la milioane pe an la câteva sute. Majoritatea ajungeau în portul din New York cu vizele în mână. Fără vize, imigranții puteau fi respinși acum în mod legal, iar acest lucru se întâmpla adesea. Astfel, tot mai puțini oameni riscau să se aventureze într-o călătorie primejdioasă doar pentru a fi apoi întorși din drum în portul de escală. Cu toate acestea, în anul de dinaintea războiului, 748 de oameni au reușit să se strecoare pe un vas și să se ascundă printre lăzile cu roșii, ajungând în America fără acte și fără bani.

Nu au fost respinși.

Tocmai când se zvonea că Ellis Island, poarta spre Lumea Nouă, devenită acum inutilă, avea să fie închisă, a izbucnit cel de-al Doilea Război Mondial, iar clădirile, devenite dintr-odată utile, au funcționat, în anii 1939, 1940 și 1941, ca spital pentru refugiați și pasageri clandestini. Odată cu intrarea Americii în război, Ellis a devenit spital și închisoare pentru soldații germani și italieni răniți și capturați în Atlantic.

Atunci sosise și Tatiana.

Și se simțea utilă. Nimeni nu voia să lucreze la Ellis, nici măcar Vikki, care considera că își irosea talentul de a flirta, nativ și prodigios, cu niște soldați străini, care se vor întoarce în țările lor natale sau vor ajunge să lucreze la fermele americane. Vikki își îndeplinea, fără tragere de inimă, îndatoririle la Ellis, dar prefera să lucreze la spitalul NYU, unde răniții, dacă nu mureau imediat, aveau mai multe șanse de a-i satisface dorințele.

Tot mai mulţi soldaţi germani ajungeau la spitalul din Ellis Island, unde îşi petreceau perioada de convalescenţă. Veneau şi soldaţi italieni, care, deşi se aflau pe moarte, vorbeau fără încetare într-o limbă pe care Tatiana nu o înţelegea; le înţelegea însă ardoarea şi mânia. Râdeau cu poftă, ţipau cu glasuri guturale şi o strângeau de braţ cu degete fremătătoare în timp ce erau transportaţi de pe vase, privindu-i chipul cu ochi recunoscători şi exprimându-şi în şoaptă speranţa că aveau să scape cu viaţă. Uneori, înainte de a-şi da sufletul, dacă nu sufereau de vreo boală contagioasă, iar strângerea mâinilor nu era suficientă, Tatiana îl aducea pe Anthony şi îl aşeza lângă ei, pentru ca inimile lor frânte să-şi găsească alinarea şi să se stingă în pace.

Cât îşi dorea ca şi Alexander să-şi fi văzut, măcar pentru o clipă, flul adâncit în somn!

Brenda, Vikki şi Tatiana îşi împărţeau îndatoririle. Soldaţii voiau să se bucure de frumuseţea lui Vikki, dar îşi doreau să fie îngrijiţi de Tatiana. Niciunul nu o voia pe Brenda, care nu era nici atrăgătoare, nici blândă. Noaptea, după ce Brenda şi Vikki plecau acasă, Tatiana se plimba printre paturile răniţilor, cu Anthony în braţe, şi le conferea alinare.

Şi Ellis Island îi conferea alinare Tatianei. Căci îi oferea o cămăruţă curată, unde stătea cu Anthony, şi trei mese la cantină, păstrându-şi astfel raţiile de carne şi de unt. Putea să aibă grijă de Anthony, delectându-se cu strălucirea şi frumuseţea lui.

Într-o după-amiază de vară, Edward şi Vikki o invitară la cantină, unde îi oferiră o ceaşcă de cafea şi încercară s-o convingă să se mute la New York. Îi spuseră că New Yorkul era înfloritor pe timp de război, cu viaţa lui trepidantă şi cluburile de noapte, cu petrecerile încântătoare şi magazinele de haine şi pantofi. Ar putea să-şi închirieze un apartament mic, cu două camere, pentru ea şi pentru Anthony, şi o bucătărie. Ar putea... ar putea... ar putea...

La mii de kilometri depărtare se ducea un război. La mii de kilometri depărtare se aflau râul Kama şi Munţii Ural, care văzuseră şi ştiau totul. Ca şi stelele din galaxii. Razele lor pătrundeau prin fereastra Tatianei de la Ellis Island, şoptindu-i să meargă mai

departe. Lasă-ne pe *noi* să vărsăm lacrimi amare! îi spuneau ele. Tu încearcă să-ţi trăieşti viaţa!

Pretutindeni auzea glasuri, căci toate îi vorbeau — ecourile, fantasmele trecutului, aerul sărat al mării, Statuia Libertăţii şi stelele licăritoare ce vegheau deasupra unui oraş de vis. Tatiana trăia deja pe o insulă de vis, iar New Yorkul nu-i putea oferi nimic din ce-şi dorea.

Focul s-a stins. Poiana este învăluită în întuneric, dar mai zăbovesc încă pe pătura rece. Alexander stă cu picioarele larg desfăcute, susţinând-o pe Tania, care stă cu spatele rezemat de pieptul lui. El o cuprinde cu braţele. Amândoi privesc cerul. Într-o tăcere copleşitoare.

— Tania, şopteşte Alexander, sărutând-o în creştetul capului, vezi stelele?

— Fireşte.

— Vrei să facem dragoste aici? Sub privirea lor? Ca să le oferim o amintire de neuitat?

— Şura... murmură ea cu glas duios şi trist. Dar ne-au văzut deja. Ne cunosc povestea de dragoste. Vezi constelaţia aceea din dreapta? Vezi zâmbetul pe care îl schiţează mănunchiul acela de stele? Ne zâmbesc. Le-am văzut de multe ori, veghindu-ne de pe bolta lor întunecată, continuă, după câteva clipe de tăcere.

— Da, răspunde Alexander, strângând-o în braţe şi înfăşurând-o în pătură. Cred că stelele acelea fac parte din constelaţia Perseu, purtând numele eroului grec...

— Ştiu cine este Perseu, spune ea dând din cap. Am crescut cu miturile greceşti, adaugă, lipindu-se de el. Îmi place să-l văd pe Perseu zâmbindu-ne când facem dragoste.

— Ştiai că stelele galbene din constelaţia Perseu ar putea exploda din interior, iar cele albastre, mari şi strălucitoare...

— Se numesc nove[1].

— Da, strălucesc cu putere, explodează şi apoi se sting. Uite câte stele albastre împrejmuiesc zâmbetul lui Perseu, Tatia!

---

[1] Novă — stea variabilă explozivă, a cărei strălucire creşte puternic şi relativ brusc, pentru a reveni apoi treptat la strălucirea iniţială.

— Da, văd.

— Auzi vânturile stelare?

— Le aud foșnind.

— Poartă cu ele un murmur... din vremuri străvechi... în eternitate...

— Și ce șoptesc?

— Tatiana... Tatiana... Ta...tiana...

— Încetează, te rog!

— Nu vei uita niciodată asta, da? Oriunde te vei afla, de vei ridica privirea spre cer și vei vedea zâmbetul lui Perseu, iar vântul galactic îți va șopti numele, să știi că aceea e chemarea mea... că te chem înapoi în Lazarevo.

Tatiana își șterge chipul pe brațul lui Alexander, spunând:

— Nu va trebui să mă chemi nicăieri, soldat. Căci nu am de gând să plec de aici.

11

O partidă de softball în Central Park, 1943

Iulie trecuse, iar august se contopea acum cu septembrie. Trecuseră șapte luni de când părăsise Uniunea Sovietică. Tatiana stătea la Ellis, fără să se aventureze nici măcar o dată dincolo de port, până când, într-o după-amiază de sâmbătă, Edward și Vikki, sătui de refuzurile ei, îi luară — aproape cu forța — pe amândoi și îi duseră cu feribotul să vadă New Yorkul. În ciuda protestelor Tatianei („Vikki, n-am cărucior pentru Anthony"), Vikki îi cumpără un cărucior cu patru dolari de la un magazin de mâna a doua. „Nu e pentru tine. E pentru copil. Nu poți să refuzi un cadou pentru fiul tău."

Tatiana nu-l refuză. Își dorea adesea ca băiețelul ei să aibă mai multe haine și jucării. Și un cărucior cu care să-l plimbe prin Ellis. Din același magazin, Tatiana îi cumpără lui Anthony două jucării zornăitoare și un ursuleț, deși el părea să prefere pungile de hârtie în care erau ambalate.

— Edward, ce va zice soția ta când va afla că te-ai plimbat prin New York cu două dintre asistentele tale? întrebă Vikki cu un zâmbet pe buze.

— Îi va scoate ochii celei care îi va spune.

— Buzele-mi sunt pecetluite. Dar tu, Tania?

— Eu nu vorbesc engleză, răspunse Tatiana și izbucniră cu toții în râs.

— Nu-mi vine să cred că fata asta n-a fost niciodată în New York. Tania, cum de nu te duci la Departamentul de Imigrări? Nu

trebuie să vorbești cu ei la câteva săptămâni ca să vadă cum te descurci?

— Vin cei de la Departamentul de Justiţie, răspunse Tatiana, aruncându-i lui Edward o privire recunoscătoare.

— Dar nu ţi-ai dorit nici măcar o dată, în trei luni, să vezi New Yorkul cu ochii tăi?

— Sunt ocupată cu munca.

— Eşti ocupată cu alăptatul, răspunse Vikki râzând. Este un băieţel frumos. În curând, n-o să mai încapă în cărucior. Cred că este extrem de mare pentru vârsta lui. Cât lapte mănâncă... adăugă apoi, privindu-i pieptul Tatianei și tușind zgomotos.

— N-am de unde să știu, răspunse Tatiana, uitându-se mândră la Anthony. Nu cunosc alţi copii de vârsta lui.

— Crede-mă că este imens! Când ai de gând să vii la noi? Ce zici de mâine? M-am săturat s-o aud pe bunica vorbind numai de divorţul meu. E oficial acum. Am divorţat. Iar bunica îmi spune necontenit că niciun bărbat n-o să mă mai vrea vreodată, pentru că nimeni nu-și dorește o femeie divorţată.

— Vikki, dar de ce trebuie să-i dovedești că se înșală? spuse Edward.

Tatiana își stăvili un zâmbet.

— Am ochi doar pentru un singur bărbat. Chris Pandolfi.

Tatiana pufni pe nas. Edward zâmbi.

— Tania nu-l agreează prea mult pe Chris, nu-i așa, Tania?

— De ce? întrebă Vikki.

— Îmi spune asistenta *Buttercup* (piciorul-cocoșului). Cred că râde de mine. Ce înseamnă *buttercup*?

Clătinând din cap, cu un zâmbet pe buze, Edward o cuprinse cu braţul pe Tatiana, spunând:

— E o floare galbenă și veselă.

Vikki le povestea deja că doctorul Chris Pandolfi avea s-o ducă în Cape Cod de Ziua Recunoștinţei, iar ea avea să poarte pentru această ocazie o rochie splendidă, de culoarea șofranului.

Piaţa din faţa parcului Battery era înţesată de oameni.

Tatiana, Vikki și Edward străbătură piața, împreună cu Anthony, ce dormea în cărucior, traversând Church Street. Luând-o apoi pe Wall Street, porniră spre centrul orașului, spre South Street, străbătând piața de pește Fulton, apoi Chinatown și Little Italy (Mica Italie — cartier în Manhattanul de jos, New York —, cândva faimoasă pentru marea populație de italieni). Edward și Vikki erau istoviți. Tatiana continua însă să meargă, fascinată de clădirile înalte, de mulțimea zgomotoasă de oameni, de vânzătorii ambulanți, ce vindeau sfeșnice, lumânări, cărți vechi și mere sau de muzicanții din colțul străzii, ce cântau la acordeon și la muzicuță. Mergea de parcă nici nu atingea caldarâmul. Privea cu uimire banițele pline cu pere, cartofi, varză, piersici, mere și struguri, ce se revărsau pe trotuare, căruțele trase de cai, încărcate cu fel de fel de materiale din bumbac și in, mașinile și taxiurile, autobuzele etajate și trenurile suspendate de pe Third și Second Avenue. Totul o lăsa cu gura căscată.

Se opriră la o cafenea de pe Mulberry Street. Vikki și Edward se prăbușiră pe scaunele așezate pe trotuar. Tatiana rămase în picioare, cu mâna pe cărucior. Privea doi tineri însurăței ce coborau treptele bisericii în curtea de peste drum. Erau înconjurați de o mulțime de oameni. Păreau fericiți.

— Pare o fată plăpândă, gata în orice clipă să se prăbușească, dar uită-te la ea, Edward! Nici măcar nu gâfâie, spuse Vikki.

— Eu însă am pierdut câteva kilograme bune. N-am mai mers atât de mult de când eram în armată, răspunse Edward.

Lucrase, așadar, în armată.

— Edward, mergi zilnic la fel de mult și prin spital, spuse Tatiana, fără să-și desprindă privirea de la cuplul de însurăței din fața bisericii. Dar New Yorkul este, într-adevăr, uluitor.

— Cum ți se pare în comparație cu Uniunea Sovietică? întrebă Vikki.

— Favorabil, răspunse Tatiana.

— Într-o bună zi, va trebui să-mi povestești câte ceva despre ținuturile acelea, spuse Vikki. O, uite, piersici! Hai să luăm și noi câteva!

— Așa e mereu New Yorkul? întrebă Tatiana, încercând să-și stăvilească uluirea.

— O, nu! Acum e așa din cauza războiului. De obicei, e plin de viață.

Două săptămâni mai târziu, într-o duminică, Tatiana îl luă pe Anthony și o însoți pe Vikki în Central Park ca să-l vadă pe Edward jucând softball împotriva echipei alcătuite din reprezentanții Departamentului de Sănătate Publică, printre care se afla și Chris Pandolfi. Soția lui Edward nu veni. Se odihnește, le spuse el.

Tatiana le zâmbea trecătorilor și vânzătorilor de fructe. Păsările cântau vesele în copaci și viața fremăta în culori pastelate. Își ținea pruncul într-o mână și piersicile în cealaltă, spunând că erau pârguite și dulci. Cocheta cu ideea de a-i însoți pe Vikki și pe Edward într-o excursie prin Bear Mountain, într-o zi de duminică, pe când frunzele aveau să-și schimbe culoarea, soția lui Edward avea să se odihnească acasă, iar Edward avea să dispună de câțiva litri de benzină raționalizată. Duminica aceasta însă, Tatiana se afla în Central Park din New York, ținându-l pe Anthony în brațe, sub un soare cald și strălucitor, în timp ce Edward juca softball și Vikki îl aclama, sărind în picioare, la fiecare gol marcat. Tatiana nu trăia într-un vis — totul era aievea.

Dar unde era mama lui Anthony? Ce se întâmplase cu ea? Tatiana voia s-o trezească din nou la viață pe fata aceea ce stătea cândva pe o bancă, îmbrăcată într-o rochie albă cu trandafiri roșii, și mânca înghețată în ziua în care Rusia intrase în război. Ce se întâmplase cu fata aceea? Cu fata care înota cândva împreună cu fratele ei, Pașa, fata care citea cu ardoare în zilele de vară și care avea tot viitorul în față? Viitorul întruchipat de un locotenent din Armata Roșie, îmbrăcat într-o uniformă impecabilă, ce stătea pe stradă în bătaia soarelui. Ar fi putut la fel de bine să nu cumpere înghețată în ziua aceea, să se urce mai devreme în autobuz și să pornească într-o direcție cu totul diferită, spre o viață cu totul diferită. Dar ea cumpărase înghețata. Și datorită ei se afla acum aici.

Cu toții încercau s-o readucă acum la viață pe fata de atunci — New Yorkul, cu universul lui trepidant, Vikki, cu râsul ei încântător,

Anthony, cu plânsul lui aprig, și Edward, cu firea lui blândă și veselă. Dar tot ce se aflase cândva în fața ei rămăsese acum în urmă. Cele mai cumplite, dar și cele mai frumoase momente. Își ridică privirea în clipa în care o auzi pe Vikki strigând și țopăind încântată pe marginea terenului și se duse zâmbind la tejgheaua cu băuturi, ca să le cumpere Coca-Cola prietenilor ei. Părul lung și bălai, împletit, ca întotdeauna, într-o cosiță, îi cădea pe spate. Purta o rochie simplă, în nuanțe de albastru, care era mult prea mare, prea lungă și prea largă pentru ea.

Edward o prinse din urmă și o întrebă dacă putea să-l ia în brațe pe Anthony. Tatiana încuviință din cap. Își ținea privirea ațintită în pământ, ca să nu-l vadă pe băiatul lui Alexander în brațele lui Edward, căci nu voia să trezească amintiri dureroase, pe care le ținea adânc ferecate în sufletul ei.

Edward cumpără Coca-Cola, apă și câteva căpșuni și porniră apoi împreună, cu pași domoli, spre pătura întinsă pe iarbă. Tatiana păstra tăcerea.

— Tania, uite cum zâmbește! exclamă el râzând. Nimic nu se compară cu surâsul unui prunc, nu-i așa?

— Îhî, murmură ea, fără să-și ridice privirea.

Știa că zâmbetul larg al lui Anthony era atât de răvășitor, încât îi cucerea cu ușurință pe cei cărora le zâmbea. Era adesea martora atracției pe care Anthony o exercita față de cei din jur. Soldații germani și italieni din saloanele de spital îl adorau.

— V-am luat ceva apetisant amândurora, spuse Edward. Crezi că e prea devreme ca să mănânce căpșuni?

— Da, așa cred.

— Dar uite ce ispititoare sunt! Am cumpărat cam multe. Ia și tu câteva! Poate reușești să faci ceva cu ele.

— Da, pot, răspunse încet Tatiana, luând o înghițitură de apă. Pot să le fac dulceață sau peltea, pot să le conserv întregi cu zahăr, pot să le fac plăcintă sau să le congelez pentru iarnă. Sunt regina conservelor de fructe.

— *Tania, câte bunătăți poți face din afine?*

— Ai fi surprins să afli.

— Deja sunt surprins. Și șocat. Ce faci acum?

— Dulceață de afine.

— Îmi place spuma lor.

— Vino și ia o gură!

Ea îi aduce lingura, iar el gustă cu nesaț. Se linge apoi pe buze și zâmbește.

— Îmi place.

— Îhî.

Îi cunoaște prea bine expresia din ochi.

— Nu, Șura. Am treabă. Trebuie să mestec tot timpul în ele. O fac pentru iarnă.

— Tania...

— Șura...

El o cuprinde în brațe.

— Ți-am spus că m-am săturat până peste cap de afine?

— Ești imposibil.

12

Interogatoriile lui Slonko, 1943

— Domnule maior!

Alexander deschise imediat ochii. Se afla în aceeași sală de clasă, pe același scaun din lemn, supravegheat tot de Ivanov. Slonko intră în cameră, cu pași sumbri. Renunțase la atitudinea prietenoasă și degajată.

— Ei bine, domnule maior, se pare că va trebui să încetezi cu jocurile.

— E-n regulă, răspunse Alexander. Nici n-am chef de joacă.

— Domnule maior!

— De ce trebuie să ţipaţi cu toţii? întrebă el frecându-și fruntea, deoarece capul îi plesnea de durere.

— Domnule maior, cunoști o femeie pe care o cheamă Tatiana Metanova?

Auzindu-i numele, Alexander reuși cu greu să-și menţină cumpătul, mult mai greu decât atunci când Slonko îi vorbise despre mama lui. Invocând întreaga putere a voinţei, rămase neclintit. „Dacă pot să trec peste asta", își spuse în gând, „pot să trec peste orice. Dacă voi reuși să trec peste asta, *voi trece* peste orice." Nu știa dacă să mintă sau să spună adevărul. Slonko punea, fără îndoială, ceva la cale.

— Da, răspunse el.

— Și cine e?

— Era una dintre asistentele de la spitalul din Morozovo.

— *Era?*

— Doar nu mai sunt acolo, nu-i așa? spuse Alexander cu glas domol.

— Se pare că nici ea nu mai e acolo.

Nu era o întrebare. Alexander păstră tăcerea.

— Nu e doar o simplă asistentă, nu-i așa, domnule maior? continuă Slonko, scoțând din buzunar pașaportul intern al lui Alexander. După cum reiese de aici, e soția ta.

— Da, răspunse el.

Întreaga lui viață se reducea la un singur cuvânt. Încercă să se liniștească. Știa că acesta era doar începutul. Trebuia să se pregătească.

— Așadar, este *într-adevăr* soția ta.

— Da.

— Și unde se află în momentul de față? Știi cumva?

— Ar trebui să fiu atotștiutor ca să-ți pot răspunde la întrebarea asta. Nu am de unde să știu.

— Este în grija noastră, spuse Slonko aplecându-se spre el. Am arestat-o, adăugă apoi, râzând satisfăcut. Ce părere ai, domnule maior?

— Ce părere să am? răspunse Alexander, fără să-și desprindă privirea de la Slonko.

Își încrucișă brațele pe piept și așteptă.

— Aș putea să fumez? întrebă apoi și cineva îi aduse o țigară.

Alexander o aprinse cu mâini ferme. Totul era doar o cacealma, își spuse el, în tăcerea apăsătoare. Trebuia să creadă *cu tărie* că jocul lui Slonko era doar o cacealma. Stepanov îi spusese cu o zi în urmă că Tatiana dispăruse și că nimeni nu reușea s-o găsească. Oamenii lui Mekhlis erau disperați, susținea Stepanov. Slonko nu pomenise însă niciun cuvânt despre asta în interogatoriile precedente. De parcă n-ar fi știut absolut nimic. Acum o scotea pe Tatiana din joben, umflându-se în pene ca un păun. Era o cacealma. Dacă ar fi prins-o cu adevărat, ar fi adus subiectul în discuție de la bun început. Slonko i-ar fi spus, fără umbră de îndoială, că o căutau și nu reușeau s-o găsească. Nu pomenise însă niciun cuvânt despre Dimitri, despre Sayers sau despre Tatiana.

Alexander era însă singur, în timp ce Slonko era însoţit de trei paznici; îl chinuiau în continuare punându-i lumina să-i bată direct în ochi; senzaţia de slăbiciune fizică, lipsa somnului, epuizarea mentală, durerea de spate şi inima-i frântă — toate îl lăsaseră aproape fără vlagă. Nu spuse nimic, dar efortul de a-şi menţine cumpătul îl secătuise cu totul. Câte resurse mai avea oare? În 1936, când fusese arestat, nu era nici rănit, nici secătuit de vlagă. De ce nu l-a cunoscut atunci pe Slonko? Alexander scrâşni din dinţi şi aşteptă să vadă ce urma. Ştia prea bine că lucrurile nu aveau să se oprească aici.

— Soţia ta este interogată chiar în aceste momente...

— Iar interogatoriul este condus de altcineva? întrebă Alexander. Sunt uimit, tovarăşe, că ai încredinţat altcuiva o misiune atât de importantă. Probabil că ai oameni foarte bine pregătiţi în subordinea ta.

— Domnule maior, îţi aminteşti ce s-a întâmplat acum trei ani, în 1940?

— Da. Am luptat în războiul cu Finlanda. Am fost rănit, am primit o medalie de merit şi am fost promovat la gradul de sublocotenent.

— Nu la asta mă refer.

— Aha!

— În 1940, guvernul sovietic a impus anumite legi femeilor care refuză să-şi repudieze bărbaţii acuzaţi de crime comise conform Articolului 58 din Codul Penal. Refuzul de a-ţi repudia soţul/soţia este considerat o infracţiune, care se pedepseşte cu zece ani de muncă silnică. Ştii ceva despre asta?

— Nu prea, tovarăşe. Din fericire. Nu eram însurat în 1940.

— Voi da cărţile pe faţă, domnule maior Belov, pentru că m-am săturat de jocurile astea. Soţia ta, doctorul Sayers şi un individ, pe nume Dimitri Cernenko, au încercat să fugă...

— Stai puţin! îl întrerupse Alexander. Doar nu vrei să spui că doctorul Sayers încerca să fugă? Nu lucrează pentru Crucea Roşie? Aceştia sunt liberi să traverseze graniţele internaţionale, nu-i aşa?

— Da, replică Slonko. Dar nu şi soţia ta şi însoţitorul ei. A avut loc un incident în apropierea graniţei, în urma căruia soldatul Cernenko a fost împuşcat.

— Era martorul vostru? întrebă Alexander zâmbind. Sper că nu era singurul vostru martor.

— Soţia ta şi doctorul Sayers au ajuns la Helsinki.

Alexander îşi păstră zâmbetul pe buze.

— Doctorul a fost grav rănit. Ştii cum am aflat asta, domnule maior? Am sunat la spitalul din Helsinki. Ni s-a spus că doctorul a murit acum două zile.

Zâmbetul îi încremeni pe buze.

— Am aflat, de asemenea, de la un doctor extrem de amabil de la Crucea Roşie că Sayers era însoţit de o asistentă de la Crucea Roşie, şi ea rănită. Descrierea ei se potriveşte cu semnalmentele Tatianei Metanova. Mignonă, blondă, însărcinată, se pare? Cu obrazul brăzdat de o tăietură adâncă? Ar putea fi ea?

Alexander rămase neclintit.

— Aşa ziceam şi eu. L-am rugat s-o ţină acolo până la sosirea oamenilor noştri. Am interceptat-o la spitalul din Helsinki şi am adus-o înapoi în ţară în dimineaţa asta. Ai vreo întrebare?

— Da, răspunse Alexander, încercând să se ridice în picioare.

Se hotărî să rămână însă pe scaun. Îşi împietri chipul şi îşi oţeli trupul. În zadar însă. Picioarele îi tremurau ca varga.

— Ce vrei de la mine? întrebă cu glas tăios ca oţelul.

— Adevărul.

Timpul — ce noţiune stranie! În Lazarevo, zburase parcă într-o clipită. Aici, părea să fi încremenit, în timp ce Alexander încerca să-şi recapete suflul şi să-şi păstreze cumpătul. Ţinându-şi privirea aţintită în podeaua prăfuită din lemn, se gândi pentru o clipă să spună adevărul ca s-o salveze. „Voi semna blestemata aia de hârtie. La urma urmei, acesta *este* adevărul. Sunt *într-adevăr* Alexander Barrington. Ce s-a întâmplat însă cu caporalul Maikov?" se gândi apoi. „Ce soartă i-au hărăzit dacă a mărturisit adevărul? Dar care adevăr? Căci Maikov nu ştia nimic; nici măcar nu mă cunoştea. Ce adevăr le-ar fi putut împărtăşi înainte de a-l împuşca?

Pentru Slonko, minciunile sunt adevăr, iar adevărul — o minciună. Știe prea bine că răspunsurile pe care i le dăm nu au nicio legătură cu adevărul; cu toate acestea, realizările sale sunt evaluate în funcție de minciunile pe care reușește să ni le smulgă. Nu crede că sunt Alexander Barrington, cum nici Stepanov nu crede, cum n-a crezut nici Maikov. Vrea doar să mă facă să mint pentru ca misiunea lui să fie declarată un succes. Vrea doar să-l prindă pe băiatul de șaptesprezece ani pe care n-a apucat niciodată să-l interogheze. Să pedepsească un agitator condamnat care a avut tupeul — și îndrăzneala — să fugă și să scape cu viață. Asta e tot ce urmărește. Vrea să mă oblige să semnez o foaie ce-i conferă dreptul să mă omoare, acum, șapte ani mai târziu, fie că sunt sau nu Alexander Barrington. Vrea să-i ofer izbăvirea pentru că m-a osândit la moarte. Iar prin mărturisirea mea, i-aș conferi mântuirea."

Slonko contorsiona adevărul, încercând să-i frângă voința lui Alexander. Tatiana dispăruse — era adevărat. O căutau — și asta era adevărat. Poate că sunaseră într-adevăr la Crucea Roșie din Helsinki. Poate că aflaseră că Sayers își pierduse viața. Sărmanul Sayers! Poate că aflaseră că era însoțit de o asistentă și, fără să-i cunoască numele, trăseseră concluzia, doar din simpla ei descriere, că era soția lui Alexander. Trecuseră doar câteva zile. Reușiseră oare să trimită un agent la Helsinki atât de repede? Abia se întorceau de la Leningrad, aflat la nici șaptezeci de kilometri depărtare, cu camioanele de provizii. Helsinki se afla la cinci sute de kilometri depărtare. Reușiseră, așadar, nu doar s-o intercepteze, ci s-o și aducă în țară?

Tania zăbovise oare în Helsinki? Alexander îi explicase că nu puteau să stea prea mult acolo, dar, distrusă de cele întâmplate și complet singură, își mai amintise oare ceva din tot ce îi spusese el?

Alexander își ridică din nou ochii spre Slonko, ce îl privea cu expresia unui om care își freacă bucuros mâinile înainte de a se desfăta cu bunătățile din fața sa. Cu expresia unui om ce urmează să vadă cum taurul își străpunge matadorul cu coarnele.

— Mai e vreun adevăr pe care nu vi l-am împărtășit, tovarășe? întrebă Alexander cu glasul rece ca gheața.

— Poate că nu-ţi pasă de propria soartă, domnule maior Belov, dar sunt convins că vrei să stai de vorbă cu noi când în joc se află viaţa soţiei tale însărcinate, nu-i aşa?

— Îţi repet întrebarea, tovarăşe, spuse Alexander, în cazul în care n-ai auzit-o prima dată. Mai e ceva ce nu ţi-am împărtăşit deja?

— Da, nu mi-ai împărtăşit adevărul! exclamă Slonko, pocnindu-l cu putere pe Alexander peste faţă.

— Nu! ripostă el, scrâşnind din dinţi. Nu ţi-am oferit satisfacţia de a şti că ai dreptate. Crezi că l-ai găsit, în sfârşit, pe cel pe care îl cauţi. Dar te înşeli amarnic. Nu voi accepta să te răzbuni pe mine pentru propria neputinţă. Trebuie să fiu judecat de un tribunal militar. Nu trebuie să mă confunzi cu prizonierii tăi neînsemnaţi, pe care îi supui imediat prin teroare. Sunt ofiţer în Armata Roşie, distins cu numeroase medalii. Ţi-ai servit vreodată ţara în vreun război, tovarăşe?

Alexander se ridică în picioare. Era cu un cap mai înalt decât Slonko.

— Nici nu mi-am imaginat altceva. Vreau să ajung în faţa generalului Mekhlis. Vom rezolva problema asta fără întârziere. Vrei să afli adevărul, Slonko? Să nu mai zăbovim atunci! Frontul are nevoie de *mine*. Iar pe tine te aşteaptă închisorile din Leningrad.

Slonko înjură mânios. Le ordonă celor doi paznici să-l aşeze pe Alexander cu forţa pe scaun. Soldaţii reuşiră cu greu să-şi îndeplinească misiunea.

— Nu ai nicio autoritate asupra mea, spuse Alexander cu glas tare. Nu ai nimic împotriva mea. Cel care mă acuză e mort, căci altfel l-ai fi adus aici. Singurii care au autoritate asupra mea sunt comandantul meu, colonelul Stepanov, şi generalul Mekhlis, care a ordonat să fiu arestat. Îţi vor spune că am primit *Ordinul Steaua Roşie* în faţa a cinci generali din Armata Roşie înainte de Operaţiunea Scânteia. Am fost rănit în atacul asupra Nevei, iar pentru eforturile mele în război am primit medalia *Erou al Uniunii Sovietice*.

— Şi unde e medalia asta, domnule maior? îngăimă Slonko.

— E în grija soției mele. De vreme ce ați arestat-o, veți putea vedea și medalia, răspunse Alexander zâmbind. Nu cred că vi se va mai ivi vreo altă ocazie.

— *Eu* sunt ofițerul anchetator! strigă Slonko, roșu la față, lovindu-l din nou pe Alexander peste obraz.

— Pe dracu'! strigă și Alexander. Nu ești ofițer! *Eu* sunt ofițer! Poate că reușești să intimidezi femeile, dar n-ai nicio putere asupra mea.

— În privința asta te înșeli, domnule maior, spuse Slonko. Chiar am putere asupra ta și știi de ce?

Pentru că Alexander nu-i răspunse, Slonko se aplecă spre el și îi spuse cu glas sardonic:

— Pentru că, în curând, îmi voi exercita puterea asupra soției tale.

— Serios? ripostă Alexander, smulgându-și brațele din strânsoarea paznicilor, sărind apoi în picioare și răsturnând scaunul ce-l ținea prizonier. M-aș mira să-ți ții în frâu chiar și propria nevastă. Mă îndoiesc, așadar, că vei reuși vreodată să-ți exerciți puterea asupra soției mele.

— Ba o s-o fac și o să-ți povestesc totul cu lux de amănunte, răspunse Slonko, fără să facă vreun pas înapoi.

— Chiar te rog, spuse Alexander, îndepărtându-se de scaunul prăbușit. Căci atunci îmi voi da imediat seama că minți.

Slonko îi mârâi în față.

— Tovarășe, spuse Alexander, nu sunt omul pe care îl cauți.

— Ba da, ești, domnule maior. Faptele și spusele tale mă conving tot mai mult de asta.

Întorcându-se în celula lui mică și înghețată, Alexander îi mulțumi Cerului pentru că îi lăsaseră hainele.

Îi lăsaseră și lampa cu kerosen, iar paznicul nu-și dezlipi nicio clipă ochiul de pe vizor.

Lui Alexander *nu-i venea* să creadă că tot ce i se întâmpla nu era consecința ideologiei, a comunismului angrenat în lupta

împotriva imperialismului, a trădării sau a actelor de spionaj, ci a mândriei unui singur om.

Dimitri și Slonko erau plămădiți din același aluat. Dimitri, meschin și îngust la minte, se asemăna foarte mult cu Slonko. Acesta avea însă iscusința de a-și ascunde cumva răutatea. Dimitri nu avea nimic, iar neputința sa îl scotea și mai mult din sărite. Acum era mort. Păcat că nu se întâmplase mai curând!

Alexander stătea într-un colț când auzi din nou ușa deschizându-se. Oftă din rărunchi. Nu aveau de gând să-l lase în pace.

Slonko intră în celulă, lăsând ușa deschisă în urma lui. Paznicul rămase afară. Slonko nu atingea cu capul tavanul celulei, fiind mai scund cu cel puțin douăzeci de centimetri. Îi ordonă lui Alexander să se ridice în picioare. El se supuse, fără tragere de inimă, și își îndoi genunchii, deoarece era mai înalt decât tavanul cu cinci sau șase centimetri. Din cauza poziției sale, părea gata să sară, deși unghiul înclinat al capului îi sugera lui Slonko o atitudine de supunere.

— Soția ta, Tatiana, este o femeie extrem de interesantă.

— Serios?

— Da. Tocmai am terminat... „interogatoriul" cu ea, continuă Slonko, frecându-și mâinile. A fost interesant, într-adevăr.

Alexander aruncă în fugă o privire spre ușa deschisă. Unde era paznicul? Băgă mâna în buzunarul din interior al boxerilor.

— Ce faci? strigă Slonko.

Dar nu era înarmat, căci nu scoase nicio armă.

— Îmi fac injecția cu penicilină, răspunse Alexander. Colonelul Stepanov a fost de acord să-mi fac tratamentul. Am fost rănit. Mă doare spatele îngrozitor. Trebuie să urmez tratamentul, adăugă el zâmbind. Nu mai sunt cum eram în ianuarie, tovarășe.

— E bine de știut, spuse Slonko. Dar mai ești același om ca în 1936?

— Da, sunt la fel, îi răspunse el.

— În timp ce îți faci tratamentul, o să-ți povestesc ce mi-a spus soția ta despre tine...

— Înainte de a continua, îl întrerupse Alexander desfăcând fiola cu morfină, fără să se uite la Slonko, aș vrea să-ți spun că în

unele țări din lume este ilegal să obligi o soție să dea informații despre soțul ei. Uimitor, nu-i așa?

Introduse acul în fiolă și trase încet soluția de morfină în seringa goală.

— Dar n-am obligat-o, spuse Slonko zâmbind. Ni le-a oferit de bunăvoie, adăugă, cu același zâmbet pe buze. Și lucrurile nu se opresc aici...

— Tovarășe! strigă Alexander, făcând un pas înainte. Te sfătuiesc *să încetezi.*

Se afla la o jumătate de metru în fața lui Slonko. Ar fi putut să-i pună mâinile pe umeri într-un gest fratern dacă ar fi fost cazul s-o facă. Nu era însă cazul.

— Serios?

— Da, răspunse Alexander. Crede-mă când îți spun asta, tovarășe Slonko! Ar trebui să te abții.

— Și de ce aș face asta? întrebă Slonko cu glas mieros. Pentru că *nu* voi reuși să te incit?

— Ba dimpotrivă. Pentru că exact asta vei face.

Slonko nu mai spuse nimic.

Alexander tăcu și el.

— N-ai de gând să-ți faci injecția cu penicilină, domnule maior?

— Ba da. După ce vei pleca de aici.

— Dar nu plec.

Alexander clătină din cap, fără să se urnească.

— Să ne întoarcem la oile noastre! Ai reușit să instituie un tribunal militar? Sunt convins că vei urmări audierile din primele rânduri. Vei avea astfel ocazia să vezi cum un om nevinovat își dovedește nevinovăția într-o țară comunistă.

— În țara ta, domnule maior, îl corectă Slonko.

— În țara mea comunistă, încuviință Alexander, neclintit ca o statuie.

Celula avea doar doi metri lungime și un metru lățime. Aștepta. Știa că Slonko nu instituise un tribunal militar. Nu avea nicio autoritate — nici să instituie vreun tribunal, nici să ordone execuția și nici să conducă ancheta. Voia să obțină depoziția lui, deși pe

nimeni nu interesa cazul său. De vreme ce martorul-cheie zăcea mort în zăpadă, Mekhlis ar fi putut să ordone deja eliberarea lui Alexander. „Nu ne putem permite să pierdem oameni valoroşi, nu avem informaţii privind activităţile lui de spionaj, cu excepţia celor furnizate de un dezertor mort, iar Stalin nu a emis ordinul de execuţie al lui Belov, singurul ordin pe care îl voi asculta." În acelaşi timp însă, Slonko nu voia să renunţe. De ce oare?

Slonko nu putea să se atingă de el. Dacă l-ar fi întâlnit pe stradă, Alexander nici nu l-ar fi recunoscut. Un ins oarecare din mulţimea de proletari. Un individ ca Slonko, un copoi servil al partidului toată viaţa, nu avea nicio putere asupra unui om ca Alexander, prada pe care o urmărea de şapte ani.

Aşa era firesc în lumea lui Alexander, nu şi în cea a lui Slonko.

Alexander aşteptă. După câteva clipe, rupse însă tăcerea.

— De ce nu pleci acum, tovarăşe, urmând să te întorci când vei avea ceva concret? Du-mă în faţa generalilor! Sau adu-mi ordinul de eliberare!

— Domnule maior, nu vei mai fi liber niciodată, spuse Slonko. M-am asigurat ca acest lucru să nu se mai întâmple vreodată.

— Când voi muri, voi fi din nou liber.

— Dar nu te voi lăsa să mori. Mama ta a murit. Ca şi tatăl tău. Eu vreau să trăieşti, să duci viaţa pe care ţi-au hărăzit-o şi pentru care te-au adus aici. Amândoi s-au gândit la tine, Alexander Barrington. Amândoi mi te-au lăsat în grijă. Crezi că le-ai împlinit visurile?

— Nu ştiu despre *cine* vorbeşti, dar visurile părinţilor mei le-am împlinit fără doar şi poate. Erau simpli ţărani. Am ajuns departe în Armata Roşie. Ar fi mândri de mine.

— Dar speranţele soţiei tale, domnule maior? Crezi că le-ai împlinit şi pe acelea?

— Tovarăşe, ţi-am spus deja să nu mai vorbeşti de soţia mea!

— Nu? Dar ea era dornică să vorbească despre tine. Când nu era... Hm!...

— Tovarăşe! repetă Alexander, făcând un pas spre Slonko. E *ultima* oară. Gata! S-a terminat!

— Dar nu plec.

— Ba o să pleci. Îţi dau voie. Întoarce-te când vei avea ceva concret!

— Nici prin cap nu-mi trece să plec, domnule maior, se împotrivi Slonko. Cu cât îţi dorești mai tare, cu atât voi zăbovi mai mult.

— Nici nu mă îndoiesc de asta. Dar *vei* pleca, insistă Alexander, încremenit ca o statuie, cu chipul dăltuit parcă în piatră.

Abia respira.

— Domnule maior! Nu eu sunt cel arestat. Nici soţia mea nu este cea arestată. Nu eu sunt american.

— Referitor la ultima replică, nici eu nu sunt.

— Ba da, domnule maior. Asta mi-a spus soţia ta pe când mi-o sugea cu poftă.

Alexander își înfipse mâna în gâtul lui Slonko. Acesta nu avu timp nici să respire. Își dădu capul pe spate, izbindu-se de zidul de beton, cu ochii cât cepele și gura căscată. Cu mâna liberă, Alexander înfipse seringa plină cu morfină în pieptul lui Slonko, direct în inimă. Îi închise apoi maxilarul cu degetul mare. Slonko nu putea să scoată vreun sunet, nici dacă ar fi vrut.

— Mă uimești, îi spuse apoi, în engleză. Nu știai cu cine ai de-a face? Ce ciudat! Credem că știm atât de mult când, de fapt, știm atât de puţin.

Scrâșnind din dinţi, îl strânse pe Slonko de gât și văzu cum privirea i se înceţoșa încetul cu încetul.

— Pentru mama... pentru tata... și pentru Tatiana, îi spuse apoi în șoaptă.

Cuprins de spasme, Slonko se clătina pe picioare. Alexander continua să-l ţină de gât. Când mușchii începură să se relaxeze și pupilele să i se dilate, iar Slonko încetă să mai clipească, Alexander îi dădu drumul. Anchetatorul se prăbuși pe podea ca un maldăr de pietre. Alexander scoase apoi seringa goală din pieptul lui Slonko, o aruncă pe canalul de scurgere și strigă din pragul ușii:

— Soldat! Soldat! I s-a făcut rău tovarășului Slonko.

Paznicul veni într-un suflet, scrută celula și, văzându-l pe Slonko zăcând pe podea, întrebă cu nedumerire în glas:

— Ce s-a întâmplat?

— Nu știu, răspunse calm Alexander. Nu sunt doctor. Dar poate că ar trebui să chemi un medic. S-ar putea să fi suferit un atac de cord.

Paznicul nu știa ce să facă — să fugă, să rămână pe loc, să-l lase pe Alexander în celulă sau să-l ia cu el. Nu știa nici dacă să închidă ușa sau s-o lase deschisă. Confuzia i se citea atât de limpede pe chipul palid și înspăimântat, încât Alexander îi zâmbi cu multă căldură, spunându-i:

— Lasă-l aici și ia-mă cu tine! Nu mai încuia celula! N-o să plece nicăieri.

Paznicul îl luă pe Alexander și urcară iute treptele, străbătând apoi în fugă coridoarele școlii și ajungând în fața clădirii ofițerilor.

— Nici nu știu cu cine ar trebui să vorbesc, spuse soldatul, vădit neajutorat.

— Să mergem să vorbim cu colonelul Stepanov! Va ști ce să facă.

Să spui că Stepanov era uimit să-l vadă pe Alexander n-ar fi reflectat adevărul nici pe jumătate. Paznicul era acum atât de înspăimântat, încât nici nu putea să mai vorbească. Încercă să-i spună colonelului că își făcuse datoria și că nu se dezlipise nicio clipă de lângă ușă, dar că nu auzise nimic din tot ce se întâmplase. Stepanov îi ceru de câteva ori să se liniștească, dar soldatul nu putea să urmeze nici cele mai simple ordine. Colonelul îi oferi, în cele din urmă, un pahar de votcă și se întoarse spre Alexander, cu o expresie uluită pe chip.

— Domnule, spuse Alexander, tovarășul Slonko s-a prăbușit în timp ce se afla în celula mea. Paznicul a lipsit câteva momente... din motive personale, continuă el, după câteva clipe de tăcere. Se teme că va fi acuzat că și-a părăsit postul. Știu însă prea bine că este un soldat sârguincios și dedicat misiunii sale. Nu cred că l-ar fi putut ajuta pe tovarășul Slonko, căruia i-a sunat ceasul.

— Dumnezeule mare, Alexander! exclamă Stepanov, ridicându-se în picioare și punându-și iute haina pe el. Vrei să spui că Slonko a murit?

— Nu știu, domnule. Nu sunt doctor. Dar vă sfătuiesc să chemați un medic. Poate că nu e totul în zadar.

Găsiră un doctor și se întoarseră în celulă. Medicul îl declară mort pe Slonko fără să-i mai ia pulsul. În aer plutea acum un miros fetid, pe care nu-l simțiseră până atunci. Își ținură cu toții respirația până ieșiră afară.

— Of, Alexander! exclamă Stepanov.

— Se pare că mă urmărește ghinionul, spuse el.

Nimeni nu știa ce să facă cu Slonko. Acesta se dusese în celula lui Alexander la ora două dimineața. Ofițerii dormeau cu toții și nimeni nu voia să preia frâiele. Nu aveau unde să-l închidă pe Alexander, care se oferi să doarmă în anticamera lui Stepanov, supravegheat de paznic. Stepanov și soldatul încuviințară. Se întinse pe podea. Stepanov îi aduse o pătură lui Alexander.

— Vă mulțumesc, domnule, spuse el punând capul jos.

Stepanov îl privi pe soldatul ce tremura într-un colț, apoi se uită din nou la Alexander.

— Ce dracu' se întâmplă, domnule maior? îl întrebă în șoaptă.

— Spuneți-mi dumneavoastră, domnule colonel! răspunse Alexander. Ce se întâmplă? Ce voia Slonko de la mine? Susținea sus și tare că au adus-o pe Tatiana de la Helsinki, iar ea ar fi mărturisit totul. La ce se referea?

— Sunt cu toții copleșiți de situație, spuse Stepanov. Au încercat s-o găsească, dar nu e nicăieri. Oamenii nu dispar pur și simplu în Uniunea Sovietică...

— Ba da, domnule, dispar tot timpul.

— Nu fără urmă.

— Ba da, fără urmă.

— Alexander, ești insuportabil.

— Domnule?

— În momentul în care cei de la spitalul Greceski le-au spus agenților NKGB...

— Cui?

— O, nu știi? NKVD-ul a dispărut. Acum se numește NKGB — Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului. Aceeași Mărie, cu altă pălărie. Prima schimbare de nume din 1934, continuă Stepanov, ridicând din umeri. În fine. Odată ce agenții NKGB au fost informați că Sayers și Metanova nu au ajuns la spitalul din Leningrad, au devenit suspicioși. Se confruntă cu o situație inedită — un camion răsturnat, patru soldați sovietici morți, câțiva soldați finlandezi, morți și ei, lipsa trusei de prim ajutor și dispariția simbolului Crucii Roșii, care a fost tăiat de pe prelata camionului. Nimeni nu poate să explice ce s-a petrecut acolo. Au dispărut, de asemenea, doctorul și asistenta lui. Cu toate acestea, șase puncte de control susțin că au verificat actele unui doctor și ale asistentei sale, care se întorceau, împreună cu un pilot finlandez rănit, la Helsinki, unde urmau să facă un schimb de prizonieri. Soldații nu-și amintesc numele asistentei, dar sunt convinși că era americancă. Avem, așadar, un pilot finlandez rănit. Care nu e nici finlandez, nici pilot, iar cuvântul *rănit* este un eufemism. Este vorba despre prietenul tău, Dimitri, ciuruit de gloanțe. Acesta este tabloul per ansamblu. Dimitri a murit, iar doctorul și asistenta s-au evaporat. Mitterand a sunat, așadar, la spitalul Crucii Roșii din Helsinki și a dat peste un doctor care nu știa o boabă de rusă. Idioților, continuă Stepanov murmurând, le-a trebuit o zi întreagă ca să găsească un vorbitor de engleză. Mă gândeam să le sugerez să apeleze la tine, adăugă el zâmbind.

Alexander rămase complet impasibil.

— Au adus, în cele din urmă, pe cineva din Volhov ca să vorbească în engleză cu doctorul din Helsinki. Din câte am înțeles, Matthew Sayers a murit.

— Măcar asta e adevărat, spuse Alexander oftând. Își presară minciunile cu frânturi de adevăr, încât nici nu mai știi ce e veridic și ce nu.

— Da, Sayers a murit la Helsinki. A făcut septicemie din cauza rănilor. În ceea ce o privește pe asistenta care îl însoțea, doctorul

spune că a plecat și că n-a mai văzut-o de două zile. Bănuiește că nu mai este în Finlanda.

Alexander îl privea pe Stepanov cu tristeţe, cu regret și ușurare deopotrivă. Prins în vâltoarea sentimentelor și a emoţiilor, nu mai știa nici ce să simtă, nici ce să spună. Regretă pentru o clipă faptul că nu reușiseră s-o aducă pe Tatiana înapoi în ţară — ca s-o mai vadă pentru ultima oară. Dar o frântură de adevăr părea să iasă acum la lumină.

— Vă mulţumesc, domnule, șopti el.

Stepanov îl bătu cu blândeţe pe spate.

— Culcă-te acum! Trebuie să-ţi recapeţi puterile. Ţi-e foame? Am niște cârnaţi afumaţi și puțină pâine.

— Păstraţi-mi-le pentru mai târziu, căci acum vreau să dorm!

Stepanov dispăru în dormitorul său, iar Alexander, răsuflând ușurat, de parcă cineva îi luase o piatră de pe inimă, realiză, înainte de a adormi, că Tatiana ascultase cu atenţie tot ce îi spusese și plecase din Helsinki. Probabil că se dusese la Stockholm. Poate că era acolo acum. Realiză, de asemenea, că Sayers își ținuse promisiunea până la final, căci, dacă ar fi cedat și i-ar fi mărturisit adevărul despre „moartea" lui Alexander, Tatiana s-ar fi întors deja în Uniunea Sovietică și ar fi ajuns în ghearele lui Slonko, care... O, Tania!...

Dar asta era tot ce știa.

Cel puţin, blestematul de Dimitri era mort.

Căzu într-un somn adânc.

Podul peste Volga, 1936

La șaptesprezece ani, după ce îl arestară și îl duseră în închisoarea Kresty, îl întrebară cine era. Nu-i interesa răspunsul lui, căci îl știau prea bine. Veneau, întrebau și plecau, zile în șir — apoi se întorceau și întrebau din nou:

— Ești Alexander Barrington?

— Da, răspunse el, căci pe atunci nu cunoștea alt răspuns și credea că adevărul avea să-l apere.

Apoi îi citiră sentinţa. Nu într-o sală de clasă şi nici în faţa unui tribunal condus de generali. Se aflau într-o celulă din beton, fără ferestre, cu gratii la uşă, o găleată pe post de toaletă şi un bec în tavan. Îi ordonară să se ridice în picioare şi îi citiră, cu glasuri sonore, cuvintele aşternute pe o foaie. Stătea în faţa a doi bărbaţi şi, de parcă n-ar fi înţeles de prima dată ce îi citise unul din ei, celălalt luă şi el foaia şi începu să i-o citească.

Alexander îşi auzi numele, clar şi răspicat:

— Alexander Barrington.

Apoi îşi auzi sentinţa, rostită la fel de clar şi de răspicat:

— Zece ani de muncă silnică într-un lagăr din Vladivostok pentru acte de propagandă antisovietică înfăptuite la Moscova în 1935 şi pentru eforturile de a submina autoritatea sovietică şi statul sovietic în discuţii abuzive şi indecente, ce puneau la îndoială lecţiile de economie ale Tatălui şi Dascălului nostru.

Auzi zece ani; credea însă că auzul îi juca feste. Bine că i-o citiseră amândoi! „Unde e tata?" ar fi vrut să-i întrebe. „Va rezolva el problema, îmi va spune cé să fac."

Dar nu rosti niciun cuvânt. Ştia că soarta lui era şi soarta părinţilor săi, ca şi soarta celor şaptezeci şi opt de oameni ce locuiseră cândva în acelaşi hotel din Moscova, ca şi cea a muzicanţilor ce organizau serate de pian pe care Alexander le frecventa uneori, a prietenilor comunişti în mijlocul cărora petrecuse, alături de tatăl lui, numeroase seri, sau a vechiului său prieten, Slavan, exilat din ordinul ţarului Nicolae al II-lea.

Nikita se mai adăpostea oare în cada de baie a vreunui hotel? se întreba Alexander. Se îndoia.

Îl întrebară dacă înţelegea acuzaţiile ce i se aduceau; dacă înţelegea sentinţa pe care o avea de ispăşit.

Nu înţelegea acuzaţiile. Nu înţelegea nici sentinţa. Dar dădu oricum din cap.

Îşi imagina cu greu viaţa pe care trebuia s-o ducă. Viaţa pe care i-o hărăzise tatăl lui. Voia să-l întrebe dacă aceea era viaţa pe care Harold şi-o dorise pentru fiul său, dacă îşi dorise ca Alexander să-şi petreacă adolescenţa îndeplinind două dintre planurile

cincinale ale lui Stalin pentru industrializarea Uniunii Sovietice — parte din capitalul fix pe care Alexander îl înţelegea prea bine, pentru că ştia exact ce nu funcţiona în statul socialist. Dar tatăl său nu se afla alături de el, ca să-i pună toate aceste întrebări.

Acesta era oare destinul lui Alexander — să exploreze aurul din tundra Siberiei pentru că statul utopic nu-şi putea permite să-l plătească?

— Ai întrebări?

— Unde e mama? zise el. Vreau să-mi iau rămas-bun de la ea.

— Mama ta? răspunseră râzând paznicii. De unde dracu' să ştim noi unde e? Pleci mâine de dimineaţă. Poate o găseşti până atunci.

Şi plecară râzând. Alexander rămase în picioare.

A doua zi îl urcară într-un tren spre Vladivostok.

— Avem noroc că ne trimit în Vladivostok, spuse omul de lângă el, cu chipul brăzdat de cicatrice. Tocmai m-am întors din Perm-35[1]. Acolo este iadul pe pământ.

— Unde se află?

— Lângă oraşul Molotov. Ai auzit de el? Pe malurile râului Kama, în apropiere de Munţii Ural. Nu e departe de Vladivostok, dar e mult mai rău. Nimeni nu scapă cu viaţă de acolo.

— Tu ai supravieţuit.

— Pentru că m-au eliberat după doar doi ani petrecuţi în lagăr. Mi-am depăşit cota de producţie timp de cinci trimestre consecutiv. Au fost încântaţi de productivitatea mea capitalistă. Au considerat că proletarul din mine a muncit din greu pentru omul de rând.

În momentul în care Alexander găsi Vladivostokul pe harta Uniunii Sovietice, realiză că — deşi nu avea nici bani, nici casă — trebuia să fugă, dacă voia să aibă vreo şansă de supravieţuire. Oraşul se afla la capătul lumii şi, dacă infernul exista pe pământ, acesta era Vladivostok. Avea să străbată cu trenul de vite Munţii Ural, Câmpia Siberiei de Vest şi Platoul Siberian Central, ocolind apoi Mongolia şi China, ca să putrezească într-un oraş industrial aflat

[1] Lagăr sovietic de muncă silnică aflat la 100 de kilometri de oraşul Perm din Rusia

pe o fâșie subțire de pământ de pe malurile Mării Japoniei. Alexander era convins că nu era cale de întoarcere din iadul Vladivostokului.

Tot drumul, lung de o mie de kilometri, Alexander privi peisajele pe ferestruica vagonului sau pe ușile pe care paznicii le lăsau uneori deschise, pentru ca prizonierii să respire puțin aer curat. Șansa i se ivi în clipa în care urmau să traverseze fluviul Volga. „Voi sări în apă", își spuse el. Podul pe care aveau să-l străbată era construit deasupra unui hău imens, dominând apele Volgăi de la treizeci de metri înălțime sau de la o sută de picioare, după standardele americane. Alexander nu știa mai nimic despre fluviu — era stâncos? Adânc? Cu ape repezi? Era lat, asta o vedea prea bine, și știa că se varsă în Marea Caspică, o mie de kilometri la sud de Astrahan. Nu știa dacă va mai avea altă șansă — mai bună. Știa însă că — dacă va reuși să scape cu viață din apele Volgăi — va putea să ajungă într-una dintre republicile sudice, Georgia, sau poate Armenia, iar de acolo va traversa granița în Turcia. Își dorea să fi avut cu el dolarii mamei sale. Când se întorseseră la Leningrad, după călătoria la Moscova, lăsase cartea la bibliotecă și apoi fusese atât de repede arestat, încât nu mai avusese șansa s-o recupereze. Dar chiar și fără bani, știa că fuga sau moartea erau singurele lui alternative.

Privi hăul nemărginit și stomacul i se întoarse pe dos. Va putea oare să supraviețuiască? Nu voia să moară. Își aminti de William Miller din Barrington. Chipeș, blond și îndrăgit de toată lumea. Lua lecții de înot de când avea cinci săptămâni. Putea să sară, să se dea peste cap și să-și țină respirația sub apă, întrecându-i pe toți ceilalți copii din Barrington, inclusiv pe Alexander, care nu se sfia să se ia la întrecere cu el. Apoi, într-o după-amiază de vară, pe când aveau opt ani, se jucau de-a Tarzan în piscina imensă din fața casei lui William, sărind dintr-o poziție ghemuită în apa adâncă de patru metri. William se pregătea să sară de pe o trambulină înaltă de un metru în apa adâncă de patru metri. Nu-l luă însă în calcul pe masivul Ben, care, exact în momentul saltului lui William, înota prin apă mult prea aproape de trambulină. William îl văzu

mult prea târziu pe Ben și se înclină spre stânga ca să-l evite. Se lovi cu capul de zidul din beton al piscinei și își rupse gâtul. De atunci, William Miller se deplasa numai într-un scaun cu rotile, cu ajutorul unei asistente, și era hrănit printr-un tub. Ciudat, nu-i așa? Nu era oare la fel de ciudat ca un băiat de șaptesprezece ani, înalt de aproape doi metri și cântărind 80 de kilograme, să se arunce de la o înălțime de treizeci de metri în apele unui râu adânc, poate, doar de 2,5 metri, cu albia presărată de bolovani? Alexander nu putea să aplice în acest caz legile imuabile ale fizicii, dar ceva îi spunea că nu erau în favoarea lui. Nu era momentul nici să intre în panică, nici să stea pe gânduri. Era conștient că saltul lui putea fi un salt spre moarte. O știa prea bine. O simțea prin toate fibrele și în toți porii. Va avea măcar parte de o moarte rapidă. Își făcu semnul crucii. Dacă va ajunge în Vladivostok, va muri în fiecare zi puțin câte puțin.

Spuse în șoaptă *Doamne, ajută!* și sări din tren doar cu hainele de închisoare pe care le purta.

Treizeci de metri părea o înălțime imensă, dar saltul în gol nu dură mai mult de câteva secunde. Trenul se afla deja pe cealaltă parte a râului când Alexander aterizâ în apă. Sărise cu picioarele înainte, sperând că Volga era suficient de adâncă pentru a-i atenua căderea. Și nu se înșelase, căci era într-adevăr adâncă. Era, de asemenea, foarte rece și avea apele repezi. Curenții puternici îl purtară cam o jumătate de kilometru, timp în care se luptă din greu cu apele ostile ca să ia câte o gură de aer. Când reuși să-și îndrepte privirea spre pod, trenul abia se mai zărea în depărtare. Nu părea să se fi oprit. Nu credea că îl văzuse cineva sărind, cu excepția prizonierului de lângă el, care tot drumul de la Leningrad spre Volga murmurase, cu un rânjet pe buze: „Ești robust, tinere. Stai să vezi ce se alege de tine când o să ajungi în Vladivostok!"

Nu îndrăzni să iasă din apă până când podul nu se pierdu în zare. Se lăsă purtat de curenți, cam cinci kilometri, și apoi, simțindu-se istovit, ieși afară. Era vară, iar hainele ar fi trebuit să se usuce repede. Scoase niște cartofi de pe un ogor, pe care îi mâncă cruzi, se dezbrăcă de haine și, făcându-și un adăpost din frunze și

nuiele (slavă Domnului pentru lucrurile utile pe care le învățase în tabăra de cercetași!), adormi adânc. Când se trezi, hainele îi erau încă umede și îl dureau picioarele. Nu știa cum să-și facă alte haine, așa că aprinse focul, le uscă și le întoarse pe dos, pentru ca cenușiul uniformei de închisoare să nu mai fie atât de pregnant. Se murdări din cap până în picioare cu frunze verzi și noroi, ca să estompeze culoarea, adăugând apoi și niște zeamă de căpșuni, iar când uniforma de închisoare deveni de nerecunoscut, porni din nou la drum, ținându-se cât mai aproape de malul râului.

Alexander străbătu Volga în aval cu barjele și vasele de pescuit, oferindu-și serviciile ca pescar, până când un căpitan de vas îi ceru pașaportul intern. Evită apoi calea apei, preferând să meargă pe uscat, în speranța că avea să-și croiască drum prin munți spre Turcia. Se ferea de pescari și de țărani — știa că, mai devreme sau mai târziu, cineva avea să-i ceară din nou pașaportul intern. I-l luaseră în clipa arestării și i-l înlocuiseră cu un registru de lucru în regim de detenție. Nu putea să-l arate ca act de identitate. Motiv pentru care îl arse.

Drumul înfăptuit de unul singur, fără ajutorul nimănui, era anevoios și lent, reușind să parcurgă doar treizeci de kilometri pe zi sau poate și mai puțin. Se vedea nevoit să-și asume riscul de a călători în căruțe trase de cai, pentru a ajunge ceva mai repede în sud.

O fată de cincisprezece ani, ce lucra pe ogoarele prin fața cărora Alexander trecea într-o bună zi, îl făcu să se oprească din drum suficient cât să-i ceară ceva de băut și un coltuc de pâine, întrebând-o apoi dacă putea să găsească ceva de lucru ca să câștige niște bani. Ea îl luă de mână și îl duse acasă, unde îl prezentă părinților ei ospitalieri și deschiși la inimă. Avea mâna caldă și bătătorită de muncă, părul lung și bogat, în nuanțe de un castaniu-deschis, chipul rotund și trupul seducător și cărnos. Broboane de sudoare îi brăzdau gâtul și brațele, prelingându-i-se pe pieptul fremătător, pe care se odihnea o cruciuliță din aur. Deborda de viață și de tinerețe.

Alexander nu mai ajunse în Georgia. Rămase în Belyi Gor, un sat aflat în apropiere de Krasnodar, lângă Marea Neagră, tot în

Uniunea Sovietică, unde — atras de Larissa, dar și pentru că era august, luna recoltelor — se oferi să lucreze pentru familia Belov. Yefim și Mariţa Belov aveau o fată și patru băieți — Grișa, Valeri, Sașa și Anton.

Soţii Belov nu aveau unde să-l găzduiască în căsuţa lor mică, dar Alexander acceptă bucuros să doarmă în fânul din hambar și să muncească din zori și până în noapte, cu gândul la Larissa. Ea îi zâmbea cu gura până la urechi și cu buzele depărtate, prefăcându-se mereu că își trăgea sufletul. Alexander știa că era doar un șiretlic, dar se lăsă prins în mrejele ei, căci era înfometat și trebuia să-și domolească poftele. Trăia de prea mult timp pe fugă, cu ochii în patru și urechile ciulite. Larissa promitea să-i confere alinarea pe care o râvnea de atâta amar de vreme.

Dar se ferea să-i iasă în cale. Căci nu voia să-i înfrunte pe fraţii ei. Munca brută pe ogoare, unde săpau cartofi, morcovi și ceapă sau unde treierau grâul pentru gospodăriile agricole colective (colhozuri), fără ajutorul animalelor, îi făcuse puternici ca niște tauri, iar traiul alături de sora lor adolescentină, fremătătoare și plină de viaţă îi determina să-i privească bănuitor pe muncitorii sezonieri ca Alexander, care lucrau doar în pantaloni, cu bustul gol, devenind, pe zi ce trecea, tot mai bronzaţi și mai atrăgători. Alexander avea doar șaptesprezece ani, dar arăta, mânca și muncea ca un bărbat. Avea poftele și inima unui bărbat. Larissa vedea prea bine asta. La fel și fraţii săi. Alexander se ferea, așadar, din calea ei. Se oferi să le facă baloturi de fân. Să le taie lemne pentru iarnă. Să le facă o masă mai mare, sperând să-și amintească, din anii copilăriei petrecuţi alături de tatăl său, cum se folosesc fierăstrăul, rindeaua, ciocanul și cuiele. Se oferi să le facă toate aceste lucruri, în speranţa că, astfel, avea să petreacă mai puţin timp pe ogoare și mai mult în hambar.

Dar cu cât Alexander era mai rezervat, cu atât mai îndrăzneaţă devenea Larissa — pe cât de îndrăzneaţă putea să fie o fată de cincisprezece ani, care locuia într-o gospodărie mică, împreună cu părinţii și cei patru fraţi ai ei.

Era sfârșitul lui august în Krasnodarul ars de soare din apropierea Mării Negre. Și într-o după-amiază, pe când făcea baloturi de fân în hambar, observă că raza de lumina ce scălda șopronul se estompase deodată. Întorcându-se, dădu cu ochii de Larissa, care stătea în fața lui.

Alexander ţinea în mâini o furcă, un ghem de sfoară și un cuţit. Ea îl întrebă, în șoaptă, ce făcea. Baloturi de fân, voia să-i răspundă, dar realiză că Larissa cunoștea prea bine răspunsul și nu era nevoie să rostească vreun cuvânt. În alte împrejurări, nu s-ar fi dat în lături. Nici în acel moment nu s-ar fi dat în lături. Dar fata avea să-i provoace necazuri; o simţea în aer.

— Larissa, nu se va sfârși bine, spuse el.

— Nu știu la ce te referi, îi răspunse ea apropiindu-se.

Era desculţă și purta o rochie străvezie.

— E îngrozitor de cald afară. Am venit să mă adăpostesc de arșiţa unei zile toride. N-ai nimic împotrivă, nu-i așa?

Alexander se întoarse cu spatele la ea și se aplecă deasupra fânului.

— Fraţii tăi mă vor ucide.

— De ce-ar face asta? Muncești atât de mult! Te apreciază.

Făcu încă un pas. El îi simţea năduşeala verii. Ea trase aer în piept. Îmbătându-se cu mirosul lui.

— Oprește-te!

Ea mai făcu un pas, apoi se opri. Alexander stea tot cu spatele, dar o văzu cu coada ochiului sărind pe una dintre porţile din lemn ale grajdului.

— Stau cuminte aici și mă uit la tine, o auzi spunând.

O privi și el un timp, apoi se apucă din nou de treabă. Simţea cum cedează sub imperiul dorinţei. „O clipă, doar atât, și m-aș îmbăta cu o dulce alinare. Totul n-ar dura decât o clipă. Nimeni n-ar avea de suferit." Ea se afla suficient de aproape încât îi simţea parfumul ispititor al trupului adolescentin, al părului proaspăt spălat și al respiraţiei seducătoare. Închise ochii.

— Alexander! îl strigă Larissa cu glasul răgușit. Privește! Vreau să-ţi arăt ceva.

Și el se uită cu ochi șovăitori și disperaţi. Ea își ridică încet rochia și își depărtă ușor picioarele. Alexander își înălţă capul și își aţinti privirea între coapsele ei goale. Un suspin îi scăpă printre buze.

— Vino aici, Alexander!

Și se supuse. Dându-i mâinile la o parte, rămase ţintuit între picioarele ei și îi trase rochia peste umeri, dezvăluindu-i trupul gol. Icnind și gâfâind, lacom și ud de năduşeală, își lipi gura de buzele ei, alunecând apoi spre sâni, în timp ce îi mângâia trupul cu degetele, delectându-se cu pielea ei caldă și catifelată. Ea gemea, cu mâinile încleștate pe poarta din lemn... și atunci se auziră râsete de afară. Larissa încercă să-l îndepărteze pe Alexander. El însă nu se clintea.

Larissa îl îmbrânci cu violenţă, sărind de pe poartă, iar Grișa, fratele ei cel mai mare, intră în hambar, spunând:

— Aici erai, Larisska! Te-am căutat peste tot. Pleacă de aici! Nu mai încerca să-l deranjezi pe Alexander! Nu vezi că are treabă de făcut? Du-te la mama! Vrea să știe de ce n-ai adus încă vacile de pe izlaz. Colhoznicii[1] vor veni în curând să ia laptele.

— Mă duc acum, îi răspunse ea trecând pe lângă Alexander.

Grișa plecă primul și, înainte de a se face nevăzută, Larissa se întoarse spre Alexander și îi șopti cu un zâmbet încântător pe buze:

— Data viitoare nu ne va mai întrerupe nimeni și *nicio* parte din trupul tău nu va rămâne neexplorată, îţi promit, Alexander! Apoi îţi voi spune Șura, nu Sașa, ca fratelui meu. Stai să vezi!

Alexander nu se mai gândi la nimic altceva, nici ziua, nici noaptea, stând singur în hambarul său. A doua zi însă, se întâmplă ceva ce-l împiedică să-și dea foc cu mâinile lui. Chipul palid al Larissei. Când se apropie de ea, își ridică mâinile și îi spuse fără să-l privească:

[1] Membru al colhozului, cooperativă agricolă de producție în fosta URSS

— Nu mă simt prea bine.

— Nu-i nimic. O să te fac eu să te simți mai bine.

— Stai cât mai departe de mine, Alexander! insistă ea, respingându-l șovăitoare. Fă-ți o favoare! Stai cât mai departe de mine!

Se apucă, uluit, de treabă. Nu o mai văzu deloc pe parcursul zilei, dar seara, la masă, observă că paloarea Larissei, și mai accentuată acum, era însoțită de febră. Febra se acutiză în seara următoare, urmată apoi, a doua zi, de o erupție de pete roșii pe chip.

— O, nu! exclamară înspăimântați părinții. E bolnavă.

Febra și erupția de pete roșii puseră stăpânire și pe trupul lui Alexander, dar de această dată nimeni nu mai exclamă, cu spaimă în glas, *O, nu!* Cavalerul apocalipsei aducea cu sine tifosul, o boală incurabilă, contagioasă și letală. Durerea de cap, unul dintre simptomele ce prevesteau declanșarea bolii, era atât de cumplită și de nimicitoare, încât, în momentul în care febra atinse 40 de grade Celsius, iar erupția roșie și iritantă îi acoperi toată suprafața corpului, Alexander căzu într-o stare binecuvântată de delir ce-i amorți simțurile și durerea. Frații Larissei zăceau și ei mistuiți de febră, Larissa avea hemoragie, părinții lor erau atinși de delir, iar Larissa se stinse singură. Cu doar câteva zile în urmă, fremăta sub pasiunea mâinilor febrile ale lui Alexander, ca apoi să zacă fără viață în izbă[1], căci erau cu toții mult prea vlăguiți ca să-i sape o groapă, așteptând, la rândul lor, întoarcerea cavalerului apocalipsei. Și nu se lăsă mult așteptat.

În cele din urmă, numai tatăl Larissei, Yefim, și Alexander rămaseră în viață. Nu mai ieșiseră afară de zile întregi, poate chiar de săptămâni. Beau doar apă și se rugau, susținându-se unul pe celălalt. Alexander se ruga, când în engleză, când în rusă, pentru pace, pentru viața părinților săi, pentru America, pentru sănătate, pentru viața lui, pentru Teddy, pentru Belinda, pentru Boston, pentru Barrington, pentru păduri și, în final, pentru moarte, căci nu mai putea să îndure chinul nimicitor al bolii. Îl vedea pe Yefim privindu-l cu ochii săi suferinzi, îi simțea atingerile mâinilor

[1] Căsuță din bârne specifică unor sate rusești

febrile și îl auzea șoptindu-i printre buzele-i sângerânde: „Nu muri, fiule! Nu muri aici! Întoarce-te la părinții tăi! Găsește-ți drumul spre casă! Unde este casa ta, fiule?"

Yefim se stinse și el. Alexander însă supraviețui. După șase săptămâni petrecute în carantină, se refăcu încetul cu încetul. Ca să împiedice răspândirea bolii în întreaga regiune din Caucaz, autoritățile sovietice au ars până în temelii satul Belyi Gor, împreună cu toate cadavrele, căsuțele, hambarele și ogoarele sale. Alexander, care rămăsese în viață, dar nu mai avea identitate, primi o identitate nouă — deveni Alexander Belov, cel de-al treilea fiu al lui Yefim. Când membrii consiliului sovietic îl întrebară cum îl cheamă, cu glasurile înăbușite de măștile pe care le purtau pe față, el răspunse fără șovăire: Alexander Belov. Verificară în registrele din Belyi Gor documentele ce atestau existența familiei Belov și emiseră un nou pașaport intern, care îi permitea să călătorească în Uniunea Sovietică fără teama că ar putea fi arestat pentru că nu avea acte. Primind și permisiunea scrisă a sovietului[1] regional, Alexander se urcă în tren și se întoarse la Leningrad, unde se duse să locuiască împreună cu Mira Belov, sora lui Yefim. Mira îl privea uluită. Din fericire pentru Alexander, nu-i mai văzuse de doisprezece ani pe membrii familiei Belov și, deși își exprimă uimirea față de părul și ochii negri ai lui Alexander, de înălțimea și de constituția lui zveltă („Nu-mi vine să cred cât te-ai schimbat, Sașa. Erai atât de scund, de blond și de rotofei pe când aveai cinci ani"), nu și-l amintea suficient de bine încât înfățișarea lui să-i trezească suspiciuni. Alexander dormea pe hol într-un pătuț care era cu jumătate de metru mai scurt decât el. Mânca împreună cu Mira, cu soțul ei și cu părinții acestuia, încercând să-i deranjeze cât mai puțin cu putință. Avea un plan. Voia să termine școala și apoi să se înroleze în armată.

Nu avea timp pentru amintiri, gânduri și suferințe. Avea o singură misiune — să-și revadă părinții — și un singur țel, un singur

[1] Soviet — în fosta URSS, organ al puterii de stat centrale și locale, format din deputați aleși de către cetățeni

vis și o singură dorință — să plece, într-un fel sau altul, din Uniunea Sovietică.

Un nou prieten, 1937

În ultimele șase luni de liceu, Alexander îl cunoscu pe Dimitri Cernenko. Dimitri, un individ insipid, greu de definit în cuvinte, se ţinea fără încetare după Alexander, punându-i întrebări cu o curiozitate invazivă, uneori supărătoare. Dimitri era ca un căţeluș pe care Alexander nu-l avusese niciodată. Părea inofensiv și singuratic, dornic să aibă un prieten. Era un băieţandru sfrijit, cu părul vâlvoi și chipul rotund. Ochii i se agitau necontenit în orbite, fără să se concentreze mai mult de câteva secunde asupra unui lucru sau a unei persoane. Dar felul în care îl privea pe Alexander, cu gura căscată și cu o privire plină de o veneraţie slugarnică, îl amuza. Dimitri devenea ușor ţinta glumelor și a chicotelilor. Făcea singur haz de faptul că, în timpul unei curse, ajungea mereu ultimul la linia de sosire, nu reușea niciodată să înscrie vreun gol la fotbal și cădea adesea din copaci.

De câteva ori însă, Alexander îl văzu pe Dimitri bruscându-i, în curtea școlii, pe băieţii mai mici și, în momentul în care încercă să-l determine să se alăture și el jocului, agasând împreună un băiat împietrit de spaimă, Alexander îl trase deoparte și îl mustră. Dimitri își ceru scuze și nu-i mai necăji pe colegii mai mici. Alexander atribuia acest comportament faptului că Dimitri nu se bucurase niciodată de aprecierea celor din jur, astfel că îl iertă, cum îi iertă și replicile răutăcioase aruncate fetelor („Ce fund apetisant are! Hei, fund apetisant, ce faci?") Alexander îi corecta greșelile cu răbdare și tact, iar Dimitri se dovedea un elev sârguincios, modelându-și comportamentul atât cât îi stătea în putinţă, deși lecţiile lui Alexander nu reușeau să-l înveţe să marcheze goluri la fotbal, să ajungă primul la linia de sosire în timpul unei curse sau s-o asculte pe o fată care-i vorbea despre părul ei fără să afișeze pe chip o grimasă plictisită. În alte privinţe însă, Dimitri își însuși

lecţiile. Şi râdea cu poftă la toate glumele lui Alexander, lucru care le pecetlui prietenia.

Dimitri manifesta un interes aparte faţă de accentul lui Alexander, dar el îi ocolea întrebările. Nu avea încredere în Dimitri, cum nu avea încredere în nimeni. Cu excepţia trecutului său petrecut în America, Alexander şi Dimitri abordau numeroase subiecte: politica comunistă (despre care vorbeau cu glasuri şoptite şi în termeni batjocoritori), relaţiile cu fetele (la care Dimitri nu avea nicio experienţă) şi traiul alături de părinţii lor.

Şi aşa, într-o după-amiază, în timp ce mergeau spre casă, Dimitri îi mărturisi că tatăl lui era paznic la una dintre închisorile din oraş — şi nu la orice închisoare, ci (îi şopti cu emfază) la *Centrul de Detenţie*, cea mai înspăimântătoare temniţă din Leningrad. Îi spuse asta — Alexander o ştia prea bine — deoarece poziţia importantă a tatălui său îi conferea, în ochii prietenului său, un statut aparte. Şi nu se înşelă, căci, din clipa aceea, Alexander îl privi cu alţi ochi pe Dimitri.

Văzu deodată o portiţă în calea destinului — posibilitatea de a afla ce se întâmplase cu părinţii săi. Acest lucru se dovedi suficient ca să-l determine să treacă peste neîncrederea faţă de oameni şi să-i mărturisească lui Dimitri despre originile lui americane. Îi împărtăşi întregul adevăr despre trecutul şi despre viaţa sa şi îl rugă să-l ajute să-i găsească pe Harold şi pe Jane Barrington. Dimitri îi spuse, cu ardoare în ochi, că avea să-l ajute bucuros, iar Alexander îl strânse recunoscător în braţe, spunându-i: „Dima, dacă mă ajuţi, îţi jur că îţi voi fi prieten pentru totdeauna şi voi face orice pentru tine".

Bătându-l uşor pe spate, Dimitri îi răspunse că nu era nevoie să-i mulţumească — avea să-l ajute pentru că erau cei mai buni prieteni, nu-i aşa?

Iar Alexander încuviinţă.

Câteva zile mai târziu, Dimitri îi aduse vestea despre mama lui — era „închisă fără drept de corespondenţă".

Alexander își aminti de babușka Tamara și de soțul ei. Știa prea bine ce însemna asta. Își păstră cumpătul în fața prietenului său, dar în noaptea aceea vărsă lacrimi amare pentru mama lui.

Cu ajutorul tatălui lui Dimitri, reușiră să intre cinci minute în Centrul de Detenție, sub pretextul că îi făceau acestuia o vizită și întocmeau un raport pentru școală despre progresul statului sovietic în lupta împotriva agitatorilor străini și a trădătorilor cauzei socialiste.

Alexander îl văzu pe tatăl său, timp de câteva minute, într-o zi absurd de caldă și de senină. Realmente, câteva minute. Sperase să fie zece; măcar două între patru ochi. Obținu doar două, în compania lui Dimitri, a tatălui lui Dimitri și a unui alt paznic. Nicio clipă de intimitate pentru Harold și Alexander Barrington.

Alexander repetase cuvintele pe care voia să i le spună tatălui său până când i se întipăriseră în memorie și nimic — nici teama, nici neliniștea — nu avea să i le mai șteargă.

„Tată!" voia să-i spună. „Cândva, pe când aveam doar șapte ani, am mers împreună — tu, eu și mama — în Revere Beach. Îți mai amintești? Am înotat până când dinții au început să-mi clănțăne în gură, am făcut împreună un banc de nisip și am așteptat să-l spele valurile oceanului. Soarele ne-a ars cumplit în orele petrecute pe plajă. Apoi ne-am dat — de trei ori — în *montagne russe* și am mâncat vată de zahăr și înghețată până m-a durut stomacul. Tu miroseai a nisip, a apă sărată și a soare și mi-ai spus, ținându-mă de mână, că și eu miroseam a mare. A fost cea mai fericită zi din viața mea — o zi pe care tu mi-ai dăruit-o și pe care o voi reține de fiecare dată când voi închide ochii. Nu-ți face griji pentru mine! O să mă descurc — aici, acolo, oriunde. Nu-ți face griji pentru nimic!"

Dar nu reuși să rămână singur cu tatăl său nici măcar o clipă ca să-i spună aceste cuvinte, în orice limbă, și nu credea că Harold putea să-i ghicească gândurile, cu ochii împăienjeniți de lacrimi. Alexander se temea că tatăl său avea să-și trădeze sentimentele, atrăgând atenția paznicului. Din fericire, el nu căuta însă subterfugii.

Harold făcu primul pas, vorbind în engleză, cu puţin ajutor din partea lui Alexander.

— Prizonierul ar putea să ne spună ceva în engleză? îl întrebase pe paznic.

Acesta încuviinţă, mârâind:

— Bine. Dar foarte scurt. N-am timp de pierdut.

— O să spun ceva în engleză, zise Harold. Câteva versuri din Kipling.

Şi, apucându-l pe Alexander de mâini, începu să recite cu glas suficient de puternic cât să dea viaţă cuvintelor:

— *Dacă suporţi să-ţi vezi vorba sucită/ De şarlatan, ce-ţi spurcă al tău rost/ De poţi ca munca vieţii, năruită/ Fiule, s-o faci de la-nceput precum a fost...*[1]

Alexander îl auzi clar şi răspicat.

Ţinându-l în continuare de mâini, cu ochii înecaţi în lacrimi, Harold îi şopti:

— *Cum n-am murit eu în locul tău! Absalom, fiul meu, fiul meu!*[2]

Alexander se retrase, fără să spună vreun cuvânt, clipind iute. La capătul celor câtorva minute petrecute în celula din beton, eforturile de a-şi păstra cumpătul îl costaseră scump: un dinte spart şi nemurirea sufletului. *Te iubesc*, îi murmură tatălui său, apoi uşa se închise în urma lor.

— Acela e tatăl tău? îl întrebă Dimitri, mergând cu paşi repezi ca să-l prindă pe Alexander din urmă. Nu semeni prea mult cu el, din fericire.

— Da, semăn mai mult cu mama, îi răspunse el, cu dinţii încleştaţi.

— Şi ce ţi-a spus? A meritat efortul?

— N-a spus prea multe.

— Dar ce-a spus în engleză?

— A recitat câteva versuri din poezia *Dacă* a lui Rudyard Kipling. O ştii?

[1] Poezia *Dacă* de Rudyard Kipling, traducere de Dan Duţescu

[2] *Vechiul testament*, A doua carte a lui Samuel 18:33

— Am citit-o cu mult timp în urmă la școală, răspunse Dimitri, ridicând din umeri. Dar nu m-a impresionat. Vrei să spui că, dintre toate lucrurile pe care ar fi putut să ţi le spună, lucruri personale, a preferat să-ţi recite niște versuri scrise de un imperialist mort?

— *Dacă* este o poezie foarte frumoasă.

Dimitri nu se mai dezlipi apoi de lângă Alexander, lucru care însă nu îl deranjă, căci avea nevoie de un prieten.

Nu îi luă mult timp lui Dimitri să conceapă planuri prin care să fugă amândoi din Uniunea Sovietică. De vreme ce planurile lui îi oglindeau propriile idei, Alexander nu vedea niciun motiv pentru care să-i pună stavilă. Și nu vedea niciun motiv pentru care nu l-ar fi luat pe Dimitri cu el. Doi soldaţi se pot lupta mai bine decât unul singur, se pot acoperi unul pe celălalt și se pot apăra reciproc. Cel puţin, așa își imagina Alexander. Că Dimitri putea fi camaradul lui de arme. Că Dimitri l-ar putea apăra.

Alexander era însă înzestrat cu o răbdare de fier. Dimitri nu cunoștea această noţiune. Alexander știa că avea să li se ivească și momentul prielnic. Plănuiau să meargă cu trenul până în Turcia, să străbată Siberia pe timp de iarnă și să traverseze apoi Strâmtoarea Bering. Își îndreptară apoi atenţia spre Finlanda și traseră concluzia că era cea mai apropiată și cea mai accesibilă cale.

Alexander se ducea la bibliotecă în fiecare săptămână ca să vadă dacă volumul lui Pușkin se mai afla la locul lui. Dacă îl verifica cineva? Dacă îl lua cineva? Avea senzaţia că banii lui nu erau în deplină siguranţă.

După ce absolviră liceul, Alexander și Dimitri se hotărâră să se înroleze în programul de trei luni organizat de Școala de Ofiţeri din cadrul Armatei Roșii. Ideea îi aparţinea lui Dimitri. Credea că astfel vor reuși să impresioneze fetele. Alexander considera că astfel vor avea mai multe șanse să ajungă în Finlanda dacă se va declanșa un război între Uniunea Sovietică și Finlanda, lucru cât se poate de verosimil: Rusia nu era deloc încântată să aibă un dușman, cu care se războise adesea de-a lungul istoriei, la doar

douăzeci de kilometri de Leningrad, cel mai mare oraș al Rusiei, fără îndoială.

Programul Școlii de Ofițeri întrecea orice închipuire. Brutalitatea instructorilor, antrenamentele istovitoare și umilințele suferite fără încetare erau menite să te îngenuncheze și să-ți frângă spiritul înainte de izbucnirea războiului. Umilințele erau mai greu de îndurat decât antrenamentele desfășurate în frig și ploaie. Dar cel mai greu era să te trezești în toiul nopții, după antrenamente, și să fii obligat să stai ore în șir în picioare din cauza vreunui idiot de cadet, pedepsit pentru că uitase să-și lustruiască ghetele.

Școala de Ofițeri îl învăța pe Alexander ce însemnau imperfecțiunea, autoritatea și respectul. Îl învăța să-și țină gura, să păstreze curățenia impecabilă în dulap, să fie mereu punctual și să spună *Da, domnule* când voia, de fapt, să spună *Du-te dracului!* Învăța, de asemenea, că era mai puternic, mai ager și mai iute decât ceilalți cadeți, mai pedant, mai calm în situații de criză și mai curajos.

Învăța că vorbele menite să-l tulbure nu aveau nicio putere asupra lui.

După experiența dualității aplicate în Școala de Ofițeri — voiau să te transforme într-un adevărat soldat, frângându-ți fără milă spiritul —, Alexander se bucura că nu făcea încă parte din rândurile armatei: refuza să se gândească ce avea să îndure atunci.

Și apoi Dimitri pică examenele de absolvire.

— Îți vine să crezi? Ce nenorociți pot să fie! După ce-am trecut prin tot infernul ăsta, mă resping! Ce e rahatul ăsta? Mă gândesc să-i scriu comandantului o scrisoare. Cine e comandantul Școlii de Ofițeri, Alexander? Vezi scrisoarea asta? Îmi spun că încarc și descarc arma mult prea încet, că mă târăsc pe burtă cu lentoarea unui șarpe și că, în timpul simulărilor de luptă, n-am păstrat tăcerea și nici nu mi-am dovedit calitățile de lider necesare unui ofițer. Uite ce scriu: mă invită să mă înrolez în rândul soldaților. Dar dacă nu sunt în stare să-mi încarc arma suficient de repede ca să fiu ofițer, de ce-aș fi bun ca soldat?

— Poate că standardele sunt diferite pentru ofițeri față de soldații de rând.

— Cum să nu! Trebuie să fie mai aspre pentru soldații frontovik. Doar se află în prima linie a frontului. Mă resping din rândul ofițerilor, unde aș fi putut să stau în spate, cât mai departe de pericole, ca să mă arunce în primele linii ale frontului?! Nu, mulțumesc, spuse Dimitri ridicându-și privirea spre Alexander. Tu ai primit vreun răspuns?

Îl primise, firește, și îl informau că obținuse gradul de sublocotenent, dar nu credea că Dimitri ar fi fost încântat să audă vestea. Nici minciuna nu era o alternativă salutară. Așa că îi mărturisi adevărul.

— Dar e o prostie, Alexander! S-au dus naibii planurile noastre! Cum ne mai putem ajuta acum — tu ca ofițer și eu ca soldat? Am găsit! exclamă apoi, lovindu-se cu palma peste frunte. Mi-a venit o idee grozavă! Îți rămâne doar un singur lucru de făcut. Ai înțeles deja?

— Nu, n-am înțeles.

— Trebuie să respingi gradul de sublocotenent. Spune-le că te simți onorat și recunoscător, dar că te-ai răzgândit! Te vor înrola ca soldat în doar câteva zile și vom face parte din aceeași unitate. Vom reuși apoi să fugim împreună când ni se va ivi ocazia, continuă el, cu un zâmbet larg pe buze. Și când te gândești că pentru o clipă am crezut că totul e pierdut și că planurile noastre sunt zadarnice!

— Stai puțin! spuse Alexander privindu-l pieziș. Ce vrei să fac, Dima?

— Să refuzi gradul de ofițer.

— De ce-aș face asta?

— Ca să ne ducem planurile la bun sfârșit.

— Dar nu s-a schimbat nimic. Ca sublocotenent, mă aflu în fruntea unei unități militare alcătuite din mai multe detașamente din care faci parte și tu. Vom ajunge împreună în Finlanda, indiferent ce se va întâmpla. O să vezi.

— Dar la ce bun dacă nu suntem în același detașament? Așa am plănuit lucrurile, Alexander.

— Am plănuit să devenim amândoi ofițeri. Nu simpli soldați.

— Bine, dar planurile s-au schimbat acum. Trebuie să fim amândoi fiexibili.

— Da. Dar dacă vom fi amândoi simpli soldați, niciunul din noi nu va mai avea putere.

— Dar cine a vorbit de putere? Cine vrea putere? Tu? îl întrebă Dimitri, privindu-l printre gene.

— Nu vreau putere, răspunse Alexander. Vreau să fiu într-o poziție favorabilă pentru amândoi. Dacă unul din noi este ofițer, acest lucru ne oferă mai multe oportunități ca să ajungem unde ne dorim. Trebuie să recunoști asta. Dacă situația ar fi fost invers, iar eu aș fi picat examenele, dar tu ai fi devenit ofițer, mi-aș fi dorit să-ți păstrezi gradul. Căci ai fi putut să ne fii de mare ajutor.

— Da, răspunse încet Dimitri, dar n-am ajuns ofițer, nu-i așa?

— Ai avut ghinion, Dima, spuse Alexander. Nu mi-aș mai bate capul cu asta.

— Nici nu cred că o să mai pot să-mi bat capul, răspunse Dimitri, de vreme ce o să devin bătaia de joc a tuturor.

Alexander nu mai spuse nimic.

— Cred că ar fi mai bine dacă am fi amândoi în același detașament, continuă Dimitri, rupând tăcerea.

— Nu există nicio garanție că am ajunge amândoi în același detașament, spuse Alexander. Pe tine te vor trimite în Karelia, iar pe mine în Crimeea...

Se opri, lăsând cuvintele suspendate în aer. Era absurd. Nici prin cap nu-i trecea să refuze gradul de ofițer. Dar privind expresia din ochii lui Dimitri, umerii aduși de spate și grimasa de pe buzele acestuia, Alexander văzu prima fisură a prieteniei lor. „Material" sovietic de proastă calitate, își spuse el, continuând să-l convingă pe Dimitri că lucrurile aveau să fie în favoarea lor.

— Dima, gândește-te la avantajele pe care le vei avea în armată dacă voi face parte din rândul ofițerilor! Mâncare mai bună. Țigări mai bune. Votcă mai bună. Misiuni mai bune.

Dimitri îl privea sceptic.

— Sunt aliatul și prietenul tău, iar poziția mea îmi va permite să te ajut.

Dimitri îl privea în continuare la fel de sceptic.

Și pe bună dreptate, căci, în ciuda promisiunilor lui Alexander, viața nu era deloc ușoară pentru Dimitri. Era însă *considerabil* mai ușoară pentru Alexander, fără doar și poate. Ocupa camere mai bune, mânca mai bine, se bucura de anumite privilegii și libertăți, era plătit mai bine, primea arme mai bune, avea acces la informații militare secrete, iar femeile roiau în jurul lui la clubul ofițerilor. Avantajul lui Dimitri îl constituia faptul că Alexander era *într-adevăr* superiorul lui la garnizoana din Leningrad, între ei aflându-se doi sergenți și un caporal. Se dovedi însă un avantaj îndoielnic în momentul în care Alexander țipă la Dimitri pentru că nu menținea ordinea în timpul unui marș militar, iar Dimitri se făcu mic sub imperiul ordinelor sale. Știa că fie avea să dea în continuare ordine tuturor soldaților aflați în subordinea lui, inclusiv prietenului său, lucru inacceptabil în opinia acestuia, fie nu avea să mai dea ordine nimănui, lucru inacceptabil în viziunea Armatei Roșii.

Alexander îl transferă pe Dimitri într-o altă unitate, sub comanda locotenentului Serghei Komkov, unul dintre ofițerii cu care împărțea garnizoana, distrugând pentru totdeauna relația dintre ei.

— Belov, ar trebui să fii sfârtecat în mii de bucățele, spuse într-o seară Komkov, un bărbat scund, îndesat și aproape chel, în timp ce jucau cărți. Ce-a fost în capul tău când m-ai rugat să-l iau pe Cernenko în subordinea mea? E cea mai smiorcăită muiere ce mi-a fost dat s-o văd vreodată! E doar un simulacru de soldat! Până și sora mea e mai curajoasă. Nu e în stare să facă nimic cum trebuie, dar nu-i place să-i spui ce să facă. N-am putea să-l trimitem în fața curții marțiale pentru lașitate?

— Hai că e băiat bun! răspunse Alexander râzând. Își va dovedi valoarea în luptă.

— Termină cu tâmpeniile, Belov! Ne va aduce pieirea tuturor în luptă.

Și fetele intră în scenă, 1939

Când începură să frecventeze cluburile, Alexander începu să iasă cu o fată, Luba, pierzându-și treptat interesul pentru alte fete. Apoi Dimitri își manifestă și el interesul pentru Luba, iar Alexander încuviință și se îndepărtă. Luba se simți rănită, iar Dimitri se jucă un timp cu ea, apoi o părăsi.

Și povestea se repetă de câteva ori. Alexander nu se supără; putea oricând să găsească alte fete. Încercă să scape de Dimitri, lăsându-l să meargă singur în barul Sadko, în timp ce el se ducea la clubul ofițerilor. Acest lucru nu era însă pe placul lui Dimitri, deoarece el nu avea acces la clubul ofițerilor. Așa că Alexander continuă să se ducă la Sadko, împreună cu Dimitri, prefăcându-se că nu manifesta interes pentru vreo fată anume. Și chiar așa și era. Căci îi plăceau toate femeile.

Sveta voia să stea numai deasupra, fără să fie atinsă.

Olgăi îi plăcea să fie mângâiată. Numai mângâiată.

Milla vorbea prea mult despre comunism și economie.

Lena vorbea prea mult. Punct.

Cu Isabel se întâlni de două ori, iar la a treia întâlnire îl întrebă dacă voia să se însoare.

Dina îi spuse că îl plăcea mai mult decât pe ceilalți bărbați pe care îi cunoscuse, dar o găsi în curând în brațele lui Anatoli Marazov.

Maia avea numeroase preferințe, iar Alexander i le satisfăcu pe toate. Apoi îi reproșă că nu-i păsa de nimeni, cu excepția lui însuși.

Megan vorbea tot timpul cât îi explora trupul cu gura.

Nina vorbea tot timpul cât Alexander îi explora trupul cu gura.

Nadia voia să joace cărți — nu înainte și nici după, ci în loc de...

Kira acceptă s-o facă numai dacă participa și Ella, cea mai bună prietenă a ei.

Zoe se dovedi îndrăzneaţă, dar totul se încheie după doar cincisprezece minute.

Maşa se dovedi şi ea îndrăzneaţă, şi partida se încheie după două ore.

Marisei îi plăcea să-l audă vorbind. Martei nu.

Sofia accepta totul atât timp cât ea nu trebuia să facă absolut nimic.

Sonia era o fată nostimă până când, într-o sâmbătă seara, se dovedi că nu mai era deloc nostimă, vărsând lacrimi amare şi simţindu-şi inima frântă.

Lara îl întrebă dacă omorâse vreodată vreun om.

Zenia îl întrebă dacă voia să aibă copii.

Apoi le pierdu şirul şi le uită numele.

Continua să le caute şi să le exploreze trupurile, dorindu-şi cu ardoare să stabilească o legătură cu ele. Apoi pleca mai departe. Şi îşi continua căutările — noaptea, în serile de vineri, de sâmbătă şi de duminică, dar şi în serile când făcea de strajă, prea puţin ziua, spre dezamăgirea lui, căci îi plăcea să le privească plutind pe culmile plăcerii.

Începu apoi să se retragă în cochilia lui, deşi le căuta în continuare prezenţa şi îmbrăţişările. O făcea însă cu resemnare, cu detaşare şi indiferenţă. Iar dorinţele şi afecţiunea lor creşteau inexplicabil cu fiecare zi care trecea.

Tot mai multe fete îi căutau compania, dorindu-şi să se plimbe împreună pe Nevski Prospekt, să-l ţină de braţ, să-l strângă de mână, să-i mulţumească şi să-l revadă în următorul sfârşit de săptămână, când avea să se plimbe deja cu altă fată... cu alte trei fete. Tot mai multe voiau ceva de la el — ce anume, nu ştia şi nici nu putea să le ofere.

— Vreau mai mult, Alexander, îi spuneau ele. Vreau mai mult.

— Crede-mă, ţi-am oferit tot ce am! le răspundea el.

— Nu, vreau mai mult.

— Îmi pare rău, dar nu pot să-ţi dau ce-ţi doreşti, le spunea cu glas rece şi resemnat, în drum spre casă. Doar atât pot să-ţi ofer.

Cu toate acestea, de fiecare dată când privea o fată, o saluta, o atingea și o săruta, se întreba dacă nu era ea cea *aleasă*. „Le-am cunoscut pe toate. Oare am scăpat-o printre degete? A apărut și a dispărut și eu nici măcar n-am știut?"

Uneori însă, printre vise, înainte de a se lăsa cuprins de pătura neagră a nopții, sub stele sau în tren, în barje sau în căruțe, Alexander vedea hambarul și îi simțea mirosul Larissei. Îi auzea respirația încărcată de dorință și se simțea copleșit de regret pentru un lucru pierdut, pe care nu credea că avea să-l mai regăsească vreodată.

13

Masa la familia Sabatella, 1943

Într-o duminică, pe la sfârșitul lui octombrie, Tatiana acceptă în cele din urmă să ia masa acasă la Vikki. Familia Sabatella locuia în Mica Italie, la colțul străzilor Mulberry și Grand.

Când intrară pe ușă, Tatiana auzi un glas răsunător strigând:

— Gelso-mi-naa!

Din bucătărie, își făcu apariția o femeie mică de statură și corpolentă, cu părul negru și pielea arsă de soare.

— Ai spus că veniți acum trei ore.

— Îmi pare rău, bunico. Tania nu terminase... ce avea de făcut la spital. Tania, ea e bunica mea, Isabella, iar acesta este băiețelul Taniei, Anthony.

Isabella o îmbrățișă călduros, apoi luă băiețelul în brațe, cu mâinile murdare de făină, și îl duse în bucătărie, unde îl întinse pe masă. Dacă nu avea să-i sară în ajutor, Isabella avea să-l prefacă pe Anthony într-o gogoșică.

— *Gelsomina?* o întrebă încet Tatiana pe Vikki, în timp ce beau un pahar de vin în bucătărie.

— Nu întreba! Înseamnă iasomie. E ceva legat de mama mea moartă.

— Mama ta n-a murit! strigă Isabella, dezmierdând pruncul. E în California.

— Da, e în California, explică Vikki. Asta înseamnă purgatoriu în italiană.

— Încetează! Doar știi prea bine cât e de bolnavă!

— Mama ta e bolnavă? întrebă Tatiana în șoaptă.

— Da, răspunse Vikki tot în șoaptă. E *dusă* cu capu'.

— Încetează, copilă nesuferită ce ești! ripostă Isabella, zâmbindu-i lui Anthony.

— Le-am atras atenţia să nu te întrebe sub nicio formă de tatăl băieţelului, spuse Vikki. Am făcut bine?

— Ai făcut foarte bine, răspunse ea.

Tatianei îi plăcea apartamentul — era spaţios și confortabil, cu ferestre mari, biblioteci înalte și mobilier impunător. Culoarea ce domina însă întreaga locuinţă o tulbura ușor, căci totul — de la covoare la pereţi și de la stucaturi la draperii — era zugrăvit în nuanţa vinului roșu din pahar.

În salonul stacojiu ca vinul de Burgundia, făcu cunoștinţă cu Travis, soţul Isabellei, un bărbat mic, slab și mult mai calm decât soţia lui furtunoasă.

— Când l-am cunoscut pe Travis, bunicul lui Vikki... spuse Isabella la masă, ţinându-l pe Anthony într-o mână și servind-o pe Tatiana cu o porţie de lasagna. Vikki, dă-i pâine și salată Taniei și toarnă-i și niște vin, pentru numele lui Dumnezeu! Nu mai sta acolo ca o statuie! Ce spuneam? Când l-am cunoscut pe Travis...

— Ai mai spus-o o dată, femeie, interveni Travis, privind-o pe Tatiana și scărpinându-și stânjenit capul chel, de parcă și-ar fi cerut scuze.

— *Prego*, nu mă întrerupe! Când te-am cunoscut, erai pe cale să te însori cu mătușa mea, Sophia.

— Dar nu-mi spune *mie*! *Eu* cunosc povestea. Spune-i-o *ei*!

— Aha! murmură Tatiana cu gura plină, delectându-se cu o porţie de salată și cu o bucată de pâine și lăsând discuţia să curgă în voie.

— Sora mai mică a mamei mele, continuă Isabella. Eu și Travis ne-am cunoscut într-un orășel din Italia. Lângă Florenţa. Știi unde e Florenţa?

— Da, răspunse Tatiana. Mama soţului meu era din Italia.

— Mama m-a trimis să-l întâmpin pe Travis la gară. Căci n-ar fi reușit niciodată să găsească singur drumul spre casa noastră.

Locuiam în adâncul văii dintre munți. Mama m-a trimis astfel să-l întâmpin și să-l aduc acasă, unde îl aștepta Sophia.

— Bunico, cu ajutorul tău, nu și-a mai găsit *niciodată* drumul, spuse Vikki.

— Taci din gură, copila mea! Aveam de străbătut vreo zece kilometri până acasă. După nici doi kilometri, știam că nu voi mai putea trăi nici măcar o zi fără el. Ne-am oprit la o tavernă din partea locului ca să bem niște vin. Nu obișnuiam să beau. Eram prea mică — aveam doar șaisprezece ani, dar Travis mi-a oferit niște vin din paharul lui. Am băut amândoi din același pocal...

Isabella zâmbi și se întoarse spre Travis, care mânca lasagna, prefăcându-se că nu-i dădea ascultare.

— Nu știam ce să facem, continuă apoi. Mătușa mea avea douăzeci și șapte de ani, ca și Travis. Urmau să se căsătorească, nu exista altă cale. Stăteam în taverna împrejmuită de dealurile din preajma Florenței, fără să știm pe ce drum s-o apucăm. Știi ce-am făcut până la urmă? întrebă ea înghiontindu-l pe Travis, care scăpă furculița din mână și bombăni nemulțumit. Nu ne-am mai dus acasă. Hai să mergem la Roma! ne-am spus apoi. O să le dăm de veste familiilor noastre de acolo. Dar, în loc să luăm un tren spre Roma, am plecat la Napoli, iar de acolo ne-am urcat la bordul unui vas și am pornit spre Ellis Island. Am ajuns aici în 1902. Doar cu hainele de pe noi.

— Mătușa ta te-a iertat? o întrebă Tatiana, scrutându-i pe amândoi cu ardoare.

— Nu m-a iertat nimeni, răspunse Isabella.

— Mama ei nu-i scrie nici în ziua de astăzi, spuse Travis cu gura plină.

— A murit, Travis. Cum ar putea să-mi mai scrie acum?

— Alexander, de cât timp o iubești pe sora mea? întreabă Dașa, flămândă și mistuită de boală.

— N-am iubit-o niciodată, răspunde el. Pe tine te iubesc. Știi prea bine ce e între noi.

— Ai spus că, în vară, când vei obține o permisie, vei veni în Lazarevo și ne vom căsători, spune Daşa într-un acces de tuse.

— Da. Voi veni în Lazarevo în permisie și ne vom căsători, îi răspunde Alexander Dașei, sora Tatianei.

Tatiana își lăsă capul în pământ și își împleti degetele în poală.

— Am născut două fiice în America, își reluă Isabella firul povestirii. Travis voia un băiat, dar Dumnezeu a hotărât altceva, continuă ea, oftând adânc. Am încercat să avem și un băiat. Am suferit trei avorturi.

Isabella îl privea cu atâta ardoare pe Anthony, încât Tatiana voia să-l țină din nou în brațe, de parcă dorința rivaliza cu posesiunea.

— În 1923, fiica noastră mai mare, Annabella, a născut-o pe Gelsomina...

— Și m-a botezat *Viktoria*, interveni Vikki.

— Ce știe ea? spuse Isabella ignorând-o. Ce nume e ăsta Viktoria? Italian? Nici vorbă. Fiica noastră mai mică, Francesca, locuiește în Darien, Connecticut. Vine să ne vadă o dată pe lună. Este căsătorită cu un bărbat cumsecade. Nu au copii încă.

— Bunico, mătușa Francesca are treizeci și șapte de ani. Nimeni nu mai face copii la vârsta asta, declară Vikki.

— Ne era scris să avem și un băiat, spuse Isabella, cu lacrimi în glas.

— Nu e adevărat, interveni Travis. Dacă ne-ar fi fost scris să-l avem, l-am fi avut. Acum dă-i băiatul mamei sale și treci la masă, femeie!

— Tania, cine are grijă de el cât ești la muncă? întrebă Isabella, dându-i-l cu regret pe Anthony.

Tatiana îl luă recunoscătoare în brațe și îl ținu strâns la piept, înainte de a se apuca să mănânce din nou.

— Îl iau cu mine când nu doarme, iar dacă doarme, îl mai las în grija refugiaților sau a soldaților.

— Nu e o soluție prea bună, spuse Isabella. Dacă vrei, pot să am eu grijă de el.

— Îți mulțumesc, răspunse Tatiana. Dar nu cred că aș putea să...

— Aș putea să-l iau eu de la Ellis Island. Și să ți-l aduc când îți termini treaba.

— Isabella! o strigă Travis. Nu e fiul tău, indiferent cât ți-ai dori să fie. Mănâncă acum, pentru numele lui Dumnezeu!

— O să mă gândesc la propunerea ta, spuse Tatiana zâmbind. Vă puteți considera norocoși pentru că vă aveți unul pe celălalt. E o poveste minunată.

— Tu ești norocoasă pentru că soarta ți-a hărăzit un băiețel minunat, spuse Isabella.

— Așa e, răspunse Tatiana.

— Spune-ne, unde e familia ta?

Tatiana șovăi.

— Ai mamă, copila mea?

— Am avut, răspunse ea.

— Dar tatăl tău?

— A murit și el.

— Mai ai frați sau surori?

— Am avut. Sunt morți cu toții.

— Bunici?

— Și ei au murit, răspunse Tatiana clătinând din cap.

Isabella și Travis încetară să mai mănânce. Vikki o privea fără să clipească.

— Cu doi ani în urmă, nemții au asediat Leningradul. N-am mai avut ce să mâncăm.

Tăcerea se așternu în cameră.

E 23 iunie 1940 — ziua de naștere a Tatianei și a lui Pașa. Împlinesc șaisprezece ani, iar familia Metanov sărbătorește aniversarea celor doi frați gemeni la dacha *lor din Luga. Împrumutaseră o masă și o așezaseră afară, în curtea împrejmuită cu arbuști, căci nu e loc pe prispă pentru toți cei șaptesprezece oameni — cei șapte membri ai familiei Metanov, sora tatălui, soțul și nepoata, babușka Maia și cei șase membri ai familiei Iglenko. Tatăl adusese caviar negru de la Leningrad și sturion afumat. Adusese și hering cu cartofi și ceapă, iar*

mama făcuse ciorbă cu borș și cinci feluri de salată rusească. Verișoara Marina făcuse plăcintă cu ciuperci, Dașa făcuse plăcintă cu mere, bunica din partea tatălui îi făcuse choux à la creme, *babușka Maia îi pictase un tablou, iar tatăl îi adusese și niște ciocolată din oraș, pentru că știe că Tatiana adoră ciocolata. Ea poartă rochia albă cu trandafiri roșii. Singura rochie frumoasă pe care o are. I-o adusese tatăl ei din Polonia cu doi ani în urmă. E rochia ei preferată.*

Beau votcă cu toții, cu excepția Tatianei, până când abia mai reușesc să țină paharul în mână. Povestesc anecdote rusești, cu tentă politică, și mănâncă până plesnesc. Tatăl cântă la chitară melodii populare rusești și, în curând, îl acompaniază cu toții, chiar dacă nu-și mai amintesc nici versurile, nici muzica.

De-ai ști
Cât îndrăgesc
Aceste nopți la Moscova...

— Când o să împliniți optsprezece ani, Tania, îi spune tatăl ei, o să închiriez, pentru tine și pentru Pașa, o sală de banchet la hotelul Astoria, unde vom organiza o petrecere în adevăratul sens al cuvântului, nu ca aceasta de acum.

— Dar pentru mine n-ai organizat o asemenea petrecere, spune Dașa, care împlinise optsprezece ani cu cinci ani în urmă.

— Vremurile erau grele în 1935, răspunde tatăl. Aveam atât de puțin. Acum însă lucrurile stau mult mai bine și vor sta și mai bine peste doi ani. Voi ridica paharul și în cinstea ta la Astoria, Dașa, bine?

Tania abia așteaptă să împlinească optsprezece ani ca să se bucure de încă o zi ca cea de astăzi. În aerul cald al nopții, plutesc miresme de liliac și flori de cireș, greierii cântă ametitor, iar țânțarii stau, parcă, la distanță. Fratele și sora ei o țintuiesc pe iarbă și o gâdilă fără milă, până când Tania începe să țipe și să-i roage să înceteze, căci își strică rochia, în timp ce adulții ridică iar paharele, cu mâini tremurătoare, iar tatăl începe să cânte din nou la chitară. Glasul lui șovăitor, înecat în aburii alcoolului, poartă printre arbuști, printre urzici și flori albe

de cireş versurile tânguitoare despre Leningrad scrise de Alexandr Vertinski[1]*:*

Cuvinte dulci şi de prisos
Plutind pe aripi de vânt...
Grădina de Vară, Fontanka şi Neva...
De ce-aţi poposit aici, cuvinte trecătoare?
Aici, printre vâltoarea oraşelor
Şi a apelor străine ce clipocesc la mal.

[1] Alexandr Vertinski (1889–1957) — cântăreţ, poet, compozitor, artist de cabaret şi actor rus

14

Închisoarea din Volhov, 1943

Slonko era mort, dar soarta lui Alexander era la fel de îndoielnică. Fusese transferat în Volhov, unde avea să înfrunte o altă șleahtă de idioți, mult mai răi și mai primejdioși. Trăia sentimente contradictorii după ce aflase că Tatiana scăpase din ghearele Uniunii Sovietice. Senzația de alinare se împletea cu o tristețe copleșitoare. Acum, pentru că Tatiana plecase pentru totdeauna, nu mai știa asupra cui să-și verse năduful — asupra anchetatorului care îl interoga sau asupra paznicului care îndrepta arma spre el; dar, în timp ce se plimba de colo colo prin celula, ceva mai mare, din Volhov, se ura cu tot mai multă înverșunare.

Tatiana plecase — și era opera lui. Plecase cu pruncul lor. În ce lună era? I se apropia oare sorocul?

Spre deosebire de Morozovo, Volhov avea, ca și Leningradul, două închisori — una pentru răufăcători, iar cealaltă pentru *deținuții politici*. Distincția era evidentă, iar Alexander era „găzduit" în închisoarea destinată răufăcătorilor. Aici celulele păreau mai bune. Își amintea cele câteva zile petrecute în Kresty după arestarea lui din 1936, înainte de a fi trimis în Vladivostok. Celulele erau mici și împuțite. În închisoarea din Volhov, celulele erau mai mari și aveau două paturi, o chiuvetă și o toaletă. Ușa din metal avea o fereastră cu gratii, prin care paznicii îi dădeau tava cu mâncare.

Mesele constau dintr-o bucată de pâine, terci de ovăz și uneori carne cu origini îndoielnice. Îi dădeau apă, uneori și ceai și bonuri în schimbul cărora putea primi tutun sau votcă.

Alexander păstra bonurile, din care primea câte două sau trei pe zi. Nu le schimbă nici pentru tutun, nici pentru votcă. De votcă nu avea nevoie. Tutunul era însă o cu totul altă poveste. Tânjea să simtă în gură gustul tutunului, fumul și arsura țigărilor; plămânii săi tânjeau după nicotină. Își interzise însă această plăcere. Căci pofta fumatului îi diminua ușor dorul mistuitor după Tatiana; îi amorțea întru câtva golul imens provocat de absența ei. Trecuseră cinci luni de când fusese rănit în bătălia pentru Leningrad; rana i se vindecase cu greu, lăsând în urmă o cicatrice proeminentă și crestată.

Alexander păstra bonurile și pășea necontenit prin celulă. Avea uniforma și ghetele. Sulfamidele se terminaseră de mult. Morfina îi adusese moartea lui Slonko. Raniță dispăruse. Nu îl mai văzuse pe Stepanov din noaptea în care Slonko își găsise sfârșitul, așa că nu avea cum să afle ce se întâmplase cu raniță lui, care, deși plină cu numeroase mărunțișuri nesemnificative, conținea un singur lucru valoros și de neînlocuit — rochia de mireasă a Tatianei. De parcă ar fi și putut s-o vadă. Sau măcar să se gândească la ea.

Dar nu asta îi ardea sufletul în timp ce mergea prin celulă ca un leu în cușcă. Șase pași de la un perete la altul, zece de la ușă la fereastră. Toată ziua, încă de când soarele se înălța pe cer, Alexander măsura lungimea celulei și, când obosea, număra pașii. Într-o zi, făcu 4 572 de pași. Într-alta, 6 207. Între micul dejun, prânz și cină, se plimba printre zidurile celulei, încercând să alunge întunericul, încercând s-o alunge pe Tatiana din gânduri. Nu vedea nici înaintea, nici în urma sa. Nu știa ce îl așteptă în anii următori și, de-ar fi aflat cumva ce avea să vină, ar fi ales moartea în acele zile cenușii, în care pășea fără încetare prin celulă. Dar, pentru că nu avea cum să afle, alese viața.

Alexander ajunse în fața unui tribunal militar. După o lună în care se plimbase necontenit prin celulă și strânsese nouăzeci de bonuri pentru tutun, ajunse în fața unui tribunal alcătuit din trei generali, doi colonei și Stepanov. Stătea înaintea lor îmbrăcat în

uniformă și purtând pe cap bereta cu cozoroc — șapca de ofițer era la soția lui.

— Alexander Belov, ne aflăm aici ca să-ți hotărâm soarta, spuse generalul Mekhlis, un bărbat slab și încordat, ce semăna cu o cioară bătută de vânt.

— Sunt pregătit, răspunse el.

Era și timpul. Stătea de o lună în celulă. De ce nu trecuse oare la fel de încet și luna petrecută împreună cu Tatiana în Lazarevo?

— Ți se aduc anumite acuzații.

— Le cunosc prea bine, domnule.

— Ești acuzat că te-ai infiltrat, ca cetățean american, în Armata Roșie, în scop de sabotaj și subminare, în vremuri de cumpănă pentru țara noastră. Ne confruntăm cu pericolul exterminării din partea nemților. Înțelegi, așadar, de ce nu putem permite infiltrarea spionilor străini în rândurile armatei noastre?

— Înțeleg prea bine. Dar pot să mă apăr.

— Să auzim atunci!

— Toate lucrurile pe care le-ați pomenit sunt minciuni neîntemeiate. Menite doar să-mi știrbească imaginea și caracterul. Istoricul meu în Armata Roșie vorbește de la sine. Am fost mereu un soldat loial, am îndeplinit ordinele superiorilor mei și nu m-am eschivat niciodată din fața unui conflict. Mi-am servit țara cu mândrie, ținând piept Finlandei și Germaniei. În Marele Război pentru Apărarea Patriei, am participat la patru încercări de a sparge blocada impusă Leningradului. Am fost rănit de două ori, a doua oară aproape mortal. Cel care m-a acuzat de subminare sub auspiciile puterilor străine a pierit împușcat de trupele noastre în timp ce încerca să fugă din Uniunea Sovietică. Vreau să vă reamintesc că era doar un simplu *soldat* în Armata Roșie. Se ocupa cu furnizarea de provizii pentru trupele de graniță. Tentativa sa de fugă constituie o dovadă incontestabilă de trădare și dezertare. Cuvântul unui dezertor *dovedit* are, așadar, mai multă valoare în ochii dumneavoastră decât cuvântul unui ofițer decorat cu numeroase distincții militare?

— Nu e cazul să-mi spui ce să cred, ripostă generalul Mekhlis.

— Nici nu mi-aș permite s-o fac, domnule. Am pus doar o simplă întrebare.

Tăcu apoi. Și aşteptă. Judecătorii se sfătuiră între ei, în timp ce Alexander privea pe fereastră. Își dorea să soarbă cu nesaţ aerul proaspăt de afară. Respiră adânc. Stătea închis de atâta amar de vreme.

— Domnule maior Belov, ești într-adevăr Alexander Barrington, fiul lui Jane și al lui Harold Barrington, care au fost executaţi pentru trădare în 1936 și 1937?

Alexander rămase încremenit, mulţumindu-se doar să clipească.

— Nu, domnule, răspunse el.

— Ești Alexander Barrington, cel care a sărit, în 1936, din trenul ce se îndrepta spre lagărele de corecţie și a fost considerat mort?

— Nu, domnule.

— Ai auzit vreodată de Alexander Barrington?

— Numai prin intermediul acestor acuzaţii.

— Ești la curent cu faptul că soţia ta, Tatiana Metanova, a dispărut și ea, încercând să fugă, probabil, împreună cu soldatul Cernenko și cu doctorul Sayers?

— Nu. Sunt la curent cu faptul că doctorul Sayers nu avea de ce să fugă, iar soldatul Cernenko a fost împușcat. Știu, de asemenea, că soţia mea a dispărut. Tovarășul Slonko mi-a spus însă, înainte de a muri...

Alexander tuși cu putere ca să confere greutate spuselor sale.

— ... că NKVD-ul — adică, NKGB-ul — a arestat-o. Mi-a mai spus că a semnat o depoziţie prin care declară că sunt omul pe care tovarășul Slonko îl caută din 1936.

Generalii schimbară între ei o privire uimită.

— Soţia ta nu se află în arestul nostru, spuse încet Mekhlis. Iar tovarășul Slonko nu este aici ca să se apere. Cum nu este nici Cernenko.

— Firește. Dar eu sunt aici ca să mă apăr.

— Domnule maior Belov, cum explici faptele soţiei tale? Nu ţi se pare ciudat să te lase aici şi să fugă...

— O clipă, domnule general, dacă îmi permiteţi! Soţia mea nu fugea. A venit în Morozovo împreună cu doctorul Sayers, la rugămintea lui, având permisiunea directorului de la spitalul Greceski. Se afla în subordinea lui.

— Chiar dacă se afla în subordinea lui, soţia ta nu avea voie să părăsească Uniunea Sovietică, spuse Mekhlis.

— Dar nu sunt convins că asta făcea. Am primit numai informaţii contradictorii.

— A luat legătura cu tine?

— Nu, domnule.

— Şi asta nu te deranjează?

— Nu, domnule, răspunse clipind.

— Soţia ta însărcinată a dispărut, fără să încerce să ia legătura cu tine, şi asta nu te deranjează?

— Nu, domnule.

— Unităţile de patrulă care au verificat identitatea asistentei ce îl însoţea pe doctorul Sayers neagă cu hotărâre faptul că ar fi avut acte sovietice. Deşi nu-şi amintesc numele ei, susţin că documentele erau emise de Crucea Roşie americană. Acest lucru nu e de bun augur nici pentru tine, nici pentru soţia ta.

„Ba pentru ea e de bun augur", ar fi vrut Alexander să le răspundă. Păstră, în schimb, tăcerea.

— Nu soţia mea este acum judecată, nu-i aşa? întrebă el.

— Ar fi dacă s-ar afla aici.

— Dar nu ea este judecată acum, repetă Alexander. M-aţi întrebat dacă sunt Alexander Barrington şi dacă sunt american şi v-am răspuns că nu. Nu înţeleg ce legătură are soţia mea cu acuzaţiile ce mi se aduc.

— Unde este soţia ta?

— Nu ştiu.

— De cât timp sunteţi căsătoriţi?

— În iunie facem un an.

— Sper, domnule maior, că îţi supraveghezi cu mai multă atenţie soldaţii din subordine decât ţi-ai supravegheat soţia.

Alexander clipi.

Generalii îl scrutară. Stepanov nu-şi dezlipi nicio clipă ochii de la el.

— Domnule maior, spse Mekhlis, vreau să te întreb ceva. De ce te-ar acuza cineva că eşti american dacă acest lucru n-ar fi adevărat? Informaţiile oferite de soldatul Cernenko erau mult prea detaliate ca să fie pure născociri.

— Nu spun că le-ar fi născocit. Spun doar că mă confundă cu altcineva.

— Cu cine?

— Nu ştiu.

— Dar de ce te-ar arăta pe tine cu degetul, domnule maior?

— Nu ştiu, domnule. Relaţia dintre mine şi Dimitri Cernenko s-a deteriorat de-a lungul anilor. Uneori, aveam senzaţia că era gelos şi mânios pe mine pentru că am reuşit să ajung atât de departe în ierarhia Armatei Roşii. Poate că voia să-mi facă rău, să-mi saboteze progresul. Bănuiesc, de asemenea, că nutrea anumite sentimente neîmpărtăşite pentru soţia mea. De fapt, sunt convins de asta. Prietenia noastră a avut mult de suferit în anii de dinaintea morţii sale.

— Domnule maior, scoţi din minţi înaltul comandament al armatei a 67-a.

— Îmi pare rău să aud asta. Dar singurele mele arme de apărare sunt faptele mele militare şi renumele meu. Nu vreau să fie ştirbite de calomniile unui tovarăş mort.

— Domnule maior, ce crezi că se va întâmpla dacă ne vei mărturisi adevărul? Dacă eşti într-adevăr Alexander Barrington, ne vom sfătui cu autorităţile Statelor Unite. Poate că vom reuşi să te transferăm înapoi în America.

— Domnule, cu tot respectul cuvenit, răspunse Alexander râzând uşor, mă aflu aici acuzat de trădare şi de sabotaj. Singurul transfer de care poate fi vorba în cazul meu este spre lumea cealaltă.

— Te înşeli, domnule maior. Suntem oameni rezonabili.

— Dacă tot ce ar trebui să fac ca să obţin transferul într-o ţară occidentală ar fi să spun că sunt american, englez sau francez, ce ne-ar împiedica să trecem la fapte?

— Mama Rusie! spuse Mekhlis. Credinţa ta faţă de patria mamă.

— Aceeaşi credinţă mă împiedică acum să spun că sunt american.

Mekhlis îşi luă lornionul şi îl scrută pe Alexander din cap până în picioare.

— Vino mai aproape, domnule maior Belov! Vreau să te văd mai bine.

Alexander se apropie de marginea biroului înalt. Nu era nevoie să-şi îndrepte umerii. Ţinuta sa era oricum impunătoare. Îl privea pe Mekhlis cu ochi fermi şi stăruitori. Generalul îl scrută un timp în tăcere, apoi spuse:

— Domnule maior, te mai întreb încă o dată, dar înainte de a-mi da un răspuns pripit, cum ai făcut până acum, îţi ofer un răgaz de treizeci de minute ca să cumpăneşti bine răspunsul. Te lăsăm să ieşi afară, escortat, ca să iei puţin aer curat, iar când te vei întoarce, îţi voi adresa, pentru ultima oară, întrebările la care trebuie să te gândeşti bine înainte de a ne răspunde: Eşti Alexander Barrington, fiul lui Jane şi al lui Harold Barrington, din Statele Unite? Ai fost arestat, în 1936, pentru crime înfăptuite împotriva patriei mame şi ai fugit pe drum înainte de a ajunge la destinaţia finală din Vladivostok? Apoi, în 1937, după ce-ai absolvit liceul, te-ai infiltrat, sub numele fals de Alexander Belov, în rândurile Armatei Roşii? Ai încercat să dezertezi din armată şi să fugi prin Karelia în timpul războiului cu Finlanda din 1940, tentativă zădărnicită de Dimitri Cernenko? Ai fost agent dublu în timpul celor şapte ani petrecuţi în Armata Roşie? Nu, nu ne răspunde acum! Ai treizeci de minute să te gândeşti.

Doi soldaţi îl însoţiră apoi pe Alexander afară. Afară! Se aşeză pe o bancă, flancat de cei doi paznici, şi savură cu nesaţ adierea caldă a vântului de mai. Realiză că în curând avea să împlinească douăzeci şi patru de ani. Se bucura de soarele strălucitor, de cerul albastru şi de aerul presărat cu miresme de liliac, de iasomie şi apă dulce.

Izbucnirea războiului, 1939

Ca soldat în garnizoana din Leningrad, încartiruită în cazarma Pavlov, ce aparţinuse cândva gărzilor imperialiste ale ţarului, Alexander patrula străzile, făcea de strajă pe malurile Nevei şi se ocupa de fortificaţiile graniţei finlandezo-ruseşti. În martie 1918, Vladimir Lenin renunţase la jumătate din teritoriile Rusiei — Karelia, Ucraina, Polonia, Basarabia, Letonia, Lituania şi Estonia — ca să asigure supravieţuirea noului stat comunist. Istmul Karelia fusese cedat Finlandei.

După ce Hitler şi Stalin împărţiseră Polonia în septembrie 1939, Stalin primise asigurări din partea lui Hitler că o „campanie" organizată împotriva Finlandei pentru redobândirea acestui ţinut atât de disputat nu va fi considerată un semn de agresiune împotriva Germaniei. În 1939, Stalin a atacat Finlanda ca să recupereze istmul Karelia. Indiferent de opiniile înaltului comandament, Alexander refuza să folosească termenul de campanie în cazul războiului cu Finlanda. O campanie presupune ca doi oameni adulţi, aflaţi în fruntea unei ţări, să-şi dea mâna cu electoratul şi să organizeze apoi alegeri. Atunci când încerci să obţii un teritoriu cu ajutorul tancurilor, puştilor şi tunurilor, nu mai vorbim despre campanie, ci despre război.

Prima bătălie a lui Alexander se desfăşura în mlaştinile pădurilor din Karelia. Din nefericire, Komkov nu se înşelase în privinţa lui Dimitri. În luptă, acesta se dovedi un laş de cea mai joasă speţă, lucru pe care Komkov nu se sfii să i-l arunce în faţă, înainte să-l lege de un copac pentru a-l împiedica să dezerteze. Komkov l-ar fi împuşcat, dar Alexander se împotrivi, regretându-şi apoi gestul fără încetare.

Chiar şi fără ajutorul lui Dimitri, sovieticii reuşiră în cele din urmă să-i doboare pe finlandezii invincibili. Când totul se termină, Alexander numără cadavrele duşmanilor. Doar douăzeci de finlandezi le ţinuseră piept. Acum erau morţi cu toţii, lucru salutar, dar, ca să-i ucidă, sovieticii sacrificaseră 155 de soldaţi din Armata Roşie. Doar douăzeci şi patru se mai întoarseră, alături de Alexander,

în Lisiy Nos. Douăzeci și patru, plus Dimitri. Komkov nu se mai întoarse.

În 1940, finlandezii trimiseră alte trupe în sudul Kareliei și recuperară pădurile și treizeci de metri din teritoriul câștigat de sovietici, plus încă douăzeci de kilometri din pământurile învecinate, curmând viețile a mii de soldați ruși. Alexander se afla în fruntea a trei plutoane militare și avea ordin să-i alunge pe finlandezi din istmul Karelia până în Vîborg. Orașul trebuia să ajungă în mâinile sovieticilor, susținea Armata Roșie, iar Alexander era de acord, căci — dacă avea să treacă granița pe acolo — doar câteva sute de kilometri îl mai despărțeau de Helsinki, Finlanda. Pe el și pe Dimitri. Avea să-și împlinească astfel promisiunea pe care i-o făcuse. Simțea că aceasta era șansa lor de scăpare.

În timpul ultimelor zile ale așa-zisei campanii din martie 1940, Alexander se afla în subordinea maiorului Mihail Stepanov, un comandant stoic, cu o privire impenetrabilă. Alexander primi un tun și comanda a treizeci de oameni, printre care se afla și Iuri, fiul lui Stepanov, ca să elibereze zona mlăștinoasă din apropierea Vîborgului. Plutonul lui Alexander, alcătuit din treizeci de soldați, înarmați cu puști și trei tunuri ușoare, nu reușea să străpungă liniile bine fortificate ale finlandezilor, cum nu reușeau s-o facă nici cele cinci plutoane din golful Finic.

Când Alexander reuși în cele din urmă să se întoarcă în Lisiy Nos cu doar patru dintre cei treizeci de oameni ai săi, maiorul Stepanov îl întrebă unde se afla fiul lui. Alexander îi răspunse că nu știa ce se întâmplase cu Iuri. Camaradul acestuia fusese ucis în luptă — era tot ce știa. Se oferi să se întoarcă în mlaștini ca să-l caute pe Iuri Stepanov. Maiorul încuviință pe loc și îi ordonă lui Alexander să mai ia un om cu el în pădure.

Alexander îl luă pe Dimitri. Luă și cei zece mii de dolari și porniră la drum, înarmați cu puști și grenade, prin ținuturile mlăștinoase din apropierea golfului, fără intenția de a se mai întoarce în Uniunea Sovietică.

Îl găsiră pe Iuri Stepanov.

— Dumnezeule, trăiește, Dima! exclamă Alexander, întorcându-l pe Stepanov cu fața spre el.

Soldatul abia mai respira. Alexander îi împinse limba cu degetele, ca să-l ajute să respire mai ușor.

— Trăiește, repetă el privindu-l pe Dimitri.

— Da. Nu pentru mult timp, răspunse Dima, uitându-se de jur împrejur. Hai să mergem! N-avem timp de pierdut. Trebuie să plecăm. E perfect acum. Nu e nicio mișcare.

Alexander îi desfăcu uniforma lui Stepanov ca să-i vadă rănile. Pieptul tânărului era plin de sânge vâscos și cafeniu. Nu-și dădea seama cât sânge pierduse. Destul de mult, judecând după paloarea chipului său.

Bâiguind, Iuri Stepanov deschise ochii și îl atinse cu mâna pe Alexander. Încercă să spună ceva, dar nu reuși.

— Alexander! îl strigă Dimitri. Hai să mergem!

— Dimitri! îi răspunse Alexander, fără să-și ridice privirea. Nu mai țipa și lasă-mă să mă gândesc o clipă! Doar o clipă, bine?

Stătea ghemuit lângă Stepanov și îi asculta răsuflarea greoaie. La treizeci de metri depărtare se afla granița cu Finlanda, rămasă acum fără apărare. La treizeci de metri depărtare se aflau arbuștii pitici de lângă coasta golfului. La treizeci de metri depărtare se afla o altă țară. Și o mare ale cărei ape aveau să-l poarte spre Stockholm, iar în Stockholm se afla o clădire unde avea să-și ceară libertatea. Și apoi... Alexander vedea, printre arțarii de zahăr, șindrilele albe ale căsuțelor din Barrington. Le simțea și mirosul. Trase cu nesaț aer în piept. Avea să pornească spre libertate, luându-l cu el și pe Dimitri, care îl ajutase să-și vadă tatăl. Avea să respire încă o dată aerul de acasă.

Se așteptase să lupte, să tragă cu arma, să simtă colții nimicitori ai frigului, să înoate, să doarmă în noroi până la genunchi, să-și dea și viața, dacă era cazul, sau să ucidă pe oricine i-ar fi stat în cale. Nu se așteptase însă să înfrunte un soldat rănit și un tată ce își aștepta fiul cu înfrigurare.

Alexander trase din nou aer în piept. Nu mai simţea miresmele din Barrington. Ci mirosul puternic și ușor fetid de sânge, duhoarea metalică a armelor și miasmele de sulf ale prafului de pușcă. Nu auzea decât răsuflarea greoaie a lui Iuri Stepanov.

Avea să lase un om să moară. Avea să-l lase pe tatăl lui să aștepte în zadar. Avea să-și câștige libertatea cu preţul vieţii acelui băiat. Alexander își făcu semnul crucii. „Este o încercare divină", își spuse el. „Prin care Dumnezeu vrea să-mi arate din ce sunt plămădit."

Îl apucă pe Stepanov de braţe și de picioare și îl așeză pe umerii săi.

— Dima, trebuie să-l duc înapoi.

— Poftim? îngăimă Dimitri, pălind.

— Ai auzit prea bine.

— Ţi-ai pierdut minţile? Nu poţi să te întorci. Nu ne mai întoarcem niciodată.

— Eu da.

Lui Dimitri îi scăpă un suspin printre buze. Un suspin tăcut, înecat într-o mânie clocotitoare, ce părea să spulbere liniștea pădurii.

— Ce tot spui? întrebă printre dinţi. Nu pentru el am venit aici. A fost doar un pretext. Trebuie să ne continuăm drumul.

— Știu prea bine de ce-am venit, răspunse Alexander. Dar nu pot să plec. Tu poţi?

— Firește! exclamă Dimitri. Suntem în război, Alexander. Ce-ai de gând să faci? Să încerci să-i salvezi pe toţi soldaţii pe care i-ai lăsat să moară pe câmpul de luptă?

— Nu i-am lăsat să moară, răspunse el.

— Ne vedem de drum, spuse Dimitri strângând din dinţi.

— Prea bine atunci. Dacă vrei să pleci, îţi dau jumătate din bani. Vei ajunge, într-un fel sau altul, la Stockholm, iar de acolo vei ști ce să faci. Vei ajunge în America.

— Ce tot spui? Cum adică să plec? Plecăm împreună.

— Nu, Dimitri, ţi-am spus deja. Eu mă întorc cu Iuri. Dar tu poţi să pleci. N-are niciun rost să vii înapoi.

— Nu plec fără tine! ripostă Dimitri, aproape ţipând.

— Prea bine atunci. Hai să mergem cât mai e în viaţă!

Dimitri nu se clinti.

— Dacă vrei în continuare să te întorci în Lisiy Nos, atunci salvarea lui Stepanov va fi ultimul lucru pe care îl vei face ca soldat sovietic.

Ţinându-l pe Stepanov pe umeri, Alexander se apropie de Dimitri şi spuse, scrâşnind din dinţi:

— Mă ameninţi, Dimitri?

— Da, răspunse el.

Alexander făcu un pas înapoi şi îl privi pe Dimitri cu o resemnare sumbră.

— Ştii ceva, Dima? spuse el încet. N-ai decât să faci ce vrei. Du-te şi denunţă-mă! Atunci este şi mai important pentru mine să salvez viaţa unui om, de vreme ce va fi ultimul lucru pe care îl voi face.

— La dracu'!

— Vom mai avea şi alte ocazii. Uite ce-am descoperit în pădurile astea! Vom reuşi să venim din nou. Aceasta este prima noastră şansă, dar nu şi ultima. Vom reuşi să fugim în cele din urmă. Dacă mă ameninţi că mă denunţi NKVD-ului, nu vei mai scăpa niciodată din Uniunea Sovietică. Vei putrezi aici. Eu voi muri, dar tu vei putrezi aici pentru tot restul vieţii. Bagă bine de seamă ce-ţi spun! continuă Alexander, după câteva clipe de tăcere. Europa va porni un război împotriva lui Hitler. Vom avea şi alte ocazii să fugim — nu şi dacă sunt mort. Ce preferi, aşadar? Mi-ai spus că nu ai curaj să pleci de unul singur. Dacă vrei să fugi, va trebui să-ţi ţii gura până voi găsi altă portiţă de scăpare. Nu fi tâmpit! Hai să-l ducem pe băiat înapoi la tatăl său!

— Nu! strigă Dimitri.

— Atunci fă ce dracu' vrei!

Alexander se săturase să mai peroreze. Fără să-l mai aştepte pe Dimitri, se întoarse şi porni la drum. Îl auzi apoi urmându-l îndeaproape, ursuz şi trist. Dimitri era un laş şi ar fi putut prea bine să îl

împuște pe la spate — n-ar fi făcut-o însă acum, când Alexander îi promisese că, într-o bună zi, avea să-i călăuzească pașii spre libertate.

Se întoarseră la bază după un drum lung și istovitor prin mlaștinile posomorâte și înspăimântătoare. Era aproape întuneric când ajunseră în tabără, dar asta nu îl împiedică pe Alexander să-l zărească, printre pâlcul de pini, pe Mihail Stepanov, așteptându-i împreună cu unul dintre paznicii de frontieră ai NKVD-ului. Stepanov le veni în întâmpinare și întrebă cu glas fremătător:

— Trăiește?

— Da, răspunse Alexander. Dar trebuie să-l vadă un doctor.

Mihail Stepanov își luă fiul din brațele lui Alexander și îl duse în spitalul de campanie, unde îl așeză pe un pat gol. Rămase la căpătâiul lui în timp ce doctorul și asistentele îi făceau transfuzie de sânge și perfuzii cu morfină și sulfamide. Stepanov și Alexander îl spălară împreună, iar medicul îi cusu cele trei răni provocate de gloanțe. Iuri zăcuse mult timp în pădure. Rănile se infectaseră.

Alexander se duse să ia ceva de mâncare și să fumeze, apoi, când se întoarse, se așeză lângă Stepanov. Iuri își revenise în simțiri și vorbea încet cu tatăl său.

— Papocika[1], murmură el, o să mă fac bine?

— Da, fiule, răspunse Stepanov, ținându-l de mână.

— Am avut noroc. Ar fi putut să fie mult mai rău, continuă Iuri, privindu-l pe Alexander. Nu-i așa, domnule locotenent?

— Așa e, soldat, răspunse el.

— Mama va fi mândră de mine, spuse Iuri. Mă voi întoarce din nou pe front? Sau domnul locotenent îmi va da un răgaz ca s-o văd?

— Îți acord cât timp vrei, răspunse Alexander.

Văzu apoi o durere copleșitoare pe chipul maiorului Stepanov. Alexander păstră un timp tăcerea.

— Unde *este* mama lui? întrebă în cele din urmă.

— A murit în 1930, răspunse Stepanov.

— Tată!

[1] Tăticule

— Da.

— *Ești* mândru de mine?

— Nespus de mândru, fiule.

Stăteau la căpătâiul lui Iuri... doi războinici adânciți în gânduri, ascultându-i, timp de câteva ore, răsuflarea greoaie și privindu-i ochii ce clipeau tot mai încet.

Răsuflarea deveni apoi tot mai domoală, iar ochii încetară să mai clipească. Maiorul Stepanov își lăsă capul în pământ și vărsă lacrimi amare. Neputând să privească tabloul sfâșietor, Alexander ieși din cort.

Stătea rezemat de un camion pentru provizii și fuma când Stepanov ieși afară.

— Îmi pare rău, domnule, spuse Alexander.

Maiorul îi întinse mâna.

— Ești un soldat brav, locotenente Belov, îi spuse el cu glas frânt. Fac parte din Armata Roșie din 1921 și crede-mă când îți spun că ești un soldat brav! Curajul, refuzul de a te retrage și de a-i lăsa pe răniți în urmă... de unde le moștenești? Nu-mi spune că îți pare rău! Spune-mi că ai făcut tot ce ți-a stat în putință și e suficient! Căci, datorită ție, mi-am luat rămas-bun de la unicul meu fiu. Căci, datorită ție, voi putea să-l îngrop. Se va odihni în tihnă. Ca și mine, murmură Stepanov, continuând să-i strângă mâna lui Alexander.

— N-am făcut mai nimic, domnule, răspunse el, lăsându-și ochii în pământ.

Războiul de Iarnă se încheie câteva zile mai târziu, pe 13 martie 1940.

Sovieticii nu redobândiră niciodată Vîborgul.

În fața lui Mekhlis, 1943

Cine era cu adevărat? Aceasta era întrebarea. Timpul se scursese. O știa prea bine. Ridicându-se în picioare, își aminti alte versuri din poezia *Dacă* a lui Kipling, recitate parcă de tatăl său:

Dacă-ndrăznești agonisita-ți toată
S-o pui, făr'a clipi, pe-un singur zar
Și, dac-o pierzi, să-ncepi ca prima dată
Făr-să te plângi cu un oftat măcar.

Îl chemară în sală și, când ajunse din nou în fața judecătorilor, afișa pe chip o expresie aproape veselă.

— Ei bine, domnule maior, te-ai gândit ce răspuns ne oferi?

— Da, domnule.

— Care este acesta?

— Sunt Alexander Belov, din Krasnodar, maior în Armata Roșie.

— Nu ești emigrantul american Alexander Barrington?

— Nu, domnule.

Tăcerea se așternu apoi în sală. Era o zi frumoasă de mai. Alexander voia să iasă din nou afară. Generalii îl priveau cu chipuri grave, fără să clipească. Adoptă și el o expresie la fel de gravă, scrutându-i fără să clipească. Unul dintre generali bătea cu creionul în biroul din lemn. Stepanov îl urmărea discret cu privirea, iar când ochii li se întâlniră, colonelul dădu încet din cap.

— Mă temeam că ne vei da răspunsul acesta, spuse, în cele din urmă, generalul Mekhlis. Dacă ai fi mărturisit, am fi luat legătura cu Departamentul de Stat al Americii. Acum întrebarea mea e: ce facem cu tine? Am deplină autoritate ca să-ți hotărăsc soarta. M-am sfătuit cu colegii mei cât timp ai stat afară. Ne aflăm în fața unei decizii extrem de dificile. Chiar dacă spui adevărul, acuzațiile care ți se aduc te vor stigmatiza pentru totdeauna și te vor urma pretutindeni. Zvonurile, suspiciunile, aluziile... nu se vor sfârși niciodată. Acest lucru îți va îngreuna misiunea de ofițer, la fel cum ne va îngreuna și nouă posibilitatea de a te apăra în fața altor acuzații false, cât și în fața soldaților reticenți să lupte sub comanda ta.

— Sunt obișnuit cu provocările, domnule.

— Așa o fi, dar nu avem nevoie de ele, răspunse Mekhlis ridicând mâna. Și nu mă mai întrerupe, domnule maior! Dacă minți,

situaţia rămâne neschimbată. Dar, când adevărul va ieși la iveală — și adevărul iese întotdeauna la iveală — statutul nostru, ca guvern și protector al poporului, va avea de suferit pentru greșeala cumplită pe care am comis-o. Fie că spui sau nu adevărul, imaginea ta pătată nu ne este de niciun folos. Înţelegi asta?

— Dacă îmi permiteţi, domnule general, interveni Stepanov, ne aflăm în toiul unui război înverșunat, unde pierdem soldaţi, arme și ofițeri mai repede decât îi putem înlocui. Maiorul Belov este un soldat exemplar. Îi putem încredinţa, fără îndoială, o misiune în numele Armatei Roșii, nu-i așa?

Văzând că nu întâmpină opoziţie, Stepanov continuă:

— L-am putea trimite în Sverdlovsk ca să facă tancuri și tunuri. L-am putea trimite în Vladivostok ca să exploateze minele de fier, în Kolîma sau în Perm-35. În oricare dintre aceste locuri ar putea să rămână un membru productiv al societăţii sovietice.

— Avem suficienţi oameni care să exploateze minele de fier, răspunse Mekhlis batjocoritor. De ce să irosim serviciile unui maior al Armatei Roșii trimiţându-l să facă tunuri?

Alexander clătină ușor din cap, cu o expresie amuzată pe chip. „Bravo, domnule colonel Stepanov!" își spuse în gând. „Vor ajunge, în curând, să mă roage să rămân în armată, când m-ar fi împușcat cu mâinile lor cu doar câteva clipe în urmă."

— Nu mai este maior, își continuă Stepanov pledoaria în numele lui Alexander. A fost degradat în momentul arestării. Nu văd care ar fi problema dacă l-am trimite în Kolîma.

— Și atunci de ce îi mai spunem „domnule maior"? întrebă Mekhlis pufnind pe nas.

— Pentru că rămâne un ofiţer valoros, chiar dacă însemnele militare i-au fost smulse de pe umeri. Este comandant de șapte ani. S-a aflat în fruntea trupelor militare în timpul Războiului de Iarnă, a luptat să menţină armata germană pe cealaltă parte a Nevei, a aprovizionat Drumul Vieţii și a participat vara trecută, împreună cu oamenii săi, la patru campanii pe Neva, în încercarea de a sparge blocada.

— Faptele sale ne-au fost înfățișate în nenumărate rânduri, domnule colonel Stepanov, spuse Mekhlis, frecându-și îngândurat fruntea. Acum trebuie să-i hotărâm soarta.

— Vă sugerez să-l trimitem în Sverdlovsk, spuse Stepanov.

— Nu putem să facem asta.

— Atunci puneți-l din nou în fruntea armatei!

— Nici asta nu putem face.

Mekhlis păstră un timp tăcerea, adâncit în gânduri.

— Domnule maior Belov, spuse apoi oftând adânc, în apropiere de Volhov, în valea dintre lacul Ladoga și Înălțimile Siniavino, se află o cale ferată pe care nemții o bombardează de câteva ori pe zi din pozițiile lor de pe dealuri. Știi despre ce vorbesc?

— Da, domnule. Soția mea a contribuit la lucrările de reconstrucție a căii ferate după ce am spart blocada.

— Te rog să nu pomenești de soția ta, domnule maior. Este un subiect sensibil. În orice caz, calea ferată este vitală pentru aprovizionarea Leningradului cu hrană și combustibil. Am hotărât să te trimit într-o unitate militară penală însărcinată cu reconstruirea căii ferate pe o distanță de zece kilometri între Siniavino și lacul Ladoga. Știi ce este un batalion penal?

Alexander păstră tăcerea. Știa prea bine. Forurile conducătoare ale armatei trimiteau mii de oameni să atace poduri și să traverseze râuri fără protecție, să construiască șine de tren sub salve de foc și să pornească la luptă fără ajutorul artileriei, fără tancuri sau puști pentru fiecare soldat în parte. În batalioanele penale ți se încredințează o armă numai în momentul în care camaradul de alături cade pe câmpul de luptă — asta dacă nu pieri tu înaintea lui. Batalioanele penale constituiau carne de tun pentru trupele lui Hitler.

— Vrei să adaugi ceva, domnule maior? întrebă Mekhlis, după câteva clipe de tăcere. O, am uitat, îți retrag oficial gradul de maior.

— În regulă. Voi face parte dintr-un batalion, nu mă voi afla în fruntea lui, corect?

— Nu. Îți încredințez comanda soldaților.

— În acest caz, va trebui să-mi păstrez gradul.

— Nu se poate.

— Domnule, cu tot respectul cuvenit, nu pot să comand o veveriță, darămite un batalion penal, alcătuit din oameni neînfricați și călițI în luptă, aflați mereu sub amenințarea morții, fără autoritatea încredințată de Armata Roșie. Dacă vreți să mă plasați în fruntea batalionului, trebuie să-mi asigurați instrumentele necesare. În caz contrar, nu voi fi de niciun folos Armatei Roșii, eforturilor de război și nici domniilor voastre. Soldații nu-mi vor asculta ordinele, calea ferată va rămâne neconstruită și se vor pierde în zadar numeroase vieți omenești. Nu-mi puteți cere să rămân în armată...

— Nici nu-ți cer, îți ordon.

— Domnule, fără grad, nu sunt ofițer, iar asta știu să fac cel mai bine: să comand o trupă de soldați. Puteți să mă încorporați foarte bine într-un batalion penal, dar nu-mi puteți cere să preiau comanda. Pot să fiu orice: subofițer, sergent, caporal, orice doriți. Dar dacă vreți să fiu în folosul armatei, trebuie să-mi păstrez gradul. Dumneavoastră ca general înțelegeți asta mai bine decât oricine, continuă Alexander cu fermitate în glas. Ați uitat cazul generalului Mereț kov? Aștepta executarea sentinței în închisorile din Moscova. Forurile superioare i-au încredințat însă comanda frontului din Volhov. A fost promovat la gradul de general și a primit comanda unei armate, nu doar a unei divizii. Cum credeți că ar fi reușit să comande o armată întreagă dacă ar fi rămas un simplu țăran? Câți oameni credeți că ar fi reușit să trimită la moarte dacă ar fi fost caporal, nu general? Vreți să-i alungați pe nemți de pe Înălțimile Siniavino? Prea bine. Dar pentru asta trebuie să-mi păstrez gradul.

Mekhlis îl privea pe Alexander cu o expresie resemnată și sinceră.

— M-ai obosit, domnule maior Belov. Bine atunci. Vei porni spre Siniavino peste o oră. Paznicul te va escorta până în celulă ca să-ți strângi lucrurile. Te voi retrograda, permițându-ți să-ți păstrezi gradul de căpitan, dar numai atât. Unde îți sunt medaliile?

Alexander voia să zâmbească, dar se abţinu.

— Mi-au fost confiscate înainte de a fi interogat. Am pierdut medalia *Erou al Uniunii Sovietice.*

— Este regretabil, spuse Mekhlis.

— Da, domnule, aşa este. Am nevoie de un echipament nou, cel vechi mi-a dispărut... arme, provizii, un cuţit şi un cort.

— Trebuie să ai mai multă grijă de echipamente, domnule maior Belov.

— O să ţin minte, răspunse Alexander. Vă salută căpitanul Belov, domnule, adăugă apoi.

15

Întâlnirea cu Ouspenski, 1943

După ce își refăcu echipamentul și se îmbrăcă adecvat, Alexander porni cu un camion spre cazarma ce găzduia un batalion penal, alcătuit din sute de oameni „forjați" la maximum, care erau fie infractori, fie supraviețuitori politici. Soldații se odihneau pe pământul umed, fumau sau jucau cărți. Trei dintre ei erau angrenați într-un conflict căruia Alexander îi puse capăt. Unul dintre combatanți era Nikolai Ouspenski.

— O, nu, nu tu! exclamă el.

— Ce dracu' cauți aici, soldat? îl întrebă Alexander strângându-i mâna. Ai doar un plămân.

— Dar *tu* ce cauți aici? Eram convins că ai dat ortu' popii, spuse vesel Ouspenski. Credeam că te-au executat. După interogatoriul la care m-au supus din cauza ta, n-aș fi zis că mai rămâne ceva din *tine*.

Alexander îi oferi o țigară și se îndepărtară împreună câțiva pași.

— Ce grad ai aici? Ești caporal?

— Sunt încă locotenent, răspunse indignat Ouspenski, adăugând apoi în șoaptă: Am fost retrogradat de la locotenent la sublocotenent.

— Bine. Eu sunt comandantul vostru. Alege douăzeci de oameni și pune-i să repare șinele de tren! Fă-mi o favoare și nu te mai bate cu soldații din subordinea ta! Îți știrbește autoritatea.

— Îți mulțumesc pentru sfat.

— Du-te și alege-ți oamenii! Cine era superiorul vostru înainte de venirea mea aici?

— Glumești! Nimeni. În ultimele două săptămâni, ne-au murit trei căpitani. Au început apoi să ne trimită maiori. Doi dintre ei au murit pe calea ferată. Acum nu mai avem comandant. Idioţii n-au înţeles că, dacă nemţii văd atât de bine calea ferată pe care o bombardează fără încetare, îi văd la fel de bine și pe cei care încearcă s-o repare. Numai în dimineaţa asta am pierdut cinci oameni până să reușim să punem un singur milimetru de șină.

— Să vedem ce putem face la adăpostul nopţii!

Nu avură mai mult noroc. Din cei douăzeci de oameni care plecară cu Ouspenski se întoarseră treisprezece, printre care și Nikolai. Dintre aceștia, trei erau grav răniţi, doi aveau răni superficiale, iar altul era orb.

Acesta din urmă încercă să fugă în noapte, dar atunci soldaţii NKVD-ului îl prinseră pe malul lacului Ladoga și îl împușcară pe loc.

Baza militară dintre Înălţimile Siniavino și lacul Ladoga, alcătuită din corturi și câteva structuri din lemn destinate coloneilor și generalilor de brigadă, se întindea pe un ţinut plat și mlăștinos. Două batalioane erau încartiruite acolo, cuprinzând șase companii, optsprezece plutoane și cincizeci și patru de detașamente — 432 de oameni cu totul. Din cauza lipsei comandanţilor, Alexander avea în subordinea sa un batalion întreg, alcătuit din 216 oameni pe care îi putea trimite la moarte.

Stepanov nu se afla acolo. Alexander nu mai apucase să-l vadă după pronunţarea verdictului generalilor. Se întorsese probabil la garnizoana din Leningrad, ce îi era cămin de mulţi ani. Cel puţin, așa spera.

Întâlnirea cu Dașa Metanova, 1941

Alexander se afla la Sadko și stătea la bar, ca de obicei. Prefera să se ducă la clubul ofiţerilor; i se părea stânjenitor să socializeze cu soldaţii de rând. Prăpastia dintre ei era acum mult prea mare.

În acea seară de iunie, Alexander stătea de vorbă cu Dimitri, când două fete se așezară lângă ei. Le aruncă o privire în treacăt. Când își ridică din nou ochii, văzu că una din ele îl privea cu vădit

interes. Îi zâmbi politicos. Dimitri își întoarse capul, le scrută, apoi își îndreptă ochii spre Alexander și își schimbă poziţia, astfel încât amândoi stăteau acum cu faţa spre ele.

— Putem să vă oferim o bere? întrebă Dimitri.

— Firește, răspunse una din fete, înaltă și cu părul negru.

Ea era cea care îl privise cu interes pe Alexander. Dimitri intră în vorbă cu prietena ei mai scundă și mai puţin atrăgătoare. Era greu să vorbești în bar. Alexander o întrebă pe fata cu părul negru dacă voia să facă o plimbare.

— Firește, răspunse ea zâmbind.

Ieșiră în amurgul cald. Trecuse de miezul nopţii, dar era încă lumină. Fata fredonă o melodie, apoi îl luă de mână și îl întrebă râzând:

— Va trebui să ghicesc singură cum te cheamă sau îmi spui tu?

— Alexander, îi răspunse el, fără s-o întrebe însă cum o chema, căci nu mai reușea să-și amintească numele fetelor pe care le întâlnea.

— Nu vrei să știi cine sunt?

— Ești sigură că vrei să știu? o întrebă cu un zâmbet pe buze.

— Dacă sunt sigură? repetă ea, privindu-l cu uimire. Atât de mult aţi decăzut acum? Nu vreţi să mai știţi nici numele fetelor cu care vă întâlniţi?

— Uite ce e! spuse Alexander bătând-o ușor cu mâna. Nu știu în ce măsură au decăzut sau nu ceilalţi soldaţi. Știu doar că eu nu mai reţin numele.

— Poate după seara asta n-o să-mi mai uiţi niciodată numele, îi răspunse ea, zâmbindu-i cu subînţeles.

Clătinând ușor din cap, Alexander ar fi vrut să-i spună că va trebui să facă ceva cu totul extraordinar ca să n-o uite, dar se abţinu.

— Bine atunci. Cum te cheamă? o întrebă, în schimb.

— Daria, îi răspunse ea. Dar toată lumea îmi spune Dașa.

— În regulă, Daria-Dașa. Ai vreun loc unde să mergem? E cineva acasă?

— Dacă e cineva acasă? Dar pe ce lume trăiești? Firește. Nu rămân niciodată singură. Toată lumea e acasă — mama, tata,

babuşka, deduşka, fratele meu. Şi dorm în acelaşi pat cu sora mea, adăugă ea, ridicând din sprâncene şi râzând. Cred că până şi un ofiţer s-ar descurca greu cu două surori în acelaşi timp.

— Depinde, răspunse Alexander, cuprinzând-o cu braţul. Cum arată sora ta?

— Ca o fetiţă de doisprezece ani, răspunse Daşa. *Tu* ai vreun loc unde să mergem?

Alexander o duse la cazarmă. Era rândul lui în seara aceea.

Daşa îl întrebă dacă era cazul să se dezbrace.

— Nu vreau să dea cineva peste noi.

— E o cazarmă militară, spuse Alexander, nu hotelul European. Poţi să te dezbraci, Daşa, dar e riscul tău.

— Tu nu te dezbraci?

— Pe *mine* m-au văzut cu toţii, îi atrase el atenţia.

Daşa se dezbrăcă. La fel şi Alexander.

O plăcea ca pe multe alte fete. Avea trupul tipic rusoaicelor: şolduri mari, sâni voluptuoşi — trăsături ce-l scoteau din minţi pe Grinkov, colegul său de cazarmă. Ce o distingea însă de celelalte era familiaritatea ei, maniera sa prietenoasă şi relaxată, caracteristici ce ies la iveală doar atunci când cunoşti pe cineva de mult timp. Reacţia ei era, de asemenea, neobişnuită.

— O, Doamne! exclamă ea. *De unde* vii, Alexander?

— De unde vin? repetă el, ridicându-se în mâini ca s-o privească.

— Da, îi răspunse ea. Îmi place... felul în care te mişti.

— Aha! Îţi mulţumesc.

Petrecură o oră împreună, până când Grinkov se întoarse cu o fată în cazarmă, fără să ţină seama că nu era rândul lui.

După ce se îmbrăcară, Alexander o conduse pe Daşa la poartă.

— O să-ţi aminteşti numele meu săptămână viitoare când voi veni din nou? îl întrebă ea.

— Firește... Daşa, nu-i aşa? răspunse el zâmbind.

Săptămâna următoare, veni din nou cu prietena ei; Dimitri plecase însă cu altcineva, iar Daşa nu voia să-şi lase prietena într-o situaţie stânjenitoare. Plecară astfel toţi trei să se plimbe pe Nevski Prospekt. Prietena ei luă apoi — în sfârşit — un autobuz spre casă,

iar Alexander o duse din nou pe Daşa la cazarmă, unde nu era rândul lui, iar camera era deja ocupată.

— Ai două posibilităţi, spuse Alexander. Fie te duci acasă, fie rămâi aici şi ignori prezenţa celorlalţi soldaţi.

Daşa îl privi stăruitor. Îi era greu să-i descifreze expresia din ochi.

— De ce nu? spuse ea, în cele din urmă. Părinţii mei trebuie să ne ignore, iar noi ne prefacem că dormim. Camarazii tăi dorm?

— Nici pe departe, îi răspunse el.

— E cam ciudat pentru mine.

Alexander încuviinţă din cap.

— Vrei să te conduc acasă?

— Nu, e-n regulă, răspunse ea, apropiindu-se câţiva paşi. M-am simţit bine săptămâna trecută.

— Şi eu, spuse Alexander, după o scurtă şovăire. Hai să mergem în Grădinile Amiralităţii!

A treia seară de sâmbătă când se întâlniră, găsiră un loc liniştit sub cheiul canalului Moika, unde acostau bărcile. Era suficient de izolat, iar Daşa nu făcea zgomot. Ca soldat, Alexander învăţase să nu scoată niciun sunet. Daşa nu avea unde să se întindă pe jos, dar Alexander putea să stea în capul oaselor.

— Alex... Te superi dacă îţi spun Alex? îl întrebă ea.

— Nu, răspunse el.

— Alex, spune-mi ceva despre tine! continuă Daşa, zâmbind. Eşti extrem de interesant.

Terminaseră partida, iar Alexander spera să se întoarcă la cazarmă. Voia să doarmă. Zilele de duminică începeau la ora şapte dimineaţa, indiferent cât de târziu se culca.

— De ce nu-mi spui tu ceva despre *tine*?

— Ce vrei să ştii?

— Câţi soldaţi ai cunoscut înaintea mea?

— Nu prea mulţi, răspunse Daşa zâmbind. Alexander, nu cred că vrei să porţi discuţia *asta*. Pentru că atunci aş avea şi eu o întrebare să-ţi pun.

— De acord.

— Câte femei ai cunoscut înaintea mea?

— Nu prea multe, răspunse el zâmbind.

Ea izbucni în râs.

Alexander râse și el.

— Vreau să-ți mărturisesc ceva, Alex. De când te-am cunoscut, mă gândesc numai la tine.

— Serios?

— Da. Și n-am mai fost cu niciun bărbat de atunci. Tu ai putea să spui același lucru? îl întrebă apoi, după o scurtă șovăire.

— Firește. Nici eu n-am mai fost cu vreun bărbat de atunci.

Ea îl înghionti ușor.

— Încetează! Mai ai timp pentru încă o partidă?

— Nu.

Nu voia să-i spună că nu mai avea încă un prezervativ.

— Vino săptămâna viitoare! O să am mai mult timp atunci.

— Hai! insistă ea, tachinându-l. Îți promit că termin repede.

— Nu, Dașa. Săptămâna viitoare.

După plecarea ei, Alexander se întoarse la cazarmă, unde îl aștepta o fată atrăgătoare, prietenoasă și beată, pe care o cunoscuse în mai. Ea refuză să plece până când Alexander nu-și dădu pantalonii jos. Și îi îndeplini dorința.

Săptămâna următoare, în nopțile în care Alexander făcu de strajă, cunoscu două fete prin intermediul lui Dimitri. Sâmbătă seara, se duse în Sadko, manifestând doar un vag interes pentru o eventuală aventură. Întâlni o fată pe care nu o mai văzuse de câtva timp și, după ce băură câteva pahare, se duseră pe aleea lăturalnică din spatele barului.

— N-ai de gând să arunci țigara? îl întrebă ea după ce terminară.

Alexander descoperi cu uimire că o ținea încă în gură. O trimise apoi acasă, iar el intră din nou în bar.

Două mâini îi acoperiră ochii și un glas îi șopti:

— Ghici cine sunt!

Când se întoarse, o văzu pe Dașa. Și îi zâmbi. Venise singură de data asta.

Credea că terminase cu aventurile în ziua aceea. Dar seara Dașei abia începea, așa că Alexander se simți obligat să-i ofere câteva beri și să stea de vorbă cu ea. Fumară câteva țigări, glumiră puțin, apoi ea îl scoase afară din bar.

— Dașa, e târziu. Mâine trebuie să mă trezesc la șapte dimineața.

— Știu, îi răspunse ea, mângâindu-i brațul. Ești mereu grăbit. Mereu pe fugă. Ce atâta grabă, Alex?

Oftând adânc, o privi cu o expresie obosită și amuzată deopotrivă.

— Ce propui?

— Nu știu, răspunse ea zâmbind. Același loc ca săptămâna trecută?

El încercă să-și amintească. Dintr-un motiv sau altul, părea să fi uitat ce făcuse săptămâna trecută. Dacă nu avea să-și amintească, Dașa avea să se supere, așa că se strădui. Ce se petrecuse oare între săptămâna trecută și cea de acum? Încercă să se concentreze. Nu-și amintea decât numeroasele discuții despre iminența războiului.

— Nu-ți mai aduci aminte? Colțișorul dintre parapetele de pe canalul Moika.

Atunci își aminti. O dusese pe chei.

— Vrei să mergi din nou acolo?

— Foarte mult.

— Atunci hai să mergem!

După ce terminară, era aproape ora unu noaptea.

— Alexander, spuse ea gâfâind, stând deasupra lui, ești un iubit aprig... și nu o spun oricui.

— Mulțumesc.

— Te simți bine?

— Firește.

— Nu vorbești prea mult, nu-i așa?

— Despre ce-ai vrea să vorbim?

— Crezi că ne-am spus totul? îl întrebă râzând.

— Ne-am spus tot ce trebuie *să știu.*

— Vrei să ne vedem și săptămâna viitoare?

— Desigur.

— Ai vreo zi liberă? Poate vii la noi acasă să luăm masa împreună. Locuiesc în apropiere. Pe Soviet Cinci. Ai putea astfel să-mi cunoști familia.

— N-am prea multe zile libere.

— Ce zici de luni sau marţi?

— Lunea sau marţea asta?

— Da.

— O să văd. Nu, stai! Trebuie să... Poate peste vreo săptămână și ceva.

— Nu putem să ne întâlnim numai așa.

— Nu?

— Ba da, putem, răspunse apoi zâmbind. Dar am putea să mergem și în altă parte.

— Unde ai vrea să mergem?

— Nu știu. Într-un loc frumos. Poate la Ţarskoe Selo sau Peterhof?

— Poate, răspunse el evaziv, dând-o la o parte, ridicându-se în picioare și întinzându-se. S-a făcut târziu, Dașa. Trebuie să plec.

Se întoarse la cazarmă, unde stătu câteva minute de vorbă cu sergentul Ivan Petrenko, care era de strajă și care-i oferi niște votcă și o ţigară înainte de a se duce la culcare.

— Credeţi că zvonurile sunt adevărate, domnule locotenent? Credeţi că intrăm în război cu Hitler?

— Cred că este inevitabil, sergent.

— Dar cum este posibil? Este ca și cum ai spune că Anglia declară război Franţei. Germania și Uniunea Sovietică sunt aliaţi de aproape doi ani. Am semnat un pact.

— Și am împărţit Polonia ca doi vechi prieteni, răspunse Alexander zâmbind. Petrenko, ai încredere în Hitler?

— Nu știu. Dar nu cred că este atât de nesăbuit încât să ne invadeze.

— Să sperăm că ai dreptate, spuse Alexander stingând ţigara. Noapte bună.

Nu-și dorea decât să doarmă; cerea oare chiar atât de mult? Marazov și Grinkov erau însă însoţiţi de două fete și stăteau în pat, cu păturile peste cap. Alexander își feri privirea în timp ce se urcă în patul suprapus, își puse apoi o pernă peste cap și închise ochii.

— Alexander! auzi el o voce feminină stridentă. *Ticălos* ce ești!

Oftând adânc, dădu perna la o parte și deschise ochii. Fata ce îl însoţea pe Grinkov stătea acum în faţa patului său. Alexander îl auzi pe Grinkov chicotind.

— Ce-am făcut? întrebă el istovit, recunoscându-i chipul ușor puhav de băutură.

— Nu-ţi mai aduci aminte? Mi-ai spus săptămâna trecută să ne întâlnim aici în seara asta. Te-am așteptat trei ore la poartă! În cele din urmă, m-am dus la Sadko și ce să vezi? Te distrai de minune în braţele *altcuiva*.

Alexander nu voia să se ridice din pat, dar avea senzaţia că fata avea să-l plesnească în orice clipă și gândul nu-i surâdea deloc.

— Îmi cer scuze, spuse el, ridicându-se în capul oaselor și legănându-și picioarele peste marginea patului.

Și-o amintea vag.

— N-am vrut să te supăr.

— Serios? ripostă ea cu glas tare.

Grinkov râdea cu faţa ascunsă în pernă. Marazov și prietena lui erau mult prea ocupaţi ca să manifeste vreun interes faţă de conflictul din jurul lor. Nici Alexander nu părea prea interesat.

Nu-și amintea cum o chema. Voia s-o alunge, dar nu voia s-o facă să se simtă și mai prost în faţa atâtor martori. Sări din pat, dar nici nu atinse bine podeaua, că ea și încercă să-l lovească cu pumnul. Apucând-o de încheietură, Alexander o împinse și spuse clătinând din cap:

— N-am chef de *asta*.

— Toţi sunteţi la fel, nu-i așa? Niște misogini nenorociţi și desfrânaţi, cărora nu vă pasă de noi nici cât negru sub unghie.

— Nu suntem misogini, răspunse uimit Alexander. Eu, cel puţin, nu sunt. Dar...

„Dumnezeule, *cum* o cheamă oare?"

— Dacă noi suntem desfrânaţi, atunci *tu* cum eşti?

Ea icni.

— Uite ce e! continuă el. Sunt obosit. Ce vrei de la mine?

— Puţin respect, Alexander. Doar atât. Puţină consideraţie.

Alexander își frecă ochii. Era absurd.

— Îmi pare rău...

— Nu-ţi aminteşti nici cum mă cheamă, nu-i aşa? îl întrerupse ea, ridicând din nou mâna.

Alexander aproape că nici n-o mai opri de această dată.

Dar o făcu apoi. Nu-i plăcea să fie plesnit. I se zbârli părul pe tot corpul.

— Dumnezeule, mi-e milă de fata care se va îndrăgosti de tine, ticălosule! Căci o să-i frângi inima în mii de bucăţi, porc fără suflet ce eşti!

Și porni pe coridor spre trepte. Alexander oftă, strigându-i:

— Îmi amintesc cum te cheamă — Elena.

— Du-te dracului! răspunse ea, dispărând pe hol.

„Un rămas-bun demn de un soldat", își spuse Alexander. Voia să fumeze. Și să aibă parte de o clipă de liniște într-o cameră tihnită, unde să petreacă puţin timp singur, să-și recapete cumpătul, să-și lingă rănile, să-și aline mândria rănită și să privească în urmă, spre locul de unde plecase și unde ajunsese — de la Larissa din Krasnodar, ce îi oferise înainte de moarte puţin din dulceaţa și din suavitatea ei și de la Svetlana Visselskaia, prietena mamei lui, care îl sfătuise să nu-și irosească harurile primite din belșug de la natură. Ei bine, acum, își spuse Alexander, o fată căreia îi dăduse nepăsător papucii avea să vină în orice clipă la cazarmă cu un pistol în mână și avea să-i zboare creierii, iar în epitaful de pe piatra de mormânt avea să stea scris: „Aici zace Alexander, ce nu-și amintea numele niciuneia dintre fetele cu care s-a culcat".

Copleșit de dezgust, încercă să-și stăvilească gândurile negre într-un somn binecuvântat. Era trei dimineaţa, în ziua de 22 iunie 1941.

16

Calea ferată de la poalele Înălțimilor Siniavino, 1943

Alexander îl chemă pe Ouspenski în cortul său.

— Locotenente, ce-are sergentul Verenkov?

— Nu înţeleg la ce vă referiţi, domnule.

— De dimineaţă mi-a adus nu doar raţia lui de cafea, ci și o parte din terciul său de ovăz — din fericire, nu tot.

— Da, domnule căpitan.

— Locotenente, de ce-mi aduce Verenkov porţia lui de terci? De ce-mi oferă prezervative sergentul Telikov? De ce i-aș cere prezervative sergentului meu? Ce se petrece aici?

— Sunteţi comandantul nostru, domnule.

— Dar n-am comandat nici terci, nici prezervative.

— Verenkov vrea să fie amabil.

— De ce?

— Nu știu, domnule.

— Nu mă las până nu-mi spui adevărul, locotenente.

Ariergarda bazei militare se afla la un kilometru distanţă de lacul Ladoga și Alexander se ducea în fiecare dimineaţă să se spele în lac. În zorile calde de vară, lacul mirosea ca un cimitir, căci devenise loc de îngropăciune pentru mii de soldaţi sovietici.

Într-o dimineaţă, în timp ce se întorcea la bază, trecu prin faţa cortului ce ţinea loc de popotă și îi auzi vocea lui Ouspenski. În mod obișnuit, și-ar fi văzut de drum, dar își auzi numele pomenit cu glas conspirativ. Alexander încetini pasul.

Ouspenski vorbea cu sergentul Verenkov, un tânăr deţinut politic, care nu mai fusese niciodată în armată, şi cu sergentul Telikov, care se afla în armată de zece ani şi era sergent de carieră.

— Sergenţi, feriţi-vă de comandantul nostru! le spunea Ouspenski. Nu-l abordaţi direct! Şi nu vă uitaţi în ochii lui! Dacă vreţi să-l întrebaţi ceva, întrebaţi-mă pe mine! Transmiteţi-le asta şi celorlalţi soldaţi! Eu voi juca rolul de tampon pentru voi.

Alexander zâmbi.

— Avem nevoie de tampon? întrebă precaut Telikov.

— Da, credeţi-mă pe cuvânt când vă spun asta! le răspunse Ouspenski. Căpitanul Belov este un om rezonabil, raţional şi tolerant. Dar vă omoară cu mâinile lui dacă vă prinde pe picior greşit.

— Du-te dracului! Spui numai prostii, ripostă sceptic Verenkov.

— Ştiaţi că i-a smuls braţul unui oarecare Dimitri Cernenko, un soldat care se ocupa cu distribuirea proviziilor în armată? continuă Ouspenski, cu glas mai scăzut, fără să fie descurajat de replica sergentului. I l-a smuls practic din umăr! L-a lăsat doar cu un ciot. Şi asta nu e tot. I-a tras un pumn în faţă cu atâta violenţă, că l-a lăsat aproape fără suflare. Un pumn, Verenkov! Gândeşte-te bine la asta!

Alexander râse pe înfundate. De-ar fi fost adevărat...

— Şi pentru că Cernenko s-a încăpăţânat să nu moară, comandantul nostru, ţintuit încă pe un pat de spital din Morozovo, a cerut să fie executat la graniţa cu Finlanda.

— Îţi baţi joc de noi.

— Vă spun că nu se teme de nimic. Nici de nemţi, nici de moarte, nici măcar de NKGB. Acum ascultaţi-mă cu atenţie şi nu mai spuneţi asta nimănui! murmură Ouspenski. Pe când se afla în închisoarea din Morozovo, un anchetator a venit să vorbească cu el...

— De ce a fost arestat?

— Pentru că e agent dublu.

— Mai du-te naibii!

— E adevărat.

— În slujba cui lucrează?

— Cred că a japonezilor. N-are nicio importanță. Ascultați-mă! Un anchetator a venit să-l interogheze. Comandantul nostru nu era înarmat, dar știți ce s-a întâmplat?

— L-a ucis pe anchetator?

— Fără nicio umbră de îndoială.

— Cum?

— Nimeni nu știe.

— L-a bătut?

— Nu avea urme de violență.

— L-a strâns de gât?

— Nici urmă de violență, doar v-am spus deja.

— Păi și atunci ce-a făcut? L-a otrăvit?

— Nu s-a descoperit nimic! exclamă Ouspenski cu încântare în glas. Tocmai asta e și ideea! Nimeni nu știe nimic. Dar țineți minte: comandantul nostru poate să curme viața unui om într-o celulă mică, fără să fie înarmat! Doar prin puterea voinței. Feriți-vă, așadar, de el! Pentru că o să vă mănânce de vii.

— Locotenente! îl strigă Alexander intrând în cort.

— Da, domnule, răspunseră într-un glas Ouspenski, Verenkov și Telikov.

— Locotenente, nu-i mai teroriza pe soldații noștri! Nu-mi place că răspândești minciuni despre mine. Și dacă vreți să știți neapărat, nu lucrez ca agent dublu pentru japonezi. Ați înțeles?

— Da, domnule, răspunseră la unison, cu glasuri fremătătoare.

— Acum duceți-vă la îndatoririle voastre! Cu toții!

— Da, domnule.

Îi evitară privirea în timp ce ieșiră în grabă afară. Alexander își stăvili cu greu zâmbetul.

După câteva săptămâni, Alexander începu să contureze un șablon: din detașamentele și plutoanele pe care le trimitea să repare calea ferată, puțini soldați se mai întorceau la bază. Pentru aceștia, nu existau pansamente, antibiotice, sânge sau morfină. Nemții erau protejați de pădurile de pe dealurile Siniavino, de unde supravegheau nestingheriți calea ferată. Proviziile trebuiau

să ajungă însă la Leningrad într-un fel sau altul, iar șinele trebuiau reparate tot într-un fel sau altul. Alexander nu avea astfel de ales: trebuia să-și trimită oamenii la moarte.

Deși porțiunea stricată a căii ferate se întindea pe aceeași distanță de cinci kilometri, soldații lui Alexander înfruntau invariabil salvele de artilerie ale inamicului, indiferent de momentul zilei când încercau să repare șinele. Era iunie și vremea era caldă. În fiecare după-amiază, Alexander și oamenii săi transportau morții într-un crâng de plopi, unde îi depuneau în gropi comune, pe care nici nu le mai acopereau cu pământ. Acestea, create cu câteva săptămâni în urmă de proiectilele nemților, nu erau încă pline cu morți. În aer plutea un miros de pământ, de apă dulce și de moarte. Mirosul războiului.

Era 22 iunie 1943. Trecuseră doi ani de când izbucnise războiul. Doi ani de când se așternuse haosul.

Orbeli și arta lui, 1941

Îl treziră la ora patru dimineața, după nici o oră de somn. Mica lui consolare o constituia faptul că îi treziseră pe toți. Le spuseră apoi să iasă afară în curte.

Era 22 iunie 1941, solstițiul de vară, cea mai lungă zi a anului. Duminică de dimineață. Afară se iveau zorile trandafirii. Colonelul Mihail Stepanov se adresă trupelor sale din garnizoană.

— Cu o oră în urmă, Hitler a nimicit flota noastră navală din Crimeea, staționată în Marea Neagră. Ne-a distrus avioanele, navele și oamenii. Trupele lui se află acum pe pământ sovietic. Ne-a invadat și granița din Ucraina de Nord prin Prusia. Ministrul Apărării, tovarășul Molotov, va face o declarație la prânz. A izbucnit războiul.

Un vuiet se iscă printre soldații buimaci încă de somn. Alexander păstră tăcerea. Vestea nu îl surprindea — ofițerii Armatei Roșii vorbeau de mult timp despre iminența războiului și apăruseră zvonuri legate de fortificațiile lui Hitler de la granță încă din

iarnă. „A izbucnit războiul! Asta îmi va oferi altă șansă de scăpare", își spuse Alexander când auzi vestea.

Își alungă somnul cu țigări și cafea, ascultând timp de patru ore conceperea planurilor de apărare. Primi apoi misiunea de a patrula pe străzile din Leningrad până la șase seara, când avea să se întoarcă la cazarmă, unde avea să stea de strajă. Părăsi bucuros garnizoana la ora unsprezece dimineața.

Străbătu cu pași vioi piața de legume și fructe și o luă apoi pe Nevski Prospekt, unde puse capăt unui conflict între o femeie și un bărbat corpolent. Femeia țipa mânioasă la bărbat și îl lovea cu geanta. Alexander înțelese abia după câteva minute motivul supărării sale — bărbatul încercase să se strecoare înaintea ei la coadă.

— Nu știe că a izbucnit războiul? Ce crede tovarășul că facem cu toții aici? Nu-l las în fața mea. Nu-mi pasă nici dacă intervine întreaga Armată Roșie.

— Ai auzit-o, spuse Alexander ridicând din sprâncene. Nu poți să i-o iei în față.

Trecând prin fața magazinului alimentar Elisei, interveni într-o încăierare, unde opt femei încercau să pună mâna pe un cârnat ce căzuse din geanta alteia. În acest timp, o altă femeie fugi cu făina altcuiva. Alexander se sătură să mai joace rolul regelui Solomon. Nu avea putere să se certe pentru un cârnat cu opt femei mânioase. Își văzu de drum, nimerind în toiul unui alt conflict, în care oamenii se îmbrânceau ca să urce primii în autobuz.

Alexander se hotărî să plece de pe Nevski. Era mai rău decât în război. Măcar în război îți poți împușca dușmanul. Porni spre catedrala Sfântul Isaac și spre statuia Călărețului de aramă, unde atmosfera era mai pașnică. Zăbovi câteva minute, fumând și privind statuia. Trecuseră câteva săptămâni de când fusese la biblioteca din Leningrad ca să verifice dacă volumul lui Pușkin se mai afla la locul lui. Acum, pentru că începuse războiul, se gândea că ar fi mai înțelept să ia cartea de la bibliotecă și s-o țină la el; ar fi și mai în siguranță. Bibliotecile și muzeele aveau să-și expedieze din Leningrad volumele și lucrările prețioase... pentru orice eventualitate.

În timp ce fuma, încercă să-și amintească frânturi din poemul *Călărețul de aramă*, ce îi plăcea atât de mult:

Și luminat de-a lunii scamă,
Cu mâna 'n sus, spăimântător,
În urma lui venea cu zor
Înaltul Călăreț-de-Aramă
Pe calul cu galop sonor.[1]

Zâmbind încântat pentru că își amintea versuri pe care nu le mai citise de ani buni și aprinzându-și încă o țigară, Alexander porni pe chei, trecând pe lângă Grădinile Amiralității, pe lângă Podul Palatului și pe lângă Ermitaj, unde întâlni un bărbat înalt, îmbrăcat în costum, ce stătea aplecat peste parapet și privea râul. Omul scoase o țigară și îl salută din cap, fără să zâmbească. Alexander îl salută și el și încetini pasul.

— Ai un foc? îl întrebă bărbatul.

Alexander se opri și scoase bricheta.

— Mi-am lăsat chibriturile înăuntru, zise bărbatul iute. Îți mulțumesc.

— Cu plăcere, răspunse Alexander.

— Iosif Abgarovici Orbeli[2], spuse bărbatul întinzându-i mâna și îndepărtând scrumul de pe barba sa lungă, cenușie și zbârlită.

— Locotenent Alexander Belov, răspunse el strângându-i mâna.

— Ah! exclamă Orbeli, cu privirea ațintită asupra râului. E adevărat, locotenente? A început războiul?

— E adevărat, cetățene. De unde ai aflat?

Orbeli îi arătă Ermitajul, fără să-și întoarcă privirea.

— De la muncă. Sunt custodele muzeului. Spune-mi cinstit, ce părere ai? Vor ajunge nemții la Leningrad?

---

[1] *Călărețul de aramă*, A. S. Puşkin, traducere de George Lesnea, editura Cartea Rusă, Bucureşti, 1949

[2] Orbeli (1887-1961) — orientalist şi academician sovietic, de origine armeană, custode al muzeului Ermitaj din Leningrad între 1934 şi 1951

— De ce nu? răspunse Alexander. Au ajuns în Cehoslovacia, Austria, Franţa, Belgia, Olanda, Danemarca, Norvegia, Polonia. Europa se află în mâinile lui Hitler. Unde i-a mai rămas să ajungă? Nu se poate duce în Anglia. Se teme de apă. Trebuia să ajungă aici. Asta a intenţionat de la bun început. Și va veni și la Leningrad.

Cu ajutorul finlandezilor, ar fi vrut să adauge, dar se abţinu. Custodele părea mult prea supărat.

— O, *Boje moi* (Dumnezeule)! exclamă Orbeli. O, ce *koșmar*! Ce se va întâmpla acum? Care va fi soarta Ermitajului meu? Vor bombarda Leningradul cum au bombardat și Londra. Nu va mai rămâne nimic din oraşul nostru, din clopotniţele, bisericile și monumentele noastre naţionale. Nu va mai rămâne nimic din arta noastră, spuse el cu glas frânt.

— Catedrala Saint Paul a rămas în picioare, răspunse Alexander, încercând să-l consoleze. Ca și Westminster Abbey. Ca și Big Benul. Ca și Podul Londrei. Nemţii nu s-au putut atinge de monumentele naţionale britanice. Au murit însă patruzeci de mii de londonezi.

— Da, da, spuse Orbeli fluturând nerăbdător din mână. Oamenii mor mereu în război. Dar cum rămâne cu arta mea?

— Nu putem să scoatem din Leningrad catedrala Sfântul Isaac sau statuia Călăreţului de aramă, spuse Alexander făcând un pas în spate. Dar îi vom evacua pe oameni. Și putem evacua și arta ta.

— Unde am putea să o expediem? întrebă Orbeli cu glas stridենt. Cine va avea grijă de ea? Unde ar putea fi în siguranţă?

— Arta va trebui să-și poarte singură de grijă. Nu are nicio importanţă unde o expediaţi. Oriunde va fi mai în siguranţă decât în Leningrad.

— Ce vor face fără mine operele lui Renoir? Ale lui Rembrandt? Bijuteriile lui Fabergé? Sau bustul lui Timur Lenk? Comorile mele nepreţuite. Cum vor supravieţui fără mine?

Alexander își ridică ușor bereta.

— Toate vor fi mai în siguranţă în altă parte. Și, într-o bună zi, războiul se va sfârși. Bună ziua, cetăţene.

— Nu e deloc bună, murmură Orbeli și se întoarse ca să traverseze strada spre muzeul său.

Amuzat, Alexander își continuă drumul pe cheiul de pe Neva, trecând pe lângă Palatul de Iarnă și canalul Moika. Era o zi de duminică în Leningrad, iar acolo, pe chei, domnea o atmosferă liniștită, spre deosebire de cea de pe Nevski Prospekt, unde oamenii se îmbrânceau și se înjurau în fața magazinelor. Nu era nimeni pe acolo și Alexander se bucura de liniște. Trecu pe lângă Grădina de Vară și se îndreptă, cu puşca pe umăr, spre mănăstirea Smolnîi.

La colţul străzii Saltîkov-Șcedrin, zăbovi un timp. La câteva blocuri depărtare, în partea dreaptă a râului, se întindeau Grădinile Tauride. Îi plăcea să treacă vara pe lângă ele. Îi confereau o senzaţie de pace. Dar poate că erau probleme în preajma mănăstirii Smolnîi, poate că trebuia să potolească nişte mulţimi mânioase. În ce parte s-o ia? Drept înainte spre Smolnîi și apoi să dea ocol Grădinilor Tauride sau să treacă pe lângă grădini și să dea apoi ocol mănăstirii?

Își aprinse o ţigară și rămase câteva clipe pe loc, uitându-se la ceas.

Mai avea puţin timp. De ce atâta grabă? Va putea să aplaneze conflictele mulţimilor mânioase și peste o jumătate de oră. Era singur; nu putea să fie peste tot în același timp. O luă la dreapta pe Saltîkov-Șcedrin.

Strada era pustie, iar copacii foșneau în adierea vântului de vară. Se gândea la Barrington. Își amintea pădurile din Barrington. Își amintea cum el și Teddy se întindeau la poalele copacilor și ascultau foșnetul frunzelor. Îi plăcea muzica lor.

Auzi alte sunete. Sunete duioase — cineva cânta.

Undeva în depărtare. Alexander se uită în lungul străzii, dar nu văzu pe nimeni.

Peste drum însă, văzu o fată care stătea pe o bancă.

Părul lung și bălai, ce-i încadra chipul, și rochia ei albă cu trandafiri roșii îi atraseră imediat privirea. Învăluită în baldachinul de frunze al copacilor, oferea o privelişte de vis, cu părul ei blond, rochia albă și trandafirii sângerii. Stătea pe bancă și mânca îngheţată,

fredonând încet un cântec. Alexander recunoscu melodia — *Cândva, iubirea în Liov o voi întâlni* —, un cântec extrem de cunoscut la vremea aceea. Reuşea cumva să cânte, să mănânce îngheţata, să-şi legene piciorul încălţat cu o sandală roşie şi să-şi dea părul la o parte de pe faţă. Toate deodată. Nu vedea nimic din ce se întâmpla în jurul ei — nici pe Alexander, ce o privea încremenit de peste drum, nici războiul, nici lumea înconjurătoare. Părea singură, într-un univers numai de ea ştiut, un univers al îngheţatei şi al unei muzici duioase, un univers al liniştii şi al armoniei, pe care Alexander nu-l cunoscuse niciodată. Nu se putea clinti.

Şi acum, câţiva ani mai târziu, era ţintuit în acelaşi loc, retrăind clipa în care o văzuse pentru prima oară. Ştia că, dacă ar fi mers tot înainte în loc s-o ia la dreapta, ar fi avut acum o viaţă cu totul diferită. Dacă ar fi trecut mai departe... Ar fi putut să fie prevăzător, să nu traverseze strada. Ar fi putut s-o privească un timp şi apoi să-şi vadă mai departe de drum.

Dar în duminica aceea senină şi caldă, Alexander nu mai ştia, nu mai gândea şi nici nu-şi mai imagina nimic. Uită de Dimitri, de război, de Uniunea Sovietică, de planurile de fugă şi chiar de America şi traversă strada pentru Tatiana Metanova.

Mai târziu, stând de vorbă, îi privi mâinile în timp ce gesticula. Avea degetele subţiri şi frumoase. Unghiile erau perfect îngrijite. O întrebă de ce avea atâta grijă de ele şi ea îi răspunse că odinioară cunoscuse o fată cu unghiile murdare, pentru care viaţa nu era deloc uşoară. Şi nu uitase asta.

— Crezi că avea necazuri din cauza unghiilor murdare?

— Fără urmă de îndoială.

Alexander îşi dorea să-i simtă atingerea mâinilor impecabile.

— Unde locuieşti, Tania?

— Pe strada Soviet Cinci. Ştii unde este?

Era zona lui de patrulare.

— În apropiere de Greceski Prospekt. Este şi o biserică pe acolo.

— Da, chiar peste drum, răspunse ea.

— Cred că termenul de biserică nu este cuvântul cel mai potrivit pentru clădirea aceea. Este un spaţiu de depozitare.

— Da, așa este, răspunse Tatiana râzând. Este o biserică *sovietică.*

Timpul petrecut cu ea în duminica aceea avea să fie cumplit de scurt.

Tot timpul petrecut cu ea avea să fie cumplit de scurt, aflându-se sub amenințarea războiului, a identității lui false, a puterii pe care Dimitri o exercita asupra lui și a iubirii Dașei. O, Dașa! Aflându-se mereu sub amenințarea Uniunii Sovietice. Amenințat din toate părțile. Trebuia să învețe să trăiască fără să mai audă și să retrăiască ecourile necontenite ale celor o sută de minute petrecute în compania ei. O sută de minute în care se plimbaseră cu autobuzul și străbătuseră împreună Câmpul lui Marte. O sută de minute ce-i puseseră inima pe jar. Iar consecințele? O eternitate petrecută în Rusia sovietică.

Unde ar fi putut să se ascundă? Unde ar fi putut să dispară amândoi?

Duminica veni și trecu într-o clipită.

Câmpul lui Marte, iunie, moarte, viață, nopțile albe, Dașa, Dimitri... toate veniră...

Și trecură.

Dar Alexander rămase încremenit, pe aceeași stradă, scăldat în bătaia soarelui, privind-o sub baldachinul frunzișului de ulmi, privindu-și destinul învești mântat într-o rochie albă cu trandafiri roșii, ce cânta și mânca înghețată. Fusese a lui și numai a lui pentru o sută de minute — o sută de minute ce zburaseră într-o clipită. Lăsând în loc pustiire și furtună. El rămase însă pe aceeași stradă, încercând să-și stăvilească freamătul mistuitor al inimii frânte.

Pierderea lui Pașa, 1941

Pașa, fratele geamăn al Tatianei, dispăruse. La început, nimic nu anunța tragedia ce avea să vină; li se părea firesc să-l trimită într-o tabără de băieți. Însă apoi avioanele Luftwaffe survolară tabăra, iar Armata Roșie îi trimise pe băieți să țină piept tancurilor germane. Și Pașa dispăru. Tatiana refuză să accepte gândul pierderii sale și porni în căutarea lui în Luga, în ciuda faptului că trupele

lui Hitler se aflau pe celălalt mal al râului. Era complet nebună, iar Alexander porni pe urmele ei, pentru că era, la rândul lui, nebun după ea.

Un alt moment atins de nebunie, în care ea *aproape* i se dăruise. Stând împreună în cortul lui, nici că-și doreau să fie în altă parte și o știau prea bine. În ciuda trupelor lui Hitler, aflate la o sută de metri depărtare, în ciuda coastelor rupte ale Taniei, a piciorului rănit și a sufletului ei frânt. În ciuda pierderii lui Pașa.

— Șura, trebuie să-l găsim, murmură ea printre lacrimi înăbușite.

— O, Tania!

— Trebuie să-l găsim. Nu pot să mă întorc acasă fără el. Nu pot să dau greș. Te implor! Nu-mi cunoști familia. Și nici pe mine nu mă cunoști.

— Ba te cunosc, Tania. Va trebui să învățați cu toții să vă acceptați destinul.

— Nu spune asta! Nu pot să trăiesc fără el.

— Îmi pare nespus de rău, Tania, murmură Alexander, rostind cu greu cuvintele.

— N-am cum să trăiesc fără el. E fratele meu, nu înțelegi? Dacă mă așteaptă undeva și eu nu mă duc? Cine să te salveze din ghearele dușmanului dacă nu familia ta? Cine altcineva s-o facă? Dacă se află undeva și se întreabă de ce întârzii atât de mult? De ce nu mă duc să-l salvez?

— De ce ar aștepta?

— Pentru că știe că nu-l voi lăsa de izbeliște. Nu-l voi abandona. Nu pot să fac asta.

Alexander păstră tăcerea. Ce noroc să ai pe cineva care să te iubească atât de mult cum îl iubea Tatiana pe Pașa!

— Tania, este cu neputință să-l găsim. Două milioane de nemți se află între tine și Pașa. Nu poți nici să mergi. Ești rănită, iar el a dispărut. Renunță! Lasă-l în grija Domnului!

A doua zi, singuri în pădure, sub salvele de artilerie ale inamicului, protejând-o cu trupul lui, Alexander nu-și mai putu stăvili dorința. Și o sărută cu ardoare. Ar fi putut să moară amândoi în pădure; aproape că-și dorea asta, amintindu-și ce aveau să înfrunte

mai departe: deznădejdea, minciunile, pe Dașa, pe Dimitri, Hitler, Stalin, războiul... Își dorea să rămână veșnic tânăr printre copacii mistuiți de flăcări.

Zeii le cruțară însă viața. Și o duse pe Tatiana în brațele familiei ei îndurerate.

Pașa dispăru pentru totdeauna. Câteva săptămâni mai târziu, aflară că pierise într-un tren bombardat de nemți. Tatăl nu-și mai reveni niciodată, înecându-și amarul în băutură, până când nu mai rămase nimic nici de el. Pașa era singurul lui fiu. Alexander se simțea recunoscător pentru simpla alinare pe care i-o oferise tatălui său aflat în închisoare. Și el era singurul fiu al părintelui său. Își mai amintea oare mângâierile, săruturile și lacrimile părinților lui?

Nu, nu mai reușea.

Tatiana îi părea o șansă ratată, o clipă de fericire prea mult amânată. Nu putea să-și stăvilească sentimentele pe care le nutrea pentru ea, dar Tania părea un dar pentru o altă viață, pentru alte vremuri, pentru un alt bărbat.

Ea voia însă mai mult de la Alexander.

Dar el nu putea să-i ofere mai mult. Căci nu avea mai mult. Nu avea nimic.

17

Crăciunul la New York, 1943

Tatiana și Anthony au fost invitați să petreacă ajunul Crăciunului împreună cu Vikki și cu bunicii ei.

Când sosi, îl găsi pe Edward acolo.

— De ce l-ai invitat? o întrebă în șoaptă pe Vikki în bucătărie.

— Și el sărbătorește Crăciunul, Tania.

Tatiana se așeză lângă Edward pe canapea și luă câte o înghițitură dintr-un fel de lichior de ouă, ținându-l în poală pe Anthony, acum în vârstă de șase luni, care voia și el să bea din acel lichior. Edward îi spuse Tatianei că soția lui îl alungase de acasă în urmă cu patru zile. Se pare că se săturase de programul lui infernal de la spital, ce nu-i permitea să petreacă mai mult timp împreună.

— Stai să înțeleg! spuse Tatiana. Te-a alungat pentru că nu petreci mai mult timp cu ea?

— Exact.

— Dar în felul ăsta nu veți mai petrece deloc timpul împreună, nu-i așa? îl întrebă apoi încet.

— Nu cred că mă agrea prea mult, Tania, îi răspunse Edward râzând.

— Un lucru regretabil pentru o soție, murmură ea.

Vikki le aduse niște biscuiți înveliți în miere, cu o expresie satisfăcută pe chip, ce o determină mai târziu pe Tatiana s-o mustre încet, reproșându-i că stârnește necazuri.

Pe fundal se auzeau colinde de Crăciun, iar în aer pluteau miresme de ghimber, de plăcintă cu mere și de spaghete cu sos de usturoi. Nuanțele vinului de Burgundia ce învăluiau întregul apartament

păreau să se împletească acum cu atmosfera de sărbătoare. Vikki purta o rochie cafenie din catifea, ce se asorta de minune cu părul ei castaniu și catifelat și cu ochii ei căprui, la fel de catifelați. Isabella și Travis pregătiseră un festin de parcă nu s-ar fi aflat în război. Conversația curgea lin ca vinul din pahare.

Mai târziu, Tatiana se retrase în dormitor ca să-și hrănească pruncul, în timp ce din sufragerie răzbăteau râsete și glasuri vesele, specifice atmosferei de Crăciun. În cameră era liniște, cald și întuneric, iar Tatiana închise ochii, legănându-și fiul în brațe.

Nimic nu-i oferea alinare Tatianei — nici liturghia scăldată în lumina lumânărilor, nici masa de sărbătoare, nici rugăciunile, nici somnul, nici Vikki, nici Ellis Island. Și, în timp ce își hrănea pruncul la piept, simțea cum lacrimile sărate îi brăzdau obrajii. Nici nu le mai șterse. Iar lacrimile, gândurile și bătăile inimii îi șopteau, la fiecare zbatere, un singur cuvânt: *Alexander.*

Ellis era un loc trist de Crăciun. Și atunci de ce îi oferea atâta alinare Tatianei? Pentru că răniții aveau nevoie de ea. Pentru că cineva, în afară de fiul ei, avea nevoie de ea. Le dădea să mănânce soldaților ce zăceau în paturile albe și le spunea în șoaptă să se gândească la camarazii lor, cărora nimeni nu le oferea vreun cuvânt de mângâiere.

— Asta pentru că nu te au pe tine alături, asistentă Tania, îi spuse Paul Schmidt, un pilot german rănit, într-o engleză cu un puternic accent nemțesc.

Zburase deasupra Canalului de Nord, bombardând vasele care aduceau provizii de alimente și arme în Marea Nordului. Fusese doborât în apă și salvat. În drum spre Statele Unite, medicii îi amputaseră ambele picioare, iar acum se afla în convalescență, urmând să fie trimis acasă. Îi mărturisi Tatianei că nu-și dorea să ajungă acasă.

— Dacă aș mai avea picioarele, americanii m-ar trimite să-mi aduc contribuția la eforturile lor de război, nu-i așa? Cum procedează cu ceilalți soldați ai noștri.

— Poate că te vor trimite oricum. Ai putea să stai pe un scaun și să mulgi vacile.

— Mi-ar plăcea să mă însor cu o americancă frumoasă. Astfel, n-aș mai fi nevoit să mă întorc acasă, spuse el cu un zâmbet pe buze.

— Ar trebui să le propui celorlalte asistente, răspunse Tatiana, zâmbind la rândul ei. Eu nu sunt americancă.

— Nu-mi pasă, spuse el privind-o cu același interes.

— Crezi că soției tale i-ar plăcea să te întorci însurat?

— Nu trebuie să afle, răspunse el zâmbind.

Îi povesti câte ceva despre viața ei. I se părea uluitor de ușor să le împărtășească trecutul ei soldaților germani și italieni, la fel cum i se părea uluitor de greu să vorbească despre asta cu Vikki sau cu Edward. Nu reușea să le povestească despre zăpezile din Leningrad și despre apele din Lazarevo. Dar acei oameni, muribunzi și fără căpătâi, o înțelegeau prea bine și o cunoșteau la fel de bine.

— Mă bucur că nu mai sunt pe Frontul de Est, spuse Paul Schmidt.

„Eu nu", ar fi vrut Tatiana să-i răspundă. „Pentru că atunci când eram acolo, viața mea însemna ceva."

— N-ai fost rănit pe Frontul de Est, spuse ea, în cele din urmă.

Continuă să-i dea să mănânce, cu capul în pământ, privind cum lingura din metal atingea farfuria albă și smălțuită. Își concentra atenția asupra mirosului supei de pui, a așternuturilor albe și apretate, a păturii de lână și a salonului răcoros. Încercă să alunge imaginile de pe Frontul de Est. *Imaginile în care îi dădea să mănânce soțului ei... îi ducea lingura la gură... dormea pe un scaun la căpătâiul lui... pleca de lângă patul său și se întorcea...*

Nu. NU!

— N-ai nici cea mai vagă idee ce ne fac sovieticii, spuse el.

— Ba am o oarecare idee, răspunse Tatiana. Anul trecut, eram asistentă la Leningrad. Nu cu mult timp înainte, am văzut ce le făceați voi soldaților sovietici.

El clătină atât de vehement din cap, încât scăpă din gură câteva picături de supă, ce i se prelinseră pe bărbie. Tatiana îl șterse și îi dădu să mănânce încă o lingură.

— Sovieticii vor câștiga războiul, spuse el coborând glasul. Și știi de ce?

— De ce?

— Pentru că nu dau nici doi bani pe viața oamenilor lor.

Niciunul nu mai spuse apoi nimic.

— Dar Hitler prețuiește viața voastră? întrebă Tatiana, rupând tăcerea.

— Mai mult decât Stalin. Hitler încearcă să ne vindece rănile ca să ne trimită din nou pe front, dar lui Stalin nu-i pasă câtuși de puțin. Își lasă oamenii să moară și trimite apoi pe front copii de treisprezece-paisprezece ani. Și apoi mor și aceștia.

— În curând, nu va mai avea pe cine să trimită, spuse Tatiana.

— Stalin va câștiga războiul înainte să se întâmple asta.

Tatiana se duse apoi să se ocupe de un alt rănit, dar se întoarse la Paul, aducându-i niște prăjiturele de Crăciun și turnându-i ceai cu lapte.

— Te înșeli în privința mea, îi spuse el deodată. Am fost rănit în Rusia. Deasupra Ucrainei. Am fost doborât în timpul unei misiuni de bombardament. Când m-am prăbușit, aproape că mi-am pierdut stomacul. În sens propriu, adăugă apoi, după câteva clipe de tăcere.

— Am înțeles, răspunse Tatiana.

— După ce mi-am revenit, am fost transferat în zona Canalului de Nord — o zonă mai puțin periculoasă. O ironie a sorții, nu crezi? Căpitanul meu credea că mi-am pierdut îndemânarea. Când m-am prăbușit, am căzut în mâinile partizanilor sovietici, care mi-au cruțat viața. Poate că li s-a făcut milă de mine, pentru că era Crăciunul.

— Nu cred că acesta a fost motivul, răspunse domol Tatiana. Sovieticii nu sărbătoresc Crăciunul.

— De aceea te afli acum aici? o întrebă el scrutând-o. Sărbătorile nu înseamnă nimic pentru tine?

Tatiana clătină din cap. Voia să facă semnul crucii ca să prindă putere, dar nu-l făcu. Voia să-și descătușeze zăgazul de lacrimi, dar

nu o făcu. Voia să fie puternică și impenetrabilă ca o stâncă, voia să fie ca Alexander. Dar nu putea.

— Mă aflu aici ca să le alin singurătatea răniților aflați atât de departe de casă, răspunse ea cu glas fremătător. Mă aflu aici pentru că sper că, oferindu-ți puțină alinare, cineva, undeva, va face același lucru pentru...

O lacrimă îi brăzdă obrazul.

Paul o privea cu uimire.

— Crezi că așa merg lucrurile?

— Nu știu cum merg, răspunse ea.

— Este pe Frontul de Est?

— Nu știu unde este.

Refuza să accepte certificatul de deces pe care îl purta în rucsacul ei negru.

— Ar fi bine să nu fie pe Frontul de Est. Nu va supraviețui mai mult de o săptămână.

— Nu?

Văzându-i chipul de o paloare aproape cadaverică, Paul o mângâie pe mână și îi spuse:

— Nu te mai gândi la asta, asistentă Tania! Indiferent unde este, aici sau pe lumea cealaltă, știi ce și-ar dori?

— Ce anume? șopti ea.

— Să fii în *siguranță*, răspunse Paul.

Crăciunul la New York.

Crăciunul la New York pe timp de război. Cu un an în urmă, Tatiana petrecuse ajunul Anului Nou la spitalul Greceski împreună cu doctorul Matthew Sayers și asistentele sovietice. Băuseră niște votcă, oferindu-le puțină și câtorva pacienți suficient de întremați ca să ciocnească paharele. Tatiana abia aștepta să ajungă pe front ca să-l găsească pe Alexander. Aveau să plece peste cinci zile. Alexander nu știa încă, dar ea avea să găsească, într-un fel sau altul, o cale prin care să fugă amândoi din Uniunea Sovietică. Leningradul nu mai avea curent electric. Clădirile erau în ruină.

Proiectilele nemţilor aruncate fără încetare din Pulkovo şi bombele aviaţiei germane spulberau oraşul în ajunul Anului Nou. Patru zile mai târziu, Tatiana părăsi Leningradul în camionul doctorului Sayers, întrebându-se dacă avea să mai revină vreodată.

Nu părea că avea să se mai întâmple asta.

Acum vedea New Yorkul în haine de sărbătoare. Vedea Mica Italie, presărată cu beculeţe roşii şi verzi; vedea strada 57, împodobită cu lumini albe, şi Empire State Building, cu vârful lui scăldat în lumini roşii şi verzi; vedea bradul de Crăciun din Rockefeller Center. Luminile din clădirile înalte rămaseră aprinse o oră, pentru că era Crăciunul, şi apoi se stinseră, pentru că era război.

Împingea căruciorul lui Anthony prin frig şi zăpadă, înfruntând iureşul de oameni încărcaţi cu plase de cumpărături. Tatiana nu avea plase. Nu cumpăra cadouri. Străbătea străzile acoperite de zăpadă ale New Yorkului, gândindu-se că Alexander petrecuse zece Crăciunuri ca acesta la Boston. Zece Crăciunuri cu colinde, cadouri, cu clopoţei răsunători şi brazi împodobiţi cu luminiţe. Deasupra uşii unei cafenele era scris: „ISUS ESTE MOTIVUL SĂRBĂTORII".

Părinţii lui îi făceau cadouri şi Moş Crăciun venea cu desaga încărcată de daruri pentru Alexander. Tatiana intră astfel într-un magazin de jucării şi îi cumpără lui Anthony un trenuleţ din partea Moşului. Era prea mic ca să se joace cu el, dar avea să crească.

La Bergdoff's, aflat la îmbinarea străzilor 58 cu Fifth Avenue, Tatiana văzu în vitrină nişte pături frumoase şi, pentru că îi era frig şi se gândea la Alexander, intră în magazin şi ceru detalii despre ele. Păturile erau sută la sută caşmir şi costau fiecare câte o sută de dolari. După ce îi oferi informaţiile, vânzătoarea îşi văzu mai departe de treburile ei, punând capăt discuţiei. Apoi, amintindu-şi parcă deodată, se întoarse spre Tatiana şi îi luă pătura din mână.

— O cumpăr, spuse Tania scoţând banii. Vreau trei. Ce culori aveţi?

În noaptea aceea, în cămăruţa lor de la Ellis, mama şi fiul dormiră împreună în patul ei, înveliţi cu două pături din caşmir. A treia o păstra pentru tatăl lui Anthony.

Crăciunul la New York. Cu mese îmbelșugate — cu șuncă, brânză, lapte și ciocolată și chiar puţină friptură pentru toată lumea; cu spiritul plin de viaţă al femeilor, care încercau să facă ultimele cadouri pentru fiii lor; și cu bărbaţii care se întorceau acasă din război ca să petreacă Crăciunul.

Nu și soţul lui Vikki, de care divorţase.

Și nici bărbatul Tatianei, pe care îl pierduse.

Dar alţii se întoarseră.

Peste tot erau brazi împodobiți cu luminiţe albe. Chiar și la Ellis, asistentele împodobiseră un brad pentru soldaţii germani și italieni. Nimeni nu voia însă să lucreze de Crăciun, nici pentru o plată dublă, nici triplă și nici pentru o săptămână de concediu. Tatiana lucra pentru o plată triplă și o săptămână de concediu.

Crăciunul la New York.

În timp ce străbătea Mulberry Street din Mica Italie, în drum spre apartamentul lui Vikki, împingând căruciorul lui Anthony, Tatiana fredona încet *A Long, Long Trail*, un cântec pe care îl auzise la radio:

O cale lungă și șerpuitoare
Visele mi le străbate,
Un ținut călduț în ale ciocârliei triluri
Și în ale lunii raze argintii.
O noapte lungă mă așteaptă
Până ce visurile mi le împlinesc
Și ziua va veni
Când spre tine voi porni
Pe calea lungă și șerpuitoare.

18

Alexander și nemții, 1943

Soldații sovietici continuau să moară la Siniavino, iar nemții continuau să domine dealurile.

Alexander trimitea tot mai mulți oameni să repare calea ferată și tot mai mulți piereau sub salvele de artilerie germane. Locotenent-colonelul Muraviev, aflat în fruntea batalioanelor penale și non-penale, nu avea niciun interes să asculte argumentele lui Alexander.

— Este un batalion penal, spuse el. Știi ce înseamnă asta, căpitane?

— Da, știu. Dar vreau să vă întreb ceva, căci n-am mai făcut calcule matematice din liceu. În condițiile în care pierd treizeci de oameni pe zi, în cât timp credeți că vor pieri toți cei două sute de oameni ai mei?

— Cunosc răspunsul! exclamă Muraviev. În șase zile!

— Exact. Nici măcar o săptămână. Nemții stăpânesc în continuare dealurile cu trupele lor, în timp ce noi nu mai avem practic niciuna.

— Nu-ți face griji! Găsim oameni pe care să-i trimitem la calea ferată. Întotdeauna găsim.

— Dar ăsta e scopul nostru? Să ne transformăm soldații în ținte de antrenament pentru trupele germane?

— Am fost avertizat în privința ta, spuse Muraviev privindu-l printre gene. Stârnești valuri. Dar uiți că te afli în fruntea unui batalion *penal*. Siguranța oamenilor tăi nu este treaba mea. Repară calea ferată și taci din gură!

Alexander plecă fără să-l salute pe Muraviev. Trebuia să ia problema în propriile mâini. Nu avea nevoie de un alt om ca Stepanov care să-l ghideze. Avea nevoie de oameni care să-l lase să facă ce știa mai bine. De ce i-ar fi păsat lui Muraviev de soarta oamenilor lui? Erau doar niște criminali condamnați. Crimele lor erau dintre cele mai grave: mamele lor făcuseră parte din trupe muzicale care corespondaseră cu oameni din Franța, chiar dacă trupele respective nu mai existau de mult și mamele muriseră și ele de ani buni. Unii dintre ei fuseseră descoperiți în biserici, înainte ca *Pravda* să redea, anul trecut, cuvintele lui Stalin, potrivit cărora credea și el „într-un anumit Dumnezeu". Alții strânseseră mâna unor oameni despre care nu știau că aveau să fie arestați. Sau locuiau lângă persoane ce fuseseră deja arestate.

— Am fost unul dintre aceștia, îi spuse Ouspenski. Am avut ghinionul să stau în patul de lângă tine, căpitane.

Alexander zâmbi. Se îndreptau spre cortul cu armament. Îi ceruse lui Ouspenski să-l însoțească. Voia să ia tunul de calibru 160 mm.

Cu o zi înainte, în zori, Alexander se cățărase, printre arbuști, pe râpele ce duceau spre calea ferată și privise cum oamenii săi deveneau carne de tun pentru bombele germane. Văzuse cu un binoclu direcția de unde veniseră cele trei proiectile. De la vreo doi kilometri distanță. Avea nevoie de un tun de calibru 160 mm. Nimic altceva nu i-ar fi fost de folos.

Comisariatul nu voia să i-l dea. Sergentul de la birou îi spuse că batalionul penal nu avea dreptul să folosească un tun de asemenea calibru, iar ordinul de rechiziționare trebuia semnat de comandantul lui Alexander, Muraviev, care refuză, firește, cu un rânjet pe buze.

— Am pierdut o sută nouăzeci și doi de oameni în șapte zile. Mai avem oare destui condamnați care să repare șinele?

— Ordinele sunt ordine, Belov! Tunul va fi folosit de compania care va lua cu asalt săptămâna viitoare Înălțimile Siniavino.

— Oamenii dumneavoastră vor căra un tun de trei tone până pe creasta unui munte, domnule colonel?

Muraviev îi ordonă să plece din cort.

Alexander se săturase. Îl chemă la el pe Melkov, unul dintre sergenţii lui. Spre seară, Melkov, prieten bun cu votca, se puse pe băut cu paznicul cortului de armament. Acesta se îmbătă atât de tare, încât adormi pe scaun şi nu-i auzi pe Alexander şi pe Ouspenski deschizând uşa scârţâitoare a depozitului de arme şi scoţând tunul afară. Trebuiau să-l transporte cam un kilometru prin întuneric. Între timp, Melkov, luându-şi misiunea în serios, se aşeză lângă paznic şi îi turnă votcă pe gât la fiecare cincisprezece minute.

Cu puţin înainte de ora cinci dimineaţa, şapte dintre oamenii lui Alexander porniră ca momeală spre calea ferată.

Alexander urmări prin binoclu punctul de plecare al primei bombe, care se prăbuşi şuierătoare peste şine. Oamenii săi o luară la fugă, scăpând nevătămaţi. Alexander şi Ouspenski încărcară amândoi pe ţeavă proiectilul explozibil.

— Nu uita, Nikolai! îi spuse Alexander îndreptând tunul spre dealuri. Avem doar două proiectile. Două şanse ca să-i spulberăm pe nemţălăi. Trebuie să ducem tunul înapoi cu douăzeci de minute înainte de schimbarea gărzii de la ora şase.

— Nu crezi că vor observa absenţa celor două proiectile imense?

— După ce îi aruncăm în aer pe nenorociţii ăştia de nemţi, puţin îmi pasă dacă le observă cineva lipsa, răspunse Alexander, supraveghind dealurile cu binoclul. Bag mâna în foc că nu va observa nimeni. Cine crezi că ţine inventarul armamentului? Paznicul beat turtă? Melkov are grijă de el. „Rechiziţionează" şi treizeci de mitraliere pentru oamenii noştri.

Ouspenski izbucni în râs.

— Nu mai râde! spuse Alexander. Tulburi echilibrul fragil al proiectilului. Eşti gata? îl întrebă apoi, aprinzând fitilul.

Acesta arse două secunde, apoi reculul clătină pământul ca un cutremur şi prima bombă ţâşni din ţeavă, creând un arc prin aer. Zbură un kilometru şi jumătate; Alexander o văzu căzând printre copaci şi explodând. Până când îşi atinse ţinta, al doilea proiectil o urmă îndeaproape. Alexander nu-l mai urmări ca să vadă unde ateriză. Se apucase să demonteze deja tunul. Lăsându-l pe

Ouspenski în fruntea oamenilor rămași în zonă, transportă piesa grea de artilerie spre depozitul de armament, reușind să-l încuie și să-i restituie cheia paznicului inconștient la ora șase fără două minute.

— Bravo! îi zise apoi lui Melkov, îndreptându-se iute spre corturile lor, pentru inspecția de dimineață.

— Vă mulțumesc, domnule, răspunse Melkov. Plăcerea a fost de partea mea.

— Îmi dau seama, spuse Alexander zâmbind. Dar ai grijă să nu te prind vreodată bând atât de mult! Altfel, te trimit direct la „răcoare".

Paznicul depozitului de armament rămase inconștient încă patru ore. Când se trezi, îl îndepărtară din postul de paznic, acuzându-l de neglijență gravă.

— Ai noroc că nu lipsește nimic, caporale! țipă Muraviev.

Îl distribuiră ca pedeapsă în batalionul lui Alexander timp de o săptămână, unde avea să repare calea ferată.

— Ai noroc că nemții au amuțit de vreo două zile, pentru că altfel te-ai duce direct la moarte, caporale.

În timp ce nemții se regrupau, oamenii lui Alexander reușiră să repare nevătămați șinele, iar cinci trenuri, încărcate cu mâncare și provizii medicale, ajunseră la Leningrad.

Inamicul își reluă apoi țintele, dar nu pentru mult timp, căci Muraviev îi *dădu* tunul lui Alexander. După expunerea pozițiilor germane și după alte câteva proiectile lansate cu tunul din zona Siniavino, un batalion al armatei a 67-a luă dealurile cu asalt, susținut la poale de salvele de artilerie ale oamenilor lui Alexander.

Batalionul nu se mai întoarse, dar nemții încetară pentru totdeauna să mai bombardeze calea ferată.

În toamna anului 1943, armata a 67-a îi ordonă batalionului penal al lui Alexander — redus acum la doar două companii alcătuite din 144 de oameni — să traverseze râul Neva, la sud de Pulkovo, ca să distrugă ultima redută a blocadei germane din jurul Leningradului. De data aceasta, Alexander primi și câteva piese de artilerie — mitraliere grele, tunuri, bombe antitanc și o cutie cu

grenade. Fiecare dintre oamenii săi avea câte un pistol-mitralieră și multă muniție. În septembrie 1943, batalionul al șaptelea al lui Alexander, însoțit de alte două batalioane și de o brigadă de infanterie motorizată, îi bombardă pe nemți la Pulkovo timp de douăsprezece zile. Primeau chiar și ajutor aerian — două avioane Stukarevici. Totul în zadar însă.

Frunzele căzură din copaci, sergentul Melkov își pierdu viața, vremea se răci tot mai mult și veni iarna — a paisprezecea iarnă de când soții Barrington ajunseseră în Uniunea Sovietică, a doua iarnă de când familia Taniei pierise de foame și de frig în Leningrad. Alexander continua să înfrunte în fiecare zi trupele germane de pe deal, în ciuda frigului mușcător. Primi încă 200 de oameni. Reușiră să-i alunge pe nemți de pe coasta de est a dealului în decembrie 1943.

De pe dealurile din Pulkovo, Alexander vedea în depărtare luminile licăritoare ale Leningradului. În zilele senine, vedea coșurile de fum ale uzinei Kirov, care continua să producă arme pentru oraș. Dacă se uita prin binoclu, vedea zidul uzinei, în fața căruia așteptase, zi de zi, săptămână de săptămână, cu bereta în mână, ca Tatiana să iasă în fugă de pe ușile fabricii.

Nu trebuia să stea pe crestele dealurilor din Pulkovo ca să vadă toate astea.

Ajunul Anului Nou Alexander îl petrecu în fața focului, lângă cortul său, împreună cu trei locotenenți, trei sublocotenenți și trei sergenți. Bău votcă cu Ouspenski. Toată lumea privea cu optimism anul 1944. Nemții se retrăgeau din Rusia. După vara anului 1943, după Siniavino, după bătălia de la Kursk și după eliberarea Kievului în noiembrie și a Crimeei doar cu câteva săptămâni în urmă, Alexander știa că 1944 avea să fie ultimul an în care nemții aveau să se mai afle pe pământ sovietic. Misiunea lui era de a porni spre vest, împreună cu batalionul său penal, și de a-i alunga pe nemți spre Germania — cu orice preț.

Acesta era și țelul lui Alexander: să-și croiască drum spre vest. Într-acolo se îndreptau speranțele lui.

Bău încă un pahar. Unul dintre camarazii săi, deja beat, spuse un banc prost cu Stalin. Altul plângea de dorul soției sale. Nu era el, era convins de asta. Căci nu-și dădea frâu liber sentimentelor. Își transformase sufletul în piatră. Ouspenski ciocni paharul cu el și dădu votca pe gât.

— De ce nu avem și noi dreptul la o permisie ca alți soldați? se plânse locotenentul, beat și răvășit de sentimente. De ce nu putem să ne ducem și noi acasă de Anul Nou?

— Nu știu dacă ai observat, locotenente, dar suntem în război. Mâine ne vom alunga mahmureala și marți vom porni din nou la luptă. Luna asta trebuie să distrugem complet blocada germană din jurul Leningradului. Datorită eforturilor noastre, naziștii vor părăsi orașul.

— Nu mă interesează nenorociții ăștia de naziști. Vreau s-o văd pe soția mea, răspunse Ouspenski. Tu n-ai unde să te duci — de aceea vrei să-i alungi pe nemți din Rusia.

— Ba am unde să mă duc, răspunse încet Alexander.

— Ai familie? îl întrebă Ouspenski scrutându-l.

— Nu aici.

Dintr-un motiv sau altul, răspunsul lui adânci și mai mult tristețea locotenentului.

— Privește și partea plină a paharului, Nikolai! zise Alexander, spunându-i pentru prima oară pe nume. Nu suntem în mâinile dușmanului, nu-i așa?

Ouspenski nu spuse nimic.

— Am băut o sticlă întreagă de votcă în câteva ore, continuă Alexander. Am mâncat șuncă, hering afumat, murături și chiar și niște pâine neagră proaspătă. Am spus bancuri, am râs și am fumat. Gândește-te că ar putea fi și mai rău!

Refuza să umble cu gândul printre camerele de tortură ale minții sale.

— Nu-ți cunosc situația, căpitane, dar eu nu mi-am văzut de zece luni soția și cei doi copii mici. Ultima oară când i-am văzut a fost cu puțin înainte de a fi rănit. Soția mea mă crede mort. Sunt convins că scrisorile mele nu ajung la ea. Pentru că nu-mi răspunde.

Ouspenski se opri șovăitor, tremurând ca un vlăstar în bătaia vântului.

Alexander păstră tăcerea. „Și eu am o soție și un copil pe care nu l-am văzut niciodată. Care o fi soarta lor? Au ajuns undeva? Sunt în siguranță? Cum pot să trăiesc fără să știu că e teafără și nevătămată?

Nu pot.

Nu pot să trăiesc fără să știu asta."

Nu trebuie să te temi nici de groaza din timpul nopții... nici de săgeata care zboară ziua... (Psalmii 91:5:7).

Ouspenski desfăcu altă sticlă de votcă și bău direct din ea.

— La dracu' cu toate! spuse el fluturând mâna prin aer. Viața e al dracului de grea.

Alexander luă sticla de votcă de la Ouspenski și bău și el din ea.

— În comparație cu ce? îl întrebă, trăgând din țigară și inhalând fumul înecăcios.

— Tania, hai să ne îmbătăm!

— De ce?

— Hai să fumăm, să ne îmbătăm și să sărbătorim ziua ta de naștere și nunta noastră! Hai să ne facem de cap! îi spune el ridicând din sprâncene.

— Ești un prostuț. Ziua mea a fost acum o săptămână, îi răspunde ea zâmbind. Am sărbătorit deja. Mi-ai făcut înghețată. Ai uitat?

El o ia în brațe și o ridică de pe pământul acoperit cu ace de pin.

Ea îl cuprinde cu mâinile.

— Bine, o să beau puțină votcă împreună cu tine.

— Nu puțină. Până cădem pe jos. Vom ciocni paharele...

Toarnă două pahare de votcă în fața focului din poieniță. Ea se așază în genunchi pe pătură și așteaptă. Alexander se așază și el in genunchi în fața ei.

— Și vom bea pentru viața noastră minunată.

— Bine, Alexander, spune ea ridicând paharul. Să bem pentru viața noastră minunată!

19

New York, iunie 1944

Camera e de un alb imaculat. Perdelele, albe, abia dacă se mișcă. Fereastra e închisă. Nu e nici vânt. Nici curent. Aerul pare încremenit.

Stau pe podeaua camerei mele albe. Ușa bej e închisă. Și ferecată cu ivărul. Balamalele scârțâitoare sunt acoperite cu rugină.

În fața mea se află rucsacul negru, cu amintirile sale vii. Bereta bej, fotografia alb-negru, cu dinții lui albi și ochii în nuanțe de caramel.

Stau pe podeaua cu dale cenușii de gresie. În depărtare, la nici o oră distanță, se află Bear Mountain. Copacii de pe munte sunt zugrăviți în nuanțe de sepia și cinabru, în nuanțele amurgului și ale aramei. La fel ca ochii lui de aramă și buzele-i roșii ca amurgul. În Sheep Meadow pot să joc baseball cu bâta mea crem din lemn. Cum juca și el când era copil...

Pot să fiu cercetașă.

Știu să fac un laț așa cum m-a învățat el.

Știu să mă cațăr în copaci.

Pot să mă dau în leagăn sub razele argintii ale lunii.

Și să mă arunc în apă sub un cer plumburiu.

Dincolo de Poarta de Aur de pe Ellis Island se întinde golful cu ape în nuanțe de lapislazuli, ce se varsă în oceanul tânguitor și jalnic.

Mă prăbușesc printre nuanțele argintii ale lunii și cele ruginii ale amurgului. Oceane ne despart când ne prăbușim în nămeții albi ai trecutului și ai viitorului. Când ne pierdem printre neguri

de gheaţă. Gheaţa se sparge sângerândă. Amândoi ne prăbuşim în apele îngheţate. Stau pe podeaua cu dale cenuşii de gresie şi ating cu mâna rucsacul negru, ţeava din metal a pistolului, paginile îngălbenite ale volumului lui Puşkin şi bancnotele foşnitoare ale dolarilor din care au mai rămas atât de multe.

Ating cu mâna fotografia noastră de la nuntă, când plutim pe aripile roşii ale focului prometeic.

Afară, o sirenă ţipă tânguitoare, un copil plânge şi gheaţa sângerează. Stau pe podea cu rucsacul negru în faţă, încărcat de speranţe deşarte. Încărcat de culorile durerii mele.

— Ce s-a întâmplat, Tania? o întrebă Vikki, stând în pragul uşii deschise a camerei ei.

Anthony se juca pe podea cu jucăriile lui. Tatiana zăcea pe jos cu capul pe dalele de gresie.

— Nimic.

— Nu vii la muncă astăzi?

— Ba da. Îmi revin imediat.

— Dar ce-ai păţit? o întrebă Vikki, cu spaimă în glas.

— Mai nimic, răspunse Tatiana.

Ştia că nu oferea o privelişte prea încântătoare. Avea ochii umflaţi de plâns. Abia dacă îi putea deschide.

— E opt! Ai plâns? Şi ziua abia a început.

— Lasă-mă să mă îmbrac! Trebuie să mă duc să-mi văd pacienţii.

— Vrei să stăm puţin de vorbă?

— Nu. Mă simt bine. E ziua mea astăzi. Împlinesc douăzeci de ani.

— La mulţi ani! De ce nu mi-ai spus? Mergem să sărbătorim. Ce e? De ce e atât de cumplită ziua asta?

— *Nu-mi vine să cred că ne căsătorim de ziua mea! spune ea.*

— *Astfel, nu mă vei uita niciodată.*

— *Cine te-ar putea uita, Alexander? întreabă ea, mângâindu-l cu tandreţe.*

*

Tatiana nu sărbători. Lucră toată ziua, iar seara se jucă cu băieţelul ei, acum în vârstă de aproape un an. Apoi, în toiul nopţii, cu perdelele trase și ferestrele deschise, scăldată în aerul sărat al mării, Tatiana se așeză în genunchi lângă pat și strânse în mâini verighetele pe care le purta la gât. Era în Statele Unite de aproape un an. În seara în care împlini douăzeci de ani, Tatiana se așeză pe podeaua camerei sale de la Ellis, după ce îl hrănise pe Anthony, și scoase tot ce se afla în rucsacul negru — pentru prima oară de când plecase din Uniunea Sovietică: pistolul încărcat, model german, *Călăreţul de aramă*, fotografia lui Alexander, fotografia de la nunta lor, bereta lui de ofiţer și tot ce mai găsi prin buzunarele rucsacului.

Atunci descoperi medalia *Erou al Uniunii Sovietice*, ce-i aparţinuse cândva lui Alexander.

O privi un timp cu stupoare, apoi ieși pe coridor ca s-o vadă la lumină, gândindu-se că poate se înșela.

Soarele se înălţă pe cer, apoi asfinţi din nou. Era cald. Apa licărea strălucitoare. Iar Tatiana continua să privească medalia. Era complet uluită. Nu era cumva o greșeală?

La fel cum vedea acum vasele în golf, văzuse medalia agăţată de spătarul scaunului lui Alexander în ultima seara când se dusese la el împreună cu doctorul Sayers. „Mâine, când mă voi întoarce, voi fi locotenent-colonel", îi spusese Alexander, iar Tatiana zâmbise și privise medalia agăţată de spătarul scaunului.

Cum de-a ajuns în rucsacul ei? Nu se poate s-o fi luat ea — nu era a ei.

„Ce înseamnă asta?" se întrebă în șoaptă, dar îi era cu neputinţă să înţeleagă. Cu cât încerca mai mult să deslușească misterul, cu atât se lovea mai tare de ziduri complet impenetrabile.

Doctorul Sayers îi adusese rucsacul pe când ea zăcea pe podeaua biroului său, după ce aflase că Alexander se scufundase cu camionul în apele lacului Ladoga. Sayers îi adusese rucsacul înainte de a porni spre Finlanda cu jeepul Crucii Roșii.

Și continuă să rămână pe podea — dimineaţa și seara, între pacienţi și cumpărături, între prânz și cină, între Vikki și Edward,

între Ellis și Anthony. Ţintuită în faţa rucsacului unde se afla medalia *Erou al Uniunii Sovietice* a lui Alexander.

I-o dăduse oare Alexander? Dar cum de uitase asta?

Când doctorul Sayers îi împărtășise soarta lui Alexander, îi dăduse bereta lui de ofiţer. Îi dăduse oare *și* medalia, împreună cu bereta?

Se îndoia.

I-o dăduse colonelul Stepanov?

Nu, nici vorbă.

Se ridică de pe podea și prinse medalia de șnurul de la gât, alături de verighete.

Trecu o zi, apoi încă una și încă una.

Un soldat german îi văzu medalia la gât și o întrebă într-o engleză stâlcită:

— De unde o ai? E o medalie foarte valoroasă. Acordată celor mai bravi soldaţi. De unde o ai?

De fiecare dată când își hrănea fiul, când îl ţinea în braţe și îl privea cu ardoare, își spunea în gând: „Dacă Alexander purta medalia în clipa morţii, atunci ar trebui să fie tot la gâtul lui". Căci atunci când ești promovat, porţi toate distincţiile militare acordate pentru curaj și fapte vitejești. Porţi steagul cu tine.

Deși mi-a dat bereta, doctorul nu i-ar fi luat niciodată medalia de la gât. Și dacă ar fi făcut-o, atunci mi-ar fi dat-o cu mâna lui. Nu-i așa? „Uite, Tania, bereta și medalia lui! Păstrează-le pe amândouă!"

Dar nu se întâmplase așa. Cineva ascunsese medalia în cel mai tainic loc din rucsac. Nu se mai afla nimic altceva în buzunărașul acela. Nici n-ar fi găsit-o dacă n-ar fi scos totul afară și n-ar fi pipăit rucsacul.

De ce să ascundă medalia doctorul Sayers?

De ce să nu i-o dea odată cu bereta?

Pentru că se temea că gestul lui va stârni prea multe întrebări.

Ar fi devenit suspicioasă? Dar de ce?

Tatiana orbecăia prin întuneric. Nu găsea răspunsuri la toate aceste întrebări. Dormea, lucra și își hrănea pruncul, bântuită de

întrebări fără răspuns. Apoi, în toiul unei nopți de iunie, deschise ochii și icni deodată.

Știa răspunsul.

Dacă i-ar fi dat medalia, Tatiana ar fi început să pună întrebări, să caute răspunsuri, să devină suspicioasă.

Doctorul Sayers nu avea însă de unde să știe asta.

Un singur om ar fi știut. Bărbatul cu părul negru și mâini tandre. Numai el ar fi știut asta.

Alexander voia să-i încredințeze cea mai valoroasă medalie a lui, dar știa că acest lucru i-ar fi stârnit Tatianei anumite semne de întrebare. Așa că îl rugase pe doctorul Sayers să aștepte. Undeva, pe gheață, la spital sau în altă parte, Alexander îl rugase pe doctorul Sayers să aștepte.

Asta însemna că pusese la cale un plan — un plan din care făcuse parte și doctorul Sayers.

Moartea lui Alexander făcea și ea parte din plan?

Dar a lui Dimitri?

„Tatiașa, îți amintești de Orbeli..."

Acestea fuseseră ultimele cuvinte pe care i le spusese. *Îți amintești de Orbeli.* Era afirmație? „Îți amintești de Orbeli."

Sau întrebare? „Îți amintești de Orbeli?"

Tatiana nu mai închise ochii toată noaptea.

20

Belarus, iunie 1944

Alexander îl chemă pe Nikolai Ouspenski în cortul său. Ridicaseră tabăra în vestul Lituaniei pentru două zile de odihnă și alte instrucțiuni.

— Locotenente, ce-a pățit sergentul Verenkov?

— Nu știu la ce te referi, căpitane.

— M-a informat vesel de dimineață că tancul a fost reparat.

— Așa este, căpitane, răspunse Ouspenski, radiind de încântare.

— Un lucru surprinzător, locotenente.

— De ce, domnule?

— Ei bine, în primul rând, răspunse Alexander răbdător, nu știam că tancul avea nevoie de reparații.

— Și încă serioase, domnule. Pistonii motorului diesel nu funcționau. Trebuiau aliniați.

— Foarte bine, locotenente, răspunse Alexander încuviințând din cap. Asta îmi stârnește un nou motiv de uimire.

— Și anume?

— *Nu avem* niciun nenorocit de tanc.

— O, ba da, domnule, avem, răspunse Ouspenski zâmbind. Vino cu mine!

În apropierea pădurii, Alexander văzu un tanc ușor de luptă, cu carcasa verde, purtând emblema Stelei Roșii și sloganul „Pentru Stalin!" Ca acelea pe care le făcea Tania la Kirov. Doar că acesta era mai mic. Un T-34. Alexander îi dădu ocol, inspectându-l. Fusese folosit în luptă, dar în general era în condiții bune. Șenilele

erau intacte. Îi plăcea numărul tancului: 623. Turela era mare. Iar tunul era și mai mare.

— E de calibru 100 mm! spuse încântat Ouspenski.

— De ce dracu' ești atât de mândru? îl întrebă Alexander scrutându-l. L-ai făcut tu?

— Nu. Eu doar l-am furat.

— De unde? întrebă Alexander izbucnind în râs.

— L-am scos din lacul de acolo.

— Era complet acoperit cu apă? Muniția s-a udat?

— Nu. Doar roțile și șenilele erau în apă. Se blocase. Nu l-au mai putut porni.

— Dar *tu* cum l-ai pornit?

— Nu l-am pornit. L-am scos din apă împingându-l împreună cu treizeci de oameni. Apoi l-a reparat Verenkov. Acum merge brici.

— Cui a aparținut?

— De unde dracu' să știu? Batalionului de dinaintea noastră?

— N-a existat niciun batalion înaintea noastră. N-ai înțeles până acum că suntem în prima linie a frontului?

— Poate că se retrăgeau din pădure. Nu știu. Am văzut un cadavru plutind pe lac. Poate că era artileristul.

— Nu unul prea bun, spuse Alexander.

— Nu e fantastic?

— Ba da. Oricum, o să ni-l ia. Are multă muniție?

— E plin ochi. Cred că de-asta s-a și scufundat. Poate să stocheze doar trei mii de cartușe de calibru 7,62 mm și are șase mii.

— Există cumva și cartușe de calibru 100 mm?

— Da, răspunse Ouspenski cu un zâmbet larg pe buze. Treizeci. Și cinci sute de cartușe de calibru 11,63 mm — pentru obuziere. Plus cincisprezece rachete și o mitralieră grea, fixă. Stăm bine, căpitane.

— Ni le vor lua pe toate.

— Trebuie mai întâi să treacă peste tine, spuse Ouspenski salutându-l. Vei fi comandantul nostru de tanc.

— Este întotdeauna o plăcere când un locotenent stabilește îndatoririle căpitanului, răspunse Alexander.

Din primăvară până în vara anului 1944, Alexander reuși să-și apere oamenii cu ajutorul tancului și al tanchiștilor săi (Ouspenski — conductor, Telikov — artilerist și Verenkov — servant), scăpând teferi din ambuscadele întâlnite în cale pe o distanță de 300 de kilometri din Belarus până în estul Poloniei. Luptele din Belarus se dovediră cele mai cumplite. Nemții nu voiau să plece. Alexander nu-i condamna. Cu casca pe cap, el lua cu asalt ținuturile Belarusului, fără să se oprească nici pe malurile lacurilor, nici în păduri, nici în sate, nici ca să-și îngroape morții și nici ca să doarmă. Mergea tot înainte, animat de un singur gând — Germania.

Câmpuri și ogoare, păduri și mlaștini, noroaie, mine și ploi — nimic nu le stătea în cale. Își ridicau corturile și prindeau pești în râuri. Îi prăjeau la foc, în boluri din oțel, și mâncau câte doi dintr-o farfurie — Ouspenski mânca mereu cu Alexander —, apoi dormeau pe apucate și porneau din nou să înfrunte gloanțele și armele germane. Trei armate sovietice încercau să-i alunge pe nemți din Rusia — Grupul de Armate Ucraina, în sud, Grupul de Armate Centru și Grupul de Armate Nord, din care făcea parte și Alexander, sub comanda generalului Rokossovski. Sovieticii nu se mulțumeau doar să-i alunge pe nemți din Rusia. Voiau să impună represalii pe teritoriul german pentru suferințele provocate Rusiei în ultimii doi ani și jumătate, iar pentru asta milioane de oameni luau cu asalt Lituania, Letonia, Belarus și Polonia. Stalin voia să ajungă la Berlin până în toamnă. Alexander nu credea că acest lucru era posibil, dar nu vina lui. Căci continua să străbată câmpuri și ogoare, acum minate, cândva cultivate cu cartofi, fără să zăbovească vreo clipă, nici ca să-și îngroape morții. Cei rămași în viață luau armele camarazilor morți și porneau mai departe. În batalionul lui Alexander se aflau și câțiva geniști care căutau și dezamorsau minele. Aceștia continuau să moară, iar Alexander aducea alți geniști. În cele din urmă, îi învăță pe toți soldații din batalionul lui să găsească și să dezamorseze minele. După ce traversară un câmp minat și nedezamorsat, ajunseră la liziera unei păduri, unde îi

aşteptau nemţii. Cinci batalioane penale îşi croiră primele drum prin pădure, străbătând râuri şi mlaştini, ca să elibereze calea celorlalte divizii. Străbătând apoi alte păduri şi alte câmpuri.

Nu era iarnă şi acest lucru era un avantaj, dar nopţile erau încă reci şi umede. Apele râurilor nu erau îngheţate, iar soldaţii se puteau spăla, evitând astfel apariţia tifosului. Boala însemna moartea în faţa plutonului de execuţie, Alexander o ştia prea bine, căci armata nu-şi putea permite o epidemie. Soldaţii din batalioanele penale ajungeau primii în faţa plutoanelor de execuţie, dar aceste batalioane erau mereu echipate cu oameni: părea că Uniunea Sovietică nu ducea lipsă de deţinuţi politici trimişi să-şi dea viaţa pentru Mama Rusie. Ca să ridice moralul soldaţilor, Stalin se hotărî să redea onoarea şi demnitatea Armatei Roşii, introducând noi uniforme — noi până la un punct. Urmând directivele lui Stalin din 1943, chiar şi ofiţerii din batalioanele penale purtau uniformele vechii *armate imperiale* a ţarului, dintr-un material de fetru gri, cu epoleţi aurii şi însemnele roşii ale gradelor militare. Moartea în noroi, sfârtecat de mine, devenea astfel o chestiune de onoare şi demnitate. Purtând uniforma ţaristă, chiar şi Ouspenski părea să respire mult mai uşor cu singurul lui plămân.

Soldaţii nu aveau pic de păr. Din ordinul lui Alexander, se rădeau în fiecare zi, ca să împiedice răspândirea păduchilor. Nu aveau păr nici în cap, nici la subraţe şi nici în alte zone. După ce se luptau şi câteva zile la rând, se spălau o zi întreagă în apele vreunui râu şi îşi îndepărtau părul de pe corp.

Se întâmpla deseori ca Alexander să nu-şi mai deosebească oamenii. Unii erau puţin mai înalţi, alţii mai scunzi, unii aveau anumite semne din naştere, alţii nu aveau nimic, unii aveau pielea închisă la culoare, iar majoritatea erau albi şi arşi de soare. Numai câţiva aveau pistrui. Unii aveau ochii verzi, alţii căprui, iar un oarecare caporal Iermenko avea un ochi verde şi celălalt căprui.

În viaţa civilă, părul îi defineşte pe oameni. Acum însă războiul şi cicatricele erau cele care îi defineau. Cicatricele erau cele mai definitorii. Cicatrice căpătate pe câmpul de luptă sau în urma rănilor de cuţit, a gloanţelor, a fracturilor deschise, a exploziilor

sau arsurilor. Pe braţe, pe umeri sau poate pe picioare. Nu prea mulţi supravieţuiseră având cicatrice pe piept, pe abdomen sau pe scalp.

Alexander îl recunoștea pe locotenentul Ouspenski după respiraţia lui șuierătoare și după cicatricea de deasupra plămânului drept, iar pe sergentul Verenkov după trupul lui mic și îndesat, acoperit cândva de păr negru și acum de tuleie la fel de negre.

Alexander prefera ca oamenii lui să aibă cât mai puţine trăsături definitorii. Pierderea lor devenea astfel mai ușoară. Un soldat ucis, înlocuit apoi de un altul, chel, bărbierit și plin de cicatrice.

Batalionul lui Alexander porni spre nordul Rusiei și se îndreptă apoi spre Lituania și Letonia. Până când ajunseră în Belarus, primise ordin să schimbe fronturile și să se mute din Grupul de Armate Nord, condus de Rokossovski, în Grupul de Armate Centru, condus de Jukov. În ţinuturile întinse și lipsite de păduri din Belarus, avură loc lupte acerbe, în urma cărora Armata Roșie pierdu peste 125 000 de oameni și douăzeci și cinci de divizii numai în Belarus. Batalionul lui Alexander continuă să meargă mai departe, în sud, făcând, în cele din urmă, joncţiunea cu diviziile Grupului de Armate Ucraina, condus de Konev.

În iunie 1944, când se răspândi vestea că forţele americane și britanice debarcaseră în Normandia, batalionul lui Alexander străbătu o sută de kilometri în zece zile, înfruntând patru companii germane, alcătuite din 500 de oameni fiecare. Camioanele sovietice veneau în urma lor, aducând provizii și oameni destinaţi să înlocuiască pierderile. Alexander era de neoprit. Ca și tovarășul Stalin, și el voia să ajungă în Germania. Dar, în timp ce Stalin voia să aplice represalii, Alexander își căuta izbăvirea.

Cavalerul negru al Apocalipsei, 1941

Sătul și frustrat, Alexander se oferi să se ducă pe frontul din Karelia ca să se lupte cu finlandezii, pentru a fi cât mai departe de familia Metanov.

Îi ceru lui Dimitri să-l însoțească, ademenindu-l cu distincții, medalii de merit și promovări, când în realitate se gândea la atacuri, moarte și victime.

După cum era de așteptat, Dimitri refuză să meargă în Karelia, fiind apoi trimis pe frontul din Tihvin, care căzu ulterior în mâinile nemților.

Alexander primi ordin ca, împreună cu o mie de soldați, să-i alunge pe finlandezi de pe ruta de aprovizionare a Leningradului. Urmară săptămâni întregi de lupte înverșunate pentru fiecare metru de pământ. În cele din urmă, după o zi de foc, când trei sute de soldați ai Armatei Roșii își găsiră sfârșitul, Alexander, evaluând pagubele în amurg, se trezi singur pe gheață, într-o seară de septembrie, pe un câmp presărat cu soldați sovietici morți de jur împrejur și soldați finlandezi morți în fața lui. Era liniște pe frontul din Karelia, iar trupele NKVD se aflau la o jumătate de kilometru depărtare de linia frontului. Focurile proiectilelor explozibile încă ardeau, crengile rupte ale copacilor trosneau, zăpada se înnegrea de sângele soldaților, în aer plutea un miros greoi de carne arsă și câțiva răniți gemeau. Iar Alexander era singur în mijlocul acestui tablou apocaliptic.

Peste tot domnea tăcerea, numai inima îi urla în piept. Privi înapoi; nicio mișcare. Ținea mitraliera în mâini. Făcu un pas, apoi încă unul și încă unul. Avea mitraliera Șpaghin, pușca, pistolul și uniforma. Mergea printre finlandezii morți, apropiindu-se de pădure. În doar câteva clipe, putea să îmbrace uniforma unui soldat finlandez mort și să țină în mână o mitralieră finlandeză.

Era întuneric. Și tăcere. Trupele NKVD nu se vedeau în zare.

O cunoștea doar de câteva luni. Săptămânile și clipele furate, noaptea petrecută în Luga, săruturile furate în spital, plimbarea cu autobuzul, rochia albă cu trandafiri roșii, ochii verzi, zâmbetul fermecător — toate îi trecură prin fața ochilor într-o explozie de culori. Făcu încă un pas. Nu putea s-o ajute. Nici pe ea, nici pe Dașa, nici pe Dimitri. Leningradul avea să-i înghită pe toți și nu voia să vadă nimic din toate astea. Încă un pas. Moartea domnea pe străzile înghețate ale unui Leningrad înfometat.

Nu era nicio mișcare prin preajmă, nici camioane, nici drumuri, nici oameni, doar tranșee și cadavre. Alexander mai făcu un pas. Și încă unul. Și încă unul. Se afla printre finlandezi acum. „Caută un soldat înalt, ia-i uniforma și mitraliera și pleacă! Renunță la viața pe care o urăști cu atâta înverșunare! Hai, încă un pas, Alexander! Pleacă! Nu poți s-o salvezi. Vezi-ți de drumul tău!"

Rămase câteva minute bune pe pământul finlandez, printre dușmanii căzuți în luptă.

Viața pe care o ura avea însă un singur lucru frumos, pe care nu putea să-l lase în urmă.

De-ar putea numai s-o facă!

Se întoarse și porni încet la drum, printre focurile ce începeau să se stingă și luminile licăritoare ale lanternelor din depărtare... aruncând o ultimă privire spre pădurile Finlandei.

De-ar fi găsit o cale de scăpare din Rusia în noaptea aceea rece de septembrie, nu și-ar mai simți acum inima atât de grea. Ar simți un gol în suflet, e adevărat, dar nu ar mai avea inima ca de plumb.

Stalin îi cedă Leningradul lui Hitler, luptându-se să salveze Moscova. Dar Hitler nu voia să irosească gloanțele asupra Leningradului, preferând, în schimb, să-l înfometeze, astfel că, în câteva luni, orașul se trezi înecat în maldăre de cadavre neîngropate. Trupurile umane, ce zăceau pe străzi învelite în cearșafuri albe, erau intacte. Cei rămași încă în viață le asemănau cu niște păpuși.

Cu cât proviziile Tatianei și ale familiei ei dispăreau mai repede — stocurile de făină și ovăz se evaporaseră deja —, cu atât se înghesuiau mai tare în jurul lui Alexander, rugându-l să le dea tot mai mult, mai multă mâncare, mai multe rații, mai mult, tot mai mult. Tatiana se retrăgea în colțișorul ei lângă ușă, cât mai departe de el, și cu cât o vedea mai slabă și mai uscătivă, cu atât el o îndrăgea mai mult. În toiul războiului și al luptelor înverșunate, printre munți de cadavre neîngropate, mistuit de frig, de foame și de umezeală, sentimentele pe care Alexander le nutrea pentru Tatiana prindeau tot mai multe rădăcini și creșteau ca o floare bine îngrijită.

Nimic nu era suficient — nici cele 250 de grame de pâine cu carton asigurate de Leningrad, nici boabele de soia sau uleiul de in pe care Alexander le fura pentru ei —, nimic nu le potolea foamea copleșitoare. Dar cozonacul din rumeguș și semințe de bumbac pe care Alexander îl mânca era îndeajuns pentru el.

Trebuia s-o scoată din Leningrad. Trebuia s-o facă, într-un fel sau altul.

Noiembrie se contopi cu decembrie. Străzile albe și bombardate ale Leningradului rămaseră presărate cu cadavre pe care nimeni nu le putea muta sau îngropa. Căci groparii și muncitorii pompelor funebre pieriseră cu toții. Curentul electric nu funcționa. Și nici apă nu mai aveau. Nu se mai găsea nici kerosen pentru focul cuptoarelor de pâine, dar nici nu mai conta, de vreme ce nici făină nu se mai găsea.

Alexander, spune-mi de când o iubești pe sora mea?
Spune-mi de când o iubești pe sora mea?
De când o iubești pe sora mea?

„Dașa, dacă m-ai fi văzut stând încremenit, într-o zi de duminică, ascultând pentru o clipă efemeră trilurile unei ciocârlii, ce fredona *Cândva, iubirea în Liov o voi întâlni,* ai ști răspunsul."

Lazarevo, 1942

Lazarevo — chiar și numele era încărcat de mituri, de legende și de revelații. Lazăr, fratele Mariei și al Martei, înviat din morți de către Isus după patru zile de neființă. O minune divină, menită să consolideze credința oamenilor în Dumnezeu, o minune ce-a stârnit mânia dușmanilor Săi, hotărâți acum să-L ucidă cu orice preț.

Lazarevo — un sătuc de pescari afiat pe malurile atotputernicului râu Kama, care de zece milioane de ani se revarsă în cea mai vastă mare din lume. Toate râurile se revarsă în mare, iar marea nu pare niciodată plină.

Alexander se duse în Lazarevo plin de speranță.

Nu mai știa nimic de ea. De șase luni. Știa că nu trebuia să-și facă speranţe, că n-ar fi putut să supravieţuiască. Doar văzuse cu ochii lui cum piereau oameni mult mai puternici și mai sănătoși decât ea. Se îmbolnăveau ca și ea. Erau flămânzi cum era și ea. Erau nevolnici și lipsiţi de apărare ca și ea. Erau singuri cum era și ea. Era plăpândă și vlăguită, n-ar fi avut cum să scape cu viaţă.

Aceasta era realitatea crudă, ar fi trebuit să-și spună Alexander. Nu avea ce să facă, nu îi stătea în putinţă. Ce ușor!

Dar Alexander aflase că nimic nu era ușor în viaţa lui — niciun pas, nicio zi, nicio cale, nicio hotărâre.

În iunie 1942 se duse în Lazarevo, luându-și soarta în propriile mâini.

O găsi pe malurile râului Kama — frumoasă și complet întremată. Radia nu doar de sănătate, ci și de o strălucire cu totul aparte.

Porniră împreună spre apele râului atotputernic. Ea nu aruncă nici măcar o privire înapoi.

Tatiana nu avea să știe niciodată ce însemna inocenţa ei pentru el, un păcătos prin excelenţă, pângărit de lucrurile profane pe care le văzuse și le înfăptuise. Vedea însă prin ochii ei și simţea prin inima ei și știa prea bine că Tatiana i se dăruia în cortul de pe malurile Kamei deoarece Alexander era singurul bărbat pe care îl dorea. Singurul pe care îl iubea.

Visase atâta amar de vreme la clipa aceea. Visase s-o vadă goală în braţele sale. Goală și frumoasă. Și pregătită să-l primească.

O ţinea strâns la piept. Se temea să nu-i facă rău. Nu mai cunoscuse nicicând o fată atât de neprihănită, încât la început nici nu știa ce să facă. Îl purifică prin trupul ei. Vechiul Alexander încetă să mai existe — muri și se renăscu într-o inimă perfectă, dăruită de Dumnezeu. Lui și numai lui.

Tatiana nu mai avea pe nimeni pe lume.

Niciun suflet, în afară de el.

Cum nici Alexander nu mai avea.

Înainte de a se înrola în armată, îi avea pe părinţii săi. Acum pieriseră și ei.

Și înainte de a veni în Uniunea Sovietică, avea bunici și o mătușă. De soarta cărora nu mai știa nimic acum.

Înainte de Uniunea Sovietică, cunoscuse America. Acum nu o mai avea nici pe aceasta.

În ultimii cinci ani din viaţă trăise cu femei ale căror nume și chipuri nu și le amintea și pentru care existenţa lui nu avea nicio importanţă, cu excepţia celor câtorva momente de plăcere petrecute într-o noapte de sâmbătă. Erau doar niște legături efemere, ce dispăreau odată cu clipele de plăcere. Nimic nu dăinuia în Armata Roșie. Nimic nu dăinuia în Uniunea Sovietică. Nimic nu dăinuia în sufletul lui Alexander.

În ultimii cinci ani din viaţă trăise printre tineri ce piereau fără încetare, sub ochii lui, în timp ce încerca să-i apere, să-i salveze și să-i aducă înapoi la bază. Legăturile cu ei erau la fel de efemere, deși mult mai puternice. Cunoștea mai bine decât oricine fragilitatea vieţii în timpul războiului sovietic.

Tatiana îndurase însă foamea, străbătuse zăpezile și gheaţa de pe Volga și își croise drum în cortul lui, ca să-i arate lui Alexander că exista o constantă în viaţa lui. Că exista o legătură ce nu putea fi frântă nici de moarte, nici de durere, nici de distanţă, nici de timp, nici de război și nici de comunism. Nimic nu o putea frânge, îi șoptea Tatiana. „Cât timp mi-e dat să trăiesc și să respir, nimic nu ne poate spulbera, soldat", îi spunea ea, cu trupul și buzele-i fremătătoare și lacome.

Iar el o credea.

Și își uniră destinele în faţa Domnului.

Alexander stătea pe o pătură, cu spatele rezemat de un mesteacăn, iar ea se afla deasupra lui și îl săruta cu atâta patimă, că îl lăsa fără suflare.

— Tania... Stai puţin!... șopti el.

Era a treia dimineaţă pe care o petreceau ca soţ și soţie. Se treziseră, se spălaseră, băuseră ceva și acum stăteau îmbrăţișaţi sub baldachinul ramurilor de mesteacăn.

— Șura, nu-mi vine să cred că ești soțul meu, iubitule. Soțul meu! Cui îi pot împărtăși bucuria asta?

— Mie, de exemplu.

— Șura, ești soțul meu *pe veci*.

— Îhî, murmură el, mângâindu-i coapsele.

— Știi ce înseamnă asta? Că ai jurat să faci dragoste numai cu mine pentru totdeauna.

— Îmi *asum* sarcina.

— Am citit cândva că, în unele culturi din Africa, trebuie să-mi dai ficatul ca simbol al iubirii pe care mi-o porți, spuse ea chicotind.

— Poți să-l iei, Tatia, dar nu-ți voi mai fi de prea mult folos după aceea. Poate că mai întâi ar trebui să facem dragoste.

— Stai, Șura!

— Nici gând! Scoate-ți rochia! Hai, scoate-o odată!

Ea se supuse.

— Așază-te acum deasupra mea!

— Dar ești complet îmbrăcat.

— Știu. Hai, fă ce-ți spun!

Alexander o privea lacom. Tatiana avea un corp frumos. Lui îi trecuseră multe femei prin pat. Tania — cu trupul ei zvelt și mlădios și pielea catifelată și ivorie — era modelată să-i împlinească toate dorințele lui Alexander. Avea tot ce își putea dori în trupul unei femei — o talie subțire și șolduri rotunde, coapse catifelate și sâni seducători, sfârcuri pline de dorință și părul bălai și mătăsos. Alexander o privea cu răsuflarea întretăiată.

— Vino la mine! îi spuse el cu brațele deschise.

— Așa? îl întrebă Tatiana, stând deasupra lui.

— Așa e minunat, răspunse el plimbându-și mâinile pe trupul ei fermecător.

Gemu de plăcere la atingerea pielii ei fine ca mătasea. Tatiana se ridică ușor, pentru ca Alexander să-i sărute sânii ispititori. Îi cuprinse șoldurile cu mâinile. Închise ochii.

— Tania, știai că, pentru a fi cât mai atrăgătoare în ochii soților lor, femeile din Etiopia își crestează corpul în diverse părți și își presară apoi cenușă pe răni ca să le vindece și să rămână cicatrice?

— Ţi s-ar părea atrăgător? îl întrebă Tatiana scrutându-l.

— Nu neapărat, răspunse el zâmbind. *Sacrificiul* lor este cel care mă atrage în mod deosebit.

— Vrei sacrificii? Îţi dau eu sacrificii. Cred că tot în Etiopia femeile își epilează tot corpul de la gât în jos.

— Hmm...

— *Asta* te atrage?

O ţinea strâns în braţe, lipindu-și trupul de al ei și explorându-i buzele cu limba.

— Să spunem că *nu* mă atrage!

— Șura!

— Ce e? Știai că, în unele culturi din Africa, femeile nu au voie să vorbească cu soţii lor dacă aceștia nu le adresează primul cuvânt?

— Iar în altele, pot să flirteze atât cu soţul lor, cât și cu vărul acestuia, și ambii bărbaţi pot să împartă patul matrimonial dacă femeia își dorește acest lucru. Ce părere ai?

Ea continuă, fără să-l lase să răspundă:

— Și, în unele civilizaţii, femeile sunt îmbrăcate din cap până în picioare... Cum se numește oare chestia aia?...

— Cutie neagră, răspunse Alexander zâmbind.

— Nu, termenul corect.

— Burka.

— Da, burka! Aș purta burka toată viaţa, dar la începutul căsătoriei noastre trebuie să-mi ridici voalul de pe faţă. Eu aș încerca să te ajut, iar mâinile ni s-ar atinge. Cel care își ţine mâna deasupra celuilalt va fi partenerul dominant pe tot parcursul căsniciei, spuse ea râzând cu poftă. Ce zici de asta, dragul meu soţ? Care din cele două variante te atrage mai mult?

Alexander îi cuprinse fundul cu mâinile. Nu putea să scoată vreun cuvânt, înăbușit cum era de sărutările ei înfocate.

— În primul rând, spuse el cu glas răgușit, sora tatălui meu nu are copii, astfel că varianta vărului iese din discuţie. Și da, mi-ar plăcea să porţi o cutie neagră pentru ca nimeni să nu te vadă. Și referitor la povestea partenerului dominant, mi-e greu să-mi imaginez un mormoloc ca tine dominând pe cineva.

— Ba să-ţi imaginezi, soldat! răspunse Tatiana curajoasă, devorându-l cu buzele.

Era timpul să se dezbrace. Dar nu se putea clinti. Tatiana îşi ţinea genunchii lipiţi de coastele lui şi, susţinându-i capul cu mâinile, îi rodea buzele cu gura-i lacomă.

— Ştii ce făceam în Barrington? murmură Alexander, gemând uşor. Deşi nu eram în Africa, ne crestam palmele şi ne contopeam sângele, devenind prieteni pe viaţă.

— Dacă vrei să ne contopim sângele, n-am nimic împotrivă, dar în Rusia, când vrei să-ţi consolidezi căsnicia, faci un copil, îi răspunse ea muşcându-i uşor gâtul.

— Ştii ceva? spuse Alexander. Lasă-mă deasupra şi vom vedea ce putem face ca să ne consolidăm căsnicia!

Tatiana nici nu se clinti. Îl strânse şi mai tare.

— Tania... îngăimă el.

Ea continua să-l devoreze cu buzele. Alexander se simţea tot mai neputincios.

— Cu câteva clipe în urmă, eram un mormoloc, şopti ea. Acum nu mă poţi da nici la o parte.

Şi nu o dădu la o parte. Susţinând-o cu un braţ, se ridică în picioare.

— Draga mea, eşti uşoară ca un fulg, mai uşoară decât toate armele şi obuzierul pe care îl car după mine, spuse el desfăcându-şi cu mâna liberă nasturii pantalonilor.

— Unde e obuzierul ăla pe care îl cari după tine? întrebă Tatiana cu glas răguşit, ţinându-şi buzele lipite de gâtul lui.

Timpule, opreşte-te, te rog, în loc! Opreşte-te în loc! Opreşte-te!

21

Sam Gulotta, Washington DC, iulie 1944

Tatiana nu reușea să-și scoată medalia din minte. Orbeli îi bântuia și el gândurile. Își luă o zi liberă, lucru fără precedent, și porni cu Anthony spre gara Pennsylvania, unde își cumpără un bilet de tren spre Washington DC. Acolo se duse la Departamentul de Justiție al Statelor Unite de pe Pennsylvania Avenue. După patru ore de perindări pe holurile departamentului, trecând de la Biroul de Imigrare și Naturalizare la Biroul Național Central sau Interpol, găsi, în cele din urmă, un funcționar, care îi spuse că nu se afla în locul potrivit, sfătuind-o să se adreseze Departamentului de Stat de pe C Street. Intră, împreună cu Anthony, într-o cafenea mică, unde luară o porție de supă și, cu ajutorul cartelelor pentru alimente, două sandviciuri calde cu șuncă. Continua s-o surprindă faptul că reușea să găsească produse delicioase din carne într-o țară aflată în război.

La Departamentul de Stat, Tatiana bătu din ușă în ușă, trecând de la Biroul Afacerilor Europene la Biroul pentru Populație, Refugiați și Migrație. Găsi, în cele din urmă, Biroul Afacerilor Consulare, unde, istovită, refuză să se urnească din fața ghișeului, insistând să vorbească cu cineva care știa ceva despre emigranții din Statele Unite.

Așa îl cunoscu pe Sam Gulotta.

Sam era un bărbat cu o constituție atletică, în vârstă de treizeci și ceva de ani, cu părul castaniu și ondulat. Semăna mai puțin cu un subsecretar pentru afaceri consulare și mai mult cu un profesor de educație fizică, iar Tatiana nu se înșela prea tare — căci el îi

spuse că, după-amiaza și în timpul taberelor de vară, antrena echipa de baseball a fiului său din Liga Juniorilor. Apoi, bătând darabana cu degetele, Sam se aplecă peste ghișeul tocit, din lemn, ticsit de hârtii, și o întrebă:

— Despre ce e vorba?

— Aici? spuse Tatiana, trăgând adânc aer în piept și ținându-l strâns la piept pe Anthony, care i se agita în brațe.

— Dar unde în altă parte? La masă? Da, aici, îi răspunse el zâmbind.

Nu vorbea urât, dar se grăbea, căci era ora cinci după-amiaza într-o zi de joi, într-un birou cu program guvernamental.

— Domnule Gulotta, când eram în Uniunea Sovietică, m-am căsătorit cu un bărbat care a venit la Moscova ca adolescent. Cred că era încă cetățean american.

— Serios? spuse Gulotta. Ce faceți în Statele Unite? Și cum vă numiți acum?

— Mă numesc Jane Barrington, răspunse Tatiana arătându-i permisul de ședere. Am obținut rezidență permanentă în Statele Unite. În curând, voi primi și cetățenia. Dar soțul meu... Cum să vă explic?

Trase adânc aer în piept și îi povesti totul — de la venirea lui Alexander în Uniunea Sovietică la certificatul de deces întocmit de Crucea Roșie și fuga ei din Rusia cu ajutorul doctorului Sayers.

Gulotta o ascultă în tăcere, apoi spuse:

— Îmi povestiți prea mult, doamnă Jane Barrington.

— Știu. Dar am nevoie de ajutorul dumneavoastră. Vreau să aflu ce s-a întâmplat cu soțul meu, îi răspunse ea cu glas pierdut.

— Dar știți ce s-a întâmplat. Doar aveți certificatul de deces.

Cum să-i explice apariția medaliei *Erou al Uniunii Sovietice*? Gulotta n-ar fi înțeles nimic. Cum ar fi putut s-o facă? Cum să-i explice povestea cu Orbeli?

— Dar poate că n-a murit.

— Doamnă Barrington, aveți mai multe informații despre acest subiect decât mine.

Cum să-i explice unui american existența batalioanelor penale? Făcu o încercare.

— Doamnă Barrington, îmi cer scuze că vă întrerup, interveni Gulotta. Despre ce vorbiți? Ce batalioane penale? Ce ofițeri de rang superior? Aveți certificatul de deces. Soțul dumneavoastră, indiferent cine era, nu a fost arestat. S-a înecat. Nu ține de competența *mea*.

— Domnule Gulotta, s-ar putea să nu se fi înecat. E posibil ca certificatul să fie fals, iar el să fi fost arestat. Poate că se află acum într-un batalion penal.

— De ce credeți asta?

Acest lucru nu putea să-l explice într-un mod adecvat. Nu putea nici măcar să încerce.

— Din cauza unor împrejurări *nemaiauzite*...

— *Nemaiauzite*? repetă Gulotta, cu un zâmbet pe buze.

— Păi...

— Vreți să spuneți „neprevăzute"?

— Da, răspunse Tatiana, îmbujorându-se la față. Engleza mea... lasă de dorit... încă învăț...

— Vă descurcați foarte bine. Vă rog să continuați.

În colțul ghișeului lat, sub luminile fluorescente, o femeie corpolentă, între două vârste, îi arunca ocheade Tatianei, vădit dezaprobatoare, dar și încântată.

— Domnule Gulotta, insistă Tatiana, sunteți oare persoana potrivită cu care să vorbesc? Sau poate că ar trebui să vorbesc cu altcineva?

— Nu știu dacă sunt sau nu persoana potrivită, răspunse el, privind-o, la rândul lui, pieziș. Pentru că nu știu de ce vă aflați aici. S-ar putea să nu vorbiți cu cine trebuie. Dar șeful meu și-a terminat programul. Spuneți-mi ce doriți!

— Vreau să aflați ce s-a întâmplat cu soțul meu.

— Doar atât? întrebă el ironic.

— Da. Doar atât, răspunse ea, fără ironie.

— Să vedem ce putem face! Sunteți de acord să vă ofer vreun răspuns săptămâna viitoare? E suficient de repede?

— Domnule Gulotta... zise ea înţelegându-i jocul.

— Ascultaţi-mă cu atenţie! spuse el împreunându-şi degetele. Nu cred că sunt persoana potrivită. Nu cred că există persoana potrivită în acest departament — sau în guvern — care să vă ajute. Spuneţi-mi din nou care este numele soţului dumneavoastră!

— Alexander Barrington.

— N-am auzit de el.

— Lucraţi în cadrul Departamentului de Stat în 1930? Atunci a emigrat împreună cu familia lui.

— Nu. Eram încă student. Dar nu asta e important.

— V-am spus că...

— O, da, din cauza unor împrejurări *nemaiauzite*...

Tatiana se întoarse, cu gândul să plece, când îi simţi mâna pe braţ. Bărbatul se ridică de la ghişeu şi se duse lângă ea.

— Nu plecaţi încă! S-a terminat programul de lucru. De ce n-aţi venit mai devreme astăzi?

— Domnule Gulotta, m-am urcat în tren la ora cinci dimineaţa ca să ajung aici de la New York. Am numai aceste două zile libere, joi şi vineri. Am pierdut timpul plimbându-mă de la Departamentul de Justiţie la cel de Stat. Sunteţi prima persoană care a acceptat să vorbească cu mine. Mai aveam să ajung doar la Casa Albă.

— Cred că preşedintele e ocupat. Cu invazia Normandiei. Am auzit că suntem în război.

— Da, răspunse Tatiana. Am fost asistentă în acest război. Încă sunt asistentă în acelaşi război. N-aţi putea să cereţi ajutorul sovieticilor? Sunt aliaţii noştri acum. Vreau să obţineţi doar câteva informaţii, insistă ea, încleştându-şi mâinile pe mânerul cărucior ului.

Sam Gulotta o scrută.

Poate că Tatiana ar fi renunţat în cele din urmă, dar privirea lui Sam o determină să stăruiască. În ochi i se citeau compasiunea şi înţelegerea. Agilitatea şi inteligenţa.

— Vă rog să-i studiaţi dosarul, continuă ea. Aveţi dosarele celor care emigrează în Uniunea Sovietică, nu-i aşa? Doar nu sunt

mulţi. Citiţi-i dosarul! Poate veţi găsi ceva acolo. Era numai un băieţandru când a plecat din America.

Sam scoase un sunet de uimire — ceva între un chicotit şi un oftat.

— Bine, să spunem că îi studiez dosarul şi aflu că era într-adevăr adolescent când a plecat din Statele Unite. Şi ce dacă? Ştiţi deja asta.

— Poate mai descoperiţi şi altceva. Uniunea Sovietică şi Statele Unite comunică între ele, nu-i aşa? Poate aflaţi ce i s-a întâmplat. Cu certitudine.

— Ce-ar putea oferi mai multă certitudine decât un certificat de deces? murmură Gulotta, spunând apoi cu glas tare: Bine, să spunem că voi afla, printr-o minune, că soţul dumneavoastră este încă în viaţă. Ce se va întâmpla apoi?

— Lăsaţi-mă pe mine să-mi fac griji în privinţa asta! răspunse Tatiana.

— Întorceţi-vă mâine-dimineaţă! spuse Sam oftând. La ora zece. Voi încerca să-i găsesc dosarul. În ce an aţi spus că a plecat împreună cu familia sa?

— În decembrie 1930, răspunse Tatiana, zâmbind în cele din urmă.

Rămase cu Anthony într-un hotel mic de pe C Street, de lângă Departamentul de Stat. Îi plăcea rapiditatea cu care se încheiau procedurile de cazare. Fără temeri, fără refuzuri sau cereri de acte. Voia o cameră, pentru care plăti trei dolari, şi primi o încăpere frumoasă, prevăzută cu baie. Cât se poate de simplu. Nimeni nu o privi cu suspiciune, în ciuda accentului ei puternic rusesc.

A doua zi de dimineaţă, se întoarse la Biroul Afacerilor Consulare înainte de ora nouă şi se aşeză pe o bancă, ţinându-şi fiul în poală, jucându-se cu degeţelele lui şi privind o carte cu fotografii. Gulotta sosi la ora nouă şi patruzeci şi cinci de minute şi îi făcu semn să-l urmeze în biroul său.

— Luaţi loc, doamnă Barrington! o invită el.

În faţa lui se afla un dosar gros de câţiva centimetri. Câteva clipe, poate un minut, nu spuse nimic. Îşi ţinea mâinile pe dosar şi ochii aţintiţi asupra acestuia. Apoi oftă adânc.

— Ce relaţie aţi spus că aveţi cu Alexander Barrington?

— Sunt soţia lui, răspunse Tatiana cu glas pierdut.

— Jane Barrington?

— Da.

— Jane Barrington era numele mamei lui Alexander.

— Ştiu. De aceea l-am şi luat. Nu sunt mama lui Alexander, răspunse Tatiana, privindu-l la fel de suspicioasă cum o studia şi el. I-am luat numele ca să fug din Uniunea Sovietică, îi explică, încercând să înţeleagă de ce îşi făcea griji. De ce vă temeţi? Că sunt comunistă?

— Care este numele dumneavoastră adevărat?

— Tatiana.

— Tatiana şi mai cum? Care este numele sovietic?

— Tatiana Metanova.

Sam Gulotta o privi un timp, ce părea că nu se mai sfârşeşte. Îşi ţinea în continuare mâinile încleştate pe dosar.

— Pot să-ţi spun Tatiana?

— Firește.

— Ai fugit din Rusia ca asistentă a Crucii Roșii?

— Da.

— Ei bine, ai avut noroc, spuse Gulotta.

— Da, răspunse ea, cu privirea aţintită în căuşul palmelor.

— Crucea Roșie nu mai are acum acces în Uniunea Sovietică. Este interzisă. Cu câteva luni în urmă, Departamentul American de Stat a solicitat ajutorul Crucii Roşii în spitalele şi lagărele de prizonieri sovietice, dar Ministrul de Externe Molotov a refuzat. Este realmente uimitor că ai reuşit să fugi, continuă el, privind-o cu uimire.

Ea îşi aţinti din nou privirea asupra mâinilor.

— Tatiana, vreau să-ţi spun câte ceva despre Alexander Barrington şi despre părinţii lui. A plecat din Statele Unite, împreună cu familia sa, în 1930. Harold şi Jane Barrington erau comuniști

înfocați. Au cerut azil voluntar în Uniunea Sovietică, în ciuda insistențelor noastre repetate de a abandona ideea. Nu puteam să le garantăm siguranța. În pofida actelor lui de revoltă înfăptuite pe tărâmul nostru, Harold Barrington era încă cetățean american și aveam îndatoriri față de el și de familia lui. Știi de câte ori a fost arestat Harold Barrington? De treizeci și două de ori. Conform documentelor noastre, fiul lui a fost și el arestat de trei ori. Și-a petrecut de două ori vacanța de vară într-un centru de detenție pentru minori, pentru că ambii părinți se aflau în închisoare și au preferat ca fiul lor să-și petreacă vacanța de vară după gratii, în loc să-l lase în grija rudelor...

— Ce rude? îl întrerupse Tatiana.

— Harold avea o soră, Esther Barrington.

Alexander pomenise doar în treacăt de sora tatălui său. Glasul șoptit al lui Gulotta o tulbura pe Tatiana, căci părea să-și măsoare cuvintele, încercând parcă să ascundă vestea cumplită din spatele acestora.

— Puteți să-mi explicați ce înseamnă asta? întrebă Tatiana. Ce vreți să-mi spuneți?

— Lasă-mă să termin! E adevărat că fiul lor n-a renunțat la cetățenia americană, dar părinții lui au făcut-o și și-au predat pașapoartele în 1933, chiar dacă ambasada noastră din Moscova a încercat să-i convingă să se răzgândească. Apoi, în 1936, mama lui Alexander a venit la ambasada Statelor Unite și a cerut azil pentru fiul ei.

— Știu. Fapta ei a costat-o viața, ca și pe soțul său, și aceeași soartă ar fi avut-o și Alexander dacă n-ar fi fugit în drum spre închisoare.

— Da, așa este, spuse Gulotta. Dar din acest moment noi nu mai avem nicio jurisdicție asupra lui Alexander. Când a fugit în drum spre lagăr, era deja cetățean sovietic.

— Nu voia să fie. Dar s-a înrolat în armată.

— S-a înrolat ca voluntar în armată?

— S-a înrolat ca voluntar în Corpurile de Ofiţeri. Dar toţi băieţii din Rusia trebuie să se înscrie în armată la vârsta de șaisprezece ani. Asta a făcut și el.

Sam căzu pe gânduri.

— A devenit, așadar, cetăţean sovietic când s-a înrolat în armată.

— Da.

— În 1936 autorităţile sovietice ne-au solicitat ajutorul ca să-l găsească pe Alexander Barrington. Susţineau că era delincvent și fugar, iar noi nu mai aveam dreptul să-i oferim azil dacă ni l-ar fi cerut. De fapt, eram obligaţi printr-un tratat internaţional să-l predăm Uniunii Sovietice.

Gulotta făcu o pauză, apoi continuă:

— Ne-au impus să anunţăm imediat autorităţile sovietice, dacă Alexander Barrington ar fi venit să ne ceară azil, deoarece era cetăţean sovietic și deţinut politic, ce fugise de justiţie.

Tatiana se ridică în picioare.

— E al lor, spuse Gulotta. Nu al nostru. Nu putem să te ajutăm.

— Vă mulţumesc pentru timpul acordat, spuse Tatiana cu glas fremătător, punându-și mâinile pe mânerul căruciorului lui Anthony. Îmi cer scuze că v-am deranjat.

Gulotta se ridică și el în picioare.

— Ne-am consolidat relaţiile cu Uniunea Sovietică deoarece luptăm de aceeași parte a baricadei. Dar sentimentul de neîncredere este reciproc. Ce se va întâmpla când războiul se va încheia?

— Nu știu, răspunse ea. Ce se va întâmpla când războiul se va încheia?

— Stai puţin! spuse Gulotta, ocolind biroul și așezându-se în faţa ușii.

— Plec acum, îngăimă ea. Trebuie să prind trenul spre casă.

— Stai puţin! repetă el, oprind-o cu mâna. Așteaptă o secundă!

— Nu vreau să mai aștept.

— Ascultă-mă puţin! insistă Gulotta, făcându-i semn să se așeze pe scaun.

Ea se supuse recunoscătoare.

— Mai avem ceva de discutat... spuse el așezându-se pe scaunul de lângă ea.

Anthony își apucă piciorușul cu mâna. Gulotta zâmbi.

— Te-ai recăsătorit?

— Firește că nu, răspunse ea cu glas frânt.

Gulotta îl privi pe băiețel.

— E fiul lui, spuse Tatiana.

Gulotta păstră un timp tăcerea.

— Nu mai vorbi cu nimeni despre asta! Despre Alexander Barrington. Nu te mai duce nici la Departamentul de Justiţie, nici la birourile INS din New York sau Boston! Nu lua legătura nici cu rudele lui!

— De ce?

— Nici astăzi, nici mâine, nici anul viitor. Nu trebuie să ai încredere în ei. Drumul spre iad e pavat cu intenţii bune. Nu vrem ca cineva să demareze vreo anchetă în numele lui sau dintr-o afecţiune ce nu-și are locul aici. Dacă voi contacta autorităţile sovietice și le voi cere informaţii despre Alexander Barrington, nu mi le vor oferi cu prea multă solicitudine. Dacă îi voi întreba ce s-a întâmplat cu un oarecare Alexander Belov, care este într-adevăr Alexander Barrington, dorind să aflu dacă mai este cumva în viaţă, voi atrage atenţia autorităţilor sovietice asupra lui.

— Înţeleg acest lucru mai bine decât vă imaginaţi, spuse Tatiana uitându-se la fiul ei, ca să evite privirea lui Gulotta.

— Ai spus că ai permis de ședere aici?

Ea încuviinţă din cap.

— Încearcă să obţii cetăţenia cât mai curând cu putinţă! Băieţelul tău este cetăţean american sau...

— Este american.

— Bun. Foarte bine, răspunse el dregându-și glasul. Încă ceva...

Tatiana nu spuse nimic.

— Conform dosarelor lui, anul trecut, în martie 1943, autorităţile sovietice au contactat Departamentul de Stat, cerând informaţii despre o oarecare Tatiana Metanova, de naţionalitate sovietică, acuzată de spionaj, dezertare și trădare, care s-ar fi refugiat în

Occident. Au trimis o telegramă prin care întrebau dacă cineva cu numele de Tatiana Metanova a cerut azil în Statele Unite sau a încercat să afle informaţii despre soţul ei, Alexander Belov, bănuit a fi Alexander Barrington. Se pare că Tatiana Metanova nu a renunţat la cetăţenia sovietică. Anul trecut, le-am răspuns că nu ne-a contactat nimeni. Ne-au rugat să luăm imediat legătura cu ei dacă Tatiana Metanova ne-ar solicita ajutorul și ne-au cerut să nu-i acordăm statutul de refugiat.

Tatiana și Sam păstrară tăcerea timp îndelungat.

— A încercat cumva o oarecare Tatiana Metanova să afle informaţii despre un oarecare Alexander Barrington? întrebă Sam în cele din urmă.

— Nu, răspunse ea cu glas șoptit.

— Așa ziceam și eu, continuă Sam, încuviinţând din cap. Nu am ce să scriu în dosar.

— Nu, îngăimă Tatiana, simţind cum el o bătea ușor pe spate.

— Dacă îmi lași adresa, aș putea să-ţi scriu în cazul în care aflu ceva. Dar înţelegi că...

— Înţeleg totul, șopti ea.

— Poate că, după ce se va sfârși blestematul ăsta de război, lucrurile se vor schimba și în Uniunea Sovietică. Dacă situaţia se va mai dezamorsa puţin, poate că vom reuși să facem niște investigaţii. Poate că, după război, totul va fi mai bine.

— După care război? întrebă Tatiana, cu ochii aţintiţi în pământ. Poate vă scriu eu. Astfel, nu va mai trebui să-mi păstraţi adresa în dosar. Mă puteţi găsi oricând la spitalul din Ellis Island. Nu am încă o casă. Nu locuiesc...

Se opri, cu glasul frânt. Stătea încremenită, cu dinţii încleștaţi, fără să-i întindă mâna lui Sam Gulotta. Voia s-o facă, dar nu reușea.

— Te-aș ajuta, dacă aș putea. Nu sunt dușmanul tău, spuse el încet.

— Nu, răspunse ea îndreptându-se spre ușă. Se pare însă că eu sunt.

*

Tatiana își luă două săptămâni libere, pentru „o vacanţă binemeritată", susţinea ea.

Încercă s-o convingă pe Vikki s-o însoţească în concediu, dar ea era „încurcată" cu doi medici stagiari și cu un muzician orb și nu putea să plece.

— Nu plec într-o călătorie-surpriză. Unde crezi că te duci?

— Anthony vrea să vadă Marele Canion.

— Nu mă înnebuni! Anthony vrea ca mama lui să-și găsească un apartament și un alt soţ, nu neapărat în ordinea asta.

— Nu. Vrea doar să vadă Marele Canion.

— Mi-ai spus că începem să căutăm un apartament.

— Vino cu noi în excursie și poate, după ce ne întoarcem, căutăm și un apartament.

— Minţi de îngheaţă apele.

— Vikki, *sunt bine* la Ellis, răspunse Tatiana râzând.

— Păi tocmai asta e și problema. Nu *ești bine* la Ellis. Ești complet singură, stai într-o cămăruţă cu băiatul tău și împarţi o baie comună. Ești în America, pentru numele lui Dumnezeu! Închiriază un apartament! Asta fac americanii.

— Dar nici *tu* nu ai apartament.

— Pentru numele lui Hristos! Am o casă.

— Și eu am.

— Eviţi în mod deliberat să-ţi cauţi un apartament. Pentru că astfel n-ai cum să te implici în altă relaţie.

— Nimic nu mă împiedică să mă implic în altă relaţie.

— Când o să începi să-ţi trăiești din nou tinereţea? Crezi că, dacă ar mai fi în viaţă, ţi-ar mai fi fidel? Te asigur că nu te-ar aștepta. Chiar în clipa asta și-ar trage-o până n-ar mai ști nimic de el.

— Vikki, de ce crezi că știi atât de mult când, de fapt, nu știi mai nimic?

— Cunosc prea bine bărbaţii. Sunt toţi o apă și-un pământ. Nu-mi spune că al tău e diferit! E soldat. Sunt mai răi decât muzicienii.

— Decât muzicienii?

— Las-o baltă!

— Nu vreau să mai am discuţia asta. Nu pot să mai stau de vorbă cu tine. Trebuie să mă duc să-mi văd pacienţii. Trebuie să mă duc la Crucea Roşie. Ţi-am spus că m-au angajat cu jumătate de normă la Crucea Roşie din America? Au nevoie de oameni. Poate ar trebui să te înscrii şi tu.

— Bagă bine de seamă ce-ţi spun! Şi-ar trage-o până n-ar mai şti nimic de el. Exact cum ar trebui să faci şi tu.

— Tania!

Îl aude şoptind alături. E atât de întuneric, că nu vede nimic. Dormea.

— Tania! Dormi?

— Nu mai dorm, îi răspunde întorcându-se spre el.

Îi simte răsuflarea presărată cu arome de votcă, de ţigări, de ceai, de bicarbonat de sodiu, de apă oxigenată şi săpun. Aromele lui Alexander. Îi atinge buzele cu mâna.

— Şşşura, ce s-a întâmplat, dragul meu? Nu poţi să dormi? Nu ai avut niciodată probleme cu somnul.

— Auzi furtuna de afară? Mâine-dimineaţă, dacă e linişte, mergem să pescuim devreme?

— Desigur. Va trebui doar să mă trezeşti, soldat. Dacă mă trezeşti, vin cu tine.

El îşi lipeşte buzele de fruntea ei. Ea se cuibăreşte la pieptul lui. Închide ochii. Sau erau deja închişi?

— Am avut o zi frumoasă astăzi, Tatia. Nu-i aşa?

— Firește, dragul meu. Toate zilele sunt perfecte. Dulci ca luna de miere, îi răspunde zâmbind în întuneric.

El o ţine strâns în braţe.

— Tania, mă vei ierta dacă voi muri?

— Da.

— Mă vei ierta dacă voi ajunge în închisoare?

— Da.

— Mă vei ierta dacă...

— Te voi ierta pentru orice.

Se strâng în braţe, învăluiţi în întuneric.

— E o zi perfectă, şopteşte el. Dar la capătul ei sălăşluieşte durerea.

— Nu, răspunde Tania, cuprinzându-i trupul cu mâinile. Nu durerea sălăşluieşte. Ci iubirea, Şura.

22

Majdanek, iulie 1944

Se opriseră în apropierea pădurii din estul Poloniei. Acum se reînarmau și mai luau câte o înghițitură de votcă.

— De ce trebuie să vorbim despre Dumnezeu, despre nemți, despre americani, despre război și despre tovarășul Stalin? întrebă Ouspenski.

— Dar nu noi vorbim despre asta, răspunse Telikov. Tu vorbești. Tu ești cel care abordează prostiile astea. Până să vii tu, știi despre ce discutam cu comandantul Belov?

— Despre ce? întrebă Ouspenski cu glas răstit.

— Despre speciile de biban, despre bibanul de râu și despre cel european. Care din ei e mai ușor de curățat și din care iese o ciorbă mai bună. Eu cred că din bibanul de râu iese o ciorbă delicioasă.

— Asta pentru că n-ai mâncat niciodată ciorbă de biban european. Ai grijă de muniție! O pierzi când stai în picioare, spuse Alexander. Ce fel de soldat ești tu?

— Sunt un soldat care trebuie să se culce cu o femeie, domnule. Sau s-o facă din picioare. Sunt un soldat care are o nevoie imperioasă de o femeie, răspunse Telikov luându-și armele.

— Am înțeles, Telikov. Dar armata nu trimite femei pe front.

— Am observat asta. Am auzit însă că în batalionul 84, aflat la câțiva kilometri spre sud, se află trei asistente, care îl însoțesc în ariergardă. Noi de ce avem numai medici?

— Sunteți o șleahtă de deținuți. Cine v-ar trimite o asistentă? Sunteți două sute de infractori. Femeia n-ar mai rămâne în viață nici măcar o oră.

— Nu cred că ar avea prea multă importanţă pentru nişte oameni ca noi, domnule.

— Acesta este şi motivul pentru care nu vă trimite nimeni o asistentă, răspunse Alexander.

Telikov îl privi cu uimire.

— *Dumneavoastră* sunteţi motivul pentru care nu avem o asistentă?

— Nu cred că este corect din partea ta, căpitane, să suferim cu toţii doar pentru că testiculele tale s-au prefăcut în piatră şi nu le mai poţi folosi, interveni Ouspenski. Restul suntem plămădiţi din carne şi sânge.

— Exact. Şi tocmai ne pregătim să vărsăm o parte din acest sânge, locotenente. Lasă-mi testiculele în pace! Spune-le oamenilor să pornească în bătaia puştii!

Alexander porni la luptă alături de 200 de oameni şi, când ajunseră la Majdanek, mai erau doar optzeci.

La sfârşitul lui iulie 1944, Alexander şi soldaţii lui intrară în lagărul Majdanek, ce fusese eliberat de sovietici cu doar trei zile în urmă. Lagărul se întindea pe un câmp plat, presărat cu o iarbă de un verde-cafeniu, iar barăcile verzi, lunguieţe şi joase păreau camuflate. Alexander simţi în aer mirosul înţepător de carne arsă, dar nu spuse nimic, deşi tăcerea ce se aşternu încetul cu încetul printre soldaţii săi îi dădu de înţeles că şi ei îl simţeau.

— De ce ne-au obligat să venim aici? întrebă Telikov, ducându-se lângă Alexander şi privind împreună oraşul Lublin prin gardul din sârmă ghimpată.

Lublin se afla la poalele unui povârniş.

— Înaltul comandament vrea să ne arate cu cine avem de-a face în timp ce ne croim drum spre Germania, răspunse Alexander. Ca să nu avem milă pentru nemţi.

Ouspenski întrebă dacă locuitorii din Lublin simţeau şi ei mirosul, iar Alexander îi răspunse că îl simţeau probabil de luni bune.

Lagărul era mic şi părea aproape liniştit — de parcă oamenii l-ar fi părăsit, lăsând în urmă fantasme...

Şi scrum.

Oase...

Și resturi albăstrui de gaz Zyklon B pe zidurile din beton.

Femururi și clavicule...

Vizoare în ușile din oțel...

Și o „baie" într-un colț al lagărului.

Cuptoare cu un coș lung și înalt...

Și un drum de legătură.

Barăci...

Și biroul comandantului.

Barăcile SS-ului...

Și... nimic altceva...

Soldații îl străbătură încet și tăcuți, apoi, oprindu-se în spatele lagărului, își lăsară capul în pământ și își scoaseră beretele.

— Nu poți să te prefaci când te afli într-un lagăr de muncă silnică, nu-i așa? îi spuse Ouspenski lui Alexander.

— Da, așa e.

Dincolo de cuptoarele cu scrum alb și resturi de schelete umane, se înălțau movile de cenușă albă. Ca niște dune înalte de nisip sau ca niște piramide albe. Pământul era și el presărat cu un strat gros de cenușă, printre care creșteau verze imense. Alexander și soldații lui priveau înmărmuriți cenușa și verzele uriașe, de mărimea unor dovleci gigantici. Cineva rupse apoi tăcerea, spunând că nu văzuse niciodată niște verze atât de mari și că numai una singură ar fi asigurat masa pentru optzeci de oameni. Alexander le interzise să se atingă de ele. În magazia lunguiață din lemn, înțesată până la refuz cu încălțăminte de toate formele și mărimile, îi lăsă să ia câte o singură pereche de ghete, știind cât de greu era să obții încălțăminte rechiziționată în Armata Roșie, în special în batalioanele penale. Încălțările zăceau claie peste grămadă, până în tavan, în spatele unei plase din sârmă.

— Câți pantofi crezi că sunt aici? întrebă Ouspenski.

— Dar ce sunt eu? Matematician? replică Alexander. Sute de mii, aș zice.

Părăsiră lagărul în tăcere, fără să se mai oprească în fața gardului din sârmă ghimpată ca să privească turlele bisericilor din Lublin aflate la doar câțiva kilometri distanță.

— Ce erau acești oameni, căpitane? Polonezi?

— Da, polonezi. Evrei polonezi, cred, răspunse Alexander. Comandamentul nu-ți va spune însă asta. Mânia armatei sovietice trebuie susținută, nu domolită.

— Cât timp le-a trebuit să curme atâtea vieți? îl întrebă Ouspenski.

— Majdanek a devenit operațional cu opt luni în urmă. Două sute patruzeci de zile, așadar. Într-un răstimp mai scurt decât îi trebuie unei femei să aducă pe lume un copil au reușit să curme un milion și jumătate de vieți.

Nimeni nu mai scoase un cuvânt pe o distanță de mai bine de un kilometru.

— Un loc ca acesta mă face să le dau dreptate comuniștilor, spuse Ouspenski, după un timp. Nu există Dumnezeu.

— Nu mi se pare că a fost opera lui Dumnezeu, Ouspenski, răspunse Alexander.

— Dar cum de a îngăduit Dumnezeu una ca asta? exclamă locotenentul.

— La fel cum îngăduie erupțiile vulcanice sau violul în grup. Violența este ceva cumplit.

— Nu există Dumnezeu, repetă cu încăpățânare Ouspenski. Majdanek, comuniștii și știința ne-au demonstrat că nu există Dumnezeu.

— Nu pot să vorbesc în numele comuniștilor. Majdanek ne-a arătat doar cruzimea oamenilor față de semenii săi — așa înțelege uneori omul să-și folosească liberul-arbitru. Dacă Dumnezeu i-ar fi făcut buni pe oameni, n-ar mai fi existat liberul-arbitru, nu-i așa? Și, la urma urmei, nu este rolul științei să ne arate dacă dincolo de univers există sau nu un Dumnezeu.

— Ba da. Care este atunci menirea științei?

— Experimentele.

— Serios?

— Experimente de genul: într-o anumită zi am dormit un anumit număr de ore și, după aceea, m-am simțit într-un anumit fel. Am mâncat o anumită cantitate de mâncare și am muncit apoi un anumit răstimp. La patruzeci și ceva de ani, apar riduri pe chipul uman — știința ne spune că acestea sunt primele semne de bătrânețe. Cum ar putea știința, care măsoară, îmbină și observă anumite lucruri, să ne spună ce se întâmplă în capul nostru în timp ce dormim? zise Alexander râzând. Știința ne evaluează orele de somn, dar cum ar putea să ne spună ce-am visat, Ouspenski? Ne observă reacțiile — ne spune dacă ne-am zvârcolit, dacă am râs sau dacă am plâns —, dar cum ar putea să ne spună ce se petrece în capul nostru?

— Dar de ce-ar vrea să facă asta?

— Poate să descrie numai fenomenele vizibile, evidente și tangibile. Știința nu poate spune ce se petrece în capul meu sau în al tău. Cum ar putea să-ți spună dacă există sau nu un Dumnezeu? Nu poate să-mi spună nici măcar la ce te gândești, în ciuda faptului că ești transparent ca sticla.

— Serios? O să te surprind, căpitane. Îți voi spune la ce mă gândesc...

— Te întrebi cumva unde se află cel mai apropiat bordel?

— Cum ți-ai dat seama?

— Ești la fel de transparent ca sticla, locotenente.

Străbăteau tărâmurile Poloniei cu tancul.

— La ce te gândești, căpitane? întrebă mai târziu Ouspenski.

— Încerc să nu gândesc, locotenente.

— Dar la ce te gândești atunci când nu reușești să pui stavilă gândurilor?

— Mă gândesc la Boston Red Sox[1], răspunse Alexander. Mă întreb dacă au un sezon bun anul ăsta.

— Poftim?

— Las-o baltă!

— Dumnezeule mare!

— Văd că Îl invoci din nou. Credeam că nu există.

[1] Echipă profesionistă de baseball din SUA, cu sediul la Boston, Massachusetts

— Credeam că nu gândeşti.

Alexander izbucni în râs.

— Îţi voi dovedi incapacitatea ştiinţei de a contesta existenţa lui Dumnezeu, Ouspenski, spuse el întorcându-şi privirea spre coloana de soldaţi ce mergeau cu paşi stăruitori în urma tancului. Priveşte! Uite-l pe caporalul Valeri Iermenko! Iată ce ştie armata despre el: are optsprezece ani şi a locuit numai cu mama lui. A plecat direct de la gospodăria familiei sale din apropiere de Stalingrad pe frontul din Stalingrad. A luptat în oraş şi s-a predat în faţa nemţilor în decembrie 1942. O lună mai târziu, când nemţii s-au predat la rândul lor, a fost „eliberat" şi trimis pe Volga într-un lagăr de muncă silnică. Întrebarea mea e: cum a ajuns *aici*? Cum a ajuns un băiat atât de tânăr să străbată, împreună cu noi, ţinuturile din estul Poloniei, într-un batalion penal, alături de pleava societăţii, refuzată până şi de lagărele siberiene? Întrebarea mea e, aşadar: Cum a ajuns aici?

Ouspenski îl privi pe Iermenko, apoi se uită din nou la Alexander.

— Vrei să spui că există un Dumnezeu doar pentru că un ticălos ca Iermenko a reuşit să se strecoare în batalionul tău penal?

— Da.

— Şi de ce-ar trebui să înţeleg asta?

— Nici n-ai cum s-o faci. Dar dacă vei sta puţin de vorbă cu el, vei înţelege de ce Dumnezeu a zămislit universul şi de ce universul nu s-a zămislit singur.

— Avem timp pentru asta?

— Avem ce altceva să facem?

În apropiere de Lublin, îşi croiră drum încet, în formaţie de luptă, printr-un câmp puternic minat. Genistul reuşi să dezamorseze aproape toate minele, cu excepţia uneia singure. Îl îngropară în gaura creată de mină.

— Bun, spuse Alexander. Cine vrea să fie noul genist?

Nimeni nu-i răspunse.

— Fie se oferă cineva voluntar, fie îl aleg eu. Ce preferaţi?

Un soldat mic de statură, din ariergardă, ridică mâna. Era atât de pipernicit, încât ar fi putut să fie femeie, se gândi Alexander. O femeie firavă. Soldatul Estevici ieși în față tremurând:

— Nu vom întâlni prea curând un alt teren minat, nu-i așa, domnule? întrebă el.

— Intrăm într-un oraș care s-a aflat sub ocupație germană timp de patru ani și, înainte de a se retrage, l-au minat ca să ne ureze bun venit. Dacă vrei să dormi bine la noapte, va trebui să ne dezamorsezi dormitoarele, soldat.

Estevici continuă să tremure.

— Nu vrei să-mi împărtășești sfârșitul teoriei tale fascinante? întrebă Ouspenski în timp ce străbăteau ținuturile cu tancul. Ard de nerăbdare să-l aflu.

— Va trebui să mai aștepți, locotenente. Ți-l voi împărtăși diseară, dacă ajungem teferi în Lublin.

Estevici se descurcă de minune. Găsi cinci mine rotunde într-o casă mică, aproape intactă. Nemții lăsaseră în picioare o singură clădire din oraș, unde soldații sovietici se puteau odihni, apoi o minaseră ca să-i ucidă. Optzeci de oameni își făcură paturile într-o casă dărăpănată. Apoi, ceva mai târziu, Alexander se așeză în fața focului din curte, ca să stea de vorbă cu Ouspenski.

— Locotenente, spuse el, realizezi vreodată câte lucruri îți sunt complet necunoscute?

— Îmi place cum ai început, răspunse Ouspenski râzând.

— Dai peste numeroase lucruri în viață despre care nu ai nici cea mai vagă idee și spui: De unde să știu asta?

— Nu spun niciodată așa, domnule, răspunse Ouspenski. Ci: De unde dracu' să știu asta?

— Nici măcar nu ai habar cum a ajuns sub comanda mea un caporal neînsemnat din brigada întâi, când ar fi trebuit să fie în cu totul altă parte și, cu toate astea, susții sus și tare că nu există Dumnezeu.

Ouspenski căzu pe gânduri, apoi spuse:

— Încep *să-l urăsc* pe acest Iermenko. Mă gândesc să-l arunc în aer.

— Hai să-l chemăm aici!

— O, nu!

— Înainte de a-l chema, vreau să-ţi reamintesc că în ultimele patru ore l-ai supus unui experiment ştiinţific. L-ai analizat şi l-ai urmărit cu foarte multă atenţie. I-ai studiat poziţia capului, mersul sau felul în care îşi ţine arma. Nu ţine pasul cu ceilalţi soldaţi? Pare obosit? E flămând? Îi e dor de mama lui? S-a culcat vreodată cu vreo femeie? La câte dintre aceste întrebări poţi să răspunzi? continuă Alexander zâmbind.

— La câteva, domnule, răspunse indignat Ouspenski. Da, e flămând. Da, e obosit. Da, își dorește să fie în altă parte. Da, îi e dor de mama lui. Da, s-a culcat cu o femeie. Iar în Minsk avea nevoie doar de salariul pe două săptămâni.

— Și de unde știi asta?

— Pentru că mă oglindesc în acest tablou, răspunse Ouspenski.

— Bun. Cunoști, așadar, răspunsurile la aceste întrebări simple doar pentru că te identifici cu această imagine.

— Poftim?

— Cunoști răspunsurile doar pentru că te cunoști pe tine însuți și știi prea bine că — deși mergi în marș, îți ții pușca dreaptă și menţii pasul cu camarazii tăi — ești obosit, ți-e foame și vrei să faci sex.

— Exact.

— Susţii, aşadar, că, dincolo de imaginea exterioară, există altceva şi, când spui asta, te bazezi pe percepţia *propriei* tale persoane. Acest alter ego te determină să spui un lucru, dar să faci altceva, să mergi în marş, dar să te simţi copleşit de melancolie, să te arunci în braţele târfelor, dar să-ţi iubeşti soţia, să împuşti un neamţ nevinovat, dar să salvezi un şobolan ce aleargă printre mine.

— Nu există nemţi nevinovaţi.

— Acest alter ego, ce te determină să faci sex și apoi să te căiești, să-ți trădezi soția și apoi să te simți vinovat sau să jefuiești un sat, deși știi prea bine că înfăptuiești o fărădelege, îi modelează

și personalitatea lui Iermenko și nu poate fi analizat prin prisma științei. Hai să stăm puțin de vorbă cu el și îți voi dovedi cât de departe de adevăr ești!

Alexander îl trimise apoi pe Ouspenski să-l aducă alături de ei pe Iermenko. Le oferi amândurora câte o țigară și un pahar de votcă și aruncă niște lemne pe foc. Iermenko păstră la început distanța, apoi luă o înghițitură de votcă și se „încălzi". Era tânăr și extrem de timid. Îi evita privirea lui Ouspenski, se agita pe loc și răspundea la toate întrebările cu „Da, domnule, nu, domnule". Le vorbi puțin despre mama lui din Harkov, despre sora sa, răpusă de scarlatină la începutul războiului, și despre viața pe care o dusese la țară. Când îl întrebară ce părere avea despre nemți, Iermenko ridică din umeri și le spuse că nu citea ziarele și nici nu asculta buletinele de știri. Nu știa ce se întâmpla, făcea doar ce i se spunea. Făcu o glumă pe seama nemților, bău încă un pahar de votcă și ceru sfios încă o țigară, înainte de a se duce la culcare. Alexander îi dădu voie să plece.

Ouspenski ridică din sprâncene.

— Este un om obișnuit, ca mine, ca Telikov sau ca genistul care tocmai a murit.

Alexander înfășura țigări.

— Nu vrea să știe nimic despre nemți, se mulțumește doar să-i împuște pentru că așa îi spui tu. Este un soldat bun, ideal pentru batalionul tău. Are o oarecare experiență de război și îndeplinește ordinele fără să crâcnească. Altceva?

— Așadar, l-ai observat și l-ai studiat cu atenție. Am stat de vorbă cu el. Am socializat împreună. Am discutat, am glumit și am aflat câte ceva despre el. Știința a tras astfel concluziile. Nu-i așa?

— Așa e.

— Știința l-a observat la fel cum observă pământul sau mișcarea lunii, a soarelui și a stelelor din galaxie. Analiza personalității sale s-a dovedit la fel de salutară ca și telescopul, care i-a ajutat pe oamenii de știință să descopere Calea Lactee și cele nouă planete; ca și microscopul, care l-a ajutat pe Fleming să descopere penicilina; ca și experimentele care l-au ajutat pe Lister să descopere

fenolul. Corect? L-am urmărit pe Iermenko prin telescop în timpul marșului și apoi l-am analizat la microscop cât am stat împreună. L-am studiat așa cum știința studiază universul — *singurul* mod prin care știința poate să studieze universul. Poate pentru un răstimp mai scurt, dar am pus în practică aceleași principii științifice prin care oamenii de știință definesc universul, susținând că este alcătuit din atomi, electroni și celule. În speranța că poate vom descoperi astfel grupa de sânge a lui Iermenko, nu-i așa? Sau înălțimea lui? Sau numărul flotărilor pe care poate să le facă? Crezi că toate acestea ne-ar putea ajuta să înțelegem ce se ascunde dincolo de imaginea soldatului care mărșăluiește pe câmpuri alături de noi?

— Da, răspunse Ouspenski. Cred că da.

Alexander își aprinse o țigară și îi oferi una și lui Nikolai.

— Locotenente Ouspenski, Valeri Iermenko are doar șaisprezece ani. Și-a ucis tatăl la doisprezece ani. Dreptatea satului, se numește, căci tatăl o bătea în fiecare zi pe mama lui. Iermenko s-a săturat să stea cu mâinile în sân. L-a ciomăgit până l-a lăsat fără suflare. Știi cât de greu este să omori un adult în bătăie, în special pentru un băiețel? A scăpat de dreptatea satului fugind de acasă și înrolându-se în armată. A mințit spunând că avea paisprezece ani și l-au acceptat. În timpul antrenamentelor militare, a avut mereu altercații cu sergentul de instrucție. Într-o zi, l-a acostat în pădure, pe când instructorul se întorcea de la popotă, și i-a rupt gâtul pentru umilințele îndurate în perioada antrenamentelor. În bătălia de la Stalingrad, s-a distins în luptă, ucigând trei sute de nemți cu mâinile lui, înarmat doar cu un cuțit — armata se temea să-i dea o pușcă. Clădirea pe care a reușit s-o elibereze din mâinile nemților a rămas sub control sovietic de la începutul asediului până la sfârșit. Sovieticii l-au predat nemților, pentru că nu voiau să aibă de-a face cu el. Când nemții s-au predat, Iermenko a ajuns din nou în rândurile Armatei Roșii. Superiorii l-au trimis în gulag, unde l-a ucis pe paznic, i-a luat uniforma și arma și a fugit din lagăr, străbătând apoi o mie de kilometri prin pustiurile sovietice înainte de a ajunge pe

malurile lacului Ladoga. Știi unde voia să ajungă? În Murmansk. Plănuia să urce la bordul unui vapor din cele ce acostează în Rusia în baza legii de împrumut și închiriere[1]. Se pare că citește destule ziare ca să afle cât mai multe lucruri despre această lege americană: despre mărfurile trimise în Uniunea Sovietică și despre numărul navelor ce acostează în port. A fost reținut la Volhov, iar generalul Merețkov, neștiind ce să facă cu el, a hotărât să-l plaseze sub comanda mea.

Ouspenski nu reuși să tragă nici măcar un fum din țigara aprinsă.

— Locotenente, spuse Alexander, nu-mi irosi țigările prețioase! Fumează-le sau dă-mi-le înapoi!

— Îți bați joc de mine, nu-i așa? răspunse Ouspenski, cu ochii ațintiți asupra lui Alexander, scăpând țigara pe jos.

— Pentru că asta e firea mea?

— Minți de-ngheață apele.

— Îmi creionezi portretul, spuse Alexander zâmbind.

— Fă-mă să înțeleg!...

— În spatele imaginii lui Iermenko sălășluiește un *alter ego* pe care numai el îl cunoaște. Numai Iermenko își cunoaște lucrătura sufletului. Numai tu știi de ce mergi mereu în fața mea, deși sunt comandantul tău, și numai eu știu de ce dracu' te las s-o faci. Asta vreau să scot în evidență. Dincolo de fațada noastră complet neînsemnată se află sufletul nostru. Iar știința nu va putea niciodată să-l descopere. Câte alte lucruri se mai ascund oare în universul vast și incognoscibil?

Ouspenski căzu pe gânduri.

— Căpitane, de ce îți este atât de loial ticălosul de Iermenko?

— Pentru că Merețkov mi-a spus să-l împușc și eu n-am făcut-o. Îmi este devotat până la moarte.

---

[1] Lend-Lease Act — lege promulgată de Franklin Roosevelt în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, la 11 martie 1941, care dispunea vânzarea, închirierea sau împrumutarea oricărei categorii de mijloace militare tuturor țărilor a căror apărare era socotită vitală pentru apărarea Statelor Unite.

— Aşadar, datorită nemernicului de Iermenko, eşti convins de existenţa lui Dumnezeu? întrebă Ouspenski, stând în faţa focului.

— Nu. Ci pentru că L-am văzut cu ochii mei, îi răspunse Alexander.

Cartea a doua

PODUL SPRE SFÂNTA CRUCE

Veniți, prieteni,
Nu este prea târziu să căutăm
O lume nouă. Hai, desprindeți nava
Și, așezându-vă cu șart, loviți
Cu toți odată, brazdele stârnite.
Vom merge dincolo de asfințit
Și scăldătoarea stelelor din zarea-i –
Aceasta-i cea din urmă țintă-a mea.[1]

Alfred, Lord Tennyson — *Ulise*

[1] Alfred, Lord Tennyson, *Antologie de poezie engleză de la începuturi până azi*, vol. 3, Editura Minerva, București, 1983, traducere de Leon Leviţchi.

23

Podul spre Sfânta Cruce, iulie 1944

Soldaţii lui Alexander rămaseră în Lublin să se odihnească, încântaţi de ce vedeau. Spre deosebire de satele arse şi prădate din Belarus, Lublin era aproape intact. În afară de câteva case bombardate şi mistuite de flăcări, clădirile din oraş erau curate, văruite şi calde. Străduţele înguste erau presărate cu scuaruri galbene din stuc, unde în zilele de duminică se organizau pieţe volante şi se vindeau lucruri! Fructe, şuncă, brânză şi smântână! Dar şi varză (oamenii lui Alexander evitau varza). În Belarus, animalele erau o raritate; aici se vindeau, în schimbul zloţilor, porci la proţap, afumaţi şi suculenţi. Laptele proaspăt, brânza şi untul sugerau existenţa unui număr suficient de vaci de muls, nu de sacrificat. Găseai ouă şi pui.

— Dacă asta înseamnă să fii sub ocupaţie germană, aş renunţa oricând la Stalin pentru Hitler, şopti Ouspenski. În satul meu, soţia mea nici nu scoate bine ceapa din pământ, că cei din colhoz au şi venit să i-o ia. Şi numai ceapă cultivă.

— Ar fi trebuit să-i spui să cultive cartofi, răspunse Alexander. Uită-te ce cartofi găseşti aici!

Vânzătorii vindeau ceasuri, rochii pentru femei şi cuţite. Alexander încercă să cumpere trei cuţite, dar nimeni nu voia rublele ruseşti. Polonezii îi urau pe nemţi, dar nici după ruşi nu se dădeau în vânt. Erau dispuşi să se ralieze cu oricine ar fi putut să-i ajute să-i alunge pe nemţi din ţară, dar îşi doreau ca aceşti aliaţi să nu fie ruşi. La urma urmei, în 1939, sovieticii împărţiseră Polonia împreună cu Germania şi nu păreau să aibă nici cea mai mică

intenţie de a ceda înapoi teritoriile. Oamenii erau astfel sceptici şi precauţi. Soldaţii nu puteau să cumpere nimic dacă nu aveau alte bunuri de oferit în schimb. Indiferent unde se duceau, nimeni nu le accepta rublele lipsite de valoare. Trezoreria din Moscova nu trebuia să mai emită hârtii fără valoare. Alexander reuşi în cele din urmă să convingă o bătrână, prin vorbe meşteşugite, să-i vândă, pentru două sute de ruble, trei cuţite şi o pereche de ochelari pentru sergenul Verenkov, rămas aproape orb.

După ce luară masa, înfruptându-se cu şuncă, ouă, cartofi şi ceapă, scăldate din belşug cu votcă, Ouspenski se duse la Alexander şi îi şopti încântat că descoperiseră un bordel pe care abia aşteptau să-l ia cu asalt. Nu venea şi comandantul lor?

Dar Alexander refuză.

— Hai cu noi! După tot ce-am văzut la Majdanek, trebuie să găsim ceva care să ne afirme existenţa vieţii. Hai să ne distrăm puţin!

— Nu.

— Dar ce-ai de gând să faci?

— Mă culc. Peste câteva zile, luăm cu asalt capetele de pod de pe Vistula. Trebuie să ne păstrăm puterile pentru asta.

— N-am auzit niciodată de Vistula.

— Du-te naibii!

— Stai să înţeleg! Din cauza unui râu pe care trebuie să-l atacăm într-un viitor nebulos, refuzi astăzi o partidă de sex?

— Exact. Mă culc pentru că am nevoie de odihnă.

— Cu tot respectul cuvenit, căpitane, cum te însoţesc peste tot şi sunt calul tău de bătaie, ştiu foarte bine de ce ai nevoie. Ai nevoie de distracţie cu aceeaşi ardoare ca şi noi. Hai, vino şi tu! Fetele alea *vor* să ne ia banii.

— Da, sigur, răspunse Alexander zâmbind. De parcă mai devreme ţi-au şi fost de folos rublele ruseşti! N-ai putut să cumperi nici măcar un amărât de ceas, Ouspenski. Ce te face să crezi că vei reuşi să cumperi favorurile unei femei? Nu vor da nici doi

bani pe rublele tale, continuă Alexander, ascuțindu-și cuțitele în fața cortului.

— Vino cu noi!

— Nu. Duceți-vă voi! Când te întorci, o să-mi povestești cum a fost.

— Căpitane, îmi ești ca un frate, dar n-am de gând să te las să trăiești prin delegat, chiar dacă acest delegat sunt eu. Hai cu noi! Am auzit că sunt cinci poloneze frumoase, care, pentru treizeci de zloți, ne vor accepta pe toți.

— Dar nu ai treizeci de zloți, răspunse Alexander râzând.

— Dar tu ai. Ai șaizeci de zloți. Hai, vino cu noi!

— Nu. Poate mâine. În seara asta sunt istovit.

Rămas singur, Alexander simți cum povara din suflet devenea tot mai grea. Când se afla în toiul unei bătălii, când conducea tancul, când aștepta să-l atace sau să-l ucidă pe dușman, reușea să stăvilească glasul inimii.

Băgă un prosop într-o găleată cu apă și se întinse în patul improvizat, acoperindu-și fața cu prosopul ud. Gata, gata! Apa rece i se prelingea pe gât, pe obraji și pe cap. Își ținea ochii închiși. Gata, gata!

— Șura, întinde-te aici, pe pătură!

Alexander se supune bucuros. Este o zi liniștită, senină și caldă. Tăiase lemne, iar Tatiana citise. Vrea să înoate în apele râului. Zilele sunt mai frumoase decât nopțile. Zilele înseamnă încă prezentul. Nopțile aduc alte zile. Devenind tot mai puține.

— Ai obosit tăind lemne?

— Nu, mă simt bine.

— Nu te simți puțin obosit?

Nu știe ce răspuns așteaptă.

— Ba da. Sunt puțin obosit.

Zâmbind, Tatiana se trântește peste el și îi prinde brațele deasupra capului.

— Bine, spune apoi.

Parfumul ei îi îmbată simțurile. Alexander își stăvilește cu greu dorința de a-i săruta clavicula.

— Și acum ce facem? întreabă el.

— Acum trebuie să încerci să fugi.

— Cât de departe trebuie să ajung? întreabă Alexander, răsturnând-o pe pătură și ridicându-se în picioare.

— Nu eram pregătită, răspunde ea clătinând din cap. Vino înapoi aici!

Încearcă să-și stăvilească zâmbetul. În zadar însă.

El se supune bucuros.

Tatiana îi imobilizează din nou brațele sub cap, cuprinzându-i cu greu încheieturile cu degetele. Parfumul ei îi ațâță simțurile. Ca și spiritul ei ludic și curajos, firea copilăroasă, încercările de a-i ține piept, farsele și nebuniile pe care le făcea în apă — timiditatea și erotismul ei sunt mereu un afrodiziac pentru el.

— Acum ești pregătită? o întreabă Alexander, privindu-i chipul hotărât, în timp ce ea încearcă să găsească o cale prin care să-l țină imobilizat.

Îi apropie mâinile sub cap.

— În regulă, spune el. Acum ce mai facem?

— Mă gândesc.

Alexander închide ochii.

Tatiana îi strânge coastele cu picioarele.

— Ești gata? o întreabă el.

Ea trage adânc aer în piept.

— Sunt gata.

Nici nu termină bine de vorbit, că Alexander o și răstoarnă pe pătură. De data asta, nu se mai ridică în picioare.

— Cu ce-am greșit? întreabă ea cu glas tânguitor, ridicându-se în capul oaselor. De ce nu reușesc să te țin imobilizat?

Alexander o întinde pe pătură.

— Poate pentru că nu ai decât un metru și jumătate și patruzeci și cinci de kilograme, iar eu am un metru nouăzeci și nouăzeci de kilograme? îi răspunde el punându-i mâna imensă pe gâtul ca de alabastru.

— Nu e adevărat, ripostează ea încăpățânată. În primul rând, am un metru șaptezeci și șapte. Iar în al doilea rând, conform legilor fizicii, aș putea să te imobilizez dacă mă așez cu toată greutatea corpului în locul potrivit.

Alexander încearcă din greu să rămână serios.

— Bine, îi răspunde el. Să încercăm atunci!

Așezându-se deasupra ei, îi imobilizează încheieturile deasupra capului. Și zâmbește.

— Am voie să te sărut în timpul acestui joc?

— Nici gând, îi răspunde Tatiana.

— Aha, murmură el scrutându-i chipul.

Își dorește cu ardoare s-o sărute. Aplecându-și capul...

— Șura, asta nu face parte din joc.

— Nu mă interesează, îi răspunde el. Un sărut franțuzesc e perfect aici. De-acum eu fac regulile jocului.

— Cum faci și la pocher?

— Lasă pocherul acum!

Tatiana încearcă să nu râdă.

— Ești gata?

— Sunt gata, îi răspunde Alexander, cu ochii ațintiți asupra ei.

Tatiana încearcă să fugă, dar nu se poate mișca. O țintuiește pe loc, strângând-o cu genunchii. Dă cu putere din picioare, lovindu-l pe spate. Își agită capul dintr-o parte într-alta și se zvârcolește cu disperare, încercând să-și elibereze mâinile din strânsoarea lui.

— Stai puțin! ingaimă ea gâfâind. Cred că am înțeles.

— Îți spun eu cum facem. Îți țin încheieturile cu o singură mână. Crezi că te descurci așa?

Și îi strânge încheieturile cu mâna dreaptă, țintuindu-i-le deasupra capului.

— Ești gata?

— Da, iubito, îi răspunde râzând.

Încearcă să-i întâlnească privirea, dar Tatiana i-o evită. Alexander știe prea bine că, odată ce privirile li se vor întâlni, jocul se va termina. Tatiana îi cunoaște prea bine expresia din ochi, astfel că geme ușor, deși continuă să se lupte cu el.

Dă în continuare din picioare. Dar nu reușește să-și elibereze încheieturile. Cu mâna liberă, Alexander îi mângâie coapsa printre faldurile rochiei.

— Nu ai voie să faci asta, îi spune ea gâfâind și împotrivindu-i-se cu îndârjire.

— Nu am voie? repetă el, explorându-i trupul cu tot mai multă insistență.

— Nu. Nu-ți dau voie.

— Bine, mormolocule, îi răspunde el sărutându-i buzele, pistruii și ochii. Arată-mi ce poți!

— Cred că știu ce-am greșit, spune Tatiana întorcându-i obrazul. Hai să mai încercăm o dată!

— Dă-i bătaie! îi răspunde el strângându-i și mai tare încheieturile.

Tatiana geme aproape imperceptibil. Dar Alexander o aude.

— Trebuie să-mi dai drumul, șoptește ea.

— Credeam că ai înțeles ce-ai greșit.

— Am înțeles. Dar trebuie să-mi dai drumul și să te întinzi pe pătură.

Alexander se supune, fără tragere de inimă de această dată.

Tatiana se așază în genunchi între picioarele lui. Nu mai încearcă să-i imobilizeze mâinile, ci îi dă jos pantalonii și, ridicându-și rochia, se așază deasupra lui.

— Acum... murmură ea, fintuindu-i încheieturile deasupra capului și explorându-i chipul cu buzele. Dă-i bătaie, soldat!

Alexander nu se clintește. Tatiana începe să se miște. În sus și în jos.

— Hai, dă-i bătaie! repetă ea în șoaptă. Cum ai spus? Arată-mi ce poți! Încearcă să fugi!

Alexander scoate un suspin prelung. Tania îl sărută.

— O, dragul meu soț... îi spune ea cu glas armonios, dansând pe ritmurile pasiunii sale. Ce spuneai...

— Nu spuneam nimic.

— Spune-mi cine are acum puterea?

Alexander închide ochii. Capitularea Tatianei — sursa puterii lui — reprezintă un privilegiu, nu un drept. Un privilegiu și un elixir fără de care nu poate trăi.

Tatiana continuă apoi să-i ţină mâinile imobilizate, iar Alexander nu se clinteşte. Numai inima îi bate nebuneşte în piept, şoptind numele Tatianei.

— Ştiam eu că nu fac ceva cum trebuie, spune ea zâmbind şi sărutându-i obrazul. Ştiam că trebuie să existe o cale să te învinge.

— Ar fi trebuit doar să mă întrebi. Ţi-aş fi spus ce să faci.

— De ce să te întreb? Trebuia să intuiesc singură.

— Bravo, Tatiaşa! murmură Alexander. Şi abia acum ai intuit?

Alexander, cu prosopul încă pe faţă, se trezi în toiul nopţii în râsetele vesele şi înecate în alcool ale lui Ouspenski, ce-i luă mâna şi i-o puse pe ceva moale şi cald. Îi trebuiră câteva clipe ca să recunoască forma şi căldura unui sân feminin. Posesoarea lui, ameţită şi ea de alcool, se aşeză în genunchi lângă patul lui şi spuse ceva în poloneză, ce părea să însemne: „Trezeşte-te, cowboy, ai ajuns în paradis!"

— Locotenente, spuse Alexander în rusă, mâine vei atârna în streang.

— Mâine mi te vei închina ca la sfintele moaşte. Am plătit-o deja. Distracţie plăcută, aşadar! spuse Ouspenski ieşind prin deschizătura cortului.

Ridicându-se în capul oaselor şi aprinzând lampa cu kerosen, Alexander dădu cu ochii de o poloneză tânără şi beată, cu chipul fermecător. Se priviră câteva clipe, el — dezgustat şi obosit, ea — ameţită şi prietenoasă.

— Vorbesc ruseşte, spuse ea în rusă. O să am necazuri pentru că am venit aici?

— Da, răspunse Alexander. Ar fi mai bine să pleci.

— Dar prietenul tău...

— Nu e prietenul meu. E duşmanul meu de moarte. Te-a adus aici ca să te îmbolnăvească. Trebuie să pleci cât mai repede cu putinţă.

O ajută se se ridice în picioare. Îi vedea sânii fremătători prin rochia descheiată. Alexander purta doar o pereche de boxeri. O văzu scrutându-l din cap până în picioare.

— Căpitane, nu-mi spune că ești bolnav! Nu-mi pari suferind, spuse ea întinzând mâna spre el. Nu arăți ca un om bolnav. Pe loc repaus, soldat! șopti apoi, după o scurtă șovăire.

Îndepărtându-se puțin, doar foarte puțin, Alexander își puse pantalonii. Ea îl opri, mângâindu-l cu mâna. Oftând, el îi dădu ușor mâna la o parte. Ușor sau cu părere de rău?

— Cum te cheamă?

— Cum vrei tu. Ai lăsat în urmă o iubită? Îmi dau seama că ți-e dor de ea. Văd mulți bărbați ca tine.

— Sunt convins.

— Se simt mai bine după ce petrecem timpul împreună. Eliberați. Hai, nu mai sta pe gânduri! Ce s-ar mai putea întâmpla? O să te distrezi.

— Da, răspunse Alexander. Exact asta s-ar putea întâmpla.

— Hai, n-are de ce să-ți fie teamă! insistă ea oferindu-i un prezervativ.

— Nu mi-e teamă, răspunse el.

— Hai s-o facem atunci!

— Să plecăm! spuse Alexander încheindu-și cureaua. Te conduc înapoi la bordel.

— Ai niște ciocolată? îl întrebă zâmbind. Pentru o bucățică de ciocolată, îți fac și alte servicii... orale.

Alexander șovăi, cu ochii ațintiți asupra sânilor ei goi.

— Da, am niște ciocolată, îi răspunse, fremătând din cap până în picioare. Poți s-o mănânci pe toată. Fără... alte servicii, adăugă apoi, după o scurtă ezitare.

— Serios? întrebă poloneza, cu ochii limpezi pentru o clipă.

— Da.

Alexander scoase apoi din raniță câteva bucățele de ciocolată învelite în staniol.

Ea le băgă lacomă în gură, înghițindu-le întregi. Alexander ridică din sprâncene.

— E mai bună ciocolata decât mine, spuse el domol.

Poloneza izbucni în râs.

— Chiar vrei să mă conduci? îl întrebă apoi. Străzile sunt periculoase pentru o fată ca mine.

— Firește, răspunse Alexander, luându-și mitraliera. Hai să mergem!

Străbăteau străzile întunecate din Lublin. Din depărtare, răzbăteau râsete de bărbaţi, zgomote de sticle sparte și zarvă de petreceri. Fata îl luă de mână. Atingerea ei stârnea un iureș de sentimente în sufletul lui Alexander.

Simţea un nod în stomac, inima îi bătea frenetic, iar trupul îi fremăta de dorinţă. Îi ţinea braţul cu mâna și, în timp ce mergeau, închise ochii și își imagină eliberarea și alinarea pe care le-ar fi simţit în braţele ei. Deschise apoi ochii, se înfioră ușor și oftă adânc.

— Vă îndreptaţi spre Vistula, nu-i așa? Spre Pulawy? întrebă ea.

El nu-i răspunse.

— Știu că acolo mergeţi. Și știi cum am aflat asta? Două divizii sovietice — una de blindate și una de infanterie, având în componenţa lor o mie de oameni — au pornit pe același drum. Nimeni nu s-a mai întors.

— Nici nu trebuie să se întoarcă.

— Nu mă asculţi. Nici n-au înaintat. Au pierit în râu. Toţi soldaţii sovietici.

Alexander o privea îngândurat.

— Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie de ei, cum nu-mi pasă nici de nemţi. Dar tu m-ai tratat cu respect. Iar eu îţi voi dezvălui o cale mai bună pe care s-o urmaţi.

Alexander o asculta cu atenţie.

— Mergeţi prea mult spre nord. Vă îndreptaţi direct spre liniile de apărare ale nemţilor. Vă așteaptă cu sutele de mii pe celălalt mal al Vistulei. N-aveţi nicio șansă de izbândă în faţa lor. Veţi pieri cu toţii. Și *tu* printre ei. Aţi intrat ca în brânză în Belarus, pentru că nu le-a păsat de Belarus.

Alexander ar fi vrut s-o contrazică, dar păstră tăcerea.

— Vistula este ultimul fluviu, înainte de Oder, aflat la graniţa dintre Polonia și Germania, iar fluviul Oder trece practic prin

Berlin. Nu veți reuși niciodată să traversați Vistula și să porniți apoi spre Varșovia, indiferent câte tancuri și avioane ați avea.

— Nu am avioane, răspunse Alexander. Am doar un tanc.

— Trebuie să mergeți cincizeci de kilometri spre sud și să traversați fluviul în punctul cel mai îngust. Există și un pod acolo, deși sunt convinsă că este minat...

— De unde știi asta?

— În primul rând, am locuit în Tarnow, aflat nu foarte departe de locurile astea, răspunse ea zâmbind. Și în al doilea rând, când au plecat de aici, cu o lună în urmă, ticăloșii de nemțălăi vorbeau în germană în prezența mea, convinși fiind că nu-i înțelegeam. Ne cred pe toți niște idioți. Sunt sigură că podul de acolo, zugrăvit în alb și albastru, a fost minat. Nu-l traversați! Dar apele fluviului nu sunt adânci. Puteți construi pontoane în locurile mai adânci, dar pun pariu că știți cu toții să înotați. Veți putea trece și cu tancul. Pădurea nu e bine apărată: este mult prea deasă și situată într-o zonă muntoasă. Nu-ți garantez că e lipsită cu totul de apărare. Nu e însă atât de bine apărată. Este sălașul grupurilor de partizani — nemți și sovietici. Dacă veți reuși să traversați râul, veți ajunge în pădure, iar dincolo de păduri se află Germania. Veți avea măcar o șansă. Dar dacă veți traversa Vistula la Pulawy sau Dolny, veți pieri cu toții.

Se opri.

— Am ajuns, spuse apoi, arătându-i o casă cu luminile aprinse. Așa știți că aici locuiesc niște păcătoase, adăugă zâmbind. Luminile stau aprinse pe tot timpul nopții.

Alexander îi zâmbi și el.

— Îți mulțumesc, continuă fata. Mă bucur că n-am mai pierdut încă o noapte. Sunt istovită, zise apoi, mângâindu-i pieptul. Deși nu m-ar fi deranjat s-o petrec cu tine.

Alexander îi aranjă rochia.

— Eu *îți* mulțumesc. Cum te cheamă?

— Vera, răspunse ea. Înseamnă *credință* în rusă, nu-i așa? Și ție care ți-e numele?

— Alexander, spuse el. Podul zugrăvit în alb și albastru de lângă Tarnow... cum se numește?

— *Most do Swietokryzst*, răspunse Vera sărutându-l ușor pe gură. Podul spre Sfânta Cruce.

A doua zi de dimineaţă, Alexander trimise cinci oameni la nord, spre Pulawy, într-o misiune de recunoaștere în zona Vistulei. Niciunul nu se mai întoarse. Trimise alţi cinci soldaţi spre Dolny. Nici aceștia nu se mai întoarseră.

Era începutul lui august și rapoartele sosite din Varșovia erau lente și sumbre. În ciuda încercărilor de a-i alunga pe nemți din Varșovia, aceștia își păstrau cu îndârjire poziţiile, pagubele suferite de sovietici erau imense, iar polonezii, animaţi de promisiunile false ale sovieticilor și de ajutorul lor iluzoriu, ridicaseră singuri armele împotriva nemţilor și fuseseră masacraţi.

Alexander așteptă câteva zile, dar în lipsa unor vești bune, îl luă pe Ouspenski și străbătură pădurea spre Vistula, unde se ascunseră printre arbuștii de pe mal și priviră papura tăcută de pe cealaltă parte a râului. Păreau să fie singuri — dacă se uitau în faţa lor. În urma lor însă, se aflau doi soldaţi NKGB, înarmaţi cu puști. Niciun ofiţer din batalioanele penale nu avea voie să cutreiere de unul singur ţinuturile Poloniei, chiar dacă se afla în misiune de recunoaștere. NKGB-ul era poliţia omniprezentă. Nu se luptau cu nemţii, ci doar îi păzeau pe prizonierii din gulag. Nu se întâmplase niciodată în ultimul an ca Alexander să nu le simtă prezenţa îndeaproape.

— Îi urăsc pe ticăloșii ăia, murmură Ouspenski.

— Nici nu mă gândesc la ei, răspunse Alexander scrâșnind din dinţi.

— Ar trebui s-o faci. Numai binele nu ţi-l doresc.

— N-o iau personal.

— Ar trebui s-o iei.

Fumară o ţigară. Dimineaţa era senină și însorită. Apele râului îi aminteau lui Alexander de... Termină ţigara și aprinse alta. Și apoi încă una — ca să-și stăvilească iureșul gândurilor cu nicotină.

— Ouspenski, am nevoie de sfatul tău.

— Sunt onorat, domnule.

— Am primit ordin ca mâine, în zori, să luăm cu asalt capătul de pod de la Dolny.

— Pare liniștit, răspunse Ouspenski.

— Așa pare. Dar dacă ți-aș spune că mâine vom merge la moarte? continuă, trăgând adânc aer în piept.

— Iar eu ți-aș răspunde că asta e viața pe care o duc de trei ani încoace.

— Dacă ți-aș spune că am putea scăpa cu viață dacă am merge în aval, unde fortificațiile nemților nu sunt atât de puternice? Nu știu pentru cât timp și nici dacă, în final, eforturile noastre vor schimba situația, dar se pare că vântul destinului bate în calea noastră în această dimineață — trăiți sau muriți, ne spune în șoaptă.

— Comandante, pot să te întreb despre ce dracu' vorbești?

— Vorbesc despre calea vieții noastre, Ouspenski. La capătul ei ne așteaptă aceeași destinație, doar că un drum este mai lung, iar altul mai scurt.

— Ce te face să crezi că am putea scăpa cu viață dacă am lua-o în aval?

Alexander ridică din umeri. Nu voia să-i împărtășească informațiile primite de la Vera.

— Dolny mi se pare înșelător de tăcut.

— Comandante, asculți și tu, la rândul tău, de ordinele unui superior, nu-i așa? Te-am auzit vorbind la telefon de dimineață. Generalul Konev ți-a dat ordin să preiei orașul Dolny.

— Da, așa este, răspunse Alexander încuviințând din cap. Ne trimite la moarte. Fluviul este prea mare și prea adânc, iar podul este mult prea expus. Sunt convins că nemții nici n-au mai minat podul. Ne vor împușca în momentul în care vom încerca să traversăm Vistula.

— Nu cred că avem de ales, căpitane, spuse Ouspenski retrăgându-se în pădure. Nu ești generalul Konev. Trebuie să îndeplinești

ordinele pe care le primești. Chiar și generalul trebuie să îndeplinească ordinele tovarășului Stalin.

Alexander căzu pe gânduri. Nu se clinti.

— Privește podul! Și râul! Poartă pe apele sale trupurile a mii de soldați sovietici. Mâine, le va purta și pe ale noastre, adăugă, după o scurtă șovăire.

— Nu le văd, răspunse Ouspenski cu nonșalanță, privindu-l pieziș. Și cineva trebuie să ia taurul de coarne, continuă, cu mai puțină nonșalanță.

— Nu, spuse Alexander clătinând din cap. Au pierit cu toții. Cum vom pieri și noi. Mâine, murmură zâmbind. Privește Vistula cu atenție, locotenente! Mâine, în zori, ne va deveni mormânt. Bucură-te de ultima zi petrecută pe pământ! Căci este uluitor de frumoasă.

— Bine că te-ai distrat cu fata aia, nu-i așa? îi răspunse Ouspenski chicotind.

Alexander se ridică în picioare și porniră împreună spre Lublin.

— Îl voi anunța pe generalul Konev că am schimbat planurile misiunii noastre, spuse Alexander, după ce străbătură cei zece kilometri spre oraș. Dar am nevoie de ajutorul tău, locotenente.

— Îți voi fi alături până la sfârșitul zilelor mele, domnule, spre marea mea dezamăgire.

Alexander reuși să-l convingă pe Konev să-i lase să parcurgă cincizeci de kilometri spre sudul Vistulei. Nu se dovedi o sarcină atât de grea cum își imaginase. Konev cunoștea prea bine soarta de care aveau parte soldații sovietici la Dolny și principalele divizii ale frontului ucrainean nu ajunseseră încă la Vistula. Nu se împotrivi planului de a încerca o poziție nouă.

Pe când batalionul lui Alexander se pregătea să pornească spre pădure, Ouspenski se plânse tot timpul cât îi strânse cortul lui Alexander și adună echipamentul amândurora. Se văicări necontenit până se urcă în tanc și îi spuse lui Telikov să pornească la drum. Continuă să se vaite și când îl văzu pe Alexander mergând pe lângă tanc.

Alexander străbătu pe jos cărarea îngustă și bătătorită, ce traversa câmpurile și pădurea de-a lungul Vistulei pe o distanţă de cincizeci de kilometri. În urma lor, venea un detașament de soldaţi NKGB, înarmaţi până în dinţi.

Ridicară tabăra de trei ori și porniră la drum tot de atâtea ori, pescuiau în râu și găteau cartofii și morcovii pe care îi luaseră cu ei din Lublin. Împărtășeau poveștile trăite în braţele calde ale unor poloneze, fredonau cântece, se rădeau până nu mai aveau nici pic de păr și se purtau ca niște cercetași, nu ca niște condamnaţi aflaţi pe un drum fără speranţă. Alexander cânta mai tare, era mai vesel și mergea mai repede decât toţi camarazii săi, animat de vântul destinului.

Ouspenski continua să se plângă însă la fiecare pas. La un moment dat, într-o după-amiază târzie, sări din tanc și merse un timp alături de Alexander.

— Te accept numai dacă încetezi cu văicăreala.

— Am voie să mă bucur de privilegiul soldatului, îi ripostă morocănos Ouspenski.

— De acord, dar de ce trebuie să te bucuri chiar atât de mult?

Cu gândul la misiunea sa, Alexander îl asculta doar în treacăt.

— Mergi mai repede, babă prefăcută și plângăcioasă ce eşti!

— Domnule... de ce n-ai profitat de favorurile fetei din Lublin?

Alexander nu-i răspunse.

— Am plătit-o, indiferent dacă aveai să te bucuri sau nu de serviciile ei, continuă Ouspenski. Ai fi putut s-o faci măcar dintr-un gest de politeţe faţă de mine, la naiba!

— Data viitoare, promit să fiu mai atent.

— Așa să faci! spuse Ouspenski apropiindu-se de Alexander. Căpitane, ce-i cu tine? N-ai văzut-o? N-ai văzut ce sâni avea? Și restul... era la fel de suculent.

— Serios?

— Nu ţi s-a părut...

— Nu era genul meu.

— Dar care e genul tău? Dacă nu te superi că te întreb. Găsești toate genurile la popotă...

— Ce-mi place mie nu găsești la popotă.

— O, Doamne Dumnezeule! Suntem în război!

— Am cu ce să-mi ocup mintea, locotenente.

— Vrei să-ţi povestesc ce aventură am trăit în braţele polonezei? întrebă Ouspenski dregându-și glasul.

— Firește, locotenente, răspunse Alexander cu un zâmbet pe buze și ochii aţintiţi în faţă. Dar ai grijă să nu uiţi vreun detaliu! E un ordin.

Ouspenski vorbi fără încetare vreo cinci minute. Când termină, Alexander păstră un timp tăcerea, analizând ce auzise, apoi spuse:

— E tot ce poţi?

— Povestea a durat mai mult decât partida în sine! exclamă Ouspenski. Dar cine sunt eu? Cicero?

— Nu ești un povestitor prea bun. Sexul nu poate fi atât de plictisitor. Sau nu mai ţin eu minte?

— Ai uitat?

— Nu cred.

— Atunci spune-mi și tu o poveste!

— Poveștile pe care aș putea să ţi le împărtășesc... le-am uitat, răspunse Alexander clătinând din cap. Iar cele pe care mi le amintesc... nu ţi le pot împărtăși.

Alexander simţi privirea lui Nikolai aţintită asupra lui.

— Ce e? îl întrebă iuţind pasul. Tot înainte, soldaţi! le strigă oamenilor săi. Doar nu aveţi de gând să vă daţi duhul în faţa mea! Hai, mai repede! În pas alergător! Mai avem încă douăzeci de kilometri până la destinaţie. Nu mai pierdeţi vremea! Ce e? se răsti apoi la Ouspenski, ce continua să-l privească stăruitor.

— Căpitane, pe cine ai lăsat în urmă?

— Nu e vorba de cine am lăsat eu în urmă, răspunse Alexander mergând mai repede, cu mâinile încleștate pe mitralieră. Ci de cine m-a lăsat pe mine în urmă.

*

Ajunseră la pod în cea de-a treia noapte. Un telefonist porni imediat în căutarea unei divizii a Grupului de Armată Ucraina, ca să stabilească o legătură telefonică între Alexander și înaltul comandament.

În zori, Alexander era deja în picioare. Stătea pe malul râului — nu era mai lat de 60 de metri — și privea un pod vechi, din lemn, zugrăvit cândva în alb.

— *Most do Swietokryzst*, șopti el.

Era duminică de dimineață și nimeni nu îl traversa. Dincolo de pod, în depărtare, pe celălalt mal al râului, se zăreau turlele bisericilor din orașul Swietokryzst și crestele împădurite ale Munților Sfintei Cruci.

Alexander trebuia să aștepte joncțiunea cu una dintre diviziile Grupului de Armată Ucraina, dar se răzgândi. Nimic nu avea să-l împiedice să traverseze mai întâi râul.

Peste tot domnea tăcerea. Era greu de crezut că a doua zi de dimineață apele fluviului aveau să se înroșească de sângele soldaților lui. „Poate că nu sunt nemți pe malul celălalt", își spuse în gând. „Atunci vom putea traversa ușor râul și ne vom ascunde în pădure." Americanii intraseră în Europa cu două luni în urmă. Aveau să ajungă, în cele din urmă, și în Germania. Tot ce trebuia să facă era să rămână în viață, ca să cadă în mâinile americanilor...

Într-o bună zi, un pictor va surprinde în pânzele sale unul dintre aceste poduri, zugrăvind bărcile ce plutesc pe apă și familiile ce se plimbă tihnite pe râu, femeile cu pălării albe, bărbații aflați la vâsle și copiii în veșminte albe. În tabloul lui, femeia poartă o pălărie albastră. Ține în brațe un copil cam de un an. Zâmbește și bărbatul îi surâde și el, vâslind ceva mai repede, învăluiți într-o aureolă aurie. Pictorul surprinde totul pe pânza lui.

În dimineața aceea, Alexander își dorea să fie din nou copil. Se simțea copleșit parcă de povara bătrâneții. Când zâmbise oare pentru ultima oară? Când mai făcuse oare ceva fără să țină o armă în mână? Când traversase oare o stradă cu pași mari și lenți?

Nu voia să răspundă la aceste întrebări, nu înainte de a traversa podul spre Swietokryzst.

*

— DESCHIDEȚI FOCUL! DESCHIDEȚI FOCUL!

A doua zi, piereau rând pe rând, în apele râului, sub salvele de gloanțe ale dușmanului. Infanteriștii porniră primii la atac, dar avură imediat nevoie de ajutor.

Tancul rămase blocat pe fundul pietros al râului, cu șinele îngropate în apă. Verenkov încărcă un proiectil de 100 mm în țeava tunului și îl lansă în aer. Explozia și strigătele puternice ce se auziră apoi îi dădură de înțeles lui Alexander că Verenkov nu rată ținta. Îl încărcă din nou cu un proiectil mai mic, dar nu mai avu timp să-l lanseze.

Tancul era o țintă vizibilă. Alexander știa că nemții aveau să-l arunce în aer. Nu voia să-și piardă nici tancul, nici armele, dar avea mai multă nevoie de oamenii săi.

— Săriți! strigă el echipajului său. Vine un proiectil!

Săriră cu toții în apă — sau, mai degrabă, se treziră azvârliți în râu în clipa în care proiectilul lovi botul tancului și explodă în urma impactului. Regretând pierderea singurei lui piese de artilerie blindată, Alexander începu să-și croiască drum prin apă, ținând mitraliera deasupra capului și trăgând în rafale scurte spre malul de pe cealaltă parte a râului. Ouspenski îl acoperea din spate și din lateral, strigându-i: ÎNAPOI! ÎNAPOI! STAI PE LOC! ADĂPOSTEȘTE-TE! ADĂPOSTEȘTE-TE! în timp ce îl atenționa, îl trăgea, înjurând, în apă sau făcea scut în jurul lui, încercând cu disperare să-l ferească de gloanțele dușmanului. Alexander continua să-l ignore, să-l respingă și să meargă mai departe. Telikov și Verenkov se susțineau unul pe celălalt în timp ce înotau. Numai Alexander era destul de înalt ca să străbată apa ce-i ajungea până la gât. Reușea să nimerească ținta mai bine decât oamenii săi; le era cu neputință să înoate și să tragă în același timp.

Salvele de mitralieră îl împroșcau din toate părțile. Nu știa de unde veneau. Fiecare glonț părea să-i ricoșeze în cască.

Oamenii lui pluteau pe apele râului, sfârtecați de proiectile.

Vistula se înroșea de sânge. Alexander trebuia să ajungă pe malul celălalt. Odată ce aveau să pună piciorul pe pământ, orice

era posibil. „Și apărarea germană de *aici* e mai slabă decât cea din Dolny și Pulawy?" se întrebă el. „E mai ușor de trecut pe *aici*?"

În apă, nimic nu părea posibil.

Ouspenski continua să urle, ca de obicei. De această dată însă, nu urla la Alexander.

— Uită-te cum țipă ca o șleahtă de muieri! Cu cine ne luptăm? Cu bărbați sau cu muieri?

Alexander îl văzu pe unul dintre oamenii săi agățându-se cu disperare de un cadavru. Era Iermenko.

— Caporale! strigă Alexander. Unde e camaradul tău de arme?

— Chiar aici, domnule! răspunse Iermenko, arătându-i trupul inert.

Alexander vedea că Iermenko se zbătea în apă. Se duse înotând spre el și îi strigă să-și vadă de drum, dar Iermenko se zbătea în continuare. Se agăța de cadavru ca de un colac de salvare.

— Ce dracu' faci? strigă Alexander. Lasă-ți camaradul și înoată mai departe!

— Nu știu să înot, domnule!

— La dracu'!

Alexander îi chemă pe Ouspenski, Telikov și Verenkov să-l ajute pe Iermenko să ajungă pe celălalt mal al râului. Mai aveau doar zece metri până la mal, când din tufișurile din apropiere se iviră trei nemți. Alexander nu stătu pe gânduri. Trase, iar nemții zburară prin aer.

Apărură alți trei. Și încă trei. Trase iar și iar. Patru nemți săriră în râu și porniră direct spre Alexander, cu armele îndreptate spre el. Iermenko se năpusti în fața lui Alexander și, îndreptându-și arma spre atacatori, îi seceră dintr-un foc. Ouspenski, Telikov și Verenkov formară un zid în fața comandantului lor.

— Înapoi, căpitane! strigă Ouspenski. Înapoi!

Trase pe deasupra umărului, dar rată.

Alexander ridică mitraliera Șpaghin peste capul lui Ouspenski, trase pe deasupra umărului și seceră ținta.

— Dacă ratezi, tragi din nou, locotenente! strigă el.

Acum însă, la câțiva metri distanță, cinci nemți stăteau în apa ce le ajungea până la brâu. Alexander trăgea fără încetare, încercând să se apropie de capul de pod. Oamenii lui îi atacau pe inamici cu patul puștilor și cu baionetele, încercând să se apropie și ei de mal, dar totul era în zadar. Erau mult prea expuși în apă și tot mai mulți nemți se iveau de nicăieri.

În luptă, trei dintre cele cinci simțuri ale lui Alexander se acutizau. Vedea pericolul cu agilitatea unei bufnițe pe întuneric, simțea mirosul sângelui cu abilitatea unei hiene și auzea sunetele cu acuitatea unui lup. Nu-și pierdea niciodată cumpătul, nu se tulbura niciodată și nici nu șovăia vreodată. Vedea, mirosea și auzea totul. Nu-și simțea însă rănile sângerânde și nici propria durere.

Văzând cu coada ochiului o scânteie, se feri iute din calea glonțului, scăpând la mustață. Vânăt de furie pentru că îl ratase de la mică distanță, soldatul german se năpusti asupra lui cu baioneta. Voia să-i spintece gâtul, dar cum Alexander era prea înalt, baioneta i se înfipse în umărul stâng, sfâșiindu-i brațul. Alexander ripostă cu atâta violență, încât îi despică aproape capul de pe umeri. Soldatul se prăbuși în apă, dar alți cinci nemți se năpustiră acum asupra lui. Își scoase cuțitul și baioneta și, în ciuda brațului sângerând, se luptă cu ei până îi doborî. Ouspenski le luă apoi armele. Ținând acum câte o pușcă în mână, porniră spre mal, ca un zid de gloanțe, și nimeni nu le mai stătu în cale.

Nu se mai ivi niciun neamț dintre tufișuri și nu se mai auzeau nici focuri de armă. Se așternu o tăcere apăsătoare, tulburată doar de gâfâieli, de gemetele muribunzilor și de vâltoarea râului ce purta morții pe apele sale.

Oamenii lui Alexander ajunseră târâș pe malul nisipos.

Alexander voia să fumeze, dar țigările erau ude. Îi privea pe soldații NKGB traversând cu grijă râul, cu puștile și obuzierele deasupra capului.

— Muieri nenorocite, îi șopti Ouspenski lui Alexander, care stătea între el și Iermenko.

Alexander nu-i răspunse, dar când soldații NKGB ajunseră pe mal, se ridică în picioare și spuse, fără să-i salute:

— Ar fi trebuit să vă respectaţi şi să traversaţi podul ca toţi civilii, căci oricum nu este minat.

Unul dintre oamenii NKGB-ului, care nu avea nici măcar o zgârietură, îi aruncă o privire de gheaţă lui Alexander, spunând:

— Vorbeşte-mi cuviincios!

— Ar fi trebuit să traversaţi podul ăla nenorocit, tovarăşe, repetă Alexander, cu chipul brăzdat de sânge, ţinând mitraliera în mână.

— Sunt *locotenent* în Armata Roşie! strigă omul. Locotenentul Sennev. Lasă armele jos, soldat!

— Iar eu sunt căpitan! ripostă Alexander, ridicând mitraliera cu braţul zdravăn. Căpitanul Belov.

Încă un cuvânt şi Alexander avea să vadă câte gloanţe mai avea arma lui.

Înjurând în barbă, locotenentul NKGB le făcu semn oamenilor săi să-l urmeze în pădure.

Oamenii lui Alexander — cât mai erau din ei — rămaseră pe mal. Voia să evalueze pagubele suferite de batalionul lui (devenit acum pluton, se temea Alexander), dar Kremler, un medic ucrainean, veni să-i examineze braţul. Îi spălă rana cu fenol şi i-o dezinfectă cu praf de sulfamidă.

— E adâncă, spuse Kremler.

— Ai aţă pentru copci?

— Am o bobină mică. Şi mulţi răniţi.

— Fă-mi doar trei copci! Ca s-o ţinem închisă.

Kremler îi cusu plaga, îi spălă rănile de la cap, îi dădu să bea un pahar de votcă şi îi făcu o injecţie cu morfină în stomac. Ouspenski veni apoi la el şi se aşeză în faţa lui.

— Căpitane, pot să schimb o vorbă cu tine?

Alexander stătea pe nisip şi fuma. Morfina îi crea o senzaţie de somn. Îşi ridică privirea.

— Mai întâi, o să schimb eu o vorbă cu tine. Câţi oameni am pierdut?

— I-am pierdut pe toți. Mai avem treizeci și doi de soldați, trei caporali, doi sergenți, un locotenent, adică eu, și un căpitan, adică tu, spuse Ouspenski pe un ton înverșunat.

— Iermenko?

— E în viață.

— Verenkov?

— Are o rană la gât, un proiectil i-a zdrelit stomacul și și-a pierdut nenorocitii ăia de ochelari de la tine, dar e în viață.

— Telikov?

— Și-a rupt piciorul, dar e în viață.

— Cum dracu' și-a rupt piciorul?

— A călcat strâmb, răspunse Ouspenski, fără să zâmbească.

— Dar *tu* ești teafăr?

— Da, sunt întreg. Sângerez de vreo două ore de mi-au ieșit și creierii din cap.

— Și ți-a mai rămas ceva din ei, locotenente?

Ouspenski se ghemui în fața lui Alexander.

— Domnule, trebuie să-ți spun că nu sunt genul care critică deciziile comandantului său, dar nu cred că sunt deplasat dacă susțin că tot ce s-a întâmplat aici — cu voia ta — este o adevărată nebunie.

— Mă critici, locotenente.

— Domnule...

— Locotenente! repetă Alexander ridicându-se în picioare.

Rana îi sângera prin pansamente.

— Nu aveam pe unde s-o luăm, spuse el. Și am reușit să traversăm râul, nu-i așa? adăugă apoi, după o scurtă șovăire.

— Nu despre asta este vorba. Divizia a 29-a de blindate a lui Konev se află la doar o zi în urma noastră. Am fi putut să mai așteptăm. Nici gând însă! Am sărit direct în apă, în fața gloanțelor. N-am așteptat ajutoarele, n-am pornit în misiuni de recunoaștere, n-am încercat să le distrugem mai întâi pozițiile, ci ne-am aruncat direct în luptă. Mai bine zis, *tu* te-ai aruncat direct în luptă. *Tu!* Ne-ai azvârlit în gura lupului și ți-ai pierdut aproape toți oamenii.

Acum zaci și tu, mai mult mort decât viu, prefăcându-te că nu înțelegi de ce-am turbat.

Alexander apăsă rana cu mâna, spunând:

— Poți să turbezi cât vrei, locotenente, dar nu în prezența mea. Nu aveam de gând să aștept trupele lui Konev. Vor ajunge aici abia după câteva zile, nu avem elementul-surpriză de partea noastră, nemții își vor consolida și mai bine sistemele de apărare și, în final, generalul ne va trimite tot pe noi în prima linie. Dacă mai așteptam, dușmanul ar fi avut și mai mult timp ca să-și întărească fortificațiile. Trebuia să trecem imediat la acțiune. Acum ne vom regrupa, dar suntem în pădure. Și am pavat drumul pentru armatele sovietice. Ne vor mulțumi în stilul lor morocănos, lipsit de recunoștință, adăugă zâmbind. Îți garantez că suntem primii sovietici care au trecut Vistula.

Ouspenski îl privea complet uluit.

— Ne-am descurcat binișor. Nu extraordinar. Am mai pierdut oameni și altă dată, locotenente. Ai uitat ce s-a întâmplat la Minsk anul trecut în aprilie? Am pierdut treizeci de oameni încercând să dezamorsăm un singur teren minat, nu să traversăm un râu important din Polonia.

— Ne-ai trimis în bătaia puștilor cu pieptul aproape gol!

— V-am spus să țineți armele deasupra capului în timp ce traversați râul.

— Mai avem doar patruzeci de oameni!

— I-ai socotit și pe cei douăzeci de soldați NKGB?

— Patruzeci de soldați și douăzeci de muieri!

— Da, dar am reușit să-i alungăm pe nemți de pe malul râului. S-au retras în pădure. Când vom porni pe urmele lor, vom avea întăriri.

— Nu putem să luptăm în pădure, răspunse Ouspenski clătinând din cap. N-o să lupt în pădure. Este o situație cu totul diferită. Nu vezi nimic în jurul tău.

— Da, așa este. Îmi pare rău că războiul nu este pe gustul tău.

— Am pierdut tancul. Singurul lucru care *te*-ar fi putut apăra.

— Pe mine?

— O, Dumnezeule mare! exclamă Ouspenski. Te porți de parcă ai fi nemuritor, dar nu ești...

— Nu ridica vocea la mine, Ouspenski! spuse Alexander clar și răspicat. Ai înțeles? Chiar dacă ți-am îngăduit numeroase libertăți, nu-ți permit să ridici vocea la mine. Ai înțeles?

— Da, domnule, răspunse locotenentul cu glas scăzut, retrăgându-se câțiva pași. Amintește-ți însă că nu ești nemuritor! Și *nici* oamenii tăi nu sunt. Dar nu de ei îmi pasă. Ci de tine. Tu ești de neînlocuit. Iar rolul meu este să te apăr. Cum poți să te angajezi într-o luptă corp la corp în apă când ar trebui să stai în spate? Din ce crezi că ești plămădit, căpitane? Până astăzi, când te-am văzut sângerând ca și noi, nu știam ce să cred.

— Nu e sângele meu, răspunse Alexander.

— Poftim?

Alexander clătină din cap.

— Ce soartă ne așteaptă în pădure?

— Vom porni spre Munții Sfintei Cruci. Avem mari șanse să rămânem fără muniție, pentru că nemții sunt mai bine aprovizionați. Konev ne va ordona să ne luptăm până la ultima suflare. Aceasta este menirea batalioanelor penale. Asta înseamnă să fii ofițer sovietic.

— Acesta este vântul destinului tău? îl întrebă Ouspenski, scrutându-l cu o privire lipsită de expresie. El te-a adus aici?

— Da. Căci Armata Roșie a scăpat din vedere un singur lucru, locotenente.

— Și care ar fi acela, domnule?

— N-am nici cea mai mică intenție să mor, răspunse Alexander.

24

Barrington, august 1944

— Unde mergem? întrebă Vikki. Și de ce? Nu vreau să iau trenul spre Massachusetts. Nu vreau să merg atât de departe. Ce te-a apucat cu plimbările astea? Abia te-ai întors din Arizona. Nu ţi-e de-ajuns? Plouă, e o vreme mizerabilă, ieri am lucrat în două schimburi și luni lucrez la fel. Nu pot să rămân acasă? Bunica face lasagna. Trebuie să-mi dau unghiile cu ojă, să-mi calc rochia, să-mi fac părul... Și n-ai auzit că femeile își epilează acum picioarele și axilele? Este ultimul răcnet al modei. Voiam să încerc și eu. Am aflat asta la salonul de cosmetică Lady Be Beautiful, unde, apropo, ai promis că mă vei însoți. De ce trebuie să mergem în lumea largă? N-aș putea să rămân acasă și să fac o baie?

— Nu. Trebuie să plecăm, răspunse Tatiana, împingând cărucior ul lui Anthony și îmboldind-o pe Vikki de la spate.

— Dar de ce trebuie să vin cu tine?

— Pentru că nu vreau să plec singură. Pentru că nu vorbesc engleza prea bine. Și pentru că ești prietena mea.

Vikki oftă adânc.

Și oftă fără încetare timp de cinci ore, cât dură călătoria spre Boston.

— Vikki, ţi-am numărat suspinele. Trei la un kilometru. Am parcurs 225 de kilometri. Asta înseamnă 75 de suspine.

— N-am oftat, am respirat, răspunse Vikki bosumflată.

— Respiri cu multă intensitate, ripostă Tatiana.

Își dorea să-l aibă alături pe fratele ei. Paşa ar fi însoţit-o fără să se plângă vreodată, ar fi urmat-o stoic, fără vreun cuvânt de

nemulţumire. Sora ei s-ar fi văicărit însă necontenit, la fel ca şi Vikki.

— Ar fi trebuit să-l rog pe Edward să vină cu mine, murmură Tatiana, învelindu-l pe Anthony.

Ploua şi la Boston.

— Şi de ce n-ai făcut-o?

— N-ai putea să nu te mai plângi atâta? Să nu-ţi manifeşti nemulţumirea atât de făţiş? Nu e frumos să faci o favoare şi apoi să te vaiţi fără încetare. Fă-o şi taci!

Vikki încetă să mai ofteze.

Fetele luară un taxi din Boston spre Barrington, de vreme ce nu existau trenuri locale.

— Vă costă douăzeci de dolari să vă duc până acolo.

Vikki rămase cu gura căscată, apoi scânci când Tatiana o strânse de coapsă.

— E-n regulă, îi răspunse Tatiana taximetristului.

— Douăzeci de dolari? Ţi-ai pierdut minţile?

Fetele se aşezară, împreună cu Anthony, pe bancheta din spate şi taxiul porni la drum.

— Este salariul meu pe câteva zile. Tu cât câştigi?

— Mai puţin de-atât. Cum credeai că vom ajunge acolo?

— Nu ştiu. Cu autobuzul?

— E prea departe ca să ajungem la autobuz.

— Va trebui să plăteşti alţi douăzeci de dolari ca să ne întoarcem la gară.

— Da.

— Poţi să-mi spui acum unde mergem?

— Să facem o vizită unei rude a lui Anthony.

Ştia că n-ar fi trebuit s-o facă. Sam o sfătuise să nu ia legătura cu rudele lui Alexander, dar nu se putea abţine. Dintr-un motiv sau altul, simţea că totul avea să fie bine. În plus, bănuia că în curând urma să aibă nevoie de o favoare din partea lor.

— Ai rude în Statele Unite?

— Eu nu. Anthony are. Am nevoie de ajutorul tău. Dacă va trebui să intervii, te voi ciupi de braţ. Aşa!

— Au!

— Dacă n-o fac, nu spui nimic. Doar zâmbești și taci.

O oră mai târziu, se aflau în Barrington.

— Unde anume în Barrington? întrebă taximetristul.

— Aici e bine, răspunse Tatiana, arătându-i o clădire albă și impunătoare de pe Main Street.

După ce plăti, coborâră amândouă din mașină. Barrington era un orășel cu case albe și obloane negre, străbătut de străzi curate, mărginite de stejari verzi. Era mic și primitor, presărat cu turle albe, ce se înălțau deasupra copacilor. Puține magazine erau deschise pe Main Street — un magazin de bricolaj, o cafenea și o galerie de antichități. Câteva femei străbăteau străzile. Nimeni nu împingea vreun cărucior — singurul copil din împrejurimi părea să fie Anthony.

— Ai cheltuit mai mult decât salariul pe două săptămâni pentru călătoria asta? întrebă Vikki scoțând o perie ca să-și aranjeze părul răvășit.

— Dar știi cât am cheltuit ca să ajung aici din Anglia? Cinci sute de dolari. A meritat oare?

— Firește. Dar să dai atâția bani ca să vii *aici*...

— Împinge, te rog, căruciorul!

— Stai puțin! Sunt ocupată, răspunse Vikki, continuând să se pieptene.

Tatiana o scruta insistent.

— Gata, am terminat.

— Să mergem să întrebăm unde este Maple Street!

Aflară de la vânzătorul de ziare din colțul străzii că Maple se afla la doar câteva blocuri depărtare. Porniră într-acolo prin ploaie.

— Hei, tocmai m-a străfulgerat o idee! exclamă Vikki. Orașul se numește Barrington, ca și numele tău de familie. E oare doar o coincidență?

— *Abia* acum ai înțeles? Încetează! Am ajuns.

Se opriră în fața unei case mari, cu șindrile albe și obloane negre și curtea presărată cu arțari răscopți. Urcară cele trei trepte de la intrare și se opriră în fața ușii. Zăboviră un timp fără să sune.

— Și acum ce facem?

Tatiana nu reușea să-și ia inima în dinți.

— Poate că ar trebui să plecăm, răspunse ea.

— Glumești, nu-i așa? Am bătut tot drumul ăsta ca să plecăm acum? spuse Vikki sunând la ușă.

Tatiana lăsase căruciorul lui Anthony la capătul treptelor și își ținea fiul în brațe.

Ușa se deschise și în prag apăru o femeie în vârstă, cu chipul aspru, bine îmbrăcată și perfect coafată.

— Da? spuse ea cu glas tăios. Ați venit să strângeți bani în scop caritabil? Așteptați puțin să-mi iau poșeta!

— Nu strângem bani, răspunse iute Tatiana. Noi am venit... eu am venit ca să vorbesc cu Esther Barrington.

— Eu sunt Esther Barrington, răspunse femeia. *Tu* cine ești?

— Eu... îngăimă Tatiana, șovăitoare. El este Anthony Alexander Barrington, continuă apoi, arătându-i-l pe băiețel. Fiul lui Alexander.

— *Cine ești?* repetă Esther, scăpând cheile pe care le ținea în mână.

— Sunt soția lui Alexander, răspunse Tatiana.

— El unde e?

— Nu știu.

Esther se făcu roșie ca racul la față.

— Nici nu-i de mirare! Și când te *gândești* că ai avut curajul să vii aici, la mine acasă! Cine crezi că ești?

— Soția lui Alexander...

— Nu mă interesează cine ești! Nu-mi băga acum copilul pe gât de parcă mi-ar și păsa de el! Îmi pare rău pentru tine...

Vocea-i aspră venea în contradicție cu tristețea-i de pe chip.

— Îmi pare nespus de rău, dar nu vreau să am nimic de-a face cu tine.

— Îmi cer scuze, spuse Tatiana făcând un pas înapoi. Ai dreptate. Voiam doar să...

— Știu eu ce voiai! Să-mi bagi bastardul pe gât! Crezi că așa vei îndrepta lucrurile?

— Ce anume ar trebui să îndrepte? întrebă Vikki.

Esther nu-i răspunse, continuându-și tirada cu glas tot mai răsunător:

— Știi ce mi-a spus socrul tău înainte de a pleca din casa mea acum paisprezece ani? *Fiul meu nu e treaba ta, ștoarfă ce ești!* Asta mi-a spus! Nepotul meu, Alexander, carne din carnea mea și sânge din sângele meu, nu era treaba mea. Am vrut să-i ajut, m-am oferit să-i cresc fiul în timp ce el și soția lui aveau să-și năruiască viața în Uniunea Sovietică, dar mi-a dispreţuit propunerea. Nu voia să mai audă nici de mine, nici de familia noastră. Nu mi-a scris niciodată vreo scrisoare și nici nu mi-a trimis vreo telegramă. Ce face nenorocitul ăla acum? întrebă apoi, cu răsuflarea întretăiată, după o scurtă șovăire.

— A murit, răspunse Tatiana cu glas stins.

Esther amuți înmărmurită. Cu mâinile încleștate pe mânerul ușii, făcu un pas înapoi și spuse cu glas frânt:

— Foarte bine. Nu veni acum la mine, tu, un om complet străin, ca să-mi spui că fiul tău a devenit dintr-odată responsabilitatea mea!

Și, cu mâna tremurândă, Esther trânti ușa cât mai tare cu putință, lăsându-le pe terasă.

— Hmm, murmură Vikki. Cum te-ai așteptat să decurgă lucrurile?

Stăvilindu-și lacrimile, Tatiana se întoarse și coborî treptele.

— Ceva mai bine.

Ce își imaginase oare? Nu cunoștea relațiile dintre tatăl lui Alexander și sora lui înainte ca soții Barrington să părăsească Statele Unite, dar reacția lui Esther îi dovedea un lucru de netăgăduit: Esther nu primise nicio veste din Uniunea Sovietică, nici despre fratele său, nici despre cumnata ei și nici despre Alexander. Și acesta era singurul lucru pe care Tatiana își dorise să-l afle: dacă Esther avea vreo informație care ar fi putut s-o ajute. Nu avea. Tatiana își încheiase misiunea. Promisiunea unei legături de familie, chiar și îndepărtată, pentru fiul ei devenise o noțiune intangibilă pentru Tatiana într-un moment în care singurul lucru ce-i

bântuia gândurile era să descopere adevărul despre soarta lui Alexander.

Îl așeză pe Anthony în cărucior și traversară aleea ce dădea spre stradă.

— Paisprezece ani, spuse Vikki. Ai fi crezut că a uitat. Unii oameni au o memorie de lungă durată.

— Da, nu pot uita ura, răspunse Tatiana.

Străbăteau încet strada.

— Hei, ce cuvânt a folosit? o întrebă apoi pe Vikki. Cum i-a spus tatăl lui Alexander când a plecat de la ea?

— Las-o baltă! Doamnele nu folosesc un asemenea limbaj. Modul de exprimare a lui Esther e puțin cam soldățesc. Într-o bună zi, te voi învăța vulgaritățile din limba engleză.

— Le cunosc, răspunse Tatiana. Nu și pe acesta, adăugă încet.

— De unde să le știi? Nu există în dicționare. Nici în culegerile de expresii, o provocă Vikki. Nu există în niciun dicționar pe care mi-au căzut ochii.

— Am avut cândva un profesor foarte bun, răspunse Tatiana.

Se aflau pe Main Street când o mașină opri lângă trotuar și Esther coborî iute, cu chipul răvășit, cu ochii roșii și părul vâlvoi. Îi aținu calea Tatianei.

— Îmi pare rău, spuse ea. A fost un șoc să te văd. N-am primit nicio veste de când fratele meu a plecat din America. N-am știut nimic de soarta lor. Cei din Departamentul de Stat n-au vrut să ne dea nicio informație.

Acasă, Esther le oferi o ciorbă delicioasă cu jambon, apoi șuncă cu pâine și, în final, o ceașcă de cafea. Îl culcară pe Anthony în dormitorul de la etaj, într-un pat baricadat din toate părțile.

În ciuda dușmăniei pe care le-o purtase mai bine de un deceniu, Esther vărsă lacrimi amare când Tatiana îi povesti soarta de care avuseseră parte fratele ei, soția lui și Alexander.

Le rugă stăruitoare să rămână până duminică și fetele acceptară. Părea o femeie cumsecade, credea Tatiana. Nu avea copii. Avea șaizeci și unu de ani, era cu un an mai mică decât Harold și singura supraviețuitoare a familiei Barrington. Soțul ei murise cu

cinci ani în urmă, iar Esther locuia acum doar cu Rosa, menajera ei de patruzeci de ani.

— Aici a stat Alexander? întrebă Tatiana, cu ochii aţintiţi asupra mătușii lui, de teamă că — de s-ar fi uitat de jur împrejur — ar fi putut să vadă vestigii ale trecutului soțului său.

Esther clătină din cap.

— Casa lui se află cam la un kilometru depărtare de aici. Nu vorbesc cu cei care locuiesc acum acolo — sunt niște snobi prin excelenţă —, dar dacă vrei s-o vezi, te pot duce cu maşina.

— Mai sunt păduri în spatele casei?

— Nu, răspunse Esther. Au apărut numeroase locuinţe. Pădurile erau frumoase. Alexander avea un prieten...

— Teddy? Sau Belinda?

— E ceva ce nu știi despre viaţa lui?

— Da, răspunse Tatiana. Prezentul.

— Teddy a murit în '42, în bătălia de la Midway. Iar Belinda a devenit asistentă medicală și a plecat pe front. Acum este în Africa de Nord. Sau în Italia. Sau oriunde a purtat-o războiul. Sărmanul Alexander! Sărmanul Teddy! Sărmanul Harold! murmură Esther clătinând din cap. Cât de nesăbuit a fost Harold! Și-a distrus familia... și fiul... un băiat de aur! Ai vreo fotografie?

Tatiana clătină din cap.

— A rămas la fel, Esther. N-ai primit nicio veste de la Alexander?

— Firește că nu.

— Sau vreo informaţie despre el?

— Nimic. De ce? N-au vrut să-mi spună nimic despre soarta lui, nici dacă a murit, nici dacă mai e în viaţă.

— Trebuie să plecăm, spuse Tatiana ridicându-se cu greu în picioare.

— Vreau să-ţi dau ceva, răspunse Esther, sărind și ea de pe scaun.

Și îi dădu Tatianei un săculeţ dintr-o pânză groasă, prevăzut la gură cu un șnur. Înăuntru găsi trei bucăţele împletite din piele, ce formau o sfoară mai groasă, trei cuie ruginite, un pisălog mic, două scoici sparte și o fotografie a lui Alexander, în vârstă poate de opt

ani, stând în apele puţin adânci ale oceanului, lângă un băiat solid (Teddy?). Zâmbea cu gura până la urechi.

— Uite şi o poză a lui Alexander foarte mic! spuse Esther dându-i o fotografie în care Alexander, în vârstă poate de doi ani, cu chipul rotund şi surâzător, părea reflexia fiului său.

Tatiana vru să ia poza, dar mâna îi tremura atât de tare, încât nu putea s-o prindă cu degetele. Vikki îşi dădu seama şi îşi întoarse privirea. Esther observă şi ea şi puse fotografia în săculeţul din pânză al lui Alexander, bătând-o uşor pe Tatiana pe umăr.

— Trebuie să plecăm, şopti ea.

În trenul ce le purta spre New York, Vikki se uita pe fereastră.

— Ce s-a întâmplat, Vik?

— Nimic, răspunse ea. Mă gândeam că, atunci când te-am cunoscut, cu excepţia cicatricei de pe faţă, nimic nu-ţi trăda personalitatea complexă şi sofisticată.

— Nu sunt sofisticată, răspunse Tatiana cu ochii aţintiţi asupra lui Anthony, punându-şi mâna pe genunchiul lui Vikki. Vreau doar să aflu ce s-a întâmplat cu soţul meu.

— Ne-ai spus, mie şi lui Edward, că a murit.

— Dar dacă m-am grăbit? murmură Tatiana, privind în goana trenului ţinuturile din Massachusetts, scăldate în ploaia de vară.

M-ai căutat? îl întrebase cândva, iar el îi răspunsese: Toată viaţa.

Tatiana nu mai spuse nimic. Îşi rezemă capul de speteaza banchetei şi, mângâindu-i capul lui Anthony, îşi ţinu ochii închişi până ajunseră în gara Grand Central Station.

25

Munții Sfintei Cruci, octombrie 1944

În adâncul pădurii dese de la poalele munților, la o sută de kilometri depărtare de podul Sfintei Cruci, șase săptămâni mai târziu, într-o zi rece de toamnă, Alexander și oamenii lui se aflau de trei ore în bătaia focului.

Dormeau în pădure, ridicându-și cortul când focul înceta sau învelindu-se în paltoane, pe pământul tare, când atacurile nu mai conteneau. Făceau focul, dar găseau cu greu mâncare în pădure. Iepurii fugeau speriați din calea unui batalion de soldați. Nici pârâurile nu se dovedeau mai îmbelșugate, iar peștii erau și ei o raritate. Când găseau însă pârâuri, reușeau măcar să se spele. Sezonul afinelor trecuse și se săturaseră cu toții de ciuperci. Dacă nu erau bine gătite, ciupercile le provocau indigestie oamenilor lui Alexander, așa că le interzise până la urmă să le mai mănânce. Linia de telefon se strica frecvent pe terenurile denivelate, iar proviziile nu le ajungeau până la venirea întăririlor. Alexander își făcea singur săpun din untură și cenușă. Soldaților lui nu le mai păsa însă nici de igienă, nici de îndepărtarea păduchilor. Erau conștienți, dar nepăsători, de simbioza dintre păduchi și tifos. La naiba cu săpunul! Untura era bună de mâncat. Praful de pușcă, noroiul și sângele le rămâneau, săptămâni de-a rândul, pe chipuri și pe trupuri. Sufereau cu toții de boala „picioarelor de tranșee", boală de picioare provocată de ședereа îndelungată în tranșee umede: nu reușeau niciodată să se usuce.

Încercau să-și croiască drum prin păduri ca să traverseze munții, dar nemții ocupau poziții strategice pe creste, așa cum o făcuseră

în Siniavino și Pulkovo, și aveau nevoie doar de câțiva oameni ca să le anunțe prezența batalionului lui Alexander.

Înainte de a face însă prea multe progrese, nemții le opriseră înaintarea la poalele dealurilor și nu mai reușiseră să străpungă apărarea nazistă, în ciuda faptului că primiseră de două ori întăriri și provizii de muniție. De opt zile însă nu mai primiseră niciun ajutor. Printre salvele de foc, ce nu mai conteneau de dimineață până seara, pădurea răsuna de glasurile nemților. Nu doar de pe creste, ci și de jur împrejur. Alexander bănuia că dușmanul nu își construise o linie de *apărare*, ci mai degrabă un sistem de *încercuire*. Trupele lui Alexander nu înaintaseră nici măcar un metru prin pădure, iar noaptea se lăsa iute.

Alexander trebuia să iasă din acest impas, căci altfel avea să-și găsească sfârșitul în acele locuri. Verenkov și-l găsise deja. Trăsese orbește într-un dușman nevăzut. În zadar însă. Soarta îi curmase drumul în pădure. Alexander și Ouspenski îl îngropaseră în groapa provocată de grenada ce îi luase viața și îi lăsaseră casca să atârne în vârful unui băț înfipt la căpătâi.

— Ce dracu' e asta? întrebă deodată Alexander, când focul încetă. Pe Dumnezeul meu că am auzit pe cineva vorbind în rusă. Am început să am halucinații, Ouspenski? Ascultă și tu!

— Aud doar zgomotul mitralierei Maschinengewehr 43.

— Da, și asta, dar ascultă cu atenție! Se pregătesc s-o încarce și atunci vei auzi pe cineva dând ordine în rusă. Jur că vorbește în rusă!

— Ți-e dor de Rusia, căpitane? îl întrebă Ouspenski privindu-l cu compătimire.

— O, la dracu'! exclamă Alexander. Sunt convins că vorbește în rusă.

— Crezi că tragem în ruși?

— Nu știu. N-ar fi absurd? Cum au ajuns aici?

— N-ai auzit de vlasoviști?

— De vlasoviști?

— Prizonierii de război sovietici sau partizanii care au trecut în tabăra dușmanului.

— Ba da, am auzit de ei, replică Alexander.

Nu voia să poarte această discuţie cu Ouspenski în timp ce încerca să-şi salveze oamenii. Locotenentul nu cunoştea noţiunea de urgenţă. Stătea în spatele unui copac, încărcându-şi mitraliera Şpaghin şi aşezând proiectilele pe rânduri, ca să le încarce apoi în obuzierul lui Alexander, cât se poate de liniştit.

Firește că Alexander auzise de vlasovişti. În haosul războiului cu nemţii, vlasoviştii — conduşi de generalul rus Andrei Vlasov — erau soldaţi ruşi care, luaţi prizonieri de nemţi, treceau de partea duşmanului şi luptau împotriva camarazilor lor din Armata Roşie pentru o Rusie liberă. Punând bazele Mişcării de Eliberare Antistaliniste, fără să se bucure însă de susţinerea lui Hitler, Vlasov se afla de mult timp în custodia nemţilor, dar mulţi ruşi continuau să lupte, sub numele lui, în detaşamente conduse de germani.

— Nu se poate să fie vlasovişti, spuse Ouspenski.

— Generalul Vlasov nu este aici, dar oamenii lui continuă să lupte de partea nemţilor. Avea sute de mii de susţinători. Iar unii dintre ei se află în pădurile astea.

Focul încetă un timp şi auziră pe cineva spunând, clar şi răspicat, în rusă: „Încărcaţi, încărcaţi!"

Alexander schimbă o privire cu Ouspenski, ridică din sprâncene şi spuse:

— Nu pot să sufăr când am dreptate.

— Şi acum ce facem? Nu mai avem muniţie.

— Nu e adevărat, răspunse vesel Alexander. Mai am patru cartuşe şi jumătate de butoi cu pulbere. Iar întăririle vor ajunge în curând.

Era o minciună. Linia de telefon se stricase din nou şi mai apăruse o problemă — telefonistul murise.

— Sunt cel puţin vreo treizeci de nemţi prin pădure.

— Atunci ar fi bine să nu ratez ţinta, nu-i aşa?

— Minţi în privinţa întăririlor. Le-am primit deja. Konev ţi-a trimis acum două săptămâni trei sute de oameni înarmaţi cu puşti şi muniţie. Au pierit cu toţii.

— Nu te mai văicări atâta, locotenente! Spune-le oamenilor tăi să se pregătească să deschidă focul!

Zece minute mai târziu, Alexander nu mai avea nimic în butoiul cu pulbere. Iar oamenii săi trăgeau acum numai sporadic.

— Cât de departe este graniţa cu Germania? îl întrebă Ouspenski.

— Cam la o depărtare de o sută de mii de soldaţi nemţi, locotenente.

— Și acum ce facem? insistă el oftând.

— Pregătește-ţi cuţitul! În curând, ne vom lupta corp la corp.

— Ești nebun de legat, spuse Ouspenski, vorbind încet ca să nu-l audă nimeni.

— Ai alte propuneri?

— Dacă aș avea alte propuneri, n-aș mai fi un simplu locotenent. Aș fi căpitan, iar tu ai primi ordine de la mine. Ai primit vreodată ordine de la altcineva, domnule? întrebă Ouspenski, după o scurtă șovăire.

— Locotenente, în cazul în care n-ai observat, răspund și eu în faţa unor ofiţeri superiori, zise Alexander râzând ușor.

— Și unde sunt acum? Trebuie să-ţi dea ordin de retragere.

— Nu ne putem retrage. Știi foarte bine asta. Soldaţii NKGB din spatele nostru au grijă să nu batem în retragere. Ne vor împușca.

Alexander căzu pe gânduri.

Tăcerea se așternu printre cei doi soldaţi, ce stăteau unul lângă altul pe pământul acoperit cu mușchi și cu spatele lipit de un copac.

— Ai spus că soldaţii NKGB ne vor împușca dacă ne vom retrage? spuse Ouspenski în cele din urmă.

— Pe loc, răspunse Alexander fără să-l privească.

— Ai spus că ne vor *împușca*?

Alexander își ridică privirea spre Ouspenski.

— Ce propui, locotenente? întrebă el încet.

— Nimic, domnule. Dar îmi sugerezi cumva că au cu ce să ne împuște?

Alexander păstră tăcerea câteva clipe, apoi spuse:

— Adu-mi-l pe caporalul Iermenko!

Câteva minute mai târziu, Ouspenski se întoarse împreună cu Iermenko, ce-și ștergea brațul de sânge.

— Caporale, cum stai cu muniția?

— Mai am trei cartușe cu gloanțe de calibru 8 mm, trei grenade și câteva proiectile de obuzier.

— Foarte bine. Lasă-mă să-ți prezint situația! Am rămas fără muniție și prin pădure sunt cel puțin vreo duzină de nemți.

— Mai mult de o duzină, domnule. Și sunt *înarmați*.

— Caporale, cât de bine ții ținteşti? Îți ajung gloanțele pentru o duzină de oameni?

— Nu, domnule. N-am pușcă cu lunetă.

— Ai vreo idee?

— Îmi cereți părerea, domnule?

— Da, caporale.

Iermenko șovăi, mișcându-și îngândurat gura, în timp ce își aranja casca pe cap. Stătea în poziție de drepți și brațul continua să-i sângereze. Alexander îi făcu semn lui Ouspenski să-i aducă trusa de prim ajutor. Iermenko era încă adâncit în gânduri. Alexander îi făcu semn să se așeze pe vine și îi examină rana caporalului. Era o zgârietură superficială în zona tricepșilor, dar sângera abundent. Alexander puse un pansament pe rană, apăsând cu putere.

— Spune-mi la ce te gândești, caporale! zise apoi, stând pe vine lângă Iermenko.

— Mă gândesc că poate ar trebui să le cerem... soldaților din „ariergardă" o parte din muniția lor, domnule, răspunse Iermenko cu glas scăzut, arătându-i pădurea din spate.

— Cred că ai dreptate. Dar dacă ne refuză?

— Cred că ar trebui să le-o cerem în așa fel încât să nu ne refuze.

Alexander îl bătu ușor pe spate.

— Știu că au multe puști semiautomate, cel puțin trei sau patru mitraliere și stocuri nefolosite de cartușe, continuă Iermenko, cu glas și mai scăzut. Au grenade, proiectile pentru obuziere și provizii de apă și de mâncare.

Alexander schimbă o privire cu Ouspenski.

— Ai dreptate, firește, spuse el, bandajându-i brațul lui Iermenko și legând la capete fâșia de pânză. Dar nu știu dacă vor fi dispuși să ne dea o parte din muniție. Te implici în această misiune?

— Da, domnule. Dar mai am nevoie de un om ca să le distrag atenţia.

— Mă ocup eu de asta, spuse Alexander ridicându-se în picioare.

— Nici vorbă, domnule! exclamă Ouspenski. Mă duc eu.

— Poţi să vii cu noi. Dar, indiferent ce vei face, nu le da de înţeles că ai doar un plămân, locotenente!

Alexander îi dădu apoi lui Iermenko bâta pe care o cioplise din lemn, cu schije înfipte adânc în măciucă. De celălalt capăt atașase o sfoară confecţionată din scoarță de copac, ca s-o balanseze mai ușor. Iermenko o luă și îi dădu lui Ouspenski cartușe pentru pistolul Tokarev, încărcându-și amândoi armele. Alexander își încărcă și el mitraliera Șpaghin și porniră toți trei, în tăcere, prin pădure, spre tabăra soldaţilor NKGB. Alexander vedea un grup de oameni stând în jurul unui foc primitor, sporăvăind și râzând.

— Rămâi aici, Ouspenski! spuse el. Mă duc să vorbesc mai întâi cu ei. O să le cer ajutorul. Voi doi așteptaţi-mă aici! Dacă, atunci când mă voi întoarce, îmi voi ţine mitraliera pe umăr, înseamnă că am făcut pace. Dacă o voi ţine în mâini, înseamnă că n-am ajuns la nicio învoială. Aţi înţeles?

— Perfect, răspunse Iermenko.

Ouspenski oftă adânc, cu chipul înverșunat, fără să răspundă. Își lua în serios misiunea de a-l apăra pe Alexander.

— Ai înţeles, locotenente?

— Da, domnule.

Alexander porni mai departe, lăsându-i pe Ouspenski și pe Iermenko în tufișurile din apropiere, la câţiva paşi distanţă, și se îndreptă spre grupul de oameni. Aceștia abia dacă se întoarseră sau își ridicară privirea spre el.

— Tovarăși, spuse apoi, apropiindu-se de cercul lor, avem nevoie de ajutorul vostru. Am rămas fără muniţie, întăririle n-au sosit încă și nici n-am putut să iau legătura cu nimeni prin telefon. Mai am doar douăzeci de oameni din două batalioane și niciun

ajutor. Avem nevoie de cartușele și de proiectilele voastre. De trusele de prim ajutor și de apă pentru răniți. Și trebuie să iau legătura prin telefon cu comandamentul.

Soldații NKGB îl priviră în tăcere, apoi izbucniră în râs.

— Glumești, nu-i așa?

— Am primit ordin să străpung apărarea nemților în pădure.

— Se pare că n-ai ascultat ordinele, căpitane, spuse locotenentul Sennev, ridicându-și privirea spre el.

— Ba le-am urmat, locotenente, răspunse Alexander. Iar sângele oamenilor mei constituie dovada supunerii mele. Acum am însă nevoie de armele voastre.

— Du-te naibii! spuse Sennev.

— Vă cer să le dați o mână de ajutor camarazilor voștri. Ne aflăm de aceeași parte a baricadei, nu-i așa?

— Ți-am spus să te duci naibii.

Alexander oftă adânc. Se întoarse încet cu spatele spre ei, ținând mitraliera în mâini. Nici nu se întoarse bine, că îl și văzu pe Iermenko aruncând bâta prin aer. Aceasta se înfipse, cu un șuierat tânguitor, în capul lui Sennev. Probabil că Iermenko stătuse destul de aproape, încât auzise discuția și aruncase bâta fără să mai stea vreo clipă pe gânduri. Alexander se răsuci pe călcâie și, îndreptând mitraliera spre grupul de soldați NKGB, trase câte un glonț o dată. Nu folosi focul automat. Și nici nu irosi vreun glonț pentru Sennev, căci oricum nu mai avea nevoie. Alexander trase cinci gloanțe, Iermenko — șase și totul se sfârși. Soldații NKGB nu avură nici măcar șansa să pună mâna pe arme.

Ouspenski și Iermenko le luară armele și proviziile, în timp ce Alexander aruncă trupurile inerte unul peste altul. Când se îndepărtară, aflându-se cam la douăzeci de pași distanță, Alexander aruncă grenada peste maldărul de cadavre și își acoperi ochii. Grenada explodă. Rămaseră toți trei pe loc, privind flăcările ce se înălțau în aer.

— Poate că vor onoruri militare, spuse Ouspenski salutându-i milităreşte. Adio și duceți-vă dracului!

Iermenko izbucni în râs.

Întorcându-se la poziţiile lor, Alexander îl bătu uşor pe caporal pe umăr.

— Bravo! îi spuse el oferindu-i o ţigară.

— Vă mulţumesc, domnule, răspunse Iermenko, dregându-şi apoi glasul. Vă cer permisiunea de a pătrunde în tabăra dușmanului și de a-i captura comandantul. Dacă punem mâna pe comandantul lor, se va prăbuși întregul sistem de apărare.

— Chiar crezi asta?

— Da. Sunt complet dezorganizaţi. Trag la întâmplare, fără ţintă, înainte, pe lateral... Nu luptă ca o armată bine instruită. Ci, mai degrabă, ca o trupă de partizani.

— Suntem în pădure, caporale, spuse Alexander. Doar nu te aștepţi să găsești tranșee, nu-i așa?

— Mă aștept să găsesc o logică. Și nu o văd. Sunt bine înarmaţi și trag aiurea în noi, fără să le pese cât le ajunge muniţia. Apără pădurea de parcă ar avea stocuri inepuizabile.

— Și cum se va schimba situaţia dacă mi-l aduci pe comandantul lor?

— Fără comandant, se vor retrage.

— Se vor retrage, dar vor rămâne tot în pădure.

— Ne vom putea deplasa spre sud. Suntem nevoiţi să ne întâlnim cu frontul Armatei Ucraina de Sud.

— Frontul Armatei Ucraina de Sud va fi încântat să ne vadă. Caporale, am primit ordin să străpungem forţele dușmane din *această* pădure.

— Și o vom face. Dar pe lateral. Suntem aici de două săptămâni, am pierdut aproape totul, nu putem să înlocuim oamenii pierduţi și nici să-i alungăm pe nemţi. Domnule, vă rog să mă lăsaţi să vă aduc capul comandantului! Veţi vedea că se vor retrage. Nemţii nu se descurcă fără comandant. Vom putea să ne deplasăm pe lateral.

— De ce nu-i spui că sunt ruși, căpitane? îi șopti Ouspenski înghiontindu-l.

— Crezi că ar fi vreo diferenţă pentru Iermenko? îl întrebă el, tot în șoaptă.

Alexander luă legătura, prin telefonul nou achiziţionat, cu Gronin, căpitanul din fruntea batalionului 28 non-penal, aflat la patru kilometri spre sud de poziţia lui Alexander. Nu-i spuse nimic lui Gronin despre lichidarea soldaţilor NKGB, dar ceru întăriri cât mai curând cu putinţă. Se pare că, între trupele lui Alexander şi cele ale lui Gronin, se aflau forţele germane şi, pentru ca întăririle să ajungă la Alexander, Gronin trebuia să străpungă armatele nemţilor.

— Glumeşti, nu-i aşa? răspunse Gronin ridicând glasul, în ciuda epuizării vădite ce i se citea în voce. Vrei întăriri? Dar cine te crezi? O să-ţi trimit întăriri la Paştele cailor! Luptă cu câţi soldaţi mai ai la dispoziţie până va reuşi armata să ajungă la voi!

Şi trânti apoi telefonul.

Alexander puse încet receptorul în furcă şi, ridicându-şi privirea, dădu cu ochii de Ouspenski şi de Iermenko, ce îl scrutau cu intensitate.

— Ce-a spus, căpitane? întrebă Ouspenski.

— A spus că întăririle vor ajunge aici peste câteva zile. Trebuie să rezistăm până atunci.

Luând o înghiţitură de apă din ploscă, Alexander continuă, mormăind satisfăcut, căci până şi apa soldaţilor NKGB era mai bună:

— În regulă, Iermenko. Du-te şi adu-mi-l pe comandantul lor! Dar mai ia un om cu tine!

— Domnule...

— Fără discuţii! Va trebui să mai iei pe cineva cu tine. Cineva tăcut şi destoinic. Loial şi de încredere.

— Aş vrea să-l iau pe *el*, domnule, spuse Iermenko arătându-i-l pe Ouspenski.

— Ţi-ai pierdut minţile? Sunt locotenent...

— Locotenente! îl potoli Alexander, aprinzându-şi o ţigară şi uitându-se când la Ouspenski, când la Iermenko. Nu-l poţi lua pe locotenent, caporale, spuse apoi cu un zâmbet pe buze. E al meu. Ia pe altcineva! Pe cineva mai bun, adăugă, după o scurtă şovăire. Ia-l pe Smirnoff!

— Îţi mulţumesc pentru încrederea acordată, domnule, răspunse Ouspenski.

— Cu plăcere, locotenente.

O oră mai târziu, Smirnoff se întoarse singur.

— Unde este caporalul Iermenko?

— N-a reuşit, răspunse Smirnoff.

Alexander păstră tăcerea câteva clipe, apoi spuse:

— Nu asta te-am întrebat, caporale. Te-am întrebat unde este.

— V-am spus că a murit, domnule.

— Iar eu te-am întrebat unde este. Şi voi continua să te întreb până o să-mi spui. Unde e?

Smirnoff îl privea pe Alexander cu o expresie uluită şi istovită.

— Nu înţeleg...

— Unde este trupul caporalului mort, caporale?

— Unde s-a prăbuşit, domnule. A călcat pe o mină.

Alexander îşi îndreptă umerii, cu spatele rezemat de un copac.

— Ţi-ai lăsat camaradul mort în teritoriul inamic?

— Da, domnule, bâigui Smirnoff. A trebuit să plec de acolo ca să mă întorc aici.

— Caporale, nu eşti demn de uniforma pe care o porţi. Nu eşti demn de arma ce ţi-a fost încredinţată ca să aperi patria mamă. Să laşi un soldat căzut la datorie în teritoriul inamic...

— Era mort, domnule, răspunse Smirnoff nervos.

— Şi, în curând, vei fi şi tu! ţipă Alexander. Cine îţi va mai aduce trupul pe pământul sovietic? Camaradul tău a murit. Deci nu va mai putea s-o facă. Dispari din faţa ochilor mei! îi ordonă, fluturându-şi mâna prin aer.

În timp ce caporalul se întorcea pe călcâie, Alexander adăugă:

— Vreau să-mi spui dacă ai descoperit ceva ce ne-ar putea fi de folos. Sau ai pătruns pe teritoriul inamic doar ca să laşi un soldat să moară acolo?

— Nu, domnule, răspunse Smirnoff, evitându-i privirea.

— Nu, domnule, ce?

— Am descoperit ceva, domnule. Comandantul nu este neamţ, ci rus. Deşi cred că sunt şi nişte nemţi printre ei. Am auzit pe cineva vorbind în germană. Comandantul este însă rus, fără umbră de îndoială. Soldaţilor le dă ordine în germană, dar cu locotenentul său vorbeşte în rusă. Are cam cincizeci de soldaţi.

— Cincizeci!

— Da. Aceştia îi cer sfatul la fiecare pas. Ştiu asta pentru că ne-am apropiat de el, continuă Smirnoff, după o scurtă ezitare. Aşa am aflat că zona din preajma cortului său este minată. Acum însă ştiu pe unde să merg. Va trebui doar să găsesc trupul lui Iermenko, iar de acolo cred că voi putea să nimeresc cortul comandantului cu o grenadă. El va sări în aer, iar oamenii lui se vor preda.

— Eşti sigur că e rus? întrebă Alexander, după câteva clipe de tăcere.

— Absolut.

Smirnoff plecă. Trecu o jumătate de oră, dar nu se întoarse. Trecu o oră şi tot nu se întoarse. După o oră şi jumătate de aşteptare, când întunericul se aşternu peste pădure, împiedicându-te să vezi la nici doi paşi, Alexander renunţă să-l mai aştepte pe Smirnoff. Nesăbuitul îngroşase şi el rândurile victimelor. „Acum zace mort pe undeva, aşteptându-mă să-l recuperez."

— Mă duc şi eu, locotenente, spuse Alexander. Dacă mi se va întâmpla ceva, preiei comanda unităţii noastre.

— Nu te poţi duce, domnule.

— Ba mă duc şi n-am de gând să mă întorc până nu-mi îndeplinesc misiunea — fie mor eu, fie îl omor pe comandantul inamic. Naiba să-l ia pe Smirnoff! L-a lăsat pe sărmanul Iermenko în pădure, spuse Alexander înjurând din nou. Acum trebuie să găsesc două cadavre. Măcar voi şti pe unde să merg. Ce n-aş da să am un tanc! Dacă aş avea un tanc, nu m-aş afla în situaţia asta.

— Ai avut un tanc. Dacă n-ai fi insistat să iei râul cu asalt de unul singur, l-ai fi avut şi acum.

— Taci din gură! spuse Alexander luându-şi mitraliera, îndesându-şi în cămaşă un pistol şi cinci grenade şi aranjându-şi casca.

— Vin şi eu, domnule, spuse Ouspenski ridicându-se în picioare.

— Da, cum să nu, răspunse Alexander. Respiraţia ta şuierătoare se va auzi în toată Cracovia. Cât timp sunt plecat, rămâi aici şi fă-ţi rost de un plămân! Mă întorc peste o oră.

— Aşa să faci, căpitane!

În întuneric, tăcut ca un tigru siberian, Alexander îşi croia drum prin pădurea ce împrejmuia luminiţele fremătătoare ale taberei germane. Îşi lumina calea cu o lanternă mică, pe care o ţinea în dinţi, căutând vreun cadavru, pământ răscolit sau orice altceva care să-i îndrume paşii pe terenul minat. Ţinea cuţitul într-o mână şi pistolul cu cocoşul ridicat în cealaltă.

Îl găsi pe Smirnoff zăcând în apropiere. Şi la un metru depărtare îl zări pe Iermenko. Făcu semnul crucii deasupra lor cu pistolul.

După ce stinse lanterna, zări cortul comandantului la nici cinci metri distanţă, în luminiş. Văzu minele presărate pe pământ. Nici nu se mai sinchisiseră să le îngroape. Ce n-ar fi dat ca oamenii lui să nu fi călcat, în grabă, pe ele!

Văzu licărul unei lanterne şi o umbră se ivi în faţa cortului. Cineva îşi drese glasul, întrebând:

— Căpitane! Sunteţi treaz?

Alexander auzi o voce de bărbat spunând ceva în germană, apoi în rusă. Căpitanul îi ceru soldatului în rusă să-i aducă ceva de băut şi să nu depăşească perimetrul de un metru din jurul cortului.

— Minele au făcut deja vreo două victime. Dar vor mai veni şi alţii, Borov. Sunt bine ascuns, dar nu ne putem asuma riscuri.

„Victimele mi-au pavat cumva drumul", se gândi Alexander, punându-şi cuţitul între dinţi şi scoţând grenada. Ştia că trebuia să rămână ascuns şi să ţintească la fix. Nu-şi putea permite să rateze cortul.

Soldatul ieşi afară şi, înainte de a închide uşa cortului, îl salută pe căpitan. Alexander se pregătea să tragă acul grenadei.

— Mă întorc imediat, căpitane Metanov... spuse aghiotantul.

Alexander se prăbuşi în tăcere. Scăpă grenada din mână, iar aghiotantul plecă.

A spus *Metanov*?

Mintea lui chinuită îi juca feste; acest lucru era evident. Luă grenada, cu mâini tremurânde. Dar nu putea s-o arunce.

Era atât de aproape! Ar fi putut să-i ucidă atât de ușor pe comandant și pe aghiotantul lui! Acum ce avea să facă?

Dacă numele era rodul imaginației sale, cu atât mai rău pentru el, pentru eul lui neliniștit și nesăbuit! De-ar fi putut să se înece puțin în uitare, de-ar fi putut să-și înece puțin durerea, nu s-ar mai afla acum la o aruncătură de băț de cortul nemților, imaginându-și că auzise numele *Metanov*.

Făcu cu grijă câțiva pași spre cort. Căpitanul nu îngropase mine în apropierea dormitorului său, bănuia Alexander, și nu se înșela. Atinse pânza cortului cu mâna. Dinăuntru răzbătea lumina unei lanterne mici. Auzi foșnet de hârtie. Nici răsuflarea nu și-o auzea. Și asta pentru că nici nu respira.

Desfăcu în tăcere una dintre frânghiile ce țineau cortul prins de stâlpul de susținere. Desfăcu apoi alta. Și apoi încă una. Și încă una. Trase adânc aer în piept, își scoase pistolul, deși nu-i putea ridica trăgaciul, pentru că ar fi făcut prea mult zgomot, strânse cuțitul în mână, numără până la trei și sări deasupra cortului, prinzându-l pe comandant înăuntru. Prizonierul nu se putea mișca. Alexander îl imobiliza cu greutatea trupului său și îi ținea la tâmplă țeava pistolului Tokarev, cu cocoșul acum tras.

— Nu te mișca! îi șopti Alexander în rusă. Nu te mișca!

Îi țintui mâinile cu genunchii. Bâjbâi, cu o mână, printre legăturile desfăcute ale cortului, căutând arma comandantului. Găsi pistolul și cuțitul printre patul și pătura căpitanului. Simțindu-l că se agită ușor, Alexander repetă:

— Nu te mișca! Nu înțelegi ce-ți spun sau trebuie să-ți vorbesc în germană? Sst!

Nu credea că omul avea să-i asculte ordinele. Așa că îl lovi cu putere, lăsându-l inconștient. Dădu apoi la o parte pânza cortului și privi chipul comandantului la lumina lanternei sale. Era tânăr și avusese cândva părul negru. Acum era complet chel. O cicatrice adâncă îi străbătea obrazul de la ochi la maxilar; avea sânge pe cap și pe gât; și răni abia vindecate; era slab; și palid în lumina albă a

lanternei; era fie rus, fie neamț. Chipul comandantului nu-i oferea niciun răspuns.

Alexander îl scoase din cort, îl aruncă pe umăr și, înainte de întoarcerea aghiotantului, porni la drum prin pădure, străbătând povârnișul spre tabăra lui.

Ouspenski rămase aproape fără suflare când îl văzu pe Alexander purtându-l pe umăr pe comandantul inamic. Îl așteptase cu sufletul la gură în fața cortului. Era vădit îngrijorat și înspăimântat. Sări în picioare, dar înainte de a apuca să rostească vreun cuvânt, Alexander îl reduse la tăcere cu un gest al mâinii.

— Taci din gură! Și adu-mi niște sfoară!

Îl legară apoi de un copac din spatele cortului.

Alexander petrecu apoi orele chinuitoare și îndelungate ale nopții în fața ofițerului capturat. Îl văzu în cele din urmă deschizând ochii și privindu-l mânios și întrebător. Alexander se apropie de el și îi scoase bandana din gură.

— Ticălosule! spuse în rusă comandantul. Trebuia să mă împuști. Acum m-ai obligat să-mi las oamenii singuri în toiul luptei.

Alexander continua să păstreze tăcerea.

— De ce dracu' te holbezi la mine? întrebă comandantul cu glas tare. Te întrebi cum aș vrea să mor? Încet, nu-i așa? Și dureros. Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie.

Alexander deschise gura. Înainte de a spune ceva, duse termosul cu cafea fierbinte la gura ofițerului și îl lăsă să ia câteva înghițituri.

— Cum te cheamă? îl întrebă apoi.

— Kolonceak, răspunse omul.

— Numele real.

— Ăsta e numele real.

— Care e prenumele?

— Andrei Kolonceak.

Alexander luă pușca în mâini.

— Trebuie să înțelegi că, dacă acesta este într-adevăr numele tău real, va trebui să te ucid, pentru ca oamenii tăi să nu te transforme în erou sau în martir.

— Crezi că mi-e teamă de moarte? întrebă omul râzând. Hai, dă-i bătaie! Împușcă-mă, tovarășe! Sunt pregătit.

— Și oamenii pe care i-ai lăsat în urmă... sunt și ei gata să moară?

— Firește. Cu toţii suntem gata.

Comandantul stătea drept, cu spatele lipit de stejar, și îl privea pe Alexander fără șovăire.

— Spune-mi cine ești!

— De ce să-ţi spun? *Tu* cine dracu' ești? Te crezi cumva camaradul meu? Nu-ţi spun nimic. Ar fi mai bine să mă ucizi, pentru că o să scot strigătul de luptă și oamenii mei vor porni la atac. Vor muri cu arma în mână, dar tu vei pierde și trupele jalnice pe care le mai ai. N-o să scoţi niciun cuvânt de la mine.

— Ești în spatele taberei mele. La un kilometru și jumătate de trupele tale. Poţi să strigi cât vrei. Poţi să ţipi ca o femeie. Nimeni nu te va auzi. Cum te cheamă?

— Ţi-am spus deja — Andrei Kolonceak.

— Numele de familie este o combinaţie între Aleksandr Kolceak[1], conducătorul Armatei Albe în timpul Războiului Civil din Rusia, și activista Alexandra Kollontai[2]?

— Exact.

— Și atunci de ce ţi-a spus aghiotantul tău „căpitane Metanov"?

Omul clipi. Îi evită pentru o clipă privirea lui Alexander, o clipă doar, dar expresia din ochii lui îi spintecă inima lui Alexander.

— Căpitanul Pavel Metanov? îl întrebă apoi, fără să-l privească.

Îl întâmpină o tăcere adâncă. Alexander tăcu și el. Cu ochii aţintiţi asupra puștii sale, a mâinilor, a mușchiului de copaci, a ghetelor și a pietrelor de pe jos, Alexander trase adânc aer în piept, adânc și cu durere, și întrebă:

— *Pașa* Metanov?

---

[1] Aleksandr Kolceak (1874-1920) — amiral rus, explorator polar și comandant al Armatei Albe în timpul Războiului Civil din Rusia

[2] Alexandra Kollantai (1872-1952) — activistă comunistă rusă și reprezentantă de seamă a mișcării feministe

Când își ridică ochii, îl văzu privindu-l cu o expresie uluită și îndurerată, ca și când ar fi văzut deodată, într-un noian de fețe necunoscute, un chip familiar, ca și când ar fi auzit, într-un ocean de glasuri străine, o voce cunoscută, ca și când ar fi retrăit clipele fericite ale copilăriei.

— Nu înțeleg, murmură el. Cine *ești*?

— Sunt... răspunse Alexander cu vocea frântă.

Nu mai putea să continue. „Îmi strig în zadar durerea în fața Cerurilor surde."

Dar nu erau surde. Nu erau surde deloc. „Uite cine ți-a ieșit în cale!" Alexander îl privea pe comandantul legat de copac cu o expresie în care tristețea se împletea cu uluirea și nedumerirea.

— Sunt Alexander Belov, murmură în cele din urmă. În 1942, m-am căsătorit cu o fată pe care o cheamă Tatiana Metanova...

Indiferent cât îl durea pe Alexander să-i rostească numele cu glas tare, amintirile pe care le stârni deodată în sufletul soldatului legat de copac se dovediră și mai neîndurătoare. Tresări, icni, se ghemui de durere și își lăsă capul în pământ.

— Nu, încetează! E cu neputință. Ia-ți arma și apasă pe trăgaci!

Alexander lăsă mitraliera jos și se apropie de el.

— Dumnezeule, Pașa, unde dracu' ți-a fost capul? Ce cauți aici?

— Lasă-mă pe mine! spuse Pașa Metanov. Te-ai căsătorit cu Tania? Să înțeleg atunci că e teafără?

— A plecat, răspunse Alexander.

— A murit? îl întrebă, cu răsuflarea întretăiată.

— Nu cred, răspunse Alexander, coborând tonul glasului. A plecat din Uniunea Sovietică.

— Cum adică a plecat? Unde s-a dus?

— Pașa...

— Avem timp. Numai asta mai avem. Povestește-mi totul!

— A fugit, singură și însărcinată, prin Finlanda, spuse Alexander în șoaptă. Nu știu dacă a reușit să supraviețuiască, dacă este în siguranță sau dacă este liberă. Nu știu nimic. Eu am fost arestat și am ajuns în fruntea acestui batalion penal.

— Dar... continuă Pașa cu glas fremătător... familia mea?

Alexander clătină din cap.

— A reușit cineva să scape cu viaţă?

— Nu, nimeni, răspunse Alexander.

— Mama? insistă soldatul, rostind cu greu cuvintele.

— Mama ta, tatăl, bunicii, sora ta Dașa, Marina și părinţii ei... Au pierit cu toţii la Leningrad. Numai Tania a supravieţuit. Dar a plecat și ea.

Pașa rămase câteva clipe fără grai și apoi începu să plângă.

Alexander își ţinea capul plecat în pământ, iar bărbia îi atingea pieptul. Nu voia să vadă nimic. Nu voia să audă nimic.

— De ce? murmură Pașa printre suspine. Ai fi putut să mă ucizi și n-aș mai fi știut nimic. Totul ar fi fost atunci în ordine. Am crezut că au fost evacuaţi și că se află acum în siguranţă. Am crezut că sunt în Molotov. Mă simţeam liniștit, gândindu-mă că sunt în viaţă. De ce m-ai cruţat? Nu vezi că n-am niciun interes să mai trăiesc? Crezi că aș mai fi trecut în tabăra adversă dacă mi-aș fi imaginat, fie și pentru o clipă, că viaţa mai merită trăită? Cine ţi-a cerut să mă salvezi?

— Nimeni, răspunse Alexander. Nici eu nu ţi-am cerut să-mi ieși în cale. Mă pregăteam să arunc o grenadă în cortul tău. Acum ai fi fost deja mort, iar trupele tale ar fi fost anihilate până dimineaţă. Dar am auzit pe cineva strigându-te pe numele adevărat. De ce-a trebuit să aud asta? Încearcă să răspunzi la întrebare! Și ce-ar trebui să fac acum? continuă, după o scurtă ezitare. Să-ţi dau drumul?

— Da, spuse Pașa. Și îţi voi smulge inima din piept cu mâinile goale.

— Dacă mai am așa ceva, ripostă Alexander, ridicându-se în picioare și punându-i din nou căluşul în gură.

* * *

Dimineaţa veni scăldată în mânie. Alexander îl privea pe Pașa stând legat de copac, cu chipul înnegurat și ochii scăpărând, fără să-i înţeleagă furia. Își dorea să aibă răgazul de a dezlega misterul

purtării lui. Începuse să plouă. De parcă nu erau suficiente toate celelalte nedreptăţi. Veniseră să moară la poalele Munţilor Sfintei Cruci şi aveau să moară uzi leoarcă.

Alexander îi oferi lui Paşa ceva de mâncare. Paşa refuză. O ţigară? îl întrebă apoi. Paşa refuză din nou.

— Dar un glonţ?

Paşa nici nu se uita la Alexander.

Duşmanul era tăcut în dimineaţa aceea. Nici nu era de mirare, îşi spuse Alexander. Ştia că acelaşi gând trecea şi prin mintea lui Paşa. Comandantul unităţii lor dispăruse.

— Ce dracu' ai? întrebă Alexander, scoţându-i căluşul din gură.

— De ce-a trebuit să-mi împărtăşeşti soarta familiei mele? zise cu glasul lipsit de orice inflexiune.

— M-ai întrebat.

— Ai fi putut să minţi. Ai fi putut să-mi spui că toţi sunt teferi.

— Ai fi vrut să fac asta?

— Da. De o mie de ori, da. Ar fi fost o mică alinare pentru un om ce-şi aşteaptă sfârşitul în ploaie.

Alexander îi şterse chipul ud.

Îşi regrupă apoi oamenii şi îşi ocupară cu toţii poziţiile printre copaci. După ceaţa de dimineaţă, deschiseră un foc plăpând, rămas însă fără răspuns. În pădure, zgomotele războiului păreau mult prea aproape. Fie la un metru, fie la un kilometru distanţă, frunzişul dens al copacilor şi încrengăturile tufişurilor îţi creau senzaţia că focul se desfăşura cumplit de aproape. Câmpurile, minele, tancurile... toate păreau o alternativă mult mai bună. Nu însă şi pădurea — pădurea îl ascundea pe duşman.

Mai avea doar nouăsprezece oameni. Nouăsprezece oameni şi un ostatic pe care ambele tabere îl voiau mort.

Încetară focul şi se aşezară la poalele copacilor. Alexander stătea în tăcere lângă Paşa. Încercase să vorbească din nou cu Gronin la telefon, dar legătura era extrem de slabă şi abia îl auzea. Oamenii săi rămăseseră aproape fără muniţie.

Ouspenski îi spuse în şoaptă că trebuiau să-l omoare pe comandant ca să înainteze în pădure. Alexander îl sfătui să mai aştepte.

Și ploua fără încetare.

Trecură ore bune până când Pașa ridică privirea și îi dădu de înțeles lui Alexander să-i scoată călușul din gură.

— Aș vrea acum o țigară, spuse Pașa.

Și Alexander îi oferi una.

— Cum ai cunoscut-o? îl întrebă apoi Pașa, trăgând cu poftă din țigară.

— A fost mâna destinului, răspunse Alexander. În prima zi de război, patrulam pe străzi, iar ea stătea pe o bancă și mânca înghețată.

— Tipic pentru Tatiana, spuse Pașa. Zice ca tine și face ca ea. Îi dăduserăm instrucțiuni clare — să nu piardă timpul. Să se ducă să cumpere mâncare, continuă el, cu ochii atintiți asupra lui Alexander. A fost ultima oară când am văzut-o. Ultima oară când mi-am văzut familia.

— Știu, răspunse Alexander, cu inima grea. Ce mă fac acum cu tine, Pașa Metanov, fratele soției mele? întrebă apoi.

— E problema ta, răspunse Pașa ridicând din umeri. Hai să-ți spun cum stau lucrurile! Am cincizeci de oameni în pădure. Cinci locotenenți. Cinci sergenți. Ce crezi că vor face fără mine? Nu vor capitula în veci. Se vor retrage atât cât să se alăture diviziilor de blindate ale Wehrmachtului, care apără partea vestică a munților. Știi câți soldați te așteaptă acolo? O jumătate de milion. Cât de departe crezi că vei ajunge cu cei nouăsprezece oameni ai tăi? Cunosc prea bine soarta batalioanelor penale. Nimeni nu vă trimite întăriri dacă acestea sunt necesare Armatei Roșii. Ce-ai de gând să faci în acest caz?

— Locotenentul meu crede că ar trebui să te ucidem.

— Are dreptate. Sunt comandantul ultimelor trupe ale generalului Vlasov. După ce voi pieri și eu, nu va mai rămâne nimic de noi.

— De unde știi? întrebă Alexander. Am auzit că vlasoviștii au luat România cu asalt și siluiesc femeile românce.

— Și ce legătură are asta cu mine? Eu sunt în Polonia.

Alexander stătea abătut, cu mâinile pe genunchi.

— Ce-ai pățit? Familia ta ar fi vrut să știe ce ți s-a întâmplat.

— Nu-mi mai vorbi de familia mea! spuse Pașa cu glas fremătător. Nu mi-ai spus destul?

— Părinții tăi au fost distruși după dispariția ta.

— Mama s-a lăsat mereu dominată de sentimente, răspunse Pașa cu lacrimi în ochi. Am crezut că e mai bine așa. Să nu mai știe nimic de soarta mea. Să-și imagineze ce-i mai rău. Oricum viața mea aici presupune o moarte lentă.

Alexander nu știa dacă fusese într-adevăr mai bine așa.

— Tania a pornit pe urmele tale în tabăra din Dohotino.

— E o nesăbuită, spuse el cu glasul înecat în lacrimi.

Alexander se apropie încă puțin.

— Descoperind că tabăra era abandonată, a plecat spre Luga cu doar câteva zile înainte ca frontul din Luga să cadă în mâinile nemților. Voia să te caute în Novgorod. Aflase că acolo erau trimiși membrii taberelor din Dohotino.

— Am fost trimiși... începu Pașa, clătinând din cap și râzând cu tristețe. Dumnezeu veghează cumva asupra Taniei. Întotdeauna a avut grijă de ea. Dacă ar fi ajuns în Novgorod, ar fi pierit fără doar și poate. Iar eu nici n-am pus piciorul acolo. Singura dată când m-am apropiat de Novgorod a fost în ziua în care am trecut pe lângă lacul Ilmen, cu un tren pe care nemții l-au aruncat în aer exact la sud de lac.

— Ilmen?

Amândoi își evitau privirile.

— Ți-a povestit despre lac?

— Da, răspunse Alexander.

— Am petrecut copilăria în locurile alea, spuse Pașa zâmbind. Tania era regina lacului Ilmen. A venit să mă caute, așadar? A fost mereu uluitoare surioara mea! Dacă ar fi putut să mă găsească cineva, numai ea ar fi putut s-o facă.

— Da. Dar se pare că te-am găsit *eu* acum.

— Da, în nenorocita asta de Polonie! N-am ajuns deloc în Novgorod. Nemții au aruncat trenul în aer, apoi au dat foc maldărelor de cadavre. Numai eu și prietenul meu Volodia am scăpat cu viață. Am reușit să ne strecurăm nevăzuți și am încercat să ne

alăturăm trupelor noastre, dar pe atunci toată ţara se afla sub ocupaţie germană. Volodia își rupsese piciorul în tabără cu câteva săptămâni în urmă. N-am putut să ajungem prea departe. Am fost luaţi prizonieri în doar câteva ore. Nemţii nu aveau nevoie de Volodia. L-au împușcat imediat, povesti Pașa clătinând din cap. Mă bucur că mama lui n-a știut nimic. Ai cunoscut-o pe mama lui? Nina Iglenko.

— Am cunoscut-o. Se tot dădea bine pe lângă Tania ca să-i dea mâncare pentru cei doi fii pe care îi mai avea.

— Ce s-a întâmplat cu ei?

— Leningradul i-a înghiţit pe toţi, răspunse Alexander, lăsându-și capul în pământ.

În curând, avea să atingă cu fruntea noroiul în care stătea.

Voia să vorbească cu Pașa despre vlasoviști, dar nu știa ce să spună. Cum să exprime în cuvinte faptul că niciodată nu se mai întâmplase ca un milion de soldaţi să întoarcă spatele armatei lor și să se alăture taberei dușmane împotriva propriilor compatrioţi? Existau mereu spioni, agenţi dubli sau trădători individuali. Dar un milion de soldaţi?

— Pașa, *unde* ţi-a fost capul? reuși să îngaime.

— Unde mi-a fost capul? La ce te referi? N-ai auzit ce s-a întâmplat în Ucraina? Cum și-a abandonat Stalin oamenii în mâinile nemţilor?

— Am auzit totul, răspunse Alexander istovit. Lupt în Armata Roșie din 1937. Am auzit și știu totul. Toate decretele, toate legile, toate ordonanţele.

— Știai că, din ordinul marelui nostru comandant, este o crimă împotriva patriei mamă să cazi prizonier?

— Firește că știu. Iar familiile prizonierilor de război nu mai primesc pâine.

— Exact. Știai că și fiul lui Stalin a căzut în mâinile naziștilor?

— Da.

— Știi ce-a făcut Stalin când vestea a ajuns la urechile lui și a înţeles că s-ar putea ivi o situaţie conflictuală?

— Se spune că și-a renegat fiul, răspunse Alexander trăgându-și casca peste urechi.

— Și e adevărat. Am auzit de la un ofițer SS că a fost trimis în lagărul de concentrare Sachsenhausen, de lângă Berlin, unde a fost executat.

— Da.

— Propriul fiu! Ce speranță aș putea să mai am?

— Nu mai avem niciunul dintre noi, răspunse Alexander. Dar Stalin nu știe cine suntem. Și asta ar putea să ne ajute. Să ne salveze.

— Știe cine *sunt*.

Alexander se temea că Stalin îi cunoștea și lui identitatea. Spionajul printre ofițerii de rang înalt din armată era bine pus la punct. Își adânci privirea în ochii lui Pașa.

— Toate astea, plus masacrele înfăptuite de japonezi împotriva Chinei în 1937, nu justifică faptul că ai ales să lupți alături de partea adversă împotriva propriilor compatrioți[1]. Cred că în ochii armatei fapta ta se numește înaltă trădare. Ce crezi că îți vor face când te vor prinde, Pașa?

Voia să-și agite mâinile, copleșit de emoție, dar sfoara îl împiedica; se agită, încercând să și le elibereze, și își suci capul dintr-o parte într-alta.

— Același lucru pe care mi l-ar face dacă aș ajunge în mâinile lor ca prizonier de război, răspunse în cele din urmă. Dar nu mă mai judeca! Nu mă cunoști. Nu știi nimic despre viața mea.

— Atunci povestește-mi! spuse Alexander apropiindu-se ușor.

Stăteau ghemuiți lângă același copac, cu spatele spre linia tăcută a frontului.

— În iarna dintre 1941 și 1942 am stat închis într-un lagăr din Minsk. Eram șaizeci de mii de prizonieri închiși acolo. Nu puteau și nici nu voiau să ne hrănească. Nu puteau să ne asigure un adăpost deasupra capului, nu puteau să ne îmbrace și nici să ne vindece suferințele. Iar conducătorii noștri aveau grijă să nu primim ajutor nici din partea Crucii Roșii. Nu primeam pachete cu mâncare

[1] Aluzie la cel de-al Doilea Război Chino-Japonez între Republica China și Imperiul Japonez, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial

de acasă, scrisori sau pături. Nu primeam absolut nimic. Când Hitler i-a cerut lui Stalin să aplice o clauză de reciprocitate pentru prizonierii nemți, Stalin i-a răspuns că nu înțelegea despre ce era vorba, căci nu existau prizonieri sovietici, de vreme ce soldații sovietici nu aveau voie să capituleze în fața ticăloșilor de nemți. A adăugat apoi că nu-l interesau drepturile unilaterale ale prizonierilor nemți pentru primirea pachetelor în închisoare, iar Hitler a fost de acord. Când am ajuns în lagăr, eram șaizeci de mii de prizonieri, iar la sfârșitul iernii mai eram doar unsprezece mii. Mult mai ușor de mânuit, nu-i așa?

Alexander încuviință în tăcere.

— În primăvară am reușit să fug și am ajuns, pe calea apelor, în Ucraina, unde am căzut din nou în mâinile nemților, iar de această dată, am fost închis într-un lagăr de muncă silnică, nu într-un lagăr de prizonieri. Credeam că este ilegal să-i obligi pe prizonieri să muncească, dar se pare că nimic nu e ilegal în cazul soldaților sovietici sau al refugiaților. Astfel, lagărul de muncă era înțesat de evrei ucraineni. Am observat apoi că, odată cu trecerea timpului, aceștia dispăreau în masă. Mi-era greu să cred că reușeau să fugă cu toții ca să se alăture mișcării partizanilor. M-am convins de asta în momentul în care ne-au obligat pe noi, prizonierii non-evrei, să săpăm gropi imense, în vara anului 1942, și să le umplem apoi cu maldăre de cadavre. Știam că eram în pericol. Nu-mi închipuiam că nemții nutreau vreo afinitate deosebită pentru ruși. Îi urau cu înverșunare pe evrei, dar nici după ruși nu se dădeau în vânt, iar soldații Armatei Roșii păreau să le stârnească o ostilitate aparte. Nu voiau doar să ne omoare, ci să ne distrugă mai întâi, să ne bată, să ne înfometeze, să ne frângă trupul și voința și apoi să ne arunce în foc. Sătul să văd toate astea, am reușit din nou să fug, în vara anului 1942. Atunci, pe când cutreieram ținuturile, sperând să ajung în Grecia, am întâlnit în cale un grup de soldați, care luptau pentru Voronov, un susținător al lui Andrei Vlasov, conducătorul Armatei Ruse de Eliberare (ROA). Îmi cunoșteam prea bine soarta. Așa că le-am îngroșat rândurile.

— O, Pașa!

— Nu mă mai compătimi!

Alexander se ridică în picioare.

— Crezi că sora mea ar fi avut vreo preferință legată de cel ce avea să-mi curme viața? Dacă acesta avea să fie Hitler sau Stalin? M-am alăturat trupelor lui Vlasov — omul care mi-a promis viața. Stalin îmi oferea moartea. Ca și Hitler. Care se poartă mai frumos cu câinii decât cu prizonierii de război sovietici.

— Hitler iubește câinii. Îi preferă în locul copiilor.

— Hitler și Stalin îmi ofereau același lucru: moartea. Numai generalul Vlasov mi-a oferit viața. Și eram dispus să i-o dăruiesc la rândul meu.

— Unde e acest Vlasov acum, când ai nevoie de el? întrebă Alexander, încărcându-și mitraliera cu zgomot. Credea că îi ajută pe naziști, dar fasciștii, comuniștii și americanii au cu toții același lucru în comun. Urăsc trădătorii.

Își scoase apoi cuțitul din gheată și se aplecă deasupra lui Pașa, care tresări. Privindu-l cu uimire, Alexander ridică din umeri și tăie sforile ce-i țineau mâinile legate.

— Andrei Vlasov a fost capturat de nemți, a stat un timp în închisorile lor și a fost, în cele din urmă, predat în mâinile sovieticilor. Ai luptat sub un stindard care nu mai reprezintă nimic de ani buni în acest război. Zilele de glorie ale lui Vlasov au apus de mult.

Pașa se ridică în picioare și gemu de durere din cauza poziției incomode în care stătuse prea mult timp.

— Și zilele mele de glorie au apus de mult, spuse el.

Se priviră unul pe celălalt. Pașa era mic de statură în comparație cu Alexander. Îi amintea de Georgi Vasilievici Metanov, tatăl Tatianei.

— Suntem o pereche grozavă, continuă Pașa, ridicându-și privirea. Sunt comandantul ultimelor vestigii rămase din armata lui Vlasov, aflată pe cale de dispariție. Batalionul meu se află în prima linie de apărare, pentru că nemții vor să fim anihilați de propriii noștri compatrioți. Iar tu ai primit misiunea de a ne anihila, comandând un batalion penal, plin de deținuți, care nu au arme și

nu se pot lupta. Ce-i vei spune surorii mele când o vei reîntâlni în Ceruri? îl întrebă apoi, zâmbind. Că i-ai ucis fratele în toiul luptelor?

— Pașa Metanov, spuse Alexander făcându-i semn să-l urmeze, indiferent care este misiunea mea pe pământ, cu siguranță nu este aceea de a-*ți* curma viața. Acum vino cu mine! Trebuie să punem capăt acestei nebunii. Le vei ordona oamenilor tăi să predea armele.

— N-ai auzit ce ți-am spus? Oamenii mei nu se vor preda niciodată NKGB-ului. Pe de altă parte, știi ce te așteaptă dacă vei continua să mergi mai departe?

— Da. Nemții vor fi nimiciți. Poate nu noi vom reuși s-o facem de pe dealul ăsta blestemat, dar altcineva o va face fără doar și poate. Ai auzit de cel de-al doilea front? Ai auzit de Patton? Ne vom întâlni cu trupele americane pe fluviul Oder de lângă Berlin. Asta ne-așteaptă. Dacă Hitler ar mai judeca vreun pic, s-ar preda și ar scuti Germania să îndure, pentru a doua oară în acest secol, umilința capitulării necondiționate, salvând în același timp câteva milioane de vieți.

— Ți se pare că Hitler ar fi genul care să accepte capitularea necondiționată? Să salveze vreo viață sau vreun milion de vieți? Dacă se va prăbuși, va târî întreaga lume după el.

— Asta și face deja, răspunse Alexander, pregătindu-se să-l cheme pe Ouspenski când Pașa îl opri, punându-i mâna pe umăr.

— Așteaptă puțin! spuse el. Să cumpănim bine lucrurile!

Se așezară pe un buștean și aprinseră câte o țigară.

— Alexander, spuse Pașa, o să ai mari necazuri pentru că nu mi-ai curmat viața.

— Asta cam așa e, răspunse el fumând. Într-un fel sau altul, va trebui să găsim o soluție. Altfel, nu va mai rămâne nimic din trupele noastre.

— Vom rămâne singuri în pădure? întrebă Pașa, după o scurtă ezitare.

Alexander îl țintui cu privirea. Ce voia oare să spună?

— Îmi voi convinge oamenii să capituleze dacă îmi garantezi că nu-i predai în mâinile NKGB-ului, spuse Paşa aplecându-se spre el.

— Şi ce propui să fac cu ei? întrebă Alexander izbucnind în râs.

— Să-i integrezi în unitatea ta. Avem arme, proiectile, grenade, obuziere şi carabine.

— Oricum aveam să vă iau armele, Paşa. Asta fac cei învinşi — îşi predau armele. Dar oamenii tăi sunt dispuşi să schimbe tabăra?

— Îmi vor asculta ordinele.

— Cum de eşti atât de sigur?

— Şi ce propui? Să-i împrăştiem?

— Împrăştiere... Demobilizare... Ştii cum se numeşte asta? Dezertare.

— Alexander, te afli într-o situaţie fără ieşire, insistă Paşa, după câteva clipe de tăcere. Dincolo de deal te aşteaptă cinci sute de mii de oameni.

— Da. Alte treisprezece milioane vor veni să-i ucidă.

— Cum rămâne cu noi doi?

— Am nevoie de armele trupelor tale.

— Şi le vei avea. Ai doar nouăsprezece oameni. La ce dracu' te gândeşti?

— Nu e treaba ta la ce mă gândesc eu, răspunse Alexander, coborând tonul glasului. Doar că...

— Doar că ce?

— Paşa, vreau să intru în Germania. Şi pentru asta trebuie să scap cumva teafăr şi nevătămat.

— De ce?

„Pentru că americanii se îndreaptă spre Berlin. Pentru că americanii vor elibera Germania, vor elibera lagărele de prizonieri şi, în final, mă vor elibera şi pe mine." Dar nu spuse nimic din toate astea.

— Dumnezeule mare! exclamă Paşa. Ţi-ai pierdut minţile.

— Da.

Paşa îl privi timp îndelungat, în pădurea udă şi înăbuşitoare, stând alături, cu ţigara în mână, în timp ce scrumul îi ardea degetele.

— Alexander, nu știi nimic despre nemți? Cum poți să fii atât de naiv?

— Nu sunt naiv. Din contră. Știu totul, dar încă am speranțe. Mai mult ca niciodată, îi răspunse privindu-l stăruitor. De ce crezi că te-am găsit?

— Ca să chinuiești un om aflat în pragul morții.

— Nici vorbă, Pașa. Te voi ajuta și eu. Dar trebuie să scăpăm de aici. Amândoi. Aveți truse medicale?

— Da, numeroase bandaje, sulfamide, morfină și chiar penicilină.

— Bun. Vom avea nevoie de toate. Provizii de mâncare aveți?

— Avem conserve cu de toate. Chiar și lapte praf. Praf de ouă. Sardine. Șuncă. Pâine.

— Pâine conservată? întrebă Alexander cu un zâmbet vag pe buze.

— Dar *voi* cu ce-ați trăit până acum?

— Cu carnea oamenilor mei, replică el. Soldații tăi sunt majoritatea ruși?

— Da, în cea mai mare parte. Dar am și zece nemți. Ce propui să facem cu ei? Doar nu-ți imaginezi că vor trece de partea ta.

— Firește că nu. E de neconceput așa ceva. Nu crezi?

Pașa se întoarse cu spatele.

— Îi vom lua prizonieri, spuse Alexander.

— Credeam că batalioanele penale nu iau prizonieri.

— Îmi stabilesc propria politică aici în pădure, îi răspunse Alexander, de vreme ce nimeni nu-mi trimite întăriri și provizii. Așadar, ne ajuți sau nu?

Pașa trase încă un fum din țigară, zdrobi mucul și își șterse fața udă — un gest complet inutil, își spuse Alexander.

— Vă ajut. Dar locotenentul tău nu va fi de acord. Vrea să mă ucidă.

— Lasă-mă pe mine să mă ocup de el!

Ouspenski nu cedă cu ușurință.

— Ţi-ai pierdut minţile? îl întrebă în şoaptă pe Alexander, cu înverşunare în glas, când îi dezvălui planul său de a integra trupele lui Paşa în unitatea lui.

— Ai vreo idee mai bună?

— Ai spus că Gronin vine cu provizii.

— Am minţit. Cheamă oamenii, te rog!

— Cred că ar fi mai bine să-l ucidem pe comandant şi să aşteptăm apoi în pădure venirea întăririlor.

— N-am de gând să-l ucid pe comandant şi nici nu mai stau să le aştept. Nu vine nimeni.

— Căpitane, nu respecţi regulile de luptă. Nu avem voie să luăm prizonieri nemţi. Trebuie să le ucidem comandantul.

— Locotenente, cheamă oamenii şi încetează cu prostiile astea!

— Căpitane!...

— Locotenente! Acum!

Ouspenski îi aruncă o privire suspicioasă lui Paşa, care stătea, liber, lângă Alexander. Paşa şi Ouspenski se înfruntară câteva clipe din priviri.

— L-ai dezlegat, căpitane? îl întrebă locotenentul cu glas scăzut.

— Ce-ar fi să te ocupi de treburile tale şi să mă laşi pe mine să mă ocup de ale mele? Hai, pleacă!

Alexander, Ouspenski şi Telikov aveau sub comanda lor paisprezece soldaţi şi doi caporali. Cu batalionul lui Paşa, aveau să fie şaizeci de oameni, fără prizonierii nemţi. Îi făcu semn lui Paşa să-l urmeze.

— Trebuie să le dau de înţeles oamenilor mei că vorbesc cu mine, spuse Paşa.

— Bine, răspunse Alexander. Vin cu tine. Îi strigi şi vor şti cu cine au de-a face.

Ouspenski se aşeză în calea lui Alexander.

— Cu tot respectul cuvenit, domnule, nu pot să te las să te duci direct în bătaia puştilor.

— Dar chiar asta şi fac, locotenente, răspunse Alexander, dându-l la o parte pe Ouspenski cu mitraliera.

— Căpitane, insistă Ouspenski, ai jucat vreodată șah? Știi că, la șah, trebuie să-ţi sacrifici adesea regina ca s-o iei pe cea a adversarului? Oamenii lui vă vor ucide pe amândoi.

Alexander încuviinţă din cap.

— În regulă, Ouspenski, dar *eu* nu joc rolul reginei. Vor trebui să aplice o strategie mai bună, nu doar să *mă* omoare.

— Dacă te omoară, vor câștiga partida. Lasă-l pe ticălosul ăsta să se ducă singur! Din partea mea, n-are decât să înfrunte gloanţele cu dinţii, dacă vrea. Dar dacă păţești ceva, rămânem cu toții de izbeliște.

— Te înșeli, locotenente. Soldaţii rămân în grija *ta*. Acum fii atent! Am primit ordin să luăm cu asalt pădurea. Și am înţeles, în sfârșit, și de ce, adăugă coborând glasul. Din cauza lor — a vlasoviștilor. Stalin vrea ca pleava societăţii sovietice — adică noi — să ucidă altă pleavă sovietică — adică pe ei.

Pașa stătea în apropiere. Alexander îi făcu semn lui Ouspenski să-l urmeze. Nu voia ca Pașa să le audă discuţia.

— Am primit un singur ordin — să mergem tot înainte — și avem o singură responsabilitate — să ne salvăm oamenii. Am suferit pierderi uriașe. Ca să ne salvăm oamenii, i-ai cruţa viaţa lui Metanov, nu-i așa?

— Nu, răspunse Nikolai. O să-l împușc cu mâinile mele.

— Nikolai, spuse încet Alexander, dacă te atingi de el, o să mori și tu. Ca să-mi înţelegi poziţia și să nu care cumva să cazi într-o fervoare patriotică, vreau să știi că viaţa îţi este în pericol. Dacă va păţi ceva, orice, vei purta întreaga vină.

— Domnule...

— Ai înţeles?

— Nu. Nu văd care e problema. Nu valorează nici cât...

— Este fratele soţiei mele, murmură Alexander.

O umbră apăru pe chipul lui Ouspenski. Alexander nu reușea însă s-o definească. Părea că Ouspenski înţelegea dintr-odată ceva, că se făcea lumină în mintea lui, de parcă se aștepta să audă asta. Alexander nu era însă sigur, iar expresia din ochii lui Ouspenski dispăru mult prea repede.

— N-am știut, spuse apoi locotenentul.

— De ce-ar fi trebuit să știi?

Alexander și Pașa își începură misiunea. Era o după-amiază târzie. În pădure domnea liniștea spulberată doar de sunetul picăturilor de ploaie ce cădeau printre arbuștii pereni. O tăcere tulburătoare și misterioasă. O ramură cuprinsă de flăcări se rupse și căzu la pământ. Ardea cu greu sub asaltul ploii de noiembrie. Stând la zece metri de Alexander, Pașa Metanov strigă:

— Sunt comandantul Kolonceak. Mă auziți? Aduceți-l imediat pe locotenentul Borov!

Niciun sunet nu răzbătea din pădure.

— Încetați focul! Și aduceți-l pe Borov! strigă el.

Un glonț le șuieră pe la ureche, ratându-l la mustață pe Pașa. Alexander închise ochii, spunându-și că totul era o nebunie. „Doar n-o să-l văd secerat sub ochii mei de salvele de gloanțe." Așteptară puțin, până când focul încetă în cealaltă tabără. Apoi auziră o voce strigând:

— Comandante Kolonceak?

— Da, Borov, spuse Pașa.

— Care este parola?

Pașa îl privi pe Alexander.

— Dacă te-ar întreba pe tine, ai ști care e?

— Nu.

— Dar ai putea s-o ghicești?

— Lasă jocurile! Trebuie să salvezi viața oamenilor tăi.

— Nu, *tu* trebuie să-i salvezi pe ai tăi.

— Spune-i parola, Pașa!

— Regina lacului Ilmen, strigă Pașa Metanov, fluturând o batistă albă.

— Sunt convins că sora ta ar aprecia faptul că i-ai invocat numele în toiul luptei, spuse Alexander, după câteva clipe de tăcere apăsătoare.

Borov își făcu apariția din spatele copacilor cenușii, la nici treizeci de metri distanță — doar atât le separa pe cele două batalioane

inamice. Într-o oră, conflictul s-ar fi transformat într-o luptă corp la corp. În pădure, pe dealuri, în noroi sau în mlaștini, Alexander trăsese adesea doar în fantasme, în umbre și în crengile copacilor. Își lăsă capul în pământ. Se bucura că măcar acum lupta avea să se sfârșească. Îl auzi pe Pașa vorbind cu Borov, care era neîncrezător și șovăitor.

— Cerem permisiunea de a nu capitula, domnule.

— Nu v-o acord, răspunse Pașa. Vezi vreo altă cale de scăpare?

— Putem muri cu onoare, răspunse Borov.

Alexander făcu un pas înainte.

— Spune-le oamenilor tăi să predea armele și să vină în față!

— Căpitane! interveni Pașa. Lasă-mă pe mine să mă ocup! Iar pe nemți îi vom lua prizonieri, adăugă, întorcându-se spre Borov.

— *Îi* predăm? întrebă el râzând. O să le placă la nebunie.

— Se vor supune ordinelor.

— Și noi, restul?

— Vom lupta alături de Armata Roșie.

Borov făcu un pas înapoi, cu o expresie uluită pe chip.

— Ce se întâmplă, căpitane? Este cu neputință.

— Am fost luat prizonier, Borov. Asta s-a întâmplat. Așa că nu ai de ales. Miza e chiar viața mea.

Borov își lăsă și el capul în pământ, de parcă nu avea într-adevăr de ales.

— Borov îmi va fi mereu loial, îi explică mai târziu Pașa lui Alexander. Reprezintă pentru mine ce reprezintă Ouspenski pentru tine.

— Ouspenski nu reprezintă nimic pentru mine, îi răspunse Alexander.

— Glumești, spuse Pașa.

Se întorceau în tabăra sovietică, însoțiți de oamenii lui Pașa și de cei zece germani, legați la mâini.

— Ai încredere în el, Alexander?

— În cine?

— În Ouspenski.

— La fel de mult cum am încredere în toți ceilalți.

— Adică?

— Unde vrei să ajungi?

Pașa tuși.

— Ai suficient de multă încredere încât să-i împărtășești aspecte personale?

— Nu încredințez nimănui aspectele personale, zise Alexander, cu privirea ațintită înainte.

— Foarte bine. Nu știu dacă e de încredere, răspunse Pașa, după o scurtă șovăire.

— Și-a dovedit de-a lungul anilor loialitatea față de mine. E de încredere. Dar oricum nu-i împărtășesc aspectele personale.

— Foarte bine, repetă Pașa.

Alexander avea dreptate în multe privințe. Întăririle sovietice întârziau să vină. Și nu aveau uniforme imperiale pentru Pașa și pentru soldații lui ruși. Deși batalionul său pierduse mai bine de patruzeci și doi de oameni, îngropaseră morții în uniformele Armatei Roșii, ude și pline de sânge. Acum avea patruzeci și doi de oameni în uniforme germane, tunși în stil german. Alexander le ordonă să se tundă la zero, dar purtau tot uniforme germane.

Pașa avea și el dreptate în multe privințe. Întăririle nemților porniră spre poalele munților, sperând să găsească trupele lui Pașa. Întâlniră, în schimb, batalionul lui Alexander, dar nici urmă de vlasoviști. Deși erau mai bine înarmați, având mai multe proiectile și grenade decât soldații lui, Alexander avea avantajul, pentru prima oară în cariera sa militară, de a ocupa creasta dealului. Învinseră, cu greu, unitatea germană de artilerie, apoi, cu ușurință, o unitate de infanteriști. Coborî, împreună cu oamenii săi, povârnișul muntelui, pierzând în luptă doar cinci soldați. „Nu voi mai lupta niciodată dacă nu voi fi la înălțime", susținea Alexander.

Dacă nemții trimiseseră acum doar o mână de trupe ca să-i țină piept lui Alexander, susținea Pașa, data viitoare aveau să trimită o mie, iar apoi zece mii.

Și Pașa nu se înșelă.

De cealaltă parte a Munţilor Sfintei Cruci, se duceau lupte aprige, într-o pădure şi mai deasă, cu o artilerie şi mai puternică şi cu salve necontenite de gloanţe, grenade şi proiectile.

Batalionul lui Alexander pierdu încă cinci oameni. A doua zi, veniră şi mai multe trupe germane, iar batalionul se reduse la trei detaşamente. Pansamentele şi sulfamidele nu-i mai ajutau. Oamenii săi nu aveau timp să construiască sisteme de apărare, tranşee şi cazemate. Copacii îi acopereau, dar erau doborâţi de proiectilele obuzierelor şi de grenade, curmând viaţa oamenilor săi. Nimic nu le mai putea vindeca membrele secţionate.

După alte patru zile, rămaseră numai două detaşamente. Douăzeci de oameni. Alexander, Paşa, Ouspenski, Borov şi şaisprezece soldaţi.

Ceva îl muşcă în pădure pe unul dintre oamenii lui Alexander. A doua zi, zăcea mort. Rămaseră nouăsprezece. La fel ca în ziua în care destinul i-l scosese în cale pe Paşa. Doar că acum aveau opt prizonieri a căror viaţă o puteau negocia.

Armata germană nu avansa. Nici nu se retrăgea. Dar nici pe loc nu stătea. Singurul scop al nemţilor era să lichideze batalionul lui Alexander.

El reuşi să reziste cinci zile. Dar nu mai aveau bombe, proiectile şi gloanţe. Borov îşi pierduse viaţa. Paşa vărsă lacrimi amare când îl îngropă în noroi, sub frunzele ude.

Pieri şi sergentul Telikov. Ouspenski vărsă şi el lacrimi amare când îl îngropă.

Pansamentele se terminară. Ca şi proviziile de mâncare. Adunau apa de ploaie în frunze de copaci şi o turnau în ploşti. Morfina se terminase şi ea, iar medicul pierise secerat de gloanţe. Alexander îşi bandaja singur oamenii.

— Acum ce facem?

— Nu mai am nicio idee, răspunse Alexander.

Retragerea era singura opţiune.

— Nu ne putem retrage, îi spuse Alexander lui Ouspenski, gata de a face cale întoarsă.

— Așa e, locotenente, interveni Pașa. Știi prea bine că retragerea se pedepsește cu moartea.

— Du-te dracului! ripostă Ouspenski. Mi-ar plăcea să-ţi aplic eu pedeapsa cu moartea.

Alexander și Pașa schimbară o privire.

— Și te mai întrebi de ce i-am ales pe nemţi în locul morţii, spuse Pașa.

— Nici vorbă! ripostă Ouspenski. Nu în locul morţii i-ai ales, ticălosule, ci în locul propriilor compatrioţi.

— Dar iată cum își tratează armata oamenii! exclamă Pașa. V-au aruncat în bătaia puștilor fără ajutoare, v-au trimis la moarte sigură și, ca să pună și mai multă sare pe rană, au transformat capitularea într-o crimă împotriva patriei mamă. Unde ai mai auzit să se întâmple așa ceva? În ce armată, în ce loc și timp? Spune-mi unde anume! insistă Pașa, râzând dispreţuitor. Și mai întrebi și de ce!

— Pașa, o iei mult prea personal, spuse Alexander. Cui crezi că îi pasă de moartea noastră?

Se priviră în tăcere unul pe celălalt, apoi Alexander nu mai spuse nimic. Stătea pe haina udă, așezată pe trunchiul unui copac rupt, ce căzuse peste un alt copac, și cioplea un ţăruș cu cuţitul. Stând pe un alt copac, Ouspenski îi strigă lui Alexander să pună capăt îndeletnicirii sale inutile. El îi răspunse că ţărușul îl va ajuta să pescuiască, iar peștii pe care îi va prinde îi va mânca singur, lăsându-l pe Ouspenski să moară de foame. Pașa le spuse cu tristeţe că Borov le prindea mereu pești, că fusese cel mai bun prieten al său și mâna lui dreaptă timp de trei ani. „Mă faci să plâng cu lacrimi amare, de va da Vistula pe dinafară", ripostă Ouspenski, iar Alexander le ordonă amândurora să tacă. Se așternu noaptea.

Alexander și Tatiana se joacă de-a războiul în pădure. Alexander stă tăcut printre copaci, încercând să-i surprindă pașii. Nu aude nimic, doar ţârâitul și bâzâitul gândacilor, al muștelor și al albinelor. Numai insecte, nici urmă de Tatiana. Se uită de jur împrejur — nimic. Face încet câțiva pași.

— Tania! o strigă el. Unde ești, micuța mea? Unde ești? Sper să te fi ascuns bine de mine, căci, dacă te găsesc, va fi vai și amar de tine.

Vrea s-o facă să râdă. Nu mai zice nimic. Stă cu urechile ciulite. Nu se aude niciun sunet. Uneori, dacă se apropie, o aude trăgând cocoșul pistolului pe care i l-a dat. Acum însă nimic nu tulbură tăcerea din împrejurimi.

— Tania!

Merge prin pădure, întorcând prudent capul la fiecare pas. Jocul se termină în clipa în care va simți la spate țeava pistolului.

— Tatia, am uitat să-ți spun ceva foarte important. Mă asculți?

Își ciulește urechile. Nimic. Zâmbește.

Bucăți de mușchi verde îi cad în cap. Iarăși! De unde au căzut? Își ridică privirea. Nu de sus. Se uită de jur împrejur. Nu o vede. În timpul jocului, ea poartă un tricou de camuflaj, devenind aproape invizibilă. Pufnește în râs.

— Tatiașa, nu mai arunca cu mușchi în mine, căci, de voi pune mâna pe tine...

Aude un zgomot și își ridică privirea. O găleată cu apă i se varsă în cap. E ud leoarcă. Trage o înjurătură. Găleata se leagănă de o creangă, dar nici urmă de Tatiana. Sfoara de care e prinsă găleata dispare în spatele unui buștean.

— Gata, până aici! Jocul s-a terminat. Stai să vezi ce te-așteaptă, Tania! spune el scoțându-și cămașa udă. Ai dat de dracu'!

Pornește spre buștean și aude un zgomot. Se trezește deodată acoperit din cap până în picioare de un praf alb. Făină — o simte închegându-i-se în părul umed. Nu-i vine să creadă. Cât plănuise oare să-l atragă în pădure exact în locurile în care pusese capcanele — mai întâi, găleata cu apă, apoi făina? Agerimea ei îl surprinde din nou, căci se dovedește un adversar redutabil.

— Gata, Tania, până aici! Nici nu-ți imaginezi ce te așteaptă...

Se îndreaptă spre buștean, dar aude în urma sa un zgomot ușor de pași. Întinde brațul, fără să se întoarcă, și îi înhață pistolul pe care îl ține în mână. Tatiana țipă și dă drumul pistolului, luând-o apoi la fugă prin pădure. El pornește după ea. Locurile de aici sunt alunecoase și cleioase — nu se compară cu pădurea de pini din Lazarevo și Molotov

și nici cu cea care le împrejmuiește poienița. Aici terenul este presărat cu puieți de stejar și plopi, cu urzici și mușchi. Crengile joase și copacii căzuți la pământ îi încetinesc pasul. Nimic nu pare să stea în calea Tatianei. Sare peste obstacole, trece pe lângă ele, fuge în zigzag și țipă. Reușește chiar să ia o mână de mușchi și frunze și să le arunce ca pe niște proiectile.

— Gata! strigă el. Păzește-ți spatele!

Ignorând tufișurile ce-i stau în drum, Alexander sare peste trei bușteni și îi iese în cale, gâfâind, cu pistolul în mână. E ud până la piele și murdar de făină. Tatiana țipă și încearcă să fugă, dar înainte să apuce să facă vreo mișcare, Alexander se năpustește asupra ei, țintuind-o la pământ.

— Unde crezi că te duci? o întreabă gâfâind, zădărnicindu-i încercările de a scăpa. Ce o să faci acum, fetița mea inteligentă, mult prea inteligentă pentru binele tău? Unde te mai duci acum?

Își freacă obrazul murdar de făină de fața ei curată.

— Încetează! îl roagă ea, cu răsuflarea întretăiată. Mă murdărești.

— N-o să mă mulțumesc doar să te murdăresc.

Se zvârcolește, curajoasă, în strânsoarea lui; reușește să-l gâdile, fără prea mult succes. El îi prinde mâinile și i le imobilizează deasupra capului.

— Nici n-ai idee ce te paște, teroristă nazistă ce ești! Cât timp ți-a luat ca să plănuiești toate astea?

— Cinci secunde, îi răspunde râzând. Ești atât de naiv!

Se zvârcolește în continuare, încercând să scape din strânsoarea lui.

El îi ține mâinile deasupra capului. Imobilizându-i încheieturile cu o singură mână, Alexander îi ridică până la gât tricoul de camuflaj, expunându-i abdomenul, coastele și sânii.

— Tot mai ai de gând să mi te împotrivești? o întreabă el. Capitulezi?

— Nici în ruptul capului! strigă ea. E mai bine să mori în picioare decât...

Alexander o gâdilă cu bărbia nerasă. Tatiana chicotește.

— Încetează! spune ea. Nu mă mai chinui! Închide-mă în temnița iubirii printre lanțuri de săruturi!

— Temnița iubirii e o pedeapsă mult prea ușoară pentru tine. O să primești o sentință mult mai aspră. Capitulezi? repetă el.

— Niciodată!

O gâdilă din nou cu gura și cu bărbia nerasă. Alexander știe că trebuie să fie atent. Odată, a gâdilat-o atât de mult, că a leșinat. Acum râde necontrolat, agitându-și picioarele prin aer. I le imobilizează cu genunchiul, ținându-i în continuare mâinile deasupra capului și gâdilând-o cu limba.

— Capitulezi? o întreabă din nou, gâfâind.

— Nici gând! strigă ea.

Alexander se ridică ușor deasupra ei și îi cuprinde sfârcul cu gura, torturând-o fără milă. Nu încetează până nu o aude țipând cu putere. Se oprește pentru o clipă.

— Te mai întreb o dată. Capitulezi?

— Nu, îi răspunde, cu răsuflarea întretăiată. Mai bine mă ucizi, soldat... adaugă după o clipă de tăcere. Cu toate armele din dotare.

Ținându-i mâinile deasupra capului, Alexander îi dăruiește o partidă de sex sălbatic, refuzând să se oprească până n-o aude spunând că se predă. Nu încetează nici când o vede plutind pe aripile plăcerii supreme.

— Ce mai zici acum, draga mea prizonieră? o întreabă gâfâind.

— Vreau mai mult, domnule, îi răspunde Tatiana cu glas șoptit ca o boare de vânt.

Alexander se supune, râzând.

— Capitulezi?

— Vreau și mai mult, domnule, murmură ea.

Și se supune din nou voinței ei.

— Eliberează-mi mâinile! îl roagă Tatiana printre sărutări fierbinți. Vreau să te ating.

— Capitulezi?

— Da, capitulez. Capitulez.

Alexander îi dă drumul. Ea îl mângâie cu fervoare.

Și se oprește istovit.

Tatiana este plină de făină — pe față, pe sâni și pe abdomen. De făină, de mușchi și de parfumul lui Alexander.

— Hai, ridică-te! îi șoptește el.

— Nu pot, îi răspunde ea, tot în șoaptă. Nu pot să mă mișc.

El o ia în brațe și o poartă spre râul Kama, unde se răcoresc și se spală în apele puțin adânci și stâncoase, presărate cu pești.

— În câte feluri pot să te ucid? murmură Alexander, ridicând-o în brațe și sărutând-o.

— Într-unul singur, îi răspunde Tatiana, frecându-și chipul ud de gâtul lui la fel de ud.

În pădurile înghețate ale Poloniei, Alexander, Pașa, Ouspenski și Danko, singurul caporal rămas în viață, se ascundeau printre arbuști, împresurați, neînarmați, înnegriți de fum, însângerați și uzi până la piele.

Alexander și Pașa așteptau fie o idee salvatoare, fie moartea.

Nemții turnaseră kerosen de jur împrejurul lor și dăduseră foc pădurii.

— Alexander...

— Da, Pașa, știu.

Stăteau cu spatele rezemat de trunchiurile groase de stejari. Erau la câțiva metri unul de celălalt. Focul îi dogorea chipul lui Alexander.

— Suntem înconjurați.

— Da.

— Nu mai avem gloanțe.

— Da, repetă Alexander, cioplind o bucată de lemn.

— Asta e, nu-i așa? Nu mai avem cale de scăpare.

— Așa crezi tu, dar te înșeli. Există, doar că n-am găsit-o noi.

— Până o vom găsi, vom fi deja morți, spuse Pașa.

— Atunci ar fi mai bine să ne punem mintea la treabă, răspunse Alexander, scrutându-l pe Pașa.

Într-un fel sau altul, trebuia să-l scoată pe fratele Tatianei din pădure. Într-un fel sau altul, trebuia să-l salveze de dragul ei, deși, în momente de tristețe, Alexander se temea că nimic nu îl mai putea salva.

— Nu ne putem preda.

— Nu?

— Nu. Cum îţi imaginezi că ne vor trata nemţii? Le-am ucis sute de oameni. Crezi că vor fi îngăduitori?

— E război, vor înţelege. Şi vorbeşte mai încet, Paşa!

Alexander nu voia ca Ouspenski să le audă discuţia, căci locotenentului nu-i scăpa niciodată nimic.

— Şi ştii prea bine că nu mă pot întoarce, continuă Paşa cu glas scăzut.

— Ştiu prea bine.

Se aşternu tăcerea, în timp ce Alexander continua să facă o suliţă dintr-o creangă ruptă de copac, ca să-şi domolească freamătul mâinilor. Paşa îşi curăţa mitraliera când pufni deodată pe nas.

— La ce te gândeşti, Paşa?

— La nimic. Mi se pare o ironie a sorţii să sfârşim aici.

— De ce ţi se pare o ironie a sorţii?

— Tata a venit aici cu mulţi ani în urmă. Pe timp de pace. Cu treburi. În Polonia! Am fost atât de impresionaţi! Undeva pe aici. Ne-a adus cadouri exotice. Am purtat cravata pe care mi-a adus-o până s-a făcut franjuri. Daşa credea că nimic nu e mai gustos decât ciocolata poloneză, iar Tania a purtat mândră rochia pe care i-a dăruit-o, în ciuda faptului că avea braţul rupt.

— Ce rochie? întrebă Alexander, încetând să mai cioplească lemnul.

— Nu mai ştiu. Una albă. Era mult prea slabă şi prea tânără pentru o rochie ca aia şi avea braţul în ghips, dar a purtat-o oricum, ţanţoşă ca o păuniţă.

— Avea cumva imprimeuri cu flori? întrebă Alexander cu glas frânt.

— Da. Trandafiri roşii.

— De unde i-a cumpărat-o tatăl vostru? întrebă apoi, în timp ce un suspin îi scăpă printre buze.

— Cred că dintr-un orăşel ce purta numele de Swietokryzst. Da, aşa se chema, căci Tania o numea „rochia Sfintei Cruci". O purta în fiecare duminică.

Alexander închise ochii, încercând să-şi domolească tremurul mâinilor. Auzi apoi glasul lui Paşa.

— Ce crezi că ar face sora mea într-o situaţie ca asta?

Alexander clipi, încercând să-şi scoată din minte imaginea Tatianei care stătea pe o bancă şi mânca îngheţată, mergea desculţă pe Câmpul lui Marte sau urca treptele bisericii din Molotov, la braţul lui, îmbrăcată în rochia cu trandafiri roşii.

— S-ar retrage? întrebă Paşa.

— Nu. Nu s-ar retrage, îi răspunse cu o strângere de inimă.

Indiferent cât şi-ar dori s-o facă. Indiferent cât şi-ar dori el s-o facă.

Luându-şi mitraliera, Alexander se apropie de Paşa şi, profitând de absenţa lui Ouspenski, îi spuse în şoaptă:

— Paşa! Sora ta a plecat, singură şi însărcinată, din Rusia. Avea arme, dar nu le-ar fi folosit niciodată. Era un subiect discutabil pentru ea. Fără să curme vreo viaţă şi fără să tragă vreun glonţ, singură şi cu burta la gură, a reuşit să străbată mlaştinile spre Helsinki. Dacă a ajuns în Finlanda, trebuie să cred că a ajuns şi mai departe. Trebuie să mă înarmez cu speranţă. Mi-ai apărut în cale. Nu pot să cred că totul e în zadar. Acum mai avem patru oameni — opt dacă îi punem la socoteală şi pe nemţi. Şi sunt prizonierii noştri. Avem cuţite, baionete şi chibrituri. Putem să facem arme şi, spre deosebire de Tania, le vom şi folosi. Nu trebuie să stăm cu mâinile în sân şi să ne prefacem că suntem terminaţi. Hai *să încercăm* să fim nişte bărbaţi mai puternici decât Tatiana! Nu va fi uşor, dar va trebui să încercăm. Bine?

Stătea neclintit, cu spatele rezemat de stejar, năclăit pe faţă de noroi. Făcu semnul crucii şi îşi sărută casca.

— Trebuie să traversăm pădurea cuprinsă de flăcări, Paşa. Să ne apropiem cât mai mult de nemţi. Trebuie s-o facem.

— E o nebunie, dar sunt de acord.

Ouspenski şi prizonierii rămaşi nu se lăsară convinşi prea uşor.

— De ce te temi? întrebă Alexander. Respiri doar cu un plămân. În fum şi flăcări, ăsta este chiar un avantaj.

— Nici nu voi apuca să inhalez fumul, căci voi fi incinerat, ripostă Ouspenski.

În cele din urmă, acceptară cu toţii. Alexander le spuse să-şi pună ceva pe cap.

— Eşti gata? îl întrebă Paşa, punându-şi pe umăr mitraliera goală.

— Sunt gata, răspunse el. Ai grijă, Paşa! Trebuie să supravieţuieşti cu orice preţ. Şi acoperă-ţi gura!

— Nu pot să alerg cu gura acoperită. Dar o să mă descurc. Nu uita că ticăloşii de nemţălăi au aruncat în aer trenul în care mă aflam! Am mai trecut şi altă dată prin foc. Să mergem! O să ţin bereta la nas. Promite-mi însă că n-o să mă laşi baltă!

— N-o să te las baltă, răspunse Alexander, aruncându-şi pe umăr obuzierul gol şi acoperindu-şi gura cu un prosop umed şi murdar de sânge.

Se aruncară în foc.

În timp ce străbăteau pădurea cuprinsă de flăcări, Alexander respira prin prosopul umed pe care şi-l legase în jurul capului. Ouspenski îşi ţinea răsuflarea cât mai mult cu putinţă, acoperindu-şi gura cu gulerul pardesiului umed de ploaie. Paşa se luă la trântă cu focul, fără să-şi pună nimic la nas. Curajos, îşi spuse Alexander. Curajos şi nesăbuit. Reuşiră să treacă prin flăcări. În acest caz, hainele lor ude se dovedeau un avantaj: refuzau să ia foc. Pentru că erau tunşi la chelie, nu exista pericolul ca părul să le fluture în vânt, mistuit de flăcări. Unul dintre prizonieri se dovedi mai puţin norocos: o creangă căzu peste el şi îşi pierdu cunoştinţa. Un alt compatriot îl puse în spate şi îşi continuă drumul.

Lăsând focul în urmă, Alexander îi aruncă o privire lui Paşa şi văzu că era mai mult nesăbuit decât curajos. Era cumplit de palid. Încetini pasul, apoi se opri. Se aflau încă în mijlocul fumului.

Alexander se opri şi el.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă apoi, scoţându-şi prosopul de la gură şi începând imediat să tuşească.

— Nu ştiu, răspunse Paşa cu glas răguşit, ducându-şi mâinile la gât.

— Deschide gura!

Pașa o deschise, dar nu-l ajută. Se prăbuși deodată ca un copac retezat, horcăind cumplit, de parcă s-ar fi înecat cu mâncare sau cu un os; de parcă nu putea să respire.

Alexander îi acoperi nasul și gura cu prosopul lui. Nu-l ajuta cu nimic pe Pașa, iar Alexander începea și el să se sufoce. În pădurea înăbușitoare, fumul se dovedea mai nociv decât flăcările. Ouspenski îl trăgea de braț. Prizonierii nemți o luaseră deja înainte, sub amenințarea mitralierei lui Danko, singurul soldat rămas din batalionul lui Alexander. Se aflau la doar câțiva metri distanță, dar Alexander nu putea să-l lase pe Pașa de izbeliște. Nu putea nici să înainteze, nici să se retragă.

Trebuia să facă ceva. Pașa horcăia și icnea, încercând în zadar să respire. Alexander îl aruncă pe umeri și, acoperindu-și gura cu prosopul, o luă la fugă. Ouspenski îi urmă îndeaproape.

Cât timp pierduse Alexander cărându-l pe Pașa în spinare? Treizeci de secunde? Un minut? Era greu de spus. Prea mult, judecând lucrurile după incapacitatea lui Pașa de a respira. În curând, avea să fie prea târziu. Îl chemă pe Ouspenski când aerul deveni puțin mai respirabil.

— Unde e medicul? îl întrebă, cu răsuflarea întretăiată.

— A murit. Ai uitat? I-am luat casca.

Alexander își amintea cu greu.

— Nu avea un asistent?

— Asistentul a murit și el acum o săptămână.

Alexander se așeză pe jos, ținându-l pe Pașa în brațe, în timp ce Ouspenski îi scrută.

— Ce-i cu el?

— Nu știu. N-a fost lovit și nici n-a înghițit ceva.

Pentru orice eventualitate, Alexander îi așeză gâtul în așa fel încât să fie în linie dreaptă cu restul corpului și îi îndesă degetele pe gât, încercând să găsească vreun obstacol. Nu descoperi nimic, dar vârî degetele ceva mai adânc, lângă esofag, încercând să-i găsească laringele. În zadar însă. Gâtul părea cărnos și îngroșat. Se așeză în genunchi deasupra lui, îi prinse nasul cu degetele și îi făcu

respiraţie gură la gură, în reprize scurte. Nimic. Continuă să-i facă respiraţie gură la gură, în reprize mai lungi. Fără niciun rezultat. Încercă din nou să-i găsească laringele. În zadar.

— Ce dracu' se întâmplă? murmură Alexander înspăimântat. Ce-i cu el?

— Am mai văzut scene din astea, spuse Ouspenski. La Siniavino. Am văzut câţiva oameni murind din cauza intoxicaţiei cu fum. Li se umflă gâtul; şi blochează *complet* accesul aerului. Până când se dezumflă, sunt morţi, continuă el, respirând cu gura acoperită în pardesiul ud. E terminat. Nu poate să mai respire. N-ai ce să-i faci.

Alexander putea să jure că simţi o urmă de satisfacţie în glasul lui Ouspenski. Nu avea însă timp să-i răspundă. Îl întinse pe Paşa pe jos şi îi puse sub gât prosopul făcut sul, dându-i uşor capul pe spate, ca să-i expună gâtul. Scotocind prin raniţă, Alexander îşi găsi stiloul. Slavă Domnului că era spart! Dintr-un motiv sau altul, cerneala nu se scursese în peniţă. Marfă sovietică! Slavă Domnului şi pentru asta! Desfăcând stiloul, puse deoparte rezervorul gol şi apoi îşi scoase cuţitul.

— Ce-ai de gând să faci, căpitane? întrebă Ouspenski arătând spre cuţit. Vrei să-i tai gâtul?

— Da, răspunse Alexander. Acum taci şi nu mai vorbi cu mine!

— Am glumit, spuse Ouspenski, aşezându-se şi el în genunchi.

— Ia o lanternă şi luminează-i gâtul! Fără să te mişti. Ăsta e rolul tău. Ţine rezervorul stiloului şi şnurul ăsta! Când ţi-l cer, să mi-l dai! Ai înţeles?

Se pregătiră. Alexander trase adânc aer în piept. Ştia că nu mai avea timp. Îşi privi degetele. Erau ferme.

Atingându-i gâtul, îi găsi mărul lui Adam, apoi, ceva mai jos, găsi pielea ce acoperea cavitatea traheană. Ştia că, imediat sub mărul lui Adam, se află lumenul faringotrahean. Dacă avea să fie atent, putea să facă o mică incizie şi să introducă rezervorul stiloului în gâtul lui Paşa, ca să-l ajute să respire. Dar una foarte mică. Nu făcuse niciodată aşa ceva. Mâinile lui nu erau menite pentru sarcini delicate, nu erau fine ca mâinile Taniei.

— Gata, începem! spuse în şoaptă, ţinându-şi răsuflarea şi apropiind cuţitul de gâtul lui Paşa.

Mâinile îi tremurau lui Ouspenski, ţinând seama de lumina fremătătoare a lanternei.

— Locotenente, nu te mai mişca, pentru numele lui Dumnezeu!

— Aţi mai făcut aşa ceva, căpitane? întrebă Ouspenski, încercând să-şi stăvilească tremurul.

— Nu. Dar am asistat la câteva operaţii.

— Reuşite?

— Nu chiar, răspunse Alexander.

Văzuse doi medici efectuând o traheotomie. Dar niciunul dintre soldaţi nu supravieţuise. Unul din doctori făcuse o incizie mult prea adâncă, secţionând traheea fragilă cu un cuţit mult prea greu. Celălalt soldat nu mai deschisese ochii. Respira, dar nu mai deschidea ochii.

Alexander tăie, cu multă grijă, doi centimetri din pielea lui Paşa. Opunea rezistenţă în faţa lamei de cuţit. Apoi incizia începu să sângereze, împiedicându-l să vadă cât de adânc tăia. I-ar fi trebuit un bisturiu, dar nu avea la dispoziţie decât cuţitul de armată, cu care se rădea şi curma vieţi. Tăie şi mai adânc, apoi, ţinând cuţitul între dinţi, depărtă pielea cu degetele, expunând cartilajul de pe ambele părţi ale membranei. Făcu apoi o mică incizie în membrana aflată sub mărul lui Adam şi un horcăit se auzi deodată în gâtul lui Paşa, în clipa în care aerul pătrunse înăuntru. Alexander continua să ţină cu degetele pielea depărtată, permiţând aerului să pătrundă în plămâni. Nu era o cale la fel de eficientă ca tractul respirator superior (nasul şi gura), dar era salutară.

— Dă-mi rezervorul, locotenente!

Ouspenski i-l dădu.

Alexander îndesă pe jumătate rezervorul scurt din plastic, având grijă să nu-l lovească de spatele traheii.

— Ne-am descurcat bine, Paşa, spuse apoi, trăgând adânc aer în piept. Ouspenski, dă-mi şnurul!

Legă apoi unul din capetele șnurului de rezervorul stiloului, iar pe celălalt îl înfășură de gâtul lui Pașa, pentru ca tubul din plastic să nu alunece.

— În cât timp se retrage umflătura? întrebă Alexander.

— De unde să știu? răspunse Ouspenski. Toți cei pe care i-am văzut în situația asta au murit înainte ca umflătura să se retragă. Deci n-am de unde să știu.

Pașa zăcea în brațele lui Alexander, respirând sporadic și neregulat prin tubul din plastic. Alexander îi privea chipul murdar de noroi, gândindu-se că o lume întreagă, măcinată de război, își aștepta moartea în timp ce Pașa se agăța de viață, respirând prin rezervorul unui stilou sovietic spart.

Într-o clipă, trăiau cu toții — Grinkov, Marazov, Verenkov, Telikov, Iermenko, Dașa și Alexander —, ca apoi să dispară cât ai zice pește. Într-o clipă, era în viață, ca apoi să zacă fără vlagă pe apele înghețate ale lacului Ladoga, sângerând de moarte.

Dar într-o clipă efemeră, cât zbaterea unei aripi, Alexander cunoscuse iubirea supremă.

— Mă auzi, Pașa? îl întrebă el. Clipește dacă mă auzi!

Și Pașa clipi.

Încleștându-și maxilarul și respirând scurt și sacadat, Alexander își aminti versurile unei poezii de T. E. Hulme — *Fantezia unui gentleman învins într-o noapte rece și amară*:

Odată, în finețea viorilor găsit-am eu extaz,
În licărirea tocurilor aurii pe asfaltul tare.
Acum văd eu
Căldura din care poezia-i plămădită.
O, Doamne, scurtează
A cerului învelitoare, ponosită și roasă de stele,
Ca-n ea să mă înfășor și, în tihnă, eu să dorm![1]

[1] Traducere aproximativă.

26

New York, octombrie 1944

Edward Ludlow intră pe ușile duble ale salonului de spital din Ellis Island și o luă pe Tatiana de mână, trăgând-o pe hol.

— E adevărat ce-am văzut, Tatiana?

— Nu știu. Ce-ai văzut?

Era palid la față și îngrijorat.

— Ce s-a întâmplat?

— E adevărat? Am văzut lista asistentelor de la NYU care urmează să plece în Europa cu Crucea Roșie, iar printre ele se află și o Jane Barrington. Spune-mi că e doar o coincidență, că e vorba de o altă Jane Barrington!

Tatiana păstra tăcerea.

— Nu, te rog! Nu se poate!

— Edward...

— Ai vorbit cu cineva despre asta? o întrebă, luându-i mâinile într-ale sale.

— Nu, firește că nu.

— Unde ți-a fost capul? Americanii au ajuns în Europa. Hitler e presat de pe ambele fronturi. Războiul se va sfârși în curând. Nu ai de ce să pleci.

— Lagărele de prizonieri au nevoie disperată de medicamente, provizii de mâncare, pachete și îngrijiri medicale.

— Au parte de îngrijiri medicale, Tatiana. Îi îngrijesc alte asistente.

— Dacă așa stau lucrurile, de ce mai cere armata ajutorul voluntarilor Crucii Roșii?

— Da, ajutorul altor voluntari. Nu al tău.

Văzând că nu-i răspunde, Edward insistă.

— Dumnezeule, Tatiana, ce-ai de gând să faci cu Anthony? o întrebă cu stupoare.

— M-am gândit să-l las la mătușa lui din Massachusetts, dar nu cred că va putea să aibă grijă de un băieţel, răspunse Tatiana, văzând expresia din ochii lui Edward. Esther spune că pot să-l las la ea, continuă, desprinzându-și mâinile dintr-ale lui. Rosa, menajera ei, ar putea să aibă grijă de el, dar nu cred că e o idee prea bună.

— Serios?

Tatianei nu-i scăpă sarcasmul din glasul lui, dar nu-i ripostă.

— M-am gândit să-l las cu Isabella... spuse în schimb.

— Cu Isabella? Un om complet străin!

— Nu e un om complet străin. S-a oferit să...

— Tania, ea nu știe ce știu eu. Nu știe nici măcar ce știi tu. Iar eu știu lucruri pe care nici măcar tu nu le știi. Spune-mi adevărul! Vrei să pleci în căutarea soţului tău, nu-i așa?

Ea nu-i răspunse.

— O, Tatiana! exclamă Edward clătinând din cap. O, Tatiana! Mi-ai spus că a murit.

— Edward, de ce-ţi faci atâtea griji?

— Tania, spuse el cu glas fremătător, ștergându-și fruntea de sudoare și făcând un pas înapoi, copleșit de teamă și de confuzie. În toamna asta, Heinrich Himmler a preluat controlul lagărelor germane de prizonieri. Primul lucru pe care l-a făcut a fost să le refuze prizonierilor americani de război dreptul de a primi pachete sau scrisori și a interzis IRC-ului[1] să inspecteze lagărele. Himmler ne-a asigurat că toate forţele aliate, cu excepţia sovieticilor, au parte de tratament echitabil. Deocamdată, Crucea Roșie nu are voie să examineze lagărele germane de prizonieri. O altă dovadă a situaţiei disperate în care se află. Sunt conștienţi de faptul că vor pierde războiul și nu le mai pasă de soarta propriilor prizonieri. Le-a păsat anul trecut și cu un an în urmă, dar nu

[1] International Rescue Committee

acum. Sunt convins că vor ridica interdicţia impusă Crucii Roşii. Dar chiar şi aşa, câte lagăre de prizonieri crezi că sunt? Două? Nici vorbă! Sunt sute. Şi multe altele în care se află deţinuţi italieni, francezi, englezi şi americani. Ai idee oare câţi prizonieri se află în aceste lagăre? Sute de mii ar fi o cifră moderată.

— Himmler se va răzgândi. Au mai făcut asta şi în 1943 şi apoi au revenit asupra deciziei, când au realizat că prizonierii lor vor avea parte de acelaşi tratament.

— Da, au făcut-o când credeau că vor câştiga războiul! După debarcarea din Normandia, au înţeles însă că zilele le sunt numărate. Nu le mai pasă de oamenii lor aflaţi la ananghie. Ştii cum am aflat asta? Nu au mai cerut Crucii Roşii, încă din 1943, să inspecteze situaţia prizonierilor de război din Statele Unite.

— De ce s-o mai facă? Ştiu că americanii îi tratează bine pe prizonierii germani.

— Nu o mai fac pentru că ştiu că au pierdut războiul.

— Himmler se va răzgândi, stărui Tatiana cu încăpăţânare. Crucea Roşie va inspecta lagărele germane.

— Sunt sute de mii de prizonieri în sute de lagăre. Dacă petreci o săptămână într-un lagăr, asta înseamnă două sute de săptămâni ca să le vezi pe toate, fără să mai socoteşti timpul pe care îl pierzi pe drum. Patru ani! Unde ţi-a fost capul?

Tatiana nu-i răspunse. Nu se gândise atât de departe.

— Tania! continuă Edward. Te rog să nu pleci!

Pentru Edward părea o problemă personală. Tatiana nu ştia ce să spună.

— Cum rămâne cu fiul tău?

— Îl las în grija Isabellei.

— Pentru totdeauna? Va mai avea oare grijă de el când mama lui va fi răpusă de vreo boală sau de rănile căpătate pe front?

— Edward, nu mă duc în Europa ca să mor.

— Serios? Dar nici nu vei putea să împiedici mâna destinului. Germania va deveni un câmp de luptă. Polonia se află în mâinile ruşilor. Dacă aceştia te caută? Ce se va întâmpla dacă autorităţile sovietice vor afla că eşti în Polonia? Ce crezi că îţi vor face, draga

mea Jane Barrington sau Tatiana Metanova? Indiferent unde vei ajunge — Germania, Polonia, Iugoslavia, Cehoslovacia sau Ungaria —, vei pieri fără urmă de îndoială. Îţi vei pierde viaţa, într-un fel sau altul.

Nu e adevărat, ar fi vrut să-i spună. Știa însă că sovieticii o căutau. Cunoștea prea bine riscurile. Erau enorme. Și Alexander? Era minuscul. Căuta acul în carul cu fân. Nu-și concepuse un plan solid de bătaie, o știa prea bine. Alexander avusese un loc concret unde s-o caute: Luga, Molotov, Lazarevo. Ea nu avea decât un certificat de deces. Și, înarmată cu certificatul lui de deces, boţit și mototolit, avea să inspecteze toate lagărele de prizonieri și, dacă nu avea să-l găsească nicăieri, avea să se întoarcă la Leningrad, unde avea să-l caute pe colonelul Stepanov și să-l întrebe dacă știa ceva de soarta lui Alexander. Dacă nu știa nimic, avea să-i întrebe pe generalii Voroșilov și Mekhlis; iar în caz de nevoie, avea să se ducă la Moscova și să-i ceară socoteală și lui Stalin.

— Tania, nu pleca, te rog! repetă Edward.

— Ce e Orbeli? îl întrebă ea clipind.

— Orbeli? M-ai întrebat deja. De unde să știu? N-am nici cea mai vagă idee. Ce legătură are Orbeli cu toată povestea asta?

— Ultima oară când l-am văzut, mi-a spus: „Îţi amintești de Orbeli". Poate că este vreun loc din Europa, unde ar trebui să mă întâlnesc cu el.

— Înainte de a-ţi abandona copilul ca să pleci pe front, n-ar trebui să afli cine sau ce este Orbeli?

— Am încercat, răspunse ea. Dar n-am reușit să aflu nimic. Nimeni nu știe.

— Poate că nu este nimic, Tania.

Teama și grija lui Edward îi mistuiau sufletul. Cum să le justifice?

— Fiul meu va fi bine, îngăimă ea cu glas stins.

— Fără tată și fără mamă?

— Isabella este o femeie extraordinară.

— Isabella este o persoană complet străină, în vârstă de șaizeci de ani! Nu este mama lui! Când va muri și ea, ce crezi că se va întâmpla cu Anthony?

— Va avea Vikki grijă de el.

— Vikki nu e în stare să-și coasă nici măcar un nasture la bluză, darămite să mai aibă grijă și de un copil, ripostă Edward râzând sardonic. Vikki nu vine niciodată la timp, nu știe niciodată cât e ceasul, nu cunoaște noțiunea timpului. N-o interesează ce se întâmplă cu fiul tău, cu tine sau cu bunicii ei. N-o interesează decât propria persoană. Sper să nu aibă niciodată copii. Nu poți să-l lași în grija ei. Ce te face să crezi că se va mai ocupa de el din momentul în care va dispărea singura ei legătură emoțională cu Anthony, adică *tu*? Cât crezi că îl va mai ține sub aripa ei „ocrotitoare"? își continuă Edward pledoaria, trăgând adânc aer în piept. Știi unde îl vor trimite când va ajunge orfan? În orfelinatele pentru băieți. Poate că, înainte de a pleca în Europa ca să mori, n-ar fi rău să vizitezi vreun orfelinat, ca să vezi unde va sfârși fiul tău de cincisprezece luni.

Tatiana păli.

— Nu te-ai gândit la asta, spuse Edward. Îmi dau seama. Dacă te-ai fi gândit, n-ai mai vrea să pleci. Știu asta prea bine. Și știi de unde știu?

— De unde? îl întrebă cu glas stins.

— O știu pentru că te-am văzut ce faci pentru oamenii care intră pe poarta de aur de la Ellis, răspunse Edward luându-i mâinile într-ale sale. O știu pentru că tu, Tatiana, faci întotdeauna ce trebuie.

Ea păstră tăcerea.

— Și-a pierdut deja tatăl, continuă Edward. Nu-l lăsa și fără mamă! Numai tu i-ai mai rămas și ești singura care îl poate corela cu trecutul și cu destinul său. În clipa în care te va pierde și pe tine, va pluti pentru totdeauna în derivă. Asta e moștenirea pe care i-o vei lăsa.

Tatiana rămase fără grai. Îi era deodată cumplit de frig. Edward îi strânse mâinile.

— Tania, nu pleca! o imploră el. Nu te rog nici pentru mine, nici pentru Vikki, nici pentru veteranii de război din saloanele de spital și nici pentru imigranții de la Ellis, ci pentru fiul tău.

Tatiana nu știa ce să facă. Dar sămânța îndoielii prindea tot mai multe rădăcini în sufletul ei. Îl sună pe Sam Gulotta, care îi spuse că nu aflase nimic despre Alexander și îi confirmă situația disperată din lagărele de concentrare și în cele de prizonieri, cât și soarta deținuților sovietici închiși acolo. Cu cât se gândea mai mult, cu atât planul i se părea mai nebunesc și cu atât mai vinovată se simțea față de copilul ei.

Întrebă în stânga și-n dreapta cine sau ce era Orbeli. Îi întrebă pe toți soldații nemți și italieni, pe asistente sau pe refugiați. Se duse apoi la biblioteca publică din New York, dar nici acolo — printre toate cărțile documentare, microfilmele, revistele, publicațiile, atlasele, hărțile și indicele de referință — nu găsi nimic despre Orbeli.

Bezna în care se zbătea o făcea să-i acorde tot mai puțină importanță. Obscuritatea cuvântului îi diminua valoarea. Nu era nici numele unei păduri, nici al unui sat, nici al unei fortărețe și nici al vreunui general. Părea un cuvânt aruncat la întâmplare, fără nicio legătură cu ea sau cu Alexander, o glumă sau o anecdotă menită să piară în uitare sub noianul vieții. Nu era niciun mesaj cu tâlc ascuns, ci o remarcă lipsită de importanță, pe care ar fi trebuit s-o uite. Dar nu o uitase — și nu din cauza faptului că Orbeli ar fi trebuit să se bucure de atenția ei, ci din cauza contextului amplu în care Orbeli își găsise locul.

Dar medalia? Cum rămânea cu medalia *Erou al Uniunii Sovietice*? Cum ajunsese în rucsacul ei?

Găsi, în cele din urmă, o explicație și pentru asta. Când doctorul Sayers îi împărtășise soarta lui Alexander, uitase, poate, să-i spună că îi luase medalia din piept, ca să nu-l arunce cu ea în apele lacului. Apoi, odată ce lucrurile se precipitară, intenționase să-i spună că o pusese într-un compartiment secret din rucsac ca s-o

găsească într-o bună zi, dar nu mai apucase s-o facă, răpus de salvele de gloanţe.

Tatiana nu bătea însă în retragere.

27

Polonia, noiembrie 1944

Alexander dormea cu spatele rezemat de copac, ţinând pe genunchi capul lui Paşa. În zori, umflătura de la gâtul acestuia se retrase. Paşa acoperi cu degetul tubul din plastic şi trase de câteva ori aer pe gură. Încurajat de gestul lui, Alexander înfăşură tubul cu leocoplast, acoperind orificiul rezervorului cât mai mult cu putinţă. Refuză să i-l scoată, temându-se că, dacă Paşa urma să aibă din nou nevoie de el, nu avea să mai reuşească să repete operaţia. Paşa îşi puse degetul pe orificiul rezervorului şi spuse cu glas răguşit:

— Acoperă-l cu totul! Nu pot să vorbesc dacă e deschis.

Alexander îl acoperi complet şi privi câteva minute cum Paşa horcăi, luptându-se să respire.

— Ascultă-mă cu atenţie! şopti el, în cele din urmă, cu glas stins. Am o idee. Ia-mă în braţe şi hai să străbatem acest pământ al nimănui până la liniile de apărare germane! Port încă uniforma germană, nu-i aşa?

— Da.

— Uniforma mea germană îţi va salva şi ţie viaţa. Dacă vrei să-l salvezi şi pe el, continuă Paşa, cu răsuflarea întretăiată, arătându-i-l pe Ouspenski, va trebui să-l care în spinare pe unul dintre prizonierii nemţi răniţi. Mai e vreunul sau au murit cu toţii?

— Cred că mai avem un prizonier neamţ care a suferit o comoţie.

— Perfect! îi răspunse trăgând aer în piept. Vă predaţi purtându-le răniţii în spinare.

— Ceilalţi trei pot să meargă singuri.

— Foarte bine. Rămâi însă în fruntea oamenilor! Nu-i lăsa pe prizonieri să vorbească în locul tău! Când ajungi în fața liniei de apărare, spune: *Scheißen Sie nicht!* Nu trageți!

— Numai asta trebuie să spun? întrebă Alexander. De ce n-am spus-o în 1941? Sau chiar în 1939, adăugă zâmbind.

Pașa respiră din nou.

— Ce tot puneți la cale voi doi? întrebă Ouspenski, trăgând cu urechea. Doar nu aveți de gând să vă predați, nu-i așa?

Alexander nu-i răspunse.

— Căpitane, știi prea bine că nu ne putem preda.

— Dar nici nu ne putem retrage.

— Nu ne retragem. Rămânem pe loc. Și vom aștepta venirea întăririlor.

Pașa și Alexander schimbară o privire.

— Ne predăm, Ouspenski. Am un rănit. Care are nevoie urgentă de îngrijiri medicale.

— Ei bine, eu nu mă predau. Ne vor ucide, spuse Ouspenski. Și apoi armata noastră ne va renega.

— Cine spune că ne mai întoarcem în rândurile armatei noastre? interveni Pașa, ridicându-se în capul oaselor cu ajutorul lui Alexander.

— Uite cine vorbește! Tu, un cadavru ambulant, n-ai nimic de pierdut și nici unde să te duci, dar noi, ceilalți, avem familii acasă.

— Eu n-am nicio familie, răspunse Alexander. Dar Ouspenski are dreptate.

Locotenentul îl privi pe Pașa cu un zâmbet satisfăcut pe buze.

— Rămâi aici, Nikolai! îi spuse Alexander. Așteaptă venirea Armatei Roșii!

Zâmbetul pieri de pe chipul lui Ouspenski.

— Căpitane! Ai o familie. Mi-ai spus că ai o soție. Iar el are o soră, dacă nu mă înșel, adăugă, arătându-l pe Pașa cu un gest disprețuitor.

Alexander și Pașa păstrară amândoi tăcerea.

— Chiar nu vă pasă de ea? Va plăti scump capitularea voastră, o vor trimite pe Insula Bolșevică din Arhanghelsk.

Nimeni nu se mai întorcea de pe Insula Bolșevică.

Ignorându-l pe Ouspenski, Pașa îl privi pe Alexander.

— Ești pregătit? îl întrebă el.

Alexander încuviință din cap și îi chemă pe cei patru prizonieri nemți. Unul delira. Iar altul avea o rană superficială la cap, care sângera însă din abundență.

Ouspenski abia mai reușea să respire. Vorbea la fel de răgușit ca Pașa.

— La asta se rezumă totul? Căpitane Belov, ai mers o mie cinci sute de kilometri, ai înfruntat divizii și regimente, câmpuri minate și lagăre de exterminare și ai străbătut râuri și munți ca să te predai acum în mâinile nemților?

Era atât de uluit, că abia mai răsufla.

— Da, răspunse Alexander cu glas fremătător. S-a sfârșit totul. Acum fie vii cu noi, fie rămâi aici.

— Rămân aici, răspunse Ouspenski.

Alexander îl salută milităreste.

— Numai el e vinovat de toate astea, ripostă locotenentul. Înainte să-ți apară în cale, erai un om de onoare. Apoi, după ce v-ați întâlnit, te-ai gândit că, de vreme ce el și-a vândut sufletul diavolului și a supraviețuit, hai să încerci și tu.

— De ce faci din asta o chestiune personală, locotenente? îl întrebă Alexander scrutându-l. Ce legătură are toată povestea asta cu *tine*?

— Din motive obscure, se pare că totul are legătură cu el, spuse Pașa.

— Du-te dracului! Nu vorbeam cu tine. Mulțumește-te să respiri prin tubul ăla din plastic și taci dracului din gură! Ai fi putrezit deja până acum dacă nu te-ar fi salvat el.

— Ouspenski! interveni Alexander. Întreci măsura. Rangul comandantului Metanov îți este net superior.

— Nu-i respect rangul. Și nici nu-i recunosc gradele satanice, ripostă locotenentul. Hai, ce mai aștepți, căpitane? Pleacă odată! Lasă-ți oamenii de izbeliște!

— Pe mine nu mă lasă de izbelişte, interveni timid caporalul Danko. Eu îl însoţesc.

— Sunt singurul pe care îl lăsaţi în urmă? întrebă Ouspenski, cu ochii cât cepele.

— Așa se pare, răspunse Pașa cu un zâmbet pe buze.

Ouspenski se năpusti spre el. Alexander îi aţinu calea. Pașa, curajos, dar nesăbuit, n-ar fi putut să-i ţină piept locotenentului, în ciuda singurului plămân al acestuia. Efortul pe care Pașa îl făcea ca să respire îl secătuia de puteri.

— Ce-i cu voi? întrebă Alexander, dându-l la o parte pe fratele Tatianei. Pașa...

— Nu am încredere în el, Alexander. Nu am deloc încredere în el.

— Uite cine vorbește! ripostă Ouspenski.

— Mi-a stârnit suspiciuni încă de când l-am văzut prima dată, continuă Pașa, cu răsuflarea întretăiată.

Apoi tăcu. Alexander îl luă deoparte.

— N-ai de ce să fii suspicios, îi spuse el în șoaptă. Mi-a fost mereu aproape. Cum ţi-a fost și ție Borov.

— Mult prea aproape, repetă Pașa.

— Da. Hai să-l luăm și să pornim odată la drum, până nu le trezim interesul nemţilor cu zarva noastră!

Pașa nu-i răspunse. Alexander îi dădu capul pe spate și îi aranjă leocoplastul la gât.

— Nu mai vorbi! Trebuie să te vadă un medic și să-ţi coasă rana. Așa că, deocamdată, nu mai scoate niciun sunet! Mă ocup eu de toate.

Se îndreptă apoi spre Ouspenski.

— Nikolai, poate că nu respecţi rangul comandantului Metanov, dar pe al meu trebuie să-l respecţi. Nu pot să te las singur în pădure. Aș putea la fel de bine să te împușc. Îţi ordon să depui armele și să te predai împreună cu noi. E pentru binele tău, adăugă apoi, coborând glasul.

— O, la dracu'! exclamă Ouspenski. Bine, de acord. Dar să nu crezi că o fac de bunăvoie!

— În tot războiul ăsta, n-ai făcut nimic de bunăvoie. Spune-mi un lucru pe care l-ai făcut din proprie voinţă!

Ouspenski nu-i răspunse.

— Paşa crede că nu eşti demn nici să trăieşti cu porcii, locotenente.

— Dar mi-ai luat apărarea. L-ai contrazis, răspunse Ouspenski.

— Exact. Acum să mergem!

Oamenii depuseră armele şi porniră la drum.

Flancat de cei doi soldaţi germani, care mergeau pe picioarele lor, Alexander îl căra pe Paşa în spinare, Ouspenski — pe neamţul rănit la cap, iar Danko — pe cel care suferise o comoţie. Străbăteau astfel pădurea, în şir indian, trecând printre tranşee şi copaci doborâţi, printre cazemate şi tufişuri. Alexander se apropia, încet şi neînarmat, de linia germană de apărare, care se întindea pe o distanţă de o jumătate de kilometru. Ştia că n-ar fi putut să-i convingă să nu tragă, indiferent de câte ori ar fi spus *Schießen Sie nicht.* Se hotărî, aşadar, să ocolească un kilometru, luând-o spre flancul armatei.

Un strigăt din pădure îl opri.

— *Halt! Bleiben Sie stehen! Kommen Sie nicht naheres!*

Alexander văzu două santinele înarmate cu mitraliere. Încremeni, aşa cum primise ordin.

— *Schießen Sie nicht! Schießen Sie nicht!* strigă el.

— Spune-le că eşti însoţit de soldaţi nemţi răniţi! îi şopti Paşa la ureche. *Wir haben verwundetes Deutsch mit uns.*

— *Wir haben...* începu Alexander.

— *Verwundetes...*

— *Verwundetes Deutsch mit uns.*

Se aşternu tăcerea în tabăra nemţilor, de parcă s-ar fi sfătuit.

Alexander flutură prin aer prosopul cândva alb, acum murdar de sânge.

— *Wir übergeben!* Ne predăm.

— Foarte bine, spuse Paşa. V-au învăţat, aşadar, cum s-o spuneţi, dar vă interzice s-o faceţi.

— Am învăţat în Polonia, răspunse Alexander fluturând prosopul. *Verwundetes Deutsch!* strigă din nou. *Wir übergeben!*

Nemții îi luară pe toți prizonieri. Pe Pașa și pe ceilalți soldați germani îi duseră la spitalul de campanie, unde îi coaseră rana lui Pașa și îi dădură antibiotice. Pe Alexander îl supuseră interogatoriilor, întrebându-l de ce luase prizonieri nemți, când acest lucru contravenea politicii sovietice? Îi interogară și pe soldații germani și aflară astfel că Pașa — de care aveau grijă ca de un compatriot — nu era neamț. Îi confiscară imediat uniforma germană și gradul militar, îl îmbrăcară în haine de închisoare și, când se simți mai bine, îl duseră, împreună cu Alexander și Ouspenski, în lagărul de prizonieri Oflag din Katowice, Polonia. Pentru că era un simplu soldat, caporalul Danko ajunse într-un alt lagăr, Stalag.

Alexander știa că nemții le cruțaseră viața doar pentru că le aduseseră compatrioții răniți. Îi desconsiderau cumplit pe sovietici pentru că își lăsau soldații să piară pe câmpul de luptă. Alexander, Ouspenski și Danko scăpaseră cu viață, deoarece dăduseră dovadă de omenie, ignorând politica sovietică.

Pașa îi spusese lui Alexander că nemții aveau două tipuri de lagăre de prizonieri și nu se înșela. Cel în care se afla el era împărțit în două: o parte destinată prizonierilor din armatele aliate, iar cealaltă sovieticilor. Prizonierii din lagărele destinate soldaților aliați erau tratați conform legilor războiului. Textul Convenției de la Geneva din 1929 referitoare la tratamentul aplicat prizonierilor era etalat cu mândrie în aceste lagăre. Prizonierii din lagărele destinate soldaților sovietici, despărțite cu garduri din sârmă ghimpată de lagărele destinate aliaților, erau tratați conform legilor lui Stalin. Nu li se acordau îngrijiri medicale și nu primeau nimic de mâncare în afară de pâine și apă. Erau interogați fără milă, bătuți, torturați și lăsați în cele din urmă să moară. Alți prizonieri sovietici erau obligați să sape gropi pentru camarazii lor morți.

Pe Alexander nu-l interesa tratamentul pe care avea să-l primească. Se afla lângă Germania, la câțiva kilometri de fluviul Oder, împreună cu Pașa. Aștepta răbdător venirea asistentelor Crucii Roșii și rămase uimit și ușor abătut când văzu că acestea nu-și făceau apariția. Erau soldați bolnavi și muribunzi chiar și în lagărul

prizonierilor aliaţi. Dar şi pentru soldaţii francezi şi englezi Crucea Roşie întârzia să vină. Nimeni nu-i oferea un răspuns revelator în acest sens, nici măcar maiorul care îl interoga sau soldaţii care le păzeau barăcile. Probabil că se întâmplase ceva, de vreme ce nemţii interziceau accesul Crucii Roşii în lagărele lor, aşa credea Paşa.

— Da, pierd războiul, răspunse Ouspenski. Din această cauză, nu mai sunt atât de dornici să respecte regulile.

— Nu vorbeam cu tine, ripostă Paşa.

— O, Doamne! Încetaţi amândoi! exclamă Alexander.

— Locotenente, spuse Paşa, de ce nu ne laşi singuri câteva clipe? De ce te ţii mereu după noi?

— Ce ascunzi, Metanov? întrebă Ouspenski. Ce e cu nevoia asta bruscă de... singurătate?

Alexander se îndepărtă câţiva paşi. Ei îl urmară.

— Cred că ar trebui să încercăm să evadăm, spuse Paşa cu un oftat, resemnându-se cu prezenţa lui Ouspenski. Ce rost are să mai stăm aici?

— Nu există nici reflectoare, nici turnuri de pază, răspunse Alexander pufnind uşor pe nas. Nu cred că s-ar putea numi evadare, comandante, adăugă, arătându-i o spărtură lată de cinci metri în gardul de sârmă ghimpată. Ci, mai degrabă, o invitaţie spre libertate.

La început, ezită să fugă, sperând că cei de la IRC îşi vor face, în sfârşit, apariţia. Dar, cum săptămânile treceau, condiţiile din lagăr se deteriorau, iar cei de la IRC întârziau să mai apară, ajunse la concluzia că nu aveau altă opţiune. Gardul din sârmă ghimpată fusese reparat. Tăiară sârma cu nişte cleşti, pe care îi găsiseră în baraca de unelte a inginerului, şi o luară la fugă. Patru ore mai târziu, căzură toţi trei în mâinile a doi paznici din lagăr, care porniseră pe urmele lor într-un Volkswagen Kübel.

— Sunteţi nebuni, le spuse la întoarcere Oberstleutnant Kiplinger, comandantul lagărului. Unde credeaţi că vă duceţi? Nu aveţi unde să fugiţi. Nu vă pedepsesc de această dată, dar vă sfătuiesc să nu mai încercaţi.

Îi oferi o ţigară lui Alexander. Amândoi îşi aprinseră câte un foc.

— Unde sunt cei de la Crucea Roşie, comandante?

— Ce mai contează unde sunt? De parcă ar și veni să vă ajute. Prizonierii sovietici nu au voie să primească pachete, căpitane.

— Știu asta. Voiam doar să aflu unde sunt, asta-i tot.

— S-a dat un nou decret. Nu mai au voie să inspecteze lagărele.

Alexander se spăla cum putea, se rădea conștiincios și se făcea util, oferindu-și serviciile comandantului. În ciuda legilor impuse de Convenția de la Geneva și în concordanță cu dorințele lui Alexander, Kiplinger îi dădu un fierăstrău, cuie și un ciocan și îl lăsă să construiască bараci pentru prizonieri. Ouspenski îi mai dădea câte o mână de ajutor, dar iarna umedă nu îi era prielnică singurului său plămân.

Pașa se oferi să lucreze la bucătărie, reușind astfel să mai fure câte ceva de mâncare pentru el și pentru Alexander, dar și pentru Ouspenski, spre marele lui regret.

Era sfârșitul lui noiembrie 1944. Decembrie se împletea cu ianuarie, iar lagărele deveneau tot mai ticsite. Vremea rece îl împiedica pe Alexander să construiască în timp record cât mai multe bараci. Lagărele de prizonieri sovietici și aliați „găzduiau" în mod normal o mie de oameni. Acum, pline până la refuz, „adăposteau" zece mii de oameni.

— Locotenente Ouspenski, spuse Alexander, mi se pare o adevărată ironie a sorții să întâlnesc aici atâția soldați sovietici, când legea împotriva capitulării este cât se poate de clară. Nu pot să înțeleg. Tu ai vreo explicație?

— Sunt dezertori ca și tine, căpitane.

Nu existau suficiente provizii de mâncare și apă pentru toți prizonierii. Soldații nespălați deveneau adevărate focare de infecții și boli. Nemții tăiară gardul din sârmă, iar cele două lagăre deveniră unul singur. Era evident că nu știau ce să facă cu 5 000 de prizonieri sovietici. În afară de contingentul sovietic, în lagăr se aflau și soldați români, bulgari, turci și polonezi.

Dar nici urmă de evrei.

— Unde sunt evreii? întrebă la un moment dat un francez, într-o engleză stâlcită.

Alexander îi răspunse în rusă că se aflau cu toţii în Majdanek, dar francezul şi englezul nu înţeleseră ce le spuse şi se îndepărtară. Ouspenski se afla în apropiere, iar Alexander nu voia să-i stârnească suspiciuni vorbind în engleză.

— Căpitane, de unde ştii că nu sunt evrei în lagăr? întrebă locotenentul în timp ce se întorceau spre barăcile lor.

— Îţi mai aminteşti că prima dată când am ajuns aici nemţii ne-au trimis la baie şi ne-au despăducheat? întrebă Alexander.

— Da. Nu vor să ne interogheze murdari. Este firesc să ne trimită la baie şi să ne despăducheze.

— Ai perfectă dreptate, locotenente. Şi este la fel de firesc ca, în timp ce stai gol în faţa lor, să se convingă că nu eşti evreu. Dacă ai fi, te asigur că nu te-ai mai afla acum aici.

Între timp, circulau zvonuri despre pierderile imense suferite de americani în pădurea Hürtgen de lângă Ardeni din Belgia, despre lupte sângeroase şi încrâncenate şi despre refuzul Germaniei de a capitula.

În fiecare dimineaţă, Alexander muncea în lagăr, construind sau reparând barăcile, şi în fiecare după-amiază, refăcea gardul din sârmă ghimpată de jur împrejurul lagărului, repara ferestrele stricate sau curăţa armele goale — făcea orice ca să-şi umple timpul. Pentru eforturile sale, primea ceva mai mult de mâncare. Dar nu era suficient. Paşa îi reaminti lui Alexander de experienţele trăite în lagărul de prizonieri din Minsk, unde nemţii, depăşiţi de numărul imens al deţinuţilor sovietici, îi lăsau pur şi simplu să moară.

— Doar n-o să-i lase să moară pe prizonierii armatelor aliate.

— Hai nu zău! Şi ce-o să facem? O să-i fugărim până în iad ca să-i pedepsim? Cred că ar trebui să fugim din nou. Toată ziua repari nenorocitul ăla de gard. Se strică mereu.

— Da, dar acum un paznic stă tot timpul cu ochii pe mine.

— Hai să-l omorâm şi să fugim!

— Mâine e Crăciunul catolicilor. Poate n-ar trebui să-l ucidem de Crăciun, ce zici?

— De când ai devenit atât de religios? întrebă Paşa.

— O, dar căpitanul și Dumnezeu se înțeleg de minune! spuse Ouspenski.

Amândoi izbucniră apoi în râs pe seama lui Alexander, lucru pe care îl prefera în locul dușmăniei dintre ei, ce nu părea să se mai sfârșească.

De Crăciun primiră câțiva cărbuni în plus ca să-și încălzească barăcile. Și câteva pahare de votcă. Erau douăzeci de ofițeri în baraca lor. Băură și jucară cărți și șah, apoi, amețiți de aburii alcoolului, cântară melodii zgomotoase ca „Stenka Razin" și „Katiușa". Până dimineață, zăceau cu toții inconștienți.

A doua zi după Crăciun, paznicul se îmbolnăvi. Astfel, nu mai erau nevoiți să-l omoare. Nevolnic și suferind, acesta adormi la datorie. Așa că fugiră din nou, dar era iarnă și vremea potrivnică îi împiedică să ajungă prea departe. Singurele trenuri erau cele militare. Se urcară într-un astfel de tren, dar la următoarea stație căzură în mâinile unui polițist, căruia uniformele furate pe care le purtau și care nu li se potriveau îi stârniră bănuieli. Când se întoarseră în lagărul din Katowice, aflară că paznicul murise de pleurezie înainte de a fi împușcat pentru neglijență în serviciu. Toți trei ajunseră din nou în fața comandantului Kiplinger.

— Căpitane Belov, ai văzut că am dat dovadă de multă toleranță. Nu mă interesează ce faceți. Ai vrut de muncă, ți-am dat de muncă. Ați vrut mai multă mâncare, v-am oferit mai multă, dacă mi-a fost cu putință. V-am lăsat să cutreierați lagărul în voie, fără să vă supraveghez, atât timp cât ați rămas în perimetrul său. M-am gândit că așa e corect. Se pare însă n-ai fost de acord cu mine și ai hotărât să fugiți din nou, iar nesăbuiții ăștia doi te urmează ca oile. Acum însă jocul s-a terminat. Veți pleca de aici. Te-am avertizat ultima oară că, dacă veți mai încerca să evadați încă o dată, s-a terminat cu voi. Nu m-ai crezut? Nu vreau să am probleme din cauza voastră. Nu știai că ne împușcă dacă pierdem prizonierii aflați sub comanda noastră?

— Și unde ne trimiteți?

— Într-un loc de unde nu veți mai putea să fugiți, răspunse Kiplinger cu satisfacție în glas. La castelul Colditz.

28

New York, ianuarie 1945

În prima zi a Anului Nou, Tatiana ieși la plimbare cu Anthony, dincolo de golf, apoi se întâlni cu Vikki și se duseră împreună să patineze în Central Park. Luară apoi autobuzul spre periferia orașului și se opriră, în cele din urmă, la colțul străzii 59 cu Sixth Avenue. Tatiana o trimise pe Vikki cu Anthony în parc, spunându-i că avea o treabă urgentă de rezolvat.

Intră într-o cabină telefonică de lângă Plaza Hotel. Șovăi câteva clipe, jucându-se cu monedele din buzunar. Le scoase și le numără, deși știa prea bine câte avea. În cele din urmă, formă un număr.

— La mulți ani, Sam! spuse ea în receptor. Te deranjez?

— La mulți ani, Tatiana! Nu mă deranjezi. Aveam o treabă urgentă de rezolvat la birou astăzi.

Aștepta. Cu sufletul la gură.

— N-am ce să-ți spun, adăugă el.

— Chiar nimic?

— Nu, din păcate.

— Nu te-au contactat...?

— Nu.

— Nici în legătură cu mine?

— Nu. S-ar putea să fie ocupați cu alte lucruri, ca, de exemplu, cum să împartă Europa.

— E o prostie din partea mea că te tot deranjez, spuse ea oftând adânc.

— Nu e nicio problemă. Crede-mă! Sună-mă din nou peste o lună!

— O să te sun. Ești foarte amabil cu mine. Îţi mulţumesc.

Închise apoi telefonul și aștepta câteva clipe, cu capul rezemat de carcasa rece din metal a telefonului.

În cele din urmă, Tatiana acceptă, fără tragere de inimă, să caute un apartament pe care să-l împartă cu Vikki. Fetele se mutară împreună în ianuarie 1945. Tatiana găsise un apartament de închiriat, cu trei dormitoare și două băi, pe Church Street, la etajul șase. Se afla aproape de Bowling Green și Battery Park. De la fereastra sufrageriei, vedea portul New York și Statuia Libertăţii, dar și Ellis Island, dacă ieșea pe scara de incendiu.

Apartamentul le costa cincizeci de dolari pe lună și, deși Vikki se plânse la început că nu era obișnuită să plătească chirie în loc să-și cumpere haine noi, erau fericite în noul lor cuibușor. Tatiana se bucura pentru că avea, în sfârșit, un loc unde să-și pună toate cărţile pe care le cumpăra, dar și pentru că ea și fiul ei aveau acum fiecare camera lui. În mare parte însă, totul se reducea la simple vorbe. Căci Tatiana continua să doarmă în aceeași cameră cu Anthony, pe păturile și pernele așezate alături. Spunea că, atunci când avea să-l înțarce, avea să se mute în dormitorul ei. Când Anthony împlini optsprezece luni, încetă să-l mai alăpteze. Continuă însă să doarmă pe podea, lângă el.

Pâine. Făină, lapte, unt, sare, ouă. O masă completă. Pâine.

Vikki o întrebă la un moment dat de ce făceau aluat dospit, în fiecare seară, la ora unsprezece.

— Ca să nu mai plec de acasă în fiecare dimineaţă ca să aduc pâine caldă, îi răspunse Tatiana.

Vikki nu mai insistă cu întrebările, dar în fiecare dimineaţă, înainte de a savura feliile crocante de pâine, croasanţi și chiflele proaspete ale Taniei, împreună cu o cafea neagră și o ţigară, se lingea pe buze și spunea:

— *Pâinea noastră, cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi!*

— Amin! încheia Tatiana.

— Ei... min! repeta Anthony.

— Cine te-a învăţat să faci o pâine atât de delicioasă, Tania?

— Sora mea. Ea m-a învăţat să şi gătesc.

— Cred că era o bucătăreasă desăvârşită.

— Era o profesoară desăvârşită. Ea m-a învăţat să-mi leg şireturile la pantofi, să înot şi să spun cât e ceasul.

— Cum a murit?

— N-a avut suficientă pâine, Vikki.

„Nu reuşesc să-mi umplu timpul până la refuz", îşi spuse Tatiana, cu ochii aţintiţi în tavan. „Ziua are prea multe minute şi secunde! Mă trezesc la şase dimineaţa şi îl pregătesc pe Anthony ca să-l las cu Isabella. Slavă Domnului că stă cu el aici! Lucrez la Ellis de la opt dimineaţa la patru după-amiaza, apoi la Crucea Roşie până la şase seara, unde iau sânge timp de o oră şi pregătesc trusele medicale pentru prizonierii de război de peste hotare. Mă duc apoi acasă şi o las pe Isabella să plece. Îl duc pe Anthony în parc, cumpăr mâncare, pregătesc masa, mă joc cu Anthony, îi fac baie, îl pun în pat, ascult radioul, o ascult pe Vikki şi fac aluatul dospit pentru mâine. Acum a trecut de ora unu noaptea, iar Vikki şi Anthony dorm duşi. Eu stau cu ochii pe pereţi, pentru că nu reuşesc să-mi umplu timpul până la refuz. Trebuie să muncesc până la epuizare, până când nici să visez nu voi mai fi în stare.

Până când voi reuşi să-i şterg chipul din minte."

O ţine cu mâinile de brâu, în timp ce picături de apă i se preling pe chipul şi pe părul ud, iar dinţii îi strălucesc ca nişte perle. Numără până la trei şi, ţipând de bucurie, o aruncă în apele râului Kama, cât mai departe cu putinţă. Apoi se năpusteşte după ea, prinzând-o din urmă. Tatiana se zvârcoleşte în mâinile lui şi reuşeşte să se elibereze din strânsoare, îndepărtându-se apoi înot. El porneşte pe urmele ei, ameninţând-o că va fi vai şi amar de ea când o va prinde, iar Tatiana se lasă prinsă.

*

Cu gândurile îndreptate spre Rusia, făcea pâine și lua, cu cartelele de alimente, diverse sortimente de șuncă; îi plăcea să cutreiere magazinele, pieţele de fructe și legume, măcelăriile, centrele comerciale și prăvăliile cu delicatese din cartier, de unde cumpăra oale, tigăi și ustensile de bucătărie, dar și prosoape și așternuturi. Cu o forţă inexorabilă, trupul Tatianei mergea mai departe, în timp ce spiritul ei zăbovea implacabil în trecut. Alexander o găsise în Lazarevo, complet singură pe lume, și o transformase din nou într-un întreg.

Dar ea nu îl mai regăsea. Nici măcar nu încercase. Nu depusese nici cel mai mic efort s-o facă. „Aș fi vrut să te caut fără încetare, Șura, dar n-am avut cu cine să-l las pe Anthony. Regret nespus, Șura." Convenabil, nu-i așa? Se simţea mistuită de un dispreţ covârșitor faţă de propria persoană, un dispreţ pe care nu-l mai simţise niciodată. Nici măcar în zilele când juca ruleta moralei cu Dașa și Alexander.

În ciuda insistenţelor lui Vikki, Tatiana refuza s-o însoţească, sâmbăta seara, la un club de dans, Ricardo's, din Greenwich Village de pe Astor Place. Refuza să-și cumpere o rochie nouă sau o pereche nouă de pantofi.

— Trebuie să vii cu mine la Elks Rendezvous din Harlem, spuse Vikki. E un local extraordinar. Frecventat de foarte mulţi doctori.

— „Nimic nu-ţi provoacă mai multă mânie decât o femeie care încearcă să-și găsească un nou iubit", răspunse Tatiana, redând un citat dintr-o carte pe care tocmai o citea. Ai citit *The Unquiet Grave* de Cyril Connolly[1]? Ţi-o recomand cu multă căldură.

— Mai lasă cărţile! Nu vrei să mergem să vedem *Robie*[2] la cinema Apollo, cu Bette Davis și Leslie Howard?

— Poate altă dată.

— Nu va mai fi altă dată! Hai să mergem vineri seară la salonul Lady Be Beautiful! Le-am povestit tuturor despre tine și toată

[1] Cyril Vernon Connolly (1903-1974) — scriitor și critic literar englez

[2] Film ecranizat în 1934 după romanul *Of Human Bondage,* scris de William Somerset Maugham

lumea vrea să te cunoască. Ne facem manichiura și apoi mergem să mâncăm la un restaurant chinezesc de pe Mott Street. Trebuie să încerci mâncarea chinezească. Este fantastică! Apoi mergem în clubul Elks Rendezvous.

— Batem tot drumul până în Harlem?

— E cel mai bun club de jitterbug.

— *Așa* se numește acum?

— Ești îndrăzneață, spuse Vikki cu un zâmbet pe buze. Vii cu mine?

— Poate altă dată. Bine?

— Tania, spuse Vikki într-o seară, cuibărindu-se amândouă pe canapea ca să citească. Am descoperit, în sfârșit, care e problema ta. În afară de gătitul pâinii și înfulecatul șuncii.

— Și care e problema mea?

— Ești deprimată. Trebuie să înveți să înjuri ca un birjar și să mergi țanțoșă, de parcă toată lumea ar fi a ta. Trebuie să vii cu mine la salonul de cosmetică și să-ți faci un tratament de înfrumusețare. Dar cel mai mult ai nevoie de un bărbat.

— Bine, răspunse Tatiana. Și unde îl găsim?

— Nu vorbesc despre *dragoste*, continuă Vikki.

— Firește că nu.

— Ci despre niște momente extraordinare de distracție. Ești prea încordată. Îți faci prea multe griji. Muncești și te agiți fără încetare. Spitalul, Crucea Roșie, Anthony — toate astea te depășesc. E prea mult pentru tine.

— Dar nu mă agit mereu, răspunse Tatiana apărându-se.

— Ești în America, Tania! Știu că e război, dar războiul nu se desfășoară aici. *Tu* ești, în schimb, aici. Nu ți-ai dorit mereu să ajungi în Statele Unite?

— Ba da, răspunse ea. Dar n-am vrut niciodată să vin singură.

— Nu e mai bine aici decât în Uniunea Sovietică?

*

Se întrec pe lacul Ilmen cu bărcile, încercând să ajungă primul în mijlocul lacului — un kilometru de vâslit. Un efort istovitor. Tatiana,

cu o expresie gravă pe chip, vâslește metodic și imperturbabil. Pașa este nebun de furie, pentru că nu reușește să-și învingă sora. Pe mal, Dașa și Marina, verișoara lor, o încurajează pe Tania, în timp ce adulții fac galerie pentru Pașa. E vară și în aer plutește un miros de apă dulce.

Dar ei nu mai sunt. Nici pe lacul Ilmen, nici în Luga, nici în Leningrad și nici în Lazarevo. Însă n-o părăsesc niciodată.

Nici Alexander n-o părăsește.

Tatiana clipi, încercând să alunge amintirile, și luă o înghițitură de ceai.

— Povestește-mi despre prima ta iubire! îi spuse Tatiana lui Vikki.

— Îl chema Tommy. Era cântăreț într-o trupă muzicală. Doamne, ce frumos era! Blond și mignon...

— Dar tu ești înaltă.

— Știu. Îl alintam de parcă era fiul meu. Era minunat. Avea șaptesprezece ani și era extrem de talentat. Mă furișam pe scara de incendiu ca să mă duc să-l văd cântând la clubul Sid's de pe Bowery. Eram complet fascinată.

— Și ce s-a întâmplat? întrebă Tatiana, cu ochii ațintiți în ceașca de ceai.

— Am descoperit ce fac cântăreții după ce-și termină numărul pe scenă.

— Am crezut că te duceai să-l vezi cântând.

— Trebuia să mă întorc devreme acasă. Îmi spunea că o să treacă *mai târziu* pe la mine. Și am aflat că, în acest răgaz, până ajungea la mine, se distra de minune în brațele altor fete, în camera din spatele barului. Apoi venea în dormitorul meu, pe scara de incendiu, la ora cinci dimineața, și petreceam timpul împreună.

— O, nu!

— Am plâns amarnic timp de trei săptămâni. Și apoi l-am cunoscut pe Jude.

— Cine e Jude?

— Al doilea iubit.

Tatiana izbucni în râs.

Vikki îi puse mâna pe spate și îi mângâie ușor părul.

— Tania, spuse ea cu glas duios. Există și a doua iubire. Și a treia. Și a patra sau a cincea, dacă ai noroc.

— Sună frumos, răspunse Tatiana, strângând ceașca în mâini și închizând ochii.

— Cred că trebuie să plângi și să ţii doliu numai un an. Te asigur că Jude era mai bun decât Tommy. Am ţinut mai mult la el. Era mai bun, repetă Vikki. Un om mai bun. Mai bun în toate privinţele.

Tatiana încuviinţă din cap.

— Tania, ai uitat ce înseamnă un bărbat adevărat.

— De-aș putea măcar să uit!

— O, Tania! spuse Vikki strângând-o în braţe. Vom ajunge și acolo. Îţi promit. Te vom ajuta să uiţi.

Odată ca niciodată, sub clar de lună, în nopţi întunecate, fetele întâlneau băieţi în faţa unui foc de tabără, cântând și glumind, bând vin și dansând printre falduri de tafta, printre râsete și acorduri vesele, printre ocheade aruncate pe furiș și trupuri fremătând de dorinţă. Ea își ridică privirea, iar el își coborî ochii...

Cândva, a fost o primă iubire.

Vikki o cunoscuse. Ca și Edward. Ca și Travis și Isabella.

Prima iubire și primul sărut.

Cândva, pe când erau atât de tineri...

Și apoi îmbătrâniră.

Timpul trecu odată cu ciclurile lunii, iar muzica se opri, fata își scoase rochia de tafta, focul se stinse și râsetele încetară. Însă apoi un alt bărbat apăru în faţa fetei îmbrăcate în rochie de tafta și îi zâmbi. Ea își ridică privirea, iar el își coborî ochii...

Nu era prima iubire.

Și nici primul sărut.

Dar era iubire.

Și sărutul era dulce.

Iar inima bătea la fel de nebunește.

Și fata se lăsă purtată pe aripile iubirii. Pentru că voia să trăiască și să fie fericită. Voia să iubească din nou. Nu voia să stea la fereastră, cu privirea pierdută spre mare. Nu voia să-și amintească. Voia să uite prima iubire. Dar să-și amintească primii fiori.

Voia să trăiască aceiași fiori în brațele altui bărbat și să zâmbească din nou, pentru că inima îi tresălta de iubire. Și voia din nou să plutească.

Pentru că avea încă toată viața înainte.

Încetă, așadar, să mai plângă. Zâmbi, își puse o altă rochie și se apropie de un alt bărbat. Cânta și glumea din nou. Trupul și inima îi fremătau de iubire și de dorință, căci era aceeași persoană — dornică să râdă și să se îmbete cu parfumul trandafirilor, chiar dacă știa că nu va mai iubi vreodată cum o făcuse la șaptesprezece ani.

Ca să se apere de alte suferințe, mergea prin viață împovărată de propria durere. Învăluită în mantia nevăzută a calvarului. Marele ei atu devenea marea ei slăbiciune. Nu făcea decât să-și ascundă diformitatea din fața lumii. Nu făcea decât să urce dealul vieții, purtându-și crucea în spate.

Avea noroc cu băiețelul ei, pentru că îi alina singurătatea, îi conferea iubire și o ajuta să meargă mai departe. Și, în trecut, pe când era tânără, primise mai mult decât merita.

Într-o bună zi, se va ridica de pe canapea, se va îndepărta de pervazul ferestrei, va arunca rucsacul cu amintiri și își va scoate verighetele de la gât. Într-o bună zi, nu-l va mai vedea dansând sub clar de lună, în noaptea nunții lor, pe acordurile melodiei *În noaptea în care destinele ni le-am unit...*

Într-o bună zi. Astăzi însă, cum trecutul continua să-i zugrăvească viitorul, amintirile trăite alături de Alexander se înrădăcinau tot mai adânc în sufletul ei, împiedicând-o să vadă frumusețea lumii înconjurătoare.

Gândul îi zbura neîncetat la momentele lor de iubire, la dorințele și speranțele lui. La tot ceea ce ea îi dăruise. Fusese oare îndeajuns?

Amintirile sunt cel mai crud dușman al liniștii sufletești.

Nu te lasă să uiţi; iar rana sângerândă a sufletului devine, cu fiecare zi care trece, tot mai adâncă. Prezenţa lui i se părea tot mai intensă... buzele, mâinile, chipul, inima... toate căpătau o viaţă de sine stătătoare, cum nu se întâmplase până atunci.

Își amintea cum pescuiau, cum dormeau sau făceau curăţenie. Cum se ducea la ședătorile de cusut. Se mustra acum pentru că se lăsase purtată de visul unei vieţi normale în Lazarevo, alături de el, deși știa prea bine că totul era efemer ca fulgii de nea. Alexander știuse oare ce avea să piardă pentru o oră de extaz, pentru o clipă de fericire?

Cât îi plăcea s-o atingă! Iar ea stătea în tăcere și îl lăsa să se bucure, în voie, oricât și oricând, de trupul ei. Iar el nu-şi stăvilea dorinţele. *Oricât și oricând.* Da, asta își dorea un soldat aflat în permisie. Oricât și oricând nu păreau însă suficiente. Îi plăcea să-i exploreze trupul cu degetele și apoi cu gura, făcând-o să freamăte sub ardoarea atingerilor și a săruturilor sale. Pentru el nu exista noţiunea de *mai târziu*, ci numai cea de acum, numai nebunia clipei prezente.

„Te vom scoate din minţi încetul cu încetul", îi spuneau amintirile, pe când Tatiana stătea ţintuită la fereastră, învăluită în mireasma eternităţii. „La suprafaţă, vei părea un om normal, dar pe dinăuntru, vei arde ca pe rug. Nu te vom elibera niciodată din ghearele noastre... niciodată nu vei fi liberă."

29

Colditz, ianuarie 1945

Poate că renumele castelului Colditz nu era fără temei. Nu exista cale de scăpare. Și nu era nimic de muncă. Prizonierii nu făceau altceva decât să doarmă, să joace cărți și să iasă la plimbare de două ori pe zi. Se trezeau la șapte dimineața pentru apel și stingeau lumina la ora zece seara. În acest răstimp, mâncau trei mese pe zi și făceau două plimbări de câte o oră fiecare.

Castelul Colditz era o fortăreață impunătoare, din secolul al XV-lea, aflată în nordul Saxoniei, în triunghiul format de trei mari orașe germane: Leipzig, Dresda și Chemnitz. Colditz era construit pe creasta abruptă a unui deal, scăldat la poale de apele râului Mulde. La sud, era înconjurat de șanțuri cu apă, la est, era străjuit de povârnișuri verticale, iar la nord și la vest, de prăpăstii înspăimântătoare. Colditz se ridica pe un deal stâncos. Când se sfârșea muntele, începea castelul.

Fortăreața era condusă cu o mână de fier de către o pleiadă de nemți cu înalte principii morale și bine organizați, care își luau rolul în serios și nu se lăsau corupți, susțineau cei cinci ofițeri ruși ce împărțeau cu Alexander celula mică și rece, din piatră, prevăzută cu patru paturi suprapuse.

Colditz avea o infirmerie și o capelă, un salon de deparazitare, două bucătării de campanie, un teatru și chiar un dentist. Numai pentru prizonieri. Militarii nemți trăiau și mâncau foarte bine la Colditz, de parcă era reședința lor permanentă. Comandantul castelului deținea un sfert din fortăreață numai pentru el.

Cei mai renumiţi fugari din toate celelalte lagăre de prizonieri de pe teritoriul Germaniei ajungeau la Colditz, unde erau păziţi douăzeci şi patru de ore pe zi de soldaţi înarmaţi cu mitraliere, din cincisprezece în cincisprezece metri, poziţionaţi la nivelul solului, pe platforme ridicate şi în turnuri de control. Noaptea, castelul era scăldat în lumina reflectoarelor. Exista o singură cale de acces spre şi dinspre castel, peste un pod construit deasupra unui şanţ de apă, ce ducea spre garnizoana germană şi spre sediul comandantului.

Erau cam două santinele pentru fiecare dintre cei 150 de prizonieri. Alexander îi urmărea în fiecare zi pe soldaţi în timp ce îşi făcea plimbarea, alături de ceilalţi deţinuţi, în curtea interioară a castelului, pavată cu pietre cenuşii, ce-i reaminteau de cazarma Pavlov, din Leningrad. Se întreba ce se întâmplase oare cu colonelul Stepanov.

Toată luna ianuarie, urmări gărzile la popotă, la duşuri sau în curte. Prizonierii — cei care dădeau dovadă de bună purtare — ieşeau la plimbare, câte o oră, de două ori pe săptămână, în grupuri de câte doisprezece, pe terasa din exterior, ce dădea spre vest. Era un spaţiu pietruit şi împrejmuit cu gard, iar dedesubt, dincolo de parapete, se afla o grădină, complet închisă, unde prizonierii nu aveau acces. Alexander, ce dădea mereu dovadă de bună purtare, se plimba pe terasă de două ori pe săptămână şi îi urmărea pe paznici. Îi urmărea şi cum schimbau garda de la fereastra celulei sale. Avea patul lângă geam, într-o celulă de la etajul trei, situată deasupra infirmeriei, cu faţa spre vest. Îi plăcea faptul că avea vedere spre vest. Îi conferea speranţă. Vedea terasa lungă şi îngustă, iar dedesubt, grădina lungă şi îngustă.

Colditz părea într-adevăr impenetrabil.

Dar cum reuşise oare Tania să ajungă în Finlanda când Dimitri murise, iar Sayers era grav rănit? Ce n-ar fi dat să afle asta! Ştia însă un singur lucru: că Tania ajunsese cumva în Finlanda. Trebuia, aşadar, să existe o cale de scăpare şi din acel castel. Doar că deocamdată nu o putea vedea.

Paşa şi Ouspenski nu îi împărtăşeau optimismul. Se plimbau împreună cu el, dar nu erau interesaţi de mişcările paznicilor.

Alexander voia să vorbească cu prizonierii britanici din curte, dar nu avea chef să le explice camarazilor săi cum de vorbea atât de bine engleza. În castel nu erau prizonieri americani, ci doar ofiţeri britanici şi francezi, un ofiţer polonez şi cinci sovietici cu care împărţeau celula.

Ofiţerul polonez era generalul Bór-Komorowski[1]. Alexander intră în vorbă cu el la masă. Komorowski predase, în 1942, rezistenţa poloneză în mâinile lui Hitler şi ale sovieticilor. După ce-a fost prins, a ajuns direct la Colditz, pentru a i se asigura detenţia permanentă. Şi deşi era dornic să-i împărtăşească lui Alexander poveşti despre tentativele anterioare de evadare, oferindu-i chiar şi hărţi vechi ale reliefului din zonă, Komorowski îl sfătui să uite de ideea unei posibile evadări. Chiar şi cei care reuşiseră să iasă din fortăreaţă fuseseră prinşi în doar câteva zile.

— Asta dovedeşte faptul că renumele castelului este cât se poate de întemeiat, spuse Komorowski. În ciuda celor mai meticuloase planuri, nu există cale de scăpare dintr-o situaţie dificilă fără ajutorul lui Dumnezeu.

Tania reuşise să fugă din Uniunea Sovietică, ar fi vrut Alexander să-i răspundă.

Noaptea, stând în patul suprapus, Alexander se gândea la ea. Se gândea s-o caute... Unde era oare? Dacă încă îl aştepta, unde ar fi putut s-o găsească? La Helsinki? La Stockholm? La Londra? În America? Unde în America? La Boston sau la New York? Poate undeva unde era mai cald? La San Francisco? În Oraşul Îngerilor? Când plecase din Rusia împreună cu Matthew Sayers, doctorul avea s-o ducă la New York. Deşi acesta murise, poate că Tatiana urmase drumul plănuit. De acolo avea să-şi înceapă căutările.

Ura fundăturile imaginaţiei, dar îi plăcea să-şi închipuie expresia chipului ei când avea să-l revadă, freamătul trupului său, gustul lacrimilor şi bucuria cu care avea să-l întâmpine. O vedea venindu-i în întâmpinare, poate chiar alergând spre el.

[1] Generalul Tadeusz Komorowski (1895-1966), cunoscut mai bine sub numele de Bór-Komorowski, după unul dintre numele sale de cod, Bór (pădure), a fost un lider militar polonez.

Dar pruncul lor? Câți ani avea oare acum? Un an și jumătate. Era fetiță sau băiat? Dacă era fetiță, poate că era blondă ca mama ei. Dacă era băiat, poate că avea părul negru, cum îl avusese cândva tatăl lui, acum complet ras în cap. Cum era oare să țină în brațe un copil... copilul lui... să-l ridice în aer?

Înnebunea gândindu-se la atingerile ei... la trupul ei sub atingerile lui fierbinți.

La început, imediat după plecarea sa, dorul îi măcinase sufletul din martie până în iunie. În iunie, calvarul devenise cumplit. Durerea era atât de intensă, încât nu credea că avea să mai poată trăi fie și o zi sau un minut fără ea.

După aceea trecu un an și apoi încă unul. Durerea se mai domoli. Dorința era însă la fel de fervență. Nu avea cum s-o ostoiască.

Se gândea uneori la poloneza rumenă la față, care îi oferise totul și căreia îi dăduse o ciocolată. Ar mai fi oare la fel de neclintit acum, dacă ar mai întâlni vreo fată în cale?

La Colditz nu exista cale de scăpare. Nu puteai să fugi nici de gânduri, nici de teamă, nici de dorință. Nu puteai să fugi nici de întrebările fără răspuns — cât își poate aștepta o soție credincioasă soțul mort? Trecuse deja atâta amar de vreme. Chiar și Tania lui, cea mai strălucitoare stea de pe cer, cât avea să mai aștepte?

„Nu, încetează!"

„Te rog! Gata! Încetează! Pune stavilă gândurilor! Dorințelor! Și iubirii!"

Cât avea să mai aștepte Tatiana până avea să-i răspundă unui chip surâzător?

Alexander se întoarse cu fața spre fereastră. Trebuia să fugă din Colditz, cu orice preț.

— Tovarăși, uitați-vă aici! le spuse lui Pașa și lui Ouspenski pe când se aflau pe terasă, într-o după-amiază geroasă de februarie. Vreau să vedeți ceva.

Fără să se urnească, le arătă cele două santinele poziţionate de-o parte și de alta a terasei dreptunghiulare, late de șapte metri și lungi de douăzeci.

Străbătură apoi terasa spre parapetul din piatră și se uitară, ca din întâmplare, peste margine în timp ce-și aprinseră câte o ţigară.

— Ce vrei să vedem? întrebă Pașa.

La capetele grădinii de sub terasă, tot dreptunghiulară, dar de două ori mai lată, stăteau doi soldaţi înarmaţi, unul într-un foișor gen pagodă, iar celălalt pe o platformă ridicată.

— Așa, și? spuse Ouspenski. Sunt patru soldaţi. Zi și noapte. Iar grădina se află deasupra unui povârniș vertical. Să mergem acum! continuă el, dând să plece.

— Mai stai puţin și ascultă-mă cu atenţie! spuse Alexander, prinzându-l de braţ.

— O, nu! exclamă Ouspenski.

— Lasă-l să plece, căpitane! interveni Pașa, aplecându-se peste parapet. Nu avem nevoie de el. Du-te dracului, Ouspenski, și călătorie sprâncenată!

Ouspenski rămase.

— În timpul zilei, sunt doi soldaţi în grădină și doi aici, pe terasă, spuse Alexander, fără să-i arate cu mâna. Noaptea însă, cei doi soldaţi de aici sunt eliberaţi din post până a doua zi de dimineaţă, pentru că nu mai are niciun rost să stea de pază, de vreme ce reflectoarele luminează zona. Santinelele de aici sunt înlocuite cu un alt soldat poziţionat în grădină, ajungându-se astfel la un total de trei soldaţi. Acesta păzește gardul din sârmă ghimpată montat de jur împrejurul grădinii, deasupra prăpastiei adânci de cincizeci de picioare...

Se opri, tușind, apoi continuă:

— ... de șaisprezece metri, de la poalele dealului, ce duce spre libertate. La miezul nopţii se întâmplă două lucruri. Unul îl constituie schimbarea gărzilor. Iar celălalt presupune îndreptarea reflectoarelor spre terasă și castel. Am urmărit întregul proces de la fereastra noastră în timpul nopţii. Soldaţii pleacă din post și în locul lor vin alţii.

— Știm ce înseamnă schimbarea gărzilor, căpitane, îi spuse Ouspenski. Ce propui?

Alexander se întoarse cu fața spre castel. Continua să fumeze, afișând o atitudine relaxată.

— Propun ca, în momentul schimbării gărzilor, când reflectoarele nu sunt încă aprinse, să sărim de la fereastră, cu ajutorul unei frânghii lungi, să străbatem în fugă terasa, să sărim apoi în grădina de dedesubt, să tăiem gardul din sârmă ghimpată și să coborâm apoi, pe frânghii, râpa adâncă de șaisprezece metri până la poalele dealului.

Pașa și Ouspenski nu spuseră nimic.

— Cât de lungă trebuie să fie frânghia? întrebă, în cele din urmă, locotenentul.

— Cu totul trebuie să aibă nouăzeci de metri.

— Putem s-o luăm de la bucătărie? Sau le cerem menajerelor?

— O facem singuri din cearșafuri.

— Ne trebuie multe cearșafuri.

— Pașa s-a împrietenit cu Anna, fata care se ocupă de menaj, răspunse Alexander cu un zâmbet pe buze. Ai putea să obții câteva cearșafuri în plus, nu-i așa?

— Stai puțin! spuse Pașa. Trebuie să sărim de la fereastră, de la nouă metri înălțime, pe un caldarâm din beton...

— Da.

— Caldarâm din beton, Alexander, repetă Pașa, bătând cu piciorul în pământ.

— Coborâm zidul ținându-ne de frânghia din cearșafuri.

— Apoi coborâm alți treisprezece metri în grădină, străbatem în fugă paisprezece metri, tăiem gardul din sârmă ghimpată și coborâm pe frânghie șaisprezece metri până la poalele dealului. Nu-i așa?

— Ba da. Dar cea de-a doua frânghie o putem atașa în întuneric. Lumina reflectoarelor nu va bate spre zid.

— Da, dar santinelele vor fi deja la post.

— Până atunci va trebui să fim de cealaltă parte a gardului, ascunzându-ne printre copaci.

— Aha! spuse Pașa. Cum rămâne cu frânghia lungă și albă, prinsă de fereastra noastră? Nu crezi că soldații o vor vedea în lumina „palidă" a reflectoarelor?

— O va strânge unul dintre colegii noștri de celulă, Constantine, care e dispus să ne ajute.

— Și de ce ar face asta?

— Pentru că n-are altceva mai bun de făcut. Pentru că îi vei da toate țigările tale. Pentru că îi vei face cunoștință cu Anna, adăugă Alexander zâmbind. Și pentru că, dacă totul va merge bine, va fugi și el în seara următoare. Gardul va fi deja tăiat.

— Tovarășe Metanov, ai uitat, ca de obicei, să-l întrebi ceva important pe căpitan, spuse Ouspenski. Cât timp avem la dispoziție înainte de schimbarea gărzilor și aprinderea reflectoarelor?

— Șaizeci de secunde.

Ouspenski pufni în râs. Pașa i se alătură.

— Căpitane, ești mereu atât de amuzant și de spiritual.

Alexander fuma fără să spună nimic. Pașa încercă și el să zâmbească, dar nu reuși.

— Doar nu vorbești serios...

— Ba da.

— Tovarășe, va reuși până la urmă să ne convingă, poate chiar până vineri, îi spuse Ouspenski lui Pașa. Nu prea știe să glumească.

Alexander continua să fumeze.

— Dar ce-ați vrea să faceți? Să săpați un tunel timp de doi ani? Nu avem doi ani la dispoziție. Nu avem nici măcar șase luni. Ofițerii britanici de aici sunt convinși că războiul se va sfârși până în vară.

— De unde știi? întrebă Ouspenski.

— Am noțiuni rudimentare de engleză, locotenente, ripostă Alexander pe un ton tăios. Spre deosebire de tine, eu am mai trecut și pe la școală.

— Căpitane, îmi place simțul umorului tău. Dar de ce trebuie să săpăm un tunel? De ce trebuie să ne aruncăm pe fereastră, agățându-ne de cearșafuri? De ce nu putem să mai așteptăm șase luni, până când se va sfârși războiul?

— Și apoi ce facem, Ouspenski?

— Apoi... apoi... îngăimă el. Nu știu ce vom face apoi. Întrebarea e: ce facem acum? Vrei să te arunci de pe o stâncă. De ce? Unde speri să ajungi?

Pașa și Alexander îl scrutau pe Ouspenski, dar nu răspunseră.

— Exact așa mă gândeam și eu, adăugă locotenentul. Eu nu vin.

— Locotenente Ouspenski, ai spus oare vreun *Da* în viața ta mizerabilă? întrebă Pașa. Știi ce-o să scrie pe epitaful tău? „Nikolai Ouspenski, un veșnic nihilist."

— Amândoi sunteți niște bufoni, răspunse locotenentul îndepărtându-se. Mă prăpădesc de râs. Ha, ha, ha!

Alexander și Pașa se întoarseră spre grădina ce se întindea la picioarele lor.

Pașa îl întrebă cu ce aveau să taie gardul din sârmă ghimpată.

— Am luat cu mine cleștii de sârmă din lagărul de la Katowice, răspunse Alexander zâmbind. Komorowski mi-a dat hărțile militare ale Germaniei. Trebuie să ajungem la granița cu Elveția.

— Câți kilometri?

— Mulți, recunoscu Alexander. Câteva sute.

Dar mai puțini decât între Leningrad și Helsinki, ar fi vrut să adauge. Mai puțini decât între Helsinki și Stockholm. Și, fără îndoială, mult mai puțini decât între Stockholm și Statele Unite ale Americii.

Pașa păstră tăcerea.

— Dacă vom da greș, vom plăti un preț imens.

— Pașa, ce *alte* opțiuni mai ai? Chiar dacă ți-ai imaginat, fie și numai pentru o clipă, că aș *avea* alte opțiuni, ceea ce nu este cazul — crede-mă! — cu ce *te* ajută dacă rămâi la Colditz?

— N-am spus că rămân, răspunse Pașa ridicând din umeri. N-am spus că nu vin cu tine. Am zis doar că...

— Da, așa e, riscurile sunt imense, îl întrerupse Alexander, bătându-l ușor pe spate. Dar și răsplata e pe măsură.

Pașa își ridică privirea spre fereastra celulei lor de la etajul trei, apoi scrută terasa pe care stăteau și, în final, își ațintì ochii asupra grădinii de dedesubt.

— Cum naiba îţi imaginezi că vom reuşi să facem toate astea în şaizeci de secunde?

— Va trebui să ne grăbim.

Făcură planuri timp de alte două săptămâni, până pe la mijlocul lui februarie. Se „înarmară" cu provizii medicale, conserve de alimente şi o busolă. Luară cearşafuri de la spălătorie, iar noaptea le tăiau pe întuneric şi le împleteau, apoi le ascundeau în saltelele sfâşiate. În timp ce îi ajuta să împletească cearşafurile, Ouspenski susţinea fără încetare că nu avea să-i însoţească, dar toţi cei din celulă ştiau că nu era adevărat. Cel mai dificil lucru era să găsească haine civile. Paşa reuşi, în cele din urmă, s-o convingă pe Anna să le fure de la spălătoria ofiţerilor germani. Nemţii le confiscaseră armele cu mult timp în urmă, dar Alexander mai avea în raniţă un târnăcop din titan, cleştii de sârmă, stiloul gol şi o sumă mică de bani. Anna le făcu apoi rost, în seara de dinaintea evadării, de acte de identitate germane.

— Nu ştim nici boabă de germană, bombăni Ouspenski. Nu ne vor ajuta prea mult.

— Eu ştiu puţin, spuse Paşa. Şi, de vreme ce vom purta haine nemţeşti, e firesc să avem şi acte de identitate germane.

— Şi ce i-ai promis acestei fete naive de ai convins-o să-şi pună în pericol locul de muncă? întrebă Ouspenski cu sarcasm.

— Inima mea, răspunse Paşa zâmbind. Precum şi loialitatea mea veşnică.

— Aha! Sunt convins că înseamnă mult pentru o fată ca ea.

Sosi, în cele din urmă, şi ziua plănuită pentru evadare, iar timpul se scurgea implacabil. Totul era pregătit.

Era ora unsprezece seara, iar Ouspenski sforăia. Îi rugase să-l trezească cu zece minute înainte de plecare. Alexander era de părere că ar fi fost bine să se odihnească şi el, dar nu putea să închidă ochii încă din urmă cu o zi.

El şi Paşa stăteau pe jos, lângă fereastra închisă, trăgând de frânghia bine legată — sperau ei — de unul dintre paturile suprapuse, cimentate în podea.

— Constantine ţi se pare destul de puternic ca să ţină nemiş-cată frânghia asta? Nu pare atât de robust, şopti Paşa.

— Se va descurca, spuse Alexander, aprinzându-şi o ţigară.

Paşa îşi aprinse şi el una.

— Vom reuşi oare, Alexander? Vom scăpa oare cu viaţă?

— Nu ştiu, răspunse el. Nu ştiu ce soartă ne-a hărăzit Dumne-zeu, adăugă apoi, după o scurtă ezitare.

— Iar îl pomeneşti pe Dumnezeu. Eşti pregătit pentru orice?

— Da, răspunse Alexander, după câteva clipe de tăcere. Pentru orice, dar nu pentru eşec.

— Alexander!

— Da.

— Te gândeşti vreodată la copilul tău?

— Tu ce crezi?

Paşa rămase tăcut.

— Ce vrei să ştii? Dacă mai cred că se gândeşte la mine? Dacă nu cumva m-a uitat? Dacă şi-a refăcut viaţa? Dacă a acceptat moartea mea? Îmi pun mereu întrebările astea, spuse Alexander ridicând din umeri. Dar ce pot să fac? Trebuie s-o găsesc mai întâi.

Paşa era la fel de tăcut.

Alexander îi asculta răsuflarea fremătătoare.

— Dar dacă este fericită acum?

— Sper din tot sufletul să fie.

— Vreau să spun... continuă Paşa, dar Alexander îl întrerupse.

— Încetează!

— Tania este o fire optimistă şi fericită. Este credincioasă şi sinceră, fermă şi hotărâtă, dar se simte în acelaşi timp atrasă de lucruri copilăreşti şi naive. Ştii că sunt oameni care gravitează în jurul nefericirii?

— Da, o ştiu prea bine, răspunse Alexander, inhalând cu nesaţ nicotina.

— Tania nu e aşa.

— Da, ştiu.

— Dacă s-a recăsătorit şi duce acum o viaţă fericită?

— Voi fi fericit la rândul meu.

— Și ce-o să faci atunci?

— Nimic. O salutăm. Tu rămâi. Eu plec.

— Doar nu-ți riști viața doar ca *să pleci*, Alexander.

— Nu.

„Duc viața unui somon născut în apă dulce, care trăiește în apă sărată și înoată 3 200 de kilometri în amonte, străbătând râuri și mări, ca să-și depună icrele și apoi să moară. Nu am de ales."

— Dar dacă te-a uitat?

— Nici gând.

— Poate că nu te-a uitat. Dar dacă nu mai are aceleași sentimente pentru tine? Poate că își iubește soțul. Poate că are alți copii. Și te privește acum cu groază.

— Pașa, ai sufletul distorsionat al rușilor. Mai taci dracului din gură!

— Alexander, pe când aveam cincisprezece ani, m-am îndrăgostit de o fată. Am petrecut o lună minunată împreună, iar în anul următor, m-am întors la Luga, sperând să ne continuăm povestea de iubire. Știi ce-am descoperit? Că nici nu-și mai *amintea* cine eram. Jalnic, nu-i așa?

— Da, destul de jalnic, răspunse Alexander și amândoi izbucniră în râs. Probabil că ai greșit cu ceva, dacă te-a uitat atât de repede.

— Taci din gură!

Indiferent ce viață ducea acum, Tatiana nu îl uitase, iar Alexander nu avea nicio îndoială în privința asta. O auzea plângând în vis. O visa uneori, nu în Lazarevo, ci într-un alt loc, cu un alt chip, vorbindu-i, rugându-l și implorându-l cu disperare — dar chiar și într-un alt loc, cu un alt chip, Alexander îi simțea răsuflarea fierbinte, o simțea cum îi insufla viață.

— Crezi că va fi fericită să *mă* revadă? întrebă Pașa.

— Va fi cumplit de șocată.

— Dar dacă n-o vom mai găsi niciodată? continuă Pașa în șoaptă.

— Pașa, o să devin un fumător înrăit din cauza ta, răspunse Alexander aprinzând altă țigară. Nu am toate răspunsurile. Știe însă că, dacă voi putea, nu voi înceta niciodată s-o caut.

— Ce-o să facem cu Ouspenski? N-am putea să-l lăsăm aici? Să uităm pur și simplu să-l mai trezim.

— Nu cred că îi va scăpa asta.

— Și?

— Îi va trimite pe nemți pe urmele noastre.

— Da, așa e. Asta e problema lui. E puțin cam... răzbunător, nu crezi?

— Fără doar și poate, răspunse Alexander. Doar e o trăsătură sovietică.

— Chiar și mai bine accentuată în cazul lui Ouspenski, murmură Pașa.

Alexander se ridică în picioare și îl trezi pe locotenent. Era aproape miezul nopții. Sosise momentul.

Alexander deschise fereastra. Ploua și bătea un vânt năprasnic. Era greu să distingă ceva. Poate că furtuna avea să fie în avantajul lor. Paznicii nu aveau să mai scruteze împrejurimile prin ploaia nimicitoare.

Legându-și capetele frânghiilor de brâu și ținându-le apoi în mâini, cu ranițele în spinare și cleștii de sârmă la îndemână, în ghetele lui Alexander, stăteau toți trei la fereastră și așteptau semnalul lui Constantine. Soldații de pe terasă tocmai își părăsiseră postul. Constantine avea să le facă semn imediat ce paznicii din grădină aveau să plece și ei. Alexander avea să sară primul, apoi urma Pașa și, în cele din urmă, Ouspenski.

În sfârșit, la câteva minute după miezul nopții, Constantine își flutură mâna prin aer și se făcu nevăzut. Alexander se aruncă pe fereastra micuță. Frânghia era lungă de patru metri. Făcu salturi mari — mult prea mari — pe zidul ud din piatră, apoi dădu drumul frânghiei, puțin câte puțin, în timp ce cobora pe zid. Pașa și Ouspenski îl urmau îndeaproape, dar ceva mai încet. Alexander străbătu în fugă terasa și sări peste parapet, eliberând frânghia în grabă. Rămase suspendat în aer, la doi metri deasupra pământului, deoarece frânghia era prea scurtă. Își dădu însă drumul și se prăbuși pe iarba udă și rece. Se rostogoli puțin, apoi sări în picioare și fugi spre gardul din sârmă ghimpată, ținând deja cleștii în mână.

Pașa venea din urmă, ca și Ouspenski, care își trăgea cu greu sufletul. Când ajunseră la el, câteva secunde mai târziu, Alexander tăiase deja gardul. Se strecurară prin spărtură și se ascunseră printre copacii ce străjuiau marginea prăpastiei. Se aprinseră reflectoarele. În seara aceea, santinelele întârziau să apară. Ploua cu furie și bătea vântul. Alexander privi castelul scăldat în lumina reflectoarelor, ca să vadă dacă frânghia mai atârna de fereastra lor. Era posibil să fi fost încă acolo, dar nu reușea să distingă nimic prin ploaia deasă. Soldații nu-și făcuseră încă apariția, oferindu-i posibilitatea lui Alexander să prindă capătul unei frânghii lungi de cincisprezece metri de crengile unui stejar bătrân de trei sute de ani. De data aceasta, îi lăsă pe Ouspenski și pe Pașa să coboare primii. Când santinelele își făcură, în sfârșit, apariția, cei doi coborâseră deja câțiva metri, iar Alexander îi urma îndeaproape. Își croiau drum cu greu pe zidul alunecos, stând suspendați deasupra râpei. Era un întuneric dens de puteai să-l tai cu cuțitul. Un lucru salutar, de vreme ce Ouspenski se trezi să-i strige lui Alexander:

— Căpitane, ți-am spus vreodată că mi-e frică de înălțime?

— Nu și nici nu e momentul s-o faci.

— Ba eu cred că e momentul potrivit.

— E întuneric beznă. Nu suntem la înălțime. Hai, coboară! Mișcă-te ceva mai repede!

Alexander era ud până la piele. Mantalele germane erau croite dintr-o țesătură groasă, dar nu erau impermeabile. Cum să-i apere de ploaie?

Dădură cu toții drumul frânghiei și se prăbușiră câteva clipe mai târziu. Alexander tăie gardul din sârmă ghimpată ce împrejmuia castelul la poalele dealului și porniră spre libertate.

Acum își dorea ca vremea să se mai domolească. Cine voia să fugă într-o noapte ca aceea?

— Sunteți teferi cu toții? întrebă Alexander. Ne-am descurcat de minune.

— Eu sunt bine, răspunse Ouspenski gâfâind.

— Și eu, spuse și Pașa. Doar m-am zgâriat puțin la picior când am aterizat.

Alexander scoase o lanternă. Pașa avea pantalonii ușor sfâșiați la coapsă, dar rana nu sângera prea tare.

— Probabil că te-ai agățat în gardul din sârmă ghimpată. E doar o zgârietură. Hai să mergem!

Fugeau zi și noapte. Noaptea, mai dormeau uneori în hambare, dar visau că fugeau și când deschideau ochii, se simțeau istoviți. Alexander fugea încet, Pașa și mai încet, iar Ouspenski abia se mișca. Străbăteau câmpii, râuri și păduri. Trecu o zi, apoi alta. Cât de departe se aflau oare de Colditz? Poate la treizeci de kilometri. Nu trecuseră nici măcar de Chemnitz, aflat la sud-vest. Nu erau trenuri și evitau, pe cât le era cu putință, drumurile pavate. Cum aveau să ajungă, în ritmul ăsta, la lacul Constance, aflat la granița cu Elveția?

În cea de-a treia zi, Pașa începu să meargă și mai încet. Vorbea tot mai rar, iar în a treia seară, încetă să mai mănânce. Alexander încercă să-l convingă să mănânce niște pește, dar Pașa refuză. Ouspenski îi spuse în glumă că nu aveau să-l roage de prea multe ori și, dacă nu voia să ia nici măcar o îmbucătură, locotenentul avea să înfulece peștele fără să mai stea vreo clipă pe gânduri. Alexander îi dădu peștele lui Ouspenski, fără să-și desprindă însă privirea de la Pașa. Îi examină rana de la coapsă. Era roșie și supura un lichid gălbui. Alexander i-o dezinfectă cu o soluție diluată de iod, apoi turnă niște praf de sulfamidă și i-o bandajă. Pașa spuse că îi era frig. Alexander îi puse mâna pe frunte. Ardea.

Încropiră un adăpost din cearșafuri și se cuibăriră cu toții înăuntru, încercând să se încălzească. Alexander se trezi în toiul nopții, ud leoarcă de sudoare. Convins că adăpostul lor luase foc, sări înspăimântat în picioare. Nu adăpostul luase însă foc. Ci Pașa ardea, mistuit de febră.

„Ce e cu tine?" îl întrebă Alexander din priviri.

„Nu mă simt prea bine", îi răspunse Pașa, tot din priviri.

Totul se derula în tăcere. Nu se auzea niciun cuvânt. Alexander udă niște cârpe cu ultimele lor picături de apă și le puse pe fruntea

lui Pașa. Îl ajută puțin. Când apa se evaporă, Pașa începu din nou să ardă. Alexander ieși în ploaia rece, ca să mai aducă apă.

„Nu mă simt prea bine", spuneau ochii lui Pașa. A doua zi de dimineață, avea buzele crăpate și sângerânde. Alexander îi desfăcu bandajele de la picior. Rana arăta la fel ca în urmă cu o zi. Mai mult verzuie acum decât gălbuie. O dezinfectă din nou și turnă iar praf de sulfamidă. Diluând apoi sulfamida în apă de ploaie, i-o dădu lui Pașa s-o bea. El o bău, dar la scurt timp o vomită. Alexander înjură mânios, iar Pașa îi spuse din priviri că stătuse prea mult în ploaie. „Cred că am stat prea mult în umezeală și am răcit, Alexander."

Erau doar câteva grade peste zero. Ploaia se transforma în lapoviță. Alexander îl înveli pe Pașa cu mantaua sa. Pașa ardea cumplit. Alexander luă înapoi mantaua.

Când ploaia se opri, făcu din nou focul și îi uscă hainele. Îi dădu apoi să tragă dintr-o țigară și să bea o înghițitură de whisky. Pașa îl bău, tremurând ca varga.

— Ce-o să facem acum? întrebă Ouspenski.

— De ce trebuie să vorbești atât de mult? ripostă Alexander.

Hotărâră să meargă mai departe.

Pașa încercă să facă câțiva pași, susținându-se de Alexander, dar genunchii îl trădau fără încetare. „Vreau să mă odihnesc puțin", îi spuse din priviri. „O să-mi revin." Se așeză pe jos. Alexander îl ajută să se ridice în picioare, apoi îl luă în brațe și îl aruncă în spinare.

— Căpitane...

— Dacă mai aud vreun cuvânt, Ouspenski, cu mâinile goale, jur că...

— Am înțeles.

Porniră la drum. Alexander îl cără pe Pașa în spinare toată dimineața și toată după-amiaza. Îl lăsa uneori jos, îi dădea să bea puțină apă de ploaie, apoi îl lua din nou în spinare și porneau iar la drum. Alteori, îl lăsa jos ca să-i dea să bea o înghițitură de whisky și să-i îndese în gură o bucățică de pâine. Îl lua apoi din nou în spinare și porneau mai departe.

Undeva, pe un drum de țară din sud-estul Saxoniei, Alexander îl simți pe Pașa tot mai greu. Credea că, poate, obosise. Se lăsa întunericul. Se opriră și făcură focul. Alexander se duse să pescuiască în iazul de lângă pădure. Prinse un biban și îl găti în apă. Îi dădu lui Pașa să bea din fiertura de pește, cu puțin praf diluat de sulfamidă, apoi împărți peștele cu Ouspenski și îl înfulecară cu cap cu tot.

Ouspenski se culcă. Alexander fuma. Și punea cârpe ude și reci pe fruntea încinsă a lui Pașa. Apoi lui Pașa i se făcu frig și Alexander îl înveli cu toate cele trei mantale ale lor.

Nimeni nu mai scotea vreun cuvânt. Și privirile deveniră tăcute.

A doua zi de dimineață, cu ochii congestionați de febră, Pașa clătină de cap, spunându-le parcă să plece fără el. Alexander îi răspunse tot printr-o clătinare a capului și îl puse apoi în spinare. Era o zi cenușie de februarie, în mijlocul Germaniei. Cerul plumburiu părea să se prăbușească peste ei. Alexander știa că nu se puteau opri ca să ceară ajutor — fără Pașa, niciunul din ei nu se descurca în germană. Știa, de asemenea, că poliția din Saxonia fusese înștiințată de cele trei evadări și căuta trei bărbați care se dădeau drept nemți, fără să știe vreo iotă de germană.

Nu puteau să ajungă prea departe cât timp Pașa era bolnav. Trebuia să-și revină mai întâi. Se adăpostiră într-un mic hambar, ascunși în fân. Răsuflarea sacadată a lui Pașa, chipul lui congestionat de febră și lupta sa cu boala îi mistuiau sufletul lui Alexander. Nu mai putea să îndure tabloul copleșitor. Se ridică în picioare.

— Trebuie să plecăm. Trebuie să ne continuăm drumul.

— Putem să stăm puțin de vorbă? îl întrebă Ouspenski.

— Nici gând, răspunse Alexander.

— Afară, doar câteva clipe.

— Am spus nu.

Ouspenski îi aruncă o privire lui Pașa, care avea ochii închiși. Părea inconștient.

— Căpitane, se simte tot mai rău.

— În regulă, domnule doctor Ouspenski, vă mulțumesc. Asta e tot.

— Ce-o să facem?

— Ne continuăm drumul. Trebuie să găsim un convoi al Crucii Roșii.

— N-am întâlnit cadre ale Crucii Roșii nici la Colditz, nici în Katowice.

— Dacă nu Crucea Roșie, atunci poate americani.

— Au ajuns americanii până aici?

— Aceste ultime patru luni le-am petrecut, ca și tine, Ouspenski, în închisoare. De unde dracu' să știu până unde au ajuns americanii? Cred că sunt pe undeva pe aici. N-ai auzit avioanele de război îndreptându-se spre Dresda?

— Căpitane...

— Nu vreau să mai aud niciun cuvânt despre asta, locotenente. Să mergem!

— Unde să mergem? Are nevoie de ajutor.

— Și trebuie să căutăm acest ajutor. Nu-l vom găsi într-un hambar.

Îl ridică pe Pașa și îl aruncă pe umăr. Pașa nu se mai susținea singur. Părea secătuit de orice vlagă.

Alexander abia vedea drumul pe care mergea. Făcea un efort supraomenesc să pună un picior în fața celuilalt. Se oprea din oră în oră ca să-i dea lui Pașa câte o înghițitură de apă, să-i pună o cârpă rece pe frunte și să-l învelească în două mantale. Apoi pornea din nou la drum.

Ouspenski mergea alături.

— Căpitane! auzi la un moment dat glasul lui Ouspenski. Căpitane!

— Ce e?

Nu-și îndreptă capul spre el. Nici n-ar fi putut s-o facă. Își continuă drumul. Ouspenski îi aținu calea, împiedicându-l să meargă mai departe.

— Ce e, locotenente?

— Căpitane, îmi pare rău, spuse Ouspenski punând mâna pe brațul lui Alexander. E mort.

— Dă-te la o parte din drum! strigă Alexander, îndepărtându-l cu mâna.

— A murit, căpitane. Încetează, te rog!

— Ouspenski! spuse Alexander trăgând adânc aer în piept și coborând glasul. N-a murit. Și-a pierdut doar cunoștința. Mai avem doar câteva ore de lumină. Să nu le irosim stând în mijlocul drumului!

— A murit, căpitane, șopti Ouspenski. Verifică singur!

— Nu, ripostă Alexander. Nu poate să moară. E cu neputință. Lasă-mă în pace! Fie mergi cu mine, fie o iei în altă parte, dar lasă-mă în pace!

Și își continuă drumul, cărându-l încă o oră pe Pașa în spinare. Apoi încetini pasul pe drumul nepavat și pustiu și, oprindu-se lângă un copac golaș și singuratic, îl întinse pe Pașa pe jos. Nu mai ardea de febră și nici nu se mai lupta să respire. Era alb ca varul și rece ca gheața și avea ochii deschiși.

— Nu, Pașa! Nu! murmură Alexander, punându-i mâna pe frunte.

Îi închise ochii. Rămase câteva clipe lângă el, apoi se prăbuși. Înfășurându-l strâns în manta, îi luă în brațe trupul fără viață. Strângându-l la piept, de parcă ar fi vrut să-l ferească de frig, Alexander se așeză pe jos și închise ochii.

Rămase toată noaptea pe drumul pustiu, cu spatele rezemat de copac, fără să se miște, fără să deschidă ochii și fără să scoată vreun cuvânt, ținându-l strâns în brațe pe fratele Tatianei.

Dacă Ouspenski îi vorbi, nu îl auzi. Dacă adormi, nu-și dădu seama, căci nu mai simțea nimic, nici aerul rece, nici pământul tare, nici scoarța aspră a copacului.

Când se crăpă de ziuă și o lumină cenușie se ivi pe cerul Saxoniei, Alexander deschise ochii. Ouspenski dormea lângă el, învelit în manta. Pașa avea trupul rigid și rece.

Tatiana, flămândă și bolnavă, cususe un sac pentru sora ei, trăsese de sania pe care se afla trupul Dașei, o aruncase apoi într-o spărtură făcută în gheața de pe lacul Ladoga și spusese o rugăciune pentru ea. *Odihnească-se în pace! Sper să se înfrupte în Ceruri*

cu pâinea cea de toate zilele de care aici nu a avut parte! spusese Tatiana singură, stând în genunchi.

Tatiana reușise să scape cu viață.

„Voi scăpa și eu."

Alexander îl lăsă jos pe Pașa, se ridică în picioare, se spălă pe față cu whisky și își clăti gura tot cu whisky, apoi, luându-și târnăcopul din titan, începu să sape o groapă în pământ. Ouspenski se trezi și îi dădu o mână de ajutor. Le luară trei ore ca să sape o groapă de un metru. Nu era destul de adâncă, dar nu puteau s-o facă mai mare. Alexander puse mantaua peste chipul lui Pașa, pentru ca pământul să nu-i cadă direct pe față. Făcu, din două crenguțe și o bucată de sfoară, o cruce pe care o puse pe pieptul lui Pașa și îl așezară în groapă. Apoi, strângând tot timpul din dinți, Alexander umplu mormântul cu pământ proaspăt. Scrijeli pe o creangă groasă și lată numele PAȘA METANOV și data morții sale, 25 februarie 1945, apoi, legând-o de o altă creangă mai lungă, făcu o cruce și o înfipse în pământ.

Rămaseră amândoi încremeniți. Alexander își duse mâna la frunte în semn de salut.

— *Domnul este păstorul meu,* murmură el cu o voce ca o boare de vânt. *Nu voi duce lipsă de nimic. El mă paște în pășuni verzi și mă duce la ape de odihnă...* (Psalmul 23)

Se opri cu glas frânt. Prăbușindu-se în apropierea copacului de lângă drum, își aprinse o țigară.

Ouspenski îl întrebă dacă aveau să pornească din nou la drum.

— Nu, răspunse Alexander. Mai stau puțin aici.

Trecură câteva ore.

Ouspenski îl întrebă din nou.

— Locotenente, spuse Alexander cu glas atât de frânt, că nici nu și-l mai recunoștea. Eu nu plec de lângă el.

— Căpitane! exclamă Ouspenski. Cum rămâne cu vântul destinului despre care spuneai că bate în calea ta?

— Ai înțeles greșit, Nikolai, răspunse Alexander, fără să-și ridice privirea. Am spus că bate *pe lângă* mine.

A doua zi, poliţia germană îi găsi în acelaşi loc, îi urcă într-un camion blindat şi îi duse înapoi la Colditz.

Paznicii nemţi îl bătură fără milă pe Alexander şi îl închiseră în carceră, unde rămase atâta amar de vreme, încât pierdu noţiunea timpului.

Moartea lui Paşa aduse cu sine şi moartea speranţei. Nimic nu mai avea sens într-o lume unde Alexander îl găsise pe Paşa Metanov doar ca să-l piardă în curând.

„Izbăveşte-mă, Tatiana, iartă-mă şi uită-mă! Ca să te pot uita şi eu. Pot avea oare o clipă de tihnă, în care să mă simt complet eliberat? Dăruieşte-mi libertatea, Tatiana, ca să nu-ţi mai văd chipul şi să nu-ţi mai simt focul! Vreau să fiu liber, liber, liber..."

Zborul deasupra oceanului încetă şi, odată cu el, şi feeria imaginaţiei. O amorţeală puse stăpânire pe el, îngheţându-i inima. Disperarea îşi întindea tentaculele, amorţindu-i simţurile şi gândurile, tendoanele şi arterele, nervii şi venele, până când îşi simţi sufletul pustiit şi lipsit de speranţă. Fără Tatiana şi dragostea ei. În sfârşit!

Dar nu întru totul.

30

New York, aprilie 1945

În aprilie, americanii și rușii împânzeau Germania și, în prima săptămână din mai, Germania s-a predat necondiționat. Războiul din Europa a luat astfel sfârșit. Pe frontul din Pacific, americanii continuau să sufere pierderi imense, chiar dacă îi alungau acum pe japonezi de pe fiecare țărm și insulă.

Ziua de 23 iunie veni și trecu în zbor. Tatiana împlini douăzeci și unu de ani. Cât avea să mai dureze oare până când timpul avea să-i aline durerea? Cât avea să mai dureze oare până când clipele și minutele, zilele și nopțile, lunile și anii aveau să-i modeleze suferința și s-o ajute să înghită nodul din gât ce nu o lăsa să respire? De fiecare dată când îi auzea numele, i se punea un nod în gât. De fiecare dată când se uita la fiul lui, rămânea fără suflare. De fiecare dată când venea Crăciunul, ziua ei sau ziua lui de naștere, simțea cum nodul din gât o sufoca fără milă. Anii treceau în zbor, dar durerea continua să-i mistuie sufletul, înnegurând totul în jur: propria fericire, afecțiunea pentru semenii ei, bucuria de a trăi, zâmbetul dăruit copilului său, plăcerea de a se înfrupta din propriile bucate, rugile adresate Cerului sau fiecare strângere de mână.

În vara anului 1945, Vikki acceptă să meargă în Arizona cu trenul, împreună cu Tatiana și Anthony. Tatiana voia o vacanță, ca să sărbătorească obținerea cetățeniei americane.

Pe drum, îi spuse lui Vikki că trebuiau să facă un scurt popas la Washington DC.

De această dată, nu intră în clădirea Departamentului de Stat, ci se așeză răbdătoare pe o bancă de pe C Street, sub baldachinul bogat al copacilor, în timp ce Vikki fuma și Anthony se juca pe iarbă.

— Asta înțelegi tu printr-un popas scurt? Ne-am luat doar două săptămâni de concediu, spuse Vikki, în cele din urmă.

Tatiana îi privea pe lucrătorii de la Departamentul de Stat ieșind să ia masa. Îl văzu pe Sam Gulotta trecând prin fața băncii ei. Nu îl opri din drum. Sam merse vreo zece metri, apoi încetini pasul și se opri. Întorcându-și privirea, o scrută câteva clipe și se îndreptă spre ea.

— Salut! spuse Tatiana ridicându-și ochii. N-am vrut să te deranjez.

Gulotta zâmbi și se așeză pe bancă.

— Nu mă deranjezi. Mă bucur să te văd. Dar nu am nimic nou să-ți spun.

— Chiar nimic?

— Nu. Europa este în pragul dezastrului.

Făcu o pauză, apoi continuă:

— Știu că ți-am spus că, în momentul în care lucrurile se vor mai liniști puțin, aș putea să fac niște investigații... dar m-am înșelat. Situația nu s-a dezamorsat deloc. A devenit și mai conflictuală. Suntem cu toții în Germania — noi, Franța, Anglia, Uniunea Sovietică. De fapt, e și mai rău; suntem cu toții în Berlin. Un singur pas diplomatic greșit și ne trezim că s-a declanșat și cel de-al Treilea Război Mondial.

— Știu, răspunse Tatiana ridicându-se în picioare. Îți mulțumesc oricum.

— Ai primit cetățenia americană?

— Da, de curând.

— Nu vrei să mâncăm ceva împreună? întrebă Gulotta. E ora prânzului. Am putea să luăm un sandvici.

— Mi-ar plăcea. Poate altă dată. Sunt cu o prietenă și cu fiul meu. Dar ți-am adus ceva. Le-am făcut de dimineață, spuse

Tatiana scoţând o pungă plină cu pirogi cu carne. Data trecută, ai spus că ţi-au plăcut...

— Da, foarte mult, îţi mulţumesc, răspunse el luând punga. Dar mi-ar fi plăcut să luăm şi masa împreună.

Tatiana o privea pe Vikki venind spre ei. Până atunci alergase pe iarbă cu Anthony.

— Sam, ea e prietena mea, Vikki Sabatella.

Vikki şi Sam îşi strânseră mâinile.

Tatiana şi Sam îşi luară la revedere.

Vikki o ciupi cu putere pe Tatiana după ce Sam se făcu nevăzut.

— Tania, vulpe şireată ce eşti! Desfrânato! Pui de lele ce eşti! Carevasăzică, asta puneai tu la cale!

— N-am pus nimic la cale, Vikki, răspunse calmă Tatiana.

— Hai nu zău! E însurat?

— Da, a fost.

Şovăi uşor, întrebându-se dacă să-i spună sau nu lui Vikki despre Sam. Se hotărî să-i spună.

— Soţia lui a murit cu trei ani în urmă, într-un accident de avion, în timp ce ducea provizii medicale trupelor noastre din Okinawa. Îşi creşte singur cei doi băieţi.

— Tatiana!

— Vikki, n-am timp să-ţi explic.

— Ai două săptămâni libere. Şi avem treisprezece milioane de soldaţi peste hotare. Imediat ce vom câştiga războiul, se vor întoarce cu toţii acasă prin portul din New York.

— Serios? Deoarece Statele Unite nu au alte oraşe pe coastă?

— Exact. Şi acum spune-mi de ce trebuie să baţi tot drumul până la Washington ca să găseşti un bărbat, când frumosul nostru New York va avea în curând treisprezece milioane?

— N-am chef să vorbesc cu tine despre asta.

După ce petrecură cinci zile la Marele Canion, Tatiana închirie o maşină şi porniră cu toţii spre Tucson, din sudul Arizonei. Tatiana se afla la volanul maşinii, căci Vikki, o fată de la oraş, nu ştia să conducă.

Treceau acum prin Phoenix.

— Un orășel mic și prăfuit, declară Vikki.

Într-o seară toridă de vară, stăteau pe o pătură pe capota mașinii lor închiriate și priveau apusul. Deșertul Sonora, presărat cu cactuși albi saguaro, se întinde pe sute de kilometri în sud-estul Arizonei. Sălașul a 298 de specii de cactus, este cel mai mare deșert din America de Nord, cuprinzând o mare parte din Arizona și New Mexico. În depărtare, se văd colinele de la poalele Munților Maricopa. Cerul de un albastru indigo creează un contrast izbitor cu nuanțele cărămizii ale pământului. Cu excepția vreunui iepure sălbatic, ce încearcă să scape de mușcătura veninoasă a șopârlei Gila, nimic nu tulbură liniștea deșertului.

Stăteau pe capota mașinii, cu spatele rezemat de parbriz, flancate la vest de Munții Superstiției, iar la est de Munții Maricopa. Anthony se târa pe jos, fascinat, la doi ani, doar de două lucruri: cum să se murdărească mai tare și cum să găsească șerpi, nu neapărat în această ordine.

— Anthony! îl strigă Vikki, ștergându-și fruntea de sudoare. Nu te mai târî pe jos! Știai că șerpii își înghit prada întreagă?

— Gata, Vikki! Ajunge! o mustră Tatiana.

— Întreagă, Anthony, repetă Vikki.

— Dar eu băiat mare. Vleau șarpe mic, răspunse Anthony, care era extrem de vorbăreț la vârsta lui.

— Nu ești un băiat mare. Ești doar un băiețel.

— Vikki!

— Ce e?

Tatiana nu-i răspunse, ci doar o privea cu ochi stăruitori.

— De ce faci asta? Mă strigi pe nume, de parcă ar fi suficient să-ți înțeleg dorințele. Ce vrei, așadar?

— Știi prea bine.

— Nu, n-am de gând să mă opresc. Îți faci griji din cauza asta?

— Nu prea, răspunse Tatiana. Anthony, dacă găsești *șarpe*, să-mi dai de veste! Îl luăm la New York și îl gătim.

— Ar fi o schimbare bine-venită, după câtă șuncă mănânci. De ziua ta, continuă Vikki, rezemându-se de mașină și luând o

înghiţitură de apă, o să-ţi cumpăr un manual pentru mămici, un manual de gătit şi unul pentru folosirea articolelor hotărâte şi nehotărâte. Se pare că n-ai nimic din toate astea.

— Ce tot spui acolo?

— Las-o baltă! Dar mănânci arahide Planter's, nu-i aşa?

— Poftim?

— Mănânci arahide Planter's.

— Nu, nu-mi plac arahidele.

— Ce spunea afişul publicitar din Times Square? Am trecut ieri pe lângă el.

— Nu mai ştiu. Cred că era ceva de genul: „O pungă pe zi de arahide Planter's pentru mai multă energie".

— Exact. Foarte bine. Acum, dacă „am traduce" reclama în engleza ta, ar suna: „Pungă pe zi pentru mai multă energie". Vezi diferenţa?

— Nu, răspunse Tatiana cu chipul grav.

— O, Doamne!

Tatiana se întoarse şi zâmbi. Scoase din geantă o sticlă de Coca Cola şi i-o oferi lui Vikki, spunând:

— Bea Coca Cola! O pauză care te înviorează.

— Foarte bine! exclamă Vikki, radiind de încântare.

Anthony nu găsi niciun şarpe, dar căutările sale îl istoviră. Se urcă pe capota maşinii, apoi se aşeză în poala Tatianei, murdar şi plin de praf, şi îşi puse căpşorul pe pieptul ei. Ea îi dădu să bea o înghiţitură de apă.

— E frumos, nu-i aşa? spuse ea, stând lângă Vikki, cu ochii aţintiţi în zare, şi ţinându-l pe Anthony cuibărit în poală.

— Fiul tău? Da, este. Deşertul e însă arid şi pustiu, de-aia e deşert, răspunse Vikki ridicând din umeri. E frumos să stai câtva timp. Ca să schimbi atmosfera. Dar n-aş vrea să locuiesc aici. Cât vezi cu ochii, sunt numai cactuşi.

— Primăvara, toate florile sălbatice se trezesc la viaţă. Probabil că e şi mai frumos aici primăvara.

— Şi New Yorkul e frumos primăvara.

Tatiana nu spuse nimic la început. Apoi rupse tăcerea.

— Deșertul e uluitor...

— Da, e spectaculos. Dar ai văzut vreodată vreo stepă?

— Da, răspunse încet Tatiana, după o scurtă șovăire. Nu se compară cu deșertul de aici. Stepa e rece și mohorâtă. Acum sunt peste 32 de grade Celsius, dar în decembrie, de Crăciun, vor fi 21. Soarele va străluci pe cer. Și nu se va lăsa întunericul prea devreme. În decembrie, nu voi purta haine groase — doar o bluză cu mânecă lungă.

— Ce poartă oamenii iarna în Arizona? îl întreabă Daşa pe Alexander.

— O bluză cu mânecă lungă.

— Acum sunt convinsă că îmi spui povești pentru copii. Păstrează-le pentru Tania! Sunt prea bătrână pentru basme.

— Tania, tu mă crezi, nu-i așa?

— Da, Alexander.

— Ai vrea să trăiești în Arizona, tărâmul micii primăveri?

— Da, Alexander.

— Ce facem acum? întrebă Vikki. S-a făcut cumplit de cald. Vom deveni ouă prăjite, dacă nu plecăm la drum.

Tatiana se înfioră ușor, încercând să alunge amintirile.

— Te asigur că nimic nu se compară cu stepa. Mie îmi place aici.

— Da, Tania, ne aflăm în mijlocul pustiului.

— Știu. E fantastic, nu-i așa? Nu vezi nici ţipenie de om.

— Asta ţi se pare fantastic?

— Puţin... da.

— Nu cred că există cineva care ar cumpăra pământ aici sau ar vrea să trăiască în părţile astea.

— Dar prietena ta? spuse Tatiana dregându-și glasul.

— Care dintre ele?

— Eu.

— Vrei să trăiești aici? întrebă Vikki, privind-o șovăitoare. Sau vrei să cumperi pământul ăsta? adăugă uluită.

— Încearcă să-ţi imaginezi că am cumpărat o bucată de pământ cu cactuși saguaro și arbuști sălbatici în apropiere de deșertul Sonora!

— N-am cum să-mi imaginez așa ceva.

Tatiana păstră tăcerea.

— Ai cumpărat pământul ăsta?

Tatiana încuviinţă din cap.

— Chiar pământul ăsta?

Ea încuviinţă din nou.

— Când?

— Anul trecut. Când am venit aici cu Anthony.

— Ştiam eu că ar fi trebuit să vin cu voi! De ce? Și cu ce?

— Mi-a plăcut, răspunse Tatiana privind întinderea de pământ ce se contopea cu munţii din zare. N-am avut niciodată ceva care să-mi aparţină. L-am cumpărat cu banii pe care i-am adus cu mine din Uniunea Sovietică.

Cu banii lui Alexander.

— Dumnezeule mare, dar de ce pământul ăsta? întrebă Vikki scrutând-o. Sunt convinsă că a fost ieftin.

— Da, așa e.

A costat doar patru vieţi — a lui Harold, a lui Jane, a lui Alexander și a Tatianei. Îl strânse și mai tare pe Anthony la piept.

— Hmm... spuse Vikki, continuând s-o scruteze cu intensitate. Mai ai surprize de genul ăsta? Sau asta-i tot?

— Asta-i tot.

Tatiana zâmbi, fără să mai spună nimic, privind Munţii Maricopa, apusul de soare, cactușii saguaro, deșertul și cei nouăzeci și șapte de acri de pământ american pe care îi cumpărase cu patru mii opt sute cincizeci de dolari.

31

Dincolo de zidurile castelului Colditz, aprilie 1945

Americanii eliberară castelul Colditz în aprilie, după trei zile de lupte acerbe. Cel puţin, aşa se spunea, căci Alexander, deşi auzise salvele de foc, văzu doar o mână de americani în curte. Reuşi să se apropie de câţiva dintre ei, cerându-le o ţigară, şi, în timp ce stătea aplecat deasupra flăcării brichetei, îi spuse unui soldat în engleză că era american şi că-l chema Alexander Barrington. Dacă aveau să-i verifice spusele, poate că reuşeau să-l ajute.

— Da, şi eu sunt regele Angliei, îi răspunse soldatul american, izbucnind în râs.

Alexander deschise gura să spună ceva, dar Ouspenski se apropie de ei, cerându-le o ţigară.

Alexander credea că aveau să i se ivească şi alte şanse ca să stea de vorbă cu ei, dar se înşela, căci a doua zi de dimineaţă, după eliberarea castelului din mâinile germanilor, la Colditz îşi făcură apariţia câţiva oficiali sovietici — un general, doi colonei şi un ministru adjunct de externe — însoţiţi de vreo sută de soldaţi, ca să-i recupereze pe cei şapte prizonieri sovietici şi „să-i integreze, împreună cu fraţii lor, în marşul victoriei asupra Germaniei înfrânte".

Îi urcară astfel într-un tren. „Un tren întreg doar pentru *şapte* oameni?" se întrebă Alexander. Descoperi însă în curând că trenul era ticsit de cetăţeni sovietici. Nu toţi erau soldaţi: unii erau muncitori, iar alţii erau locuitori ai Poloniei. Erau mii de oameni în trenul acela. Unul dintre ei, un betonist, spunea că, în momentul arestării, locuia în Bavaria împreună cu soţia şi cei trei copii ai lor.

— Şi eu aveam o familie, interveni altul. O mamă, două surori şi trei nepoate pe care le creşteam după moartea fratelui meu.

Unde erau acum cu toţii? se întreba Alexander.

— I-am lăsat pe toţi acasă, spuse omul.

— Dar de ce nu v-aţi luat familiile cu voi? întrebă Ouspenski, legat cu cătuşe de Alexander.

Betonistul nu răspunse.

Trenul se îndrepta încet spre centrul Germaniei. Majoritatea indicatoarelor rutiere fuseseră distruse, astfel că îi era cu neputinţă să-şi dea seama unde se aflau. Păreau să fi străbătut sute de kilometri. Alexander văzu un mic indicator pe care scria Gottinger 9. Unde era Gottinger?

Trenul se opri la un moment dat şi li se spuse să coboare. După vreo două ore de mers pe jos, ajunseră într-un loc ce părea să fie un lagăr abandonat de prizonieri. Soldaţii NKGB — nu puteau fi soldaţi ai Armatei Roşii, de vreme ce aceştia erau încătuşaţi unii de alţii — puseră stăpânire pe tabăra abandonată şi o numiră lagăr de tranzit.

— Lagăr de tranzit spre ce anume? întrebă Ouspenski, dar nimeni nu-i răspunse.

Îi schimbară apoi numele în lagăr de identificare şi triere.

Petrecură acolo ultimele două săptămâni ale lunii aprilie 1945, înconjuraţi de sârmă ghimpată, privind instalarea unor reflectoare de lumină de jur împrejurul lagărului şi ridicarea unor turnuri de pază. Auziră apoi că războiul se sfârşise, iar Hitler era mort. O zi mai târziu după capitularea Germaniei, câmpurile din preajma gardului electric din sârmă ghimpată fură minate. Alexander şi Ouspenski înţeleseră asta în clipa în care văzură cum mai bine de o jumătate de duzină de sovietici, printre care şi betonistul, se luară la trântă cu minele şi pierdură lupta.

— Ce ştiu cu toţii şi noi nu? întrebă suspicios Ouspenski, privind cum trupurile fugarilor erau aruncate în gropi comune.

— Ce ştiu oare de-au vrut să traverseze un câmp minat, în loc să rămână într-un lagăr de tranzit aparent inofensiv? întrebă şi Alexander.

— Nu vor să se ducă acasă, spuse altcineva.

— Asta am înţeles, dar de ce? continuă Ouspenski.

Alexander aprinse o ţigară, fără să spună nimic.

Se întreba de ce lagărul se afla sub disciplină militară, în ciuda numărului mare de prizonieri civili. Le impuneau deşteptarea şi stingerea, inspecţia militară a barăcilor şi atribuirea clară a sarcinilor. Totul i se părea ciudat şi uluitor.

Câteva zile mai târziu, Ivan Skotonov, ministru adjunct de externe, trimis direct de la Moscova, veni să le vorbească. Îi obligară să se aşeze pe rânduri, nu îngrămădiţi. Era o zi de mai, iar vântul bătea cu putere. Skotonov, îmbrăcat la costum şi cu părul dat cu gel, abia reuşea să se facă auzit printre rafalele de vânt. În cele din urmă, luă o portavoce.

— Cetăţeni! Tovarăşi! spuse el. Falnici fii ai Rusiei! Aţi contribuit la înfrângerea unui duşman cum marea noastră naţiune n-a înfruntat vreodată. Ţara este mândră de voi! Ţara vă iubeşte! Ţara are din nou nevoie de voi, ca să reclădiţi şi să reconstruiţi marea naţiune pe care tovarăşul Stalin, liderul şi dascălul nostru, a salvat-o pentru noi. Ţara vă cheamă sub stindardul ei. Dacă veţi veni cu noi, ţara vă va întâmpina cu urale şi aplauze ca pe nişte adevăraţi eroi!

Alexander se gândi la betonistul din Bavaria, care îşi lăsase acasă soţia şi copiii şi încercase să traverseze câmpul minat ca să ajungă din nou la ei.

— Dar dacă nu vrem să ne întoarcem? strigă cineva.

— Da, aşa e. Ne-am petrecut viaţa la Innsbruck. De ce ne-am întoarce acum în Rusia?

— Pentru că sunteţi cetăţeni sovietici, strigă Skotonov cu glas prietenos. Locul vostru nu e la Innsbruck. Ci acasă!

— Eu sunt din Polonia, strigă omul. Din Cracovia. De ce trebuie să mă întorc în Rusia?

— Pământurile acelea ale Poloniei au fost mult disputate de-a lungul secolelor, iar Uniunea Sovietică a decretat acum că aparţin patriei noastre mame.

În seara aceea, după discursul lui Skotonov, douăzeci și patru de oameni încercară să evadeze. Unul reuși chiar să străbată o fâșie de pământ neminată, înainte de a se prăbuși secerat de gloanțele santinelei.

— A fost rănit, nu ucis, îi asigură Skotonov, a doua zi de dimineaţă, pe prizonierii agitaţi.

Dar nimeni nu-l mai văzu vreodată.

În lagăr se aflau trei tipuri de prizonieri: refugiaţi din teritoriile germane ocupate, precum Polonia, România, Cehoslovacia și Ucraina; muncitori din lagărele de muncă silnică, preluaţi de nemţi pentru propria mașinărie de război; și soldaţi din Armata Roșie, ca Alexander și Ouspenski.

Prizonierii din cele trei categorii fură separaţi la sfârșitul lui mai și „găzduiţi" în barăci separate. Încetul cu încetul, refugiaţii și apoi muncitorii din lagărele de muncă silnică începură să dispară.

— Se întâmplă numai noaptea. Ai observat? spuse Alexander. Când ne trezim, nu-i mai găsim aici. Aș vrea să pot sta treaz până la trei dimineaţa. Am senzaţia că am vedea lucruri extrem de interesante.

În curte, în timpul plimbării lor zilnice, întâlniră un muncitor dintr-un lagăr de muncă silnică. Acesta le ceru o ţigară, spunându-le:

— Aţi auzit? Cinci dintre băieţii cu care am petrecut ultimii patru ani de viaţă au dispărut azi-noapte. I-au luat și i-au condamnat chiar în spaţiul comun.

— Pentru ce i-au condamnat? întrebă Ouspenski.

— Pentru trădare împotriva patriei mame. Pentru că au lucrat în slujba dușmanului.

— Poate ar fi trebuit să explice faptul că au fost *nevoiţi* s-o facă.

— Au încercat. Dar dacă nu voiau să lucreze pentru nemţi, de ce n-au încercat să evadeze?

— Poate ar trebui să evadăm, spuse Ouspenski. Ce zici, căpitane?

— Nu aveţi unde să vă duceţi, zise râzând un polonez, în spatele lor.

Alexander și Ouspenski se întoarseră spre el. În curte se strânsese acum o mică mulțime.

— Lech Markiewicz, se prezentă polonezul, strângându-le mâinile. Sunt încântat să vă cunosc. Nu aveți scăpare, cetățeni. Știți cine m-a predat în mâinile sovieticilor, tocmai din Cherbourg, Franța?

Așteptară în tăcere.

— Englezii.

— Și știți cine l-a predat pe Vasia, prietenul meu de colo, în mâinile sovieticilor, tocmai din Bruxelles? Francezii.

Vasia încuviință dând din cap.

— Și știți cine l-a predat pe Stepan în mâinile sovieticilor, tocmai din Ravensburg, Bavaria, aflat la zece kilometri de lacul Constance, situat la granița cu Elveția? Americanii. Exact! Aliații ne predau, cu milioanele, în mâinile sovieticilor. În lagărul de tranzit din Lübeck, la nord de Hamburg, unde am fost înainte să ajung aici, am întâlnit refugiați din Danemarca și din Norvegia. Nu erau soldați ca voi și nici muncitori din lagărele de muncă silnică, așa ca mine, ci refugiați, rămași fără adăpost din cauza războiului, care încercau să găsească un refugiu în Copenhaga. Cu toții au ajuns în mâinile sovieticilor. Nu-mi vorbiți, așadar, despre scăpare! Căci nu mai există așa ceva. Nu mai avem unde să ne ducem. Cândva, întreaga Europă aparținea lui Hitler. Acum jumătate de Europă aparține Uniunii Sovietice.

Și se îndepărtă râzând, împletindu-și brațele cu Vasia și Stepan.

În seara aceea însă, Lech Markiewicz, electrician de meserie, deconectă curentul electric din gardul din sârmă ghimpată și fugi. Nu mai era în lagăr a doua zi de dimineață. Nimeni nu știa nimic despre soarta lui.

Convoaie de camioane luau sute de oameni în fiecare seară, iar ziua lagărul rămânea o haltă spre o destinație necunoscută. Primeau hrană insuficientă, aveau dreptul să facă baie doar o dată pe săptămână, erau tunși la chelie și despăducheați în mod frecvent.

Încetul cu încetul, noi prizonieri ruși ajungeau în lagăr, luându-le locul celor vechi, care plecau în convoaie.

Într-o noapte de iulie, Alexander și Ouspenski, împreună cu toți cei din baraca lor, primiră ordin să-și împacheteze lucrurile și să iasă în curte. Trei camioane îi așteptau. Îi așezară doi câte doi și îi legară cu cătușe de tovarășii lor. Alexander era legat de Ouspenski. Porniră în noapte spre o gară, bănuia Alexander, și nu se înșela deloc.

32

New York, august 1945

Într-o dimineaţă caldă de sâmbătă, Tatiana, Vikki şi Anthony se plimbau printr-o piaţă volantă din Lower East Side, sub calea ferată aeriană de pe Second Avenue. Vorbeau, ca toţi trecătorii de pe stradă, despre capitularea Japoniei, care avusese loc cu o săptămână în urmă, după dezastrul atomic de la Nagasaki. Vikki considera că cea de-a doua bombă n-ar mai fi fost necesară. Tatiana sublinie faptul că japonezii nu capitulaseră după Hiroshima.

— Nu le-am dat timp suficient. Le-am oferit doar trei zile. Ar fi trebuit să le dăm un răgaz mai mare pentru mândria lor imperială. De ce crezi că au continuat să ne omoare trupele în aceste ultime trei luni, chiar dacă ştiau că nu vor câştiga niciodată războiul?

— Nu ştiu. Nemţii de ce-au făcut-o? Ştiau, încă din 1943, că vor pierde războiul.

— Pentru că Hitler era un nebun.

— Iar Hiroshito ţi se pare mai zdravăn?

Deodată, în calea Tatianei apăru o familie numeroasă, care practic o asaltă. Erau şase oameni: doi soţi şi cei patru copii ai lor adolescenţi. O apucară pe Tatiana de mâini, apoi o strânseră în braţe, învăluind-o într-un noian de îmbrăţişări.

— Tania ! strigă Vikki. Tania! Unde eşti?

Mângâindu-i părul cu tandreţe, femeia îi spunea ceva în ucraineană. Soţul se şterse la ochi şi îi oferi lui Anthony o îngheţată şi o acadea. Anthony le luă cu zâmbetul pe buze şi se aşeză pe marginea trotuarului.

— Cine sunt oamenii ăştia? întrebă Vikki.

— Mami ştie *mută* lume, spuse Anthony, trăgând de fusta Tatianei.

— Aşa e, murmură Vikki, îndreptându-şi umerii. Nu şi bărbaţi.

— Mami, *gheţată*, vreau *gheţată*.

Familia îi vorbea Tatianei în ucraineană, iar ea le răspundea în rusă. Îi sărutară mâinile şi apoi plecară. Tatiana, Vikki şi Anthony îşi văzură şi ei de drum.

— Tatiana!

— Ce e?

— Nu începe iar cu asta! N-ai de gând să ne explici scena pe care tocmai am văzut-o?

— Anthony nu are nevoie de explicaţii, nu-i aşa, dragule?

— Nu, mami. Vreau *gheţată*.

După ce îi cumpără fiului ei încă o îngheţată şi o acadea, Tatiana o privi pe Vikki şi ridică din umeri.

— Ce e? Slavii sunt foarte emotivi.

— Dar nu e vorba doar de o reacţie exagerată. Ci îţi făceau de-a dreptul temenele. Se închinau la picioarele tale. Am înţeles doar din gesturi că mai aveau puţin şi îşi sacrificau primul născut pe altarul zeiţei Tatiana.

— N-a fost nimic, te asigur, îi răspunse ea râzând. Au ajuns acum câteva luni în portul din New York. Când nemţii au ocupat Ucraina, soţul şi-a trimis soţia şi copiii în Turcia. El a fost prizonier de război timp de doi ani, apoi a fugit în Turcia şi şi-a căutat un an familia în Ankara. I-a regăsit, în cele din urmă, în 1944. Acum o lună, în iulie, au ajuns în portul din New York. Nu aveau acte, dar nici probleme de sănătate. Vin însă prea mulţi refugiaţi. Soţul putea să rămână în ţară, chiar şi fără acte, pentru că putea să muncească. Putea să zidească, să zugrăvească, să facă orice. Soţia lui nu ştie însă nici să coasă, nici să tricoteze şi nici să vorbească engleză. A stat trei ani în Turcia, unde a cerşit pe străzi ca să-şi crească copiii, continuă Tatiana clătinând din cap. Ce bine era dacă ştiau o boabă de engleză! Totul ar fi mult mai simplu. Cum aş fi putut să-i ajut? Aveau să fie cu toţii trimişi acasă.

Se aplecă deasupra lui Anthony și îi aranjă șapca de baseball pe cap, ștergându-i bărbia de îngheţată.

— Imaginează-ţi ce reacţie au avut când le-am spus că soţul putea să rămână, dar restul familiei trebuia să se întoarcă acasă! Unde să ne întoarcem? m-au întrebat. În Ucraina? Dar am fugit de acolo. Ne vor trimite în lagăre, unde ne vom găsi sfârșitul. Suntem cinci femei. Știi ce vom păţi în lagăre? Ce puteam să fac, Vikki? I-am găsit soţiei de lucru ca menajeră în casa unui negustor. Fetele ei au devenit bone pentru cei trei copii mici ai negustorului. Au stat la Ellis până când l-am convins pe reprezentantul INS să le dea vize de ședere temporară, explică Tatiana ridicând din umeri. E o nebunie acum la Ellis. Vor să-i trimită pe toţi înapoi. Chiar astăzi l-au respins pe un bărbat din Lituania, din cauza unei mici infecţii pe care o avea în urechea dreaptă. L-au închis într-un centru de detenţie, iar mâine îl vor trimite acasă. Doar pentru că avea urechea roșie! exclamă Tatiana, mânioasă și roșie la faţă. L-am găsit pe amărâtul ăsta cu ochii bulbucaţi de plâns. Spunea că soţia lui îl aștepta de doi ani în Statele Unite. Erau croitori. I-am verificat urechea și...

— Stai puţin! Despre ce reprezentant INS vorbești? întrebă Vikki. Doar nu despre năpârca aia de Vittorio Vassman?

— Ba da, chiar despre el. E cumsecade.

— N-o lasă nici pe maică-sa să-și parcheze mașina în garaj, spuse Vikki râzând. L-ai convins să le dea vize de ședere temporară? Dar ce-ai făcut pentru asta?

— Am făcut *piroști* pentru mama lui bolnavă și *blinie*[1] pentru el. I-am spus că se descurcă de minune într-un post dificil.

— Te-ai culcat cu el?

— Ești imposibilă, răspunse Tatiana oftând.

— Edward, ai auzit ce face Tania la Ellis?

— Da, știu totul.

[1] Blinie — mâncare naţională rusească, făcută dintr-un aluat de clătite, pus în straturi și având diferite umpluturi

Luau masa la cantina spitalului, înțesată acum de doctori și asistente, de vreme ce Ellis devenise, din nou, port pentru refugiați. Printre asistente nu se mai afla și Brenda, care, spre uimirea tuturor, renunțase la postul de la Ellis, în iunie 1945, când soțul ei se întorsese din Pacific. Nimeni nu știa că Brenda era căsătorită.

Vikki îi povesti lui Edward întâmplarea din Lower East Side.

Edward dădu din cap, privind-o cu tandrețe pe Tatiana; scrutând-o, de fapt, cu o privire ce o făcu pe Tatiana să se uite în altă parte, iar pe Vikki să caște ochii cât cepele.

— Vik, spuse el, toată lumea de pe Ellis Island o cunoaște pe Tatiana. De ce crezi că i-au interzis să mai urce la bordul vaselor cu refugiați? Pentru că îi lasă pe toți să pună piciorul în Statele Unite. Vestea i s-a dus dincolo de ocean. Toți refugiații vor să intre în aria de inspecție a Tatianei.

— Pe refugiați îi înțeleg. Dar cum reușește să-l convingă pe Vassman să le dea vize de ședere?

— Îl hipnotizează în fiecare dimineață. Și dacă metoda nu se dovedește salutară, îi pune ceva în cafea.

— Vrei să spui că se întâlnesc în fiecare *dimineață*?

— Încetați amândoi, ați înțeles? interveni Tatiana. Trebuie să încetați.

— Cu câteva zile în urmă, continuă Edward, m-am trezit cu trei femei care o căutau pe Tatiana într-o după-amiază de sâmbătă. Au luat feribotul spre Ellis ca s-o caute.

— Cum făcea și soția ta? întrebă domol Tatiana.

— Nu, nici vorbă, răspunse Edward. Viitoarea mea fostă soție nu venea să-mi ofere recunoștința ei eternă, așa cum o fac acești oameni care te caută la Ellis.

— Nu știu la ce te referi, spuse Tatiana. Vin să-mi aducă mere.

— Mere, o bluză, cărți, răspunse el zâmbind. Nu erai la spital în ziua aceea. Am vrut să le dau adresa ta...

— Edward! strigară fetele într-un glas.

— Merele trebuie livrate direct la ușă, nu-i așa? continuă el râzând.

— Nu, răspunse Tatiana.

*

Vânzătorul de la chioșcul de ziare, de unde Tatiana și Vikki cumpărau *The Tribune*, o privea pe Tatiana cu ochi iscoditori.

— Ești asistenta Tatiana, nu-i așa? întrebă el.

— Cine vrea să știe? răspunse ea, prevăzătoare.

— Ţi se spune Îngerul de la Ellis, continuă vânzătorul zâmbind. Luaţi ziarul! Nu vreau bani. Am sute de clienţi datorită ţie.

— Încep să înţeleg, spuse Vikki pe drum. Dumnezeule mare! N-o faci pentru *ei*.

— Ce anume?

— O faci pentru *tine*. L-ai întrebat pe vânzătorul de ziare *cine vrea să știe*, de parcă te aștepţi ca cineva să te caute.

— Te înșeli. Din nou. De prea multe ori într-o singură zi.

— Pe cine aștepţi?

— Mi-a rămas un reflex din trecut, răspunse Tatiana. Dacă te caută cineva, e semn rău.

— Prostii! Pe cine aștepţi?

— Pe nimeni.

— Când mai ai timp și pentru asta? Ai un copil. Ai două locuri de muncă. Și locuim împreună. Când mai ai timp să duci și o viaţă secretă?

— Despre ce vorbești? Nu duc nicio viaţă secretă. Îl mai întreb uneori pe administratorul clădirii noastre dacă mai au nevoie de vreun portar. E așa de greu?

— Nu știu. Pe *mine* nu mă interesează asemenea lucruri. *Tu* de ce-ţi baţi capul?

— Pentru că nu mă costă nimic, răspunse Tatiana. Dar acum Diego din România are o slujbă sigură și bine plătită.

— Ce caraghioasă ești! spuse Vikki deschizând ușa și cuprinzând-o cu braţul. Asta e moștenirea pe care vrei s-o lași Americii?

— Nu este o moștenire, răspunse Tatiana intrând înăuntru. Ci felul meu de a-mi exprima recunoștinţa.

Vikki nu petrecea serile acasă. Se ducea să danseze și să vadă filme, să ia masa în oraș și să se întâlnească cu prietenii în baruri.

Când se întorcea acasă, târziu în noapte, ameţită de aburii alcoolului, voia să stea de vorbă, iar Tatiana, mereu trează, indiferent de ora târzie a nopţii, îi făcea pe plac. Într-o seară însă, Tatiana dormea când prietena ei se întoarse acasă. Acest lucru nu o descurajă pe Vikki, care își scoase rochia și se urcă în pat, lângă ea. Își acoperi faţa în mâini și oftă adânc.

— Da, spuse Tatiana.

— Nu mai dormi?

— Nu.

Vikki își descoperi chipul. Părea beată.

— O, Tania, Tania! N-am găsit niciun taxi. Am venit pe jos tocmai din Astor Place, încălţată cu tocuri. Mă dor cumplit picioarele.

Tatiana o auzi plângând. După câteva pahare în plus, firea emotivă a lui Vikki, tipic italiană, ieșea la iveală. Tatiana îi mângâie părul cu tandreţe.

— Ce s-a întâmplat, Gelsomina?

— Ce caut, Tania? Ce anume? Am ieșit cu un idiot în seara asta. Nu, cu un ticălos. Cu Todd, cel de săptămâna trecută.

— Ţi-am spus să-l ocolești.

— A fost atât de drăguţ la început...

— Adică, săptămâna trecută?

— Da. Dar săptămâna asta a devenit tot mai insistent și mai înspăimântător. A fost violent. S-a purtat urât cu mine în spatele barului Ricardo. Slavă Domnului că a trecut o mașină prin apropiere! Avea de gând să vină acasă cu mine. Nici nu voia să audă de vreun refuz.

— De ce-ar fi făcut-o? L-ai acceptat de cum l-ai văzut.

— O, Tatiana! Vreau să cunosc un bărbat care să mă iubească cu tandreţe. Ce e rău în asta?

Oare Daşa ieșea în oraș în fiecare seară de vineri și sâmbătă pentru că își dorea și ea un bărbat care s-o iubească cu tandreţe? Oare din același motiv se implicase într-o relație cu șeful ei, un dentist căsătorit? Întâlnise apoi în Sadko un bărbat tandru și înalt, ofiţer în Armata Roșie. („Stai să-l cunoști, Tania! N-ai mai văzut niciodată un bărbat atât de chipeș!")

— Nu e nimic rău.

— Îl vreau pe Harry înapoi. Era o dulceaţă de bărbat.

Era un beţiv. Dar Tatiana nu o spuse cu glas tare.

— Îl vreau pe Jude, pe Mark sau chiar pe fostul meu soţ. Înainte de sfârşitul războiului, lucrurile stăteau mult mai bine. Acum, când s-au întors, nu ştiu cum să se mai poarte cu noi. Ne tratează ca pe camarazii lor de război.

— Dar oare noi mai ştim cum să ne purtăm cu ei?

— Vreau să simt din nou fiorii iubirii, îngăimă Vikki printre lacrimi. Ştii de ce mi-e teamă? Că o să sfârşesc ca mama. Complet dezrădăcinată. Nu vreau să ajung ca ea. Se spune că sfârşim ca mamele noastre. Crezi asta?

Înainte ca Tatiana să aibă şansa de a-i răspunde, Vikki continuă:

— Mama m-a abandonat, a părăsit New Yorkul, a plecat peste hotare, a călătorit şi a iubit, probabil, dar a sfârşit într-un azil din Montecito. Habar nu am unde este Montecito, dar mama a găsit acolo un spital de nebuni.

— Îmi pare rău pentru ea. Şi pentru soarta ei.

— Ştii ce cred uneori? şopti Vikki printre suspine. Uneori cred că o vreau înapoi. Nu e absurd?

— Nu, răspunse Tatiana. Şi eu o vreau înapoi pe mama.

— A fost bună cu tine?

— Nu ştiu. Era mama, pur şi simplu.

— Dar sora ta era bună?

— Da, foarte bună, şopti Tatiana. Mă purta pe umeri când eram mică şi m-a protejat toată viaţa de băieţii răi. Îi vreau pe toţi înapoi. Pe sora mea, pe fratele meu...

Închise ochii.

Paşa şi Tatiana se ţineau de aceeaşi frânghie, deasupra râului Luga, apoi îşi dădeau drumul şi cădeau în apă. Alergau spre malurile râului şi săreau apoi în apă.

— Dar nu-ţi doreşti şi dragoste? *Eu* vreau iubire. Vreau o căsuţă frumoasă, cu două dormitoare, în suburbiile din Long Island, o maşină şi doi copii. Vreau viaţa pe care au dus-o bunicii mei. Sunt împreună de patruzeci şi trei de ani.

— Vikki, tu nu vrei copii. Nu vrei să duci o astfel de viaţă. Nu ţi se potrivește. Tu ai o inimă rătăcitoare.

Vikki îi aruncă Tatianei o privire piezișă, în întuneric. Rimelul i se prelingea pe obraji.

— *Aș putea* să duc o viaţă ca asta.

Tatiana clătină din cap, continuând să-i mângâie părul.

— Dar ce ştii tu despre viaţă? Nici nu ieși din casă.

— Unde să mă duc? Doar sunt acasă.

— Dar tu... îngăimă Vikki, mângâindu-i și ea părul Tatianei. *Tu* ai o inimă rătăcitoare?

— Aș vrea să am.

Vikki se apropie de ea și o cuprinse în braţe. Tatiana închise ochii și se cuibări la pieptul ei, cum obișnuia cândva să doarmă, în apartamentul de pe Soviet Cinci, cuibărită în braţele Dașei.

— Tania, murmură Vikki, cum de nu te-ai dăruit nimănui atâta amar de vreme?

Tatiana nu-i răspunse.

— Ai fost vreodată cu un alt bărbat în afară de soţul tău?

Tania se îndepărtă ușor în pat. Îi era cu neputinţă să-și exprime durerea în cuvinte.

— Nu, murmură cu glas frânt. M-am îndrăgostit pe când aveam șaisprezece ani. N-am iubit pe nimeni altcineva. N-am fost niciodată cu altcineva.

— O, Tania! Bunica avea dreptate. Spune că plângi și acum după un alt Travis — un Travis al tău.

Tatiana păstră tăcerea. Vikki se apropie din nou și o cuprinse iar în braţe.

— Dar îl ai pe fiul lui. Nu-ţi oferă alinare?

— Ba da. Când nu mă gândesc la tatăl lui.

— Dar nu-ţi dorești să simţi din nou fiorii iubirii? Să cunoști iarăși fericirea? Să te bucuri de o altă căsnicie? Dumnezeule, Tatiana! șopti Vikki. Ai atâtea... de dăruit, continuă ea, strângând-o în braţe. Divorţul lui Edward s-a finalizat. De ce nu ieșiţi să luaţi masa împreună? De ce îl ţii mereu la distanţă?

— Edward merită pe cineva mai bun decât mine.

— Dar Edward nu e de aceeași părere. Și nici eu.

Tatiana râse ușor, mângâindu-i brațele lui Vikki.

— Se va întâmpla și asta, murmură ea. Ai spus-o și tu — se va întâmpla și asta.

Încă nu dormeau, în ciuda orei târzii din noapte. Vikki se mai trezi puţin și bău niște apă. Fuma, stând în pat, printre faldurile păturilor.

— Spune-mi că o să ieșiți împreună la masă! Ce e rău în asta?

— Ce te *preocupă* atâta?

— Îmi *pasă* ce se întâmplă, o corectă Vikki râzând, pentru că știu că și el își dorește asta. Și pentru că aţi fi adorabili împreună.

— Împreună? Las-o baltă! Parcă era vorba doar de o masă.

— Da. Era vorba să luaţi masa împreună.

— Cuvântul *împreună* implică mai multe mese. Poate chiar și o casă.

— Și ce-ar fi rău în asta?

— Eu mă culc acum. Tu poţi să faci ce vrei.

Nu putea să-i împărtășească lui Vikki gândurile negre. Cum nu putea să i le împărtășească nici pe cele frumoase. Nu putea să-i vorbească despre ceruri sau durere.

Câtă alinare îi oferea prezenţa unei alte persoane! Faptul că îi spulbera singurătatea. Câtă alinare îi oferea atingerea unui trup plin de viaţă, a unei inimi fremătătoare și a unui păr mătăsos!

— Nu-ți face griji, Alexander! spune Vova. Vom avea grijă de Tania cât timp vei fi plecat.

Acasă, stă neputincioasă în fața lui pe scaun, privindu-l consternată.

Gelozia lui cumplită, provocată de toți băieții minori din Lazarevo, nu cunoaște limite. Cu cât ziua plecării este mai aproape, cu atât lucrurile se acutizează. În seara asta gelozia atinge apogeul.

— Vreau să te întreb ceva, spune Alexander cu glasul încărcat de sarcasm.

— Șura, iubitule... murmură Tatiana.

— Vreau să te întreb ceva, repetă el, mai tare. Și nu mă mai întrerupe! adaugă apoi, plimbându-se de colo colo ca un animal în cușcă.

Cât ai de gând să aștepți până să-i permiți lui Vova să aibă grijă de tine? Sau poate menestrelului Vlasik, care mânuiește cu atâta artă strunele chitarei? Poate că mai mânuiește și altceva. Întreabă-l dacă livrează marfă! Sau vrei să-l întreb personal?

Ea îl privește cu stupoare. Nu spune nimic. Nu e supărată pe el. Cum ar putea să fie când știe cât de mult o adoră și cât își dorește să pună stavilă iubirii mistuitoare pe care i-o poartă?

— Răspunde-mi, la naiba! strigă Alexander, făcând un pas amenințător spre ea.

Tatiana stă pe scaun, cu mâinile încleștate între sâni.

— Te rog...

— Poți să mă rogi cât vrei, ripostează el cu asprime. Vrei să vorbesc personal cu Vlasik? Sau vrei să folosești cuvintele pe care le-am folosit chiar eu la adresa lui, poate atunci când ți se face dor de mine?

Ochii îi scapără. O apucă de braț și o ridică în picioare.

— Dă-mi drumul! strigă ea, încercând să se elibereze din strânsoarea lui.

Făcând câțiva pași înapoi, se trezește țintuită între măsuța pe care se află mașina de cusut și zidul de cărămidă al cuptorului țărănesc. Vrea să-l ocolească, încercând să ajungă în spațiul deschis al căsuței. Alexander nu se clintește însă din fața ei și nu o lasă să treacă, înghesuind-o în colț cu trupul lui imens.

— N-am terminat discuția, Tania, spune el.

— Șura!

— Nu ridica glasul la mine!

— Șura! Încetează! spune ea cu glas tare, încercând din nou să-l ocolească.

Alexander nu o lasă însă să facă vreun pas, împingând-o de această dată cu mâinile.

— Am spus să încetezi! Încetează odată! N-ai de ce să te porți așa.

— Așa crezi tu.

— Ți-ai pierdut mințile? strigă Tatiana, încercând să-l împingă din calea ei. Dă-te la o parte!

— Încearcă să mă convingi!

— Șura! țipă ea, stăvilindu-și cu greu lacrimile și tremurând ca varga. Te rog, încetează!

Buza de jos începe să-i tremure sub imperiul lacrimilor pe care abia și le mai stăpânește. Alexander se izbește cu capul de perete și se dă apoi la o parte din calea ei.

— Ce-ți imaginezi, Alexander? Că despărțirea nu va mai fi la fel de dureroasă dacă te porți așa? N-ai decât să faci ce vrei. Crezi că o să mă bucur văzându-te că pleci? Că viața va fi mai ușoară pentru mine?

— Așa mi se pare, răspunde Alexander, îndepărtându-se și mai mult.

Tatiana îl privește câteva clipe și un gând îi trece prin minte.

— Dar stai puțin! Povestea asta n-are nicio legătură cu mine. Chiar nicio legătură, adaugă apoi, scoțând un suspin înăbușit. E vorba de tine. Îți imaginezi că, dacă mă implici, fără voia mea, într-o relație cu toți idioții din sat, sentimentele pe care mi le porți se vor estompa? Dacă Tania mă trădează, îmi va fi mult mai ușor să pier și s-o las de izbeliște. Asta îți spui, nu-i așa?

— Taci din gură, Tania!

— Nici gând! strigă ea. Asta vrei, așa-i? Să-ți imaginezi ce-i mai rău despre mine, ca să mă transformi într-o târfă fără inimă. Perfect! Căci atunci soțul meu ar fi liber. Sunt o târfă care te-a înlocuit în doar câteva clipe după ce-ai plecat, continuă ea, încleștându-și pumnii de furie.

— Tania, ți-am spus să taci dracu' din gură!

— Nu vreau! strigă ea sărind pe vatră, ca să fie mai înaltă și să-și facă mai mult curaj. Asta îți dorești: să-ți imaginezi imposibilul ca să scapi de mine, spune mânioasă, cu chipul brăzdat de lacrimi. Dar nu-ți ofer satisfacția asta. N-am de gând să joc rolul unei târfe doar ca să te simți tu mai bine atunci când mă vei părăsi.

— Încetează! Ai auzit?

— Dacă nu, ce se va întâmpla? Hai, fă-mă să tac, Alexander! Căci n-am de gând să-mi pun lacăt la gură!

— Nu, firește că nu! țipă el, aruncând ibricul prin cameră.

— Exact! strigă Tatiana. Vrei război? Război să fie!

Alexander se apropie de ea, scrâșnind din dinți.

— Habar n-ai ce înseamnă un război cu mine!

O dă apoi jos de pe vatră, îi sfâșie rochia până la brâu, o trântește pe podeaua din lemn, o țintuiește pe jos, îi smulge lenjeria intimă, îi desface picioarele și se năpustește asupra ei.

Tatiana închide ochii.

E violent cu ea. La început, nu vrea să i se supună, dar îi e cu neputință să se împotrivească trupului său mistuit de durere și de dorință.

— Soldat... îngaimă ea printre suspine. Nu poți să mă iei, nu poți să mă lași...

— Ba pot să te iau, îi răspunde el în șoaptă.

Apoi, cu un suspin ce-i scapă printre buze, se ridică în picioare și iese afară, lăsând-o pe Tatiana să zacă ghemuită pe podea, tușind și icnind.

Îl găsește pe bancă, fumând. Cu mâinile tremurânde. Înfășurată într-un cearșaf, Tatiana rămâne în fața lui.

— Mâine, îi spune ea cu glas fremătător, rostind cu greu cuvintele, este ultima zi pe care o vom petrece împreună aici, în Lazarevo.

Amândoi își evită privirile.

— Hai să nu ne mai certăm, te rog!

— Bine, să nu ne mai certăm atunci!

Lasă cearșaful să-i cadă la picioare și se apropie de genunchii lui.

— Ai grijă! îi spune el încet, privind țigara aprinsă.

— E prea târziu pentru asta, îi răspunde Tatiana. Se apropie sfârșitul nostru. De ce mi-ar mai păsa de o țigară aprinsă?

Apoi, stând în pat, pe întuneric, Alexander o ține strâns la piept, fără să vorbească, fără să se miște, aproape fără să respire și fără să termine ce începuse mai devreme.

— Nu te pot lua cu mine, spune, în cele din urmă, rupând tăcerea. Te-aș pune în pericol. Și nu pot să-mi asum riscul ăsta...

— Sst! șoptește Tatiana, sărutându-l pe piept. O știu prea bine. Dar voi rămâne pentru totdeauna a ta, Șura. Poate că ideea nu-ți surâde nici astăzi, nici mâine, nici altă dată. Poate că acum îți dorești ca lucrurile să fie cu totul diferite, dar voi rămâne pentru totdeauna a ta. Nimic nu poate schimba asta. Nici mânia, nici pumnii, nici trupul, nici moartea ta.

El scrâșnește din dinți.

— Dragul meu, continuă ea cu glasul înecat în lacrimi, suntem doi orfani, tu și cu mine. Nu ne avem decât unul pe altul. Știu că i-ai pierdut pe toți cei dragi, dar pe mine nu mă vei pierde. Îți jur pe verigheta mea și pe fecioria pe care ți-am dăruit-o, pe inima pe care mi-o frângi și pe viața ta, că îți voi rămâne pe veci credincioasă.

— Tania, promite-mi că nu mă vei uita când voi pieri! o roagă el în șoaptă.

— Nu vei pieri, soldat, îi răspunde ea. Nu vei pieri. Vei trăi! Te vei agăța de viață cu orice preț și nu mă vei părăsi. Promite-mi că vei trăi pentru mine, iar eu îți promit că, atunci când totul se va sfârși, te voi aștepta, continuă Tatiana printre suspine. Când totul se va sfârși, mă vei găsi aici. Te voi aștepta, Alexander.

Descoperea viaţa în lucrurile mărunte. În zâmbetul docherului care stătea lângă podina feribotului la bordul căruia Tatiana se urca în fiecare dimineaţă, care îi oferea o ceaşcă de cafea şi o ţigară şi o însoţea apoi la bord timp de treisprezece minute. În jocul lui Benjamin, care se împiedică, încercând să prindă mingea în timpul unei partide de softball, căzu peste ea şi rămase câteva clipe nemişcat. În reacţia lui Edward, care îi spuse să se ridice, căci nu se aflau la Ricardo's, ci în timpul unei partide de softball. În grija cu care Vikki îi dădea Tatianei cu ruj pe buze în fiecare dimineaţă înainte de a pleca la muncă şi în tandreţea cu care o săruta pe obraz. Tatiana ştergea rujul când pleca de acasă.

Într-o dimineaţă însă, nu-l mai şterse.

Şi într-o seară de vineri, acceptă să meargă la Ricardo's.

Descoperea viaţa în râsetele agentului de bursă, cu care Tatiana şi Vikki beau cafeaua într-o cafenea de pe Church and Wall Street.

În recunoştinţa tatălui unei familii de refugiaţi pe care Tatiana îi ajutase să intre în ţară. Acesta o căutase la Ellis şi o rugase să accepte căsătoria cu fiul lui cel mare, care era zidar şi putea s-o întreţină. Tatăl venise însoţit de băiatul său, ca să i-l prezinte Tatianei. Era un flăcău înalt şi bine făcut, în vârstă de aproape optsprezece ani, care o privea cu ochii languroşi ai unui îndrăgostit. Băură

împreună o cafea la cantina din Ellis și îi spuse că, deși se simțea măgulită de propunerea lor, nu se putea căsători cu el.

Descoperea viața în mesele pe care le lua cu Edward de două ori pe săptămână.

În zâmbetele constructorilor din centrul orașului, ale muncitorilor de la Con Edison și ale vânzătorului de hotdogi, de la care cumpărase un hotdog și o Cola Cola.

Tatiana petrecea toată ziua la bordul vaselor, verificând starea de sănătate a noilor refugiați postbelici, conducându-i pe feribotul ce avea să-i ducă la Ellis sau examinându-i în saloanele spitalului. După-amiaza, se ducea la spitalul NYU, unde scruta cu ardoare chipurile tuturor pacienților. Dacă *el avea* să ajungă în Statele Unite, *avea* să treacă fie pe la Ellis, fie pe la NYU. Războiul se sfârșise cu patru luni în urmă. Până acum, doar un milion de soldați se întorseseră acasă, iar peste 300 000 dintre ei trecuseră prin New York. Cât va mai putea să-i întrebe pe răniți pe ce front luptaseră? Unde fuseseră încartiruiți? În Europa? Ați întâlnit vreun ofițer sovietic în lagărele de prizonieri? Ați cunoscut vreun soldat sovietic care vorbea engleza? Se urca la bordul tuturor vaselor care acostau în portul New York, scrutând cu ardoare chipurile refugiaților din Europa. Cât va mai putea să audă poveștile soldaților americani despre ororile pe care le-au văzut în Germania nazistă? Despre soarta prizonierilor sovietici din lagărele germane? Despre pierderile imense de vieți omenești? Despre sute de mii sau chiar milioane de morți? Nimic nu-i mai putea salva pe prizonierii sovietici lăsați să piară de foame — nici plasma sangvină, nici penicilina. Cât va mai putea să audă aceleași și aceleași povești?

Seara, se ducea la Isabella ca să-l ia pe Anthony și luau masa împreună acolo, vorbind despre cărți, filme și ultimele tendințe din modă. Apoi se duceau acasă, unde îl culca pe Anthony, iar ea și Vikki se așezau pe canapea, ca să citească sau să stea de vorbă. A doua zi, urmau aceeași rutină.

Și așa începea altă săptămână.

Și apoi alta.

Și alta.

Se ducea în fiecare lună, împreună cu Anthony, să le facă o vizită lui Esther și Rosei. Nimeni nu avea vreo veste.

În fiecare lună, îl suna pe Sam Gulotta, dar nici el nu avea vești.

Reconstrucția New Yorkului se desfășura de șapte ori mai repede decât restul țării. Europa demara și ea ample lucrări de reconstrucție. Refugiații din Ellis nu mai erau refugiați, ci deveneau din nou imigranți. Veteranii părăseau spitalul NYU, cu excepția celor internați pe termen lung. Tatiana își verifica în fiecare săptămână cutia poștală. Dar nu-i scria nimeni. Așteptarea ei părea dincolo de orice rațiune. Sâmbăta seara, se ducea la dans, vinerea seara, se ducea la filme și în restul zilelor gătea, juca softball în Central Park, citea cărți în engleză, ieșea în oraș cu Vikki și petrecea momente încântătoare cu fiul ei. Și, în tot acest timp, scruta cu ardoare chipul fiecărui bărbat, sperând să-l vadă. Dacă el ar fi putut să se întoarcă la ea, ar fi făcut-o. Dar n-a putut. Dacă ar fi reușit să găsească o cale de scăpare, ar fi urmat-o fără doar și poate. Dar nu reușise. Dacă ar mai fi fost în viață, ar fi primit vești de la el.

Dar nu primea.

— Acesta este începutul vieții tale, Tatiana, îi spune el. Vei continua să dăinui chiar și după trei sute de milioane de ani.

— Da, șoptește ea. Dar nu alături de tine.

33

Patria mamă, 1945

Trenul se opri de multe ori pe drum — oare spre ce destinaţie? „Vom ști când ne va veni rândul", îi spuse Alexander lui Ouspenski. Dar nu știau. Schimbară de două ori trenurile, numai în puterea nopţii. Alexander simțea că avea halucinaţii în timp ce străbătea șinele și urca treptele din metal ale vagonului, zăngănindu-și cătușele. Abia aștepta să se întindă pe bancheta din lemn și să închidă ochii.

Trenul se îndrepta spre est. Trupurile înlănţuite ale prizonierilor ce se întorceau acasă din război se legănau în ritmul vagonului. Alexander și Nikolai mâncau terci de ovăz din același bol, care se vărsa de fiecare dată când trenul se poticnea pe șine.

Convoiul de vagoane își continua drumul, străbătând câmpuri, păduri și fluviul Elba.

Alexander își acoperi faţa cu braţul. Apele Kamei erau învăluite în gheaţă. Noaptea, vedea chipul surâzător și presărat cu pistrui al Tatianei.

Trenul trecea printre munţi, printre pini și peșteri din piatră.

Zilele și nopţile se scurgeau una câte una, iar drumul nu părea să se mai sfârșească.

Mâncau terci dimineaţa și seara.

Noaptea, se făcea frig în vagon. Câmpia Germaniei de Nord se întindea neţărmurită de jur împrejurul lor.

Dormea.

Și o visa.

Se trezește țipând și se ridică în capul oaselor, înlăturând cu mâinile tot ce îi stă în cale. Alexander, buimac de somn, se trezește și el.

— Tania, Tania! o strigă încet, încercând s-o prindă de braț.

Cu o putere uluitoare, copleșită deopotrivă de teamă și de furie, ea își smulge brațul din mâna lui și, fără să se întoarcă, îl lovește cu pumnul în față. Alexander e luat complet pe nepregătite și nu are timp să reacționeze. În urma loviturii, începe să-i curgă sânge din nas, trezindu-l cu totul din amorțeală. Îngrijorat din cauza ei, o prinde de brațe, mult mai tare de această dată, și o strigă cu glas răsunător. În tot acest timp, sângele i se prelinge pe gură, pe bărbie și pe piept. Zărește, în bătaia razelor strălucitoare ale lunii, silueta goală a Tatianei, ce gâfâie în fața lui, și vede picături negre căzând pe cearșaful alb.

Tania se trezește, respiră adânc și începe să tremure. Alexander îi eliberează brațele din strânsoare, convins că este în siguranță.

— O, Șura! exclamă ea. N-o să crezi ce am visat.

Se întoarce apoi spre el și icnește.

— O, Doamne Dumnezeule, ce-ai pățit?

Alexander se ridică în capul oaselor și își cuprinde nasul în căușul palmei.

Tatiana sare, peste el, din pat, ia un prosop, se urcă din nou în pat și, rezemându-se de perete, îl trage spre ea.

— Vino aici! îl cheamă apoi. Hai, repede!

Îi așază capul în poala ei, într-o poziție ridicată, și îi pune prosopul la nas.

— Îmi place, spune Alexander cu glas înăbușit, dar nu pot să respir.

Se ridică pentru o clipă, scuipă sânge și se așază din nou cu capul în poala ei, dând puțin la o parte prosopul de la gură.

— Îmi pare nespus de rău, dragul meu, șoptește Tania. N-am vrut să... Dar n-o să crezi ce-am visat.

— M-ai prins în brațele altei femei, răspunde Alexander cu același glas înăbușit.

— Mai rău, spune ea. Zăceai fără vlagă, în fața mea, și mă obligau să te mănânc de viu, sfâșiindu-ți câte o bucățică din trup.

— Cine te obliga?

— Nu le vedeam chipul. Îmi țineau brațele imobilizate la spate, iar unul dintre ei îți smulgea câte o bucățică de carne și mi-o îndesa în gură.

— Mă mâncai de viu? o întreabă cu uimire.

Ea înghite în sec.

Alexander ridică din sprâncene.

— Îți lipsea o bucată de aici, continuă Tania, atingându-i zona coapselor din partea dreaptă.

— De unde știi că mai trăiam?

— Clipeai implorator, cerându-mi ajutorul din priviri, răspunde ea închizând ochii. O, Doamne!...

— Ai încercat, așadar, să mă ajuți, pocnindu-i pe cei care te țineau captivă?

Tatiana încuviințează din cap, cu ochii înecați în lacrimi.

— Ce-am făcut? îngaimă apoi.

— Cred că mi-ai spart nasul, îi răspunde el cu indiferență în glas.

Tania începe să plângă.

— Glumesc, îi spune apoi, luând-o în brațe. Glumesc, Tatia. E doar o hemoragie nazală. Se va opri repede.

Alexander îi surprinde expresia plină de căință. Maxilarul încleștat și încordarea ce i se citește pe chip îi dau de înțeles că Tatiana retrăiește visul.

— Sunt teafăr, murmură el. Sunt teafăr, Tania.

Își întoarce capul și îi sărută un sân, apoi se cuibărește la pieptul ei, în timp ce ea îl strânge în brațe, ținându-i cu o mână prosopul la nas și mângâindu-i părul cu cealaltă.

— Mă obligau să te mănânc de viu, șoptește ea. Înțelegi?

— Prea bine chiar, răspunde Alexander. Și nasul spart e o dovadă cât se poate de elocventă.

Tania îl sărută în creștetul capului. În curând, hemoragia se oprește.

— Mă duc să mă spăl. Mâine ne ocupăm și de așternuturi.

— Stai! Nu pleca! Te ajut să te speli. Poți să cobori din pat? Avem apă în casă. Vrei să te ajut? Hai, ține-te de mine!

— Tania, spune Alexander coborând din pat în timp ce se ținea de brațul ei. Am doar o hemoragie nazală. N-o să mor din asta.

— Nu, dar mâine o să te trezești cu o vânătaie urâtă.

Înmoaie apoi un prosop mic în apă, se așază pe vatră și îi șterge cu blândețe sângele de pe față, de pe gât și de pe piept.

— Sunt periculoasă, murmură ea. Uite ce ți-am făcut!

— Mda! Trebuie să recunosc că nu te-am văzut niciodată în halul ăla. Mi se întâmplă să văd uneori în război cum oamenii dau dovadă de o putere de zece ori mai mare decât în mod obișnuit. N-am putut să-ți prind brațele la timp și m-ai lovit cu violență.

— Îmi dau seama. Îmi pare rău. Gata, ești curat. Hai la culcare! Sper ca acum să nu mă visezi tu urât, Șura.

— Ca de exemplu, că te mănânc de vie? o întreabă el zâmbind. Ar fi un vis cumplit.

— Sper să nu visezi nimic. Hai, urcă-te în pat! Ai nevoie de ajutor?

— Cred că mă descurc.

Tania iese apoi afară și se întoarce câteva clipe mai târziu, oferindu-i prosopul înmuiat în apele reci ale Kamei.

— Ține-l la nas ca să nu se umfle! Sper să nu se învinețească mâine.

Alexander se întinde pe spate, acoperindu-și fața cu prosopul rece și umed.

— Nu pot să dorm așa, spune el cu glas înăbușit.

— Dar cine vrea să doarmă? îi răspunde ea.

O simte apoi așezându-se în genunchi între picioarele lui. Scoate un geamăt stins.

— Ce pot să fac ca să mă revanșez? întreabă Tania.

— Nu-mi vine nimic acum în minte...

— Chiar nimic?

O aude torcând ca o pisicuță și o simte mângâindu-l cu degetele-i catifelate și cu buzele-i calde și lacome. Se lasă purtat pe aripile plăcerii, cu chipul acoperit de prosopul rece și umed.

Trenul se opri din nou. Prizonierilor li se ordonă să coboare într-o gară mică, distrusă de război, și să se încoloneze. Alexander își puse bocancii; nu erau ai lui. Căci erau prea mici. Stăteau, ameţiţi, în lumina fremătătoare și difuză a unui reflector. Un locotenent scoase o bucată de hârtie dintr-un plic și citi cu emfază

capetele de acuzare aduse celor șaptezeci de prizonieri, învinuiți de crime comise împotriva statului.

— O, nu! șopti Ouspenski.

Alexander stătea impasibil. Voia să se întindă din nou pe bancheta din lemn. Nimic nu-l mai surprindea acum.

— Nu-ți face griji, Nikolai!

— Nu mai vorbiți! strigă soldatul. Sunteți acuzați de trădare și de complot cu dușmanul împotriva Rusiei. Sunteți acuzați că, în lagărele de prizonieri, ați muncit, ați gătit, ați construit și ați curățat armele dușmanului. Legea împotriva trădării este cât se poate de clară. Sunteți cu toții arestați în baza Articolului 58, codul 1B, și veți fi condamnați la cincisprezece ani de închisoare în lagărele de muncă silnică din Zona a II-a, terminând cu gulagul din Kolîma. Termenul începe să se scurgă din momentul în care veți începe să alimentați cu cărbuni trenul cu aburi. Cărbunii îi găsiți lângă calea ferată. Ca și lopețile. Următoarea oprire va fi într-un lagăr de muncă din estul Germaniei. Și acum, la treabă!

— O, nu, nu Kolîma! spuse Ouspenski. Nu se poate, trebuie să fie o greșeală.

— N-am terminat! strigă paznicul. Belov și Ouspenski, veniți în față!

Făcură câțiva pași înainte, târând lanțurile după ei.

— În afară de acuzația de capitulare în mâinile dușmanului, pentru care sunteți condamnați automat la cincisprezece ani de închisoare, sunteți, de asemenea, învinuiți de acte de spionaj și de sabotaj pe timp de război. Căpitane Belov, ți se retrag titlul și rangul militar. Locotenente Ouspenski, și tu vei fi retrogradat. Căpitane Belov, sentința ta presupune douăzeci și cinci de ani de detenție. La fel și cea a locotenentului Ouspenski.

Alexander stătea la fel de impasibil, de parcă nici nu i s-ar fi adresat lui.

— N-ai auzit ce-am spus? interveni Ouspenski. Trebuie să fie o greșeală la mijloc. N-am de gând să petrec în lagăre douăzeci și cinci de ani. Vorbește cu generalul!...

— Ordinele mele sunt cât se poate de clare! Nu vezi? răspunse soldatul fluturându-i un document pe la nas.

— Nu, nu înţelegi, continuă Ouspenski, clătinând din cap. Este o greşeală, fără umbră de îndoială. Ştiu din surse sigure că...

Se uită la Alexander, care îl privea cu o expresie rece şi amuzată deopotrivă.

Ouspenski nu mai scoase niciun cuvânt în timp ce aruncară cărbuni în cuptorul locomotivei cu abur şi apoi în compartimentele de stocare. După aceea însă, când se urcară din nou în vagonul lor, Alexander îl văzu clocotind de furie, dar nu înţelegea motivul.

— Va mai veni vreodată şi ziua când voi fi şi eu liber?

— Da, peste douăzeci şi cinci de ani.

— Când voi scăpa de tine, asta voiam să spun, ripostă Ouspenski, încercând să se întoarcă cu spatele la Alexander. Când nu vom mai fi legaţi cu lanţuri, când nu vom mai dormi împreună, când nu te voi mai ajuta şi nici nu vom mai mânca din acelaşi blid.

— Dar de ce eşti atât de pesimist? Am auzit că lagărele din Kolîma sunt mixte. Poate o să-ţi găseşti şi o soţie acolo.

Stăteau împreună pe bancheta din lemn. Alexander se întinse şi închise ochii. Ouspenski bombănea nemulţumit, pentru că nu avea loc lângă Alexander. Trenul porni la drum şi locotenentul căzu de pe banchetă.

— Ce-i cu tine? întrebă Alexander, văzând că Ouspenski şovăia să-i accepte mâna întinsă.

— N-ar fi trebuit să te ascult. N-ar fi trebuit să mă predau. Ar fi trebuit să-mi văd de treaba mea şi aş fi fost acum un om liber.

— Ouspenski, pe ce lume trăieşti? N-ai auzit că pretutindeni în jurul tău sunt refugiaţi sau muncitori din lagărele de muncă silnică din Polonia, România sau Bavaria? Sunt prizonieri din Italia, Franţa, Danemarca şi Norvegia. Cu toţii au fost trimişi în Rusia, în aceleaşi condiţii. Ce te face să crezi că, dintre toţi, tocmai tu ai fi fost un om liber?

Ouspenski nu-i răspunse.

— Douăzeci şi cinci de ani! Şi tu ai primit douăzeci şi cinci de ani! Nu-ţi pasă nici cât negru sub unghie de asta?

— O, Nikolai! spuse Alexander oftând. Nu, nu-mi mai pasă. Am douăzeci și șase de ani. M-au trimis la închisoare în Siberia de la șaptesprezece ani.

Dacă ar fi ispășit sentința din Vladivostok, acum ar fi trebuit să fie eliberat.

— Exact! Tu, numai tu! E vorba numai de tine, pentru numele lui Dumnezeu! Încă din ziua aia blestemată când am avut ghinionul să ajung în patul de lângă tine în spitalul din Morozovo, totul s-a învârtit numai în jurul tău. De ce trebuie să execut o sentință de douăzeci și cinci de ani doar pentru că o nenorocită de asistentă m-a așezat lângă patul tău? continuă el, zăngănind lanțurile cătușelor.

Ceilalți prizonieri, care încercau să doarmă, îi spuseră în termeni cât se poate de clari „să tacă dracului din gură".

— Nenorocita aia de asistentă, îi răspunse încet Alexander, era soția mea. Vezi, așadar, dragul meu Nikolai, cum destinele ni se împletesc implacabil.

Câteva clipe, Ouspenski nu mai rosti niciun cuvânt.

— N-am știut asta, spuse în cele din urmă. Da, firește. Asistenta Metanova. Acolo i-am auzit numele. Nu-mi dădeam seama de ce numele lui Pașa mi se părea atât de cunoscut. Unde e acum? întrebă apoi, după o scurtă șovăire.

— Nu știu, răspunse Alexander.

— Nu-ți scrie niciodată?

— Știi foarte bine că nu primesc și nici nu scriu scrisori. Am un singur stilou și nici ăla nu merge bine.

— Dar era la spital. Cum de a dispărut deodată de acolo? S-a întors la familia ei?

— Nu. Sunt morți cu toții.

— Și ai tăi?

— Și ei.

— Și atunci unde e? întrebă cu glas strident.

— Dar ce e ăsta, Ouspenski? Un interogatoriu?

Ouspenski tăcu.

— Nikolai!

Ouspenski continua să păstreze tăcerea.

Alexander închise ochii.

— Mi-au promis, murmură Ouspenski. Mi-au *jurat* că nu voi păţi nimic.

— Cine? întrebă Alexander, fără să deschidă ochii.

Ouspenski nu-i răspunse.

— Cine? repetă Alexander, deschizând ochii.

Se ridică în capul oaselor. Ouspenski se retrase uşor, dar nu avea unde să se ducă prea departe, legat cum era de Alexander.

— Nimeni, nimeni, murmură el, apoi, aruncându-i o ocheadă lui Alexander, ridică din umeri. Povestea e la fel de veche ca marea, continuă, încercând să adopte un ton neutru. M-au abordat în 1943, la scurt timp după ce ne-au arestat, şi mi-au spus că am două şanse: puteam să ajung în faţa plutonului de execuţie pentru crime comise în baza Articolului 58. Asta era prima alternativă. Cum nu-mi surâdea deloc, i-am întrebat care era cea de-a doua variantă, povesti Ouspenski, cu glasul neutru al unui om căruia nu-i mai pasă de nimic. Mi-au spus că eşti un criminal periculos, dar aveau nevoie de tine pentru eforturile de război. Te suspectau însă de crime cumplite comise împotriva statului, dar pentru că trăim într-o societate orânduită după legile constituţiei şi pentru că nu voiau să-ţi încalce drepturile — chiar aşa au spus — erau dispuşi să-ţi cruţe viaţa până când aveai să-ţi pui singur laţul de gât.

Acesta era, aşadar, motivul pentru care Ouspenski nu se dezlipise nicio clipă de lângă el.

— Şi te-au rugat să joci rolul laţului, Ouspenski? îl întrebă Alexander, strângând în pumni lanţurile de la picioare.

Ouspenski nu-i răspunse.

— O, Nikolai! exclamă Alexander cu un glas ameninţător ca moartea. O, Nikolai!

— Stai puţin!...

— Nu vreau să mai ştiu nimic.

— Ascultă-mă!...

— Nu! strigă Alexander, năpustindu-se asupra lui Ouspenski.

Apucându-l mânios de ceafă, Alexander îl lovi cu capul de peretele vagonului.

— Nu vreau să mai știu nimic.

— Ascultă-mă! șopti Ouspenski, cu răsuflarea întretăiată și roșu la față, fără să încerce să se elibereze.

Alexander îl izbi din nou cu capul de perete.

— Terminați odată! interveni cineva cu glas domol.

Nimeni nu voia să se implice. Un om mai puțin însemna un coltuc în plus pentru altcineva.

Ouspenski se sufoca. În urma impactului violent, începu să-i curgă sânge din nas. Nu i se împotrivea însă.

Alexander îl lovi cu pumnul în față, iar Ouspenski se prăbuși pe podea. Alexander continuă să-l lovească cu piciorul.

— Am petrecut împreună doi ani, spuse apoi cu o voce frântă, ce-l înspăimânta chiar și pe el.

Orbit de mânie, era cât pe ce să-și omoare camaradul de arme. Nu simțea aceeași mânie de nestăvilit ce îl determinase să-l ucidă pe Slonko. Furia îndreptată împotriva lui Ouspenski era presărată cu tonalități mânioase față de propria nesăbuință, care îl făcuse să lase garda jos, scăldată din plin în amărăciunea trădării înfăptuite atâta amar de vreme de către persoana cea mai apropiată. Realizând faptul că devenea astfel mai slab, nu mai puternic, se îndepărtă de Ouspenski și se prăbuși pe o scândură. Rămaseră înlănțuiți.

Câteva minute, Ouspenski nu mai spuse nimic, luptându-se să-și tragă sufletul și să-și șteargă sângele de pe față.

— Nu voiam să mor, spuse apoi cu glas stins. Mi-au oferit o cale de scăpare. Mi-au spus că, dacă aveam să le furnizez informații despre tine, dacă aveam să aflu că ai ajutat-o pe soția ta să fugă sau dacă aveam să le confirm bănuiala că ești american, atunci aveau să mă elibereze. Aveam să-mi recapăt viața și să mă întorc la soția și la copiii mei.

— O propunere generoasă, spuse Alexander.

— Nu voiam să mor! exclamă Ouspenski. Tu ești cel mai în măsură să înțelegi asta. Trebuia să le prezint rapoarte, în fiecare lună, relatându-le tot ce spuneai și făceai. Erau extrem de interesați de discuțiile noastre religioase. O dată pe lună, trebuia să iau legătura cu comandamentul NKGB și să răspund unui interogatoriu.

Mi-ai stârnit suspiciuni? Te-am prins cumva pe picior greșit? Ai folosit cuvinte sau expresii inacceptabile sau străine? Pentru toate aceste informații, soția mea primea o rație suplimentară pe lună și o sumă mai mare din solda mea militară. Iar eu primeam câteva ruble în plus pentru...

— M-ai vândut pentru câțiva arginți, Nikolai? Ca să te bucuri de favorurile unor târfe?

— N-ai avut niciodată încredere în mine.

— Ba am avut, răspunse Alexander cu pumnii încleștați. Doar că nu ți-am spus niciodată nimic. Te-am considerat însă vrednic de încredere. Te-am apărat în fața cumnatului meu.

În mintea lui Alexander se făcu deodată lumină.

— Pașa te-a bănuit de la bun început și a încercat să mă prevină.

Pașa avea o percepție tainică asupra oamenilor, la fel ca și Tatiana. Alexander suspină adânc. Nu îl ascultase și uite ce se întâmplase! I-ar fi mărturisit totul lui Ouspenski, dar n-o făcuse ca să nu-i pună în pericol viața-i mizerabilă.

— Le-am spus tot ce știam despre tine, continuă Ouspenski. Le-am spus că ai vorbit în engleză cu americanii de la Colditz. Că ai vorbit în engleză la Katowice. Că ai vrut să te predai. Le-am spus tot ce știam. De ce m-au condamnat, așadar, la douăzeci și cinci de ani de închisoare?

— Încearcă să-ți dai singur seama!

— Nu înțeleg de ce!

— De-aia! ripostă Alexander. Ți-ai vândut sufletul pentru o libertate iluzorie. Te surprinde acum faptul că le-ai pierdut pe amândouă? De ce și-ar ține promisiunile? Crezi că le pasă de tine doar pentru că le-ai oferit niște informații lipsite de valoare? N-au găsit-o încă pe soția mea. Și nici n-o vor găsi vreodată. Mă mir că ți-au dat doar douăzeci și cinci de ani. Răsplata lor e de obicei eternă, adăugă apoi, coborând glasul.

— O iei mult prea personal! O să sfârșesc în închisoare, iar tu...

— Nikolai, de două luni suntem încătușați împreună, îl întrerupse Alexander. Încătușați unul de celălalt! De aproape trei ani mâncăm din același blid și bem din aceeași ploscă.

— Eu am jurat credinţă statului, spuse Ouspenski cu glas stins. Mi-am dorit *asta*. Şi am vrut ca statul să mă protejeze. Mi-au spus că soarta ţi-e oricum pecetluită, cu sau fără ajutorul meu.

— Şi acum de ce-mi spui toate astea?

— De ce să nu-ţi spun acum? întrebă Ouspenski în şoaptă.

— Dumnezeule, o să mă învăţ minte vreodată? Nu vreau să mai vorbeşti cu mine, Ouspenski, spuse Alexander. Niciodată. Dacă o vei face, nu-ţi voi răspunde. Iar dacă vei insista, te voi obliga să taci.

— Atunci ce mai stai? Fă-mă să tac! ripostă Ouspenski, lăsând capul în pământ.

Alexander zăngăni mânios lanţurile şi se îndepărtă cât putu de mult.

— Moartea e o cale mult prea blândă pentru tine, îi răspunse, întorcându-se cu faţa spre perete.

Îi era cu neputinţă să spună unde mergeau. Era vară şi cald, iar aerul înmiresmat al nopţii pătrundea prin mica deschizătură a vagonului. Alexander închise ochii şi îşi frecă vârful nasului, amintindu-şi cu o durere viscerală prosopul ud pe faţă şi buzele catifelate ale Tatianei. Cu cât mergeau mai mult, cu atât amintirea devenea mai dureroasă şi mai vie. Un geamăt îi scăpă printre buze, simţind cum sângele i se prelingea pe cearşafurile albe, iar Tatiana îi ţinea capul între sâni, murmurând: *Mă obligau să te mănânc de viu, Şura.*

34

Jeb, noiembrie 1945

Tatiana acceptă să ia cina în oraș cu Edward. Îl lăsă pe Anthony în grija lui Vikki. Își puse o fustă albastră și un pulover bej din lână merinos, dar, în ciuda insistențelor lui Vikki, refuză să se fardeze și să-și lase părul liber pe spate, împletindu-l în schimb într-o coadă lungă. Își puse apoi haina și o eșarfă, se așeză pe canapea, ținându-l pe Anthony în poală, și deschise o carte cu ilustrații.

— De ce ți-e teamă? întrebă Vikki, învârtindu-se în jurul lor și adunând maldărele de ziare de pe jos. Luați mereu masa împreună și stați de vorbă. Numai meniul se va schimba.

— Și ora.

— Da, și ora.

Tatiana nu mai spuse nimic, prefăcându-se captivată de cartea cu ilustrații a lui Anthony.

Edward veni îmbrăcat la costum. Vikki îi scoase în evidență eleganța. Tatiana încuviință și ea, spunând că Edward arăta într-adevăr bine. Era înalt, zvelt și stăpân pe sine. Degaja o ținută impunătoare — îmbrăcat fie în costum, fie în halatul alb. Avea o privire gravă și blândă. Tatiana se simțea pe cât de liniștită în preajma lui, pe atât de stingherită.

Edward o duse la Sardi's, pe 44th Street. Tatiana luă un cocktail de creveți și un antricot, iar ca desert o prăjitură de ciocolată și o cafea.

După primele clipe învăluite într-o tăcere stânjenitoare, începu să-i pună lui Edward diverse întrebări și să-l asculte cu atenție. Îl întrebă despre medicină și chirurgie, despre răniți, muribunzi și

bolnavi, despre spitalele unde lucrase, despre motivul care îl determinase să devină doctor și despre importanţa pe care o mai acorda profesiei sale. Despre locurile pe care le văzuse în America și despre cele care îi plăceau cel mai mult. Îl privea în ochi și râdea exact atunci când trebuia.

La un moment dat, în timp ce aşteptau nota de plată, iar Tatiana îl asculta cu atenţie, cu capul uşor aplecat într-o parte, văzu un tablou straniu — se aflau amândoi la o masă, ceva mai lungă decât cea la care stătea acum cu Edward, și erau înconjuraţi de fiicele lor adulte.

Sări în picioare și îl întrebă pe ospătar cât era ceasul.

— Zece seara? Doamne, cât de târziu s-a făcut! Trebuie să mă întorc la Anthony. Îţi mulţumesc pentru seara minunată petrecută împreună.

Privind-o cu stupoare, Edward o conduse acasă cu taxiul.

Tatiana se uită tot drumul pe fereastră. La un moment dat, pe 23rd Street, Edward rupse tăcerea, spunând:

— Cum m-ai suportat atât? Nu-mi vine să cred cât de plictisitor am fost, vorbind numai despre mine!

— Nici gând! răspunse ea. Eşti fascinant. Știi prea bine că îmi place să ascult tot ce-mi spui.

— Poate data viitoare vom vorbi despre tine.

— Viaţa mea e cumplit de anostă, răspunse ea. N-avem despre ce să vorbim.

— Acum, după doi ani petrecuţi în America, aș vrea să știu ce-ţi place aici.

— Oamenii, răspunse ea fără șovăire.

— Dar, Tania, spuse Edward râzând, toţi oamenii pe care îi cunoști sunt imigranţi.

— Sunt americani adevăraţi, răspunse ea încuviinţând din cap. Au venit la New York din diverse motive. New Yorkul este un oraș magnific.

— Ce altceva îţi mai place? Cel mai mult.

— Șunca... extrem de delicioasă. Confortul. Prin tot ceea ce fac, prin tot ce produc și creează, americanii uşurează tot mai mult

viaţa. Îmi place asta. Muzica este plăcută, hainele sunt comode, păturile nu te zgârie, laptele e pe toate drumurile, ca și pâinea, găsești încălţăminte pe numărul tău, scaunele sunt moi... E bine aici, spuse ea uitându-se pe fereastră, în timp ce străbăteau 14th Street. Prea multe lucruri pe care le luăm de-a bune.

Taxiul opri în faţa clădirii ei.

— Ei bine... murmură apoi.

— Tania! o strigă Edward cu glas fremătător, întinzându-se spre ea.

Tatiana se aplecă spre el și îl sărută pe obraz, spunând:

— Îţi mulţumesc din suflet pentru o seară încântătoare.

Apoi ieși repede din mașină.

— Ne vedem luni, strigă el, dar Tania intrase deja pe ușile pe care i le deschisese, cu reverenţă, Diego din România.

Tania, Tania!

Îl aud strigându-mă.

Mă întorc și îl văd, în carne și oase, strigându-mă cu disperare.

Tania, Tania!

Mă întorc și îl văd, îmbrăcat în uniformă și cu arma pe umăr, cum aleargă spre mine, fără suflare.

E încă atât de tânăr!

De ce îl aud atât de clar?

De ce glasul său îmi răsună în minte?

Și în piept.

În braţe și în degete, în inima ce abia îmi mai bate și în răsuflarea-mi rece?

De ce mă strigă cu o voce asurzitoare?

Noaptea, se așterne tăcerea.

Dar ziua, printre mulţimi...

Fie că merg încet, fie că stau încremenită, îl aud strigându-mă fără încetare.

Tania, Tania!...

De ce îi aud glasul?

Nu mi-a spus oare să ascult noaptea vântul stelar?

Te voi chema.
Înapoi în Lazarevo.
Şi atunci de ce mă STRIGĂ acum cu atâta disperare?
Sunt aici, Şura! Nu mă mai striga!
Nu plec nicăieri.
Tania, Tania!...

Într-o zi de sâmbătă, rece şi însorită, Tatiana, Vikki şi Anthony, înfofoliţi în haine, se plimbau, ca de obicei, prin piaţa volantă de pe Second Avenue. Vikki vorbea vrute şi nevrute, iar Tatiana o asculta cu gândurile aiurea, ţinându-l pe Anthony de umeri. În acea zi voia să împingă singur căruciorul, lovindu-i pe trecători peste glezne. Vikki căra toate cumpărăturile, fără să piardă ocazia de a se plânge de nedreptatea vieţii.

— Vrei să-mi explici şi mie de ce refuzi să ieşi în oraş cu Edward?

— Nu refuz, răspunse domol Tatiana. I-am spus că mai am nevoie de timp ca să mă adaptez. Luăm în continuare masa împreună.

— Dar nu e acelaşi lucru. Nu ieşiţi în oraş. Recunoaşte-ţi refuzurile categorice.

— Dar nu îl refuz. Doar mai... amân momentul.

Vikki trecu deja la alt subiect.

— Tania, ştiu că vrei să mănânci din nou şuncă astăzi, şuncă cu pâine, dar mă gândeam că am putea să mâncăm şi altceva în afară de pâine şi carne. Ce zici de spaghete cu chifteluţe?

— Din ce sunt făcute spaghetele?

— De unde să ştiu eu? Cresc în Portugalia, ca măslinele, şi le cumpără bunica din magazine speciale.

— Nu. Spaghetele sunt făcute din făină.

— Aşa, şi?

— Chifteluţele sunt din carne.

— Aşa, şi?

Tatiana nu-i răspunse. În faţa ei, la depărtare de jumătate de bloc, zări o siluetă înaltă, masculină. Îl strânse pe Anthony de mână şi încercă să scruteze mulţimea. Second Avenue era cumplit

de aglomerată. Își înclină capul într-o parte, apoi făcu trei pași spre dreapta și încercă să meargă mai repede.

— Așa, și?

— Hai să mergem puțin mai repede! Mă scuzați! le spuse celor care îi ațineau calea. Vă rog să mă scuzați!

— Ce-i cu graba asta? Tania! Nu mi-ai răspuns la întrebare.

— Ce întrebare?

— Așa, și? Asta era întrebarea.

— Spaghetele și chifteluțele sunt făcute din aceleași ingrediente ca pâinea și carnea. Mă scuzați! le spuse din nou oamenilor ce-i stăteau în cale, obligându-l pe Anthony să meargă mai repede decât puteau s-o facă picioruşele lui scurte. Hai, copile, să nu pierdem timpul!

Nu se uita însă nici la Anthony, nici la Vikki și nici la oamenii pe care încerca să-i dea la o parte împingând de cărucior. Nimeni nu era încântat să se trezească îmbrâncit de o rusoaică agresivă, chiar și într-un cartier rusesc — mai ales, într-un cartier rusesc. Tatiana auzi câteva cuvinte neplăcute în limba ei maternă.

— Hai, Vikki, grăbește-te!

Îl luă pe Anthony în brațe și, lăsând căruciorul în grija lui Vikki, îngăimă:

— Trebuie să...

Se opri și o luă la fugă. Nu se mai putea stăpâni. Alerga pe stradă și pe trotuar, încercând să prindă din urmă doi bărbați aflați la un bloc depărtare. Nu știa ce să facă și nici cum să-i oprească; gâfâind, cu inima bătându-i frenetic în piept, ajunse în dreptul lor la semafor și, înainte de a rosti vreun cuvânt — căci nu putea să vorbească —, își puse mâna liberă pe brațul bărbatului și încercă să spună: *Alexander?* Dar niciun cuvânt nu-i ieși de pe buze.

Bărbatul era extrem de înalt și lat în umeri. Își ținu mâna suficient pe brațul lui cât să-l facă să se întoarcă spre ea și s-o vadă scrutându-l cu ardoare. Îi zâmbi. Tatiana își retrase iute mâna, roșie ca racul la față, și își întoarse privirea, dar era prea târziu.

— Da, scumpo, spuse el. Cu ce pot să te ajut?

Tatiana se retrase. Uitând engleza pentru o clipă, începu să îngaime ceva în rusă. Continuă apoi într-o engleză stâlcită, pe care nici ea nu și-o recunoștea:

— Pare rău, confundat pe tine cu altcineva...

— Pentru tine, pot să fiu oricine îți dorești să fiu. Cine vrei să fiu, draga mea?

Vikki îi prinse din urmă, cărând plasele de cumpărături și împingând mânioasă căruciorul.

— Tania! Ce crezi că...

Se opri când îi văzu pe cei doi bărbați și le zâmbi.

Bărbatul înalt se prezentă ca fiind Jeb, iar prietenul lui — Vincent.

Jeb avea părul negru, dar asta era singura asemănare a lui cu Alexander. Nu avea nimic din trăsăturile soțului ei. Cu toate acestea, într-o după-amiază de sâmbătă, în timp ce stătea lângă el și se uita în ochii lui prietenoși și surâzători, Tatiana simți un fior de dorință.

Câteva clipe mai târziu, în timp ce se plimbau, Vikki rupse tăcerea spunând:

— Tania, ce e cu foamea asta nebună? Ignori ani întregi bărbații, apoi dai peste oameni pe stradă ca să alergi după unul singur. Ce-ai pățit?

A doua zi, sună Jeb.

— Ți-ai pierdut mințile? întrebă Vikki. I-ai dat numărul nostru de telefon? Habar n-ai pe unde a umblat.

— Ba știu pe unde a umblat, răspunse Tatiana. În Japonia. A fost marinar.

— Nu te înțeleg. Nu-l cunoști deloc. Încerc de doi ani să te conving să ieși în oraș cu Edward...

— Vikki, nu vreau să mă încurc ca Edward doar ca să-mi înec amarul. E prea bun pentru asta.

— Sunt convinsă că Edward nu-ți împărtășește părerea. Vrei să te încurci, în schimbi, cu Jeb?

— Nu știu.

— Nu-mi place. Nu mi se pare potrivit pentru tine, spuse Vikki fără șovăire. Nu-mi place felul în care te privește. Nu-mi vine să

cred că, dintre toţi bărbaţii din lume, l-ai ales tocmai pe *cel* pe care nu îl agreez.

— Te va cuceri cu timpul.

Dar nu reuşi s-o cucerească. Tatiana se simţea mult prea stânjenită de atracţia pe care o simţea faţă de Jeb ca să iasă cu el în oraş, dar îl invită să ia cu toţii masa acasă.

— Şi ce-o să-i gătești? Ouă cu şuncă? Şuncă asezonată cu salată verde şi roşii? Sau sarmale în foi de varză şi pâine?

— N-ar fi rău să-i fac sarmale. Sarmale şi pâine.

Jeb veni să ia masa cu ele. Vikki nu se dezlipi nicio clipă de lângă ei, iar Anthony le stătu şi el în cale toată seara. Jeb plecă, în cele din urmă.

— Nu mi-a plăcut cum se uita la tine nici prima dată când te-a văzut, dar acum îmi place şi mai puţin, declară Vikki. Nu ţi se pare că te priveşte cu condescendenţă?

— Poftim?

— Te-a întrerupt de fiecare dată când vorbeai, n-ai observat? Întotdeauna cu zâmbetul pe buze, ticălos ce e! Şi nu-mi spune că n-ai văzut că ţi-a ignorat băiatul!

— Cum ar fi putut să-l ignore? Datorită ţie, Anthony a stat toată seara sub masă!

— Nu crezi că Anthony merită să aibă alături un om mai bun decât Jeb?

— Ba da, răspunse Tatiana. Dar n-am de unde să-l iau. Ce vrei să fac?

— Edward e mai bun decât Jeb, zise Vikki.

— Atunci de ce nu-l iei tu? E disponibil.

— Să nu crezi că n-am încercat! spuse Vikki. Dar n-am reuşit să-i stârnesc interesul.

Vikki avea dreptate în privinţa lui Jeb. *Era* posesiv şi condescendent. Dar Tatiana nu-şi putea stăvili dorinţa, voia să simtă agonia atingerii braţelor lui mari.

Tatiana se gândea la Alexander; iar gândurile o aruncau într-un iad pe care numai un masochist îl poate crea. Îl vedea strecurându-se cu ochii închişi şi cu inima împietrită, printre porţile vieţii şi ale

morții, mulțumindu-i lui Dumnezeu că era încă viu, ca un mascul din ordinul călugărițelor[1] care se apropie de femelă, deși știe prea bine că, odată ce va termina cu el, îi va rupe capul și îl va devora cu nesaț.

— *Tania, mă vei ierta când voi muri?*

— *Te voi ierta pentru tot.*

Cu vreo două săptămâni înainte de Crăciun, când Tatiana se duse să-l ia pe Anthony de la Isabella, aceasta o invită să ia un loc și îi oferi o ceașcă fierbinte de ceai.

— Ce s-a întâmplat, Tania? o întrebă ea.

— Nimic.

Isabella o studia cu o privire pătrunzătoare.

— Aș vrea să am mai multă credință, spuse Tatiana, cu ochii ațintiți asupra propriilor mâini.

— Credință în ce?

— Credință în viață. În mine. În ceea ce trebuie să fac.

„Nu vreau să-l uit", ar fi vrut să-i spună.

— Draga mea, faci deja ceea ce trebuie să faci, spuse Isabella. Mergi pe drumul pe care merg toate femeile rămase văduve! Mergi mai departe și ai încredere în viața ta!

— Dar dacă n-a murit? murmură Tatiana. Am nevoie de dovezi ca să-mi consolidez credința.

— Dar dacă vrei dovezi, atunci nu mai putem vorbi de credință, nu-i așa? răspunse Isabella.

Tatiana păstră tăcerea.

— Strângi din dinți și mergi mai departe, continuă Isabella, așa cum ai făcut și până acum.

— Draga mea Isabella, știi prea bine că stăpânesc cu măiestrie arta strânsului din dinți. Dar în fiecare zi e tot mai greu.

„În fiecare zi, când mă îndepărtez de el, e tot mai greu și urăsc ziua aceea."

---

[1] Mantodeele, mantoideele sau călugărițele sunt un ordin de insecte prădătoare, de culoare verde-cafenie, cu picioarele din față în formă de cângi, care le servesc pentru prinderea prăzii.

— Atunci ai cea mai mare nevoie de credinţă — când te învăluie întunericul de pretutindeni, spuse Isabella, privind-o îngândurată pe Tatiana. Draga mea, e mai bine acum, nu-i aşa? Erai atât de abătută când ai ajuns la New York. E mai bine acum, fără îndoială.

— Da, Isabella, e mai bine, răspunse Tatiana.

La suprafaţă, viaţa ei arăta bine. Înlăuntru însă, se dădeau lupte acerbe. Nu putea să uite nenorocita aia de medalie. Şi nici numele lui Orbeli.

— Te-ai simţi mai bine dacă ai avea mai multe dovezi în afara certificatului de deces?

Tatiana nu-i răspunse. Ce-ar fi *putut* să-i spună?

— Roagă-te să fie mort, draga mea! Roagă-te să fi găsit odihna veşnică şi să fi scăpat de chinuri! Gândeşte-te că nu mai suferă! Că e liber. Că e îngerul tău păzitor şi că veghează asupra ta.

— Isabella, nu-mi spune că a murit, căci atunci mi-ar fi cumplit de greu să mai trăiesc... ştiind că l-aş putea regăsi doar cu un simplu glonţ.

— Te-ai împăca cu ideea că ţi-ai lăsa fiul orfan? o întrebă Isabella.

— De ce nu? răspunse Tatiana. *El* a murit şi şi-a lăsat fiul orfan.

— Atunci, dacă îţi este mai uşor, încearcă să crezi că încă e în viaţă!

— Dacă mai trăieşte, cum aş putea să-mi continui viaţa? îngăimă Tatiana, cu un suspin înduioşător de durere, ce-i străpunse sufletul Isabellei.

— O, Tania! şopti ea. Cum aş putea să te ajut?

— N-ai cum să mă ajuţi, răspunse Tatiana ridicându-se în picioare.

Îl strigă apoi pe Anthony şi îşi luă geanta de pe podea.

— E bine să vezi lucrurile atât de limpede ca tine, continuă ea. De ce nu? Îl ai încă alături pe Travis. E uşor să ai credinţă, căci ai dovada vie în faţa ta.

— Şi tu o ai, e chiar aici! spuse Isabella arătându-i-l pe Anthony, care intră din cameră şi sări în braţele mamei lui.

— Mami, *veau gheţată*, îi spuse el.

— Bine, fiule, răspunse Tatiana.

Și îi îndeplini dorința.

— Mami, de ce au cu toții tătici? Timothy? Ricky? Sean?

— Dragule, ce vrei să știi?

Mergeau la grădinița de lângă Battery Park. Era a doua săptămână pe care Anthony o petrecea la grădiniță. Tatiana voia să-l integreze pe Anthony printre copiii de vârsta lui. Stătea prea mult timp printre adulți. Prea mult timp cu Isabella. Începuse să se încrunte ca un adult. Și Tatianei nu-i plăcea. Vorbea mult prea fluent, era mult prea îngândurat și mult prea serios pentru un copil de doi ani și jumătate. Grădinița avea să-l schimbe, credea ea.

Și acum începuse să-i pună întrebări încuietoare.

— Eu de ce nu am tătic?

— Ai tătic, dragostea mea. Dar nu e aici. Cum nu e nici tăticul lui Mickey, nici al lui Bobby și nici al lui Phil. Mămicile lor au grijă de ei. Tu ești norocos. Le ai pe mami, pe Vikki, pe Isabella...

— Dar când se întoarce tati acasă? Tăticul lui Ricky s-a întors. Îl aduce la grădiniță în fiecare dimineață.

Tatiana își ținea privirea ațintită în depărtare.

— Ricky s-a rugat ca tăticul lui să vină acasă de Crăciun. Poate ar trebui să mă rog și eu ca tăticul meu să se întoarcă de Crăciun.

— Poate că da, șopti Tatiana.

— Războiul s-a sfârșit, continuă Anthony. De ce nu vine, dacă războiul s-a sfârșit?

Nu o lăsă pe mama lui să-l sărute în pragul ușii și nici să-l conducă înăuntru. Îndreptându-și umerii, cu o expresie gravă și încruntată pe chip, trecu singur pragul grădiniței, purtând pe umeri ghiozdănelul cu sandviciuri.

Există patru etape ale durerii. Mai întâi, șocul. Apoi, negarea. Aceasta o însoțise fără contenire. Până în acea dimineață. În acea zi, avea să cunoască următoarea etapă. Acceptarea.

Lasă acceptarea! Își dorea mai degrabă alinarea. Când oare va cunoaște alinarea?

Se simţea mistuită de mânie. Alexander știa prea bine că Tatiana nu voia să trăiască fără el. Știa că nu voia să-și ducă viaţa departe de el. Ce își imagina oare? Că se simţea mai bine într-o Americă postbelică, printre tot felul de aparate casnice, radiouri și promisiunea televizorului, decât s-ar fi simţit alături de el în gulag?

Cum rămânea cu Anthony? Băiatul nu era o fanstasmă. Era un copil adevărat, din carne și oase, care s-ar fi născut oricum, indiferent unde s-ar fi aflat părinţii lui. Ce soartă i-ar fi hărăzit atunci?

Tatiana privea apa din port. „Cât mi-ar trebui să străbat înot oceanul spre întinderi de gheaţă, suflate de vânturile arctice? Aș înota tot mai încet, până mi-ar înceta zbaterile, și poate că l-aș vedea atunci întinzându-mi mâna și întrebându-mă de ce-am întârziat atâta." „Te-am tot aşteptat", avea să-i spună.

Se îndepărtă de balustrada vasului. Nu. Îl vedea clătinând din cap și spunându-i: „Uită-te la Anthony, Tania! Este un copil perfect. Ce norocoasă ești pentru că îl poţi atinge! Ce n-aș da s-o fac și eu! Asta îmi spun mereu: ce n-aș da să-mi pot atinge fiul."

Se izolă din nou în cochilia ei și se feri înăuntru, împreună cu amintirile din rucascul negru, unde nu se aflau nici Anthony, nici Isabella, nici Vikki, nici Edward și nici Jeb. Acolo se aflau doar Tania și Șura, care se aruncă în apele râului Kama și încercă să prindă bibani cu mâinile goale. Alexander câștigă mereu. Este iute ca săgeata și vede departe în apele râului.

Tania îl învaţă cum să facă aluatul pentru clătite, dar el nu vede clătitele, căci are ochi doar pentru ea.

— Șura, de câte ori vrei să-ţi explic reţeta?

— Asta cred că e a treia oară, murmură el. Pot să te ajut? Ești încântătoare când gătești.

— Șura...

Dar este prea târziu. Amândoi uită de aluatul pentru clătite.

Urăște rucsacul cu amintiri. Ar fi trebuit să-l arunce în foc la Stockholm. Totul a pierit atunci în flăcări? De ce nu și rucsacul?

Anthony avea nevoie de mama lui. Anthony nu putea să rămână orfan, nici în America, nici în Uniunea Sovietică. Nu putea

să-l abandoneze și mama lui. Tatiana simțea un cuțit în inimă ori de câte ori îl privea sau îi atingea părul negru.

— Șura, lasă-mă să-ți spăl părul! îl roagă Tania stând pe jos, cu ochii ațintiți spre poieniță.

— Dar e curat, Tania. Ne-am spălat de dimineață.

— Hai să înotăm, te rog! Lasă-mă să te spăl pe cap!

— Bine. Dacă și tu mă lași să...

— Poți să faci ce vrei. Dar vino cu mine!

Și cuțitul i se înfigea și mai tare în inimă de fiecare dată când îl privea pe fiul ei.

În seara aceea, ieși pe scara de incendiu, fără haină sau căciulă, și rămase încremenită în tăcere, trăgând adânc în piept aerul rece al oceanului. Mirosea atât de bine... New Yorkul era al doilea oraș grandios de pe planetă.

New Yorkul fremăta de parcă era inima lumii întregi. Luminile nu se mai stingeau noaptea, iar clădirile străluceau ca niște focuri de artificii. Orașul radia de viață — străzile erau ticsite de oameni, aburul ieșea din canale, instalatorii reparau stâlpii de telefon și de electricitate, instalau conducte noi sau le extindeau pe cele vechi, montau cabluri noi și blocau calea ferată aeriană. În fiecare zi, de la șapte dimineața, zgomotele necontenite ale lucrărilor de construcție se împleteau cu șuieratul sirenelor și cu claxoanele autobuzelor, ale mașinilor și ale taxiurilor. Magazinele erau ticsite de marfă, în cafenele pluteau miresme de gogoși, în restaurante șunca se găsea din abundență, librăriile erau pline de cărți, discuri și aparate de fotografiat Polaroid, muzica răsuna în fiecare seară în baruri și cafenele și pretutindeni vedeai îndrăgostiți — sub copaci, pe bănci, în uniforme, în costume sau în halate de doctori și asistente. Și fiecare petic de iarbă din Central Park, unde se duceau la fiecare sfârșit de săptămână, era ocupat de o familie cu copii. Iar lacul era presărat ziua cu sute de bărci.

Și apoi se lăsa noaptea.

Statuia Libertății veghea oceanul, cu mâna ridicată spre Ceruri, iar Tatiana privea orașul de pe scara de incendiu. În noaptea de Anul Nou, în noaptea de Crăciun, în noaptea de 23 iunie, în noaptea de 13 martie, Tatiana stătea pe scara de incendiu până la trei dimineața, încercând să audă, dincolo de ocean, răsuflarea unui singur om.

Tăciunii focului pâlpâie ușor. A terminat. A terminat și a adormit. A rămas deasupra ei. A adormit pe loc, istovit. Nu încearcă să-l dea la o parte. O zdrobește cu trupul lui greoi. Dar cât este de fericită să-l simtă atât de aproape! Se îmbată cu parfumul lui și îi sărută părul umed și obrajii nerași. Îi mângâie brațele. Dragostea pe care i-o poartă îi pare un păcat.

— Șura! îi rostește numele în șoaptă. Mă auzi, soldat?

Nu adoarme. Rămâne trează până târziu în noapte, ținându-l în brațe, ascultându-i răsuflarea, auzind cum lemnul se preface în scrum, cum ploaia lovește în geam și vântul bate cu putere, în timp ce înăuntru e cald și bine. Îi ascultă răsuflarea tihnită. Când doarme, e fericit. Nimic nu-i tulbură somnul — nici coșmarurile, nici tristețea. Respiră în tihnă. Împlinit. Și plin de viață.

Tatiana știa că cel mai greu lucru era să meargă mai departe. În fiecare dimineață, îl ducea pe fiul ei la grădiniță, apoi se ducea la spital și îi trata pe imigranții din Ellis Island. Uneori, în port, bătea vântul și Tatiana încerca să deslușească mesajul vântului, dar nu reușea niciodată. Încerca să audă glasul lui Dumnezeu — al Dumnezeului în care credea Alexander —, dar nici asta nu reușea să facă.

Nu propria viață și-o deplângea. Avea tot ce-i trebuia ca să meargă mai departe.

Nici la început nu-i fusese ușor, o știa prea bine, dar de ce viața de acum îi părea și mai deznădăjduită? Avea senzația că, de-avea să închidă ochii...

Va putea să-și imagineze viața...

Fără el.

Că avea să-l uite.

Războiul se încheiase.

Rusia se pierdea în trecut.

Leningradul avea să piară în uitare.

La fel și povestea Tatianei cu Alexander.

Putea să învăluie trecutul în cuvinte. Ca într-o pătură caldă, ca într-o nouă viaţă, într-o Americă fremătătoare și uluitoare. Dumnezeu o ajuta să-l uite. Oferindu-i o nouă identitate într-o ţară imensă și îmbelșugată. „Îţi dăruiesc toate astea", i-a spus Dumnezeu. „Îţi dăruiesc libertatea și soarele, căldura și confortul. Îţi dăruiesc verile în Sheep Meadow și Coney Island. Ţi-o dăruiesc pe Vikki, care-ţi va fi pe veci prietenă, pe fiul tău Anthony și pe Edward, de vei vrea să iubești din nou. Îţi dăruiesc strălucirea New Yorkului. Îţi dăruiesc anotimpuri și sărbători de Crăciun. Îţi dăruiesc partide de baseball și dansuri, drumuri pavate și frigidere, o mașină și un teren în Arizona. Îţi dăruiesc toate astea. Nu-ţi cer decât să-l uiţi."

Și Tatiana se supuse.

Săptămânile treceau una câte una, absorbite în muncă și petrecute în compania oamenilor pentru care viaţa ei întruchipa întregul univers. Se duceau la filme și la spectacole de teatru pe Broadway și urmau cursuri de asistente la NYU. Tatiana purta tocuri și rochii elegante și se ducea la Ricardo's. Și realiza că mai trecuse o săptămână, ca și când ar fi fost firesc să fie așa, ca și când Alexander devenea... un spectru iluzoriu.

În fiecare dimineaţă însă, Tatiana lua feribotul spre Ellis și, în fiecare dimineaţă, vedea un singur lucru în timp ce vasele străpungeau apele portului.

Nu vedea nici a doua, nici a treia, nici a patra, nici a cincea iubire. Nu vedea nici muzicieni și nici decorul de la Ricardo's, nu-i vedea nici pe Vikki, nici pe Jeb. Nu vedea decât privirea lui Alexander, care îi spunea ce însemnase viaţa ei pentru el.

America, New Yorkul, Arizona, sfârșitul războiului, lucrările intense de reconstrucţie, creșterea natalităţii, dansul, pantofii cu toc, buzele roșii, date cu ruj... toate astea le avea pentru că...

I le dăruise Alexander.

Ce-ar fi avut acum fără el? Nimic. Uniunea Sovietică, asta ar fi avut. Două cămăruțe în Soviet Cinci, un pașaport intern și poate o *dacha* unde să petreacă verile cu fiul ei. Ar fi stat mereu la coadă, înfruntând viforul, cu căciula trasă peste urechi.

Fiecare zi în care încerca să-l uite era o zi înecată în regrete. „Cum ai putut să mă uiți", îi spunea Alexander, „când ți-am dăruit toate astea? Cum ai putut să mă uiți atât de repede când ți-am plătit libertatea cu propriul sânge?"

Repede?

Situația devenea exasperantă. Da, repede.

„Uită-l repede, Tania, ca să te arunci în brațele lui Jeb! Uită-l, Tania, ca să te bucuri de alte iubiri! Alexander e mort. Trăiește-ți viața, așadar!"

Lunile trec...

Iar Alexander se pierde în uitare...

Tania, Tania...

Știu că tu mă strigi, călăreț necruțător ce ești, tu mă chemi...

Înapoi în Lazarevo...

Am trăit în extaz și abandon, de parcă fericirea noastră avea să dăinuie o viață întreagă.

Vezi patul nostru răvășit și lampa noastră cu kerosen? Vezi ibricul cu apă pe care l-am pus la fiert și blatul pe care l-ai construit ca să-ți fac plăcintă cu varză? Vezi țigările pe care ți le-am răsucit și hainele pe care ți le-am spălat? Îmi vezi mâinile cum te ating fierbinți și buzele-mi pecetluite în sărutări lacome? Îmi vezi chipul lipit de pieptul tău fremătător, ascultându-ți bătăile inimii? Vezi oare toate astea?

Dumnezeu să te ajute să rămâi în viață, dacă mai trăiești, dragul meu Alexander!

Dar de ești un înger ce veghezi asupra mea, nu veni aici, unde este frig și întunecat! Eu locuiesc în deșert, printre flori sălbatice și vânturile primăverii.

Dar nu te duce acolo!

Vino cu mine, peste oceanele, mările și râurile ce ne despart, ia-mă de mână și lasă-mă să te port, printre conurile și acele de pini, spre malurile râului Kama, scăldaţi în razele de soare ce se ivesc deasupra crestelor golașe ale Munţilor Ural, promiţându-mi încă o zi și încă un răsărit de soare! Hai să pornim împreună spre celălalt mal, împotriva curenţilor năvalnici! Tu înoţi încet, temându-te că mă voi lăsa purtată de curenţi în Marea Caspică. Eu îţi strig să înoţi mai repede, iar tu îmi zâmbești și înoţi iute, fără să mă pierzi din ochi. Dăruiește-mi încă o dimineaţă, încă un foc, încă o ţigară, încă un zâmbet, încă o fărâmă de eternitate în Lazarevo, dragul meu Alexander!

35

Oranienburg, Germania, 1945

Alexander nu știa ce lună era când trenul ajunse la destinația finală și li se spuse să coboare. Nu mai era legat cu cătușe de Ouspenski, ci de Maxim Misnoi, un locotenent mic de statură, blond și amabil, care vorbea puțin și dormea mult. Ouspenski, cu maxilarul rupt, mergea într-un alt vagon.

Pe drum, Maxim Misnoi îi povesti lui Alexander câte ceva despre viața lui. Se înrolase ca voluntar pe front când nemții invadaseră Rusia în 1941. În 1942, Misnoi nu avea încă revolver în tocul gol. Căzuse prizonier în mâinile nemților de patru ori și scăpase de trei ori. Fusese eliberat din Buchenwald de americani, dar, fiind un soldat loial Armatei Roșii, se alăturase rușilor în bătălia pentru Berlin. Pentru actele sale de eroism, primise *Ordinul Steaua Roșie.* Fusese apoi arestat în Berlin și condamnat la cincisprezece ani de închisoare pentru trădare. Firea sa tolerantă îl împiedica însă să țină ranchiună.

După ce coborâră din tren, îi obligară să mărșăluiască doi kilometri prin pădure, pe un drum străjuit de copaci înalți, ce ducea spre o poartă albă. Trecură pe lângă o clădire mare și galbenă aflată în fața porților. Pe acoperișul acestora era un ceas, iar de-o parte și de alta a ceasului stăteau doi paznici înarmați cu mitraliere.

— Buchenwald? îl întrebă Alexander pe Misnoi.

— Nu.

— Auschwitz?

— Nu, nu.

Pe poartă stătea scris cu litere de fier: *Arbeit Macht Frei.*

— Ce credeţi că înseamnă? întrebă un bărbat din spatele lor.

— *Lăsaţi orice speranţă toţi cei care intraţi aici!*[1] răspunse imediat Alexander.

— Nu, spuse Misnoi. Înseamnă *Munca te eliberează.*

— Exact asta spuneam şi eu.

— E un lagăr de gradul unu, zise Misnoi izbucnind în râs. Pentru deţinuţii politici. Probabil Sachsenhausen. Sloganul de la Buchenwald nu spunea asta. Era destinat prizonierilor care înfăptuiseră acte mult mai grave.

— Cei ca tine?

— Da, cei ca mine, răspunse el cu un zâmbet cald pe buze. Pe porţile de la Buchenwald era scris *Jedem das Seine — Fiecăruia după soroc.*

— Nemţii sunt al dracului de încurajatori, spuse Alexander.

Se aflau într-adevăr la Sachsenhausen, le spuse Brestov, noul comandant al lagărului, un bărbat gras şi respingător, care scuipa la fiecare cuvânt rostit. Sachsenhausen fusese construit în acelaşi timp cu Buchenwald şi funcţionase ca lagăr de muncă silnică, dar şi ca lagăr de exterminare, în special pentru homosexualii de la fabrica de cărămidă din apropiere, pentru cei câţiva evrei trimişi acolo şi pentru prizonierii sovietici. Aproape toţi ofiţerii sovietici din lagăr îşi găsiseră sfârşitul printre zidurile acestuia. Se numea acum Tabăra Specială Numărul 7, ceea ce implica existenţa altor şase.

În timp ce străbăteau lagărul, Alexander observă că majoritatea prizonierilor, care ieşeau din barăci în drum spre bucătărie şi spălătorie sau munceau în zona industrială, nu purtau pe chip expresia abătută a ruşilor. Ci afişau ţinuta semeaţă şi fermă a arienilor.

Şi nu se înşela. Majoritatea prizonierilor erau nemţi. Sovieticii erau „găzduiţi" într-un loc special, dincolo de zidurile lagărului principal. Sachsenhausen era construit sub forma unui triunghi isoscel, dar naziştii descoperiseră în timpul războiului că cele patruzeci de barăci din interiorul zidurilor nu erau suficiente pentru toţi prizonierii din armatele aliaţilor. Construiseră, aşadar, alte

[1] Dante Alighieri, *Infernul*

douăzeci de barăci în partea dreaptă a lagărului, în colțul cel mai îndepărtat față de porți. Acolo îi „găzduiau" naziștii pe prizonierii aliaților.

Acum Tabăra Specială Numărul 7 era împărțită în două zone: Zona I, situată în lagărul principal și destinată civililor și soldaților germani capturați în timpul înaintării sovieticilor pe teritoriul Germaniei și aflați acum în „arest preventiv", și Zona II, aflată în lagărul construit ulterior și destinată ofițerilor germani, eliberați de aliați, dar capturați din nou de ruși și judecați de tribunalele militare sovietice pentru crime comise împotriva Uniunii Sovietice. Sovieticii erau „găzduiți" tot în Zona II.

Deși împărțeau lagărul cu ofițerii germani, sovieticii erau „cazați" în șase sau șapte barăci separate, mâncau la ore diferite și răspundeau la apeluri în momente diferite. Alexander se întreba cât avea să mai dureze până când autoritățile sovietice aveau să unească cele două zone ale lagărului, tratându-i pe toți prizonierii ca pe dușmani ai Uniunii Sovietice.

Când ajunseră în lagăr, Alexander și însoțitorii săi primiră ordin să ridice un gard de jur împrejurul unui teren pătrățos, aflat lângă barăcile lor. Acesta avea să fie un cimitir pentru prizonierii care aveau să sfârșească în Tabăra Specială Numărul 7. Cei de la NKGB se dovedeau adevărați vizionari dacă se gândeau să construiască un cimitir fără să existe încă victime, era de părere Alexander. Oare unde își îngropaseră nemții prizonierii — de exemplu, pe fiul lui Stalin?

În timpul unei plimbări prin lagăr, Alexander și grupul lui văzură o mică enclavă construită din zidul principal spre zona industrială. Consta dintr-un teren cimentat, destinat execuțiilor, și dintr-un crematoriu. Paznicul sovietic le spuse că acolo îi executau nemții pe prizonierii de război sovietici, împușcându-i în gât printr-un orificiu din zid în timp ce le măsurau înălțimea cu o riglă din lemn.

— Vă asigur că niciun soldat din armatele aliate n-a sfârșit aici, le spuse paznicul.

— De ce oare? întrebă Alexander clătinând din cap, cu o expresie dispreţuitoare.

Pentru asta, primi o lovitură cu patul puștii și o zi de carceră.

Alexander începu să muncească în zona industrială, o suprafaţă îngrădită, unde sovieticii își făceau exerciţiile fizice și tăiau lemnele aduse din pădurile aflate în apropiere de Oranienburg. Se oferi, în curând, să taie și el. În fiecare dimineaţă, pleca împreună cu un convoi la ora șapte și un sfert, imediat după apel, și se întorcea după ora 17.45. Muncea fără oprire, dar primea mai multă mâncare și petrecea mult timp în aer liber, adâncit în gânduri. Îi plăcu să facă asta până când, pe la sfârșitul lui septembrie, vremea începu să se răcească. În octombrie, o ura deja. Își dorea, cu jumătate de gură, să sudeze aliaje sau să facă lacăte într-o cameră caldă. Nu voia însă să stea închis într-un atelier de fabrică, deși îi surâdea să stea la căldură. Purta ghete rupte, legate cu iută, și mănuși cu degetele găurite — un defect nefericit pentru mănuși. Dar măcar făcea mișcare și se încălzea. Cei zece soldaţi care îi păzeau pe cei douăzeci de prizonieri erau îmbrăcaţi adecvat pentru vremea rece de toamnă, dar stăteau pe loc zece ore, mișcându-se, înghețaţi, de pe un picior pe altul. O mică satisfacţie, își spuse Alexander.

Odată cu frigul, tot mai mulţi prizonieri își găseau sfârșitul în lagăr. Alexander primi ordin să sape morminte. Nemţii nu reușeau să supravieţuiască în lagărele conduse de sovietici. Scăpaseră cu viaţă după șase ani de lupte crâncene, dar, închiși în Tabăra Specială Numărul 7, se uscau pe picioare și mureau. Tot mai mulţi prizonieri ajungeau în lagăr. Nu era loc pentru toţi. Barăcile deveneau tot mai ticsite. Paturile suprapuse, fabricate în lagăr, erau așezate tot mai aproape.

Tabăra Specială Numărul 7, cunoscută cândva ca lagărul Sachsenhausen, nu era condusă de autorităţile militare din Berlin. Căzuse în mâinile Administraţiei Guvernamentale a Lagărelor de Muncă Silnică din URSS (GULAG).

Detenţia în gulagurile sovietice le conferea lui Alexander și celorlalţi cinci mii de prizonieri sovietici o senzaţie de finalitate. Mulţi dintre ei, închiși cândva în lagărele de prizonieri, știau prea

bine ce înseamnă îngrădirea libertăţilor şi a mişcării. Dar nici chiar în cele mai cumplite ierni petrecute în lagărele germane de prizonieri nu se simţiseră anulaţi ca fiinţe umane. Erau încă soldaţi. Animaţi de speranţa victoriei, a evadării şi a eliberării. Acum însă eliberarea însemna capitularea în faţa sovieticilor, iar din lagărul Sachsenhausen, aflat într-o Germanie ocupată de sovietici, nu exista cale de scăpare. Această închisoare însemna sfârşitul speranţei şi al credinţei.

Puţin câte puţin, şuvoiul nimicitor al amintirilor lui Alexander începea să se stingă.

În război, amintirile îi creionaseră un portret de ansamblu — presărat cu râsetele, glumele şi bucatele ei delicioase. În Katowice şi Colditz, revedea acelaşi tablou de ansamblu, deşi voia să şi-l şteargă din minte.

Acolo, în Sachsenhausen, voia să-i contureze din nou portretul, dar nu putea.

Acolo, tabloul îi era întinat de mizeria gulagului.

Îi simte freamătul cu mâinile. Tremură, cuprinsă de spasme, sub atingerile lui fierbinţi. Alexander o prinde de picioare în timp ce îşi continuă dansul iubirii, iar ea geme, înfiorată, şoptind cu răsuflarea întretăiată:

— O, Şura!

Alexander se simte sfâşiat de teamă şi de încântare. Îi strânge şi mai tare trupul fremătător şi întrerupe dansul pentru o clipă, auzind-o cum ţipă, copleşită de frustrare. Nu se lasă însă tulburat de strigătele ei. E prizoniera lui acum şi va face ce va dori cu ea. Ştie prea bine ce vrea: s-o ţină strâns la piept şi să simtă cum i se topeşte în braţe. Cu cât ea pare mai neputincioasă, cu atât el se simte mai puternic. Uneori, în timp ce o strânge cu fervoare, îşi doreşte ca Lazarevo să nu dispară odată cu ivirea zorilor. Nu poate să-i dăruiască asta, deşi asta îşi doresc amândoi. Îi dăruieşte doar ce poate.

— Îţi place, dragostea mea? o întreabă în şoaptă.

— O, Șura! murmură ea, fără să-și deschidă ochii, cuprinzându-i gâtul cu brațele.

— Doamne, tremuri încă, spune el. N-ai terminat.

— Nu pot, Șura... nu pot... Asta e...

— Da, iubirea mea, asta e.

Închide ochii și o aude țipând.

Și țipă. Și țipă.

Nu se oprește.

Iar ea continuă să țipe.

„Acum sunt un bărbat adevărat, pentru că mi-am făcut iubita să tremure sub atingerile mele. Am devenit un bărbat adevărat."

Și Tania continuă să țipe.

— Doamne, te iubesc, Tania! îi șoptește printre șuvițele-i de păr, cu ochii închiși.

Și vrea și el să țipe.

Tatiana zace, fără vlagă, sub trupul lui imens, și îl mângâie ușor pe spate.

— Gata? o întreabă apoi.

— Da, îi răspunde.

Alexander nici nu începuse încă.

Numai asta își imagina Alexander acum. Nimic altceva. Nici poienița, nici luna, nici râul. Nici patul, nici păturile, nici iarba, nici focul. Nici jocurile, nici preludiile, nici dansul iubirii. Nu mai erau nici început, nici sfârșit. O vedea doar pe Tania sub trupul lui imens, strângând-o cu putere la piept. Ea îl ținea cu mâinile de gât și cu picioarele strâns înfășurate de jur împrejurul lui. Și gura nu-i tăcea o clipă.

În gulag, prizonierii nu mai erau oameni.

„Nu mai suntem oameni. Nu trăim și nu ne purtăm ca niște oameni. Nu vânăm ca să ne asigurăm traiul zilnic, nu ne protejăm femeile care ne iubesc, nu construim case pentru copiii noștri și nici nu folosim instrumentele pe care ni le-a dat Dumnezeu. Nu ne folosim nimic: nici creierele, nici puterea și nici penisurile."

Războiul te definea. Știai cine ești pe timp de război. Erai maior. Căpitan. Sublocotenent, locotenent. Erai războinic. Cărai

arme, conduceai un tanc, te aflai în fruntea unei armate, îndeplineai ordine. Stăteai adesea de strajă și erai de multe ori ud până la piele. Rămâneai deseori flămând, iar uneori te trezeai împușcat sau spintecat de proiectilele dușmane. Dar și la asta te așteptai.

„Aici nu mai suntem nimic. Nici ființe umane, nici bărbați... am pierdut exact lucrurile care ne defineau. Nu ne mai luptăm cum o făceam în război. Pe atunci eram cu toții niște animale, dar măcar eram masculi. *Mergeam* tot înainte. Ne *năpusteam* asupra liniilor inamice. Le *străpungeam* sistemul de apărare. Le *distrugeam* nucleul. Ne luptam ca niște *bărbați*.

Și acum suntem remodelați înainte de a fi reintegrați în societate pe post de eunuci. Ne trimit, castrați, la soțiile noastre necredincioase, în orașe în care nu mai putem trăi, ca să ducem o viață la care nu ne mai putem adapta. Ne-au răpit bărbăția. Nu mai avem nimic de oferit — nici unul altuia, nici femeilor noastre și nici copiilor noștri.

Nu mai avem decât trecutul — un trecut pe care îl detestăm, îl disecăm și îl frângem în mâini. Un trecut în care eram bărbați. În care ne purtam, munceam și luptam ca niște bărbați.

Și iubeam ca niște bărbați.

De-ar...

Mai avem doar nouă mii de zile ca asta.

Până când...

Vom reveni în lumea pe care am salvat-o din mâinile lui Hitler."

În curând, până și imaginea ei îi dispăru din minte — sânii, chipul, glasul... Totul...

Își mai amintea doar gemetele pe care le scotea sub impactul atingerilor lui masculine.

Apoi și acestea dispărură.

Cu mâinile ridicate deasupra umărului drept, zăbovi ușor, scrutând lemnul, și îl despică apoi în două. Cu fiecare lovitură de topor, Alexander își spinteca propria viață.

Atât de neînsemnată era? Atât de repede renunţase la ea? Câte feste nu-i jucase oare destinul în Finlanda? Pe când era foarte tânăr, nu refuzase oare calea hărăzită de soartă, oferindu-le pretexte zeilor?

Întotdeauna se luase la trântă cu destinul.

În ziua în care îl adusese înapoi pe fiul lui Stepanov, ar fi trebuit să fugă, dar nu o făcuse.

Și în timpul blocadei, când îi alungase pe finlandezi spre nord, în Karelia, ar fi putut să-i doboare pe cei cinci soldaţi NKVD dintr-o singură salvă de mitralieră. I-ar fi ucis în doar câteva secunde. Și ar fi fost liber.

Dar nu o făcuse. Aşteptase ca Dimitri să-i distrugă atât pe el, cât și pe Tatiana.

Despică lemnul dintr-o lovitură, consternat de propriile decizii.

Alexander ar fi putut să plece și s-o uite. Tatiana l-ar fi uitat și ea. Și-ar fi continuat viaţa la Leningrad, s-ar fi căsătorit și ar fi trăit, în două camere, cu soţul ei și cu mama acestuia. Ar fi avut un copil. Și n-ar fi cunoscut niciodată diferenţa. Dar Alexander *cunoscuse* această diferenţă. Și acum o cunoșteau amândoi. Acum amândoi aveau vieţile despicate în două — ea purta însă tocuri înalte și își dădea cu ruj pe buze, iar soldaţii întorși din război roiau cu toţii în jurul ei. Cu gândul îndreptat încă la soţul ei și la jurămintele depuse, îi invita la dans, cu tocurile sale înalte și cu părul fermecător, spunându-și că soţul ei e mort și că trebuie să-și trăiască din nou viaţa.

Despică din nou lemnul cu toporul.

„Trag adânc în piept aerul rece ca gheaţa și scot flăcări pe nări.

N-am fugit pentru că am fost un idiot arogant. Am crezut că voi putea să fug mereu. Am crezut că sunt nemuritor. Că moartea nu mă va prinde niciodată în ghearele ei. Mă credeam mai puternic și mai inteligent decât moartea. Mai puternic și mai inteligent decât Uniunea Sovietică. Am sărit în apele Volgăi de la treizeci de metri înălţime, am străbătut pe jos jumătate de ţară, am scăpat de închisoarea Kresty, de lagărul din Vladivostok și de tifos.

Dar Tatiana m-a înlănţuit pentru totdeauna.

Voi avea cincizeci și unu de ani când îmi vor da drumul de aici."

Se simțea atât de bătrân, după ce cunoscuse tinerețea în brațele ei...

Alexander stătuse prea mult în pădure. Fusese prea mult singur, în compania gândurilor sale. Iar tăcerea stranie a pădurii era cumplit de înspăimântătoare. Se uită de jur împrejur. Auzi deodată un zgomot. Ce era oare? I se părea cunoscut. Își ținu răsuflarea. Îl va mai auzi oare din nou?

Da. Iată-l! În depărtare, se auzeau niște râsete cristaline. Alexander puse un alt lemn pe butucul de tăiat și ridică toporul. Rămase însă împietrit.

Auzi din nou râsetele domoale și încântătoare, pe care le cunoștea atât de bine.

Tatiana, șopti el.

Se apropie de el, cu chipul palid. Poartă un costum de baie cu buline, iar părul îi cade în valuri pe spate. Se așază pe butuc, împiedicându-l să mai taie lemne. El își aprinde o țigară și o privește în tăcere. Nu știe ce să-i spună.

— Alexander, rupe ea tăcerea. Trăiești. Și ai îmbătrânit atât de mult! Ce-ai pățit?

— Cum arăt? o întreabă el.

— De parcă ai avea aproape cincizeci de ani.

— Chiar atâta am.

— Tu ai cincizeci, dar eu am șaptesprezece, îi răspunde ea, cu râsul ei melodios. Ce nedreaptă e viața!

— Îți mai amintești de Lazarevo, Tania? De vara pe care am petrecut-o amândoi în '42?

— Care vară din '42? Eu am murit în '41. Voi avea mereu șaptesprezece ani. Ți-o mai amintești pe Dașa? Dașa! Vino aici! Uite pe cine am găsit!

— Cum adică ai murit, Tania? Nu e adevărat. Uită-te la tine! Nu o mai striga pe Dașa!

— Vino, Dașa! Firește că am murit. Cum crezi că am fi putut să supraviețuim la Leningrad eu și sora mea? N-am scăpat cu viață.

N-am avut cum s-o facem. Într-o dimineață, n-am putut să mai aduc apă. Și nici rațiile. Am rămas împreună țintuite în pat. Ne-am învelit cu o pătură. Focul s-a stins. Pâinea s-a terminat. Nu ne-am mai ridicat din pat.

— Stai puțin!

Tania îi zâmbește, cu dinții ei albi, pistruii fermecători, cosițele-i și sânii răvășitori.

— De ce tai lemne, Alexander?

— Dar eu... eu de ce nu te-am ajutat, Tania?

— Cu ce să mă ajuți?

— Cu pâine, cu rații. De ce nu te-am ajutat să pleci din Leningrad?

— Ce tot spui? Nu ne-am mai văzut din septembrie. Unde ai fost? Ai spui că o vei lua pe Dașa de soție și apoi ai dispărut. A crezut că ai părăsit-o.

— Pe ea? întreabă Alexander cu stupoare. Cum rămâne cu tine?

— Ce-i cu mine? întreabă ea veselă.

— Ai uitat de discuția pe care am purtat-o în catedrala Sfântul Isaac? Ai uitat ce s-a întâmplat în Luga?

— Ce s-a întâmplat la Sfântul Isaac? Dar în Luga? Unde ești, Dașa? N-o să crezi cu cine m-am întâlnit.

— Tania! insistă el. De ce te porți de parcă nu m-ai cunoaște? De ce te prefaci? Îmi frângi inima. Te rog să încetezi! Spune-mi ceva care să-mi aline sufletul!

Tatiana încremenește, încetând să se mai agite, și îl privește cu o expresie gravă pe chip.

— Alex, ce tot...

— Cum mi-ai spus?

— Alex...

— Nu mi-ai spus niciodată așa.

— Cum adică? Așa te-am strigat tot timpul.

Alexander încearcă cu disperare să se trezească. Trebuie să pună capăt visului. Altfel, o să înnebunească. Dar nu doarme. Vede toporul în fața lui. Tatiana sare pe un picior.

— Ai uitat de Luga, Tania? Luga?

— La Luga aveam o căsuță de vacanță. Credeam că ne vom întoarce acolo după război, dar n-am mai apucat.

— De unde mă cunoști? o întreabă el. De unde știi cine sunt?

— Cum adică? îi răspunde cu râsul ei cristalin. Ești iubitul surorii mele.

— Cum ne-am cunoscut?

— Prin intermediul ei. Vorbea de tine de săptămâni întregi. În cele din urmă, ai venit să iei masa la noi acasă.

— Când?

— Nu știu. Prin iulie.

— Dar ce-ți spune ziua de 22 iunie? Ne-am cunoscut în iunie, nu-i așa? În ziua în care a început războiul, ne-am întâlnit într-o stație de autobuz. Ai uitat?

— Pe 22 iunie? Nici vorbă!

— Nu mâncai înghețată pe bancă?

— Ba da...

— Și nu te-a văzut un soldat — adică eu — de pe cealaltă parte a străzii?

— Nu era niciun soldat, îi răspunde ea pe un ton ferm. Strada era pustie. Am mâncat înghețata, apoi m-am urcat în autobuz și m-am dus pe Nevski Prospekt. Am intrat în magazinul Elisei, de unde am luat niște caviar. Nu ne-a ajuns prea mult. Nu ne-a ajutat să ieșim din iarnă.

— Dar eu unde eram? strigă el.

— Nu știu, ciripește ea, sărind de colo colo. N-am văzut pe nimeni.

O privește, cu chipul cadaveric. Nici urmă de afecțiune nu se citește în ochii ei, doar amuzament.

— De ce n-am ajutat-o pe sora ta în timpul blocadei? îngaimă el, rostind cu greu cuvintele.

— Nu știu dacă acesta este adevărul, Alexander, îi răspunde ea coborând, încântată, glasul, dar Dimitri ne-a spus că ai fugit. În America — complet singur! E adevărat? Ne-ai lăsat și ai plecat? continuă ea râzând. Minunat! America! Dașa, vino aici! Numai despre asta am vorbit cu Dașa în lunile de iarnă, continuă Tatiana, întorcându-se spre Alexander. Chiar și în ultima noastră dimineață ne gândeam la

tine, spunându-ne că stai la căldură și ai mâncat pe săturate. Ne întrebam dacă e căldură în America pe timp de război. Și pâine albă.

Alexander nu mai stătea în picioare. Căzuse în genunchi în zăpadă.

— Tania... o strigă cu disperare în glas. Tatia...

— Cum mi-ai spus?

— Tatiașa, dragostea mea, Tania, soția și mama copilului meu, nu-ți mai amintești de Lazarevo?

— Lazarevo? Unde e asta? îl întreabă încruntându-se. Alexander, te porți foarte ciudat. Ce tot spui acolo? Nu sunt soția ta. Nu sunt soția nimănui. Despre ce copil vorbești? continuă, râzând și ridicând din umeri. Știi foarte bine că n-am avut nici măcar vreun prieten, murmură, cu ochi scânteietori. Am trăit prin intermediul surorii mele. Vino aici, Daşa! Uite cu cine m-am întâlnit! Povestește-mi mai mult despre iubitul tău, Alexander! Cum era?

Și dispare, fără să mai arunce nici măcar o privire înapoi. În curând, și râsetele ei se pierd în zare.

Alexander scăpă toporul, se ridică în picioare și se îndepărtă.

Îl prinseră în pădure și îl aduseră înapoi. După două săptămâni petrecute în închisoarea din lagăr, Alexander desfăcu lacătul lanțurilor de la picioare cu un ac pe care îl purta în ghete. Îi puseră din nou lanțurile la picioare și îi luară ghetele. Desfăcu din nou lacătul cu un mănunchi de paie pe care îl găsi pe podeaua din ciment a carcerei. Îl bătură fără milă și îl ținură legat de picioare, cu capul în jos, timp de douăzeci și patru de ore. În încercările de a se ridica, își dislocă gleznele.

Îl lăsară apoi pe paie în celulă, cu brațele legate deasupra capului, și cineva îi îndesa în gură câte o bucată de pâine de trei ori pe zi.

Într-o zi, Alexander își întoarse capul și refuză pâinea. Acceptă să bea niște apă.

A doua zi, refuză din nou pâinea.

Apoi nu mai veni nimeni.

Într-o seară, deschise ochii; îi era frig și sete. Se simțea murdar și îl durea fiecare părticică a corpului. Nu se putea mișca. Încercă să se învelească cu paiele. În zadar însă. Își întoarse capul spre

stânga și își aținti privirea în zidul întunecat. Își întoarse apoi capul spre dreapta și clipi.

Harold Barrington stătea pe vine, rezemat de perete. Purta niște pantaloni largi și o cămașă albă și avea părul pieptănat. Părea tânăr, mai tânăr decât Alexander. Rămase mult timp tăcut. Alexander nu îndrăznea să clipească; se temea că tatăl lui avea să dispară la cel mai mic gest al său.

— Tată? șopti el.

— Ce se întâmplă cu tine, Alexander?

— Nu știu. Cred că totul s-a terminat pentru mine.

— Țara noastră adoptivă ți-a întors spatele.

— Da.

— Te-a trădat, prima oară cu războiul ăsta prostesc, a doua oară când a refuzat să te trateze ca pe o ființă umană în lagărele de prizonieri și a treia oară acum, când te pedepsește pentru că i-ai salvat stilul de viață.

— Da. Și prietenii mei sunt fie morți, fie complet dispăruți.

— Lasă-i pe ei! Te-ai însurat?

— Da, m-am însurat.

— Unde e soția ta?

— Nu știu. N-am mai văzut-o de ani buni, răspunse Alexander, după o scurtă șovăire.

— Te așteaptă?

— Cred că nu mă mai așteaptă de mult. Își trăiește viața.

— Dar tu? Tu îți trăiești viața?

— Da, răspunse Alexander. Îmi trăiesc viața pe care mi-am conturat-o singur.

Harold rămase tăcut în întuneric.

— Nu, fiule, rupse, în cele din urmă, tăcerea. Trăiești viața pe care ți-am conturat-o eu.

Alexander se temea să clipească.

— Am crezut că vei ajunge departe, Alexander. Amândoi am crezut asta, și eu, și mama ta.

— Știu, tată. M-am descurcat bine un timp.

— Mi-am imaginat o altă viață pentru tine.

— Și eu.

Harold stătea aplecat deasupra lui Alexander.

— Unde e fiul meu? șopti el. Unde e băiatul meu, Alexander Barrington? Îmi vreau fiul înapoi. Vreau să-l iau în brațe și să-mi adoarmă la piept, așa cum făcea când era prunc.

— Aici sunt, răspunse Alexander.

— Cere niște pâine, Alexander! îl rugă Harold cu vocea frântă. Te implor. Nu mai fi atât de mândru!

Alexander nu-i răspunse.

Harold se aplecă deasupra lui și îi șopti:

— De știi, cu nerv, cu inimă, cu vână,
Drept să rămâi, când ele june nu-s,
Și stai tot dârz, când nu mai e stăpână
Decât voința ce le ține sus.[1]

Atunci Alexander clipi. Și Harold dispăru.

[1] Rudyard Kipling, *Dacă*, traducere de Dan Duțescu

36

New York, decembrie 1945

Tatiana îl pregătea pe Anthony de culcare când îl auzi spunând deodată:

— Mami, Jeb ar putea fi tăticul meu?

— Cred că nu, dragul meu, îi răspunse ea.

— Dar Edward?

— Poate că da. Îţi place?

— Da, îmi place. Se poartă frumos cu mine.

— Da, scumpule, Edward e un om bun.

— Mami, spune-mi o poveste!

Se aşeză în genunchi lângă patul lui Anthony şi îşi împreună mâinile ca într-o rugă.

— Vrei să-ţi povestesc cum ursuleţul Winnie şi Purcelușul au găsit un borcan cu miere fără fund, iar ursuleţul s-a îngrăşat atât de tare încât a fost nevoit să urmeze o dietă...

— Nu, n-o vreau pe asta. Spune-mi una *înfiocșătoare*!

— Nu ştiu poveşti înfricoşătoare.

— *Veau una înfiocșătoare*, insistă Anthony pe un ton ferm, ce anula orice argument.

— Bine, răspunse Tatiana căzând pe gânduri. O să-ţi spun povestea lui Danae, fata din cufăr.

— Fata din cufăr?

— Da. Tabloul ei, realizat de Rembrandt, un pictor renumit, se afla la muzeul din Leningrad, oraşul meu natal. Când a izbucnit războiul, toate tablourile au fost transferate din muzeu şi nu mai

știu dacă Danae și toate celelalte tablouri mai sunt sau nu în siguranță.

— Povestește-mi despre fata din cufăr, mami!

Tatiana trase adânc aer în piept.

— A fost odată ca niciodată, un rege mișel, pe nume Acrisios. Acesta avea o fiică, ce purta numele de Danae.

— Era tânără?

— Da.

— Și era o *pințesă fumoasă*? întrebă Anthony chicotind.

— Da. Dar Acrisios avea un oracol... continuă Tatiana, după o scurtă șovăire.

— Ce este un oracol?

— O persoană care prevestește viitorul. Acest oracol îi spuse că fiul fiicei lui îi va curma viața. El se sperie...

— Nu voia să moară?

— Exact. O ferecă, așadar, pe Danae într-o odaie din bronz, pentru ca nimeni să nu ajungă la ea și să-i facă un copil.

— Dar cineva tot a ajuns la ea, spuse Anthony zâmbind.

— Așa e. Zeus, continuă Tatiana, cu mâinile împreunate, stând în genunchi. Zeus găsi o cale ca să se strecoare în odaia din bronz a lui Danae, prefăcându-se într-o ploaie de aur, și îi dărui un prunc, un băiat. Știi cum l-au numit? Perseu.

— Perseu, repetă Anthony.

Tatiana încuviință din cap.

— Când Acrisios află că fiica lui avea un fiu, se sperie atât de tare, că nu mai știa ce să facă. Nu îndrăznea să-l ucidă pe băiat, dar nici în viață nu putea să-l lase. Așa că îi închise pe amândoi, mamă și fiu, într-un cufăr și îi aruncă în apele furtunoase ale mării.

Anthony o asculta fascinat.

— Plutiră, singuri, în derivă, fără apă și merinde. Danae era înspăimântată, dar Perseu îi conferea curaj, povesti Tatiana zâmbind. Știa, în adâncul inimii lui de copil, că tatăl său nu-l va lăsa să piară. Nici pe el, nici pe Danae. Și nu se înșelă, adăugă Tania, după câteva clipe de tăcere. Zeus îl rugă pe Poseidon, zeul mării, să

domolească apele tumultuoase și să-i ajute să ajungă în siguranţă, cu arca lor fragilă, pe malurile insulei grecești.

— Știam eu că vor fi în siguranţă, spuse Anthony cu un zâmbet pe buze, trăgând adânc aer în piept. Și au trăit fericiţi până la adânci bătrâneţi?

— Da.

— Ce s-a întâmplat cu Perseu?

— Într-o bună zi, când te vei face mai mare, îţi voi povesti ce soartă i-au hărăzit zeii lui Perseu.

— Vei fi... *oracolul* meu?

— Da.

— Dar n-a murit?

— O, nu, nici vorbă! A crescut frumos. Toţi oamenii de pe insulă au intuit imediat obârșia nobilă a lui Perseu — fiul nu doar al unui rege, ci și al unui zeu. A crescut puternic, biruindu-și mereu adversarii la jocuri, apoi a înfăptuit acte de vitejie, devenind un erou printre oameni.

— Perseu a devenit un erou? o întrebă Anthony scrutând-o.

— Da, fiule, răspunse Tatiana. Perseu a devenit un erou mitologic. Când o să te faci mai mare, o să-ţi povestesc cum le-a curmat viaţa Meduzei Gorgone și monstrului mărilor. Acum însă vreau să dormi în tihnă și să visezi frumos — că te plimbi prin Luna Park, mănânci vată de zahăr și te joci de-a v-aţi ascunselea pe sub pasarela de promenadă. Bine?

— Mami, stai puţin! Oracolul a avut dreptate în cele din urmă? Perseu l-a ucis... pe omul ăla?

— Da, fiule. Perseu l-a ucis pe Acrisios. Din greșeală. Fără să vrea.

— A fost îndreptăţit, așadar, să-i alunge.

— S-ar putea. Dar nu mai are nicio importanţă, nu-i așa?

— Nu. N-a fost o poveste prea *înfiorătoare*, mami. Poate, data viitoare, îmi spui povestea monstrului mărilor.

— Poate. Te iubesc, îi spuse ea închizând ușa dormitorului în urma ei.

*

Vikki plecase să petreacă o altă seară de Crăciun la spital. O invitase şi pe Tatiana, dar ea o refuzase. Stătea acum la masa din bucătărie, cu o ceaşcă de ceai în faţă, răsfoind paginile ziarului *New York Times* şi ascultând la radio ultimele ştiri de la Nürnberg, când sună soneria.

Era Jeb. Purta uniforma forţelor navale, care îi punea în valoare înălţimea şi statura impunătoare.

— Ce cauţi aici? îl întrebă ea uimită, căci nu se aştepta la vizita lui.

— Am venit să te văd, răspunse Jeb, intrând înăuntru pe lângă ea.

— Poftește! murmură ea în barbă, închizând uşa în urma lui. E cam târziu.

— Târziu pentru ce?

— Vrei o ceaşcă de ceai? îl întrebă Tatiana, intrând în bucătărie.

— Mai degrabă o bere. Ai bere?

— Nu, n-am. Doar ceai.

Îi făcu o ceaşcă de ceai şi se aşeză încordată lângă el, pe canapea. Jeb luă o înghiţitură şi lăsă ceaşca jos.

— E liniște, spuse el. Vikki nu e acasă?

— A ieşit puţin, răspunse Tatiana.

— La unsprezece seara?

— Se întoarce imediat.

— Mda, spuse el aruncâncându-i o ocheadă. Chiar mă gândeam că n-am avut niciodată şansa să fim singuri, adăugă, atingându-i coapsa cu piciorul.

— Serios? răspunse ea, fără să se îndepărteze.

— Da. De ce nu treci pe la mine?

— Dar nu stai cu Vincent?

— Şi ce-are a face?

— Nici tu nu eşti singur.

— Da, dar Vikki e *mereu* prin preajmă, spuse el tendenţios. Ca şi Anthony.

— Anthony nu are unde să se ducă, ripostă ea privindu-l pieziş.

— Mda. Doarme acum?

— Da, dar e cam agitat.

— Aha! spuse apoi, trântind-o pe canapea și contopindu-și gura cu a ei.

— Stai puţin! îngăimă Tatiana, răsucindu-și capul dintr-o parte într-alta. Nu pot să respir.

Încercă să-l împingă, dar nu reuși să-l clintească.

— Hei! spuse el. Parfumul tău îmi îmbată simţurile... și suntem complet singuri.

— Dă-mi drumul, te rog!

— Draga mea Tania, nu știi cu cine ai de-a face.

— Dar nici tu nu știi cu cine ai de-a face, ripostă ea, reușind să scape de sub trupul lui greoi și să se strecoare pe podea. Îmi pare rău, Jeb, dar sunt obosită, îi spuse apoi, gâfâind. Mâine trebuie să mă trezesc foarte devreme. Ai putea să pleci, te rog?

— Să plec? întrebă el cu iritare în glas. Nu plec nicăieri. Până nu...

Se opri, apoi continuă:

— De ce crezi că am venit aici?

— Nu știu, Jeb. Și nici n-am de gând să ghicesc. Să te certi cu mine, probabil. Dar n-am chef de ceartă.

— Nu vreau să ne certăm, Tatiana, îi răspunse el ridicându-se de pe canapea și îndreptându-se spre ea. Nu de asta am chef.

— Ei bine, eu nu am chef nici de ceartă, nici de altceva, îi dădu ea replica, vădit deranjată de prezenţa lui — de uniforma, de înălţimea și de părul lui.

Se simţea copleșită deopotrivă de regrete, dar și de mânie față de sine însăși, căci se făcu lumină în mintea ei. Era oare *chiar* atât de transparentă?

— Tania, am senzaţia că mă duci cu zăhărelul, declară Jeb așezându-se pe canapea.

— Nici gând! Încercăm doar să ne cunoaștem mai bine, asta-i tot.

— Exact. Trebuie să ne cunoaștem mult mai bine. Sincer să fiu, eu vreau să te cunosc foarte bine.

Tatiana îl privea cu răceală, cum stătea cu picioarele larg depărtate și brațele întinse pe speteaza canapelei.

— Am un copil în dormitor. Unde ţi-e capul de-ţi permiţi să ridici vocea și să te porţi în felul ăsta? îl mustră ea, îndreptându-se spre ușă.

— N-am de gând să plec, răspunse el sărind de pe canapea și apucând-o de braţ.

— *Ba da*, Jeb. Dacă vrei să ne mai vedem, va trebui să pleci chiar acum.

— Ce e asta? O amenințare? o întrebă trăgând-o de pulover. Și ce-o să faci? continuă râzând. Mă dai afară? Mă împiedici să mai vin înapoi?

— Da, la ambele întrebări, răspunse ea.

O prinse cu putere și o strânse în braţe.

— Văd prea bine cum mă privești, îi spuse în șoaptă. Crezi că nu văd, dar te înșeli. Știu că și tu ţi-o dorești, Tania.

— Încetează! îi răspunse ea, luptându-se să se elibereze din strânsoarea lui.

Un fior de tristeţe îi străpunse inima. Tristeţe pentru ea însăși.

El o strânse și mai tare, izbucnind în râs. Tatiana îl ciupi cu putere de încheietură.

— Potolește-te!

— Au! exclamă el cu glas tare. Vrei să joci dur? Asta vrei?

O trase spre el și o trânti cu forţa pe canapea.

— Nu înţelegi? spuse ea cu răsuflarea întretăiată. Nu vreau s-o fac deloc. A fost o greșeală cumplită.

— E prea târziu pentru greșeli, scumpo. M-am săturat să umblu numai cu mănuși în preajma ta.

Stătea imobilizată sub greutatea lui și, copleșită de dezgust faţă de propria persoană, nu știa ce să facă. „Am cunoscut dragostea în braţele lui Alexander", își spuse în gând. „Nu asta e viaţa pe care vreau s-o duc." Prefăcându-se că îl sărută, Tatiana îl mușcă zdravăn de buză, sfâșiindu-i-o. Jeb ţipă de durere, iar Tatiana îl împinse și sări în picioare. Jeb sări și el și, înainte ca Tatiana să apuce să facă vreo mișcare sau să se ferească din calea lui, o lovi cu pumnul în faţă. Sub impactul loviturii, Tatiana se prăbuși, cu ochii împăienjeniţi, dar se luptă să se ridice imediat în capul oaselor, deoarece

auzi un zgomot surd lângă ușa dormitorului. Anthony stătea în pijama, lipit de perete, tremurând ca varga, cu privirea aţintită asupra lui Jeb.

— Nu... îngăimă cu glas pierdut. Nu-i face rău lu' mami!

Tatiana se duse în patru labe spre el.

Jeb înjură, ștergându-și gura de sânge.

Tatiana îl împinse pe Anthony în dormitor, spunându-i în șoaptă:

— Stai aici! Să nu ieși din cameră, indiferent ce s-ar întâmpla! Ai auzit?

Se duse apoi iute spre dulap și scoase rucsacul negru ascuns în colţul șifonierului.

Anthony o privea cu buzele tremurânde, fără să rostească vreun cuvânt.

— Ai auzit? Pentru *nimic* în lume să nu ieși de aici!

El încuviinţă dând din cap.

Tatiana închise ușa în urma ei. Îi curgea sânge din nas. Iar ochiul i se umfla.

Îl privi pe Jeb de parcă nu l-ar fi văzut în viaţa ei. Cum de se lăsase păcălită de acea imagine palidă a lui Alexander? Își dorise să înlocuiască o părticică din el — cea după care tânjea cu disperare și cea care avea să-i aducă alinare. Și iată ce făcuse.

Cu răsuflarea întretăiată, Tatiana îndreptă pistolul german P-38 spre Jeb, care o privea gâfâind, cu o expresie amuzată pe chip.

— Pleacă din apartamentul meu!

— De unde naiba ai găsit jucăria *aia*? o întrebă el, scrutând-o cu o privire uluită și pufnind apoi în râs.

— Mi l-a dat soţul și tatăl fiului meu ca să mă apăr de canibali, îi răspunse ea. Soţul meu era maior în Armata Roșie și m-a învăţat cum să folosesc o armă de foc. Acum dispari de aici!

Ţinea pistolul cu ambele mâini și picioarele depărtate.

— E încărcat? o întrebă cu dispreţ în glas.

Tatiana șovăi ușor, apoi trase cocoșul, îndreptă arma spre partea stângă a feţei lui Jeb, respiră adânc și trase. Jeb se clătină pe picioare și se prăbuși pe podea. Glonţul făcu o gaură în perete și

rămase blocat în zidul exterior din cărămidă al clădirii. Făcuse un zgomot cumplit, dar Anthony nu ieși din dormitor. Vecinii de dedesubt începură să bată în pereți, atrăgându-i atenția să fie mai silențioasă.

Tatiana se apropie de Jeb și îl lovi peste față cu țeava pistolului.

— Da, e încărcat, îi spuse apoi. Acum cară-te dracului de aici!

— Ți-ai pierdut mințile? strigă el, cu mâinile ridicate.

Tatiana se îndepărtă câțiva pași și îndreptă din nou pistolul spre el.

— O să regreți! Amarnic! Vreau să știi că *nu* mă mai întorc, o amenință Jeb, ridicându-se în picioare.

Ea stătea în aceeași poziție, cu pistolul îndreptat spre el.

— Sper să-mi revin într-o bună zi. Acum dispari de aici!

După ce plecă, Tatiana trase zăvorul și puse lanțul la ușă. Se spălă pe față și pe mâini și se duse apoi să vadă ce făcea fiul ei. Îl găsi stând cuibărit în colțul camerei. Urcându-l din nou în pat, Tatiana îl înveli în pături, fără să rostească însă vreun cuvânt. Mângâie ușor pătura și plecă din dormitor.

Ieși pe scara de incendiu și rămase învăluită în aerul rece al nopții. De pe Church Street răsună deodată sirena unei ambulanțe.

„Cam asta este pentru mine", își spuse Tatiana în gând. „S-a terminat. O simt. Nu pot să merg mai departe.

Mă voi întinde pe sanie și voi închide ochii, iar el mă va purta prin nămeți, spre apartamentul meu din Soviet Cinci. Dar când vom ajunge acolo, nu-i voi mai simți mâna pe obraz."

Privi pistolul pe care îl ținea în poală, încărcat cu încă șapte gloanțe, și se gândi că totul va dura doar o fracțiune de secundă. Nici măcar atât. Doar o miime de secundă și totul se va termina. Era atât de ușor...

Închise ochii. Ce alinare! Să nu se mai trezească din somn. Și să nu-l mai revadă zăcând inert pe gheață.

„Ce alinare să nu mai iubești!

Să nu mai simți durerea și dorința! De parcă suferința nu e doar dreptul și privilegiul meu, ci și pedeapsa mea. Îmbrățișez

durerea cum l-am îmbrățișat cândva pe el; cât timp îmi mistuie sufletul, îl simt aproape; cât timp mă prefac că trăiesc, îi simt prezența lângă mine. Am îndurat trei ani singurătatea, copleșită de tristețe și de deznădejde.

Am crezut amândoi că sunt puternică. Am crezut amândoi că voi putea merge mai departe. Am crezut amândoi că voi putea să-mi continui viața.

Dar ne-am înșelat — amândoi.

Nu pot să trăiesc fără tine.

Deși îmi doresc. Cu disperare.

Îmi voi simți sufletul alinat când nu va mai trebui să trăiesc pentru amândoi. Ce bucurie îmi va fi dat să trăiesc!"

Își ațintì privirea asupra armei pe care o ținea încleștată în mâini.

În acele clipe întunecate, Tatiana auzi glasul fiului ei:

— Mami!

Stătea în pijama lângă fereastra deschisă, cu buzele tremurânde și ochii ațintiți asupra pistolului.

— Anthony, du-te în camera ta! îi spuse ea.

— Nu. Vreau să mă culci tu.

— Du-te în pat! Vin și eu imediat.

— Nu. Vino acum cu mine! insistă el printre lacrimi.

Tatiana privi arma. Lăsă apoi pistolul pe podeaua din metal a scării de incendiu și intră în casă.

Îl așeză pe Anthony în pat și îl înveli în pături.

— Vikki se va întoarce în curând acasă, îi șopti ea.

— N-o vreau pe Vikki, îi răspunse băiețelul. Vreau să stau cu tine. Culcă-te cu mine!

— Anthony...

— Mami, culcă-te cu mine!

Tatiana se așeză, îmbrăcată, lângă fiul ei, ferindu-și cu grijă chipul tumefiat, și își puse brațul peste el.

— Stai aici! o rugă Anthony. Culcă-te cu mine, mami!

Rămaseră în tăcere. Minutele treceau ușor.

— Fiule, de acum încolo, totul va fi bine, îi spuse ea. Îți promit. Sunt cuvintele tatălui tău. Nu ale mamei tale. Totul va fi bine.

— Tata a fost într-adevăr maior în Armata Roșie? întrebă încet băieţelul.

— Da.

— El n-ar fi ratat, adăugă apoi, după o scurtă șovăire.

— Sst, Anthony!

Tatiana se gândi la ziua de mâine.

Va continua să trăiască cu teama în suflet. Și nu doar cu teama. Ci și cu ideea morții adânc înrădăcinată. „Curaj, Tatiana! Curaj, dragostea mea! Ridică-te acum! Fă-o pentru mine! Mergi mai departe și ai grijă de fiul nostru! Iar eu te voi veghea din umbră."

Alexander, îngerul ei păzitor, o veghea din Ceruri, șoptindu-i cu durere în glas: *Tania, îți mai amintești ce i-ai spus surorii tale pe când zăcea aproape fără suflare pe gheață, prăbușită în zăpadă, incapabilă să mai facă vreun pas? „Ridică-te, Dașa!" Asta i-ai spus. „Alexander încearcă să-ți salveze viața. Arată-i că îți prețuiești viața! Ridică-te și fă câțiva pași spre camion, Dașa!"*

Asta îți spun și eu ție acum. Arată-mi că îți prețuiești viața! Ridică-te și fă câțiva pași spre camion, Tania!

Tatiana rămase lângă Anthony până când băieţelul adormi. Era târziu și Vikki nu ajunsese încă acasă. Se ridică, în cele din urmă, din pat și puse pistolul în rucsac. Scoase apoi verighetele de la gât și, sărutându-le cu tandreţe, le puse și pe ele în rucsac, alături de bereta lui Alexander, de *Călărețul de aramă* al lui Pușkin și de fotografia soțului ei, surprins în momentul decernării medaliei primite pentru salvarea lui Iuri Stepanov. Alături de medalia *Erou al Uniunii Sovietice*, primită pentru salvarea doctorului Matthew Sayers din apele înghețate ale lacului Ladoga. Verighetele, medaliile, fotografiile, cartea lui Pușkin, banii, bereta... și fotografia lor de la nuntă...

Toate sălășluiau împreună. Alexander...

Și Tatiana...

37

New York, ianuarie 1946

Anul Nou. Tatiana, cu ochiul încă umflat și vânăt, se duse, ca de obicei, împreună cu Vikki și cu Anthony, să patineze în Central Park.

La întoarcere, pe 59th Street, de unde aveau să ia un autobuz spre casă, Vikki o privea pe Tatiana cu ochi stăruitori.

— De ce te uiți așa la mine?

Vikki nu-i răspunse.

— Ce e?

— Am trecut pe lângă trei cabine de telefon.

— Și?

— Și nu-mi ceri să am grijă de Anthony pentru câteva clipe ca să dai un telefon?

Tatiana scruta Fifth Avenue.

— Nu, răspunse ea. Dar crezi că Edward ar mai vrea să ieșim împreună în oraș?

— Cred că va fi în al nouălea cer, răspunse Vikki surâzătoare.

Tatiana lua masa cu Edward la spitalul NYU: supă și sandviciuri cu ton. Îi plăcea tonul cu maioneză, lăptuci și roșii. Nu mâncase niciodată ton înainte de a ajunge în America. Și nici lăptuci.

— Tania, cum ți-ai învinețit ochiul?

Era doctor. Nu-i scăpa nimic. Tania nu trebuia să uite asta.

— Am căzut și m-am lovit. Dar n-ai de ce să-ți faci griji. Hei! spuse apoi pe un ton vesel, întinzând brațul peste masă și luându-l

de mână. Am auzit că s-a lansat *Mildred Pierce*[1] și că este o adevărată capodoperă. Vrei să mergem să-l vedem?

— Firește. Când?

— Vineri seară? Vino la noi când pleci de la spital! Pregătesc cina și apoi mergem la film.

— Vrei să vin *seara*? întrebă încet Edward, după o scurtă șovăire.

— Chiar te rog.

Edward îi privi mâna peste a lui, apoi își înălță ochii spre ea.

— Ceva nu e în regulă. Nu-i așa? Ce s-a întâmplat? Ai descoperit că mai ai doar cinci zile de trăit?

— Nu, îi răspunse ea. Am descoperit că mai am șaptezeci de ani de trăit.

A doua zi, se afla în salonul de consultații de la Ellis, unde completa documentele unui refugiat polonez, când intră o asistentă și îi spuse în șoaptă:

— Te caută cineva.

— Cine? întrebă Tatiana, fără să-și ridice privirea din formularul pentru cererea de rezidență.

— Nu l-am mai văzut până acum. Susține că e de la Departamentul de Stat.

Tatiana își ridică imediat privirea.

Pe coridor o aștepta Sam Gulotta, îmbrăcat la costum.

— Bună, Tatiana, o întâmpină el. Ce faci? Ai petrecut bine Anul Nou?

— Sunt bine, da. Tu? îi răspunse, fără să mai poată rosti apoi vreun cuvânt.

Făcu un pas înapoi, sperând că Sam nu va observa că se rezema de perete.

— Am așteptat să mă suni.

---

[1] Film noir dramatic american, lansat în 1945, regizat de Michael Curtiz, cu Joan Crawford, Jack Carson și Zachary Scott în rolurile principale, bazat pe romanul omonim din 1941, de James M. Cain

Ea dădu din umeri, cu un gest deliberat. Încerca cu greu să-și ascundă tremurul corpului.

— N-am vrut să te mai deranjez. Ai fost atât de tolerant cu mine de-a lungul anilor...

— Putem să stăm undeva de vorbă? întrebă Sam, scrutând holul.

Ieșiră afară și se așezară pe băncile de lângă leagănele unde Anthony obișnuia să se joace.

— Speram să mă suni, spuse Sam.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea. Încă mă caută?

El clătină din cap. Tatiana își încleștă mâinile pe marginea băncii. Frigul îi oferea un pretext pentru dinții care îi clănțăneau în gură.

— Ce e? murmură ea. Ai obținut vreo informație? A murit?

— Da, am aflat ceva. S-a demarat o anchetă asupra dosarului său. Și, ca întotdeauna, a ajuns unde nu trebuia — la departamentul Afacerilor Globale, care l-a înmânat Biroului pentru Populație, Refugiați și Migrație. Aceștia au spus că nu e de competența lor și l-au trimis Biroului Executiv pentru Analizarea Imigrației (EOIR), din cadrul Departamentului de Justiție, continuă Sam, clătinând din cap. Cineva ar trebui să le explice diferența crucială dintre imigrare și emigrare...

— Sam... îngăimă Tatiana.

— O, da! Voiam doar să-ți explic birocrația guvernului nostru. Totul se mișcă în pas de melc. Să-ți spun în ce constă ancheta: e foarte scurtă. Un soldat americam din trupele aliate, fruntașul Paul Markey din Divizia de Infanterie 273, a contactat Departamentul de Stat — chiar vara trecută —, întrebând dacă dețin informații despre un american pe nume Alexander Barrington.

Tatiana se clătină și se rezemă de spătarul băncii.

Rămase tăcută vreme îndelungată.

— Tania!

— Da, îi răspunse cu o voce pe care nu și-o recunoștea. Sam, cine este soldatul Markey?

— Fruntaşul Paul Markey din Des Moines, Iowa. Douăzeci şi unu de ani, trei ani petrecuţi în forţele armate. L-am sunat acasă săptămâna trecută. Am vorbit cu mama lui, continuă Sam, lăsându-şi capul în pământ. S-a întors din Europa şi a fost lăsat la vatră vara trecută. Cred că atunci şi-a început ancheta. Mi-e teamă că am veşti proaste despre el. În octombrie, şi-a pus capăt vieţii.

Tatiana trase adânc aer în piept şi clipi.

— Sam, nu... Îmi pare rău pentru el, dar... vreau să ştiu *cine* este Paul Markey. Unde a fost?

— Ştiu prea puţine despre el, cu excepţia anchetei făcute, verbal, prin telefon.

— Cu cine a vorbit din cadrul Departamentului de Stat?

— Cu o femeie pe nume Linda Clark.

— N-ar trebui să luăm legătura cu ea?

— Am făcut-o deja. Ea mi-a relatat transcrierea convorbirii telefonice.

Tatiana îşi ţinu răsuflarea.

— Paul Markey i-a spus că, atunci când regimentul său a eliberat din mâinile nemţilor, pe 16 aprilie 1945, castelul Colditz — o fortăreaţă folosită ca lagăr Oflag în timpul războiului — printre sutele de ofiţeri ai aliaţilor se aflau şi câţiva ofiţeri sovietici, cam o jumătate de duzină. Unul dintre ei l-a abordat pe Markey, într-o engleză surprinzător de corectă, şi i-a cerut ajutorul. I-a spus că e american şi că îl cheamă Alexander Barrington, apoi l-a rugat să-i verifice povestea şi să-l ajute.

Tatiana începu să plângă. Umerii îi tremurau, iar lacrimile i se prelingeau printre degetele cu care îşi acoperea faţa. Sam îi puse mâna pe spate şi o mângâie cu blândeţe.

Trecură câteva minute. Tatiana se linişti, în cele din urmă.

— Ştiam eu că m-a minţit, şopti ea. O simţeam în adâncul sufletului. Nu aveam dovezi, dar ştiam.

— Cum rămâne cu certificatul de deces?

— E fals, îi răspunse cu un suspin de durere. Doar ca să mă facă să plec din Uniunea Sovietică.

— Cum a ajuns de la Leningrad în Colditz?

— Cum ţi-am spus deja. A fost încorporat într-un batalion penal. Când armata sovietică i-a alungat pe nemţi din Rusia, a însoţit forţele sovietice cu batalionul său. A ajuns, evident, într-un lagăr de prizonieri, în acel castel Colditz.

— Vrei să-ţi relatez şi restul discuţiei purtate de Markey cu Clark?

— Da, îi răspunse ea cu un suspin. Ce s-a întâmplat cu prizonierii eliberaţi?

— Au plecat cu toţii acasă, în afară de sovietici. Markey i-a spus lui Clark că a doua zi după eliberare, pe 17 aprilie, un convoi sovietic a venit la Colditz şi i-a luat pe ofiţerii sovietici, printre care se afla şi acest prizonier.

— Şi unde i-a dus?

— Markey nu ştia. I-a mărturisit Lindei Clark că s-a întors în Statele Unite în vară şi a sunat din curiozitate la Departamentul de Stat. În octombrie, a primit un telefon acasă, în Iowa, de la biroul Afacerilor Consulare. Aceştia i-au spus că Alexander Barrington s-a născut într-adevăr în Statele Unite, dar că locuieşte în Uniunea Sovietică încă din 1930. Trei zile mai târziu, susţine mama lui, Markey s-a sinucis.

Tatiana păstră un timp tăcerea, încercând să-şi stăvilească freamătul glasului.

— Ce eliberare e asta? întrebă, în cele din urmă. Americanii vin să elibereze prizonierii din castelul Colditz. De ce sovieticii nu sunt eliberaţi? De ce se mai afla încă acolo o zi mai târziu?

Sam nu-i răspunse.

— Sam! îl strigă ea, ridicându-şi privirea şi ştergându-şi chipul de lacrimi.

— Ce e?

— Mi-am imaginat că am pus o întrebare retorică, dar tăcerea ta adâncă mă face să cred că întrebarea mea are şi răspuns.

El rămase tăcut.

— Sam!

— Ce vrei? De ce faci asta? îi răspunse, în cele din urmă, oftând adânc. Am auzit niște zvonuri, dar nu pot nici să le confirm, nici să le infirm. Prin Departamentul de Stat, cât și prin cercurile înalte din Departamentul Apărării, se zvonește că soldații americani au primit ordin ca, până la venirea Armatei Roșii, să-i țină pe loc pe refugiații sau ofițerii sovietici.

— De ce?

— Nu știu.

— De unde a venit ordinul ăsta?

— De la rangurile înalte.

— Cât de înalte?

Sam păstră tăcerea timp de câteva secunde înspăimântătoare.

— Până la cele din vârf, răspunse, în cele din urmă.

— Vikki, trebuie să facem o mică plimbare, îi spuse Tatiana prietenei sale în seara aceea, când se întoarse acasă.

— O, nu, Dumnezeule mare! exclamă Vikki, prăbușindu-se pe canapea. De fiecare dată când spui cuvântul *mic*, înseamnă o destinație incredibil de îndepărtată. Unde mai vrei să ajungi, de această dată?

— În Iowa. Sărmanul Edward! Mi-e teamă că va trebui să ne anulăm planurile.

— În Iowa? O, nu! Refuz să merg. Du-te singură! Eu nu vin. Nici Anthony nu vrea să vină. Refuzăm amândoi. Ai auzit?

— E frumos pe aici, îi spuse Vikki lui Anthony, uitându-se pe fereastra trenului Amtrak. Numai câmpuri cât vezi cu ochii. Ce crezi că sădesc oamenii pe aceste ogoare, Anthony?

— Grâu, răspunse el. Porumb.

Vikki îi aruncă o privire Tatianei, care se prefăcea adâncită în paginile unei cărți.

— De unde știi asta, Anthony?

— Așa le spune mami. Ogoare de grâu. Și ogoare de porumb.

— Aha!

Tatiana zâmbi.

Des Moines era un oraș ridicat în mijlocul ogoarelor. Era cumplit de frig în Iowa în luna ianuarie. Nu se așteptase să fie chiar atât de frig, mărturisi Vikki.

— De ce mi-am imaginat că e cald aici? Am tot auzind vorbindu-se despre furtuni de nisip în zona asta. Dar cum ar putea să apară seceta când e ger?

— Nu avem furtuni de nisip pe timp de iarnă, Vikki, răspunse Tatiana, încheindu-și haina până în gât. Vino! O să luăm un taxi.

— Tu și taxiurile tale. Persoana la care mergem ne așteaptă?

— I-am scris.

— Și ţi-a răspuns?

— Nu chiar.

— Nu chiar? Există o cale de mijloc în acest caz? Ţi-a răspuns sau nu?

— Sunt convinsă că avea de gând s-o facă, dar n-a mai apucat, de vreme ce am și pornit la drum.

— Am înţeles. Dăm buzna, așadar, neinvitate, peste o văduvă de la ţară, care tocmai și-a pierdut fiul.

Mica gospodărie a familiei Markey se afla la periferia orașului Des Moines. Silozul din apropiere era ascuns printre copaci și troiene, creându-ţi impresia că nimeni nu-l mai folosise de mult timp. Ușa casei se deschise și în prag apăru o femeie palidă și fragilă, care le primi cu zâmbetul pe buze.

— Tatiana? Poftiţi înăuntru, vă rog! le invită ea. Te așteptam. Eu sunt Mary Markey. El este fiul tău? Anthony, hai cu mine! îi spuse apoi, întinzându-i mâna. Am făcut brioșe cu porumb. Vrei să mă ajuţi să le servesc? Îţi plac brioșele cu porumb?

Vikki și Tatiana îi urmară în bucătărie.

— Cum reușești să faci asta? o întrebă Vikki în șoaptă.

— Ce anume?

— Să baţi, neanunţată, la ușa unor oameni complet străini, iar ei să te invite înăuntru de parcă te-ar cunoaște de-o viaţă.

Bucătăria era veche, dar curată și frumos îngrijită. Se așezară la masa din lemn, unde băură o ceașcă de cafea și mâncară brioșe cu porumb. Vikki îl scoase apoi pe Anthony afară, ca să se joace în zăpadă.

— Tatiana, vreau să te ajut, spuse Mary, cuprinzând ceașca în căușul palmelor. De când am primit scrisoarea ta, încerc să-mi amintesc ce mi-a spus băiatul meu. Nu l-am mai văzut de trei ani, iar când s-a întors acasă, era extrem de distant. Față de mine, de vechii lui prieteni, de toată lumea. Fata cu care se întâlnea în liceu s-a măritat cu altcineva. Cine poate să aștepte atâta amar de vreme când ești atât de tânăr? Așadar, Paul se învârtea pe aici sau se ducea cu camioneta la barul local. Voia să pună din nou ferma pe picioare, dar, după moartea tatălui său, acest lucru părea prea puțin probabil.

Mary șovăi. Tatiana aștepta ca ea să continue.

— Și părea atât de detașat! Apoi și-a luat zilele... cu atâtea arme în jur... am fost atât de șocată de gestul lui, că am uitat multe din ce mi-a spus.

— Te înțeleg. Dar tot ce îți poți aminti mi-ar putea fi de folos.

— Știu că Paul a primit un telefon cu câteva zile înainte de a muri. Nu mi-a spus nimic, a stat tăcut la masă toată după-amiaza. N-a vrut să mănânce. A plecat să bea ceva, iar când s-a întors târziu acasă, a stat tot aici sau pe prispa din spate. L-am întrebat de câteva ori ce s-a întâmplat. În cele din urmă, mi-a spus următorul lucru, cu glasul frânt: „Mamă, am eliberat un castel. Acolo am cunoscut un bărbat care susținea că e american, dar nu l-am crezut. I-am răspuns... sardonic. Apoi nu l-am mai văzut. A doua zi, a venit Armata Roșie ca să-și recupereze prizonierii de război. Engleza perfectă pe care o vorbea omul acela mi-a rămas însă adânc întipărită în minte. Așa că, atunci când m-am întors în țară, am sunat la Washington, doar ca să am cugetul împăcat. În după-amiaza asta am primit un telefon de la Departamentul de Stat. Mi-au confirmat că omul acela era într-adevăr american. Un american rămas captiv în ținuturile acelea." Am încercat să-i ofer alinare, spunându-i că a fost, probabil, trimis în țara lui, așa

cum și Paul fusese trimis în patria sa. Mi-a ignorat însă spusele, cu un gest nepăsător al mâinii. „Mamă, nu ai cum să înțelegi. Am primit ordin — eu și camarazii mei — să-i ținem pe ofițerii sovietici sub strictă supraveghere până la sosirea armatei lor." „Și?" l-am întrebat eu. „De ce este nevoie ca o armată să-și recupereze soldații? De ce nu se întorc singuri, din proprie inițiativă, cum au făcut englezii? Armatele noastre n-au venit după *noi*. Problema aici o constituie faptul că omul acela nu era sovietic." Eu nu înțelegeam absolut nimic. I-am spus că n-ar fi avut cum să-l ajute și mi-a răspuns, frângându-și mâinile: „Nu mă simt deloc mai bine, pentru că sunt complet neputincios, mamă." „Fiule, i-am spus eu, ce treabă ai tu cu Uniunea Sovietică? Nu *tu* îi trimiți înapoi pe oamenii aceia." Iar el și-a pus capul pe masă și mi-a răspuns: „Poate că aș fi putut să fac ceva pentru el".

Tatiana se ridică în picioare și ocoli masa, ca să se ducă la Mary.

— Și chiar l-a ajutat, Mary, îi spuse ea, luând-o în brațe. Chiar l-a ajutat.

Mary încuviință din cap.

— Îmi pare nespus de rău pentru pierderea suferită, îi zise Tatiana.

— O să mă descurc. Mai am o fiică, ce locuiește în apropiere. Stau singură din '38, când s-a prăpădit soțul meu. O să mă descurc. Crezi că omul acela era soțul tău? întrebă apoi, ridicându-și privirea spre Tatiana.

— Fără umbră de îndoială, răspunse ea.

În tren, în drum spre casă, Tatiana părea absorbită de zăpezile de pe ogoare. Anthony dormea. Ca și Vikki, credea Tatiana. Prietena ei deschise însă un ochi, apoi pe celălalt, și spuse:

— Și acum?

Tatiana nu-i răspunse.

— Și acum? repetă Vikki.

— Nu am toate răspunsurile, Vik, zise ea. Nu știu ce voi face de-acum înainte.

Dar universul părea să capete sens dintr-odată. Alexander nu pierise în apele lacului.

Undeva în lume, Alexander încă trăia. În cea mai mare ţară de pe pământ, ce se întindea pe o şesime din glob, presărată cu tundre şi ţinuturi mereu îngheţate, cu stepe şi păduri de conifere, cu ţinuturi deşertice şi pământuri arabile, cu mări, lacuri şi graniţe bine păzite.

Micile căi ale credinţei sale îi călăuziseră paşii spre Alexander, dovedindu-i că era încă în viaţă.

Şi acum ce avea să facă?

La întoarcere, Tatiana îl sună imediat pe Sam, dar el nu reuşise să afle ce se întâmplase cu prizonierii sovietici de la Colditz. Armata sovietică refuza să dea informaţii, relaţiile erau glaciale şi, deşi Sam luase legătura cu alţi doi soldaţi care fuseseră cu Markey la Colditz, nu auziseră vreun prizonier sovietic vorbind în engleză, iar Markey nu le pomenise nimic în acest sens.

— Ia legătura cu cei din Ministerul Sovietic al Apărării şi întreabă-i ce s-a întâmplat cu ofiţerii sovietici de la Colditz!

— Şi ce să-i întreb? Dacă au pe undeva vreun Alexander Barrington?

— Îţi arde de glume. Ştii foarte bine că nu-i poţi pomeni numele.

— Exact. Nu am voie să fac anchete pe tema asta.

— Sam, sună-i pe cei din Departamentul American al Apărării!

— Pe cineva anume?

— Da, pe cineva care are şi răspunsuri. Întreabă-i ce s-a întâmplat cu sovieticii de la Colditz! Dacă nu ştiu, întreabă-i care e soarta ofiţerilor sovietici din Germania!

— Tania, cunoşti foarte bine soarta lor!

— Vreau să ştiu unde i-au dus, răspunse ea. Şi nu e nevoie să ţipi.

— Chiar dacă aş afla răspunsul, ce-ai de gând să faci cu informaţiile astea?

— De ce îţi faci mereu griji în privinţa mea? Ocupă-te mai bine de treaba ta!

Tatiana nu reprogramă întâlnirile plănuite cu Edward.

Câteva zile mai târziu, îl sună din nou pe Sam. Conform spuselor unui general-maior din armata lui Patton, anul trecut sovieticii își arestaseră toți conaționalii, iar acum îi țineau închiși în lagăre de tranzit până reușeau să-i transporte înapoi în Uniunea Sovietică.

— Despre câți prizonieri ar fi vorba?

— Generalul-maior n-a spus nimic în acest sens. N-a îndrăznit să dea un număr estimativ.

— Dar tu ai putea să-l dai?

— Nici pe departe.

— Unde sunt aceste lagăre de tranzit?

— Pe tot cuprinsul Germaniei.

Tatiana căzu pe gânduri.

— Tania, a ajuns deja în Uniunea Sovietică. Eliberarea castelului Colditz a avut loc acum zece luni. Dar, indiferent unde se află, sovieticii nu renunță la oamenii *lor*, oricât de frumos i-am ruga. Nu ne cedează nici *propriii* conaționali. Avem soldați dispăruți în misiune pe teritoriul Rusiei. Autoritățile sovietice refuză să ne ofere vreo informație legată de soarta lor.

— Alexander este un soldat dispărut în misiune, insistă Tatiana.

— Nu, nici vorbă! Sovieticii știu foarte bine unde este! Tania, continuă Sam coborând glasul, n-ai auzit statisticile privind decesele prizonierilor de război sovietici? Sunt amețitoare.

— Ba da, răspunse ea. Am și acum certificatul lui de deces, în care ai avut atâta încredere. Mi-ai spus că zace, fără urmă de îndoială, pe fundul lacului.

— Acum situația e și mai gravă.

— Cum mai gravă? Trebuie doar să aflăm unde este.

— Este în Uniunea Sovietică!

— Atunci va trebui să-l găsești în Uniunea Sovietică, Sam. Este cetățean american. Ai o responsabilitate față de el.

— O, Tatiana! De câte ori trebuie să-ţi spun că și-a pierdut cetăţenia în 1936?

— Ba nu, Sam, n-a pierdut-o. Acum trebuie să plec. Am mulți pacienţi. Dar te sun și mâine.

— Firește.

38

Procesele de la Nürnberg, februarie 1946

— Hai să ieșim în oraș! spuse Vikki arţăgoasă. Ce tot stai să asculţi la radio? Hai să mergem la un film, la o cafenea sau la plimbare! M-am săturat de radio, continuă, bătând darabana cu degetele pe masa din bucătărie. Îl ascultăm de luni întregi. N-o să ne luăm niciodată televizor, ţin să te anunţ.

Tatiana stătea cu urechile ciulite, ascultând la radio înregistrările proceselor de la Nürnberg.

— Nu ascult doar de dragul de a asculta, răspunse Tatiana dând radioul mai tare. Ci pentru că este fascinant.

— Ţi se pare că sunt fascinată? Războiul s-a terminat, vinovaţii au fost condamnaţi și urmează să ajungă în streang. Nu e suficient? Procesele durează de luni bune. Generalii și-au primit cu toţii sentinţa. Ăștia de acum sunt doar lacheii. Nu mai suport. M-am săturat.

— De ce nu ieși la plimbare? spuse Tatiana, cu ochii aţintiţi asupra radioului. Du-te și plimbă-te vreo două ore!

— O să-ţi pară rău dacă plec definitiv.

— Așa e. Nu și dacă pleci vreo două ore.

— Nu, nu, vreau să ascult și eu! exclamă Vikki, vădit iritată, așezându-se pe un scaun lângă Tatiana.

— Vorbesc despre Leningrad, spuse ea. Ascultă!

În planurile criminale ale conspiratorilor fasciști, devastarea capitalelor Uniunii Sovietice ocupa un loc aparte. Printre aceste

planuri, distrugerea Moscovei și a Leningradului a primit o atenţie deosebită.

Îmbătaţi de primele lor succese militare, hitleriștii au elaborat planuri nebunești pentru distrugerea celor mai importante centre culturale și industriale, iubite de poporul sovietic. În acest sens, au creat Sonderkommando-uri speciale. Și-au anunţat „decizia" cu mult înainte.

Este necesar să consemnăm faptul că expresii precum „a face una cu pământul" sau „a șterge de pe faţa pământului" erau folosite frecvent de conspiratorii hitleriști. Acestea nu au fost doar simple ameninţări, ci s-au transformat în adevărate acte criminale.

Iată două documente care scot la iveală intenţiile conspiratorilor hitleriști.

Primul document îl constituie o directivă secretă, emisă de Consiliul Naval, pe 22 septembrie 1941. Este intitulată „Viitorul orașului Petersburg". În această directivă se spune: „Führerul a hotărât să șteargă orașul Petersburg de pe faţa pământului"; s-au conceput planuri pentru asedierea și distrugerea orașului prin bombardamente necontenite de toate calibrele, urmând să fie ras de pe faţa pământului prin bombardamente aeriene constante. În decret se stipulează, de asemenea, ca, în eventualitatea unei cereri de capitulare, aceasta să fie respinsă de germani.

Al doilea document îl constituie o altă directivă secretă, emisă de Comandamentul Suprem al Forţelor Armate, pe 7 octombrie 1941, și semnată de acuzatul Jodl[1]. Redau câteva fragmente din această scrisoare:

„... Führerul a ajuns din nou la concluzia potrivit căreia o capitulare din partea Leningradului sau a Moscovei nu va fi acceptată, chiar dacă dușmanul o va oferi..."

Apoi penultimul paragraf de pe pagina respectivă specifică următoarele:

---

[1] Alfred Josef Ferdinand Jodl (1890-1946) — general german, șeful Statului Major al OKW, unul dintre principalii comandanţi militari din timpul celui de-al Doilea Război Mondial

„... În consecinţă, niciun soldat german nu va intra în aceste oraşe. Prin salve necontenite de foc, trebuie să-i obligăm pe cei ce încearcă să părăsească oraşul să traverseze liniile noastre, pentru a face cale întoarsă. Nu ne putem asuma responsabilitatea de a pune în pericol viaţa soldaţilor noştri pentru a salva toate oraşele ruseşti şi nici de a hrăni populaţia acestor oraşe pe cheltuiala patriei germane."

Conspiratorii hitlerişti au început să-şi pună în practică ideile criminale privind distrugerea Leningradului cu o cruzime fără precedent.

Citez:

„Ca urmare a activităţilor barbare, înfăptuite de invadatorii fascişti în Leningrad şi în suburbiile sale, au avut de suferit 8 961 de gospodării, împreună cu dependinţele lor — magazii, toalete etc. — dintre care 5 192 427 de metri cubi au fost complet distruşi, iar 5 869 de clădiri, cu un volum total de 14 308 288 de metri cubi, au fost parţial distruse. Complet distruse au fost şi 20 627 de locuinţe, cu un volum total de 25 492 780 de metri cubi, iar 8 788 de clădiri, cu un volum total de 10 081 035 de metri cubi, au fost parţial demolate. Complet distruse au fost, de asemenea, şi 295 de clădiri, cu valoare culturală, cu un volum total de 844 162 de metri cubi, iar 1 629 de clădiri, cu un volum total de 4 798 644 de metri cubi, au fost parţial distruse. Şase clădiri, aparţinând sectelor religioase, au fost complet distruse, în timp ce alte 66 de clădiri au fost parţial distruse. Hitleriştii au distrus şi au avariat diverse clădiri evaluate la peste 718 000 000 de ruble, dar şi echipamente industriale, maşinării şi utilaje agricole în valoare de peste 1 043 000 000 de ruble."

Documentul atestă faptul că hitleriştii au bombardat, sistematic, zi şi noapte, conform planului, străzi, locuinţe, teatre, muzee, spitale, grădiniţe, spitale militare, şcoli, instituţii şi tramvaie şi au distrus numeroase monumente de artă şi cultură de o valoare inestimabilă. Mii de bombe şi proiectile s-au prăbuşit peste clădirile istorice ale Leningradului, peste cheiurile, grădinile şi parcurile sale. Pentru bombardarea Leningradului, duşmanul a folosit

numeroase stocuri de muniție, furnizate în cantități industriale... Toate echipajele de artilerie știau că bombardarea Leningradului avea ca scop distrugerea orașului și anihilarea populației civile.

— Știai toate astea când te aflai acolo? o întrebă Vikki.

— Nu doar că le știam, răspunse Tatiana, dar le-am trăit pe toate pe viu.

GENERALUL RAGINSKI: Domnule președinte, ca să epuizez prezentarea dovezilor referitoare la subiectul raportului meu, vă cer permisiunea de a-l chema în boxa martorilor pe Iosif Abgarovici Orbeli...

Tatiana scăpă ceașca de ceai pe care o ținea în mână. Aceasta căzu pe gresie și se sparse în bucăți. Tatiana se prăbuși în genunchi pe podea și începu să adune cioburile, scoțând gemete sfâșietoare de durere. Vikki sări în picioare și se retrase câțiva pași.

— Ce-ai *pățit?* o întrebă cu stupoare.

Tatiana flutură o mână prin aer, iar cu cealaltă își acoperi gura, continuând să asculte zgomotul de fond al radioului. În timpul unui accident de pe stradă, radioul continuă să difuzeze muzică și sunete, indiferent cât de absurd ni se pare că mai putem auzi, că mai putem percepe...

Orbeli va depune mărturie cu privire la distrugerea monumentelor de artă și cultură din Leningrad.

Î: Cum te numești?

R: Iosif Abgarovici Orbeli.

Î: Vrei să ne spui, te rog, ce poziție ai ocupat?

R: Am fost directorul Muzeului de Stat Ermitaj...

Tatiana gemu de durere.

— Ce ai? întrebă Vikki înspăimântată. Ce s-a întâmplat?

— Sst!

*

Î: Ai fost la Leningrad în timpul blocadei germane?

R: Da.

Î: Știi ceva despre distrugerea monumentelor de artă și cultură din Leningrad?

R: Da.

Î: Poți să ne descrii, cu propriile cuvinte, fapte ce îți sunt cunoscute?

R: Am văzut cu ochii mei măsurile întreprinse de dușman pentru distrugerea muzeului Ermitaj. În timpul lunilor îndelungate de asediu, aceste clădiri s-au aflat sistematic sub salve de artilerie și bombardamente aeriene. Două bombe și treizeci de proiectile de artilerie au lovit Ermitajul. Proiectilele au provocat daune considerabile clădirii, iar bombele au distrus sistemul de canalizare al muzeului.

Proiectilele de artilerie au provocat pagube însemnate Ermitajului și clădirilor înconjurătoare.

Î: În ce parte a Leningradului se aflau aceste clădiri — în sud, în nord, în sud-vest sau în sud-est?

R: Palatul de Iarnă și Ermitajul sunt chiar în centrul Leningradului, pe malurile Nevei.

Î: Poți să-mi spui dacă, în apropiere de Ermitaj și de Palatul de Iarnă, există fabrici, în special fabrici de armament?

R: Din câte știu eu, în apropierea Ermitajului, nu există clădiri militare. Dacă vă referiți la sediul Statului Major, acesta se află pe cealaltă parte a Pieței Palatului și a suferit mai puține bombardamente decât Palatul de Iarnă. Clădirea Statului Major, de pe cealaltă parte a Pieței Palatului, a fost lovită, din câte știu, numai de două proiectile.

Î: Știi cumva dacă, în apropierea clădirilor menționate, existau baterii de artilerie?

R: În piața din preajma Palatului de Iarnă și a Ermitajului n-a existat nici măcar o singură baterie de artilerie, deoarece s-au luat măsuri, încă de la bun început, pentru prevenirea vibrațiilor inutile în apropierea clădirilor ce adăpostesc piese prețioase de muzeu.

Î: Fabricile, cele de armament, și-au continuat producţia în timpul asediului?

R: Nu înţeleg întrebarea. Despre ce fabrici vorbiţi? Despre cele din Leningrad în general?

Î: Despre fabricile de armament din Leningrad. Și-au continuat producţia în timpul asediului?

R: Pe terenurile Ermitajului și ale Palatului de Iarnă, cât și în imediata vecinătate, n-au existat niciodată baze militare, iar în timpul blocadei nu s-au construit fabrici acolo. Știu însă că armata a fabricat muniţie în Leningrad și a folosit-o cu succes în război.

Î: Palatul de Iarnă se află pe malul Nevei. Cât de departe de Palatul de Iarnă se află cel mai apropiat pod peste Neva?

R: Cel mai apropiat pod, Podul Palatului, se află cam la cincizeci de metri de palat, la o oarecare distanţă de chei, dar, după cum v-am spus deja, numai un singur proiectil a lovit podul în timpul bombardamentelor. De aceea, sunt convins că Palatul de Iarnă a fost bombardat în mod deliberat. Nu pot să înţeleg cum, în timpul bombardamentelor, doar un singur proiectil a lovit podul, iar treizeci au căzut peste clădirea din apropiere.

Î: Acestea sunt doar concluziile tale. Deţii vreo informaţie referitoare la prezenţa vreunei trupe de artilerie, de unde să deduci că ţinta era palatul sau podul din vecinătate?

R: N-am văzut niciodată vreun artilerist, dar dacă artileria germană ar fi vizat numai podul, atunci este cu neputinţă să-l lovească doar o singură dată, nimerind în schimb de treizeci de ori palatul, aflat peste drum. Ţinând seama de acești factori, atunci eu sunt artileristul.

(În sală se aude zarvă.)

Î: O ultimă întrebare. Ai fost în Leningrad pe toată perioada asediului?

R: Am fost în Leningrad de când a început războiul până pe 31 martie 1942. M-am întors apoi la Leningrad când trupele germane au fost alungate din suburbiile orașului.

GENERALUL RAGINSKI: Nu mai am întrebări.

PREȘEDINTELE: Martorul se poate retrage. (Martorul pleacă.)

Tatiana o privi pe Vikki de pe podea, apoi, ridicându-se în picioare, se așeză pe un scaun, își puse capul pe masă și închise ochii. Vikki își puse mâinile pe spatele ei.

— Mă simt bine, murmură Tania, aproape imperceptibil. Lasă-mă doar un minut!

Alexander...

Orbeli stătea pe stradă și își lua rămas-bun de la lăzile sale.

Tatiana fusese impresionată de expresia de pe chipul lui. Îi rămăsese adânc întipărită în minte.

Privea lăzile cu o tristețe sfâșietoare, de parcă erau prima lui dragoste, pierdută cu mult timp în urmă.

— Cine e bărbatul acela? întreabă Tatiana.

— Custodele muzeului.

— Și de ce privește cu atâta ardoare lăzile acelea?

— Pentru că ele îi sunt pasiunea de-o viață. Nu știe dacă le va mai vedea vreodată.

Tatiana îl scrutează.

— Ar trebui să nutrească mai multă speranță, nu crezi?

— Sunt de acord cu tine, Tania. Ar trebui să nutrească mai multă speranță. Să creadă din tot sufletul că, odată cu sfârșitul războiului, își va revedea lăzile mult iubite.

— După fervoarea cu care le privește, tinzi să crezi că, la sfârșitul războiului, le va aduce înapoi de unul singur, cu propriile mâini, răspunde ea.

„Tatiașa, îți amintești de Orbeli..."

Orbeli sălășluia în gândurile lui Alexander când Tatiana îl lăsase în spitalul din Morozovo, fără să-i mai arunce vreo privire, rugându-l să-i spună altă dată despre Orbeli. Privindu-l pentru ultima oară, văzuse pe chipul lui aceeași expresie ca aceea a lui

Iosif Abgarovici Orbeli. Doar că nu știuse cum s-o definească. Acum știa.

„Stau la căpătâiul patului tău pentru ultima oară. Te salut și-ți spun: *Pe curând, domnule maior. Somn ușor.* Iar tu îmi răspunzi: *Pe curând, Tania.*

Și plec. Mă strigi, iar eu mă întorc spre tine, cu ochii plini de speranță și de încredere.

Îmi spui, cu glasul tău melodios și calm, ferm și nepăsător: *Tatiașa, îți amintești de Orbeli...*

Mă încrunt pentru o clipă, dar nimic nu-mi dă de gândit, căci sunt ocupată, iar tu ești atât de calm... Doctorul Sayers mă strigă. Iar eu îți răspund, fără să-mi desprind ochii de la tine, că trebuie să plec și că-mi vei spune mâine ce vrei să-mi spui acum. Dar nu mai poți rosti niciun cuvânt, căci toate au secat. Încuviințezi, tăcut, din cap, iar eu mă strecor printre paturi spre ușă. Acolo, mă întorc spre tine pentru ultima oară și încremenesc.

Și acolo rămân."

Orbeli.

Într-o seară de februarie, Tatiana stătea pe scara de incendiu, înfășurată în pătura de cașmir a lui Alexander, și își îmbăta simțurile cu aerul rece al oceanului, privind Manhattanul strălucitor ce i se întindea la picioare.

Vei găsi o cale să trăiești fără mine. Vei găsi o cale să trăiești pentru amândoi, îi spusese cândva Alexander.

Știa acum, fără umbră de îndoială, ce bănuia de mult: Alexander îi încredințase viața lui, spunându-i: „Nu pot să mă salvez, te pot salva doar pe tine, iar tu vei duce viața ce ți-a fost hărăzită. Trebuie să fii puternică, să-ți dăruiești iubirea pruncului nostru și să iubești din nou. Va trebui să înveți să iubești și să zâmbești din nou, să iei un alt bărbat de mână și să-l săruți pe gură. Va trebui să te recăsătorești și să ai mai mulți copii. Va trebui să trăiești viața... pentru amândoi. S-o trăiești cum am fi trăit-o amândoi." Îi spusese toate astea într-un singur cuvânt: Orbeli.

Lucrurile sunt clare în război: corecte, greșite, ușor conturate sau profanate. Pericole, izbăvire, lipsuri. *Emoții, zbucium și pasiune.*

„*Îl* văd cu claritate, chiar și pe timp de pace.

Ce lungă-mi pare viața fără el!

Tradiții, sărbători, Crăciunul, Ziua Recunoștinței, Paștele, Ziua Muncii, Ziua lui Columb, Ziua Independenței și zile de naștere... nenumărate zile de naștere. Sărbători, mese îmbelșugate, soare, căldură. Îmi umplu zilele din zori și până în amurg.

Cu tot ce-și dorea să fac.

Mi-am ascuns inima în fundația de ciment a existenței mele, dar când îmi ating pieptul, o simt cum se despică, sângerândă, sub atingerile-mi fremătătoare, și îți rostește numele cu fiecare bătaie: *Alexander.*

Iartă-mă că te-am lăsat pradă câinilor războiului și că am crezut cu atâta ușurință în moartea ta! Ți-am dăruit cu greu dragostea mea, dar te-am abandonat cât ai clipi.

Unde e acum? Unde sunt călărețul de aramă, verigheta de aur și amintirile din rucsacul cel negru?"

Tatiana stătea acum pe scara de incendiu, dorindu-și ca viața ei să înceapă sau să se sfârșească. Nu găsea însă nici începutul, nici sfârșitul.

Nu se afla nicăieri.

Cât va mai dura această etapă a vieții ei? Va mai veni oare timpul când va pune capăt acestor etape? Când va reuși să-și trăiască viața, atât cât îi va fi cu putință? Când o trăise oare?

Înainte de a găsi medalia *Erou al Uniunii Sovietice* a lui Alexander? Nu.

După ce o găsise? Nici vorbă.

După Paul Markey? Nu.

Și niciodată după Orbeli.

Sufletul ei se afla acum în război.

Își dorise să audă un cuvânt de la el? Și i-l oferise — Orbeli.

„Încerc să te trimit într-un loc unde să fii în siguranță. Nu te lăsa pradă deznădejdii!" îi spunea el. „Ai credință!"

Dar de ce acum? Și ce avea să facă? Trebuia să facă ceva, dar ce anume?

Indiferent ce avea să facă și unde s-ar fi dus, trebuia să-și părăsească fiul. Nu era oare o nebunie? O prostie? O absurditate?

Ba da. Toate trei la un loc.

Avea să plece și să-și lase fiul de izbeliște? Ce-ar spune Alexander dacă ar afla că își părăsise fiul ca să cutreiere lumea în căutarea lui, printre ororile războiului?

Tatiana stătea încremenită, îmbătându-și simțurile cu aerul mării, cu apa și cu cerul, încercând să-l găsească pe Perseu printre constelații, dar nu reușea. Încerca să zărească luna plină, dar nu putea. Era târziu în noapte, iar bolta era învăluită în nori.

Fiul ei avea nevoie de mama lui.

Avea oare mai multă nevoie de mama lui decât avea Alexander de soția lui?

Avea oare de ales?

Trebuia să aleagă oare între tată și fiu?

Îl abandona pe unul în favoarea celuilalt?

Trebuia să ia în calcul varianta că poate nu avea să se mai întoarcă. Aceasta era viața pe care voia să i-o hărăzească fiului ei?

Tot ce trebuia să facă era să rămână pe loc și să-și continue viața, așa cum era aceasta.

Dar Tatiana nu-și găsea locul. Căci rămăsese cu Alexander. Îl strângea în brațe pe gheața lacului Ladoga în timp ce el sângera de moarte. Poate că ar fi trebuit să i-l încredințeze atunci lui Dumnezeu, căci Dumnezeu îl chema la El.

Dar n-o făcuse.

Și pentru că n-o făcuse, ea se afla acum în America, unde plutea în ape tulburi. Știa că, indiferent ce decizie avea să ia, sufletul îi va fi măcinat de regrete și de îndoieli.

O cale era strălucitoare și plină de culoare.

Cealaltă era întunecată și presărată de încercări.

De-avea să rămână, accepta calea cea mai sigură și mai frumoasă.

De-avea să plece, va îmbrățișa necunoscutul.

De-avea să rămână, sacrificiul lui nu va fi în zadar.

De-avea să plece, va îmbrăţişa moartea.

Putea oare să accepte viaţa fără el?

Îşi putea imagina oare viaţa fără el? Poate nu în acel moment, dar putea oare să-şi imagineze cum va fi viaţa peste zece, douăzeci sau cincizeci de ani? Îşi putea oare contura tabloul existenţei sale, la şaptezeci de ani, alături de Edward şi de copiii lor?

Călăreţul de Aramă o va bântui şi dincolo de mormânt. O ştia prea bine. O simţea. O va urmări în veşnicie, hăituind-o zi şi noapte, clipă de clipă, în slăbiciune, suferinţă, întuneric şi lumină. O va urmări fără încetare, torturând-o până în ultima clipă de viaţă. Cât va mai îndura Tatiana?

Cât o va mai bântui Călăreţul de Aramă?

Orbeli — nu era oare o dovadă grăitoare că, indiferent unde se afla, în noaptea sa cea mai întunecată, Alexander o striga?

Şi, de-l credea încă în viaţă şi nu avea să pornească în căutarea lui, însemna că îi întorcea spatele.

Cum o definea asta?

Poate că trebuia să închidă fereastra ce dădea spre noaptea întunecată şi nu avea să-i mai audă strigătul de ajutor. Poate că va reuşi să se convingă că Alexander o va ierta pentru inima ei rece, pentru faptul că i-a întors spatele.

În minte îi răsunau propriile cuvinte:

După fervoarea cu care le priveşte, tinzi să crezi că, la sfârşitul războiului, le va aduce înapoi de unul singur, cu propriile mâini, răspunde ea.

„Du-te să-ţi cauţi soldatul", îşi spune în autobuz, în prima zi când se întâlniseră.

Pune-ţi aceste trei întrebări, Tatiana, şi vei şti cine eşti:

Ce speranţe ai?

În ce crezi?

Şi, cel mai important, ce iubeşti?

Se întoarse în casă, închise fereastra şi se întinse în pat, lângă fiul ei.

— Vikki, trebuie să stăm puţin de vorbă, spuse Tatiana a doua zi de dimineaţă, pe când se aflau în bucătărie, unde mâncau croasanţi şi beau cafea, înainte de a pleca la muncă.

— Nu poţi să mai aştepţi până diseară? Am întârziat deja. Trebuie să-l ducem pe Anthony la grădiniţă.

Tatiana o luă de mână. Vikki era murdară la gură de firimituri. Era fermecătoare, cum stătea la masă, cu părul ei negru şi gura plină, şi o privea pe Tatiana cu tandreţe şi exasperare deopotrivă.

— Te iubesc atât de mult, spuse Tatiana strângând-o în braţe. Acum stai jos! Trebuie să vorbim.

Vikki se aşeză pe scaun.

— Vik, ştii prea bine că de aproape trei ani lucrez la Ellis şi m-am oferit ca voluntară şi pentru Crucea Roşie. Verific spitalele de veterani şi mă urc la bordul fiecărui vas cu refugiaţi care intră în New York. Ştii că îl sun pe Sam Gulotta din Washington în fiecare lună şi că am luat legătura şi cu Esther — totul cu un singur scop.

— Şi care ar fi acesta? o întrebă Vikki cu gura plină.

— Să aflu ce s-a întâmplat cu Alexander.

— Aha!

— Dar n-am reuşit să descopăr nimic.

Vikki o mângâie uşor pe mână.

— E timpul să fac mai mult.

— Mai mult decât să ajungi în Iowa?

— Acum am nevoie de ajutorul tău.

— O, nu! exclamă Vikki, dându-şi ochii peste cap. Unde mergem de data asta?

— Nimic nu-mi doresc mai mult decât să vii cu mine, răspunse Tatiana. Dar am nevoie de ajutorul tău pentru lucruri mult mai importante.

— Ce lucruri? Şi unde *vrei* să te duci?

— Să-l caut pe Alexander.

Lui Vikki îi căzu din gură o bucăţică de croasant.

— Unde să-l cauţi? o întrebă uluită, nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

— Voi începe cu Germania. Apoi o să mă duc în Polonia şi, în cele din urmă, în Uniunea Sovietică.

— *Unde?*

— Ascultă-mă!...

Vikki își întinse brațele pe masă. Se lovi de câteva ori cu fruntea de suprafața din lemn și își suci capul dintr-o parte într-alta.

— Vikki, încetează!

— Da, grozavă idee, n-am ce zice! Una mai bună nici că putea să-ți vină! Ideea de a ajunge în Massachusetts a fost bună, apoi călătoria în Iowa și mai bună, iar achiziția terenului din Arizona a fost bestială. Asta însă le întrece pe toate.

— Aștept să termini.

— Despre ce vorbești? întrebă Vikki, înghițindu-și îmbucătura și lovind masa cu pumnul. Știu că glumești. Nimeni nu se duce în Germania.

— Ba da, Crucea Roșie Internațională. Și o să mă duc și eu.

— Crucea Roșie nu se duce în Germania!

— Ba da. Și mă voi alătura personalului său.

— Nu poți să pleci! Eu și Anthony nu putem să te însoțim dacă pleci cu Crucea Roșie în teritoriile ocupate.

— Știu prea bine. Nici nu vreau să mă însoțiți. Vreau ca Anthony să rămână aici, în siguranță...

Vikki rămase cu gura căscată.

— Vreau să rămână aici, cu *tine*, continuă Tatiana, luându-o de mâini. Cu tine, repetă ea. Pentru că îmi iubești băiatul, iar el te iubește pe tine. Pentru că vei avea grijă de el ca de propriul copil. Și pentru că te vei ocupa de el pentru mine și pentru tatăl lui.

— Tania! șopti Vikki cu glas răgușit. Ți-ai pierdut mințile! Nu poți să pleci!

— Vik, ascultă-mă cu atenție! insistă Tatiana strângându-i mâinile într-ale sale. Când îl credeam mort, mă simțeam și eu moartă. Paul Markey și Iosif Orbeli m-au trezit la viață. Soțul meu are nevoie de mine. Îl aud strigându-mă. Crede-mă când îți spun că are nevoie de ajutorul meu! Paul Markey l-a văzut *în viață*, în aprilie anul trecut, în Saxonia, când toată lumea credea că zace pe fundul lacului Ladoga din Leningrad, la mii de kilometri depărtare de Germania. În 1944, Edward m-a convins să nu plec, pentru că nu aveam nicio dovadă că Alexander ar mai trăi. Și avea dreptate. De data asta, am niște informații. Și pornesc pe firul lor.

Dar trebuie să ai grijă de fiul meu. Bunicii tăi te vor ajuta. Indiferent ce se va întâmpla, adăugă Tatiana, după o scurtă șovăire.

Vikki clătină neputincioasă din cap.

— Nu pot să duc o viaţă pe roze aici și să-l las să putrezească în Uniunea Sovietică. Îmi este cu neputinţă să fac asta. Mă înţelegi, nu-i așa?

Vikki continuă să clatine din cap.

— Are nevoie de mine, Vikki. Ce soţie aș fi dacă nu l-aș ajuta? La Ellis, ajut oameni complet străini. Ce soţie nu-și ajută propriul soţ?

— O soţie zdravănă la minte? șopti Vikki.

— O soţie nu prea bună, răspunse Tatiana.

Luă trenul spre Washington în aceeași zi.

Sam Gulotta le făcu semn celor trei oameni din biroul său să iasă afară și închise ușa.

— Ce faci, Sam? Am nevoie de ajutorul tău, spuse ea.

— Tatiana, am obosit să aud asta. Crezi că nu te înţeleg? Crezi că nu știu cum e? De ce crezi că te-am ajutat în toţi acești ani? Crezi că, dacă aș fi putut s-o aduc pe draga mea Carol înapoi, n-aș fi făcut-o? Aș sacrifica orice ca să fim din nou împreună. De aceea, am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să te ajut. Dar nu mai am ce să fac.

— Ba da, mai ai, îi răspunse ea calmă. Vreau să-mi faci pașaport pentru Alexander.

— Cum să-i fac pașaport? strigă Sam. Pe ce bază?

— Este cetăţean american și, ca să se întoarcă în Statele Unite, are nevoie de pașaport.

— De unde să se întoarcă? De câte ori trebuie să-ţi spun că...

— Nu mai e cazul s-o faci. Cei din Departamentul de Stat spun că nu și-a pierdut cetăţenia.

— Nici vorbă de așa ceva.

— Ba da. Nu e stipulat în codul federal pentru cetăţenii cu dublă cetăţenie că — citez — spuse apoi, scoţând o bucăţică de

hârtie: „legea prevede ca cetăţenii Statelor Unite să ceară *de bunăvoie* cetăţenia străină"?

Accentuă cu putere sintagma *de bunăvoie.*

— *De bunăvoie*, repetă apoi, în cazul în care Sam nu înţelesese de la bun început.

Şi îl privi cu o expresie de satisfacţie pe chip.

— De ce te uiţi la mine ca o pisică sătulă care tocmai a înfulecat canarul? o întrebă el.

— O spun pentru a treia oară — de bunăvoie.

— Am auzit de prima dată.

— Citez în continuare, spuse Tatiana cu ochii aţintiţi asupra rândurilor aşternute pe hârtie. „Trebuie să ceară de bunăvoie cetăţenia străină şi să renunţe la cetăţenia americană."

— Da, *s-ar putea* ca toate astea să fie stipulate în cod, răspunse Sam, frecându-şi ochii. Dar unde vrei să ajungi?

— Serviciul militar în Uniunea Sovietică pentru băieţii de şaisprezece ani este *obligatoriu*! Obligatoriu, repetă Tatiana, în cazul în care Sam n-ar fi înţeles.

— Pentru numele lui Dumnezeu, unde crezi că suntem? La grădiniţă? Am înţeles de la bun început ce-ai spus.

— De bunăvoie. Obligatoriu. Două noţiuni complet opuse, cu sensuri complet diferite.

— Îţi mulţumesc pentru că îmi explici semnificaţia cuvintelor în engleză, Tania.

— Asta spun şi eu. Nu a renunţat — de bunăvoie — la cetăţenia americană. A fost *obligat* să se înroleze în Armata Roşie la şaisprezece ani.

— Mi-ai spus că, la optsprezece ani, s-a înscris la o şcoală de ofiţeri. Mi se pare un gest făcut *de bunăvoie.*

— Da, dar la şaisprezece ani a fost obligat să efectueze serviciul militar, convins fiind că nu mai are niciun drept în America. Dar are toate drepturile, continuă Tania, după câteva clipe de tăcere. Şi vreau să-l ajuţi.

Sam o privea fără să clipească.

— Deţii cumva nişte informaţii pe care eu nu le am? întrebă el, în cele din urmă. Ştii unde se află?

— Nu ştiu nimic. Aş vrea să mă ajuţi în privinţa asta. Ştiu însă că, într-un fel sau altul, va avea nevoie de paşaport.

— De paşaport? E în mâinile sovieticilor, Tania! Nu înţelegi asta? De ce nu accepţi că a căzut în ghearele maşinăriei sovietice, care a aruncat milioane de băieţi în faţa tunurilor germane? L-ai pierdut pentru totdeauna — acum mai mult ca niciodată.

Tatiana nu spuse nimic. Buza de jos îi tremura uşor.

— Şi nu pot să fac un paşaport fără o fotografie. O fotografie standard tip paşaport, alb-negru, de la bărbie până la vârful capului, fără să poarte nimic pe cap. Ai aşa ceva?

— Nu.

— Atunci n-am cum să te ajut.

— Este cetăţean american, insistă ea ridicându-se în picioare, şi se află în spatele Cortinei de Fier. Are nevoie de *tine*.

Sam se ridică şi el în picioare.

— Sovieticii refuză să ne ofere informaţii despre soldaţii noştri dispăruţi în misiune. Cum îţi imaginezi că ne vor furniza informaţii despre un om pe care îl vânează de zece ani?

— O vor face... într-un fel sau altul, răspunse ea. Plec acum. Îţi scriu când voi avea nevoie de tine.

— Nici nu mă îndoiesc.

Cartea a treia

ALEXANDER

Vine drăguța, iubita mea,
Vine viața, norocul meu...
Și trandafirul cel alb zice așa: „E aici, e aici".
Cel roșu: „A-ntârziat".
Și răsura ascultă: „O aud, o aud".
Și crinul șoptește: „O aștept".[1]

[1] Poemul *Maud* de Alfred, Lord Tennyson, din lucrarea *Alfred, Lord Tennyson*, omul și poetul, de Zoe Gheţu, conferenţiară de limba engleză la Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti, Tiparul „Oltenia", Bucureşti, 1930

39

Germania de Est, martie 1946

Tatiana plecă în Germania cu inima plină de speranţă.

Alături de o altă asistentă, Penny, mignonă — mult mai mignonă decât Tatiana —, și de un doctor, care tocmai își terminase rezidenţiatul, Martin Flanagan. Penny era o fată corpolentă, energică și spirituală. Martin putea fi descris printr-un singur cuvânt — mediu: avea o înălţime medie, o greutate medie și un abdomen mediu, ascuns printre faldurile halatelor albe, și era cumplit de serios. Începea să-și piardă și puţinul păr pe care îl mai avea, lucru ce-i adâncea, probabil, atitudinea gravă și lipsa de umor, după cum bănuia Tatiana. Îl aprecia însă — asta până în ajunul plecării, când Martin îi spuse că punea prea mult tifon în trusele medicale.

— Poţi spune oare că proviziile medicale sunt în exces? îl întrebă ea.

— Da. Instrucţiunile spun foarte clar că nu avem voie să luăm mai mult de un sul de tifon și o singură bandă de leucoplast, iar tu pui câte două din fiecare.

— Și?

— N-avem voie să facem asta, asistentă Barrington.

Tatiana scoase din trusă cel de-al doilea sul de tifon, dar când medicul se întoarse cu spatele, aruncă alte trei suluri în cutia de carton. Penny o văzu și își înăbuși cu greu un chicotit.

— Nu-l irita! Respectă cu stricteţe instrucţiunile.

— Se pare că n-are alte griji pe cap, răspunse Tatiana.

Ce va zice Martin când o va vedea fardată și cu părul vopsit? Ce va zice oare când îl va striga pe nume? Află răspunsul a doua zi de dimineaţă, când îl întrebă:

— Ești gata de plecare, Martin?

— Ţi-aș fi recunoscător dacă mi-ai spune domnule doctor Flanagan, asistentă Barrington, îi răspunse el tușind.

Nu făcu niciun comentariu în privinţa machiajului și a culorii părului. Tatiana își vopsise părul negru în dimineaţa aceea, după ce își luase rămas-bun de la Anthony. Nu voia să-i lase fiului ei o imagine complet schimbată, așa că îl dusese, ca de obicei, la grădiniţă și îl îmbrăţișase cum o făcea mereu, spunându-i cu o voce cât mai calmă cu putinţă:

— Anthony, n-ai uitat ce-am vorbit, nu-i așa? Mami trebuie să plece într-o călătorie cu Crucea Roșie, dar mă voi întoarce cât de curând voi putea și vom petrece vacanţa într-un loc minunat, da?

— Da, mami.

— Unde ai spus că vrei să mergi?

— În Florida.

— Sună grozav. Acolo vom merge.

El continua s-o ţină cu mâna de gât, fără să spună nimic.

— O să-ţi placă să stai cu Vikki. Știi cât de mult te iubește și cât adoră să aibă grijă de tine. O să-ţi facă gogoși și îngheţată în fiecare zi.

— Da, mami.

Privindu-l cum intra în clasă, cu ghiozdănelul în spate, Tatiana alergase după el.

— Anthony! Anthony!

El își întorsese privirea.

— Mai strânge-mă o dată în braţe, dragostea mea!

Vikki își luase o zi liberă ca s-o ajute să se vopsească și s-o conducă la vapor. Tatiana spera ca machiajul și culoarea diferită a părului să-i ascundă identitatea. Vopsitul le luase trei ore, deoarece Tania avea părul foarte lung.

— Asta e partea cea mai grea. Apoi, cam la cinci, șase săptămâni, va trebui să adaugi niște retușuri la bază. Crezi că te vei întoarce până atunci?

— Nu știu.

Nu credea asta.

— Dă-mi mai bine niște vopsea pentru câteva retușuri!

— Pentru câte anume?

— Nu știu. Să zicem vreo douăsprezece.

Vikki îi conturase ochii cu un creion dermatograf negru, îi dăduse apoi cu rimel, îi ascunsese pistruii sub un strat de fard și îi vopsise buzele cu ruj.

— Nu-mi vine să cred că înduri tot chinul ăsta în fiecare zi, îi spusese Tatiana.

— Iar mie nu-mi vine să cred că accepți să te machiezi doar ca să pleci într-o misiune sinucigașă, într-o zonă de război.

— Nu e o misiune sinucigașă. Și cum o să reușesc să fac toate astea fără tine? Hei, mai ușor cu rujul!

Rujul îi scotea în evidență buzele seducătoare — exact efectul pe care nu și-l dorea Tatiana. Se privea în oglindă. Imaginea îi părea până și ei complet străină.

— Ei, ce părere ai?

Vikki se aplecase și o sărutase cu tandrețe.

— Ești o persoană incognito.

Dar Martin — adică domnul doctor Flanagan — nu spuse nimic când se întâlniră în port în dimineața aceea, deși își drese glasul și își întoarse ochii în altă parte. Penny o privea însă uluită.

— Ai un păr blond de o frumusețe rară. De ce l-ai vopsit negru? o întrebă ea cu stupoare în glas, nevenindu-i să-și creadă ochilor, de vreme ce natura îi dăruise un păr scurt, rar și castaniu.

— Am senzația că oamenii nu mă iau în serios, îi răspunse Tatiana pe un ton grav. Poate, dacă mi-am vopsit părul și m-am machiat puțin, mă vor lua acum în serios.

— Domnule doctor Flanagan, spuse Penny, o luați în serios pe Tatiana?

— Fără urmă de îndoială, răspunse Martin.

Fetele se abţinură cu greu să nu izbucnească în râs.

Vikki, care o însoţise pe Tatiana în port, o strângea în braţe de câteva minute, refuzând să-i dea drumul.

— Întoarce-te, te rog! îi şopti ea.

Tatiana nu-i răspunse.

Martin şi Penny le scrutau cu intensitate.

— Italienii sunt extrem de emotivi, le spuse apoi, urcând pasarela alături de ei şi întorcându-se ca să-i facă cu mâna lui Vikki.

Tatiana purta o pereche de pantaloni albi, o tunică albă şi o bonetă cu o cruce roşie. Cumpărase de la un magazin cu articole militare cel mai bun şi cel mai mare rucsac pe care îl găsise, prevăzut cu multe buzunare şi cu o prelată impermeabilă, ce juca rol de pătură, haină şi cort. Îşi pusese în bagaje încă o uniformă, diverse alte mărunţişuri (printre care două periuţe de dinţi), lenjerie de corp şi două seturi de haine de stradă în nuanţe măslinii — unul pentru ea şi celălalt pentru un bărbat înalt. Împachetase, de asemenea, şi cea de-a treia pătură din caşmir pe care o cumpărase în ajunul primului Crăciun petrecut la New York. Luase şi pistolul P-38 pe care i-l dăduse Alexander în timpul asediului din Leningrad. Îşi umpluse trusa medicală cu suluri de tifon, leucoplast, seringi cu penicilină şi flacoane cu morfină. Într-un alt compartiment al rucsacului ascunsese un pistol Colt Model 1911 şi un Colt Python, revoltător de scump (200 de dolari), cel mai bun revolver din lume, încărcat nu cu gloanţe, ci cu adevărate bombe. Luase, de asemenea, o sută de cartuşe de calibru 8 pentru pistol, o sută de gloanţe de calibru .357 pentru revolver, trei cartuşe de calibru 9 mm pentru pistolul P-38 şi două cuţite militare. Cumpărase armele de la renumitul magazin al lui Frank Lava.

— Dacă vrei cea mai bună armă, îi spusese Frank, atunci trebuie să iei Pythonul. Este cel mai rezistent, cel mai precis şi cel mai letal revolver din lume.

Frank ridicase din sprâncenele-i stufoase când Tatiana îi ceruse o cutie cu o sută de cartuşe.

— Ai opt sute de gloanţe aici.

— Da, plus cele pentru revolver. Nu e suficient? Trebuie să iau mai multe?

— Depinde, răspunsese el. Ce obiectiv ai?

— Mai daţi-mi încă cincizeci pentru... *revolverul* Python! comandase ea, încântată pentru că reușise, în sfârșit, să folosească în mod corect articolul hotărât[1].

Cumpărase și ţigări.

Când își terminase cumpărăturile, abia reușise să mai ridice rucsacul. Împrumutase, în celc din urmă, un rucsac mai mic de la Vikki, unde își pusese armele. Căra în spinare lucrurile personale și în mână rucsacul cu armele și muniția. Era cumplit de greu și se întreba dacă nu cumva exagerase.

Din rucsacul negru luase verighetele prinse încă de șnurul pe care îl purtase la spitalul din Morozovo și le pusese la gât.

Aflând că renunţase la postul din Departamentul Sănătăţii Publice, Edward refuzase să-i adreseze vreun cuvânt. Tatiana se dusese la Ellis ca să-și ia rămas-bun, iar el o privise cu înverșunare, spunându-i că nu voia să vorbească cu ea.

— Știu. Și îmi pare nespus de rău. Dar ce pot să fac, Edward?

— Să nu pleci.

— Trăiește, îi răspunsese ea clătinând din cap.

— Trăia. Acum aproape un an.

— Da, trăia și poate încă trăiește! Ce-ar trebui să fac? Să-l las acolo?

— E o nebunie! Îţi lași fiul de izbeliște!

— Edward, îmi pare nespus de rău, repetase ea, luându-i mâna într-a sa și privindu-l cu multă înţelegere. Noi doi... aproape că... Dar nu sunt singură. Nu sunt nici văduvă. Sunt căsătorită, iar soţul meu ar putea fi în viaţă undeva în lume. Trebuie să încerc să-l găsesc.

Se aflau la bordul vasului *Cunard White Star* și călătoria până la Hamburg dură douăsprezece zile. Cargobotul era înţesat de truse medicale din Statele Unite, de provizii de alimente și pachete cu

[1] În original, *the* Python

diverse articole necesare prizonierilor de război. Docherii petrecură o jumătate de zi descărcând pachetele în camioane. Acestea aveau să fie apoi transportate la spitalul Crucii Roșii din Hamburg și distribuite cu jeepurile.

Vehiculele albe erau destinate transportului de alimente și medicamente, pe o perioadă de patru săptămâni, alături de o echipă a Crucii Roșii — două asistente și un doctor sau trei asistente. Doctorului îi revenea misiunea de a-i îngriji pe bolnavi și pe răniți, dacă era cazul... iar cazurile erau numeroase: refugiații din taberele destinate persoanelor strămutate sufereau de toate maladiile cunoscute: infecții micotice, infecții oculare, eczeme, iritații și boli produse de mușcăturile de căpușe, de păduchi, tăieturi, arsuri, zgârieturi, răni deschise, foamete, diaree sau deshidratare.

Tatiana, Penny și Martin străbăteau, într-unul dintre aceste jeepuri albe, taberele de refugiați împrăștiate pe tot cuprinsul Germaniei de Nord, Belgiei și Olandei. Descoperiră în curând că, în ciuda numeroaselor provizii pe care le transportau, acestea nu erau niciodată suficiente. Martin trebuia să oprească de câteva ori pe zi ca să le acorde ajutor refugiaților care mergeau sau zăceau pe marginea drumului. Întreaga Europă de Vest gemea de oameni fără adăpost, iar taberele apăreau pretutindeni.

Dar nicăieri nu se aflau refugiați sovietici. Și, deși întâlniră numeroși soldați francezi, italieni, marocani, cehi și englezi, nu văzură nici urmă de vreun soldat sovietic.

Printre miile de chipuri întâlnite în șaptesprezece tabere, Tatiana nu găsi nici măcar un sovietic care să fi luptat în apropiere de Leningrad, cu atât mai puțin un soldat care să fi auzit de un oarecare Alexander Belov.

Mii de chipuri, de mâini și de frunți disperate... mii de oameni bolnavi și nespălați.

Nu era acolo, o știa, o simțea. El nu era acolo. Străbătea singură, fără Penny sau Martin, tabără după tabără. Nu voia compania sau sporovăiala lor — voia doar să-l găsească. Dar îi era cu neputință să-i simtă prezența.

Se retrăgea în cochilia ei, cât mai departe de Penny și de doctorul Martin, dorindu-și să vadă din nou apusul la New York și chipul fiului ei, de care nu mai știa nimic de trei luni. Dorindu-și să savureze o pâine caldă și o cafea bună sau să se bucure de o seară tihnită pe canapea, învelită în pătura din cașmir, citind o carte alături de Vikki și de Anthony. Părul blond se întrezărea acum la rădăcini și nu avea unde să găsească o baie cu oglindă ca să-l retușeze. Era nevoită să poarte astfel tot timpul pe cap boneta de asistentă.

Trecuseră trei luni. Din martie tot conducea jeepul, descărca pachete, bandaja răni și acorda primul ajutor, străbătând o Europă mizeră și adresând rugi Cerului de fiecare dată când îngrijea rănile unui refugiat. De fiecare dată când îngropa pe cineva. „Doamne Dumnezeule, Te implor, ajută-mă să-l găsesc! Sper să fie aici." Alte barăci, altă infirmerie, altă bază militară. „Te rog, adu-mi-l aici, adu-mi-l aici!"

Și, cu toate astea...

Speranţa nu pierise pe deplin.

Încrederea nu pierise nici ea.

Seara, se ducea la culcare și a doua zi, când se trezea, se simţea animată de aceeași putere și de dorinţa de a-l căuta.

Găsi un alt pistol P-38 asupra unui soldat ucrainean, ce-i murise practic în braţe. Descoperi în ranița lui opt grenade și cinci cartușe de calibru 8 mm. Se furișă în jeep și își ascunse prada, împreună cu celelalte arme, în compartimentul îngust de sub podea, unde ţineau cârjele și tărgile pliante. Acum compartimentul adăpostea un adevărat arsenal de arme.

Dar când realiză, în cele din urmă, că Alexander nu se afla acolo, își pierdu repede interesul pentru acele ţinuturi din Europa și le sugeră colegilor săi să meargă în altă parte.

— Nu crezi că taberele de refugiaţi au nevoie de ajutorul nostru, asistentă Barrington? o întrebă Martin.

Se aflau în Anvers, Belgia.

— Ba da, firește. Dar mai sunt și alții care au nevoie de ajutorul nostru. Haideți să mergem să vorbim cu Charles Moss, comandantul bazei militare de aici!

Primiseră de la Crucea Roșie Internațională numele și hărțile tuturor bazelor americane și ale taberelor de refugiați din Europa.

— Unde credeți că ajutorul nostru s-ar dovedi realmente necesar, domnule colonel Moss? îl întrebă ea pe comandant.

— Aș spune că în Berlin, dar nu v-aș sfătui să vă duceți acolo.

— De ce nu?

— Nu mergem în Berlin, interveni Martin.

— Sovieticii au arestat și au închis numeroși soldați germani, răspunse Moss. Față de condițiile de acolo, taberele de refugiați de aici par niște stațiuni de pe Coasta de Azur. Sovieticii nu au permis Crucii Roșii să distribuie ajutoare în taberele de prizonieri, lucru foarte grav, căci ar putea avea nevoie de ajutor.

— Unde sunt închiși soldații nemți? întrebă Tatiana.

— Au ajuns prizonieri, ca printr-o ironie a sorții, exact în lagărele de concentrare pe care le-au construit cu mâna lor.

— De ce nu ne sfătuiți să mergem acolo?

— Pentru că Berlinul este o bombă cu ceas. Sunt trei milioane de guri acolo ce nu pot fi hrănite.

Tabloul îi era cunoscut Tatianei.

— Orașul are nevoie de trei milioane și jumătate de kilograme de mâncare — pe zi — și Berlinul produce doar două procente din această cantitate.

Tabloul îi părea tot mai cunoscut.

— Puteți înțelege singuri situația. Nu mai există canalizare, apă de băut, paturi de spital și nici doctori. Oamenii se luptă cu dizenteria și cu tifosul, nu cu mici infecții oculare. Au nevoie de apă, îngrijiri medicale, cereale, carne, grăsime, zahăr și cartofi.

— Chiar și în zonele de vest? întrebă Tatiana.

— Acolo e puțin mai bine. Dar ar trebui să vedeți lagărele de concentrare din estul Germaniei aflate în zona sovietică. Nu v-aș sfătui să mergeți acolo.

— Sovieticii sunt maleabili?

— Da, răspunse Moss. Ca și hunii.

— Domnule doctor Flanagan, ce părere aveţi? îl întrebă Tatiana după ce plecară din Anvers. Să pornim spre Berlin? Sovieticii sunt în Berlin.

— Nu era pe agenda noastră, răspunse doctorul clătinând din cap. Misiunea noastră e clară: Ţările de Jos și nordul Germaniei.

— Da, dar Berlinul are nevoie disperată de ajutorul nostru. Aţi auzit ce-a spus colonelul. Ajutoarele sunt din belșug aici.

— Nicidecum. Nici măcar suficiente nu sunt, răspunse Martin.

— Da, dar în estul Germaniei nu există *deloc* ajutoare.

— Tania are dreptate, Martin, interveni Penny. Hai să mergem la Berlin!

Medicul pufni zgomotos pe nas.

— Cum de-i permiteţi să vă spună Martin? întrebă Tatiana.

— Nu-i permit eu. Își permite singură.

— Eu și Martin călătorim prin Europa încă din 1943, răspunse Penny. Era doar un stagiar pe atunci. Dacă vrea să-i spun „domnule doctor Flanagan", atunci va trebui să-mi spună și el domnișoara Davenport.

— Dar, Penny, nici măcar nu te cheamă Davenport, spuse Tatiana râzând. Ci Woester.

— Întotdeauna mi-a plăcut Davenport.

Mergeau toţi trei înghesuiţi în cabina jeepului. Tatiana era ţintuită la mijloc, între Martin, care stătea rigid la volan, și „pufoasa" Penny.

— Haideţi să vedem acele lagăre de muncă, domnule doctor Flanagan! insistă ea. Nu credeţi că serviciile dumneavoastră sunt mai de preţ acolo? Berlinul nu are suficienţi doctori. Sunteţi doctor. Trebuie să mergeţi acolo unde oamenii au nevoie disperată de dumneavoastră.

— Toată lumea are nevoie de doctori, răspunse Martin. De ce să păşim pe nisipurile mișcătoare din Berlin? Ne vom împotmoli acolo.

Porniră însă la drum, oprindu-se mai întâi la Hamburg, ca să completeze stocul de provizii. Martin se împotrivea cu îndârjire insistenţelor Tatianei și ale lui Penny de a umple jeepul cu prea

multe truse de prim ajutor și cu provizii de alimente, susținând că regulamentul interzicea ca încărcătura vehiculelor să depășească un metru înălțime, dar, cum ele refuzau să se dea bătute cu una, cu două, acceptă, în cele din urmă, să umple jeepul până la refuz. Tatiana nu mai ajungea la arsenalul de arme ascunse sub podeaua mașinii. Bănuia însă că, atunci când va avea nevoie de ele, stocurile de alimente și de truse medicale se vor fi împuținat deja.

Tatiana ar fi putut să arunce Berlinul cu totul în aer, atât era de bine înarmată. Cumpără, de asemenea, din Hamburg, cu banii ei, o ladă de sticle de votcă de un litru și jumătate.

— La ce ne trebuie și lada asta? Nu avem nevoie de votcă!

— Veți vedea, domnule doctor, că, fără ea, nu vom ajunge nicăieri.

— Nu vreau băutură în mașina mea.

— Credeți-mă că nu veți regreta!

— Băutura este un adevărat viciu. Ca doctor, n-am de gând să tolerez un asemenea comportament.

— Aveți perfectă dreptate. Nici să nu-l toleraţi! îi răspunse Tatiana trântind ușile jeepului, de parcă discuția s-ar fi încheiat.

Penny își stăvili cu greu râsul.

— Asistentă Woester, nu mă ajuți cu nimic. Asistentă Barrington, n-ai auzit ce-am spus? Nu cred că ar trebui să luăm băutura cu noi.

— Domnule doctor Flanagan, ați fost vreodată în teritoriul sovietic?

— Nu.

— Mi-am imaginat. De aceea, ar trebui să aveți încredere în mine în privința asta. Doar lada asta, bine? Vom avea nevoie de votcă.

— Ce părere ai? întrebă Martin, întorcându-se spre Penny.

— Tatiana este asistentă-șefă la Ellis Island și reprezintă Departamentul de Sănătate Publică din New York, răspunse Penny. Dacă spune că vom avea nevoie de votcă, atunci trebuie s-o ascultăm.

Tatiana nu voia s-o corecteze, nu voia să spună că *nu* mai era asistentă-șefă.

În taberele de refugiaţi, ce se întindeau pe sute de kilometri în vestul Germaniei, ocupate acum de aliaţi, unde Tatiana găsea aproape la tot pasul bani, bijuterii, pixuri și hârtii, întâlnea, de asemenea, soldaţi deznădăjduiţi, mistuiţi de dorul de casă. Aproape fiecare în parte o atingea și îi șoptea ceva în franceză, în italiană, în germană sau în engleza ce îi era acum atât de familiară, admirând-o și întrebând-o dacă era liberă, dacă era căsătorită sau dacă era dornică să petreacă câteva clipe în braţele lor. Și în timp ce îi mângâia, încercând să le confere alinare, le răspundea în șoaptă: „Am venit aici ca să-mi caut soţul. Nu sunt potrivită pentru tine, nu eu sunt aleasa ta."

Penny însă nu-și căuta soţul și nici nu era implicată în vreo relaţie, fiind astfel liberă și dornică. Dar ce căuta oare? Tatiana se bucura că Vikki nu se afla în tot acel ocean de dorinţe masculine clocotitoare. Ar fi crezut că zeii îi îndeplineau, în sfârșit, rugăciunile. Penny, mai puţin atrăgătoare decât Vikki — și poate tocmai asta era problema —, se simţea măgulită de atenţia soldaţilor și ceda mereu rugăminţilor lor. De aceea, trebuia să-și facă în fiecare săptămână o injecţie cu penicilină ca să prevină bolile ce o înspăimântau pe Tatiana.

Puteau oare speranţa, dragostea și încrederea pe care o avea în Alexander să pună stavilă gândurilor ce o măcinau fără încetare, făcând-o să se întrebe dacă și el, ca și ceilalţi prizonieri din lagărele aflate pe tot cuprinsul Germaniei, se bucura în clipele acelea de atingerile unei asistente ca Penny, liberă și disponibilă? „Ce s-a întâmplat? De ce te temi? Nu-ţi cer prea mult, nu-i așa? Când se lasă întunericul, vino să vezi ce fac!" îl îmbie ea. Alexander — ce-și stăvilea cu greu poftele carnale, deși se afla pe un pat de spital, într-o secţie plină de pacienţi din Morozovo, cu puţin înainte ca Tatiana să fugă din Uniunea Sovietică; Alexander — care nu se gândea și nici nu vorbea despre nimic altceva. Ar putea oare să se culce cu orice asistentă liberă și disponibilă?

Tatiana nu era atât de naivă, încât să-și imagineze că n-ar fi putut s-o facă.

Și, cu toate astea... ea nu era ca Penny.

Poate că nici Alexander nu era ca toţi acei prizonieri.

Întâlnise soldaţi, ce-aveau acasă soţii sau prietene, sau bărbaţi părăsiţi de soţii sau de prietene, ce zăceau în patul lor fără să-i solicite favorurile.

Dar aceştia erau prea puţini.

În unele închisori şi lagăre, ca cele din Bremen, de exemplu, atmosfera era atât de încinsă, încât asistentele de la Crucea Roşie veneau însoţite fie de un soldat înarmat, fie de un reprezentant al Crucii Roşii. Soldatul era însă uneori plătit ca să închidă ochii, iar reprezentanţii Crucii Roşii nu prezentau prea multă încredere. Dar, ca să fim sinceri, cum ar fi putut Martin să înfrunte atâţia prizonieri?

Tatiana ţinea, aşadar, la brâu, prins de cureaua pantalonilor, pistolul P-38. Dar nici aşa nu se simţea în siguranţă.

Pe drumul spre Berlin, întâlniră mai multe puncte de control sovietice. La fiecare opt kilometri, erau nevoiţi să se oprească în faţa unui post militar ridicat pe drum. Tatianei nu-i păreau puncte de control, ci adevărate capcane. De fiecare dată când îi verificau paşaportul american, inima i se oprea în piept. Dacă vreunul dintre soldaţi o căuta pe Jane Barrington?

— De ce-ţi spui Tania dacă te cheamă Jane Barrington? o întrebă Martin la un moment dat, plecând din faţa unui alt post militar. Sau, mai degrabă, de ce-ţi spui Jane Barrington dacă adevăratul tău nume e Tania?

— Dar, Martin, cum poţi fi atât de tâmpit? exclamă Penny. Chiar nu ştii povestea? Tania a fugit din Uniunea Sovietică. A fost nevoită să-şi schimbe identitatea. Să-şi ia un nume american. Corect, Tania?

— Cam aşa ceva.

— Şi atunci de ce vrei să te întorci pe teritoriul ocupat de sovietici, dacă ai fugit din Uniunea Sovietică?

— Aici ai pus bine problema, Martin, spuse Penny. Chiar aşa, Tania, de ce?

— Mă duc unde cred că oamenii au cea mai mare nevoie de mine, răspunse ea încet. Nu unde este convenabil.

Toți soldații sovietici de la punctele de control cereau să inspecteze jeepul. Cum mașina era plină până la refuz, aceștia se mulțumeau să deschidă ușile și să le închidă apoi din nou. Nu știau de existența compartimentului secret, așa că nu cereau niciodată să-l verifice și nici nu scotoceau printre lucrurile personale. Martin ar fi suferit un atac de panică dacă ar fi văzut câtă morfină avea în geantă Tatiana.

— Mai ajungem vreodată la Berlin? întrebă ea.

— Am și ajuns, răspunse Penny.

— Nu se poate să fie Berlinul, spuse Tatiana scrutând un șir lung de case.

— Ba da. Ce te așteptai să găsești?

— Clădiri înalte. Reichstagul. Poarta Brandenburg.

— Dar ce crezi că a rămas în urma bombardamentelor? întrebă Martin trufaș. Nu mai există nici urmă de Reichstag. Cum nu mai există nici clădiri înalte.

Se îndreptau spre centrul orașului.

— Dar văd că poarta Brandenburg e încă în picioare, spuse Tatiana.

Martin păstră tăcerea.

Berlinul.

Posbelic.

Tatiana nu știa ce avea să găsească, dar pentru că supraviețuise într-un oraș mistuit de bombardamente ca Leningradul, se aștepta la tot ce putea fi mai rău. Și, cu toate astea, ruinele pe care le vedea în cale o lăsau fără grai, căci căpătau dimensiuni biblice. Majoritatea clădirilor din centrul Berlinului zăceau dărâmate, în timp ce oamenii trăiau în umbra ruinelor, copiii se jucau printre bucăți sparte de beton, iar femeile întindeau rufele pe frânghii agățate de stâlpi din oțel mutilați de proiectile. Ridicau corturi în preajma locurilor unde trăiseră cândva, făceau focul în gropile din pământ, mâncau ce găseau și trăiau cum puteau. Se aflau în sectorul american.

Parcul Tiergarten, cândva simbolul Berlinului, devenise acum sălașul a mii de berlinezi fără adăpost, iar râul Spree era poluat cu cenușă volantă, cioburi de sticlă, sulf, azotat de sodiu și molozul creat de bombardamentele care distruseseră practic cu totul centrul orașului.

Penny avea dreptate. Berlinul nu era înghesuit ca New Yorkul pe o insulă și nici îngrădit de gurile unui golf ca Leningradul. Berlinul se întindea nestingherit în toate direcţiile, presărat pe kilometri întregi de clădiri năruite.

Nu era de mirare că sectoarele erau greu de administrat, își spuse Tatiana. Nu existau o cale de intrare și una de ieșire, ci sute de căi de intrare. Se întreba cum reușeau sovieticii să-i împiedice pe germani să fugă în sectoarele controlate de americani, de francezi și de englezi.

— Toţi nemţii zac în închisori, îi explică Martin.

— Toţi?

— Restul sunt morţi.

Se întâlniră cu guvernatorul militar american din Berlin, Mark Bishop, un general de brigadă în vârstă, din Washington Heights, Manhattan. El le oferi ceva de mâncare, ceru veşti de acasă și o lăsă pe Tatiana să-i trimită o telegramă lui Vikki („SUNT BINE, SĂNĂTOASĂ. MI-E DOR DE VOI. VĂ IUBESC.") și una lui Sam Gullota („SUNT ÎN BERLIN. AI VREO VESTE? VREUN AJUTOR?"), apoi îi găzdui într-un motel. Clădirea era grav avariată, dar locuibilă. Pereţii din interior se prăbușiseră parţial, iar ferestrele fuseseră toate spulberate de suflul exploziilor. Mulţi membri ai personalului medical și militar dormeau însă în clădire, ca și Tatiana, Penny și Martin. Tatiana împărţea o cameră cu Penny. Era iunie, iar vântul aducea cu sine răcoarea nopţii. Tăcerea era adesea spulberată de zgomotul oamenilor de afară. Tatiana dormi iepurește, cu mâna pe pistol.

Alexander, dragostea mea! Tu, Alexander, cel cu inima frântă! Tu, Alexander, un maestru al cuvintelor, invincibil și nesupus! Războinic și comandant, plămădit din apă, foc și cer! Stăpân al inimii mele!

Dumnezeule mare, călăuzește-mi pașii spre el, spre soldatul tranșeelor mele, al suferinței și fericirii mele, al dorului și singurătății mele! Ajută-mă să-l găsesc oriunde s-ar afla! Ajută-mă să-l strâng în brațe, să-i dezmierd chipul cu părul și să-i ating buzele cu gura! Am pornit să te caut, dragostea mea! Te rog, rămâi în viață!

A doua zi de dimineață, în birourile administrative ale lui Bishop, o aștepta o telegramă de la Sam: „EȘTI NEBUNĂ. CAUTĂ-L PE REVENSTOCK LA CONSULAT! TE VA AJUTA."

Vikki îi răspunsese și ea: „VINO ACASĂ! NU MAI AVEM PÂINE".

Mark Bishop, dornic să conducă echipa Crucii Roșii în zona sovietică de ocupație, îi însoți pe toți trei dincolo de poarta Brandenburg, ca să se întâlnească cu generalul-locotenent al garnizoanei din Berlin, care era și comandantul militar al orașului.

— Nu vorbește engleză. Știe careva dintre voi rusește sau trebuie să vă aduc un traducător? întrebă Bishop.

— Ea vorbește rusește, răspunse Martin arătând-o pe Tatiana. Va trebui să-i atragă atenția să nu mai vorbească în numele ei.

— Tania, nu te deranjează să traduci, nu-i așa? spuse Penny.

— Nicidecum. Mă voi strădui să fiu la înălțime, răspunse ea, luând-o pe Penny deoparte. Nu-mi mai spune Tania! îi șopti apoi. Suntem pe teritoriu sovietic. Nu-mi trăda numele rusesc! Spune-mi asistenta Barrington!

— Nu m-am gândit. Iartă-mă! răspunse Penny zâmbind. Cred că mi-am pierdut mințile de atâta iubire.

— Ți-ai făcut astăzi injecția cu penicilină? Ieri ai uitat.

— Da, am făcut-o. Mă simt bine. Slavă Domnului că ne-a dăruit penicilina!

Tatiana zâmbi vag, ușor dezgustată.

Clădirile de pe bulevardul Unter den Linden din districtul Mitte, care găzduiau armata sovietică, erau la fel de avariate ca și motelul în care dormiseră. Și nu de bombe, ci de neglijență și nepăsare, căci, la un an după război, nimeni nu părea interesat să le reconstruiască. În New York, ce nu cunoscuse niciodată salvele

nimicitoare ale proiectilelor germane, lucrările de construcţie se desfăşurau într-un ritm ameţitor, de parcă oraşul se pregătea să treacă în secolul următor. Cu toate acestea, partea de est a Berlinului părea amorţită în nepăsare şi tristeţe.

— Domnule comandant Bishop, de ce este atât de liniște aici? De ce oamenii nu reconstruiesc Berlinul?

— Îl reconstruim. Încet.

— Mie nu mi se pare.

— Asistentă Barrington, nu pot să-ţi explic tragedia Berlinului în doar cinci minute câte am la dispoziţie înainte de întâlnirea cu comandantul garnizoanei sovietice. Sovieticii nu vor să plătească lucrările de reconstrucţie. Vor ca nemţii să suporte cheltuielile.

— De acord, spuse Tatiana. Berlinul este un oraș german. Ei trebuie s-o facă.

— Dar sovieticii vor mai întâi să reconstruiască Uniunea Sovietică. E de înţeles.

— Da, așa e.

— În acest caz, nu mai rămân bani şi pentru estul Berlinului. Şi nici creiere. Trimit toţi inginerii şi banii în Uniunea Sovietică.

— De ce nu dau şi aliaţii o mână de ajutor?

— De-ar fi așa de simplu! Sovieticii nu acceptă să intervenim în zona lor de ocupaţie. Nu ne suportă prezenţa în Berlin. Vor încerca să ne alunge, ai să vezi. Nu acceptă nimic de la noi. Vei vedea cât de greu va fi să-l convingem pe comandantul garnizoanei să ne lase să intrăm în lagărele de concentrare, chiar şi în scop umanitar.

— Nu vor să vedem tratamentul inuman pe care îl aplică prizonierilor germani, spuse Tatiana.

— Poate. Dar vor oricum să ne alunge de aici. Mi-e teamă de această întâlnire.

Treptele din interiorul clădirii erau din marmură. Sparte şi crăpate, dar din marmură. Generalul-locotenent îi aştepta pe toţi patru în apartamentul său.

Intrară înăuntru. El se întoarse şi le zâmbi. Tatiana icni cu zgomot. Era Mihail Stepanov.

*

Penny și Martin o priviră uluiți. Se ascunse în spatele doctorului ca să-și recapete stăpânirea de sine. Avea s-o recunoască oare, în ciuda părului negru și a machiajului strident ce-i ascundea pistruii?

— Asistentă Barrington, vrei să vii, te rog, în față și să ne traduci? spuse guvernatorul după ce făcu prezentările.

Nu avea unde să se ascundă. Făcu, așadar, un pas în față. Nu zâmbi, cum n-o făcu nici Stepanov. Stătea complet nemișcat, clipind ușor. Singurul gest ce-i dădea de înțeles că o recunoscuse era mâna încleștată pe marginea biroului.

— Bună ziua, domnule general Stepanov, îl salută ea în rusă.

— Bună ziua, asistentă Barrington, îi răspunse el.

Buzele îi tremurau în timp ce îi traducea guvernatorului militar. Crucea Roșie se oferea să acorde îngrijiri medicale miilor de prizonieri germani de pe teritoriile ocupate de sovietici din estul Germaniei și îi solicita generalului permisiunea de a administra ajutoarele. Le îngăduia acest lucru?

— Cred că au nevoie de foarte mult ajutor, răspunse Stepanov.

Afișa aceeași ținută dreaptă și impunătoare, dar părea mai bătrân. Și obosit. Expresia istovită din privire îi sugera Tatianei că văzuse prea multe de-a lungul timpului și că era sătul de toate.

— Mi-e teamă că lagărele nu sunt bine administrate. Nemții au fost luați prizonieri, ca parte a eforturilor de reparare și de reconstruire a Rusiei Sovietice, dar mulți dintre ei și-au pierdut pur și simplu voința de a munci.

— Îngăduiți-ne să-i ajutăm! spuse Tatiana.

Stepanov îi invită să ia loc. Tatiana se prăbuși pe un scaun. Slavă Domnului că nu trebuia să mai stea în picioare!

— Ne confruntăm, din păcate, cu probleme grave, spuse el, și nu știu dacă ajutorul vostru se va dovedi salutar în acest caz. Ura tot mai puternică manifestată față de prizonierii germani din Berlin și din zonele învecinate, lipsa unei discipline militare necesare unei administrări corespunzătoare a lagărelor, lipsa de experiență și de instruire a paznicilor de închisoare — toate astea dau naștere

unui ciclu necontenit de infracţiuni: evadări, acte de nesupunere şi violenţă. Costurile politice sunt imense. Mulţi muncitori germani, care lucrează pentru noi, refuză s-o mai facă. Dominaţi de sentimente ostile şi rebele, fug în zonele de vest. Va trebui, în curând, să rezolvăm această problemă şi mă tem că echipa Crucii Roşii ar putea să agraveze o situaţie şi-aşa instabilă.

— Domnul general-locotenent are perfectă dreptate, interveni Martin când Tatiana traduse spusele lui Stepanov. N-avem ce căuta aici. Nu ştim în ce ne băgăm.

Tatiana nu-i traduse însă răspunsul în rusă.

— Crucea Roşie Internaţională este o organizaţie neutră, spuse ea, în schimb. Nu luăm partea nimănui.

— Aţi face-o dacă aţi vedea aceste lagăre, răspunse Stepanov clătinând din cap. Am încercat să iau măsuri în privinţa distribuirii inechitabile a alimentelor, a condiţiilor insalubre şi a aplicării arbitrare şi incorecte a regulilor. Acum patru luni, am cerut schimbarea condiţiilor de trai din lagăre. Totul a fost însă în zadar. Contingentul militar responsabil pentru lagărele ruseşti refuză să aplice pedepse pentru abuzurile săvârşite de propriii soldaţi, lucru care amplifică ostilităţile.

— Lagărele ruseşti? repetă Tatiana. Vreţi să spuneţi lagărele germane.

— Sunt şi lagăre ruseşti aici, asistentă Barrington, îi spuse Stepanov privind-o stăruitor. Sau, cel puţin, erau acum patru luni.

Tatiana începu să tremure.

— Ce contingent militar este responsabil pentru lagăre? Poate ar trebui să vorbesc — să vorbim — cu ei.

— Va trebui să vă duceţi la Moscova şi să vorbiţi cu Lavrenti Beria[1], răspunse Stepanov cu un zâmbet sumbru pe buze. Deşi nu v-aş recomanda s-o faceţi. Se spune că până şi o *cafea* băută cu Beria se poate dovedi o experienţă letală.

---

[1] Lavrenti Pavlovici Beria (1899-1953) — politician şi mareşal, ministru al afacerilor interne, însărcinat cu serviciile de securitate şi de represiune în regimul sovietic, unul dintre principalii responsabili ai epurărilor staliniste

Tatiana își încleștă mâinile printre picioare. Își stăvilea cu greu freamătul lăuntric. Așadar, NKVD-ul guverna lagărele de concentrare din Germania!

— Ce-a spus, Ta... asistentă Barrington? întrebă Penny. Ai uitat să ne mai traduci.

— Ne-am hotărât deja, interveni Martin. Ne irosim resursele în zadar.

— Avem suficiente resurse, domnule doctor Flanagan, îi răspunse Tatiana întorcându-se spre el. America ne oferă toate resursele sale. Comandantul spune că prizonierii din lagăre au nevoie disperată de ajutorul nostru. Ce facem? Dăm înapoi acum, când descoperim cu stupoare că au mai multă nevoie de ajutorul nostru decât ne-am imaginat când am venit aici?

— Argumentele asistentei Barrington sunt îndreptățite și importante, domnule doctor Flanagan, spuse Penny cu o expresie gravă pe chip.

— Important acum este să-i ajutăm pe cei care au o șansă de supraviețuire, declară Martin.

— Haideți mai întâi să-i ajutăm și vedem pe urmă ce șanse de supraviețuire au! insistă Tatiana, întorcându-se apoi spre generalul Stepanov. Domnule, cum ați ajuns aici? îl întrebă încet.

— Ce l-ai întrebat? spuse Bishop.

— M-au transferat aici după căderea Berlinului, răspunse Stepanov. Îmi făceam prea bine treaba la Leningrad. S-au gândit că voi face o treabă la fel de bună și aici. Dar Berlinul nu e Leningrad. Leningradul se confruntă și el cu probleme legate de proviziile de alimente, de locuințe, de haine și de combustibil. Berlinul însă se confruntă cu toate aceste probleme, cărora li se adaugă conflictele interstatale, umane, economice, judiciare, punitive sau cele legate de reparații. Mi-e teamă că mă înec în mocirla asta.

Tăcu câteva clipe, apoi continuă:

— Nu cred că voi mai rezista mult timp aici.

Tatiana îl luă de mână. Guvernatorul militar, Martin și Penny o priveau cu toții uluiți.

— Cel care v-a salvat fiul... murmură ea, unde e?

Stepanov clătină din cap, cu ochii aţintiţi asupra mâinii ei.

— Unde?

— Sachsenhausen, îi răspunse el ridicându-şi privirea. Tabăra Specială Numărul 7.

Tatiana îl strânse de mână, apoi îi dădu drumul.

— Vă mulţumesc, domnule general-locotenent.

— Ce-a spus generalul despre Sachsenhausen? întrebă Martin. Ai uitat să ne traduci. Poate ar trebui să chemăm un traducător.

— Mi-a spus unde ar trebui să intervenim de urgenţă, răspunse ea, ridicându-se cu greu de pe scaun, căci genunchii ameninţau s-o trădeze.

Îşi simţea gura uscată.

— V-am fi recunoscători dacă ne-aţi ajuta să localizăm lagărele, domnule. Ne-ar prinde bine o hartă a zonei, pentru orice eventualitate. Aţi putea să trimiteţi o telegramă prin care să le comunicaţi venirea noastră? Vom cere şi noi de la Hamburg mai multe convoaie ale Crucii Roşii. Vom duce în lagăre suficiente provizii de alimente şi medicamente. Nu vom îndrepta toate problemele, dar vom încerca să ameliorăm situaţia.

Îşi strânseră cu toţii mâinile. Tatiana nu-şi desprindea ochii de la Stepanov.

— Du-te cât mai curând! îi spuse el dând din cap. Soarta prizonierilor ruşi e extrem de precară. În ultimele luni, au fost transferaţi în lagărele de la Kolîma. S-ar putea să nici nu-i mai găseşti.

Pe când se pregăteau să plece, Tatiana se întoarse ca să-l privească pentru ultima oară pe Stepanov, care stătea din nou rigid lângă birou.

— Eşti în pericol, îi spuse el ridicând mâna. Numele tău se află pe lista duşmanilor numărul unu ai partidului. Şi eu sunt în pericol. Iar el, cu atât mai mult.

— Ce-a spus? întrebă Martin când plecară.

— Nimic.

— E absurd. Domnule guvernator, spuse apoi, întorcându-se spre Bishop, asistenta Barrington ne ascunde informaţii importante.

— Domnule doctor Flanagan, răspunse Bishop, este evident că nu mai vorbiţi altă limbă. Când traduceţi ceva, redaţi numai esenţa lucrurilor.

— Asta am și făcut, spuse Tatiana.

Când ieșiră afară, se așeză pe un morman de moloz din apropierea unei fântâni arteziene aflate acum în ruină.

Bishop se așeză lângă ea.

— Când ne pregăteam de plecare, a rostit cuvântul *vrag*. Știu că înseamnă dușman. Ce-a spus?

Tatiana trase adânc aer în piept, ca să-și recapete stăpânirea de sine și glasul pierdut.

— Ne-a spus că armata sovietică ne privește — pe noi, americanii — ca pe niște dușmani. Și nu avem cum să schimbăm situaţia. Dar n-am putut să traduc asta. Doctorul, continuă ea, arătând cu capul spre Martin, e cam slab de înger.

— Am înţeles, răspunse guvernatorul cu un zâmbet pe buze, mângâind-o pe braţ și privind-o cu admiraţie. Tu nu ești așa...

Se întoarseră apoi la Penny și la Martin.

— Domnule guvernator, spuse medicul, credeţi că ar trebui să mergem în lagărul Sachsenhausen?

— Nu știu cum aţi putea să evitaţi acest lucru, domnule doctor. Pentru asta aţi venit. Asistenta dumneavoastră l-a convins pe general să ne lase să intrăm în lagăre. Cum aţi reușit, asistentă Barrington? Este un succes imens pentru eforturile Crucii Roșii. Voi trimite imediat o telegramă la Hamburg. Le spun să trimită alte patruzeci de mii de truse medicale.

— Stai puţin, Tania! interveni Penny. Vreau să-mi explici cum ai îndrăznit să iei de mână un general sovietic și să-l convingi să ne lase să intrăm în lagărele de muncă fără să cheme poliţia secretă.

— Sunt asistentă, răspunse Tatiana. Iau pe toată lumea de mână.

— N-ar trebui să fii atât de prietenoasă cu sovieticii, o mustră Martin pe un ton critic. Nu uita că suntem neutri!

— Să fii neutru nu înseamnă să fii indiferent, Martin, răspunse ea. Nu înseamnă să refuzi ajutorul și alinarea. Înseamnă doar să nu iei partea nimănui.

— Nu în profesia voastră, răspunse guvernatorul. Dar, asistentă Barrington, sovieticii sunt niște barbari. Știai că, după capitularea Germaniei, au închis Berlinul timp de opt săptămâni, refuzând accesul armatelor noastre? Opt săptămâni! Nimeni n-a putut să spargă blocada. Ce crezi că au făcut acolo?

— Nu vreau să ghicesc, spuse ea.

— Au violat tinere ca tine. Au ucis tineri ca doctorul Flanagan. Au jefuit toate casele pe care le-au mai găsit în picioare. Au ars Berlinul până în temelii. Timp de opt săptămâni.

— Da. Dar ați văzut ce le-au făcut nemții rușilor?

— Parcă spuneai că nu trebuie să luăm partea nimănui, asistentă Barrington, interveni Martin.

— Și nici să strângem mâna dușmanului, spuse și Penny.

— Nu era dușmanul nostru, răspunse Tatiana întorcându-se cu spatele, ca să-și ascundă lacrimile.

40

Sachsenhausen, iunie 1946

Martin voia să pornească la drum a doua zi. Tatiana se împotrivi. Aveau să plece de îndată. Aveau să se urce în jeep și să-și vadă de drum. Fără întârziere.

Martin invoca numeroase motive ca să plece a doua zi. Telegrama lui Stepanov nu ajunsese încă la comandanții lagărelor. Ar putea să aștepte sosirea altor jeepuri ale Crucii Roșii și să pornească la drum ca un adevărat convoi, așa cum se întâmplase la sfârșitul războiului, când Crucea Roșie intrase în lagărul de la Buchenwald. Le-ar prinde bine alte ajutoare. Ar putea să viziteze și spitalele din Berlin și să le distribuie ajutoare, dacă aveau nevoie. Ar putea să ia și masa. Guvernatorul militar îi invitase la cină, unde avea de gând să-i prezinte generalilor din Forțele Navale Americane staționate în Berlin. Tatiana îl asculta în timp ce făcea sandviciuri și ducea bagajele la mașină. Luă apoi cheile și, descuind portiera, îi arătă volanul, zicând:

— Spuneți-mi tot ce vreți pe drum! Conduc eu sau vreți s-o faceți dumneavoastră?

— Asistentă! N-ai auzit nimic din tot ce ți-am spus?

— Ba am auzit totul clar și răspicat. Ați spus că sunteți flămând. Așa că v-am făcut sandviciuri. Ați spus că vreți să cunoașteți un general. Peste o oră, dacă ne grăbim și nu ne rătăcim, îl veți cunoaște pe comandantul celui mai mare lagăr de concentrare din Germania.

Sachsenhausen se afla la nord de Berlin, la doar patruzeci de kilometri depărtare.

— Trebuie să sunăm la sediul Crucii Roșii din Hamburg.

— Guvernatorul Bishop se ocupă deja de asta. Ne-am gândit la toate. Putem să plecăm. De îndată.

Se urcară în jeep.

— De unde crezi că ar trebui să începem? întrebă ursuz Martin, capitulând. Se pare că, de jur împrejurul lagărului Sachsenhausen, există alte o sută de sublagăre. Poate că ar trebui să începem cu acestea. Arată-mi harta! Sunt mici, am putea să le verificăm repede.

— Depinde ce vom găsi acolo, răspunse Tatiana. Dar ne îndreptăm direct spre Sachsenhausen, adăugă apoi, fără să-i arate harta lui Martin.

— Nu cred că e o idee bună, se împotrivi medicul. Din fișa mea de informații reiese că în Sachsenhausen sunt douăsprezece mii de prizonieri. Nu avem suficiente truse medicale.

— Vom primi mai multe.

— Dar ce rost are să ne grăbim? De ce nu așteptăm să ne parvină trusele medicale?

— Cât puteți să așteptați ca să salvați niște vieți, domnule doctor Flanagan? îl întrebă ea. Nu prea mult, nu-i așa?

— Ne-au așteptat luni întregi. Mai pot să aștepte câteva zile, nu crezi?

— Nu, nu cred că mai pot să aștepte.

Evgheni Brestov, comandantul lagărului, descoperi cu uimire, „de fapt, cu stupoare", prezența celor trei reprezentanți ai Crucii Roșii în pragul casei sale.

— Ce vreți să inspectați? o întrebă pe Tatiana în rusă.

Dar nu-i ceru scrisorile de recomandare. Uniforma ei părea să vorbească de la sine. Era un bărbat corpolent, neîngrijit și nespălat, care bea până cădea pe jos.

— Am venit aici ca să avem grijă de cei suferinzi. Comandantul militar din Berlin n-a luat încă legătura cu dumneavoastră?

Tatiana era singura care putea să vorbească cu el.

— Unde ai învățat rusa? o întrebă Brestov.

— La o universitate din America, răspunse ea. Dar nu cred că mă descurc prea bine.

— O, nu, nici pomeneală! Vorbești excelent rusește.

Brestov îi însoți apoi la birourile sale administrative, unde îl aștepta o telegramă de la Stepanov, pe care scria „Urgent".

— Dacă e urgent, e urgent, spuse el. De ce nu m-a anunțat nimeni? urlă apoi. Dar nu înțeleg ce e cu graba asta. Totul e în ordine. Am adoptat noile reguli. După părerea mea, sunt prea multe. Ne cer să facem imposibilul, apoi se plâng că n-o facem ca la carte.

— Firește. Probabil că e foarte dificil.

— Extrem de dificil, răspunse el dând vehement din cap. Paznicii nu au experiență. Cum să facă față unei mașinării de ucis cum sunt soldații germani? Știi că atașaseră de poarta lagărului sloganul „Munca te eliberează"? Ai fi zis că nemțălăii îl și pun în aplicare.

— Poate că își dau seama că lucrurile nu stau deloc așa.

— S-ar putea. Încă negociem condițiile cu nemții. Dar cu siguranță nu-și vor recăpăta libertatea dacă vor continua să fie atât de recalcitranți.

— Cine muncește, așadar?

Brestov păstră tăcerea.

— Știi... răspunse, în cele din urmă, schimbând apoi subiectul. Vreau să vi-l prezint pe administratorul lagărului, locotenentul Ivan Karolici. El se ocupă de rutina zilnică a lagărului.

— Unde am putea să lăsăm jeepul în siguranță?

— În siguranță? Nicăieri. Parcați-l în fața casei mele! Și încuiați-l!

Tatiana scrută cărarea împădurită și văzu că locuința comandantului se afla la câteva zeci de metri depărtare de poarta lagărului.

— N-am putea să-l parcăm în interiorul lagărului? Altfel, ne este foarte greu să transportăm mii de truse medicale. Am înțeles că ați avea cam douăsprezece mii de prizonieri aici, nu-i așa?

— Mai mult sau mai puțin.

— Și care e adevărul? Sunt mai mulți sau mai puțini?

— Mai mulți.

— Cât peste cifra oficială?

— Patru mii.

— Șaisprezece mii de oameni! exclamă Tatiana, apoi adăugă pe un ton ceva mai domol: Am crezut că lagărul este destinat să găzduiască doar douăsprezece mii de prizonieri. Aţi construit barăci noi?

— Nu, i-am îngrămădit pe toţi în cele șaizeci de barăci existente. Nu putem să le construim altele noi. Lemnul pe care îl tăiem din Germania îl trimitem în Uniunea Sovietică pentru reconstruirea oraşelor noastre.

— Am înţeles. Putem să parcăm maşina în interiorul lagărului?

— Da, bine. Dar ce-aveţi înăuntru?

— Medicamente pentru cei suferinzi. Conserve de şuncă. Lapte praf. Lăzi cu mere. Pături groase.

— Bolnavii îşi vor reveni cât de curând. Şi-aşa mănâncă prea mult. Pe de altă parte, e vară şi nu au nevoie de pături. Aveţi ceva de băut pe acolo? întrebă apoi, tuşind cu subînţeles. În afară de lapte praf.

— Ei bine, domnule comandant, da, avem! răspunse Tatiana aruncându-i o privire lui Martin.

Apoi, luându-l pe Brestov de braţ, îl conduse spre spatele jeepului.

— Avem exact ce vă doriţi, îi spuse Tatiana scoţând o sticlă de votcă.

Brestov i-o luă iute din mână.

Martin intră cu jeepul pe poarta lagărului şi îl parcă pe partea dreaptă.

— Lagărul seamănă cu o bază militară, îi spuse încet Tatianei. E bine conceput.

— Îhî! murmură ea. Dar sunt convinsă că, sub administraţia germană, era mai curat şi mai bine îngrijit. Uită-te cum arată acum!

Şi, într-adevăr, zidurile clădirilor se scorojeau, iarba era necosită, ramele sparte din lemn ale ferestrelor zăceau aruncate la întâmplare şi toate obiectele din fier erau ruginite. Lagărul îţi oferea un tablou tipic sovietic, părăginit şi deprimant.

— Ştiaţi că a fost declarat lagăr model? întrebă Brestov. Şi te rog să le traduci şi prietenilor tăi! Aici erau instruite gărzile SS.

— Da, răspunse Tatiana. Nemţii ştiau cum să construiască lagăre.

— Și le-a prins al dracului de bine, iertat fie-mi limbajul! spuse Brestov. Acum putrezesc cu toţii în lagărele lor model.

Tatiana îi aruncă o privire tăioasă comandantului, care tuși stânjenit.

— Unde este administratorul dumneavoastră?

Brestov le făcu cunoștinţă cu locotenentul Karolici și îi lăsă pe toţi patru să cerceteze împrejurimile. Karolici era un bărbat înalt și elegant, căruia îi plăcea să mănânce copios. Deși era încă tânăr, pasiunea pentru mâncare își lăsase amprenta asupra chipului său. Avea degetele și unghiile meticulos îngrijite, observă Tatiana când își strânseră mâinile. Îi era cu neputinţă să înţeleagă cum reușea cineva atât de îngrijit și de pedant să conducă un lagăr înţesat de oameni nespălaţi și de bolnavi. Îi ceru să-i însoţească prin împrejurimi.

Lagărul era mare și, deși era prost întreţinut, forma sa de triunghi isoscel, lat la intrare și îngust în spate, le permitea paznicilor de la poartă să-i împuște pe prizonieri pe o distanţă de zeci de metri. Barăcile, așezate în trei semicercuri concentrice în faţa porţii, îi găzduiau pe majoritatea prizonierilor nemţi, civili și soldaţi deopotrivă.

Execuţiile prin spânzurare aveau loc cu precădere în mijlocul primului semicerc, poate după apelul de dimineaţă.

— Unde sunt ţinuţi ofiţerii? întrebă Tatiana când ajunseră la infirmerie.

— Sunt... răspunse Karolici șovăitor, în fostele barăci ale aliaţilor.

— Unde sunt acestea?

— Dincolo de perimetru, în spatele lagărului.

— Ei bine, domnule locotenent Karolici, ofiţerii germani sunt oare chiar atât de bine îngrijiţi încât nu au nevoie de ajutorul nostru?

— N-aș putea spune asta.

— Atunci să mergem să-i vedem!

— Cred că s-ar putea să fie și niște ruși printre ei, le spuse Karolici dregându-și glasul.

— În regulă.

— Nu pot să vă las să intraţi în barăcile alea.

— De ce nu? Vrem doar să-i ajutăm. Domnule locotenent, poate nu m-aţi înţeles cum trebuie. Am venit să vă hrănim prizonierii. Să le administrăm ajutoare. Doctorul nostru va încerca să-i trateze pe bolnavi. Ce mai aşteptăm, aşadar? Însoţiţi-i pe domnul doctor Flanagan şi pe asistenta Davenport la infirmerie şi lăsaţi-i să-şi facă treaba, iar noi doi vom merge împreună să examinăm barăcile şi să le oferim ajutor celor suferinzi. Haideţi să începem cu lagărul ofiţerilor!

Karolici o privea uluit.

— Domnul comandant mi-a spus că doriţi... ceva de mâncare, îngăimă el bâlbâindu-se. Dau ordin la bucătărie să vă pregătească ceva special. Poate doriţi să vă odihniţi puţin după-amiază? Domnul comandant v-a pregătit camerele.

— Vă mulţumim foarte mult. O să mâncăm şi o să ne odihnim după ce ne vom termina treaba, locotenente. Să mergem acum!

— Dar ce poţi face fără doctor?

— Aproape totul. Cu excepţia intervenţiilor pe creier, dar nici doctorul nostru nu cred că v-ar putea ajuta în cazul ăsta.

— Nu, firește că nu.

Tatiana era prea încordată ca să zâmbească.

— Pot să mă ocup singură de bolnavi şi de răniţi, continuă ea. Pot să dezinfectez, să cos şi să bandajez plăgi, pot să administrez sânge şi morfină, să tratez numeroase boli contagioase, să pregătesc medicaţia, să pun un diagnostic, să elimin păduchii, să reduc febra şi să-i tund pe pacienţi, ca să previn alte probleme. Am tot ce-mi trebuie aici, adăugă, lovindu-şi uşor geanta. Dacă rămân fără provizii, iau din jeep.

Karolici bombăni în barbă, spunând că nimeni nu avea nevoie de sânge sau de morfină, căci era doar un lagăr de prizonieri.

— N-a murit nimeni aici?

— Oamenii mor, domnişoară asistentă, răspunse trufaş Karolici. Firește că mor. Dar pe ăştia nu mai ai cum să-i ajuţi, nu-i aşa?

Tatiana nu-i răspunse, iar gândul îi zbură pentru o clipă la toţi cei pe care încercase în zadar să-i salveze.

— Tania, șopti Martin, comandantul a pomenit ceva despre prânz, nu-i așa?

— O, da! răspunse ea luându-și geanta. Dar le-am spus că tocmai am mâncat. Domnule doctor Flanagan, tocmai am luat masa, nu-i așa? întrebă apoi, ţintuindu-l cu privirea pe Martin.

El bâigui ceva în barbă.

— Așa am zis și eu. Duceți-vă cu Penny direct la infirmerie! Eu voi verifica barăcile ofiţerilor și voi încerca, pe cât îmi va sta în putinţă, să tratez cazurile pe care le voi întâlni acolo.

De vreme ce Tatiana era singurul pod între culturi, naţiuni și limbi, tot ea distribuia și sarcinile. Martin și Penny o ascultară și plecară spre infirmerie.

Ea și Karolici se întoarseră la jeep și deschiseră portierele din spate. Tatiana scrută trusele medicale, cutiile cu alimente și lăzile cu mere, încercând să-și recapete stăpânirea de sine. Se întoarse cu spatele la Karolici, pentru că se simţea înspăimântată. Nu voia ca el să-i citească teama în ochi.

— Ai un aghiotant? îl întrebă apoi, fără să-l privească, doar ca să mai câștige puţin timp. Cred că mai avem nevoie de o persoană. Și poate de un căruţ. Ca să transportăm trusele medicale și lăzile cu mere.

— Le car eu, răspunse Karolici.

Atunci se întoarse spre el. Era mai calmă și mai stăpână pe sine.

— Și cine va purta mitraliera, locotenente?

Rămaseră tăcuţi, unul în faţa celuilalt, până când el înţelese tâlcul spuselor ei.

Karolici se înroși la faţă, vădit stânjenit.

— Prizonierii sunt liniștiţi. Nu te vor necăji cu nimic.

— Locotenente Karolici, nu mă îndoiesc nicio clipă că, într-o altă viaţă, mulţi dintre ei erau oameni decenţi, dar trei ani i-am îngrijit pe prizonierii germani de pe frontul american și de trei luni străbat lagărele și taberele de refugiaţi. Realitatea m-a învăţat să nu-mi fac iluzii. Și nu cred că mi-ar sta bine să mă apăr singură, nu-i așa?

— Ai perfectă dreptate, îi răspunse el, fără s-o mai privească.

Rugând-o să-l aștepte, se duse să-și caute aghiotantul, un sergent. Încărcară apoi într-un căruț cu roțile scârțâitoare o ladă de mere și treizeci de truse medicale și porniră spre barăcile ofițerilor.

Sergentul rămase afară cu trusele medicale. Ținând într-o mână un sac din pânză plin cu mere și rezemându-se cu cealaltă de brațul lui Karolici, Tatiana verifică primele două barăci. Realiză deodată că, dacă avea să-l găsească pe Alexander într-unul dintre paturile suprapuse, murdare și mult prea apropiate, nu va reuși să-și stăvilească freamătul lăuntric. Examina prizonierii, care stăteau câte doi în patul suprapus, le dădea câte un măr și pleca mai departe. Uneori, dacă dormeau, îi atingea cu mâna, iar alteori, îi învelea în pături. Le asculta propunerile, ironiile și sunetul glasurilor. Rămase repede fără mere. Nu apelă însă la medicamentele din geantă.

— Ce părere ai? o întrebă Karolici când ieșiră afară.

— Ce părere să am? Cumplită, îi răspunse trăgând adânc în piept aerul curat. Dar măcar în barăcile astea toți prizonierii sunt în viață.

— Dar n-ai examinat pe nimeni.

— Locotenente, îți voi prezenta raportul complet după ce voi trece în revistă toate barăcile. Câțiva dintre ei au nevoie urgentă de îngrijirea doctorului Flanagan și trebuie să fac un raport în cazul lor. Dar am metodele mele prin care detectez anumite afecțiuni și suferințe. Îmi dau seama după miros dacă cineva e bolnav sau nu, dacă are nevoie de anumite îngrijiri medicale, dacă trăiește sau e pe moarte. Temperatura corpului și culoarea feței sunt și ele niște indicii revelatoare. La fel și vocea. Dacă mă strigă sau îmi adresează diverse vorbe în germană, cum au făcut-o prizonierii din barăcile astea, atunci îmi dau seama că lucrurile nu sunt atât de grave. Dacă nu se mișcă sau, și mai rău, mă urmăresc cu ochii, fără să scoată vreun sunet, atunci încep să-mi fac griji. Dar în aceste barăci oamenii trăiesc. Spune-i sergentului să-i dea fiecăruia în parte câte o trusă medicală! Acum să le vedem pe următoarele!

Verificară următoarele două barăci. Lucrurile nu mai stăteau atât de bine acolo. Îi acoperi cu cearșafuri pe doi dintre prizonieri și îi spuse lui Karolici că trebuiau îngropați. Alți cinci aveau febră

foarte mare. Iar șaptesprezece aveau răni deschise, pe care le dezinfectă și le bandajă. Pentru că rămase, în curând, fără pansamente, se văzu nevoită să ia altele din mașină. Se opri la infirmerie și le ceru ajutorul lui Penny și doctorului Flanagan.

— Situația e mai gravă decât mi-am imaginat, le spuse ea.

— Nu mai gravă decât aici. Oamenii mor de dizenterie, spuse Martin.

— Da. Și am găsit un focar și în barăci, răspunse Tatiana. Haideți cu mine!

— Simptome de tifos?

— Nu încă, deși câțiva prizonieri au febră mare. Dar abia am văzut patru barăci.

— Patru! Dar câte sunt cu totul?

— Șaizeci.

— O, Doamne!

— Să mergem repede, domnule doctor! Barăcile sunt înțesate, fiecare în parte, de câte o sută treizeci și patru de paturi suprapuse. Asta înseamnă două sute șaizeci și opt de oameni. La ce vă așteptați?

— Nu vom reuși să le vedem pe toate.

— Bravo! Așa vă vreau! răspunse Tatiana.

Prizonierii dintr-o baracă erau în curte. Iar alții din altă baracă erau la dușuri.

După ce o examinară și pe cea de-a unsprezecea, Martin își șterse fața de sudoare, spunând cu glas istovit:

— Transmite-i lui Carolitci, sau cum l-o chema, că toți prizonierii de aici se vor îmbolnăvi și vor muri de difterie, dacă cei bolnavi deja nu vor fi trimiși imediat la infirmerie!

Într-o altă baracă, a treisprezecea, Tatiana bandaja brațul unui prizonier neamț, când bărbatul se ridică deodată din pat și se năpusti asupra ei. Crezu, la început, că era doar un accident, dar omul începu să-și frece pelvisul de ea, ținând-o imobilizată pe podea. Karolici încercă să-l dea la o parte, dar bărbatul nu se clinti, iar ceilalți prizonieri refuzau să intervină. Locotenentul se văzu nevoit să-l lovească în moalele capului cu țeava mitralierei Șpaghin, lăsându-l lat la pământ.

— Îmi pare rău, îi spuse Karolici Tatianei, ajutând-o să se ridice în picioare. Ne ocupăm noi de el.

— Nu-ţi bate capul! răspunse ea ștergându-se de praf și gâfâind. Să mergem mai departe!

Nu mai bandajă brațul atacatorului ei.

Era ora opt seara când terminară de examinat și cea de-a cincisprezecea baracă. Locotenentul le spuse să se oprească. Martin și Penny îl susţineau. Tatiana voia să continue. Doar în ultimele două barăci auzise niște prizonieri vorbind în rusă. Îi examinase cu multă grijă, învelindu-i în pături, oferindu-le mere și truse medicale și vorbind puţin cu unii dintre ei. Nu-l găsise însă pe Alexander.

Apoi Karolici, Martin și Penny clătinară din cap, spunându-i că trebuiau să se oprească. Erau istoviţi, trebuiau să se odihnească. Aveau s-o ia de la capăt a doua zi. Tatiana nu putea să continue fără ei. Nu putea să inspecteze singură barăcile. Se întoarse, fără tragere de inimă, în casa comandantului, alături de colegii ei. Se spălară, încercând să înlăture mizeria din lagăre, iar Penny își făcu altă injecţie cu penicilină. Apoi luară masa cu Brestov și Karolici.

— Ce părere are doctorul tău, domnișoară asistentă? întrebă Brestov. Cum ne descurcăm?

— Prost, răspunse Tatiana, fără să mai traducă, în timp ce Martin și Penny înfulecau bucatele din farfurie. În barăci există adevărate focare de infecţie. Starea precară de igienă reprezintă cea mai gravă problemă. Prizonierii sunt nespălaţi. Suferă de râie și eczeme. Dușurile funcţionează? Dar spălătoria?

— Firește, răspunse Brestov indignat.

— Nu merg tot timpul, așa cum ar trebui. Dacă prizonierii ar avea parte de o igienă personală adecvată, aţi preveni apariţia și răspândirea bolilor. N-ar strica să mai dezinfectaţi și toaletele.

— Uite ce e! Dacă se ridică din pat și merg, nu sunt atât de bolnavi. Îi lăsăm să se plimbe puţin prin curte și le asigurăm trei mese pe zi.

— Ce le daţi să mănânce?

— Nu suntem într-o staţiune, asistentă Barrington. Mănâncă ce se mănâncă la închisoare.

Tatiana privi friptura din farfuria lui Brestov.

— Ce anume? Terci de ovăz dimineaţa, o zeamă goală la prânz şi cartofi la cină? întrebă ea.

— Și pâine, adăugă el. Uneori, și supă de pui.

— Igiena e precară, mâncarea nu e suficientă, iar paturile sunt mult prea apropiate. Barăcile sunt adevărate focare de infecţie și, dacă vă închipuiţi că nu reprezintă un pericol, nu trebuie să uitaţi că cei care îi păzesc sunt oamenii *dumneavoastră* și se pot îmbolnăvi la fel de bine. Difteria, febra tifoidă contractată prin mâncarea contaminată, tifosul — toate sunt contagioase...

— Stai puţin! N-avem tifos!

— Nu încă, răspunse Tatiana pe un ton calm. Dar prizonierii au păduchi și căpuşe, iar părul prea lung și nespălat contribuie la răspândirea acestora. Iar când se vor îmbolnăvi de tifos, oamenii dumneavoastră vor fi în continuare nevoiţi să-i păzească.

Brestov păstră tăcerea câteva clipe, ţinând în aer furculiţa în care se afia înfiptă o bucată de friptură.

— Măcar nu sunt mâncaţi de vii de sifilis, spuse, în cele din urmă, dându-și capul pe spate și râzând.

— Vă înșelaţi, domnule comandant, răspunse Tatiana ridicându-se de la masă. Am descoperit șaizeci și patru de cazuri de sifilis, dintre care șaptesprezece sunt în stadiu terţiar.

— E imposibil.

— Și, cu toate astea, există. Și, apropo, concetăţenii dumneavoastră, prizonierii sovietici, se află într-o stare și mai gravă, dacă se poate așa ceva. Vă mulţumesc pentru o seară plăcută. Ne vedem mâine-dimineaţă.

— Dar e de preferat să nu fie prea sănătoși, nu-i așa, asistentă Barrington? strigă Brestov în urma ei, bând cu poftă din sticla de votcă. Dacă sunt prea zdraveni, nu mai sunt atât de... cooperanţi.

Ea își văzu de drum.

A doua zi, se trezi la cinci dimineaţa. Singura, de altfel, care se trezi în zori. Se văzu nevoită să aștepte, fără să facă nimic, până la ora șase.

Se pregătiră — încet, mâncară — și mai încet și porniră, în cele din urmă, să inspecteze și ultimele cinci barăci destinate ofițerilor.

— Te simți bine? o întrebă Karolici cu un zâmbet politicos pe buze.

Avea gulerele uniformei apretate și părul tuns și pieptănat pe spate. Pedanteria lui era ridicolă.

— Te-a tulburat experiența de ieri?

— Puțin. Dar mă simt bine, răspunse ea.

— A fost trimis la carceră pentru fapta sa.

— Cine? O, el! Nu-ți bate capul cu asta!

— Ți se întâmplă des?

— Nu chiar atât de des.

— Vorbești foarte bine rusește, continuă locotenentul dând din cap.

— Îți mulțumesc. Cred că ești amabil.

Distribuiră trusele medicale și merele, tratară ce le stătea în putință și izolară cazurile de boli infecțioase. Tatiana îi verifică și pe pacienții de la infirmerie. Dar nu-l găsi nici acolo.

— Sunt surprins de starea sovieticilor, spuse Martin când ieșiră afară ca să-și tragă puțin sufletul.

Se adăposteau de ploaie sub o marchiză, ca să respire puțin aer curat.

— De ce? îl întrebă Tatiana.

— Nu știu. Aș fi crezut că îi vor trata mai bine decât pe nemți.

— De ce v-ați imaginat asta? Nu există pericolul ca sovieticii să fie cercetați de instituțiile internaționale. Păstrează doar aparențele. Ofițerii sovietici vor fi trimiși în lagărele de muncă silnică din Uniunea Sovietică. Ce credeți că îi așteaptă acolo? îl întrebă, cuprinsă de un fior. Cel puțin, aici e vară.

În cea de-a nouăsprezecea baracă, în timp ce stătea cocoțată într-un pat suprapus și dezinfecta cu acid boric o arsură veche, auzi o voce și un râset în spatele ei ce i se păreau cunoscute. Își întoarse capul și își împleti privirea cu locotenentul Ouspenski, de la spitalul din Morozovo. Se uită imediat în altă parte, apoi se concentră din nou asupra pacientului ei, dar inima îi bătea năvalnic în

piept. Se aștepta să-l audă strigând: „Hei, asistentă *Metanova*, ce vânt *te* aduce pe aici?"

Dar acesta nu o făcu. În schimb, când își termină treaba și se ridică să plece, îl auzi spunând în rusă:

— Hei, asistentă, uită-te la mine!

Și ea își întoarse încet capul. Ouspenski îi zâmbea cu gura până la urechi.

— Sufăr de numeroase afecțiuni pe care numai tu le poți lecui. Ai putea să-mi dai o mână de ajutor?

Noua ei înfățișare se dovedea salutară. Nu o recunoștea. Strângându-și lucrurile și închizându-și geanta, Tatiana se ridică în picioare, spunând:

— Mie îmi pari perfect sănătos.

— Dar nu mi-ai făcut niciun control. Nu mi-ai pus mâna pe frunte. Nu mi-ai verificat nici bătăile inimii. Nu mi-ai controlat abdomenul. Și nici...

— Lucrez de mult în breasla asta. Îmi dau seama de la distanță că te simți bine.

Ouspenski râse cu poftă, apoi spuse cu un zâmbet generos pe buze:

— De ce-mi pari atât de cunoscută? Vorbești atât de bine rusește! Cum ai spus că te cheamă?

Tatiana o rugă pe Penny să-i dea o trusă medicală și o cutie cu alimente, iar ea plecă în grabă. Cât avea să mai dureze oare până când Ouspenski avea să atribuie chipului ei un nume?

Verifică încet și ultima baracă. Zăbovi în preajma fiecărui pat, stând de vorbă cu unii dintre prizonieri. Dacă Ouspenski se afla acolo, n-ar fi trebuit să fie și Alexander? Dar căutările ei se dovediră la fel de zadarnice. În baraca cu numărul douăzeci se aflau două sute șaizeci și opt de oameni, dar Alexander nu era printre ei. În cele douăzeci de barăci, ce găzduiau cinci mii de oameni, nu era nici urmă de Alexander. Firește, avea să-l caute și în celelalte părți ale lagărului, dar Tatiana nu-și făcea iluzii. Alexander ar fi trebuit să se afle alături de sovietici. Nu avea cum să fie în același loc cu prizonierii civili germani. Karolici îi spusese același lucru. Toți prizonierii

sovietici stăteau laolaltă. Autorităţile lagărului nu-i ţineau pe toţi împreună, deoarece, în trecut, se stârniseră conflicte violente între nemţi şi ruşi.

Când ieşiră afară, îi lăsă pe ceilalţi în urmă şi se îndreptă spre gardul din sârmă ghimpată, ce despărţea barăcile de cimitir. Era iunie şi bura încă din zori. Stătea încremenită sub ploaia măruntă ce-o uda până la piele şi privea movilele de pământ fără cruci sau pietre de mormânt.

— Te simţi bine? o întrebă Karolici îndreptându-se spre ea.

Tatiana se întoarse spre el, scoţând un suspin de durere.

— Locotenente, unde au fost îngropaţi prizonierii care au murit ieri?

— N-au fost încă îngropaţi.

— Dar unde i-ai dus?

— Deocamdată, sunt în pivniţa pentru cadavre, în barăcile unde au loc autopsiile.

— Am putea să mergem şi acolo? îngăimă ea, rostind cu greu cuvintele.

— Firește, răspunse locotenentul izbucnind în râs. Crezi că nici morţilor nu le acordăm un tratament echitabil?

Martin şi Penny se întoarseră la infirmerie, iar Tatiana plecă împreună cu Karolici. Sala de autopsie se afla într-un buncăr mic, cu dale albe de gresie şi compartimente învelite în faianţă, pentru cadavre.

— Unde e pivniţa?

— Îi aruncăm acolo pe toboganul ăsta, răspunse Karolici.

În capătul sălii, Tatiana văzu un tobogan lung din metal, care se pierdea în întuneric. Rămase încremenită în tăcere câteva clipe.

— Cum... îngăimă cu glas fremătător... cum mai aduceţi cadavrele înapoi?

— Adesea nici nu le mai aducem. Ajung direct în cuptoarele din crematoriu, răspunse Karolici râzând. Arhitecţii nemţi s-au gândit la toate.

Tatiana rămase câteva clipe cu privirea aţintită în întuneric. Apoi se întoarse şi ieşi afară.

— Lasă-mă să-mi trag sufletul, locotenente! Mă duc să mă așez pe bancă, spuse ea schițând un zâmbet vag. Va fi mult mai ușor când sovieticii vor fi transferați, nu-i așa? Veți avea mai mult spațiu.

— Da, răspunse el fluturându-și nepăsător mâna prin aer. Aduc alții. Nu mai contenesc. Dar banca e udă.

Tatiana se prăbuși. El rămase în preajmă.

— Vrei să te las singură?

— Doar câteva minute. Dacă nu te superi.

Avea senzația că stomacul îi ardea. Cel puțin, asta simțea — că ceva îi mistuia trupul pe dinăuntru. Avea să se mai simtă bine vreodată? Avea să poarte această suferință și pe tărâmul veșniciei?

Dar acolo nu avea să fie mereu tânără?

Tânără și frumoasă, îmbrăcată în rochia albă cu trandafiri roșii și cu părul bălai revărsându-i-se pe umeri?

Avea să cutreiere, târziu în noapte, prin Grădina de Vară, străbătând aleea străjuită de sculpturi fantomatice, ce vor prinde viață sub ochii ei, iar ea o va lua la fugă, cu părul în aer și chipul luminat de un zâmbet.

Pe tărâmul veșniciei avea să fugă fără încetare.

Tatiana se gândea la Leningrad, la râul Neva scăldat în lumina nopților albe, la podurile din oraș, la statuia Călărețului de Aramă și la catedrala Sfântului Isaac, cu arcadele, balustradele și mica pasarelă, ce străjuia domul de jur împrejur, unde stătuseră împreună, cu mult timp în urmă, și priviseră întunericul nopții, așteptând ca războiul să-i poarte în vâltoarea lui. Și îi purtase.

Stătea încremenită în tăcere și stupoare.

Ceva îi mistuia trupul și sufletul.

Plouase în tot acest timp și ea nici măcar nu observase? Nu-și dorea decât să zacă pe bancă, sub ploaia măruntă.

Și zăcea pe bancă, sub ploaia măruntă.

— Asistentă Barrington?

Tatiana deschise ochii. Karolici o ajută să se ridice în picioare.

— Dacă nu te simţi bine, te însoţesc acasă. Ar trebui să te odihneşti puţin. Putem să verificăm altă dată închisoarea şi restul barăcilor. Nu e nicio grabă.

— Nu, se împotrivi ea ridicându-se în picioare. Verificăm acum închisoarea. Câţi prizonieri sunt acolo?

— Are trei aripi, dintre care două sunt închise, dar cea operaţională este pe jumătate plină. Prizonierii încalcă tot timpul regulile, continuă el, scuipând dispreţuitor. Nu se supun, nu vin la apel sau, şi mai rău, avem un prizonier care a încercat să evadeze de şaptesprezece ori. Ai fi zis că şi-a învăţat lecţia.

Exista o singură cale de intrare şi de ieşire din aripa închisorii, unde stătea de pază un soldat, care îşi rezemase mitraliera de perete şi juca cărţi de unul singur, stând pe scaun.

— Cum a fost astăzi, caporale Perdov?

— Liniște, răspunse caporalul ridicându-se în picioare şi salutându-l.

Îi zâmbi Tatianei. Ea îl privi însă cu aceeaşi expresie gravă pe chip.

Închisoarea era alcătuită dintr-un coridor lung, acoperit cu rumeguş şi străjuit de celule de-o parte şi de alta. Inspectară primele cinci celule.

— Câţi prizonieri sunt aici? întrebă Tatiana.

— În jur de treizeci, răspunse Karolici.

În cea de-a şasea celulă, prizonierul zăcea leşinat, iar Tatiana îi puse săruri la nas ca să îl readucă în simţiri. Karolici plecase ca să deschidă celula cu numărul şapte. Prizonierul leşinat îşi reveni. Tatiana îi dădu să bea nişte apă şi ieşi pe coridor.

Din celula cu numărul şapte, îl auzi pe Karolici spunând cu glas sardonic:

— Ce face prizonierul meu preferat în dimineaţa asta?

— Du-te dracului! veni răspunsul.

Tatianei i se înmuiară genunchii. Străbătu coridorul şi se opri în uşă.

Celula era lungă şi îngustă, prevăzută în prag cu o treaptă. Şi, pe un strat de paie, sub o ferestruică prin care nu pătrundea nici măcar o rază de lumină, la câţiva metri în faţa ei, zăcea Alexander.

Tăcerea se așternu în celulă. Prefăcând-o în stană de piatră. Rămase fără suflare, iar inima i se opri în piept. Stătea încremenită, cu ochii aţintiţi asupra prizonierului slab, bărbos și încătușat, ce purta niște pantaloni închiși la culoare și o cămașă albă, pătată de sânge. Scăpă geanta din mână și își acoperi gura cu degetele, ca să-și stăvilească un hohot de plâns.

— Da, știu, spuse Karolici. Nu e deloc o priveliște încântătoare. Nu suntem mândri, dar n-avem ce să-i facem.

Când ușa se deschise și lumina pătrunse înăuntru, Alexander dormea. Sau credea că doarme. Avea ochii închiși și visa. Nu mâncase de două zile. Ura mâncarea pe care i-o aruncau ca unui câine. Dar plănuia s-o mănânce în curând.

Alexander era mânios pe sine însuși. Ultima tentativă de evadare fusese cât pe ce să se dovedească o reușită. Infirmierul care aducea provizii medicale la infirmerie era îmbrăcat în haine civile și, ca de obicei, putea să intre și să iasă din lagăr când voia, făcându-le cu mâna santinelelor, care îl salutau la rândul lor și îi deschideau poarta fără să stea prea mult pe gânduri. Ce putea fi mai ușor? Alexander se afla la infirmerie de trei săptămâni, pentru că avea coastele rupte. Îl imobilizase, așadar, pe infirmier, îi luase hainele, îl închisese într-un dulap și se îndreptase spre ieșire, făcându-le paznicilor cu mâna. Unul dintre ei îi deschisese porţile fără ca vreunul să-l privească măcar.

Le mulţumise prin același gest al mâinii și își continuase drumul.

Exact în clipa aceea, Karolici ieșise din cazinoul verde și, văzându-l pe Alexander pe la spate, dăduse alarma, alertând santinelele. De ce-a trebuit oare să iasă Karolici exact atunci?

Acum, trei zile mai târziu, rănit și istovit, visa, cu ochii închiși, că înoată și se bucură de soare și de apa rece. Visa că era curat și nu mai simţea senzaţia mistuitoare de sete. Visa că era cald și vară. Era atât de întuneric în celulă... Visa că descoperise o fărâmă de ordine în haosul nemărginit al lumii. Visa că...

... Și printre gratii auzi glasuri pe coridor. Cheia se răsuci în broască și ușa se deschise. Îl văzu apoi pe Karolici intrând

înăuntru. Ticălosul de Karolici! Ce-i mai plăcea să-i fluture pe la nas eșecurile tentativelor sale de evadare! Făcură, ca de obicei, schimb de „politeţuri", apoi zări în prag umbra unei asistente mignone. Pentru o clipă, doar pentru o clipă, plutind încă pe aripile viselor, i se păru că silueta mignonă a asistentei semăna cu... dar era greu să-i distingă trăsăturile și, în plus, năluca ei nu-l bântuise oare îndeajuns? Nu reușea să scape de mirajul ei.

Dar atunci ei îi scăpă un icnet printre buze și Alexander îi auzi vocea. Deși părul avea altă culoare, glasul nu putea fi decât al ei și îl auzi cât se poate de clar. Încercă să-i vadă chipul, să se ridice în capul oaselor și să se îndepărteze de perete, dar nu putea să facă nimic din toate astea. Ea făcu un pas în față. Dumnezeule, chiar semăna cu Tatiana! Clătină din cap, convins că delira din nou, căci imagina ei în costumul de baie cu buline și amintirea ochilor ei reci și lipsiţi de iubire îl bântuiau zi și noapte. Își ridică braţele, atât cât îi permiteau lanţurile, și își împreună mâinile într-o rugă tăcută: „tu, năluca, adu-mi de această dată alinare, nu suferinţă!"

Alexander clătină din cap și clipi de câteva ori. „Totul nu e decât un miraj", își spuse în gând. Și-o imagina de atâta amar de vreme... chipul, glasul. „E doar o năluca, la fel ca și părinţii mei. Dacă voi clipi, va dispărea — ca întotdeauna." Și clipi... iar și iar. Încercând să alunge umbra nimicitoare a unei vieţi mistuite de singurătate. Dar Tatiana continua să stea în faţa lui, cu ochi strălucitori și buze ademenitoare.

Îl auzi atunci pe Karolici spunându-i ceva și realiză că nu putea să fie o năluca și pentru locotenent.

Se priveau încremeniţi în tăcere, străbătând împreună minute și ore, luni și ani, continente și oceane. Și își citeau în ochi suferinţa și regretele.

Durerea le secera sufletele ca o coasă nimicitoare.

Tatiana coborî treapta, cu paşi șovăitori, gata să se împiedice. Așezându-se în genunchi lângă el, făcu ce nu credea că îi va mai fi dat să facă vreodată în această viaţă.

Îi atinse chipul cu mâinile.

Alexander avea sânge uscat în păr și pe față și era ținut în cătușe. O privea fără să vorbească.

— Asistentă Barrington, e a șaptesprezecea oară când încearcă să evadeze. Nu ne tratăm prizonierii în felul ăsta, dar s-a dovedit incorigibil, mai presus de orice reabilitare.

— Locotenente Karolici! spuse ea cu glas răgușit, dar înainte de a continua, îl auzi pe Alexander scoțând un suspin. Locotenente! repetă apoi, pe un ton mai domol.

Tremura ca varga din toate încheieturile și se temea că avea să-i atragă atenția lui Karolici. Dar el nu observă nimic. Era mult prea întuneric în celulă, iar singura lumină ce răzbătea difuză de pe coridor nu reușea să-l spulbere.

— Cred că mi-am uitat geanta în celula cu numărul șase. Ai putea să mi-o aduci, te rog?

De îndată ce locotenentul se întoarse cu spatele, Tatiana șopti ușor, ca o boare de vânt:

— Șura!

Alexander gemu.

Tatiana îi puse mâna pe braț și, apropiindu-se de el, îi cuprinse chipul în căușul palmelor, exact când locotenentul se întoarse în celulă.

— Cum e? o întrebă Karolici. Uite geanta! Am văzut că ai câteva tuburi de pastă de dinți. De ce porți pastă de dinți în trusa medicală?

— Nu e pastă de dinți, răspunse ea, dezlipindu-și cu greu mâinile de pe chipul lui Alexander. E morfină.

Avea să reușească oare să vorbească normal, aflându-se atât de aproape de Alexander, fără să-l poată atinge? Nu, nici vorbă!

— Ce-a pățit? întrebă apoi, punându-și mâinile pe pieptul lui și simțind cum inima îi bătea frenetic printre degete. Are o rană netratată la cap, continuă, cu chipul brăzdat de lacrimi. Avem nevoie de apă și de săpun, dar și de un brici. O să-i dezinfectez rana și o să-l bandajez. Dar, mai întâi, dă-mi, te rog, plosca cu apă, ca să-i dau să bea!

Alexander zăcea inert, rezemat de perete, cu ochii aţintiţi asupra Tatianei, care îi evită privirea în timp ce îi duse plosca la gură. El își lăsă capul pe spate și bău cu poftă. Degetele Tatianei tremurau necontrolat și scăpă plosca din mână. Locotenentul observă. La fel și Alexander. Ea o luă de jos, iar el termină de băut toată apa.

— Te simţi bine? o întrebă Karolici. Te-a copleșit toată experienţa asta? Nu pari croită pentru o astfel de muncă. Pari destul de... fragilă.

— Locotenente, îi răspunse ea, vrei, te rog, să-mi aduci o găleată, de preferat cu apă caldă, ca să-i spăl rana, niște săpun și șampon, și o trusă de prim ajutor din mașină?

— Da, dar ieși afară! Nu poţi să rămâi singură cu prizonierul. Doar știi ce-ai păţit ieri. Nu ești deloc în siguranţă.

— Are cătușe. Mă descurc. Dar grăbește-te! Mai avem și alţi prizonieri de văzut, îl îndemnă ea, atingându-l cu mâna pe Alexander.

Imediat ce Karolici dispăru după colţ, Tatiana își rezemă fruntea de capul lui Alexander.

— Dumnezeule, nu e cu putinţă! șopti ea în rusă. Nu-mi vine să cred că te-am găsit! Am murit și te-am regăsit în lumea de dincolo.

— *Chiar* acolo te-am și așteptat, îi răspunse el tot în rusă, înfiorându-se din cap până în picioare.

Tatiana stătea aplecată deasupra lui. Alexander își ţinea ochii închiși.

Rămaseră încremeniţi într-o tăcere covârșitoare.

Un suspin îi scăpă Tatianei printre buze. Nu putea să rostească nici măcar un cuvânt — un singur cuvânt, când adresase Cerului salve de cuvinte, strigându-și durerea mânioasă și revoltându-se împotriva destinului nedrept. Acum stătea cu chipul lipit de faţa lui însângerată, fără să-i spună nici măcar un cuvânt. Nu, nu găsea cuvinte. Suspine, da. Strigăte deznădăjduite, da. Murmure înecate în lacrimi, dar nu cuvinte.

— Nu, spuse Alexander, nu, te rog!

— O, Șura! îngăimă Tatiana, stând în genunchi lângă el, cu faţa ascunsă printre mâinile fremătătoare.

— Tania, revino-ţi, te rog!

Trăgând adânc aer în piept, se ghemui deasupra lui și își adânci chipul în cămașa sa pătată de sânge, încercând din răsputeri să-și recapete cumpătul.

— Cum te-ai descurcat, Tania? o întrebă Alexander cu glas sfâșietor.

— Bine, răspunse ea strângându-i mâinile încătușate.

El îi cuprinse degetele într-ale sale. Mâinile lui rănite și însângerate păreau la fel de puternice, mâinile imense ale lui Alexander.

— Ce s-a întâmplat... murmură, lăsând cuvintele suspendate în aer. Ce s-a întâmplat... cu pruncul?

— Avem un băiat.

— Un *băiat*, îngăimă Alexander. Ce nume i-ai dat?

— Anthony Alexander. Anthony.

Ochii îi înotau în lacrimi și își întoarse capul într-o parte.

Tatiana clătină din cap, privindu-l cu ochi înmărmuriți.

— Ești chiar *tu*? șopti ea. Spune-mi că ești *tu*, înainte să mă frâng în mii de bucăți!

— *Înainte*? repetă Alexander, încuviințând ușor. Da, eu sunt.

Era mai slab decât îl văzuse vreodată, mai slab chiar decât fusese în timpul blocadei din Leningrad. Tatiana îi mângâie barba.

— Alexander... murmură ea.

Clipi. Avea chipul neras. Și obrajii plini de spumă. Iar ea îi ținea oglinda între sâni. Clipi din nou.

Îi atinse buzele cu degetele. Iar el i le sărută.

— Tatiana... șopti apoi, cu ochii ațintiți asupra ei. Tania! Nu-mi vine să cred!

— Ce-ai pățit? Ai fost arestat, nu-i așa?

— Da.

— Știai că vei fi arestat... continuă Tatiana șovăitoare. Ai aflat cumva, nu știu cum, că vei fi arestat și ți-ai înscenat moartea, ca să mă determini să plec din Rusia. Iar Sayers te-a ajutat.

— Da, Sayers m-a ajutat. Dar nu mi-am înscenat moartea. O credeam iminentă. Nu voiam să mă vezi murind. Știam că, în alte împrejurări, n-ai fi plecat.

Vorbeau repede, temându-se că locotenentul avea să se întoarcă în orice clipă.

— Te-a ajutat și Stepanov?

— Da.

— E în Berlin.

— Știu. A venit să mă vadă acum câteva luni.

— Cum l-ai convins pe Sayers să...? Nu mai contează.

Nu putea să se îndepărteze nici măcar cu un pas de el.

— Crezi că asta voiam? Să plec fără tine? continuă apoi.

— Știam că n-ai fi făcut-o, răspunse Alexander clătinând din cap.

— N-aș fi plecat niciodată fără tine.

— O știam... prea bine.

— Tu și eul tău imposibil, murmură Tatiana, cu privirea ațintită în palme. Leningrad, Morozovo, Lazarevo. Așa ai făcut mereu, ai crezut că știi ce e mai bine pentru mine.

— Aha! spuse el. Carevasăzică a existat și un Lazarevo?

— Poftim? îl întrebă ea, uluită pentru o clipă. Ţi-am spus că te-aș fi așteptat și asta aș fi și făcut.

— Cum mi-ai promis că nu vei pleca din Lazarevo? Ar fi trebuit să rămâi acolo fără mine, spuse Alexander. Am fost condamnat la douăzeci și cinci de ani de muncă silnică.

Ea tresări înfiorată.

— Tania, de ce nu te uiţi la mine? o întrebă cu glas frânt. De ce stai cu privirea ațintită în pământ?

— Pentru că mi-e teamă, șopti ea. Mi-e îngrozitor de teamă.

— Și mie, răspunse el. Întoarce-ţi, te rog, ochii spre mine! Vreau să te uiţi la mine.

Ea își ridică privirea. Lacrimile îi brăzdau obrajii.

Se așternu tăcerea. Tatiana se simţea copleșită de povara suferinţei sale.

— Îţi mulţumesc, îi șopti apoi, pentru că ai rămas în viaţă, soldat.

— Cu plăcere, îi răspunse el tot în șoaptă.

*

De afară răzbătu zgomotul unei uși deschise și închise. Tatiana se îndepărtă iute și își șterse ochii de lacrimi. Rimelul i se prelingea pe obraji. Alexander închise ochii.

Karolici intră în celulă înarmat cu o găleată și pansamente.

— Să ne apucăm de treabă, locotenente, dar trebuie să-i scoți cătușele. I-au făcut răni la încheieturile mâinilor și la glezne. Trebuie să i le spăl și apoi să le pansez, altfel se vor infecta, dacă nu s-au infectat deja.

Karolici scoase cheile și luă mitraliera în mâini.

— Nu-l cunoști pe ăsta, asistentă Barrington. N-aș nutri atâta compasiune dacă aș fi în locul tău.

— Nutresc compasiune pentru toți cei bolnavi și suferinzi, îi dădu ea replica.

— E numai vina lui.

Tatiana observă că locotenentul nu mai afișa aceeași atitudine binevoitoare când se afla în preajma lui Alexander. Îi scoase cătușele cu gesturi brutale și le aruncă fără zgomot pe stratul de paie.

— De ce folosiți cătușe din fier? Și nu din piele? Sunt la fel de utile, dar mai ușor de îndurat pentru prizonieri.

— Asistentă, nu m-ai ascultat cu atenție, răspunse Karolici râzând. Nu noi le-am făcut, ci nemții. Noi așa le-am găsit și ne mulțumim doar să le folosim. În plus, ăsta ar roade pielea în trei ore.

— Ar trebui măcar să-i schimbăm așternutul de paie când terminăm, spuse ea oftând adânc.

Karolici ridică din umeri, apoi se așeză pe niște paie curate, cu spatele rezemat de perete, și își întinse comod picioarele, ținând mitraliera în mâini.

— O singură mișcare greșită, Belov, și știi ce se va întâmpla!

Alexander păstră tăcerea.

Tatiana se așeză în genunchi lângă el.

— Lasă-mă să te spăl, bine? îi spuse ea.

— Bine.

— Dă-ți capul pe spate! Îmi va fi mai ușor să-ți spăl părul.

El se supuse ascultător.

— Ce-a păţit, locotenente? întrebă Tatiana, susţinându-i capul cu mâna.

Alexander îşi ţinea chipul adâncit printre sânii ei, în timp ce ea îi spăla părul încâlcit şi îmbâcsit de sânge uscat. Era la fel de lung ca şi barba.

— Îl tund şi îl rad eu acum, dar trebuie să aveţi grijă de toţi prizonierii, nu doar de acesta. Nu puteţi să le lăsaţi părul lung şi neîngrijit.

— De ce îl priveşti în felul ăsta? întrebă Karolici deodată.

— Cum anume? murmură ea.

— N-aş putea spune exact.

— Sunt obosită. Ai dreptate. Toată experienţa asta şi-a pus amprenta asupra mea.

— Lasă-l atunci! Să mergem acasă! Să ne bucurăm şi noi de o masă decentă! continuă el zâmbind. Ieri nu te-ai atins de vin. Şi e foarte bun.

— Nu. Mai întâi, vreau să termin aici.

Îi tăie părul lui Alexander şi îi spălă apoi rana. Avea o tăietură adâncă la cap, deasupra urechii, ce sângerase abundent. Pe gât şi pe cămaşă avea sânge închegat. De când se afla oare acolo? Faţa îi era tumefiată şi plină de răni sângerânde. Îndurase oare bătăi crunte? Sângele negru contrasta izbitor cu albul cămăşii, ca şi părul şi ochii lui zugrăviţi în nuanţele abanosului. Nu se mai bărbierise şi nici nu se mai spălase de mult. Zăcea în braţele ei, cu ochii închişi şi răsuflarea întretăiată. Numai inima îi bătea năvalnic în piept. Zăcea în braţele ei, nemişcat şi atât de înspăimântat, încât Tatiana, cuprinsă de deznădejde şi de dorinţa de a-i spune cuvinte de alinare, îşi muşcă buza până la sânge, în încercarea de a-şi păstra cumpătul. Sângele se prelingea pe chipul lui Alexander.

— Asistentă, ţi-ai rupt buza şi-ţi curge sânge.

Alexander clipi şi o privi în tăcere.

— Nu-i nimic, răspunse ea, plimbându-şi limba pe buze în timp ce înmuia cârpa în apă rece. Spune-mi ce-a păţit! repetă apoi, aranjându-şi părul sub boneta albă.

— Cine? El? răspunse Karolici chicotind. A venit la noi anul trecut în august. La început, a fost cuminte, muncea din greu, tăia lemne, era supus — un adevărat prizonier model și un muncitor neostenit — și a fost răsplătit pe măsură. Ne doream să avem cât mai mulţi prizonieri ca el. Din păcate însă, din noiembrie, încearcă să evadeze de fiecare dată când îl scoatem din închisoare și îl ducem în barăci. Parcă ar fi într-un hotel. Vine și pleacă după cum îi convine. Ai crede că, după șaptesprezece eșecuri, și-a învăţat lecţia, dar nici gând.

— Du-te dracului! răspunse Alexander.

— Vai, vai! Nu știe să se poarte nici în faţa unei doamne. Dar nu mai contează, continuă Karolici coborând tonul glasului. Nu mai stă mult pe aici.

— Nu? întrebă Tatiana.

Și, în timp ce îi spăla încheieturile, îi strecură în palmă două agrafe de păr și îi strânse apoi mâna în pumn.

Karolici clătină din cap.

— Nu, deoarece mâine va pleca spre Kolîma împreună cu alţi o mie de prizonieri.

Râse ușor și îl înghionti pe Alexander cu ţeava mitralierei.

— Mai încearcă să fugi și de acolo!

— Te rog să nu-l întărâţi pe prizonier! interveni Tatiana, începând să-i radă barba. De ce nu poartă uniforma închisorii?

— Hainele astea le-a furat de la un infirmier. Când l-am prins, l-am aruncat în celulă așa cum era îmbrăcat. Se pare că îi place aici. Revine mereu.

— Dar de ce sângerează? De ce are atâtea răni? A fost bătut?

— Asistentă, n-ai auzit ce ţi-am spus? A încercat să evadeze de șaptesprezece ori! Dacă a fost bătut? Are noroc că mai trăiește. Cât i-ai mai suporta comportamentul până să spui: „Gata, până aici" și l-ai bate până l-ai lăsa lat la pământ?

Tatiana îl privi pe Alexander. Ochii lui negri deveniră și mai întunecaţi.

— Asistentă, îţi murdărești uniforma albă de hainele lui împuţite, spuse Karolici, vădid dezgustat. Lasă-l să zacă pe paie! Nu-i

pasă că e neras. Nu e obișnuit cu un asemenea tratament. Nici n-ar trebui să aibă parte de el.

Și Tatiana se supuse. Alexander avea acum încheieturile curate și bandajate, părul tăiat și spălat, rana de la cap dezinfectată și pansată. Îi dădu chiar să bea și puțin bicarbonat de sodiu cu apă oxigenată. Acum voia să-l consulte mai departe, ca să vadă dacă nu avea cumva coaste rupte.

— Prizonierul are vreun grad militar?

— Nu mai are, răspunse Karolici.

— Dar ce grad a avut?

— A fost maior cândva. Apoi a fost degradat la gradul de căpitan.

— Căpitane, ce-ți fac coastele? Crezi că sunt rupte? îl întrebă ea.

— Nu sunt doctor, răspunse Alexander. N-am de unde să știu. Poate că da.

Îi desfăcu nasturii de la cămașă și îl examină cu grijă, plimbându-și mâinile pe gâtul, pe pieptul și pe abdomenul lui și întrebându-l în șoaptă:

— Ce te doare? Ce te doare?

El nu-i răspunse. Nu spunea nimic, nu deschidea nici măcar ochii. Zăcea nemișcat, cu mâinile pe lângă trup și cu răsuflarea întretăiată.

Era nespălat și avea trupul presărat de răni și de vânătăi. Tatiana nu credea că avea coastele rupte, căci nu tresări când îl atinse. Dar poate că își stăvilea durerea, cum o făcea mereu, căci nu tresărise nici când îi curățase rana de la cap. Totuși, se hotărî să nu sondeze deocamdată acest subiect.

Îi scoase apoi cătușele de la picioare și îi spălă gleznele cu apă și săpun. Fierul îi jupuise pielea, provocându-i răni adânci în carne vie. Era greu să vadă în întuneric.

— Și-a rupt de curând coastele sau gleznele?

— S-ar putea, nu știu. Nu mă interesează prea mult ce face.

Karolici continua să stea rezemat de perete. Își aprinse o țigară și trase cu nesaț din ea.

— Vrei un fum, asistentă Barrington? Sunt foarte bune țigările astea.

— Îţi mulţumesc, locotenente, dar nu fumez. Poate că prizonierul ar vrea una.

Karolici izbucni în râs și îl înghionti pe Alexander cu vârful ghetei.

— Prizonierii din închisoare nu se bucură de privilegiul de a fuma, nu-i așa, Belov? spuse el trăgând din țigară și suflând fumul în fața lui Alexander.

— Locotenente, te rog să nu-l mai întărâţi pe prizonier în prezenţa mea! interveni Tatiana, ridicându-se în picioare. Am terminat aici. Să mergem mai departe!

Un suspin de deznădejde îi scăpă lui Alexander printre buze.

Tatiana își strânse lucrurile. Karolici îi prinse din nou în cătușe mâinile și picioarele lui Alexander.

— De cât timp nu i-aţi mai dat prizonierului să mănânce? întrebă ea.

— Ba îi dăm să mănânce, răspunse Karolici cu glas aspru. Mai mult decât merită.

— Și cum mănâncă? Îi scoateţi cătușele?

— Nu i le mai scoatem niciodată. Îi punem mâncarea în faţă, iar el se târăște și o mănâncă direct de pe jos.

— N-a mâncat nimic în ultimul timp. Nu vedeţi în ce stare e? Asta e farfuria lui? Șobolanii i-au mâncat mâncarea. Aveţi șobolani aici, locotenente, pentru că o lăsaţi pe jos zile de-a rândul, iar ei vin să se înfrupte. Știţi că șobolanii răspândesc ciuma, nu-i așa? Crucea Roșie Internaţională se află aici tocmai ca să se asigure că nu au loc asemenea abuzuri. Să strângem acum paiele vechi și să punem altele curate!

După ce terminară, Karolici luă farfuria de pe jos.

— Îi vom aduce mâncare proaspătă ceva mai târziu, spuse apoi.

Tatiana îl privi pe Alexander, care zăcea cu ochii închiși, ţinându-și mâinile încleștate și încătușate pe abdomen. Voia să-i spună că se va întoarce, dar se temea că locotenentul îi va simți tremurul din glas.

— Nu pleca! murmură el, fără să deschidă ochii.

— Ne întoarcem mai târziu să vedem ce faci, răspunse Tatiana cu glas frânt.

Se bucura că avea mâinile prinse în cătușe, căci altfel n-ar fi lăsat-o să plece.

Lumina cenușie de afară o orbi pentru o clipă. Se opri ca să-și revină, iar când Karolici o întrebă dacă voia să mănânce ceva, îl refuză cu amabilitate, susținând că trebuia să verifice proviziile rămase. Îi spuse s-o ia înainte, urmând să vină și ea în curând.

Închisoarea era situată în dreapta porților și a jeepului Crucii Roșii. Cei doi paznici stăteau de strajă pe zidurile lor. Unul din ei îi făcu semn cu mâna. Ea deschise portiera jeepului și se uită înăuntru. Mai erau suficiente provizii de medicamente, câteva cutii cu alimente și încă o ladă cu mere. Știa că avea doar câteva minute la dispoziție ca să conceapă un plan. Rămase pe loc în tăcere, apoi încărcă șaizeci de truse medicale în cărucior și porni singură spre barăcile din apropiere. Numai simplu fapt că se gândea să intre singură într-o baracă, printre 266 de bărbați, era o dovadă a disperării ei, dar nu era o nesăbuită. Ținea geanta agățată de mânerul căruțului și pistolul P-38 la brâu, în față, unde toată lumea îl putea vedea.

Împărți câte o trusă medicală fiecărui prizonier din pat, spunându-le că avea să se întoarcă însoțită de doctor, apoi luă alte truse din mașină și le distribui din nou. Când se întoarse la casa comandantului, toată lumea își termina masa. După ce dădu pe gât un pahar cu apă, se duse în cameră, unde își schimbă hainele și își refăcu machiajul. Îi luă apoi deoparte pe Penny și pe Martin și le spuse:

— Cred că trebuie să ne întoarcem la Berlin ca să luăm alte truse medicale. Nu mai avem nimic și am rămas și fără pansamente și penicilină. Va trebui să plecăm diseară și să ne întoarcem mâine.

— Abia am ajuns și vrei să pleci deja? E foarte labilă, Martin, nu-i așa? spuse Penny cu un licăr vesel în ochi.

— Labilă e puțin spus, răspunse Martin. Ți-am zis că n-ar fi trebuit să venim într-un loc ca ăsta fără ajutoare corespunzătoare.

— Și ați avut dreptate, domnule doctor Flanagan, spuse Tatiana bătându-l ușor pe umăr. Dar am reușit să examinăm, numai ieri și astăzi, cinci mii de oameni, și asta este o adevărată realizare.

Căzură de acord să plece la ora opt seara, deși Martin nu era deloc încântat de faptul că trebuia să călătorească noaptea pe drumuri necunoscute. În timp ce Penny și Martin examinară, însoțiți de Karolici, barăcile prizonierilor germani civili, pe care Tatiana le verificase deja, ea avea să termine de inspectat restul prizonierilor din închisoare.

— Asistenta Davenport și doctorul Flanagan au mai multă nevoie de ajutorul tău, îi spuse apoi locotenentului, care se oferise s-o însoțească. După cum știi prea bine, prizonierii din închisoare sunt complet inofensivi. La urma urmei, nici n-au ce să-mi facă. Dar îl voi ruga pe caporalul Perdov să vină cu mine.

Karolici plecă, fără tragere de inimă, cu Martin și Penny, iar Tatiana se duse la bucătăria comandantului și îi rugă pe membrii personalului să pregătească o masă fierbinte cu cârnați, cartofi, dovlecei, pâine cu unt și portocale.

— N-am mâncat nimic și mi-e o foame de lup, le spuse ea cu emfază.

Își turnă apoi un pahar de votcă și zdrobi câteva pastile de secobarbital, un sedativ, pe care îl presără apoi în băutură.

De această dată, când intră pe ușa închisorii, îi zâmbi caporalului Perdov, iar el îi răspunse în aceeași manieră.

— Caporale, am venit să-i dau de mâncare prizonierului din celula șapte. Am discutat deja cu locotenentul Karolici. Prizonierul n-a mai mâncat de trei zile.

— Vrei să-i scot cătușele?

— Vom vedea dacă va fi cazul.

— Hei! exclamă Perdov privind tava. În paharul ăla e ceva special?

— Da, răspunse ea zâmbind. Dar nu cred că i se cuvine prizonierului nostru, nu-i așa?

— Fără doar și poate!

— Exact așa ziceam și eu. Nu vrei să-l „degușți" pe tot?

Perdov luă paharul de votcă și îl dădu pe gât din două înghiţituri. Tatiana îl privea cu o expresie prietenoasă.

— Foarte bine, spuse apoi. S-ar putea ca mai târziu să-i aduc cina... însoţită de un alt pahar, adăugă, făcându-i cu ochiul.

— O, da! exclamă el. Dar nu mai fi atât de zgârcită data viitoare!

Și râgâi.

— Vom vedea ce pot să fac. Acum ai putea să-mi deschizi celula șapte?

Alexander dormea stând în capul oaselor.

— Cred că îţi pierzi timpul, spuse Perdov. Ăsta nu merită atenţia unei asistente. Nu sta mult, bine?

Lăsând ușa deschisă, se întoarse la postul său, iar Tatiana coborî treapta și se apropie de Alexander. Punând tava pe jos, se așeză în genunchi și îl strigă în șoaptă:

— Șura...

El deschise ochii. Ea îl cuprinse cu mâinile de gât și îl strânse în braţe, lipindu-și fruntea de a lui. Îl îmbrăţișa cu putere, murmurând din când în când:

— Șura... Șura...

— Strânge-mă mai tare, Tania, cât mai tare!

Iar ea se supuse.

— Cum sunt cătușele?

Alexander îi arătă că erau desfăcute. Le ţinea doar de faţadă. Mâinile i se mișcau libere.

— Ce ţi-ai făcut la păr?

— L-am vopsit. Nu-ţi scoate cătușele! Perdov ar putea veni în orice clipă.

— Ești mereu în relaţii atât de bune cu portarul de-i spui pe nume? Și de ce l-ai vopsit?

— Ca să nu fiu recunoscută. Și-am făcut bine, pentru că am dat peste Nikolai Ouspenski.

— Fii foarte atentă la Nikolai! îi spuse el privind-o stăruitor. Ne este dușman, ca și Dimitri. Apropie-te de mine!

Ea se supuse.

— Unde-ţi sunt pistruii? o întrebă în șoaptă.

— I-am acoperit sub un strat de machiaj. Dar sunt la locul lor.

Se sărutară. De parcă ar fi fost din nou tineri, în pădurile din Luga, de parcă ar fi trăit prima lor vară împreună, de parcă ar fi stat sub bolta de stele pe terasa ce împrejmuia domul catedralei Sfântul Isaac, de parcă s-ar fi aflat în Lazarevo, mistuiți de pasiune, de parcă ea avea să plece din Rusia, de parcă nu s-ar mai fi văzut de mulți ani, de parcă nu s-ar fi despărțit niciodată.

De parcă ar fi vrut să alunge, prin sărutările lor, războiul și comunismul, America și Rusia sau amintirile legate de Orbeli și Dimitri. Se sărutau cu patimă, uitând parcă de existența lor trunchiată.

Alexander își scoase cătușele de la mâini. Ea se retrase imediat, clătinând din cap.

— Nu, nu, te rog! Vorbesc serios, Perdov ar putea intra pe ușă în orice clipă și soarta ne-ar fi atunci pecetluită.

El îi atinse chipul cu tandrețe, apoi își puse, fără tragere de inimă, cătușele la mâini.

— Machiajul nu poate să-ți ascundă cicatricea de pe obraz. Unde te-ai rănit? În Finlanda?

— Îți voi povesti totul mai târziu, când vom avea timp. Acum îți voi da să mănânci și, în răstimpul ăsta, mă vei asculta cu atenție.

— Nu mi-e foame. Cum naiba ai reușit să mă găsești?

— Va trebui să mănânci, pentru că trebuie să-ți recapeți puterile, răspunse ea, ducându-i la gură o lingură de cârnați și cartofi. Ai făcut și-așa destule sacrificii pentru lumea asta.

Contrar spuselor sale, mânca cu o poftă de lup. Tatiana îl privea în tăcere cum înfuleca bucatele cu nesaț.

— Șura... Avem doar câteva clipe la dispoziție. Mă asculți?

— De ce vorbele tale îmi par deodată atât de familiare? Hai, descrie-mi planurile tale grandioase, Tatiașa! Cum e băiatul nostru?

— E minunat. Chipeș și inteligent.

— Nici măcar nu mi-ai spus unde locuiți.

— Pentru că n-avem timp. La New York. Mă asculți?

Alexander dădu din cap, cu gura plină.

— Cum îl cheamă pe cel care te-a atacat?

— N-am de gând să-ți spun.

— Ba o să-mi spui. Cum îl cheamă?

— Nu.

— Tania! Cum îl cheamă?

— Grammer Kerault. E austriac.

— Îl cunosc, răspunse Alexander cu o privire glacială. E mereu pe aici. Are cancer de stomac. Îl mănâncă de viu. Face numai ce-l taie capul, pentru că nu-i mai pasă ce se întâmplă. Cum ai de gând să mă scoţi de aici? o întrebă apoi în şoaptă, privindu-o cu afecţiune în ochi.

Tatiana se aplecă deasupra lui. Se sărutară cu disperare.

— Dragostea mea! murmură ea. Ştiu că ţi-e teamă.

— Nu, te rog! Nu mai vreau mâncare, nici băutură şi nici ţigări. Vreau doar... să stai cu mine câteva clipe, Tania. Să mă ţii în braţe, ca să-mi dau seama că trăiesc cu adevărat.

Ea îl strânse în braţe.

— Unde sunt verighetele noastre?

Tatiana îi arătă şnurul de la gât, ascuns sub tunica uniformei.

— Le ţin aici până le vom putea purta din nou, îi răspunse în şoaptă.

Apoi sări deodată în picioare.

Perdov intră în celulă.

— Te simţi bine, domnişoară asistentă? Stai de câtva timp aici. Vrei să-i scot cătuşele?

— Nu, nu e nevoie, caporale, dar îţi mulţumesc, răspunse Tatiana, ascunzând verighetele pe sub faldurile tunicii şi dându-i lui Alexander ultima îmbucătură de cartofi. Îl dor foarte tare încheieturile mâinilor, adăugă apoi. Dar aproape că am terminat. Mai stau doar un minut.

— Strigă-mă dacă ai nevoie de mine! îi spuse el cu un zâmbet pe buze, făcându-se apoi nevăzut.

— Ai venit cu un convoi? o întrebă Alexander.

— Nu, cu un jeep al Crucii Roşii, împreună cu o altă asistentă şi un doctor. Trebuie să te strecor cumva în jeepul ăla.

— Mâine vine Stalin după mine, ca să mă ducă din nou în Uniunea Sovietică.

— Stalin a întârziat, dragostea mea, răspunse Tatiana. Eu am venit astăzi. Plecăm la ora opt fix. Vin să te iau pe la șapte. Karolici mă va însoți, așa că te rog să fii pregătit! Îți voi aduce cina, pe care o vei mânca — foarte încet — în fața lui. Trebuie să așteptăm cam douăzeci de minute, pentru ca sedativul să-și facă efectul asupra lui Perdov.

— N-ar fi rău să-i dai o cantitate mai mare, spuse Alexander, după câteva clipe de tăcere.

— Ca să cadă lat la pământ.

Alexander o privea stăruitor, fără să-și înghită îmbucătura.

— Dar ce plănuiești? Să mă strecori în jeep și să mă duci la Berlin?

— Cam așa ceva, șopti ea.

El continuă s-o scruteze câteva clipe îndelungate, apoi clătină din cap.

— Îi subestimezi pe sovietici. Ce distanță e până la Berlin?

— Douăzeci și două de mile. Adică, treizeci și cinci de kilometri.

— Nu trebuie să-mi „traduci", Tania, spuse Alexander schițând un zâmbet vag.

Tatiana zâmbi și ea.

— Puncte de control pe drum?

— Da, vreo cinci.

— Dar colegii tăi?

— Ce-i cu ei? Într-o oră, vom ajunge în sectorul american și vom fi cu toții în siguranță. Nu vor fi probleme.

Alexander o privea uluit și abătut totodată.

— Ei bine, jeepul va fi oprit după douăzeci de minute. Vom avea noroc dacă vom reuși să ieșim din Oranienburg înainte să ne trezim cu trupele rusești pe urmele noastre, spuse el clătinând din cap. Nici nu vreau să aud.

— Ce tot vorbești? îngăimă ea. Dar cum își vor da seama? Vor afla abia peste câteva ore. Și atunci vom fi deja în Berlin.

— Tania, habar n-ai ce spui, se împotrivi Alexander, clătinând din cap.

— Atunci vom pleca mai repede, dacă vrei, insistă ea. Putem să plecăm... când vrei tu.

— Mă vor găsi până să plecăm. Paznicii vor controla jeepul.

— Nu, nu o vor face. Vei ieși din închisoare îmbrăcat în uniforma lui Karolici și vom pleca amândoi cu jeepul. Apoi te voi ascunde în compartimentul pentru cârje și târgi. Soldaţii nu știu de existenţa lui.

— Unde ai lăsat cârjele și târgile?

— La Hamburg. Vom fugi din mașină, iar Martin și Penny își vor continua drumul spre Berlin fără să bănuiască nimic.

Perdov apăru în prag, clătinându-se ușor. Se ţinea de ușă.

— Domnișoară asistentă! Cred că ai stat suficient.

— Vin acum, îi răspunse ridicându-se în picioare.

Cineva îl strigă pe Perdov, iar soldatul porni pe coridor cu pași împleticiţi.

Erau numeroase detaliile pe care ar fi trebuit să le discute, dar nu mai aveau timp. Tatiana scoase din geantă pistolul Colt 1911 și două cartușe de rezervă.

— Avem mai multe în mașină, îi spuse ea, ascunzând arma sub stratul de paie. După ce vom străbate o bună bucată de drum, voi ciocăni de două ori în cabina jeepului, iar tu va trebui să pui la cale o diversiune ca să opresc mașina.

— Și apoi? întrebă Alexander, după câteva clipe de tăcere.

— Apoi? Acoperișul jeepului are un chepeng. Ne urcăm pe acoperiș și sărim din mașină.

— Din mers?

— Da, răspunse ea, ușor șovăitoare. Sau, dacă vrei, urmăm planul meu inițial și mergem cu jeepul până la Berlin.

Alexander păstră tăcerea.

— Un plan la fel de „bun" ca și ultimul, Tania, spuse el în cele din urmă. Și acela s-a dovedit un eșec.

— Așa te vreau, căpitane. Atunci ne vedem la șapte. Să fii gata! îi spuse ea ducându-și mâna la frunte, în semn de salut. Dragul meu căpitan!

*

Reuși să ia masa alături de Brestov și Karolici, să asculte zeflemelile dintre Penny și Martin și chiar să și zâmbească. Cum? Nu știa nici ea. Ca să-l salveze.

Nu voia să se uite necontenit la ceas, dar nu reușea să-și desprindă ochii de la încheietura lui Martin, până când îl văzu zvâcnind nervos sub privirile ei pătrunzătoare și inexplicabile. Își ceru atunci iertare, spunând că trebuia să se întoarcă în cameră ca să-și strângă lucrurile. Penny se retrase și ea, susținând că, de vreme ce își făcuse bagajul, avea să-i verifice pe prizonierii din baraca numărul nouăsprezece. Tatiana știa prea bine că Penny voia să-și ia la revedere de la vreun bărbat. Era șase seara. Rămase, timp de cincisprezece minute, în cameră, privind harta zonei dintre Oranienburg și Berlin, mistuită de un freamăt copleșitor. Nu reușea să-și domolească bătăile frenetice ale inimii.

La șase și douăzeci de minute, își duse rucsacul la mașină și se întoarse apoi la bucătărie, ca să ia un alt platou de mâncare pentru Alexander. La șase și patruzeci și cinci de minute, turnă un pahar plin cu votcă și presără în el niște pulbere de secobarbital, apoi, punându-și geanta pe umăr, luă tava cu mâncare și se duse să-l caute pe Karolici.

La șase și cincizeci și cinci de minute, în timp ce verifica prizonierii din baraca nouăsprezece, Penny trecu pe lângă patul lui Nikolai Ouspenski.

— Hei, domnișoară asistentă, unde sunt ceilalți membri ai echipei voastre? îi strigă el în rusă. Unde e cealaltă asistentă?

— E bine că nu înțeleg nici măcar o iotă din ce spui, îi răspunse Penny în engleză, cu un zâmbet pe buze, fără să zăbovească în dreptul lui.

Zâmbind și el, Ouspenski se trânti în pat. Prezența lui Penny îi evoca imaginea celeilalte asistente — mignonă și cu părul negru. Uitase cu totul de ea, dar ceva îi bântuia gândurile. De ce i se părea atât de cunoscută și de ce imaginea ei îi stăruia atât de mult în minte?

— Locotenente, ai putea să mă însoțești, te rog? îl întrebă Tatiana zâmbind. Se lasă întunericul. Trebuie să-i duc tava cu mâncare

prizonierului din celula șapte și nu vreau să mă duc singură. Am putea apoi să mergem cu mașina acasă la comandant, ca să-i recuperez pe domnișoara Davenport și pe doctorul Flanagan.

Karolici o însoți bucuros pe cărarea împădurită. Părea măgulit.

— Ești o asistentă foarte bună, începu el. Dar n-ar trebui să le porți de grijă prizonierilor. Ascultă-mă pe mine! Îți va fi tot mai greu să-ți faci meseria.

— Mie-mi spui, locotenente? răspunse ea, mergând cu pași repezi.

— Poți să-mi zici Ivan, dacă vrei, adăugă apoi, dregându-și glasul.

— Deocamdată, mă voi limita la „locotenente", îi răspunse Tatiana, mergând cu pași tot mai repezi.

Era ora șapte când intrară în închisoare. Pretutindeni domnea liniștea. Perdov se ridică în picioare și îi salută. Tatiana îi făcu semn cu ochiul, privind paharul de votcă. Perdov îi răspunse în aceeași manieră. Karolici o luă înainte. Tatiana rămase în urmă și, încuviințând din cap, îi întinse tava lui Perdov. El luă iute paharul, îl dădu pe gât și îl puse înapoi pe tavă. Karolici se afla în fața celulei șapte și deschidea ușa.

— Vii, asistentă?

— Da, imediat, locotenente.

Alexander zăcea pe o parte.

Karolici intră înăuntru și se așeză, căscând, pe stratul de paie. Stătea cu fața ațintită asupra cefei lui Alexander și cu mitraliera îndreptată spre el.

— Dă-i repede să mănânce, asistentă! Vreau să-mi termin treaba pe ziua de astăzi. Asta e problema aici — ziua de muncă începe devreme, se încheie târziu și ai senzația că nu se mai termină niciodată.

— Te înțeleg prea bine, răspunse Tatiana, lăsând tava pe podea și prefăcându-se că îl examinează pe Alexander. Nu arată prea bine, nu-i așa? continuă ea, privindu-i gleznele. Cred că are o infecție gravă.

— Mort ar arăta și mai rău, nu crezi? ripostă Karolici, clătinând indiferent din cap și aprinzându-și o țigară.

— Căpitane, vrei ceva pentru durere?

— Da, mulţumesc, răspunse Alexander.

— Înainte sau după ce mănânci?

— După.

Se întoarse apoi pe spate, iar Tatiana îi dădu să mănânce. El înfulecă iute bucatele, apoi se așeză, gemând, pe o parte.

— Mă doare capul. Îmi dai ceva pentru durere acum?

— O să-ţi dau puţină morfină.

Alexander continua să zacă pe o parte. Avea ochii deschiși și o privea pe Tatiana fără să clipească. Stătea cu spatele la Karolici, strângând în mâini pistolul Model 1911.

— De cât timp lucrezi pentru Armata Roșie, locotenente? îl întrebă Tatiana scoţând din geantă trei flacoane — niște tubuleţe ca acelea de pastă de dinţi, pline fiecare cu câte 0,0324 de grame de morfină.

— De doisprezece ani, răspunse el. Tu de cât timp ești asistentă?

— Doar de câţiva ani, răspunse ea, încercând în zadar să rupă sigiliul de siguranţă al flacoanelor.

Mâinile refuzau s-o ajute. De obicei, o făcea și în somn.

— Am lucrat cu prizonierii germani din New York, continuă apoi.

Trebuia să pregătească toate cele trei seringi cu morfină, iar ea nu reuşea să rupă nici măcar un sigiliu.

— Serios? A evadat careva?

— Nu chiar. O, ba da! Unul singur. A atacat un doctor și a fugit apoi cu feribotul.

— Ce-a păţit? L-au prins?

— Da, îi răspunse, așezându-se în genunchi între Alexander și Karolici și ținând cele trei flacoane în mâna dreaptă. A fost prins șase luni mai târziu în New Jersey, continuă cu un râs fals. Voia să scape în New Jersey.

— Ce e New Jersey ăsta? Și de ce îi dai atâtea flacoane? Unul nu e suficient?

— Este un individ solid, răspunse ea. Are nevoie de încă o doză.

— Asta ne mai trebuia acum — un dependent de morfină. Deși... crezi că va deveni astfel mai docil?

De pe coridor se auzi atunci un zgomot puternic, de parcă ar fi căzut ceva. Karolici își întoarse capul spre ușă și puse imediat mâna pe mitralieră.

— Acum! spuse Alexander.

Fără să mai stea vreo clipă pe gânduri, Tatiana îi înșfăcă arma cu mâna stângă și îi înfipse în coapsă, cu mâna dreaptă, cele trei seringi, străpungându-i pantalonii și pielea și administrându-i morfina prin toate acele. Karolici icni de durere și o lovi cu brațul pe Tatiana peste față, apucând mitraliera cu cealaltă mână. Alexander se afla deja în spatele ei și o dădu la o parte. Lovi arma cu piciorul și îl izbi apoi în moalele capului cu patul pistolului Colt, despicându-i craniul ca unui pepene verde. Totul durase cel mult patru secunde.

— Îți arăt eu cât de docil sunt, spuse Alexander lovindu-l cu piciorul gol pe Karolici, care se zbătea în agonia morții.

— Șura, dezbracă-l repede, înainte ca hainele să i se păteze de sânge!

Karolici sângera abundent.

Alexander îi scoase uniforma de locotenent și se dezbrăcă apoi de haine. Între timp, Tatiana, încă ameţită după lovitura primită, se duse în prag ca să vadă ce făcea Perdov. Acesta căzuse de pe scaun și zăcea inconștient pe podea.

Alexander îl îmbrăcă pe Karolici cu hainele sale — cămașa albă, pătată de sânge, și pantalonii cafenii — și îi prinse în cătușe mâinile și picioarele. Se încălță apoi cu ghetele locotenentului și își puse bereta acestuia pe cap, apoi, luându-i mitraliera, ieși pe coridor, purtând uniforma lui Karolici.

— Ne potrivim ca mărime, îi spuse el Tatianei. E un pic mai scund și mai corpolent, ticălosul dracului.

Îl ridică apoi pe Perdov de pe jos și îl puse pe scaun. Caporalul cădea fără încetare. Reușiră, în cele din urmă, să-l așeze pe scaun, cu capul sprijinit în piept.

— Povestea asta n-a durat douăzeci de minute, spuse Alexander.

— Știu. M-am hotărât să-i dau o doză mai mare.

— Foarte bine. Câtă morfină i-ai dat lui Karolici?

— Cam 0,0900 de grame, dar nu morfina îi va veni de hac, ci lovitura de la cap.

Alexander își puse mitraliera pe umăr. Pistolul îl ţinea în mână.

— Unde e jeepul?

— Cam la patruzeci și cinci de metri în faţa ta, cum ieși pe ușă. Salută-i, pe drum, pe paznicii de pe zidurile porţilor! Așa face mereu când pleacă. Deschide singur porţile cu cheia lui. Este stângaci însă. S-ar putea să...

Alexander mută cheile din mâna dreaptă în cea stângă.

— Cu atât mai bine. Cu mâna dreaptă pot să trag. Ești gata? Merge în faţa sau în spatele tău?

— Alături. Și nu-mi deschide ușile. Doar salută gărzile și se urcă în jeep.

— Cine conduce?

— Eu.

Înainte ca Tatiana să deschidă ușa, el îi puse pe umăr mâna în care ţinea pistolul.

— Urcă-te în mașină cât mai repede cu putinţă și pornește motorul! Dacă se întâmplă ceva, voi împușca santinelele, dar trebuie să fii gata de drum.

Tatiana încuviinţă din cap.

— Și, Tania...

— Da?

— Știu că-ţi place să faci numai ce-ţi trece prin cap, dar ordinele de-acum le dau numai eu. Dacă o vom face amândoi, vom muri. Ai înţeles?

— Am înţeles. Tu ești șefu'.

Deschise ușa închisorii. Și trecură pragul. Afară era întuneric și răcoare. Alexander străbătu cu pași mari curtea luminată; Tatiana abia reușea să se ţină după el. În timp ce paznicii îl priveau de pe ziduri, Alexander se îndreptă spre poarta pe care scria „Munca te eliberează", o descuie, o deschise și se întoarse spre jeep. Tatiana se afla deja la volan, cu motorul pornit. Mașina ţâșni spre poartă înainte ca Alexander să apuce să se urce.

El își ridică privirea spre soldați, le zâmbi și îi salută. Îl salutară și ei.

Se urcă apoi în jeep și Tatiana porni pe cărarea împădurită, spre locuința comandantului. La adăpostul întunericului și al copacilor, la jumătatea drumului dintre porți și casa lui Brestov, opri mașina. Coborâră amândoi și se duseră spre portierele din spate. Tatiana le deschise, se urcă înăuntru și ridică chepengul compartimentului destinat cârjelor și târgilor. Văzându-l pe Alexander alături, se întreba acum dacă avea să încapă în ascunzătoarea îngustă. Uitase cât de înalt era.

Și el părea să se întrebe același lucru, căci privi un timp spațiul strâmt, apoi se uită la ea și spuse:

— E bine că n-am mai mâncat de șase luni.

— Da, murmură ea, luând geanta cu armele și rucsacul ucraineanului. Hai, urcă-te, mai repede! După ce vom străbate o bună bucată de drum, voi ciocăni în cabină, iar tu va trebui să pui la cale o diversiune.

— N-am uitat, Tania. Nu-i nevoie să-mi repeți. Gențile astea sunt amândouă ale tale?

— Plus rucsacul de acolo, răspunse ea dând din cap.

— Arme? Muniție? Cuțite, frânghie?

— Da, da.

— Ai și vreo lanternă?

— O găsești în compartiment.

Alexander o găsi și o luă.

— Hai, treci înăuntru!

El se strecură în ascunzătoare, iar ea închise chepengul.

— Mă auzi?

— Da, răspunse Alexander cu glas înăbușit, deschizând chepengul din interior. Dar va trebui să bați mai tare ca să aud prin vuietul motorului. Cât e ceasul?

— Șapte și patruzeci de minute.

— Ia-ți colegii cât mai repede cu putință și hai să mergem!

— Imediat!

Înainte de a se urca la volan, se opri pe marginea drumului și vomită.

— Nu înțeleg ce-i cu graba asta, se plânse Penny. Am băut niște vin și sunt obosită. Ce-ar fi să ne culcăm și să plecăm mâine?

— Nu putem, pentru că mâine va trebui să ne întoarcem, răspunse Tatiana, împingând-o spre jeep. Veniți, domnule doctor Flanagan?

— Da, vin, vin. Vreau doar să mă asigur că n-am uitat ceva.

— Chiar dacă ați uitat, mâine venim înapoi.

— E adevărat. Nu ne luăm la revedere de la comandant?

— Nu cred că e nevoie, răspunse Tatiana pe un ton cât mai indiferent cu putință, deși îi venea să urle. Am făcut-o eu deja. Oricum, ne revedem mâine.

Ieșiră afară și își puseră bagajele în spatele jeepului.

— Unde îți sunt gențile, Tania? întrebă Penny.

Ea i le arătă.

— Ai atâtea bagaje! spuse Martin. Parcă tot mai multe.

— Nu știi ce-ți trebuie într-o călătorie ca asta. Vreți să conduc eu? Am capul limpede. N-am pus gura pe vin.

— Da, chiar te rog, răspunse Martin trecând pe scaunul de alături. Dar știi pe unde s-o iei pe întuneric?

— Am trasat drumul ceva mai devreme, ca să ne fie mai ușor. Ne îndreptăm spre Oranienburg și apoi facem la stânga.

— Probabil, răspunse Martin închizând ochii. Hai să mergem!

Tatiana porni mașina, îndepărtându-se de locuința comandantului, și străbătu încet drumul pe întuneric. Începu apoi să meargă tot mai repede. Voia să lase mult în urmă Tabăra Specială Numărul 7.

La opt fără cinci, Nikolai Ouspenski deschise ochii și scoase un țipăt. Sări din pat și, agitându-și cu disperare mâinile prin aer, alergă spre paznicul de la ușa barăcilor.

— Trebuie să vorbesc cu comandantul! strigă el. Trebuie să vorbesc cu el chiar acum! Este o chestiune de maximă urgenţă, crede-mă! De maximă urgenţă!

— Potoleşte-te! spuse calm paznicul, îmbrâncindu-l. Ce e aşa urgent dintr-odată?

— Unul dintre prizonieri o să evadeze! Spune-i comandantului Brestov că Alexander Belov se pregăteşte să evadeze!

— Ce tot vorbeşti? Care Belov? Cel încătuşat şi ţinut în regim de izolare până la venirea trenurilor?

— Te asigur că una din asistentele Crucii Roşii nu este americancă. Este soţia lui rusoaică şi îl va ajuta să fugă!

Tatiana conducea în tăcere. Timpul şi distanţa păreau să se fi oprit în loc. Nu reuşea să meargă mai repede şi nu părea să câştige suficient timp ca să facă următorul pas. Nu îşi amintea dacă exista vreun punct de control în Oranienburg şi nici nu ştia dacă să-şi asume sau nu riscul de a opri maşina. Cei din lagăr puteau oare să comunice cu punctele de control? Acestea aveau oare telefon? Ce avea să se întâmple dacă cineva intrase în clădirea închisorii? Dacă locotenentul îşi revenise în simţiri şi începuse să ţipe? Dacă Perdov alunecase iar de pe scaun şi se trezise în urma căzăturii? Dacă, dacă, dacă...

— Tania, vorbim cu tine, n-ai auzit? spuse Martin.

— Nu, îmi cer iertare. Ce s-a întâmplat?

Ajunseră în Oranienburg şi o luară la stânga, pe un drum pavat. Imediat ce lăsară în urmă luminile difuze ale micului oraş, Tatiana ciocăni de două ori în cabina jeepului. Penny şi Martin stăteau de vorbă şi nu observară.

Ouspenski ajunse în faţa lui Brestov la opt şi un sfert.

— Ce e toată povestea asta? întrebă comandantul zâmbind, ameţit de aburii alcoolului. Cine vrea să evadeze?

— Alexander Belov, domnule. Asistenta Crucii Roşii este soţia lui.

— Care asistentă?

— Cea cu părul negru.

— Dar parcă amândouă au părul... negru.

— Cea mignonă, continuă Ouspenski, scrâșnind din dinţi.

— Amândouă sunt mignone.

— Cea slabă! E rusoaică și o cheamă Tatiana Metanova. Lucra ca asistentă în Uniunea Sovietică. A fugit din ţară acum câţiva ani.

— Și vrei să spui că s-a întors după el?

— Da.

— Cum a aflat că e aici?

— Nu știu, domnule, dar...

Brestov izbucni în râs și ridică din umeri.

— Unde e Karolici? îl întrebă apoi pe paznicul barăcilor. Cheamă-l aici!

— Nu l-am văzut de câtva timp, domnule.

— Găsește-l atunci!

— De ce nu vorbiţi cu asistenta? interveni Ouspenski. E soţia lui. De ce nu vorbiţi cu ea?

— Va trebui s-o las pe mâine.

— Mâine va fi prea târziu! insistă Ouspenski, aproape ţipând.

— În seara asta nu se poate. Au plecat.

— Unde au plecat? întrebă el icnind.

— S-au întors la Berlin. Ca să aducă provizii. Se întorc mâine. O să vorbim cu ea atunci.

— Domnule, nu cred că se va mai întoarce mâine, îi spuse Ouspenski, făcând un pas înapoi.

— Ba se va întoarce.

— Da. Dar, în acest caz, deși nu obișnuiesc să fac pariuri, aș face rămășag că Alexander Belov nu se mai află acum în custodia dumneavoastră.

— Nu știu despre ce vorbești, răspunse Brestov scărpinându-se în cap. Belov e la închisoare. Îl așteptăm pe Karolici și mergem apoi să verificăm.

— Sunaţi la cel mai apropiat punct de control de pe drum! stărui Ouspenski. Spuneţi-le să oprească maşina până ne convingem că Belov mai este aici!

— N-am de gând să fac absolut nimic până nu vorbesc cu locotenentul meu, se împotrivi Brestov, ridicându-se în picioare și împrăștiind câteva hârtii de pe masă. În plus, îmi plăcea asistenta aia. Nu cred că e capabilă de faptele de care o învinuiești.

— Duceți-vă să vedeți dacă prizonierul mai este sau nu în celulă! spuse Ouspenski. Dacă am dreptate, ați putea să-mi faceți o mică favoare și să vorbiți la Moscova în numele meu? Mâine voi fi trimis într-un lagăr de muncă silnică. Poate îmi acordă comutarea pedepsei, insistă el cu un zâmbet vag pe buze și pe un ton implorator.

— Să nu facem planuri până nu aflăm ce s-a întâmplat cu adevărat, bine?

Și îl așteptară pe Karolici.

Auziră zgomotul puternic al portierelor din spate trântite de capota jeepului și un pocnet surd, de parcă ar fi dat cu mașina peste ceva.

— Doamne, ce-a fost asta? exclamă Penny. Tania, ai lovit cumva vreun câine?

Opriră mașina și, ieșind pe drumul pustiu, se duseră în spate. Ușile jeepului erau deschise și se balansau libere. Le priveau cu toții fără grai.

— Ce naiba s-a întâmplat aici? întrebă Penny.

— Probabil că nu le-am încuiat complet, răspunse Tatiana.

Scrută interiorul jeepului și văzu că rucsacul ei dispăruse.

— Da, dar ce-ai lovit?

— Nimic.

— Și atunci ce-a fost zgomotul ăla?

Tatiana se întoarse de jur împrejur. Zări ceva voluminos cam la douăzeci de metri depărtare. Se duse să vadă ce era.

Găsi rucsacul.

— Rănița ta a căzut din mașină?

— Probabil că am dat peste niște hârtoape. Dar nu s-a întâmplat nimic. Totul e în ordine.

— Să pornim atunci la drum! spuse Martin. N-are rost să stăm pe o şosea pustie în toiul nopţii.

— Da, ai dreptate, răspunse Tatiana.

Se năpusti apoi spre marginea drumului, prefăcându-se că vomită. Penny şi Martin îi dădură o ploscă cu apă ca să se spele la gură şi îi rămaseră alături, vădit îngrijoraţi.

— Îmi pare rău, spuse ea, nu mă simt atât de bine cum am crezut. Martin, vrei să conduci tu un timp? Mă întind puţin în spate.

— Firește, firește.

O ajutară să se urce în maşină. Înainte ca Martin să închidă portierele, Tatiana îi privi cu o expresie tandră pe chip.

— Vă mulţumesc amândurora. Pentru tot.

— N-ai pentru ce, răspunse Penny.

Martin încuie cu grijă portierele pe dinafară. Nici nu apucă să se urce bine la volan, că Tatiana şi deschise chepengul compartimentului pentru tărgi. Alexander o privea din ascunzătoare. Maşina porni la drum.

Doctorul conducea încet, mergând cu treizeci de kilometri pe oră. Tatiana ştia că nu se simţea în largul lui străbătând drumuri străine în toiul nopţii.

Prin ferestruica despărţitoare, auzea glasuri înăbuşite. Alexander ieşi din ascunzătoare, înarmat cu mitraliera lui Karolici.

— Ar fi trebuit să laşi rucsacul pe drum, îi şopti el. Acum va trebui să-l aruncăm din nou şi va fi mai greu să-l găsim.

— Îl vom găsi.

— Poate n-ar trebui să-l mai luăm.

— Dar toate lucrurile noastre sunt înăuntru. Şi mai trebuie să luăm şi astea, adăugă apoi, arătându-i geanta mai mică din pânză de sac şi cealaltă raniţă.

— Nu. Trebuie să ne descurcăm cu un singur rucsac.

— Dar aici e tot arsenalul nostru: pistoale, grenade, un revolver şi cartuşe pentru toate armele.

— Aha!

Se ridică pe vârfuri şi deschise chepengul din tavanul jeepului.

— O să ies eu primul, murmură el, iar tu o să-mi dai bagajele. După ce le arunc, te ajut să te urci pe capotă.

Imediat ce Alexander aruncă raniţa, geanta cu trusa medicală şi rucsacul cu arme, ajutând-o apoi să se urce pe capota unui vehicul aflat în mişcare, de pe care aveau să sară într-o râpă întunecată, Tatiana se trezi copleşită de îndoieli. Râpa părea un hău fără fund, iar gândul că puteau ajunge în sectorul francez după nici şaptezeci de minute de mers comod cu maşina era mult mai atrăgător.

Vântul îi bătea cu putere prin păr şi abia reuşea să-l audă pe Alexander, dar îi înţelese spusele prea bine.

— *Trebuie* să sărim, Tania. Împinge cu putere, ca să aterizezi în iarbă! O să sar eu primul.

Şi, fără să mai spună ceva, fără să ezite sau să mai arunce o privire înapoi, sări de pe capota maşinii, ţinând în spate rucsacul plin cu arme. Se prăbuşi în râpă şi nu-l mai văzu.

Ţinându-şi răsuflarea, se ghemui, încordată ca un arc, pe acoperişul jeepului şi sări la rândul ei. Se prăbuşi cu stângăcie şi se lovi puternic. Dar căzu pe iarbă, printre tufişuri, şi se rostogoli pe pământul moale şi cleios, îmbibat de apă. Reuşind să se caţăre pe povârnişul alunecos şi ajungând pe marginea drumului, văzu că jeepul îşi continua drumul pe şosea. Simţi o strângere de inimă. Dar nu avea timp să-şi sondeze sentimentele. Porni cu paşi repezi, oprindu-se uneori şi strigând uşor numele lui Alexander.

Era ora opt şi jumătate. Karolici nu era de găsit. Acest lucru nu constituia un motiv de îngrijorare pentru soldatul care raportă dispariţia locotenentului şi nici pentru Brestov. Comandantul ordonă ca Ouspenski să fie dus înapoi în baraca prizonierilor.

— O să verificăm mâine-dimineaţă, tovarăşe Ouspenski.

— Dar n-aţi putea să verificaţi celula lui Belov, domnule comandant? Doar ca să vă convingeţi că totul e în ordine. Nu va dura nici două minute. Putem să dăm o fugă la închisoare în drum spre barăci.

— N-ai decât, caporale, răspunse Brestov ridicând din umeri.

Ouspenski şi paznicul se îndreptară spre porţi.

— *Ei* l-au văzut pe Karolici? întrebă Ouspenski arătând cu capul spre santinelele de pe ziduri.

— Da, au spus că l-au văzut însoţit de una din asistentele Crucii Roșii. S-au urcat amândoi în jeep și au pornit spre locuinţa comandantului acum patruzeci și cinci de minute.

— Dar nu este acolo.

— Asta nu înseamnă nimic.

Soldatul deschise ușa închisorii și intră pe coridor. Îl găsi pe Perdov zăcând inconștient pe podea. Duhnea a votcă.

— Grozav! murmură el. Ești un paznic al dracului de bun, Perdov.

Îi smulse cheile de la brâu și se duse să deschidă celula șapte.

Ouspenski și soldatul rămaseră în prag. Prizonierul ce zăcea pe paie era încătușat și purta o cămașă albă, pătată de sânge, și o pereche de pantaloni cafenii. Își ţinea capul pe spate. Și nu se mișca.

— Ei bine? întrebă paznicul. Ești mulţumit?

Ouspenski se apropie de prizonier și îi scrută chipul. Apoi se întoarse.

— Sunt mulţumit, răspunse el. Vino să te convingi singur!

Paznicul coborî treapta. Și se trezi privind năuc ochii deschiși ai lui Ivan Karolici.

— Tania! o strigă Alexander.

— Unde ești?

— Aici. Vino la mine!

Tatiana coborî iute povârnișul. El o aștepta printre copaci. Găsise deja raniţele și geanta cu arme. În mâini ţinea trusa ei medicală. Tatiana vru să-l strângă în braţe, dar era copleșit de bagaje.

— Poţi să cari geanta mai mică cu muniţie și trusa medicală? Le voi lua eu pe celelalte. Dar ce-ai pus aici, pietre?

— Mâncare. Am și niște haine pentru tine. Dacă te schimbi, o să fie mai ușoară.

— Mai întâi, vreau să mă spăl și pe urmă să-mi schimb hainele. Hai, vino! spuse Alexander luând-o înainte, cu lanterna în mână.

Coborâră cu grijă panta ce ducea spre un râu.

— Ce râu e ăsta?

— Havel.

— Unde ajunge?

— La Berlin, dar străjuiește șoseaua aproape tot drumul.

— Păcat! spuse el dezbrăcându-se. Sunt fericit să scap de uniforma ticălosului de Karolici. Mai era și doar un simplu locotenent. Ai niște săpun? Te-ai rănit când ai sărit din mașină?

— Nu, răspunse ea.

Își simțea însă capul ușor greoi. Îi întinse o bucată de săpun.

Alexander intră gol în apă. Așezându-se pe mal, Tatiana aprinse lanterna și îndreptă lumina asupra lui.

— Închide-o! îi spuse el. Pe întuneric, poți vedea o rază de lumină de la mare depărtare.

Voia să-l privească. Dar o închise, ascultând, în schimb, clipocitul apei în timp ce el se spăla și se arunca printre valuri.

Se dezbrăcă și ea, dar nu intră în râu, ci își schimbă hainele, punându-și pantalonii din pânză groasă, o vestă albă și tunica.

Îi urmărea silueta întunecată în râu. El stătea cu fața spre ea și spre povârnișul deasupra căruia se întindea drumul. Îl văzu deodată încremenind. Nu-i auzea decât răsuflarea.

— Tatiana, murmură el.

Dar nu avea nevoie de explicații. Când își întoarse privirea, știa deja ce avea să vadă. Lumini puternice, mașini apropiindu-se, oameni țipând și câini lătrând.

— Cum au aflat atât de repede? șopti ea.

Îi dădu hainele. El se îmbrăcă iute. Păstră ghetele lui Karolici, căci nu avea cu ce să se încalțe. („Nu pot să mă gândesc la toate", îi răspunse ea.)

— Trebuie să ne pierdem mirosul. Câinii-lup ne vor găsi repede. Sovieticii se bucură de roadele mașinăriei de război net superioare a lui Hitler.

— Dar au trecut mai departe.

— Da. Și unde crezi că se duc?

— După jeep.

— Ne vor găsi în jeep?

— Dar încotro s-o luăm? întrebă ea. Suntem ţintuiţi între râu şi şosea. Ne vor simţi mirosul aici.

— Da, câinii ne vor găsi fără doar şi poate. Bate vântul şi ne vor adulmeca uşor.

— Hai să traversăm râul şi s-o luăm spre vest!

— Unde se află cel mai apropiat pod peste râu?

— Las-o baltă! Nu-mi amintesc, îi răspunse ea. Cred că e unul cam la opt kilometri depărtare. Hai să traversăm pe aici! Trecem înot pe malul celălalt şi o luăm apoi spre vest, cât mai departe de Berlin. După aceea, ne întoarcem spre sud şi o luăm înapoi spre est, ca să ajungem în sectorul britanic.

— Unde e sectorul american?

— În sud. Dar toate cele patru zone din oraş au graniţele deschise. De aceea, cu cât plecăm mai repede din teritoriile ocupate de sovietici, cu atât mai bine.

— Crezi? o întrebă el. Râul nu pare foarte adânc, are cam doi metri şi ceva.

Tatiana începuse deja să se dezbrace, păstrând doar vesta şi lenjeria intimă.

— E în regulă. Vom ajunge înot pe malul celălalt. Haide să mergem!

— Nu putem să-l traversăm înot, se împotrivi Alexander. Dacă ni se udă armele şi muniţia, nu le vom mai putea folosi.

Rămaseră încremeniţi în tăcere, privindu-se unul pe celălalt.

— Te voi purta pe umeri, continuă Alexander, scoţându-şi iute hainele cu care abia se îmbrăcase. Îl trec eu înot, cu tine în spinare, iar tu vei ţine toate bagajele.

Tatiana se urcă pe umerii lui Alexander. Atingerea trupului său gol îi stârni o durere stranie — o senzaţie de familiaritate ce se împletea cu pierderea permanentă a trecutului. Un suspin îi scăpă atunci printre buze, iar el, neînţelegându-i tâlcul, o mustră uşor. Ca să-şi stăvilească lacrimile, Tatiana îşi înfipse dinţii în bretelele rucsacului.

Alexander intră în apă şi începu să înoate, purtând-o în spinare împreună cu toate bagajele lor şi mitraliera lui Karolici. Râul nu

atingea nici jumătate din adâncimea Kamei, observă ea. Observase oare și el? Nu-și dădea seama, dar un lucru era evident — nu mai înota cu aceeași ușurință. Îl simțea luptându-se din greu cu valurile râului. Se scufunda și ieșea apoi din nou la suprafață, cu răsuflarea întretăiată, fără să mai spună vreun cuvânt. Când ajunseră pe mal, Alexander se întinse pe pământ, trăgându-și cu greu sufletul. Tatiana se așeză lângă el și își scoase rucsacul.

— Te-ai descurcat de minune. Ți-a fost greu?

— Nu chiar, dar... îngăimă el sărind în picioare. Șase luni petrecute într-o celulă își spun acum cuvântul.

— Hai să ne odihnim puțin! Întinde-te aici! îl îmbie ea, punându-i mâna pe picior și țintuindu-l cu privirea.

— Ai vreun prosop? Dă-mi-l repede!

Avea un prosop mic.

— Tania, spuse el ștergându-se cu mișcări iuți. Am impresia că nu înțelegi ce se întâmplă. Ce crezi că va face miliția când va opri jeepul și va descoperi că nu ești înăuntru? Îți imaginezi că nu va avea nimeni de suferit? Prietenii tăi, complet uluiți și luați prin surprindere, neștiind că trebuie să-ți ascundă fuga, îi vor conduce exact în locul unde te-au văzut ultima oară, în locul de unde am traversat râul. Soldații vor ajunge aici cu o mașină blindată în mai puțin de patruzeci de secunde. Zece oameni, înarmați cu mitraliere și pistoale și însoțiți de doi câini-lup. N-ar trebui să ne vedem, așadar, de drum? Să ne îndepărtăm cât mai mult. Ai cumva vreo busolă și o hartă?

— Crezi că vor avea probleme cu autoritățile sovietice?

— Nu cred, răspunse Alexander, după câteva clipe de tăcere. Nu vor să-și scoată la iveală secretele întunecate. Îi vor interoga, firește. Dar nu se vor pune rău cu americanii. Să mergem acum!

Se uscară cum putură mai bine, își schimbară hainele și porniră spre pădure.

Rătăcind prin pădurea întunecată, străbătură, credea Tatiana, zeci de kilometri. Alexander mergea înainte, croindu-și drum prin desișuri și ținând cuțitul în mână. Ea îl urma supusă. Uneori, dacă

întâlneau luminișuri, grăbeau pasul. Dar în cea mai mare parte a timpului, răzbeau cu greu prin hățișul pădurii. El aprindea lanterna trei secunde ca să lumineze calea, apoi o stingea. Se oprea adesea în drum, cu urechile ciulite, apoi mergeau mai departe. Tatiana voia să se oprească pentru câteva clipe. Picioarele refuzau s-o mai asculte. Alexander realiză, în cele din urmă, că se simţea istovită, căci încetini pasul, întrebând-o:

— Ai obosit?

— Da. Ne putem odihni puţin?

Alexander se opri să privească harta Tatianei.

— Îmi place unde am ajuns, suntem mult mai spre vest decât își vor imagina și nu prea departe de sud. Ne-am mișcat practic foarte bine.

— Dar nu ne-am apropiat de Berlin.

— Nu, ai dreptate. Dar ne-am îndepărtat de ei și asta e mult mai bine, deocamdată, spuse el împăturind harta. Ai adus cumva și un cort?

— Am o prelată impermeabilă. Am putea să încropim un adăpost. Dar aș prefera un hambar, adăugă șovăitoare. Pământul e atât de ud...

— Bine, hai să găsim un hambar! Va fi mai cald și mai uscat. Sunt niște ferme la liziera pădurii.

— Mai avem de mers?

O ajută să se ridice în picioare și, pentru o clipă, o strânse în braţe.

— Da, îi răspunse apoi. Mai avem ceva de mers.

Și continuară să străbată pădurea cu pași greoi.

— Alexander, e miezul nopţii. Câţi kilometri crezi că am parcurs astăzi?

— Aproape cinci. Peste puţin timp, o să vedem și ogoarele.

Tatiana nu voia să-i spună că se temea de zgomotele stranii ale pădurii. Probabil că nu își mai amintea povestea pe care i-o depănase cândva, în timp ce el zăcea rănit și în pragul morţii, despre aventura trăită în pădure în anii adolescenţei sale. Probabil că nu își mai amintea faptul că momentele petrecute singură și pierdută

în adâncul pădurii reprezentau cea mai cumplită experienţă din viaţa ei.

Ajunseră pe un câmp. Noaptea era senină; Tatiana zărea, la capătul ogorului, forma unui siloz.

— Hai să-l traversăm! îi propuse ea.

Dar Alexander o convinse s-o ia pe căi ocolite. Nu mai avea încredere în spaţii deschise.

Hambarul se afla cam la nouăzeci de metri de casa fermierului. Alexander desfăcu ivărul şi îi făcu semn să intre. Un cal neghează surprins. Înăuntru era cald şi mirosea a fân, a bălegar şi a lapte. Mirosurile îi aminteau de Luga. Provocându-i aceeaşi durere stranie şi senzaţia de pierdere. Toate lucrurile pe care aproape că le uitase în America le retrăia acum cu el.

Alexander rezemă o scară lângă un podeţ aflat deasupra vacilor şi o îndemnă pe Tatiana să urce prima.

După ce se urcară amândoi, ea se aşeză pe un maldăr de fân.

Scoase din rucsac o ploscă cu apă, bău puţin din ea şi i-o dădu apoi lui Alexander.

— Mai ai ceva pe acolo? o întrebă el, bând din ploscă.

Scotoci zâmbind prin rucsac şi scoase un pachet de Marlboro.

— A, ţigări americane! spuse el aprinzând una.

Fumă trei ţigări, fără să spună vreun cuvânt, în timp ce Tatiana îl privea, stând ghemuită în fân. I se închideau ochii.

Când îi deschise, îl văzu pe Alexander scrutând-o în tăcere, cu o tandreţe covârşitoare. Ea se apropie de el în patru labe. Şi îşi ascunse faţa în braţele lui vânjoase, strângându-l cu disperare, în timp ce el îi spunea în şoaptă: Sst, sst!

Nu puteau să vorbească. Prezenţa lui Alexander, mirosul, răsuflarea şi glasul lui o lăsau fără grai.

„Sst, sst!" îi şoptea el, ţinând-o în braţe şi scoţându-i, rând pe rând, boneta, plasa şi agrafele de păr. Şuviţele-i negre îi cădeau libere pe umeri.

Avea părul mult mai lung ca niciodată, aproape până la brâu, iar Alexander i-l dezmierda cu mâinile.

— Dacă închid ochii, spuse în şoaptă, îl văd din nou bălai.

Dar, cum o ţinea în braţe, nici nu părea să vadă, căci îmbrăţişarea lui, deznădăjduită ca aceea a unui orb, împletea deopotrivă dragostea şi pasiunea, suferinţa şi alinarea, teama şi dorinţa, contopindu-le într-un tablou mistuitor.

Ar fi vrut să-i spună mai multe, Tatiana era convinsă de asta. Dar nu putea, aşa că stătea în fân, cu picioarele depărtate, în timp ce ea se pierdea în braţele lui, auzindu-l cum îi şoptea: Sst, sst...

Dar nu ei îi şoptea, ci lui însuşi.

Continuând s-o ţină în braţe, Alexander o întinse în fân. Tatiana îl simţea tremurând ca varga, dar, mistuită şi ea de lacrimi, nu ştia cum să-i ostoiască freamătul lăuntric.

Alexander o sărută, fără să scoată vreun sunet, înăbuşindu-şi pofta şi dorinţa. Nici nu ştiau ce să facă — să se dezbrace? Să rămână îmbrăcaţi? Nu mai conta. Tatiana nu se putea mişca, dar nici nu voia s-o facă. El îi explora cu buzele gâtul şi clavicula, devorând-o cu nesaţ. Ea deschise gura ca să-i şoptească numele sau poate ca să geamă. Lacrimile îi brăzdau tâmplele.

Alexander scoase numai hainele pe care le consideră necesare. Şi începu să-i sondeze adâncurile cu o pasiune răvăşitoare. Tatiana îl devora la rândul ei, strângându-l în braţe, printre şoapte de durere şi strigăte de dorinţă. În dăruirea-i desăvârşită, Alexander făcea dragoste cu ea mistuit de calvarul unui răstignit, eliberat pentru o clipă de pe cruce.

Patima şi nebunia dansului lor o aduseră pe Tatiana în pragul leşinului.

— Şura, te rog! îngăimă ea în şoaptă.

Dar era imposibil. Şi o ştia prea bine. Nu-şi dorea altceva. Şi nici nu putea fi altfel.

Alexander cunoscu o descătuşare frenetică, făcând-o pe Tatiana să urle, gata aproape să leşine, sub imperiul unei pasiuni nimicitoare. Ţipetele ei se înălţară spre cer, peste ogoare, râuri şi păduri.

Rămase deasupra ei, fără să se mişte şi fără să se retragă. Nu îşi putea stăvili freamătul trupului. Ea îl ţinea strâns în braţe. Lipit la piept... Şi atunci...

Sst, sst...

Dar nu era Alexander.

Era Tatiana.

Căzură amândoi într-un somn adânc.

Și niciunul din ei nu scoase încă vreun cuvânt.

Când se trezi, Alexander îi explora din nou adâncurile.

Iar noaptea nu era suficient de lungă.

Tatiana întinse prelata pe fân. Și se dezbrăcară. Iar în noaptea întunecată și tăcută, vărsă lacrimi amare. Plângea, cu răsuflarea întretăiată, pe ritmurile frenetice ale dansului lor, plângea când o săruta, dezmierdând-o cu mâinile și devorând-o cu buzele-i lacome, plângea când îl strângea în brațe și se topea la pieptul său, mistuită de dorința și pasiunea lui, de suferința și neputința lui.

— O, Șura! murmură ea, cu fața lipită de gâtul său.

— Nu știu dacă asta e reacția pe care o voiam, șopti Alexander.

Tatiana ardea și se topea sub atingerile lui mistuitoare, plângând fără încetare și îngăimând uneori: „O, Șura!" Iar el continua dansul nimicitor, cu pași rapizi și lenți, sălbatici și tandri, necruțători și pasionali.

Când jocul lor frenetic luă sfârșit, Alexander rămase nemișcat deasupra ei, iar Tatiana îl mângâia cu tandrețe, plimbându-și mâinile pe trupul lui. Stăteau cuibăriți unul într-altul, în timp ce ea continua să verse lacrimi amare.

— Tatia, *nu* mai plânge de fiecare dată când facem dragoste! îi spuse el cu buzele lipite de obrajii ei umezi. Ce-ar trebui să creadă un bărbat când își vede soția plângând de fiecare dată când fac dragoste?

— Că el este singura ei familie, răspunse Tatiana, cu ochii înotând în lacrimi. Că el este viața ei.

— La fel cum și ea este viața lui, șopti Alexander, contopindu-și trupul cu al ei. Dar pe el nu-l vezi plângând.

Nu stătea cu fața spre ea. Și nu-i vedea chipul.

Începu să-i sărute sânii și abdomenul, poposind, cu tandrețe de această dată, asupra comorilor ei tainice, explorându-i-le cu delicatețe și căldură. Iar gemetele ei erau duioase ca atingerile de catifea.

— „Cine poate găsi o femeie cinstită?" spuse Alexander cu vocea lui melodioasă și profundă, ținând-o în brațe. „Căci ea este mai de preț decât mărgăritarele." (Proverbe 31:10) „Dați băuturi tari celui ce piere ca să bea și să-și uite sărăcia!" continuă cu glas frânt. „Și să nu-și mai aducă aminte de necazurile lui." (Proverbe 31:6-7)

— „Mă voi scula acum și voi cutreiera cetatea, străzile și pieţele și îl voi căuta pe iubitul inimii mele", răspunse Tatiana în șoaptă. „Și l-am găsit pe cel pe care îl iubește sufletul meu. L-am apucat și nu l-am mai lăsat să plece." (Cântarea cântărilor 3:2-4)

Noaptea lăsă locul zorilor și amurgului.

Iar soarele din nord se pogorî asupra Universităţii din Leningrad, asupra Călăreţului de Aramă și a Catedralei Sfântul Isaac. Cerul căpăta nuanţe azurii, apoi violete ca de lavandă și apoi iar trandafirii. Și noaptea nu era suficient de lungă. Cupola de aur a catedralei Petru și Pavel strălucea în bătaia soarelui de amurg, printre undele râului ce se vărsa în lacul Ladoga, trecând prin Schlisselburg și Leningrad, unde poposea doar atât cât să capteze în oglinda apelor sale domul de aur al catedralei și ulmii falnici din Grădina de Vară.

Și noaptea nu era suficient de lungă.

Pentru poveștile lor amare — pentru călătoria însângerată a Tatianei prin Lisiy Nos și prin mlaștinile Finlandei ca să ajungă la Stockholm.

Pentru drama lui Alexander petrecută în celula din Morozovo, pentru cea trăită la poalele Înălţimilor Siniavino și pentru cea din Europa, alături de Nikolai Ouspenski.

Și nici pentru cea de pe râul Vistula.

Și cu atât mai puţin pentru drama trăită în Munţii Sfintei Cruci.

— Nu-mi povesti despre el! îl rugă ea cu glas frânt. Nu am puterea să ascult.

— Iar eu nu am puterea să-ţi depăn povestea.

După ce îi spuse că îl întâlnise pe Pașa, Tatiana rămase inertă, cu genunchii la piept și cu privirea aţintită într-un punct mort,

fără să mai spună vreun cuvânt, în timp ce Alexander stătea lângă ea și îi șoptea printre sărutări:

— Îmi pare rău, Tatiașa, nespus de rău. Am încercat să-l salvez și să ți-l aduc în viață.

— Povestea asta este mult prea copleșitoare.

— Ca și pentru mine.

Tatiana icni, fără alte cuvinte.

— Odată cu moartea lui, am pierdut și dorința de a mai lupta, continuă el. Voința divină nu își mai avea rostul în tot acest haos. Am realizat însă că Pașa n-ar fi avut șanse de scăpare. Nu avea cum să scape. Poate, dacă te predai în mâinile dușmanului, sovieticii îți cruță viața și te aruncă în lagărul din Kolîma. Dar dacă te alături inamicului...

— Știu, Șura.

— În 1944, simțeam cum mor încetul cu încetul, Tania. Nici nu-ți poți imagina prin ce-am trecut în timp ce mă aflam în Polonia în fruntea batalionului penal.

— Chiar *crezi* asta? Ce n-aș fi dat să fac parte dintr-un batalion penal, Alexander!

El își plimbă buzele pe ceafa, pe gâtul și pe umerii ei.

— Tatia, nici măcar tu nu ai cum să-ți închipui ororile trăite acolo. Simțeam că pierdusem orice urmă de umanitate până să-l găsesc pe Pașa. Dumnezeu mi l-a trimis în cale în Munții Sfintei Cruci exact în momentul în care aveam cea mai mare nevoie de el. Credeam că vom scăpa cu viață și că vom reuși să găsim împreună calea spre tine. Nu aveam de unde să știu că tu vei găsi calea spre mine.

— Tu ești cel care ne-a salvat pe toți, Alexander Barrington, șopti Tatiana. Tu ne-ai salvat pe toți.

Alexander căzuse într-un somn adânc, în timp ce Tatiana stătea sprijinită în cot și își plimba ușor degetele pe cicatricele de pe clavicula, brațele, umerii și coastele lui. Nu voia să-l trezească, dar nici nu-și putea stăvili dorința de a-l atinge. Rănile și cicatricele de pe

trupul lui sfidau puterea ei de înţelegere. Cum reuşise să mai rămână în viaţă un om bătut fără milă, frânt, umilit şi deznădăjduit?

Îşi plimbă mâna pe picioarele lui, poposind apoi pe braţe, în timp ce îi scruta chipul adâncit în somn.

„Aceasta este o clipă învăluită în veşnicie. Înainte de a afla adevărul despre existenţa noastră. Dar această clipă ne ajută să ne continuăm drumul în viaţă — deşi avem senzaţia că ne aflăm pe marginea prăpastiei şi că ne vom prăbuşi în abisul vâltorii noastre sufleteşti. Înainte de a cunoaşte dragostea. Dragostea adevărată. Înainte de Leningrad şi de Luga. Înainte de Lazarevo şi de minunile iubirii. Înainte de toate acestea, ne-am plimbat amândoi prin Grădina de Vară, atingându-ne braţele uneori şi împletindu-ne privirile, surâsurile şi gândurile, în timp ce mă întrebam dacă voi avea vreodată ocazia să-ţi gust savoarea buzelor. Clipa în care m-am îndrăgostit de tine în Grădina de Vară, în nopţile albe din Leningrad, este cea care mă ajută să-mi croiesc în continuare drum prin viaţă."

— Ce faci? o întrebă el în şoaptă, trezindu-se din somn.

— Te veghez, îi răspunse ea tot în şoaptă.

Alexander închise din nou ochii şi adormi.

A doua zi, în zori, fermierul intră în hambar să mulgă vacile. Ei stăteau tăcuţi în podeţul de fân şi îl ascultau cu urechile ciulite. După ce plecă, Tatiana se îmbrăcă şi coborî pe scară, ca să mulgă puţin lapte într-o cană pe care o purta cu ea pentru prepararea medicamentelor. El o însoţi, ţinând în mâini ambele pistoale.

Băură laptele cu nesaţ.

— Eşti mai slab ca niciodată, spuse ea. Mai bea nişte lapte! Bea-l pe tot!

Şi îl bău.

— Iar tu eşti mai seducătoare ca niciodată, îi răspunse el aplecându-se deasupra scăunelului pe care stătea ea. Sânii tăi au căpătat forme voluptoase.

— Poate pentru că am devenit mamă, murmură ea sărutându-l. Poate acesta este motivul sau mâncarea din America, n-am de unde să știu.

— Hai înapoi sus! îi spuse după aceea, strecurându-și mâinile prin părul ei.

Și se urcară în podeţul cu fân. Dar înainte de a apuca să se dezbrace, auziră afară zgomotul unui motor. Era șapte dimineaţa. Alexander se uită pe ferestruica hambarului și văzu în curte un vehicul militar. Patru ofiţeri ai Armatei Roșii stăteau de vorbă cu fermierul.

Alexander își întoarse privirea spre Tatiana.

— Cine e? întrebă ea în șoaptă.

— Tania, stai lipită de perete, dar nu prea departe! Ţine la îndemână pistolul P-38 și muniţia!

— Cine e?

— Au venit după noi.

Se furișă, suspinând, spre ferestruică.

— Dumnezeule mare, sunt patru! Ce-o să ne facem? Suntem blocați aici!

— Sst! Poate că vor pleca.

Își pregăti mitraliera, toate cele trei pistoale și Pythonul. Tatiana îi privea printr-un colţ al ferestrei. Fermierul își ţinea braţele larg deschise și ridica din umeri. Soldaţii se apropiau tot mai mult, arătându-i casa, ogoarele și hambarul. El se dădu la o parte din calea lor, indicându-le hambarul cu mâna.

— Revolverul are dublă sau simplă acţiune?

— Poftim?

— Las-o baltă!

— Dublă acţiune, cred. De fapt, sunt aproape sigură, îi răspunse ea, încercând să-și aducă aminte. Vrei să spui că se armează singur, nu-i așa? Da.

Alexander stătea întins în spatele a două baloturi de fân, ţinând în dreapta, lângă el, mitraliera și pistoalele, iar Pythonul în mâini, cu vârful îndreptat spre capul scării. Tatiana stătea lipită de zidul hambarului, cu mâinile pline de cartușe.

— Să nu scoți nici măcar un sunet, Tania! o avertiză el, întorcându-și privirea.

Ea încuviință în tăcere.

Ușa hambarului se deschise și fermierul intră înăuntru, însoțit de unul dintre ofițeri. Inima îi bătea atât de frenetic Tatianei în piept, încât abia auzea ce vorbeau. Ofițerul spunea ceva într-o germană stâlcită, presărată cu cuvinte rusești. Probabil că fermierul îi explicase că nu văzuse pe nimeni prin acele locuri, deoarece ofițerul îi răspunse, țipând, în rusă:

— Ești sigur? Ești absolut sigur?

Se învârtiră astfel în cerc timp de câteva secunde, apoi ofițerul tăcu deodată, scrutând împrejurimile.

— Fumezi? întrebă în rusă.

— *Nein, nein*, răspunse fermierul. *Ich rauche nei in der Scheune wegen Brandgefahr.*

— Ei bine, chiar dacă există pericolul să ia foc, cineva a fumat în nenorocita asta de șură!

Tatiana își puse mâna la gură ca să nu țipe.

Ofițerul ieși din hambar. Ea îl văzu pe ferestruică spunându-le ceva oamenilor săi. Unul dintre ei opri motorul mașinii și își luară cu toții mitralierele.

— Șura! îl strigă în șoaptă.

— Sst! murmură el. Taci din gură! Nici să respiri n-ai voie!

Fermierul stătea în mijlocul șurei când cei patru ofițeri intrară înarmați.

— Pleacă dracului de aici! îi spuse unul dintre ei.

Fermierul o luă la fugă.

— Cine e aici?

Niciun răspuns.

— Cine e aici?

— Nu e nimeni, răspunse un alt ofițer.

— Știm că ești aici, Belov, interveni altul. Ieși afară și nimeni nu va avea de suferit!

Alexander păstră tăcerea.

— Ar trebui să te gândești și la soția ta, nu doar la tine. Nu mai fi atât de egoist! Vrei să rămână în viață, nu-i așa?

Tatiana auzi scârțâitul scării.

Alexander stătea atât de nemișcat, încât ai fi putut să treci pe lângă el fără să-l observi. Scara scârțâi din nou.

— Dacă te predai în liniște, soția ta va obține grațierea, spuse un ofițer de la baza scărilor.

— Suntem înarmați până în dinți, interveni altul. N-ai cum să scapi. Hai să gândim rezonabil!

Alexander nici nu se aplecă. Înclină doar țeava Pythonului și trase un glonț în capul ofițerului de pe scară. Omul căzu pe spate, cuprins de spasme, iar ceilalți își luară armele, dar nu reușiră nici să le mânuiască suficient de repede, nici să se ascundă. Alexander țintì și trase, de trei ori. Ofițerii nu reușiră să se adăpostească și cu atât mai puțin să deschidă focul.

Alexander sări în picioare și se întoarse spre Tatiana.

— Să mergem! spuse el direct, fără să mai lungească vorba. Nu mai putem sta aici nici măcar o secundă. Probabil că fermierul vorbește deja la telefon.

— Dar poate că n-are telefon, murmură Tatiana.

— Nu putem să ne bazăm pe asta, nu-i așa? Hai, grăbește-te!

Ea strânse iute lucrurile, în timp ce Alexander își reîncărcă Pythonul.

— Frumoasă armă, Tania! spuse el. Dar are un recul puternic. Știi cumva care e viteza glonțului?

— Cel care mi-a vândut-o mi-a spus că este de patru sute cincizeci de metri pe secundă.

— Are putere, nu glumă! exclamă Alexander, fluierând admirativ. Aproape ca Șpaghinul meu. Ești gata?

Se uitară pe fereastră, ca să se asigure că nu mai venea nimeni, iar fermeriul se afla în casă, apoi coborâră scara și, trecând peste cadavrele ofițerilor de la ușă — nu înainte ca Alexander să le scotocească prin buzunare, unde găsi un pachet de țigări sovietice —, ieșiră afară. El luă apoi din mașină o mitralieră ușoară și centura

cu cartușe. Tatiana îl întrebă cum aveau să care încă o mitralieră, prevăzută cu biped, pe lângă arsenalul pe care îl aveau deja.

— Nu-ţi face griji în privinţa mea! îi răspunse Alexander punându-și la gât centura cu cartușe. Gândește-te doar la tine!

— Poate ar trebui să luăm mașina, îi sugeră ea.

— Da, bună idee. Și ne oprim la primul punct de control.

Străbătură în fugă câmpurile, îndepărtându-se de fermă și adâncindu-se în pădure.

Merseră cam până la prânz.

— N-am putea să ne oprim puţin? întrebă Tatiana.

Se pregăteau să traverseze un pârâu.

— Cred că ești istovit, continuă ea. Ne spălăm și poate îmbucăm ceva. Unde-am ajuns?

— Nicăieri, răspunse el oprindu-se fără tragere de inimă. Ne-am îndepărtat doar șase kilometri de fermă și de armata sovietică.

— Am parcurs șase kilometri spre sud? întrebă ea, cu speranţă în glas. Asta înseamnă că suntem la doar...

— Mergem spre vest. Nu spre sud.

— Cum adică? îl întrebă privindu-l uluită. La sud e Berlinul.

— Îhî! Exact într-acolo cred și ei că ne îndreptăm.

— Dar, în cele din urmă, va trebui s-o luăm spre sud, nu-i așa?

— Da, în cele din urmă.

Tatiana nu mai spuse nimic. Se spălară pe faţă și pe dinţi.

— Ai grijă să nu-mi dai vreun tub de morfină! spuse Alexander.

Ea scoase câte ceva de mâncare. Și îi arătă, cu un zâmbet, o conservă Spam[1].

— Îmi place, spuse Alexander, zâmbind la rândul lui. Dar cum ai de gând s-o desfaci?

— Pentru că vine din America, îi răspunse ea, are o cheiţă atașată pe capac.

Adusese și niște pâine uscată, dar și câteva felii uscate de mere. Mâncară și băură apă din pârâu.

---

[1] Numele unei conserve de carne produse în 1937 de compania Hormel Foods Corporation, care a cunoscut popularitatea în timpului celui de-al Doilea Război Mondial.

— Gata, hai să mergem! spuse el ridicându-se în picioare.

— Șura! Aș vrea să mă spăl în pârâu, îl rugă ea, ţintuindu-l cu privirea. Bine? Nu va dura mult.

— Bine, încuviinţă oftând. O să fumez o ţigară.

După ce fumă două sau trei ţigări, își scoase hainele și intră în apă după ea.

Stăteau pe un buștean, lângă pârâu, sub baldachinul verde al copacilor, în pădurea izolată și pustie — Tatiana în faţa lui, cu spatele la el. Alexander purta doar o pereche de boxeri, iar ea un maiou alb și o pereche de chiloţi. El îi peria încet cu o mână părul ud și lung, iar cu cealaltă i-l mângâia. Amândoi păstrau tăcerea.

Alexander se aplecă spre ea și, sărutându-i gâtul de jur împrejurul urechii, îi spuse în șoaptă:

— Nu vreau să te mai machiezi de acum înainte, ai înţeles? Vreau să-ţi văd pistruii.

Tatiana toarse domol ca o pisicuţă și își întoarse capul spre el. Se priviră câteva clipe, apoi se sărutară. Alexander scăpă peria din mână și își plimbă degetele pe chipul și pe gâtul ei, zăbovind asupra verighetelor.

Îi dădu capul pe spate, dezmierdându-i cu mâna sânii, abdomenul și zona ascunsă printre coapse. Încetă apoi s-o mai sărute.

— Scoate-ţi hainele! îi șopti el.

Ea se ridică de pe buștean și, întorcându-se cu faţa spre el, se așeză din nou. Se dezbrăcă și se urcă în picioare pe buștean. El îi cuprinse sânii în căușul palmelor și, lipind-o de piept, începu să-și plimbe mâinile pe trupul ei, de la glezne spre păr și de la păr spre glezne. O strânse cu putere în braţe, devorându-i sfârcurile cu buzele.

Gemetele ei de plăcere răsunau în toată pădurea.

Alexander se ridică în picioare și, ţinând-o în continuare în braţe, o purtă spre o stâncă din apropierea pârâului, își scoase apoi boxerii cu o mână și, sprijinindu-se cu spatele de rocă, o așeză deasupra lui. Începu apoi să danseze ușor, împletindu-și mișcările

cu ale ei. Tatiana își înfipse mâinile în părul lui și gemu, lăsându-se purtată pe aripile plăcerii.

Odată ce dansul devenea tot mai frenetic, gemetele ei erau și ele tot mai răsunătoare. Mistuită de plăcere, reușea cu greu să mai stea deasupra lui. Alexander o luă în brațe și o așeză pe prelata impermeabilă. Ea se întinse în fața lui, iar el se așeză în genunchi. O ridică apoi de șolduri și începu să-i exploreze adâncurile cu buzele și cu degetele. Suspinele ei deveneau tot mai frenetice. Se așeză apoi deasupra ei, iar ea țipă de plăcere...

Tatiana încremeni deodată. Nu mai scotea niciun sunet, cu excepția gâfâielilor pe care nu și le putea controla. Strângându-l cu putere în brațe, îi șopti:

— Dumnezeule mare, Șura, ne privește un bărbat!

Alexander încremeni și el.

— Unde? o întrebă, șoptindu-i la ureche, fără să-și întoarcă privirea.

— În partea...

— Orientează-te după ceas, Tania! Spune-mi unde e, în funcție de orele ceasului! Eu sunt la mijloc.

— El este la patru și jumătate.

Alexander stătea complet nemișcat, la fel cum stătuse și în dimineața aceea în hambar. Tatiana scoase un geamăt ca un scheunat de cățeluș.

— Sst! îi spuse el în șoaptă.

Pistolul P-38 se afla pe prelată, lângă mâna lui stângă. Se ridică ușor deasupra Tatianei și, luând arma cu o mișcare fulgerătoare, trase trei focuri. Din pădure se auzi un strigăt, apoi cineva se prăbuși cu zgomot printre arbuști.

Săriră amândoi în picioare. Alexander își puse boxerii, iar Tatiana chiloții. El se duse apoi să cerceteze împrejurimile, înarmat cu Pythonul și pistolul M1911. Ea îl urmă îndeaproape, acoperindu-și sânii cu mâinile.

Dădură peste un bărbat îmbrăcat în uniformă sovietică, ce zăcea rănit la pământ. Două dintre cele trei gloanțe trase de Alexander își nimeriseră ținta: unul în umăr și celălalt în gât. El îi

luă pistolul încărcat și se întoarse în luminișul de lângă pârâu. Tatiana se așeză în genunchi la căpătâiul bărbatului și apăsă cu putere rana de la gât, încercând să-i oprească sângerarea.

— Ce faci, Tatiana? o întrebă Alexander, din spatele ei, cu glas uluit, nevenindu-i să-și creadă ochilor.

— Nimic, răspunse ea, desfăcându-i rănitului gulerul uniformei. Nu poate să respire.

Scoţând un sunet gutural, Alexander o prinse pe Tatiana de mână și, dând-o la o parte din cale, îndreptă Pythonul asupra rănitului și îi trase două gloanţe în cap. Ea ţipă înspăimântată, căzu la pământ și încercă disperată să fugă de Alexander. El o ridică de jos, cu un gest violent, ţinând încă revolverul în mână. Ea închise ochii, zbătându-se în strânsoarea lui, cuprinsă parcă de isterie.

— Tatiana! Ce dracu' faci?

— Dă-mi drumul!

— Nu poate să respire? Dar asta și sper! Acum cu siguranţă nu mai poate. Încerci să-l salvezi pe el sau pe noi? Nu ne jucăm cu viaţa noastră! Doar n-ai de gând să-i alini suferinţa când noi înșine suntem în pericol!

— Încetează, te rog! Dă-mi drumul!

— O, la dracu'! exclamă Alexander, aruncând armele cu o atitudine amenințătoare.

Tatiana stătea în faţa lui, ţinându-și mâinile tremurânde pe piept.

— Ce vrei, Tania? De ce-ai venit aici? Ai vrut să-l lași orfan pe fiul nostru? Nu înţelegi că nu există cale de mijloc? Fie noi, fie ei. Suntem în război, nu pricepi asta?

— Te rog...

— Nu, nu cred că înţelegi! continuă el, strângând-o în braţe. Ne urmărea — *te* urmărea — probabil de la bun început. A văzut și a auzit totul. Și știi ce aștepta? Să terminăm partida ca să mă ucidă și să profite apoi de tine. Pe urmă ţi-ar fi hărăzit aceeași soartă. Nu știm cine este — poate fi soldat sau dezertor. Dar de un lucru sunt ferm convins: nu avea de gând să stea cu noi la masă.

— Dumnezeule mare, dar ce-i cu tine?

El îi cuprinse chipul în căușul palmelor, ca s-o oblige să se uite la el, apoi o îmbrânci cu violență.

— Tocmai tu te-ai trezit să mă judeci? Sunt soldat, nu sfânt, ripostă apoi, scuipând cu dispreț.

— Dar nu te judec. Șura, te rog... îngăimă ea.

— Noi sau ei, Tatiana.

— Tu, Alexander, tu, murmură ea, clătinându-se pe picioare.

El o prinse cu o mână, ca s-o ajute să-și mențină echilibrul, dar nu o strânse în brațe și nici nu-i oferi cuvinte de alinare.

— Chiar nu înțelegi nimic? Du-te și spală-te de sânge, apoi îmbracă-te imediat! Trebuie să plecăm.

Părăsiră luminișul în zece minute. Și porniră să străbată pădurea. Nu vorbeau mai mult decât era necesar — cât se odihneau puțin și beau câteva înghițituri de apă, apoi plecau mai departe. Alexander fuma în timp ce mergea. Se oprea uneori ca să asculte zgomotele din împrejurimi și porneau din nou la drum.

Evitau satele și drumurile pavate. Dar nici fermele nu erau mai sigure. Era vară — anotimpul recoltelor. Peste tot vedeai secerătoare, treierătoare, tractoare și muncitori. Ocoleau perimetrul unui ogor aglomerat, ca să-i evite pe oamenii ce lucrau pământul.

De șase ore se aflau pe drum, străbătând pajiști și păduri și îndreptându-se, în sfârșit, spre sud. Tatiana voia cu disperare să se oprească. Dar Alexander nu încetinea pasul, așa că îl urma, fără să crâcnească.

Ajunseră pe un ogor cu cartofi, iar Tatiana, flămândă, o luă înainte El o prinse imediat de mână și o opri.

— Să nu care cumva s-o mai iei înainte, ai înțeles? Nu știi ce poate ascunde ogorul ăsta.

— Și tu știi?

— Da, pentru că am văzut mii de ogoare ca ăsta.

— Și eu am văzut ogoare, Alexander.

— Minate?

— Este un ogor cu cartofi, răspunse ea, după câteva clipe de tăcere. Nu e minat.

— De unde știi? L-ai studiat cu binoclul? Ai verificat terenul? Ai mers în patru labe, cu baioneta în mână, ca să detectezi minele? Sau îți imaginezi că nu e periculos doar pentru că ogoarele din Luga, unde ai copilărit, nu erau minate?

— Încetează, te rog! spuse ea încet.

El scoase binoclul. Și privi terenul. Totul părea în regulă, dar nu voia să-și asume riscuri. Despături harta și o studie câteva minute.

— S-o luăm spre stânga! spuse apoi. În dreapta e o șosea. Mult prea periculos. Dar pădurea de pe cealaltă parte este deasă și se întinde cam pe șaisprezece kilometri.

Tatiana scoase cinci sau șase cartofi de pe marginea ogorului.

Soarele se pregătea să apună când ajunseră în pădure.

— Ce zici? N-am putea să pescuim? îl întrebă ea, când se opriră lângă un pârâu să bea apă. Dacă faci focul, voi putea să prăjesc cartofii cu peștele. După ce mâncăm, ridicăm tabăra.

Voia să-i zâmbească, dar expresia sumbră de pe chipul lui îi zădărnici gândul.

— Să facem focul? Ți-ai pierdut complet mințile, nu-i așa? Au simțit fumul de țigară în hambar. Ce crezi că își învață câinii să adulmece, dacă nu mirosul de pește prăjit?

— Nu ne mai caută, Alexander. Nu sunt aici.

— Ba da, sunt, îi răspunse el fluturându-și mâna prin aer, fără vreo direcție anume. Iar când vor ajunge aici, va fi prea târziu. Nu vreau să le dau șansa să ne găsească.

— Atunci nu mâncăm nimic?

— Cartofi cruzi.

— Grozav! murmură Tatiana.

Mâncară cartofii cruzi. Și ultima conservă Spam. Ar fi trebuit să ia mai multe, dar cine ar fi crezut că nu vor putea face focul ca să prăjească niște cartofi cu pește? Se spălară din nou în pârâu, iar el fumă încă o țigară.

— Ești gata? o întrebă apoi.

— Pentru ce anume?

— Trebuie să plecăm.

— O, nu, te rog! E opt seara. Trebuie să ne odihnim. Plecăm mâine în zori.

Ar fi vrut să-i spună că îi era teamă să meargă noaptea prin pădure, dar nu voia să-și trădeze slăbiciunea, așa că păstră tăcerea, așteptând ca el să ia hotărârea corectă.

Alexander rămase tăcut.

Tatiana tăcu și ea.

— Hai să mai mergem până când se face zece! îi propuse el, oftând adânc. Apoi ne oprim.

Îl urma îndeaproape, stând aproape lipită de el. Nu-i plăcea însă că nu se afla nimeni în spatele *ei*. Avea senzația că îi urmărea cineva și se răsucea pe călcâie ori de câte ori Alexander se oprea în drum ca să asculte zgomotele pădurii. O dată, auzi ceva căzând, poate o piatră sau o creangă de copac, iar Tatiana țipă înspăimântată și se agăță cu mâinile de el.

— Ce e, Tatiașa? o întrebă Alexander, cuprinzând-o cu brațul.

— Nimic, nimic.

— Hai să ne oprim! îi spuse apoi, bătând-o ușor pe umăr.

Tatiana își mușcă buza ca să nu-l implore să caute un hambar, o șură, un șanț lângă o casă sau chiar un ogor minat — orice, numai să nu petreacă noaptea în pădure.

El încropi un mic adăpost din crengi rigide, peste care întinse prelata impermeabilă. Îi spuse apoi că avea să iasă puțin, dar că se va întoarce repede. Pentru că nu se întorsese nici după cincisprezece minute, Tania ieși afară și îl găsi în apropiere, fumând, cu spatele rezemat de un copac.

— Șura, șopti ea. Ce faci?

— Nimic. Du-te la culcare! Avem o zi grea mâine.

— Vino cu mine în adăpost!

— E prea mic. Stau bine aici.

— Nu e prea mic. Dormim lipiți unul de altul, insistă ea trăgându-l de braț.

El se eliberă din strânsoarea ei.

— Șura... murmură apoi, așezându-se alături în genunchi și cuprinzându-i chipul în căușul palmelor.

— Uite ce e! Nu e cazul să mi te împotrivești tot timpul. Sunt de partea ta. Trebuie să mă lași să fac ce știu că e necesar. Nu pot să mă cert cu tine de fiecare dată când suntem în pericol.

— Știu. Și îmi pare rău. Dar știi că nu mă pot abține. Așa e firea mea.

— Trebuie să te abții. Nu e ușor. Știu că ești copleșită de situație și că ai vrea ca totul să fie altfel, dar trebuie să porți această luptă cu tine însăți și s-o câștigi. Trebuie să duci singură această bătălie. Sau nu-ți mai pasă dacă dușmanul iese învingător? o întrebă el luând-o în brațe.

— Ba da, îmi pasă, răspunse Tatiana lipindu-și chipul de gâtul lui. Voi încerca, bine? îi șopti apoi.

— *Va trebui* să mă asculți, continuă Alexander, strângând-o la piept. Va trebui să faci ce îți spun și să nu mai sari în ajutorul celor care vor să ne omoare. Asta va trebui să faci, murmură el cuprinzându-i chipul în mâini. Tania, în Morozovo, te-am lăsat să pleci. Acum însă nu te mai las. Acum fie trăim, fie murim împreună.

— Da, Alexander, răspunse ea.

— Am lăsat totul deoparte: caracter, temperament, fire. Am păstrat doar trăsăturile care mă ajută să găsesc o cale de scăpare, iar tu va trebui să faci la fel.

— Da, Alexander. Acum hai la culcare!

El clătină din cap.

— Te rog! insistă Tania. Mi-e teamă să stau noaptea în pădure.

Alexander acceptă și se cuibări lângă ea. Tatiana îl înveli cu pătura din cașmir.

— Am cumpărat-o pentru tine în ajunul primului Crăciun petrecut la New York.

— E ușoară și călduroasă, răspunse el. E foarte bună.

O, Doamne, scurtează a cerului învelitoare, ponosită și roasă de stele, ca-n ea să mă înfășor și, în tihnă, eu să dorm!

Stăteau îmbrățișați. „Ca două vase din metal puse unul într-altul", își spuse Tatiana, amintindu-și cum Alexander îi făcuse îngheață în zilele de mult apuse petrecute în Lazarevo.

— Tania, vreau să te întreb ceva. N-o să mă supăr. Mi-am dorit să fii fericită. Ai mai fost cu vreun alt bărbat?

— Nu, răspunse ea şovăind uşor, amintindu-şi că fusese gata să cadă în braţele lui Jeb şi ale lui Edward. Mai este oare cineva binecuvântat şi înzestrat de zei cu harurile tale? spuse apoi, simţindu-l cum se crispează sub atingerile ei. Dar tu ai mai fost cu cineva?

— Nu, răspunse el după o scurtă şovăire. Deşi mi-am dorit s-o fac de câteva ori ca să păcălesc moartea.

— Da, şi eu, mărturisi Tatiana, închizând ochii. Vrei să terminăm... ce-am început mai devreme?

— Nu, răspunse Alexander.

Când deschise din nou ochii, era întuneric, iar el dispăruse. Îl găsi afară, printre copaci, cu mitraliera în mâini.

— Ce faci? îl întrebă.

— Te veghez, îi răspunse.

Tatiana luă pătura şi îl înveli cu ea, apoi se întinse pe jos, cu capul pe genunchii lui. Închise ochii şi căzu într-un somn agitat.

Când se trezi din nou, avea capul sub pătură. O dădu la o parte şi îl văzu pe Alexander fixând-o cu privirea prin întuneric, cu o ţigară în gură. Era încordat ca un arc.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă în şoaptă.

— Iartă-mă, n-am vrut să scutur scrumul în părul tău.

— Nu la asta m-am referit. Ce s-a întâmplat... *cu adevărat*?

— Nu cred că vom reuşi să scăpăm cu viaţă, Tatiana, îi răspunse el uitându-se în altă parte.

Ea îl privi câteva clipe, apoi închise ochii, cuibărindu-se în poala lui.

— Trăieşte de parcă ai avea credinţă şi credinţă ţi se va da! îi spuse apoi.

El păstră tăcerea.

Ea scoase verighetele de la gât. O puse pe cea mai mică pe inelarul ei şi, luându-i mâna — după ce i-o desprinse cu greu de pe mitralieră —, îi strecură pe deget verigheta mai mare. El o strânse de mână şi luă apoi pistolul M1911.

— Nu vrei să dormi? Atunci mă ridic şi eu în capul oaselor.

— Nu, îi răspunse. Nu pot să dorm.

— Ce pot să fac? îl întrebă ea mângâindu-i braţul. Pot să te ajut cu *ceva*? adăugă, înghiontindu-l cu subînţeles.

— Nu.

— Nu? continuă, cu uimire în glas.

— Nu, îi răspunse fără ezitare. Sunt prea multe pericole în jur. N-am de gând să las garda jos, nici măcar pentru o clipă. Ai văzut ce-am păţit ultima oară!

Tatiana adormi. O trezi în zori, sub bolta azurie a cerului. Se spălară în tăcere pe dinţi şi îşi luară lucrurile. Ea se îndepărtă câţiva metri în pădure, iar când se întoarse, îl găsi stând cu spatele la ea.

— Ţi-e foame? îl întrebă, dar nici nu apucă să rostească bine cuvintele, că îl şi văzu răsucindu-se pe călcâie, cu pistoalele îndreptate spre ea.

Lăsă armele jos abia după câteva clipe şi se reapucă apoi de treabă, fără să spună vreun cuvânt.

Tatiana se duse să vadă ce făcea. Scotocea cu zel prin rucsacul ei.

— Ce cauţi? îl întrebă.

— Mai ai ţigări?

— Firește. Am adus șase pachete.

— În afară de alea, îi răspunse ezitând.

— Ai fumat șase pachete de ţigări aseară? îl întrebă, după o scurtă șovăire.

Alexander se apucă să scotocească din nou prin rucsac.

— Dar pachetul pe care l-ai luat de la sovietici?

— Ce-i cu el?

Tatiana se apropie şi îi luă rucsacul din mână. Încercă să-i ia şi armele de la brâu, dar nu o lăsă. Îl strânse în braţe, înarmat cum era până în dinţi.

— Șura, murmură ea, iubitule, totul va fi...

— Hai să mergem! îi răspunse, desprinzându-se din îmbrăţișarea ei. Trebuie să plecăm.

Și porniră la drum. De data aceasta, se îndreptară spre sud. Încetul cu încetul, n-o mai lăsă să se îndepărteze nici măcar un

metru. Nu mai înotau în pârâuri, nu făceau focul și rămaseră în curând fără conserve Spam și fără biscuiți. Adunară doar niște coacăze pe drum. Și găsiră un alt ogor cu cartofi.

Când se lăsă întunericul, îl întrebă dacă puteau să facă focul. La urma urmei, nu văzuseră nimic suspicios toată ziua. Alexander se împotrivi. Tatianei i se părea ciudat că străbătuseră doar șaisprezece kilometri. Mergeau atât de încet... Avea senzația că, dintr-un motiv sau altul, Alexander se temea să ajungă la Berlin. Dar de ce oare?

— Cred că suntem aproape. Foarte aproape. Nu crezi?

— Nu. Mai avem... da, mai avem doar nouă kilometri.

— Am putea să-i parcurgem mâine.

— Nu. Cred că ar trebui să mai rămânem un timp în pădure.

— Să mai rămânem în pădure? Dar tu ești cel care insistă să mergem mai departe, tu nu vrei să te oprești.

— Să ne oprim atunci!

— Dar de fiecare dată când ne oprim, nu facem focul, nu gătim, nu mâncăm, nu înotăm, nu dormim, nu... facem nimic. De ce vrei să rămânem în pădure? Ce-așteptăm?

— Ne caută. Nu auzi?

— Ce să aud?

— Zgomotele pe care le fac. În depărtare. De colo colo. Nu auzi?

Însă Tatiana nu le auzea.

— Dar chiar și așa, insistă ea, Berlinul de Nord se întinde pe kilometri întregi. Nu ne vor căuta peste tot.

— Ba da. Ar trebui să mai rămânem aici.

— Hai să mergem, Alexander! îl rugă apoi, punându-și mâinile pe umerii lui. Hai să pornim la drum și să nu ne mai oprim până la destinație!

— Bine, dacă asta vrei, să mergem atunci! încuviință el îndepărtându-se.

Pădurea devenea tot mai rară pe ultimele sute de metri. Străbăteau povârnișuri și terenuri întinse, străjuite de pâlcuri de copaci.

Mergeau încet, iar la un moment dat, rămaseră două ore printre tufișuri, deoarece Alexander zărise la orizont un camion.

Nu mai întâlneau pârâuri și nici ascunzători. El mergea încordat ca un arc, ținând mitraliera în față. Tatiana nu știa cum să-l ajute. Nu mai aveau nici țigări.

La ora nouă seara, după un drum lung și anevoios, Alexander o lăsă să se odihnească.

— Nu ți se pare că ținutul e liniștit?

— Nu, deloc, îi răspunse el. În depărtare, aud fără încetare zgomote de mașini, voci și lătrături de câini.

— Eu nu aud nimic.

— De ce le-ai auzi?

— Dar *tu* de ce le-auzi?

— Pentru că asta e sarcina mea. Hai, ești gata?

— Nu. Poți să-mi arăți pe hartă unde suntem?

Alexander scoase, oftând, harta, realizată în unități metrice. Tatiana îi urmări degetul cu privirea.

— Dar, Șura, e extraordinar ce-mi arăți! La câțiva kilometri în fața noastră se află un deal, nu prea înalt — șase sute de metri înălțime nu înseamnă prea mult, nu-i așa? Îl putem urca și coborî fără prea mult efort. Când vom ajunge de cealaltă parte, ne vom odihni puțin la poalele dealului. Berlinul se află la doar câțiva kilometri distanță. Mâine, pe la prânz, vom fi deja în sectorul american.

El o privea scrutător. Împături apoi harta, fără să rostească vreun cuvânt, și porni la drum.

Luna se înălțase pe cer, luminându-le calea, astfel încât nu mai erau nevoiți să folosească lanterna. Când ajunseră pe creasta dealului, Tatiana văzu Berlinul în depărtare.

— Hai! îl îndemnă ea. Putem să coborâm dealul în fugă.

Alexander se așeză pe jos.

— Este cât se poate de evident că n-ai învățat nimic din blocada Leningradului. Nici din luptele desfășurate la Pulkovo sau în preajma Înălțimilor Siniavino. Nu ne urnim de pe creasta dealului. Faptul că ne aflăm la înălțime este singurul nostru avantaj. Oferindu-ne, poate, și elementul-surpriză. Dacă zăbovim la poale, am

putea la fel de bine să-i aşteptăm cu braţele ridicate în semn de capitulare.

Tatiana își amintea prea bine luptele de la Pulkovo și Siniavino. Se simţea însă mult prea expusă pe creasta dealului, străjuit de un singur copac și de câţiva arbuști. Dar Alexander nu voia să plece. Așa că rămaseră pe loc.

Nu încropi niciun adăpost, spunându-i să nu scoată nimic din rucsac, cu excepţia păturii, dacă avea nevoie, ca să poată fugi în orice clipă.

— Să fugim? Dar uite ce liniște e peste tot!

Alexander nici n-o asculta. Se îndepărtă câţiva metri, oprindu-se apoi. Ea îi zărea doar silueta.

— Ce faci? îl întrebă apropiindu-se.

— Sap. Nu vezi?

Tatiana îl privi un timp.

— Dar ce sapi? îl întrebă apoi încet. Un mormânt?

— Nu, o tranșee, îi răspunse fără să-și ridice privirea.

Nu-i înţelegea comportamentul. Se temea că lipsa ţigărilor și neliniștea lui accentuată îi provocau o stare temporară de nebunie (spera că era numai temporară). Ar fi vrut să-i spună că era paranoic, dar acest lucru nu avea să se dovedească deloc salutar, așa că se apucă să sape tranșeea alături de Alexander, înarmată cu un cuţit sau cu mâinile goale, până când groapa se dovedi suficient de lungă pentru el.

Terminară în jurul orei două dimineaţa.

Se așezară la poalele teiului. Alexander stătea cu spatele rezemat de trunchiul copacului, iar ea i se cuibări în poală. El refuza să se întindă sau să lase mitraliera din mâini. La un moment dat, arma căzu peste ea, iar Tatiana tresări speriată. Alexander sări imediat în picioare, răsturnând-o la pământ.

Așezându-se din nou la poalele copacului, Tatiana încercă să adoarmă, dar îi era cu neputinţă să se relaxeze când îi simţea alături trupul încordat ca un arc.

— N-ar fi trebuit să te mai întorci după mine, îl auzi spunând. Ar fi trebuit să mă lași aici. Duceai o viaţă frumoasă. Aveai grijă de

fiul nostru. Aveai un loc de muncă, prieteni și promisiunea unui viitor senin în New York. Pentru noi doi nu mai exista speranţă. Ar fi trebuit să laşi lucrurile în voia lor.

„Ce tot spui acolo?" ar fi vrut să-l întrebe. Doar nu vorbea serios, indiferent cât de sumbru părea.

— Şi atunci de ce mi-ai bântuit nopţile pomenindu-l pe Orbeli, dacă voiai să las lucrurile în voia lor? îl întrebă ea. De ce-ai făcut aluzie la viaţa ta irosită în zadar?

— N-am vrut să-ţi bântui nopţile, răspunse el. Ţi-am pomenit de Orbeli ca să-ţi confer încredere.

— Nu! exclamă Tatiana, sărind în picioare și îndepărtându-se câţiva paşi.

— Vorbește încet! îi spuse el apoi, fără să se ridice de jos.

Ea coborî glasul, continuând să rămână în picioare.

— Ai pomenit numele lui Orbeli ca să mă arunci în chinurile iadului!

Și atunci se dezlănţui prăpădul.

— O, da, exact! Căci numai la *asta* îmi stătea gândul în clipele acelea! Cum să-mi arunc soţia în focul Gheenei! ripostă bătătorind mânios pământul cu gheata.

— Ai pomenit numele lui Orbeli ca să mă supui la cazne! exclamă Tatiana.

— Ţi-am spus să vorbești încet!

— Dacă voiai să te cred mort, n-ai fi spus nimic. Dacă voiai cu adevărat să te cred mort, nu i-ai fi cerut lui Sayers să-mi pună în rucsac nenorocita aia de medalie. Știai, și încă *prea* bine, că — dacă aș fi avut vreun indiciu, oricât de mic, sau un singur cuvânt, care să-mi dea de înţeles că trăiești — n-aș fi putut să-mi continui viaţa în tihnă. Orbeli a fost cuvântul care mi-a zdruncinat universul.

— Voiai să auzi un cuvânt și ţi l-am spus. Nu poţi s-o sucești acum după bunul tău plac, Tatiana.

— Trebuia să ne împărtășim adevărul, iar tu ai pus capăt existenţei noastre printr-o minciună sfruntată. Mi-ai sfâșiat sufletul în fiecare zi. Iar armele ţi-au fost viaţa și moartea. Nu mai aveam cale de scăpare. Și o știai prea bine.

Tăcură câteva clipe. Tatiana încercă să-şi recapete cumpătul şi să-şi stăvilească freamătul lăuntric.

— Călăreţul de aramă m-a bântuit zi şi noapte şi tu-mi spui acum că n-ar fi trebuit să te caut?

Aplecându-se deasupra lui, Tatiana îl prinse cu mâinile şi îl zgâlţâi cu putere. Câteva clipe, Alexander rămase încremenit, fără să se împotrivească sau să se apere, apoi însă o îndepărtă uşor.

— Smulge-mi hainele de pe mine! îi spuse el. Întinde-te goală alături şi smulge-mi cu dinţii carnea de pe oase, cum o făceai în vis! Mănâncă-mă de viu, Tatiana, bucăţică cu bucăţică!

— O, Doamne, Alexander! îngăimă ea prăbuşindu-se.

Şi rămaseră împietriţi la poalele teiului, unul în spatele celuilalt. Tatiana zăcea la pământ, cu faţa ascunsă în mâini. El stătea în capul oaselor, înconjurat de arme.

Orele treceau implacabil.

— Tatiana! îl auzi strigând-o.

Nu mai era nevoie să-i mai spună ceva, căci îi auzea şi ea. Veneau. Şi, de această dată, zgomotul motoarelor, glasurile puternice şi lătratul câinilor nu mai răsunau în depărtare, ci chiar la poalele dealului.

Se pregătea să sară în picioare, când Alexander o apucă de mână. Nu spunea nimic, o ţinea doar de mână.

— Ce faci? îl întrebă în şoaptă. De ce stai pe loc? Hai s-o luăm la fugă! Vom coborî dealul în şaizeci de secunde.

— Iar ei se vor afla pe creastă tot în şaizeci de secunde. De câte ori trebuie să-ţi spun?

— Ridică-te în picioare! Şi vom fugi...

— Unde? Suntem împrejmuiţi de dealuri şi de câmpuri. Doar nu-ţi imaginezi că vei putea să alergi mai repede decât câinii-lup?

Continua s-o ţină de mână, împiedicând-o să se ridice în picioare. Tatiana încercă să se liniştească.

— Câinii ne vor adulmeca mirosul?

— Da, indiferent unde ne vom afla.

Scrută povârnişul dealului. Nu reuşea să-i vadă, dar auzea lătratul frenetic al animalelor şi glasurile oamenilor, care încercau să-i

ţină în frâu, spunându-le în rusă să tacă. Dar câinii continuau să latre, pentru că se aflau în apropierea prăzii, Tatiana o ştia prea bine.

— Ascunde-te în tranşee, Şura! îi spuse ea. Eu o să mă urc în copac.

— Leagă-te cu frânghia! Dacă vor arunca vreo bombă fumigenă, nu vei reuşi să te mai susţii acolo.

— Hai, du-te! Şi dă-mi binoclul! Îţi voi spune câţi sunt.

Alexander îi eliberă mâna şi săriră amândoi în picioare.

— Ai putea să-mi dai şi pistolul P-38. N-avem altă şansă decât să ucidem câinii, continuă, după o scurtă şovăire. Fără ei, nu vor mai avea cum să ştie unde suntem.

Auzindu-i spusele, Alexander schiţă un zâmbet.

— Nu crezi că animalele moarte la picioarele lor le vor oferi vreun indiciu?

Tatiana nu-i zâmbi.

— Dă-mi şi grenadele! Poate reuşesc să le arunc eu.

— Nu, le voi arunca eu. Nu vreau să te văd trăgând acul prea repede. Când vei folosi pistolul, ai grijă la recul! Nu e foarte puternic, dar tot te poate lovi. Şi chiar dacă mai ai gloanţe pe ţeavă, încarcă-l, dacă ai timp! E mai bine să ai opt gloanţe decât unul singur.

Ea încuviinţă dând din cap.

— Nu-i lăsa să se apropie de copac! Cu cât sunt mai departe, cu atât au mai puţine şanse să nimerească ţinta.

Alexander îi dădu apoi pistolul, frânghia, toate gloanţele de calibru 9 mm din geanta de pânză şi o îndemnă să se urce în tei.

— Hai, sus acum! îi spuse apoi. Dar să nu cobori pentru nimic în lume!

— Nu fi prostuţ! îi răspunse ea. O să cobor dacă văd că ai nevoie de mine.

— Nu, se împotrivi Alexander. Cobori când îţi spun eu să cobori. Nu mai am cum să am grijă şi de tine.

— Şura...

— Cobori când îţi spun eu să cobori, ai înţeles? repetă el, dominând-o cu statura lui impunătoare.

— Da, îi răspunse ea cu glas pierdut.

Își îndesă pistolul în pantaloni și își înălță brațele. Prima creangă a teiului era mult prea înaltă și nu se putea agăța de ea. Alexander o ridică în brațe și Tatiana se prinse cu mâinile de ramură, reușind apoi să se urce în copac. El se ascunse în tranșee și își înșirui armele, încărcându-și mitraliera ușoară și instalând-o pe biped, înfășurându-și apoi de jur împrejur centura cu gloanțe și așezându-se, în cele din urmă, în spatele ei. Mitraliera Șpaghin o ținea alături. Centura mai avea 150 de gloanțe.

Tatiana se urcă pe crengi cât putu mai sus. Dar îi era greu să vadă ce se întâmpla: teii au frunzișul extrem de stufos vara. Rupse câteva ramuri mai subțiri și se așeză pe o creangă mai groasă. De la înălțimea la care se afla, distingea povârnișul chiar și în lumina difuză a zorilor. Zărea în depărtare silueta vagă a unor oameni. Mergeau răsfirați, la câțiva metri unul de celălalt, nu în formație de luptă, ci ca niște piese aruncate pe o tablă de șah.

— Câți sunt? o întrebă Alexander.

Tatiana se uită prin binoclu.

— Cam douăzeci.

Inima îi bătea năvalnic, gata parcă să-i iasă din piept. „Cel puțin douăzeci", ar fi vrut să adauge, dar se abținu. Nu vedea câinii. Îi vedea însă pe cei ce îi țineau în frâu, deoarece mergeau mai repede decât ceilalți, cu mișcări ușor spasmodice, de parcă animalele i-ar fi tras după ele.

— Cât de departe sunt?

N-ar fi putut s-o spună cu exactitate. Se aflau în depărtare și erau încă mici. Alexander ar fi reușit să aprecieze distanța, dar nu putea acum să le facă pe amândouă — să-i localizeze și apoi să-i ucidă. Pythonul avea lunetă și era extrem de precis. Nu putea oare să localizeze câinii cu ajutorul revolverului?

— Șura, poți să vezi câinii?

Așteptă răspunsul lui. Îl văzu apoi luând Pythonul și țintind, după care îl auzi trăgând două focuri și lătratul încetă.

— Da, îi răspunse apoi.

Tatiana se uită din nou prin binoclu. Oamenii de la poalele dealului se agitau înspăimântaţi. Începură să fugă care încotro.

— Fug!

Alexander nu avea însă nevoie de alte explicaţii. Sări din tranşee şi deschise focul cu mitraliera. Câteva secunde, Tatiana nu auzi altceva decât zgomotul asurzitor al armei. Când se opri, auzi un şuierat şi văzu o grenadă explodând la câteva sute de metri distanţă, pe povârniş. Următoarea explodă la cincizeci de metri depărtare. Iar cea de-a treia, la douăzeci şi cinci de metri.

— Unde sunt, Tania? strigă el, ţinând încă mitraliera rezemată de umăr.

Ea scrută împrejurimile cu binoclul. Dar ochii îi jucau feste. Oamenii păreau să se târască acum în patru labe, apropiindu-se tot mai mult. Se târau sau se zvârcoleau?

Câţiva se ridicară în picioare.

— Doi sunt în poziţia orei unu pe ceas şi trei în poziţia orei unsprezece, îi strigă ea.

Alexander deschise din nou focul. Dar se opri deodată şi aruncă mitraliera. Ce se întâmplase oare? Văzându-l că ia Şpaghinul, îşi dădu seama că rămăsese fără muniţie. Dar nici acesta nu avea prea multe gloanţe — poate vreo treizeci şi cinci. Le epuiză în doar câteva secunde. Luă apoi pistoalele Colt, trase opt focuri, se opri două secunde, trase alte opt focuri şi se opri din nou încă două secunde. „Ritmul războiului", îşi spuse Tatiana în gând, vrând să închidă ochii. Cei trei oameni aflaţi în poziţia orei unsprezece deveniră cinci, iar celor aflaţi în poziţia orei unu li se alăturară alţi patru. Stând ghemuit la pământ, Alexander continua să tragă fără încetare, oprindu-se doar două secunde ca să încarce armele.

Cei de la poalele dealului ripostau şi ei, trăgând salve rapide de foc. Deşi trăgeau la întâmplare, gloanţele se apropiau de ţintă. Scrută din nou împrejurimile. Când mitralierele încetau, scoteau o flacără, ajutând-o să-i localizeze mult mai uşor. Alexander îi vedea şi el. Realizând că şi duşmanul îl putea localiza la fel de uşor după flacăra pistoalelor, Tatiana îi strigă să se întindă la pământ. El o ascultă, aruncându-se pe burtă în tranşee.

Un bărbat urca povârnișul dealului, la doar o sută de metri distanță, chiar în fața teiului în care se afla Tatiana.

Îl văzu aruncând ceva. Proiectilul șuieră prin aer, apoi aterizâ și explodă în preajma lui Alexander. Arbuștii și iarba din fața lui luară foc. Alexander scoase focoasele a două grenade și le aruncă spre inamici, fără să vadă însă unde se aflau aceștia.

Tatiana îi vedea. Trase cocoșul pistolului P-38, îl îndreptă spre silueta din fața ei și apăsă pe trăgaci, fără să mai stea vreo clipă pe gânduri. Reculul se dovedi violent, lovind-o cu putere în umăr, dar și mai grav se dovedi zgomotul asurzitor al împușcăturii, deoarece îi afectă auzul. Tufișurile și iarba din fața tranșeei lui Alexander ardeau mistuite de flăcări.

Alexander? îngăimă ea, fără să scoată însă vreun sunet. Se uită din nou prin binoclu. Se lumina de ziuă, iar siluetele stăteau nemișcate la pământ. Tatiana trase alte câteva focuri. Nu se mai auzea zgomotul mortierelor, dar salvele de mitralieră răsunau sporadic de pe povârnișul dealului, toate îndreptate spre mica tranșee a lui Alexander. Tatiana îi zări, ascunzându-se printre tufișuri, la jumătatea coastei. Cum nu putea să vorbească cu el și nici nu-i auzea răspunsurile, își îndreptă din nou pistolul spre țintă și apăsă pe trăgaci, deși nu știa dacă gloanțele aveau să parcurgă două sute de metri. Își dorea să audă ce se întâmpla de jur împrejur, dar auzul nu îi revenise încă. Încărcă pistolul de șase ori.

Alexander continua să tragă. Arbuștii ar fi putut la fel de bine să ia foc de la exploziile propriilor arme. Tatiana nu mai era sigură de nimic. Își îndreptă din nou pistolul spre coasta dealului, închise ochii și trase, apoi îl reîncărcă și trase din nou, până rămase fără gloanțe.

Se așternu tăcerea. Dar poate că nu era deloc așa.

Deschise ochii.

— Păzește-ți spatele! strigă ea, iar Alexander sări din tranșee exact în clipa în care un soldat, ce urcase povârnișul, trase un foc în șanț.

Alexander îl lovi cu piciorul, aruncându-i pușca din mâini, apoi îl izbi din nou cu gheata, îl puse la pământ și se năpusti asupra lui,

luându-se amândoi la trântă. Omul scoase un cuţit din cizmă. Copleşită de scena ce se desfăşura în faţa ochilor ei, Tatiana aproape că-şi pierdu echilibrul. Desfăcu frânghia ce o susţinea de creanga teiului şi, coborând din copac, străbătu în fugă luminişul spre cei doi bărbaţi încleştaţi în luptă. „Încetaţi, încetaţi!" strigă ea ridicând pistolul şi trăgând cocoşul, deşi ştia prea bine că nu mai avea gloanţe. „Încetaţi!" continua să strige, dar cine s-o audă când nici ea nu-şi auzea propriul glas? Alexander îşi ţinea atacatorul de încheietura mâinii încleştate pe mânerul cuţitului.

Tatiana se apropie într-un suflet şi, ridicând pistolul, îl lovi cu putere în ceafă. Soldatul tresări de durere, dar nu scăpă cuţitul din mână şi nici nu-i dădu drumul lui Alexander. El continua să-l ţină de încheietură, împiedicându-l cu greu să nu-i înfigă lama în abdomen. Ţipând înspăimântată, Tatiana îl lovi de mai multe ori cu pistolul. Alexander reuşi, în cele din urmă, să-l apuce de gât şi să i-l sucească cu un gest iute al mâinii. Omul se prăbuşi inert peste el. Alexander îl aruncă la pământ şi sări apoi în picioare, plin de sânge şi încordat ca un arc. Îi spuse ceva, dar Tatiana nu îl auzea. Îi făcu apoi semn să se retragă. Ea aruncă pistolul şi se retrase câţiva paşi. Luându-i arma, Alexander o îndreptă spre soldat şi trase, dar nu se auzi nimic.

Pistolul nu mai avea gloanţe, ar fi vrut Tatiana să-i spună, dar el o ştia deja. Luă atunci Pythonul şi îl îndreptă spre atacator, dar nu apăsă pe trăgaci. Omul avea gâtul rupt. Aruncând revolverul, se duse spre ea şi o strânse în braţe ca s-o liniştească.

Amândoi gâfâiau, cu răsuflarea întretăiată. Alexander era murdar de scrum negru, iar braţul, capul, pieptul şi umărul îi sângerau din abundenţă.

Îi spuse ceva, dar Tatiana nu înţelegea nimic.

El se aplecă deasupra ei şi îi zise la ureche:

— Bravo, Tania! Dar am crezut că am fost cât se poate de clar. Ţi-am cerut să nu cobori până nu-ţi spun eu să cobori.

Ea îşi ridică privirea ca să vadă dacă nu cumva glumea. Dar nu-şi dădu seama.

— Trebuie să plecăm, îi spuse apoi, strângând-o în braţe. Mai avem doar câteva gloanţe pentru revolver.

— I-ai terminat pe toţi? murmură ea.

— Nu mai ţipa! Nu cred, dar oricum vor trimite alţi soldaţi, şi mai bine înarmaţi. Hai să fugim acum!

— Stai puţin! Eşti rănit.

— Nu mai ţipa! repetă el, acoperindu-i gura cu mâna. Auzul o să-ţi revină în scurt timp, dar, până atunci, taci din gură şi hai să mergem!

Tatiana îi arătă rana de la piept provocată de un proiectil. Alexander se ghemui pe vine, ridicând din umeri. Ea îi rupse mâneca de la cămaşă şi îi smulse bucăţile de şrapnel din umăr; avea o schijă adânc înfiptă în muşchiul deltoid. „Uite, Şura!" îi spuse sau, cel puţin, aşa credea.

— Apuc-o cu degetele şi trage cu putere! îi răspunse el, aplecându-se spre ea.

Tatiana o prinse cu degetele şi o smulse din carne, leşinând aproape, copleşită de durerea pe care i-o provoca. El tresări, dar nu se clinti. Îi spălă apoi rănile cu o soluţie antiseptică şi i le bandajă. Totul dură două minute.

— Ce facem cu rana de la cap? îl întrebă apoi, văzând că sângera din nou.

— Nu mai vorbi! Las-o aşa, te ocupi mai târziu de ea! Să mergem acum!

Tatiana avea chipul pătat de sânge. Se murdărise când Alexander o luase în braţe. Dar nu se şterse.

Lăsând mitraliera descărcată, el luă celelalte arme şi rucsacul, iar ea, trusa medicală, şi coborâră în fugă povârnişul dealului.

Timp de două sau trei ore, străbătură câmpuri şi ogoare, trecând printre pâlcuri de copaci sau pe lângă ziduri din piatră până când locuinţele începură să capete aspecte urbane, pierzându-şi tonalităţile rurale. Tot mai multe străzi le apăreau în cale. Ajunseră, în cele din urmă, în dreptul unui indicator alb, amplasat pe zidul unei clădiri cu trei etaje, năruite de bombardamente, pe care

stătea scris: „PĂTRUNDEŢI ÎN SECTORUL BRITANIC AL BERLINULUI".

Tatianei îi revenise acum auzul. Îl apucă de braţul zdravăn şi îi zâmbi, spunându-i:

— Aproape că am ajuns.

El nu-i răspunse.

Şi, după câteva sute de metri, înţelese şi motivul. Berlinul nu era un oraş abandonat, iar pe străzi se zăreau vehicule şi jeepuri, multe dintre ele aparţinând Forţelor Armate Britanice, dar nu toate. Văzură un camion în faţa lor, claxonând zgomotos, ce purta însemnele Uniunii Sovietice: secera şi ciocanul. Alexander o împinse în pragul unei uşi.

— Cât mai e până în sectorul american? o întrebă el.

— Nu ştiu. Am o hartă cu străzile Berlinului.

Cinci kilometri — atât mai aveau de străbătut. Le luă toată ziua. Alergau la adăpostul clădirilor, oprindu-se în praguri, pe holuri sau la intrările caselor năruite de război.

Când ajunseră în sectorul american, era deja patru după-amiaza.

Găsiră ambasada Statelor Unite pe Clayalle la ora patru şi jumătate. Dar nu puteau traversa strada spre ea, deoarece, în faţa intrării, erau parcate, în şir indian, patru jeepuri cu simbolurile sovietice: secera şi ciocanul.

De data aceasta, Tatiana îl împinse în pragul unei clădiri, sub nişte trepte. Se aşezară amândoi pe scări, încercând să-şi tragă sufletul.

— Nu e obligatoriu să ne caute pe noi, spuse ea cu speranţă în glas. Cred că e o procedură standard.

— Fără doar şi poate. Nu crezi că au fost avertizaţi să pornească în căutarea unor fugari cu semnalmentele noastre?

— Nu, nu cred, răspunse ea cu îndoială.

— Atunci hai să mergem! spuse el ridicându-se în picioare.

Tatiana îl opri.

— La ce te gândeşti, Tania?

— Sunt cetăţean american, răspunse ea, adâncită în gânduri. Am dreptul să intru în ambasadă.

— Da, dar te vor opri înainte să apuci să-ţi exerciţi acest drept.

— Atunci trebuie să găsim altă cale.

Alexander păstră tăcerea. Ea îl scruta din cap până în picioare, la fel de îngândurată. Nu mai era la fel de încordat. Părea să-şi fi pierdut spiritul luptător.

— Hei! spuse ea atingându-i chipul cu mâna. Adună-te, soldat! Lupta nu s-a încheiat încă. Hai să mergem!

— Unde?

— Să-i facem o vizită guvernatorului militar. Nu stă prea departe.

Când ajunseră în apropierea sediului comandamentului american, Tatiana intră într-o clădire de pe bulevard, îşi schimbă hainele de drum cu uniforma de asistentă şi îi făcu semn lui Alexander s-o însoţească spre porţile clădirii, străjuite de santinele. Era ora cinci după-amiază. Nu erau vehicule sovietice în apropiere.

— Te aştept aici. Intră tu singură şi apoi vino să mă iei şi pe mine! spuse el.

— Alexander! îi răspunse apucându-l de mână. Nu plec fără tine. Hai să mergem acum! Dar lasă-ţi armele aici!

— Nu fac niciun pas fără ele.

— Oricum, sunt goale. Şi ne aflăm în faţa sediului guvernatorului militar. Crezi că te vor lăsa să intri înarmat? Lasă-le aici!

Alexander acceptă să lase mitraliera — era prea mare. Punându-le pe celelalte în rucsac, porniră apoi spre poartă. Tatiana, stând alături de soţul ei, ceru o întrevedere cu guvernatorul Mark Bishop.

— Spuneţi-i că îl caută asistenta Jane Barrington! le ceru paznicilor de la poartă.

— Nu Tatiana Barrington? o întrebă Alexander scrutând-o.

— Jane este numele de pe documentele originale ale Crucii Roşii, îi explică ea. În plus, Tatiana sună prea rusește.

Se priviră câteva clipe.

— Sună *într-adevăr* rusește, îi răspunse el domol.

Mark Bishop veni la poartă. Îşi plimbă privirea de la Tatiana la Alexander.

— Intraţi! le spuse apoi. Ai tulburat apele, asistentă Barrington, adăugă, înainte de a deschide porţile.

— Domnule guvernator, vi-l prezint pe soţul meu, Alexander Barrington, răspunse Tatiana în engleză.

— Da, spuse Bishop, fără vreun alt cuvânt. E rănit? întrebă apoi.

— Da.

— Tu eşti teafără?

— Da. Domnule guvernator, aţi putea să ne ajutaţi să ajungem la ambasadă? Trebuie să vorbim cu John Ravenstock, consulul american. Ne aşteaptă.

— Serios?

— Da.

— Îl aşteaptă şi pe soţul tău?

— Da. Soţul meu meu este cetăţean american.

— Serios? Are acte?

— Domnule guvernator, îi răspunse Tatiana privindu-l cu răceală, n-ar fi mai bine să lăsăm consulatul să se ocupe de această afacere? N-are rost să vă implicăm şi pe dumneavoastră. V-aş fi recunoscătoare dacă ne-aţi asigura *un* mijloc de transport, adăugă ea, accentuând articolul nehotărât.

Bishop îi chemă pe doi dintre soldaţii aflaţi de strajă.

— Vrei un jeep, asistentă Barrington, sau...

— O camionetă acoperită ar fi o variantă mult mai bună, domnule guvernator.

— Da, firește.

Tatiana îl întrebă apoi dacă doctorul Flanagan şi asistenta Davenport reuşiseră să se întoarcă în sectorul american.

— Nu pe căi amiabile, dar am reuşit să-i recuperăm acum două zile. Ar fi un eufemism să spun că nu sunt deloc încântaţi de situaţia creată.

— Îmi dau seama. Şi îmi pare nespus de rău. Mă bucur însă că sunt teferi şi nevătămaţi.

— Nu mie trebuie să-mi ceri scuze, asistentă Barrington. Ci lor.

Cei doi soldaţi îi conduseră cu maşina la ambasadă. Stăteau pe podeaua camionetei, cuibăriţi unul într-altul, într-o tăcere apăsătoare.

Tatiana încercă să-i șteargă sângele uscat de pe tâmple. El își retrase capul.

Când portierele se deschiseră, se aflau în sectorul american.

— Totul va fi bine, Șura, îi șopti ea înainte să coboare. O să vezi.

Dar când John Ravenstock ieși pe ușile ambasadei, îmbrăcat la patru ace, și îi întâmpină în curtea pavată, nu părea nici binevoitor, nici prietenos. Fie era mereu un om serios, fie nu voia să facă nici cel mai mic gest care ar fi putut fi interpretat ca un semn de cordialitate.

— Domnule Ravenstock, Sam Gulotta din Washington ne-a sfătuit să luăm legătura cu dumneavoastră.

— O, da, toată lumea m-a contactat în ultimele trei zile, inclusiv Sam, răspunse consulul oftând adânc. Vino cu mine, asistentă Barrington! Soţul tău poate să aștepte aici. Are nevoie de îngrijiri medicale?

— Mai târziu, spuse ea luându-l pe Alexander de mână. Dar trebuie să vină cu noi. Vorbim între patru ochi, dacă doriţi, dar trebuie să intre în clădire. Dacă nu, vorbim aici, în faţa lui.

— Este ora șase seara, spuse Ravenstock clătinând din cap. Programul meu s-a încheiat la ora patru. Trebuie să ajung la o recepţie. Mă așteaptă soția mea.

— Și soţul meu ne așteaptă, răspunse încet Tatiana.

— Da, da, soţul tău... Dar eu mi-am terminat programul. Intraţi, dar vă spun de pe acum că nu am cum să vă rezolv problema în momentul de faţă! O să ajung mult prea târziu la recepţie.

Intrară pe ușile ambasadei și urcară treptele spre etajul doi, unde se afla biroul consului, străjuit cu lambriuri din lemn. Ravenstock îl lăsă pe Alexander în anticameră, în grija unui paznic, și o invită pe Tatiana înăuntru. Ea își întoarse privirea, căci nu voia să-l lase singur pe soțul ei, dar se aflau în incinta ambasadei americane, nu într-o clădire abandonată din Berlinul ocupat de sovietici, unde pericolele îl pândeau la tot pasul. Alexander își scotea deja bricheta și îi cerea ţigări paznicului.

— Nu pot să te invit să iei loc, pentru că nu avem timp de discuţii, spuse consulul închizând ușa biroului.

Era un bărbat cam de cincizeci și ceva de ani, cu părul înspicat, înalt, cu o mustață lungă și sură, răsucită la vârfuri, și sprâncene cărunte, ce îi învăluiau ochii.

Tatiana rămase în picioare.

— Știi oare ce probleme ne-ai creat? întrebă Ravenstock cu înverșunare în glas. Habar n-ai, nu-i așa? Asistentă Barrington, este un privilegiu faptul că te afli în Berlin! Să abuzezi în felul ăsta de uniforma Crucii Roșii și să stârnești mânia foștilor noștri aliați este o adevărată nebunie. Dar nu am timp să dezbat acum subiectul.

— Domnule, consulatul din Statele Unite va autoriza emiterea unui pașaport pentru soțul meu...

— Pașaport! O, Doamne! Da, Sam Gulotta m-a contactat în privința asta. Lasă pașaportul acum! Ne confruntăm cu o problemă spinoasă în momentul de față și cu o situație extrem de tensionată. Îți dai seama sau nu?

— Îmi dau seama că...

— Nu, nu cred că realizezi despre ce este vorba. Comandantul garnizoanei din Berlin, administrația militară sovietică din Germania și Departamentul Securității Naționale din Moscova au luat-o cu toții razna din cauza celor întâmplate, la dracu'!

— Comandantul garnizoanei din Berlin? întrebă Tatiana cu uimire. Generalul Stepanov a luat-o razna?

— Nu, nu el. A fost înlocuit acum două zile cu un general din Moscova, un oarecare Rimakov sau cam așa ceva.

Tatiana păli.

— Și sunt cu toții însetați de sânge. De sângele amândurora! adăugă, după o scurtă șovăire. Se pare că soțul tău le-a încălcat toate legile militare și civile. Este cetățean sovietic, susțin ei, *maior* în armata lor. Mai întâi, l-au acuzat de trădare, de spionaj, de dezertare și de propagandă antisovietică. Apoi, când le-am spus că nu se află în custodia noastră, l-au acuzat că este spion american! Le-am cerut să se hotărască, să ne spună dacă e trădător sau spion. Au refuzat și au ridicat miza, prezentându-ne și capetele tale de acuzare. Ești pe lista dușmanilor poporului încă din 1943 — se pare că n-ai fugit pur și simplu, ci ai dezertat din postul de asistentă

militară din cadrul Armatei Roșii și ai ucis cinci paznici de frontieră ca să fugi din Rusia, inclusiv un locotenent decorat cu medalii de merit. Mi-au spus că fratele tău...

Se opri, scărpinându-se în cap.

— Nu-mi mai aduc aminte ce cuvânt au folosit. În esență, reieșea că e trădător de cea mai joasă speță. Dar nu spion.

— Fratele meu a murit, răspunse Tatiana.

— În concluzie, asistentă Barrington, vor să vă predăm pe amândoi în mâinile lor aici, la Berlin. Așadar, când îmi pomenești de pașaport, habar n-ai despre ce vorbești. Acum trebuie să plec, s-a făcut șase și un sfert.

Tatiana se așeză pe scaunul din fața biroului consului.

— Te rog să nu te așezi!

— Domnule Ravenstock, avem un băiețel în Uniunea Sovietică, insistă ea. Am devenit cetățean american. Soțul meu este și el cetățean american. A venit în Rusia împreună cu părinții lui pe când era doar un adolescent. A fost recrutat în armată pentru efectuarea serviciului militar obligatoriu. N-a avut încotro, cum n-a putut să împiedice nici uciderea părinților săi de mâna NKVD-ului. Vreți să vă citesc regulamentele privind cetățenia?

— Nu, mulțumesc. Le știu pe dinafară.

— Este cetățean american. Și tot ce-și dorește este să se întoarcă acasă.

— Am înțeles ce-și dorește, dar tu înțelegi că a fost condamnat de autoritățile sovietice, conform legislației lor, la douăzeci și cinci de ani de detenție pentru dezertare, trădare și mai știu eu ce altceva? Și, ca să complicați și mai mult lucrurile, nu s-a mulțumit doar să evadeze — cu ajutorul tău — ambele fapte fiind considerate delicte grave —, dar le-ați și nimicit patruzeci de oameni. Acum sunt însetați de sânge și vor cu orice preț să se scalde în el, continuă consulul, uitându-se la ceas și trăgând frustrat de cravată. O, nu! Nu se poate! Uite cât de târziu s-a făcut!

— Domnule, avem nevoie disperată de ajutorul dumneavoastră, răspunse Tatiana.

— Da, firește că aveți. Dar ar fi trebuit să vă gândiți ce faceți înainte de a porni într-o misiune atât de hazardantă.

— M-am întors în Europa ca să-mi găsesc soțul. El nu și-a dorit niciodată să devină sovietic. Eu m-am născut, în schimb, și am crescut pe tărâm sovietic, spuse Tatiana înghițind în sec. Dar asta n-are nicio importanță. Viața mea n-are nicio importanță. Singurul care contează este soțul meu. Dacă veți sta de vorbă cu el, veți afla că a luptat de partea aliaților și că este un soldat extraordinar, care merită să se întoarcă acasă. Armata voastră va fi mândră să aibă un soldat ca el, continuă Tatiana cu glas ferm. Am fost cetățean sovietic. Nu eu i-am omorât pe paznicii de frontieră, dar am fugit, e adevărat. Aveți tot dreptul să mă predați autorităților sovietice. Voi pleca de bunăvoie atât timp cât știu că soțul meu se va întoarce în ținuturile lui natale.

Realiză, chiar în timp ce vorbea, absurditatea și ridicolul situației, căci Alexander nu avea să accepte nici în ruptul capului un scenariu în care Tatiana avea să fie predată în mâinile sovieticilor, iar el să plece în siguranță acasă. Își lăsă capul în pământ, pentru ca Ravenstock să nu-i observe fanfaronada. Își ridică apoi ochii.

Consulul stătea pe marginea biroului și o scruta insistent. Încetă pentru o clipă să se mai agite, până când își aminti că trebuia să se afle în altă parte. Începu să tragă apoi din nou de cravata desfăcută.

— Nu e treaba noastră să ne judecăm aliații, spuse el, tăcând apoi. Sovieticii se dovedesc însă o forță extrem de puternică și de hotărâtă să ocupe Europa. E adevărat că nu fac concesii aliaților și că-și tratează cu dispreț prizonierii de război. Dar voi doi le-ați încălcat numeroase legi.

— Prizonieri de război? Dacă veți ajunge măcar o singură dată în Tabăra Specială Numărul 7, veți vedea cum sunt tratați nu prizonierii germani, ci propriii cetățeni.

Ravenstock îi arătă nervos ceasul.

— Asistentă Barrington, *mi-ar plăcea* să mai stăm de vorbă și să analizăm meritele și defectele Uniunii Sovietice, dar sunt și-așa în mare întârziere. Trebuie să rezolv cumva problema creată, dar o voi face mâine.

— Vă rog să-i trimiteți o telegramă lui Sam Gulotta! stărui Tatiana. Vă va oferi toate informațiile necesare despre Alexander Barrington.

— Mă aflu deja în posesia acestor informații, îi răspunse Ravenstock luând de pe birou un dosar voluminos. Mâine-dimineață, la ora opt fix, vom sta de vorbă cu soțul tău.

— Cine face parte din acest plural colectiv? întrebă ea.

— Eu, ambasadorul, guvernatorul militar și trei inspectori generali ai forțelor armate de aici, din Berlin. După ce va fi interogat de comisia noastră militară, vom hotărî ce e de făcut. Trebuie să înțelegeți însă că armata este deosebit de strictă în privința chestiunilor militare, fie că este vorba de propriii soldați, fie de cei ai altor națiuni. Dezertarea și trădarea sunt considerate acuzații extrem de grave.

— Mă veți interoga și pe mine?

Ravenstock își frecă nasul și clătină din cap.

— Nu cred că e necesar, asistentă Barrington. Acum te rog să te ridici de pe scaun și să te întorci la soțul tău!

Deschiseră ușa biroului. Alexander stătea pe bancă și fuma.

Consulul se îndreptă spre el.

— Mâine vei fi supus unui interogatoriu, îi spuse în engleză. Ce grad militar ai?

— Căpitan, răspunse Alexander tot în engleză.

Ravenstock clătină din cap.

— Tu susții că ești căpitan, ei ne-au spus că ești maior, iar soția ta susține că te-au deposedat de gradele militare. Nu mai înțeleg nimic. Ne vedem mâine la ora opt, căpitane Belov, încheie consulul, scrutându-l din cap până în picioare. Puteți să mâncați la cantina ambasadei sau să luați masa în cameră.

— Cred că ar fi mult mai bine în cameră, răspunse Alexander.

— Prea bine atunci, spuse consulul privind hainele sfâșiate, murdare de noroi și pline de sânge ale lui Alexander. Ai cu ce să te schimbi?

— Nu.

— Mâine-dimineaţă, la şapte, voi trimite pe cineva să-ţi aducă o uniformă de căpitan de la cartierul general. Te rog să fii gata până la şapte şi cincizeci şi cinci de minute, când vei fi escortat în sala de conferinţe!

— Voi fi gata.

— Eşti sigur că nu ai nevoie de îngrijiri medicale?

— Mulţumesc, dar are cine să se ocupe.

— Atunci ne vedem mâine, spuse Ravenstock încuviinţând din cap. Soldat, te rog să-i conduci în camera de la etajul şase şi să le aduci ceva de mâncare! Probabil că sunteţi lihniţi de foame.

Camera era spaţioasă, prevăzută cu parchet, covoraşe, trei ferestre mari şi un tavan înalt. Muluri ornamentale împrejmuiau perimetrul zidurilor. Încăperea era mobilată cu o masă şi scaune confortabile, având chiar şi o baie privată. Alexander aruncă toate lucrurile pe podea şi se aşeză pe un scaun capitonat. Tatiana se plimbă câteva minute prin cameră, privind tablourile, mulurile sau covoraşele. Orice, numai pe Alexander nu.

— S-au ofticat, aşadar, sovieticii? o întrebă el.

— Îţi imaginezi doar, îi răspunse, fără să se întoarcă.

— Îhî, îmi imaginez.

— L-au înlocuit pe Stepanov, continuă Tatiana, întorcându-se cu faţa spre el.

Alexander îşi încleştă uşor mâinile.

— Când a venit să mă vadă în februarie, şi-a exprimat uimirea pentru că a rezistat atâta timp. Situaţia e mult mai neplăcută pentru generalii din armata sovietică postbelică. Prea multe campanii militare s-au soldat cu un eşec şi prea mulţi oameni au pierit, iar vina trebuie aruncată pe umerii cuiva.

— Cum a aflat unde eşti?

— Mi-a văzut numele în registrele lagărului.

— *Mie* nu mi-au arătat registrele.

— Dar tu nu eşti comandantul garnizoanei sovietice din Berlin.

Tatiana se prăbuşi pe pervazul ferestrei şi îşi ascunse faţa în mâini.

— Ce se întâmplă? îngăimă ea. Am crezut că am depășit partea cea mai grea. Am crezut că asta avea să fie partea cea mai ușoară.

— Ai crezut că avea să fie partea cea mai ușoară! exclamă el. Dar când a fost vreodată viața noastră lină? Ți-ai imaginat că, imediat ce vom pune piciorul pe teritoriu american, vom fi întâmpinați cu pâine și sare?

— Nu, dar am crezut că, după ce îi voi explica situația lui Ravenstock...

— Dar poate că Ravenstock este imun la puterea ta de convingere, Tatiana, răspunse Alexander. Este consul... diplomat. Îndeplinește niște ordine și trebuie să facă tot ce-i stă în putință să mențină relațiile cordinale între cele două țări.

— Sam m-a sfătuit să-i cer ajutorul. N-ar fi făcut-o dacă...

— Sam, Sam... Cine e Sam ăsta? Și de ce crezi că NKGB-ul l-ar asculta?

— Știam eu, murmură ea, frângându-și mâinile. N-ar fi trebuit niciodată să venim aici! Ar fi trebuit să fugim în nord, unde nu s-ar fi așteptat nimeni. Ar fi trebuit să luăm un vas spre Suedia, unde am fi primit azil.

— E prima oară când aud planul ăsta, Tania.

— N-am avut timp să cumpănim bine lucrurile. Berlin, Berlin! De ce-am venit la Berlin dacă mi-a trecut prin minte, fie și pentru o clipă, că nu vom găsi ajutor aici?

Cineva bătu atunci la ușă. Se uitară unul la altul. Alexander se ridică să răspundă, dar Tatiana îi făcu semn să se ascundă în baie, pentru orice eventualitate.

Era menajera, care le aduse prosoape curate și cina.

— Ai niște țigări? o întrebă Tatiana cu glas frânt. Ți le plătesc dacă ai vreo două pachete.

Menajera îi oferi trei.

— Alexander! Te simți bine?

Era atâta liniște în baie, încât, înspăimântată la gândul că ar fi putut să pățească ceva, alergă într-un suflet și deschise ușa cu atâta violență, strigând „ALEXANDER!", că dădu peste el, aproape trântindu-l la pământ.

— Ce s-a întâmplat? o întrebă calm. De ce ţipi?

— Nu... Era atâta liniște aici, că...

Alexander îi luă ţigările din mâini.

— Uite, ne-au adus ceva de mâncare! spuse ea arătându-i tăvile cu bunătăţi. Friptură, continuă apoi, schiţând un zâmbet vag. Când ai mai mâncat friptură, Șura?

— Ce e friptura? întrebă el, încercând să zâmbească la rândul său.

Se așezară la masă și luară câteva înghiţituri. Apoi băură apă, iar Alexander fumă o ţigară.

— E bună, nu-i așa?

— Da, e bună.

Mai luară câteva îmbucături, fără să se uite unul la celălalt și fără să vorbească. Se lăsă întunericul. Tatiana se duse să aprindă lumina.

— Nu, las-o așa! îi spuse el.

Singurul licăr de lumină din cameră era fitilul ţigărilor pe care Alexander le fuma una după alta.

Stăteau învăluiţi într-o tăcere apăsătoare și răsunătoare, căci vâltoarea lăuntrică în care se zbăteau amândoi le mistuia sufletele, asurzindu-i cu vuietul ei. Tatiana își auzea freamătul nimicitor, iar Alexander fuma ţigările ca să-și stăvilească propriul zbucium. Ca să-l înăbușe pe al ei.

— Ai învăţat bine engleza, rupse el tăcerea, în cele din urmă.

— Am avut cândva un profesor foarte bun, îi răspunse ea, izbucnind în lacrimi.

— Sst! murmură el, încet ca o boare de vânt, cu privirea aţintită spre fereastra deschisă. Dar rusa ne vine mai ușor amândurora, e mult mai familiară.

— Da, ne provoacă mai multă durere.

— Îmi alină sufletul când o vorbesc cu tine.

Se priviră unul pe celălalt peste masă.

— O, Doamne, ce-o să facem? murmură ea.

— Nimic, răspunse el. Vedem ce se întâmplă.

— De ce te supun unui interogatoriu? Ce rost are?

— De fiecare dată când se ivește o problemă militară, trebuie rezolvată cu mijloace militare. Sovieticii mi-au retras gradul când m-au condamnat, dar sunt conștienți de faptul că armata americană din Berlin nu va lua atitudine împotriva unui civil care cere adăpost. Guvernatorul nici nu va acorda atenție acestei chestiuni, i-o va pasa direct lui Ravenstock. Dar acuzațiile de trădare și dezertare au un impact covârșitor asupra armatei americane și sovieticii o știu prea bine. Nu mai sunt maior de trei ani, dar continuă să-mi spună așa, deoarece gradele militare superioare constituie un subiect sensibil și implică un răspuns militar adecvat. Acesta este motivul interogatoriului de mâine.

— Și cum crezi că vor decurge lucrurile?

El nu-i răspunse. Tăcerea lui era mai cumplită decât oricare alt răspuns negativ, deoarece o făcea să-și imagineze inimaginabilul.

— Nu, îngăimă ea. Nu! Nu pot să... nu voi accepta să...

Își înălță capul și își îndreptă umerii.

— Mă vor preda și pe mine. Nu vei pleca singur.

— Nu fi ridicolă!

— Dar...

— Nu fi ridicolă! repetă el, ridicându-se în picioare, fără să se apropie de ea. Nu vreau să... Refuz să port această discuție, fie ea și teoretică.

— Nu e teoretică, Șura, insistă Tatiana. Și eu mă aflu pe listă. Am vorbit cu Ravenstock, ai uitat? Și Stepanov mi-a spus același lucru. Sunt pe lista dușmanilor poporului. Ne vor pe amândoi.

— O, la dracu'! exclamă el. Ai făcut-o, nu-i așa?

Se duse brusc la fereastră și se uită afară, de parcă ar fi măsurat distanța de la etajul șase până la pământ.

— Tania, spre deosebire de mine, tu chiar ai pașaport american.

— E doar un detaliu tehnic, Alexander.

— Da, un detaliu vital. Și ești cetățean civil.

— Am fost asistentă în Armata Roșie, care mi-a acordat permisiunea de a lucra alături de Crucea Roșie.

— Nu te vor preda.

— Ba o vor face.

— Nici gând! Îi voi convinge mâine să n-o facă.

— Nu! Nu i-ai convins destul? Pe Matthew Sayers, pe Stepanov. M-ai minţit privindu-mă în ochi. Nu e suficient? Iar eu sunt încă aici, continuă ea, clătinând din cap. Nu vei mai convinge pe nimeni.

— Ba da.

— Dar mi-ai spus că vom trăi sau vom muri împreună. Ai uitat? îl întrebă cu ochii înotând în lacrimi.

— Am minţit.

— Ai minţit! Nu mă mir, răspunse tremurând ca varga. Ar fi trebuit să-mi dau seama. Ascultă-mă bine! Nu te vor preda. Dacă o vor face şi te vor trimite în Kolîma, atunci te voi însoţi şi eu.

— Habar n-ai ce spui!

— M-ai ales atunci, la Leningrad, pentru că sunt corectă şi sinceră, spuse Tatiana cu glasul frânt.

— Iar tu m-ai ales pentru că ştiai că îmi apăr cu îndârjire tot ce îmi aparţine, ripostă Alexander. Cu aceeaşi îndârjire ca şi Orbeli.

— O, Doamne! Nu plec fără tine. Dacă te întorci în Uniunea Sovietică, atunci vin şi eu.

— Tania! ţipă Alexander, stând în faţa ei, cu ochii scăpărând. Ce tot spui acolo? Îmi vine să-mi smulg părul din cap şi să ţi-l smulg şi ţie! Vorbeşti de parcă ai fi uitat de unde ai plecat.

— N-am uitat...

— Anchetatorii te vor tortura până le vei mărturisi tot ce ştii despre mine sau până vei accepta să semnezi depoziţia pe care ţi-o pun în faţă. După ce o vei semna, mă vor împuşca pe loc, iar pe tine te vor trimite în Kolîma timp de zece ani, pentru că ai subminat principiile statului sovietic căsătorindu-te cu un spion şi un sabotor.

— Bine, Şura, gata! Am înţeles, spuse Tatiana ridicându-şi mâinile în semn de capitulare, căci îl vedea pierzându-şi cumpătul.

El o apucă de braţe şi o ridică în picioare.

— Şi ştii ce soartă te aşteaptă în lagăre? Să nu cumva să-ţi imaginezi că vei trăi o altă aventură. Vei ajunge în mâinile administratorilor aflaţi mereu în căutare de fete frumoase — nu vei scăpa de privirile lor agile — şi, după ce te vor dezbrăca şi te vor

studia cu atenție, îți vor oferi un post „călduț" la cantina sau la spălătoria lagărului în schimbul favorurilor tale regulate. Tu, ca o fată cuminte ce ești, îi vei refuza, iar ei te vor bate fără milă și te vor silui, apoi te vor trimite să cari bușteni în pădure. Aceasta este soarta tuturor femeilor ajunse în lagăr încă din 1943.

— Te rog, gata! îngăimă Tatiana, temându-se de mânia lui clocotitoare.

— Vei transporta bușteni în camioane până vei uita cu totul cine ești, până vei cădea lată la pământ, cu oasele frânte, și nimeni nu-ți va mai căuta favorurile, nici măcar administratorii lagărelor, care siluesc tot ce întâlnesc în cale, cu excepția femeilor trimise să care bușteni de lemn, căci toată lumea știe că sunt într-o stare deplorabilă, iar rănile suferite sunt incurabile.

Palidă la față, Tatiana încercă să se desprindă din strânsoarea lui Alexander.

— Iar în 1956, când îți vei ispăși sentința, vei fi din nou eliberată în societate, fără să mai ai nimic din tot ce-ai avut cândva, continuă el, fără să-i dea drumul. Nimic, Tania. Absolut nimic.

Ea scoase un geamăt de durere.

— Te vei trezi singură, fără fiul nostru, care va reuși, poate, să schimbe lumea, și fără mine. Te vei trezi singură — fără dinți în gură, fără copii și fără soț, pustiită și frântă, siluită și dezumanizată — în apartamentul de pe Soviet Cinci. Asta îți dorești? o întrebă apoi. Nu știu ce viață ai dus în America, dar spune-mi — ai prefera o existență ca asta?

— Tu ai supraviețuit, ripostă Tatiana, tristă, dar hotărâtă. O să supraviețuiesc și eu.

— Asta numești *tu* supraviețuire? țipă Alexander. Carevasăzică, n-ai murit în scenariul ăsta, nu-i așa? Vrei să cunoști moartea? Prea bine atunci. Asta e cu totul altceva, continuă el, dându-i drumul și îndepărtându-se câțiva pași. Să-ți descriu atunci scenariul morții! Vei pieri de frig și de foame. Leningradul nu te-a doborât, dar Kolîma o va face fără doar și poate. Nouăzeci la sută din toți cei care ajung acolo își pierd viața. Vei pieri, la rândul tău, în urma unui avort pe care ți-l vei provoca singură ori răpusă de infecții, de

peritonită, de pelagră, de tuberculoază sau de rănile căpătate după ce vei îndura bătăi crunte și violuri în grup. Sau poate chiar înainte, adăugă, după o scurtă șovăire.

— O, Doamne, Șura, încetează! șopti ea acoperindu-și urechile cu mâinile.

Amândoi tresăriră înfiorați de spaimă.

Alexander o strânse în braţe, lipind-o de piept. Deși îi auzea răsuflarea întretăiată, străpunsă parcă de cioburi de sticlă, căldura trupului său îi alina sufletul.

— Tania, am reușit să supraviețuiesc pentru că Dumnezeu mi-a hărăzit putere. Toți cei care mi-au aţinut calea și-au pierdut viaţa. Am ucis fără să stau vreo clipă pe gânduri. Dar tu? Tu ce-ai fi făcut? o întrebă ridicându-i capul spre el. Uită-te la tine cât ești de mică! Nu-mi ajungi nici până la umeri.

Desprinzându-se din strânsoarea ei, Alexander o împinse ușor, iar Tatiana se prăbuși pe patul din apropiere.

— N-ai cum să te aperi nici măcar de *mine*, iar eu te iubesc atât cât poate un bărbat să iubească o femeie, murmură el așezându-se alături și clătinând din cap. Tatiașa, lumea lagărelor nu-i este destinată unei femei ca tine — de aceea, Dumnezeu te-a ocrotit și ţi-a hărăzit o altă soartă.

— Dar ţie de ce nu ţi-ar hărăzi altă soartă? îl întrebă cu amărăciune în glas, punându-și mâna pe chipul lui. Ţie — un rege printre oameni.

Alexander nu voia să mai vorbească.

Tatiana ar fi vrut, dar nu putea s-o facă.

El se duse apoi să facă un duș, iar ea se cuibări pe scaunul de lângă fereastra aflată în apropierea patului.

— Vrei să te uiţi puţin la rana de la piept? o întrebă când ieși din baie, cu un prosop în jurul taliei. Cred că s-a infectat.

Avea dreptate. Se pricepea și la asta. Rămase încremenit, în timp ce Tatiana îi făcu o injecţie cu penicilină și îi dezinfectă rana cu fenol.

— Va trebui s-o cos, îi spuse apoi, luându-și aţa chirurgicală.

Își aminti deodată cum o folosise cândva ca să coasă emblema Crucii Roșii pe prelata jeepului finlandez, cu ajutorul căruia reușise să fugă din Uniunea Sovietică. Se clătină sub povara amintirilor. Nu reușise să-l salveze pe Matthew Sayers.

— Nu, las-o baltă! Ai trecut deja prin numeroase încercări.

— Nu, trebuie s-o cos. Voi împiedica astfel răspândirea infecției, iar rana se va vindeca mai repede.

Cum reușea oare să-și mai găsească vorbele?

Scoase apoi o seringă ca să anestezieze locul, dar el o împiedică, prinzând-o de mână.

— Ce e asta? o întrebă clătinând apoi din cap. Nu vreau anestezice, Tania. Dă-mi, mai întâi, o țigară!

Îi puse opt copci. După ce termină, îi atinse ușor rana cu buzele.

— Te-a durut? îl întrebă în șoaptă.

— N-am simțit nimic, îi răspunse trăgând cu poftă din țigară.

Îi pansă rana și îi bandajă brațul până la cot, dar și mâna arsă în urma exploziilor. Încerca în zadar să-și ascundă lacrimile ce îi brăzdau obrajii în timp ce îi îngrijea rănile și își dădea seama, ascultându-i răsuflarea întretăiată, că suferința ei îi sfâșia sufletul. Își stăvilea cu greu dorința de a o atinge, ca în zilele de mult apuse din Leningrad sau din Lazarevo. Știa că, odată cu apropierea sfârșitului, îi era tot mai greu s-o atingă.

— Vrei niște morfină? îl întrebă, ridicându-și privirea.

— Nu, îi răspunse. Voi fi inconștient toată noaptea.

Tatiana făcu șovăitoare un pas înapoi.

— Mi-a plăcut să fac duș, continuă el. Ca și apa fiartă sau prosoapele albe. M-am simțit atât de bine...

— Da, îi răspunse ea. America îți oferă numeroase facilități.

Se întoarseră cu spatele unul la celălalt. Tatiana intră și ea în baie, iar când ieși, înfășurată în prosoape, îl găsi dormind, pe spate, complet dezbrăcat. Îl înveli cu pătura și, așezându-se pe scaunul de lângă pat, îl scrută cu ardoare, ținând în poală geanta cu trusa medicală și strângând în mână flacoanele de morfină.

Nu avea să accepte nici în ruptul capului să-l vadă întorcându-se în Rusia. Prefera să-l încredințeze mai degrabă în mâinile Domnului.

Lăsându-și geanta pe scaun, se cuibări sub pătură și se lipi de trupul lui cald și gol. Îl luă în brațe și, ascunzându-și fața în părul lui, vărsă lacrimi amare. Era cumplit de slab, numai piele și oase.

— Anthony, îl auzi apoi rupând tăcerea, e un băiat frumos?

— Da, îi răspunse, e un băiat minunat.

— Și seamănă cu tine?

— Nu, Alexander, seamănă cu tine.

— Păcat, spuse apoi, întorcându-se spre ea.

Stăteau goi, pe o parte, unul cu fața spre celălalt.

Împletindu-și regretele, răsuflarea și sufletele însângerate și strigându-și durerea în noaptea tumultuoasă.

— Cu sau fără mine, ai trăit și vei continua să-ți trăiești viața după un singur standard, spuse el.

— M-am străduit s-o fac, pentru tine. Am vrut să răzbat, pentru tine. Am încercat să văd viața prin ochii tăi și s-o trăiesc așa cum ți-ai fi dorit.

— Nu, eu m-am străduit să fiu demn de tine. Am vrut să supraviețuiesc pentru tine și să te fac mândră. Am sperat mereu că, indiferent ce-aș fi făcut și cum aveam să răzbat, vei fi mulțumită. Îmi vei încuviința faptele și vei spune: Te-ai descurcat foarte bine, Alexander, te-ai descurcat foarte bine.

Se așternu tăcerea.

Spulberată doar de țipătul unei bufnițe.

Sau poate de aripile unui liliac.

Și de lătratul câinilor.

— Te-ai descurcat foarte bine, Alexander.

El o cuprinse în brațe și își lipi buzele de fruntea ei.

— N-am avut niciodată un viitor împreună. Vom trăi în seara asta cât o viață întreagă, îi șopti apoi. Așa am trăit mereu și așa vom trăi și acum — vom păcăli încă o dată soarta și vom mai fura o noapte împreună.

— Oferă-mi alinare și vino alături! îi răspunse ea. „Scoală-te, iubitule, și vino!" (Cântarea Cântărilor 2:10).

— Știi ce mi-a salvat viața în toți anii petrecuți în batalionul penal și în închisoare? o întrebă, dezmierdându-i spatele cu mâna.

Gândul la *tine*. Îmi spuneam că, de vreme ce tu ai reușit să înfrunți războiul și să fugi din Rusia, însărcinată, alături de un doctor muribund, înarmată doar cu propria voință, puteam să supraviețuiesc și eu. Dacă tu ai reușit să scapi cu viață din Leningrad, trezindu-te în fiecare dimineață și coborând treptele înghețate ca să le aduci alor tăi apă și pâinea cea de toate zilele, îmi spuneam că voi putea supraviețui și eu. Dacă *tu* ai reușit să scapi cu viață, atunci voi reuși și *eu*.

— Habar n-ai cât de greu mi-a fost în primii ani. Nici n-ai crede dacă ți-aș spune.

— Tu îl aveai pe fiul nostru. Eu nu te aveam decât pe tine — pe tine și amintirile noastre. Amintirile din Leningrad și de pe Neva. Amintirile de pe lacul Ladoga, când m-ai purtat pe gheață și mi-ai îngrijit rănile, când mi-ai alinat suferința și mi-ai salvat viața. Când mi-ai potolit foamea și setea. Eu nu aveam nimic decât amintirile din Lazarevo, continuă Alexander cu glas frânt. Și sângele pe care mi l-ai dăruit. Tatiana, erai singura mea forță motrice. Am făcut tot ce mi-a stat în putință ca să mă întorc la tine. M-am predat în mâinile dușmanului ca să ajung din nou la tine. Am fost împușcat și bătut, trădat și condamnat la ani grei de temniță. Nu-mi doream decât să te mai văd o dată. Faptul că ai venit să mă salvezi înseamnă *totul* pentru mine, Tatia. Nu înțelegi? Nimic altceva nu mai contează. Germania, Kolîma, Dimitri, Nikolai Ouspenski, Uniunea Sovietică... nu mai au nicio importanță. Lasă totul să piară în uitare! Ai auzit?

— Am auzit, îi răspunse.

„Călătorim singuri prin lume, dar, dacă avem noroc, trăim un moment când cineva ni se alătură în această călătorie, iar momentul acela ne ajută să îndurăm apoi o viață de singurătate.

Și, pierzându-mă în brațele lui, am prins din nou aripi și am străbătut, plină de speranță și de viață, Grădina de Vară."

41

Berlin, iunie 1946

A doua zi de dimineaţă, se treziră la ora şase. La şapte, menajera le aduse micul dejun şi o uniformă de ofiţer pentru Alexander. Îi spălase şi Tatianei uniforma de asistentă.

Alexander bău o ceaşcă de cafea, mâncă nişte pâine prăjită şi fumă şase ţigări. Tatiana ceru o cafea şi pâine prăjită, dar nu se atinse de ele.

La şapte şi cincizeci şi cinci de minute, doi soldaţi înarmaţi îi însoţiră pe Alexander şi pe Tatiana la etajul trei. Se aşezară în tăcere pe scaunele de lemn din anticameră.

La opt, uşile se deschiseră şi John Ravenstock se ivi în prag.

— Bună dimineaţa amândurora. Vă simţiţi mai bine în haine curate, nu-i aşa?

— Mai ales, în haine americane, răspunse Alexander ridicându-se în picioare.

— O, da, firește. Vino cu mine! Asistentă Barrington, poate ar trebui să aştepţi în camera ta, îi spuse apoi Tatianei. S-ar putea să stăm aici cel puţin câteva ore.

— O să aştept aici, răspunse ea.

— Cum vrei, spuse Ravenstock ridicând din umeri. Cere-i pazniculuisă-ţi aducă nişte apă, dacă vrei!

Alexander îl urmă pe Ravenstock. Înainte de a intra înăuntru, îşi întoarse privirea. Tatiana stătea în picioare. O salută ca un soldat. Iar ea îi răspunse în aceeaşi manieră.

*

Toți șase stăteau la capătul unei mese lungi de conferințe. Alexander rămase în picioare la celălalt capăt.

John Ravenstock făcu prezentările: Mark Bishop, guvernatorul militar („Ne-am întâlnit"), Phillip Fabrizzio, ambasadorul Statelor Unite la Berlin și trei generali din toate ramurile forțelor armate americane încartiruite la Berlin — Armata, Forțele Aeriene și Infanteria Marină.

— Așadar, spuse Bishop, ce ai de zis în apărarea ta, căpitane Belov?

— Poftim, domnule?

— Vorbești engleză?

— Da, firește.

— Din cauza ta, stăm pe un butoi de pulbere aici, la Berlin. Sovieticii cer, *cu insistență*, ca, în momentul în care va intra pe ușile noastre, să-l predăm pe Alexander Belov autorităților ruse. Pe de altă parte, soția ta susține că ești cetățean american. Ambasadorul Fabrizzio ți-a citit dosarul și a descoperit că naționalitatea unui oarecare Alexander Barrington este, într-adevăr, cam nebuloasă. Nu știu ce-ai făcut sau ce n-ai făcut pentru sovietici înainte să fii aruncat în lagărul de la Sachsenhausen. Dar un lucru e cert: în ultimele patru zile, le-ai ucis patruzeci și unu de oameni și autoritățile cer acum să se facă dreptate în numele lor.

— Mi se pare o ironie a sorții ca un comandant militar sovietic, de aici sau de oriunde altundeva, să manifeste un interes subit pentru patruzeci și unu dintre oamenii lor, când am îngropat cu mâna mea cel puțin două mii de oameni în Sachsenhausen pe timp de pace.

— Sachsenhausen este un lagăr pentru criminali condamnați.

— Nu, domnule, este un lagăr pentru soldați ca mine. Sau ca domniile voastre. Locotenenți, căpitani, maiori, chiar și un colonel. Și nu vorbesc despre cei șapte sute de nemți — civili și ofițeri de rang înalt — care au fost fie îngropați, fie incinerați acolo.

— Negi uciderea celor patruzeci și unu de oameni, căpitane?

— Nu, domnule. Voiau să ne omoare pe mine și pe soția mea. N-am avut de ales.

— Ai fugit din lagăr, așadar?

— Da.

— Comandantul Taberei Speciale susține că ai încercat în repetate rânduri să evadezi.

— Da, nu-mi plac condițiile de trai din lagăr.

Generalii schimbară o privire între ei.

— Ai fost condamnat pentru trădare, corect?

— Da, aceasta este acuzația ce mi s-a adus.

— Negi acuzația de trădare?

— Din toată inima.

— Sovieticii susțin că ai dezertat din Armata Roșie când veneau să vă aducă întăriri și provizii și, după ce ai rătăcit prin pădure, te-ai predat de bunăvoie în mâinile dușmanului și ai luptat alături de nemți împotriva oamenilor tăi.

— M-am predat, într-adevăr, în mâinile dușmanului. Nu mai primisem întăriri de două săptămâni și nu mai aveam nici arme, nici oameni pe un front apărat de patruzeci de mii de nemți. Nu am întors niciodată armele împotriva oamenilor mei. Am fost prizonier în Katowice și apoi la Colditz. Nu știu dacă sunteți la curent sau nu, dar capitularea este considerată o infracțiune în cazul soldaților sovietici, așadar pot spune că sunt vinovat.

Generalii păstrară tăcerea.

— Ai noroc că mai ești în viață, căpitane, spuse generalul Pearson de la Infanteria Marină. Am auzit că, din șase milioane de prizonieri sovietici, nemții au lăsat să moară cinci milioane.

— Sunt convins că cifrele sunt cât se poate de veridice, domnule general. Poate, dacă Stalin ar fi semnat acordul de la Geneva, prizonierii ar mai fi astăzi în viață. Englezii și americanii n-au fost uciși cu toții, nu-i așa?

O tăcere adâncă îi întâmpină întrebarea.

— Ce grad militar ai acum?

— Nu mai am niciun grad. Mi l-au retras acum un an, când am fost condamnat pentru trădare.

— Și atunci de ce ți se adresează sovieticii cu gradul de maior? întrebă Bishop.

— Nu știu, răspunse Alexander ridicând din umeri, cu un zâmbet vag pe buze. Până acum un an am fost căpitan, grad pe care l-am purtat timp de trei ani.

— Căpitane Belov, ce-ar fi să începem cu începutul și să ne spui tot ce s-a întâmplat din momentul în care părinții tăi au părăsit America și au venit în Uniunea Sovietică? Ne-ar fi de mare folos să știm cum s-au desfășurat lucrurile. Avem prea multe informații contradictorii. Ceva legat de arestarea și condamnarea ta din 1936, urmate apoi de o evadare. NKGB-ul îl caută de zece ani pe un anume Alexander Barrington. Susțin, de asemenea, că ești și Alexander Belov. Nu știm nici măcar dacă ești aceeași persoană. Ce-ar fi să ne dezvălui adevărata identitate, căpitane?

— Sunt încântat s-o fac, domnule. Vă cer doar permisiunea de a sta jos.

— Se acceptă, răspunse Bishop. Soldat, adu-i oaspetelui nostru niște țigări și un pahar cu apă!

Alexander se afla înăuntru de șase ore. Tatiana își imagina că sovieticii ar fi putut să-l răpească printr-un pasaj secret, dar auzea glasuri înăbușite prin ușile groase din lemn, împletindu-se deseori cu timbrul armonios și familiar al soțului ei, ce vorbea în engleză.

Pășea de colo colo prin cameră, apoi se așeza pe un scaun sau pe jos. Stătea ghemuită sau se legăna dintr-o parte într-alta. Și fragmente de viață îi treceau prin fața ochilor în ambasada Statelor Unite din Berlin.

O revedea pe Jane Barrington, stând în trenul ce-o purta din Leningrad spre Moscova, ținându-și fiul în brațe, convinsă că îl dezamăgise și vărsând lacrimi amare pentru el, în timp ce își dorea cu ardoare ceva de băut. Îl revedea pe Harold în celulă, deplângând soarta lui Alexander. Îl revedea pe Iuri Stepanov, zăcând în mocirla din Finlanda, vărsând și el lacrimi amare pentru Alexander. O revedea pe Dașa în camionul de pe gheața lacului Ladoga, cu chipul brăzdat de lacrimi pentru Alexander. Se revedea pe sine, stând în genunchi în mlaștinile din Finlanda, plină de sânge și

plângând soarta crudă a lui Alexander și a lui Anthony, care își striga tatăl în vis.

Îl revedea traversând strada, cu bereta în mâini, atras de o fată îmbrăcată într-o rochie albă cu trandafiri roșii; îl revedea venind în fiecare zi la uzina Kirov, cu zâmbetul pe buze, străbătând piatră cu piatră și cadavru cu cadavru; îl revedea pe Câmpul lui Marte, sub flori de liliac, cu pușca pe umăr, în timp ce ea îl urma desculță, cu sandalele roșii în mâini; îl revedea purtând-o în brațe pe treptele bisericii unde își uniseră destinul și dansând apoi împreună sub clar de lună în noaptea nunții lor; îl revedea ieșind din apele râului Kama, dându-și părul pe spate și apărând în pragul ușii cabanei din Lazarevo cu toporul și țigara în mână. Îl revedea stând gol, zâmbind și fumând... distrus și pustiit...

Îl revedea însă apoi ivindu-se din apele râului Vistula și privind o lume pustiită de război. Un drum duce spre moarte și altul spre viață, iar el nu știe ce cale să apuce. Își ține însă ochii ațintiți spre podul Sfintei Cruci.

Când Alexander își termină povestea, generalii, ambasadorul și consulul rămaseră cu toții tăcuți.

— Căpitane Belov, ai trăit o viață realmente uluitoare! spuse Bishop. Câți ani ai?

— Douăzeci și șapte.

Bishop fluieră admirativ.

— Susții, așadar, că soția ta, în ciuda faptului că nu știa unde te afli, a venit, înarmată, în Germania, a descoperit lagărul și celula unde te ținea prizonier și ți-a orchestrat evadarea din Tabăra Specială Numărul 7 de securitate maximă? întrebă generalul Pearson din Infanteria Marină a Statelor Unite.

— Da, domnule. Și înainte de a lua o hotărâre, vreau să vă mai spun ceva despre soția mea. Vedeți dumneavoastră... nu cedează prea ușor. A înnebunit cu totul. Nu-și dă seama câte valuri stârnește cu faptele ei. Acum susține sus și tare că se va întoarce cu mine în Uniunea Sovietică și că-și va urma destinul acolo. Vă implor s-o cruțați pe soția mea. Oricare mi-ar fi păcatele, nu merită să

piară în Uniunea Sovietică. Este cetăţean american acum, iar fiul nostru îşi aşteaptă mama acasă. Trebuie să se întoarcă la el. Soarta mea nu are importanţă. Puteţi să mă predaţi sovieticilor, dacă în felul acesta veţi împiedica declanşarea unui scandal.

John Ravenstock păstră tăcerea. La fel şi generalii.

— Şi cum te-ai numi, căpitane, dacă ţi-ai redobândi cetăţenia americană?

— Anthony Alexander Barrington, răspunse el.

Îl priveau cu toţii stăruitor. El se ridică în picioare şi îi salută.

Uşa se deschise şi ieşiră toţi şapte din sala de conferinţe. Alexander era ultimul. O văzu pe Tatiana ridicându-se cu greu de pe scaun. Se sprijini de spătarul acestuia ca să rămână în picioare. Părea mică şi fragilă, iar Alexander se temea că se va frânge cu totul în faţa acelor străini. Voia să-i spună ceva şi s-o liniştească. Dând încet din cap, deschise gura şi îi spuse cu un zâmbet pe buze:

— Mergem acasă.

Tatiana trase adânc aer în piept şi îşi acoperi gura cu mâna.

Se năpusti apoi spre el, fără să-i pese câtuşi de puţin de prezenţa generalilor. Îl strânse cu putere în braţe şi îşi ascunse la pieptul lui chipul brăzdat de lacrimi.

Alexander se aplecă spre ea şi, luând-o în braţe, o învârti prin aer.

Epilog

Alexander și Tatiana ajunseră în aceeași zi din Berlin la Hamburg. Rămaseră la ambasadă timp de două săptămâni, până când Alexander primi pașaportul. Tatiana își decoloră părul, redându-i blondul de odinioară. Sărbătoriră la Hamburg ziua de naștere a Tatianei, care împlinea douăzeci și doi de ani, și aniversarea celor patru ani de căsnicie. Câteva zile mai târziu, se îmbarcară pe *White Star* cu destinația New York. Tatiana îi trimise o telegramă lui Vikki: „NE ÎNTOARCEM ACASĂ". Petrecură cele douăsprezece zile de călătorie în cabina lor, făcându-și apariția numai la orele mesei.

Soarele puternic, ce scălda portul din New York într-o lumină albă, îl orbea pe Alexander, în timp ce privea navele ce străbăteau portul în lung și-n lat. Mii de oameni își așteptau soldații în Battery Park. Printre ei se aflau Vikki și Anthony, îmbrăcați în roșu, alb și albastru și fluturând cu ardoare steguleţe americane. Traversând pasarela, Alexander și Tatiana o văzură pe Vikki alergând spre ei cu Anthony în braţe. Băieţelul sări la pământ și porni în fugă spre mama lui. Refuză să se dezlipească de ea câteva minute bune. Alexander rămase în apropiere. Tatiana rupse vraja îmbrățișării lor și, dându-i-l pe Anthony tatălui său, se duse s-o îmbrăţișeze pe Vikki.

Alexander își luă fiul în braţe. Amândoi se priveau cu o expresie gravă pe chip.

— Anthony, știi cine te ţine în braţe?

— Da, răspunse băieţelul. Tata.

Alexander nu spunea nimic. Continua să-l ţină pe Anthony lipit la piept. Băieţelul rămase un timp nemișcat, apoi își puse braţul pe umărul lui Alexander. Aplecându-și capul, îl scrută pe

Alexander din cap până în picioare, analizându-i atent brâul și apoi spatele.

— Unde ţi-e arma? îl întrebă în cele din urmă.

— N-am adus-o cu mine.

— Nu e la tine?

— Nu, nu e la mine.

— O ţii în altă parte?

— S-ar putea, răspunse Alexander, încercând cu greu să nu zâmbească.

— Pot s-o văd și eu?

— Nu, interveni Tatiana.

— Nu ne lasă mama ta, spuse Alexander.

— Așadar, el e Alexander, zise Vikki cu un zâmbet larg pe buze.

— Da, el e.

— Acum înţeleg totul, continuă ea, strângându-i mâna și dând din cap cu același zâmbet pe buze.

Alexander își ţinu fiul în braţe până ajunseră acasă. Anthony își odihnea mâna pe gâtul tatălui său. Apoi se aplecă și îl întrebă în șoaptă:

— Mi-l arăţi mai târziu?

— Mama ta n-o să fie încântată.

— Nu-i spunem.

— O să afle, crede-mă pe cuvânt!

Vikki le sugeră să sărbătorească întoarcerea lui Alexander acasă la ea.

— Bunicii mei abia așteaptă să te cunoască.

Tatiana îi răspunse că preferau să rămână acasă. Avea să pregătească masa și aveau să meargă altă dată să-i vadă pe Isabella și pe Travis.

— Ce-o să gătești? O, nu! Alexander nu vrea șuncă.

— Ba da, vreau, răspunse el. Vreau ceva american. Burger cu șuncă.

— Da, spuse Tatiana. Se numește *baconburger*.

— Acum mă înveţi tu pe mine engleză, ripostă el strângând-o în braţe.

— Pentru știința ta, se spune *un* baconburger, adăugă Vikki.

Tatiana făcu baconburgeri asezonați cu cartofi. Îi dădu ceva de băut lui Alexander, apoi îi oferi țigări. În cele din urmă, Alexander o prinse de mâini și, ținând-o de șolduri, o obligă să i se așeze în poală.

— Stai jos! îi spuse el. Sunt atât de fericit!

Vikki îi povesti Tatianei că Edward se dovedise de mare ajutor, vizitându-i de „cel puțin" patru ori pe săptămână, luând masa împreună, jucându-se cu Anthony și petrecând majoritatea sfârșiturilor de săptămână alături de ei.

— Cine e Edward? întrebă Alexander, cu mâna pe șoldul Tatianei.

— Un doctor cu care am lucrat la Ellis și la NYU, răspunse Vikki fără șovăire. Un prieten bun. Poate treci mâine pe la NYU să-l saluți, Tania. O să fie încântat să te vadă.

Tatiana îl scrută pe Alexander, care ridică din umeri, spunând:

— Sunt de acord cu tot ce vrei.

Alexander și Tatiana îl duseră pe Anthony la culcare. Băiețelul nu se mai sătura să vorbească cu tatăl lui.

Petrecură apoi o noapte albă, în timp ce Tatiana își înăbuși strigătele cu o pernă. Spre zori, Alexander o lăsă să adoarmă, iar la ora opt dimineața, Anthony se ivi în pragul dormitorului lor. Alexander îl luă în bucătărie.

— Mami doarme, spuse el. Ți-e foame?

— Știi să faci micul dejun?

— Încerc. Ce-ai vrea să mănânci?

— Ce știi să faci?

— Mai nimic.

— Mă mulțumesc cu asta. Și cu puțin lapte, răspunse Anthony râzând.

Când se trezi la ora unsprezece, Tatiana îi găsi pe amândoi pe canapea. Anthony răsfoia *Goodnight Moon*[1], recitându-i lui Alexander, care dormea buștean, replici din memorie.

După ce se trezi și luară masa, porniră toți trei spre NYU.

[1] *Goodnight Moon* — carte pentru copii, scrisă de Margaret Wise Brown și ilustrată de Clement Hurd

Tatiana se întreba dacă să-i descrie relaţia ei cu Edward în mai multe cuvinte, dar se hotărî să păstreze tăcerea. Poate că nu era nevoie de prea multe explicaţii. Dar trebuia să fie corectă faţă de Edward. Îl anunţară de vizita lor și îl aşteptară la cantină, unde luaseră adesea masa împreună. Când Edward intră pe uşile duble, Anthony sări din poala lui Alexander și se duse în întâmpinarea lui, strigând:

— Edward, Edward, vino să-l cunoşti pe tata!

Doctorul și Alexander îşi strânseră mâinile, în timp ce Anthony trăgea de cămaşa tatălui său ca să-l ia în braţe.

Apoi Edward o îmbrăţişă cu stângăcie pe Tatiana. Întrebă dacă toată lumea era bine, dacă avuseseră o călătorie plăcută și dacă Tatiana avea să se întoarcă în curând la muncă.

— Nu ştiu încă, răspunse ea.

Edward clipi și dădu din cap. Stătură un timp de vorbă, apoi o tăcere apăsătoare se aşternu printre ei.

Chiar și după ce plecară de la spital și se urcară în autobuzul ce îi ducea în Central Park, Alexander era în continuare tăcut. Tatiana îl înghionti uşor. El se uita pe geam.

— Afecţiunea pe care i-o poartă lui Anthony pare să depăşească graniţele unei simple amabilităţi, spuse în cele din urmă.

— Da. L-a ajutat să vină pe lume.

— Aha! Nu mă refeream doar la afecţiunea pe care i-o poartă lui Anthony, Tania, adăugă apoi.

— M-a ajutat foarte mult cât am stat singură aici, îi răspunse ea, luându-l de mână. Enorm. El, Vikki, Isabella...

— Ar fi devenit oare stăpânul tău? o întrebă încet, lăsându-și mâna într-ale ei.

Tatiana nu-i răspunse.

Se duseră să se plimbe cu barca pe lacul din Central Park. Tatiana vâslea în timp ce Alexander stătea întins în barcă, împletindu-și picioarele cu ale Tatianei și ţinându-l pe Anthony pe piept.

Încetă să mai vâslească, lăsându-se purtaţi pe undele lacului. Alexander îşi mută poziţia, aşezându-se între picioarele ei, cu spatele la ea, în timp ce Anthony stătea aplecat peste marginea

bărcii, cu mâinile în apă. Tatiana îi ţinea capul cuibărit în poală, învăluindu-l în pletele-i lungi şi bălaie.

— A fost odată ca niciodată, şopti Alexander, o fecioară delicată, ce-a fugit în tărâmul florilor de liliac...

— Şi după ce-a aşteptat în zadar întoarcerea prinţului în armură strălucitoare, continuă ea, porni pe urmele lui, sătulă să-l tot aştepte...

— Dar nu l-a trădat niciodată şi nici nu s-a căsătorit vreodată cu stăpânul locurilor...

— Deşi ar fi meritat s-o facă, de vreme ce el a lăsat-o să aştepte atâta amar de vreme...

— Nu înţeleg de ce te vaiţi, răspunse el ciupind-o. Ar fi trebuit să aştepţi patruzeci de ani.

A doua zi, luară trenul spre Washington DC.

— Trebuie să mulţumim cuiva care ne-a ajutat foarte mult, Şura, spuse ea, ţinând în mână o pungă cu pirogi.

Apoi luară trenul spre Barrington, ca s-o vadă pe Esther. Rămaseră acolo o săptămână, pentru că nici Esther, nici Rosa — care avusese cândva grijă de micul Alexander — nu voiau să-i lase să plece.

Alexander află cu tristeţe că Teddy şi Belinda pieriseră de mult, că vechea lui casă fusese vândută cu mult timp în urmă, iar pădurea din împrejurimi fusese defrişată pentru a face loc caselor de locuit. Dar toţi prietenii lui Esther, rămaşi în viaţă, şi-l aminteau pe Alexander şi cu toţii aveau o poveste de spus. Cu toţii îl strângeau în braţe şi îl atingeau, de parcă ar fi rămas acelaşi băieţel de nouă ani.

— Parcă nimic nu s-a schimbat, Tatiaşa, spuse el plimbându-se pe Main Street, cu Anthony pe umeri. Ai zice că n-am plecat niciodată. Multe lucruri au rămas la fel — casele albe din lemn, numele vechilor restaurante... Da, au apărut magazine noi, oamenii merg cu biciclete şi maşini noi, dar pajiştile sunt îngrijite la fel, iar pe străzi nu vezi gunoaie. Biserica şi-a păstrat strălucirea, ferestrele nu sunt sparte şi uşile au rămas în balamale. Asta e America.

Și totul e perfect. Gândește-te ce-ai fi văzut dacă te-ai fi întors la Leningrad!

— Consiliul local poate va reconstrui și Leningradul după război, spuse ea încet, împletindu-și brațul cu al lui.

El își ridică ochii spre ea. Și privirile li se întâlniră.

— Barrington a renăscut prin propriile forţe, spuse Alexander sărutând-o. E mai curat, mai puternic și mai alb. Sunt tot mai mulţi oameni și mai multe biserici, iar viaţa pare înfloritoare. Totul e așa cum ar trebui să fie.

— Ai uitat să specifici faptul că un întreg oraș îţi poartă numele.

În tren, în drum spre casă, Alexander îl ţinea în braţe pe Anthony, adâncit în somn.

— Tania, trebuie să ne gândim ce vom face de acum încolo, spuse el.

— La ce te referi? Nu vrei să locuim împreună cu Vikki la New York? îl întrebă zâmbind. Facem ce vrei tu, soldat, numai ce vrei tu.

La sfârșitul lui august, își cumpărară o rulotă, își făcură bagajele și, luându-și rămas-bun de la Vikki, Edward și Isabella, porniră toţi trei să cutreiere America. Alexander muncea pe unde apuca. Culegeau mere și cultivau tutun. („Pe gustul tău, nu-i așa, Șura?") Construiau hambare și silozuri, manevrau tractoare, iar în California, în Napa Valley, culeseră struguri atâta amar de vreme, că se gândeau să rămână acolo pentru totdeauna.

Timp de trei ani, străbătură ţara în lung și în lat, toţi trei. Văzură și locuiră în toate statele. Noaptea, când vremea era prielnică, iar Anthony dormea în rulotă, făceau un foc de tabără, ridicau un cort, apoi făceau dragoste și dormeau acolo.

Stăteau din zori și până pe-nserat și de seara până dimineaţa, bucurându-se unul de prezenţa celuilalt, dormind în cort, conducând pe rând rulota, fredonând melodiile difuzate la radio, spunând glume, certându-se pe teme de geografie și vorbind despre război și Ellis Island, despre Daşa și Paşa Metanov, despre Jane și Harold Barrington.

America le vindeca rănile. California îi ajuta să uite războiul. New Yorkul îi alina sufletul Tatianei. San Francisco, Chicago și New Orleans îi tămăduiau cicatricele lui Alexander provocate de anii grei de temniță și de singurătate. Montana, Idaho și Munții Stâncoși îi vindecau rănile lui Alexander provocate de trădări, dar și pe cele ale Tatianei, lăsate în urmă de pierderea familiei sale. Barrington învăluia într-o umbră tămăduitoare amintirea părinților lui Alexander. Undeva, dincolo de Ellis și de Muntele Washington, dincolo de Munții Albi și de Dealurile Verzi din Vermont, dincolo de Dealurile Flint din Kansas și de Munții Blue Ridge, dincolo de Munții Apalași și de Marele Canion, sufletele lor sfârtecate de război se întregiră din nou, redescoperind frumusețea lumii.

Vara în care Anthony împlini șase ani o petrecură în Key West. Stăteau într-un hamac legat de doi palmieri pe plajă și priveau cerul, palmierii și stejarii acoperiți cu mușchi, spunând povești deocheate.

— Ți-ai „perfecționat" limba de când te-am învățat eu engleza, spuse Alexander.

— Aia numești tu „limbă"? răspunse Tatiana. Dacă aș fi folosit fie și doar un sfert din „lecțiile" de engleză pe care mi le-ai predat tu, aș fi fost izgonită din înalta societate.

— Da, dar ți-ai păstra soțul. Nu merită să faci sacrificiul ăsta? o întrebă zâmbind.

Tatiana îi zâmbi și ea, gâdilându-l și continuând să-i spună glume picante.

— Tania, spuse Alexander, stând împreună în hamac în seara următoare, Anthony trebuie să meargă la școală peste două luni.

— Da, așa e.

— Trebuie să ne gândim la ce școală îl înscriem.

— Da.

— Am văzut diverse locuri și am locuit în multe altele. Mie îmi convine oricare dintre ele.

— Oricare, dar fără zăpadă.

— Da. Aș prefera un loc fără zăpadă.

— Și eu, răspunse ea, apoi tăcură amândoi.

— Un loc cald, dar permanent. Vreau să-i conferim stabilitate.

— Da, răspunse simplu Tatiana.

Alexander îi luă mâna și i-o sărută.

— Tatiașa, ai vrea să locuim în Arizona, tărâmul micii primăveri? o întrebă în șoaptă.

— Da, dragostea mea, aș vrea.

Nu voiau să închirieze o casă, pentru că voiau să aibă pământul lor, dar nu aveau destui bani ca să-și clădească o casă de vis. Drămuind banii cu multă cumpătare, își cumpărară o rulotă de două ori mai mare, deși Alexander, mai puțin cumpătat decât Tatiana, voia una de trei ori mai mare. O așezară la drum, în colțul celor nouăzeci și șapte de acri pe care îi aveau în deșertul Sonora, iar Anthony începu clasa întâi la o școală gimnazială din Mesa, Arizona.

Tatiana își găsi un post de asistentă la secția de urgență de la spitalul Phoenix Memorial.

— Secția de urgență îmi conferă impresia că suntem încă în război, spuse ea.

— Și asta e bine?

Alexander găsi de lucru ca șef de echipă pentru un constructor de case.

— Faptul că le construiesc în loc să le dărâm îmi conferă impresia că nu mai suntem în război, răspunse el.

Traiul în rulotă și restrângerea cheltuielilor îi ajutau să pună bani deoparte, în timp ce Alexander învăța cum să pună cadre și placaje din rigips, cum să aplice tencuiala și să zugrăvească, cum să instaleze rețeaua electrică și țevile de canalizare, cum să monteze uși și ferestre, șifoniere și rafturi, cum să facă dulapuri de bucătărie și cum să pună parchet și gresie.

— Îți voi construi cu mâinile mele o casă mare pentru o puzderie de copii.

— Alexander, mai e oare cazul să-ți reamintesc că mi-ai făcut doar niște bănci și o tejghea înaltă unde să țin niște cartofi ipotetici?

Amintirile le stârniră un zâmbet.

— Vreau o puzderie de copii, Tania.

— Hai să facem unul chiar acum!

Trecură însă șapte ani până când Tatiana rămase însărcinată cu cel de-al doilea copil al lor, cincisprezece ani mai târziu după ce se întâlniseră pentru prima oară.

Pe atunci Alexander pusese deja bazele propriei firme de construcție și ridicase o casă mare, din stuc galben, cu acoperișul din țigle roșii, în deșertul Sonora, străjuit de dealurile Maricopa.

Sunt amândoi în grădina de legume. Alexander verifică suportul pentru castraveți pe care îl făcuse săptămâna trecută în timp ce o așteaptă pe Tatiana să aducă un urcior cu ceai de piersici cu gheață și două pahare. Tatiana se întoarce și îi toarnă ceaiul în pahar. El îl bea cu paiul, privind-o fix cu ochii lui în nuanțe de caramel.

— Cândva îmi aduceai și o țigară, spune el. Acum îmi aduci doar ceai cu gheață.

— Dar e mai bun, nu-i așa?

— Nici vorbă, îi răspunde Alexander, cu o expresie în priviri ce părea să spună: *Ți-ai pierdut cumva mințile?*

— Dar o să trăiești și fără ele, spune Tatiana dându-i la o parte de pe frunte câteva șuvițe de păr negru.

— Poate că țigările sunt într-adevăr o otravă lentă, mormăie el, luând plugul manual și mărunțind stratul de legume.

Vorbesc tot în rusă.

— Cine a sunat la telefon?

— Tot domnul McAllister.

— Cât ne mai oferă de data asta? întreabă Alexander râzând.

— Cinci mii de dolari pe acru pentru nouăzeci de acri din pământul nostru. E o ofertă bună, nu-i așa?

— Nu e suficient de bună.

— Susține că boomul economic din Phoenix nu va dura la nesfârșit. Piața de imobiliare a atins apogeul. Ar trebui să vindem acum, cât încă există cereri. Cică suntem lacomi. Ne mai rămân

încă şapte acri. Asta înseamnă că avem mai mult decât majoritatea proprietarilor din Phoenix.

— Data viitoare, să mă chemi la telefon, Tania! O să vorbesc eu cu el. Îl lămuresc eu cum stă treaba. O să vând abia atunci când pământul va ajunge să valoreze un milion de dolari pe acru.

Izbucnesc amândoi în râs, amuzaţi de absurditatea ideii. Se pregătesc să sădească roşii. Alexander o ajută să se aşeze lângă el pe o băncuţă joasă, iar Tatiana răstoarnă seminţele de roşii pe o farfurioară şi începe să scotocească printre ele, căutând seminţele stricate. „Stratul de castraveţi arată bine", îşi spune ea. Alexander instalase suporturile de agăţat săptămâna trecută, iar castraveţii aveau să se cațăre în curând. Tatiana zâmbeşte.

— Te-ai mai gândit la vreun nume, Şura?

— N-am nici cea mai vagă idee. Dacă mai faci vreun băiat, sunt complet lipsit de inspiraţie.

Au trei băieţi deja: Anthony, student în anul I la Academia de Marină Comercială King's Point, Harry şi Charles Gordon, căruia îi spun cu toţii Gordon Paşa sau doar Paşa, care înseamnă suveran în turcă.

— Nu pot să rămân singura femeie din casă. Prea mulţi bărbaţi Barrington, mă simt în minoritate.

— Drept pedeapsă, o să faci doi băieţi gemeni.

— Vreau o fetiţă. Pe care s-o cheme Janie.

— Mda! N-ar fi rău să avem şi o fetiţă Janie.

Tatiana cade pe gânduri.

— Ţi-am spus că Vikki s-a întors din Australia? Vrea să vină la noi şi să stea până la naşterea copilului. Eşti de acord?

— Da, sunt. Spune-i că Steve e din nou singur acum! O să-i facă plăcere s-o însoţească la filme.

— Vikki nu vrea să iasă in oraş. Susţine că se distrează mai mult cu tine decât la cinema.

— Drăguţ din partea ei! Invit-o atunci la spectacolul de vodevil de după-amiază!

Tatiana îşi ridică privirea spre el. Alexander zâmbeşte la fel de fermecător ca întotdeauna. Poartă o pereche de pantaloni scurţi,

crem, din bumbac. Nu are cămașă, iar mușchii vânjoși i se întrezăresc prin pielea arsă de soarele nemilos al Arizonei. Cicatricele rănilor din război îi brăzdează trupul în lung și în lat. Tabloul îi aduce Tatianei un zâmbet pe buze. Lasă jos farfurioara cu semințele de roșii și ia o foarfecă de grădină.

— Șura, ai auzit de incidentul din Mesa, unde o dubă de poliție s-a ciocnit cu o betonieră? Poliția caută acum optsprezece criminali periculoși.

Alexander izbucnește în râs, amuzat de spontaneitatea glumei sale. Tatiana poartă o bluză albă fără mâneci și pantaloni scurți. Are umerii și brațele arse de soare. Părul bălai și decolorat de soare îl ține legat la spate cu o agrafă. Fredonează o melodie cunoscută și plăcută.

— ... *luna pe cer strălucea, sub ale stelelor scântei, ce-n ochi ți le vedeam...*[1]

— Ce-avem la masă? întreabă Alexander.

— La masă? repetă Tatiana, fără să-și ridice privirea spre el, căci e ocupată să rupă frunzele lungi de la baza lujerilor de castraveți. Dar abia ne-am ridicat de la masă.

— Sunt lihnit de foame.

— Tu ești mereu lihnit. Ce zici de niște ton cu pâine albă?

— Grozav! Te duci să-l pregătești? o întreabă apucând plugul. Nu cred că e prea devreme să ne gândim la masă.

— La masă... repetă ea râzând, printre acordurile melodiei pe care o fredonează... ai de ales între o rețetă-surpriză și sandviciuri cu șuncă.

— Mmm, murmură Alexander, lăsând plugul jos.

O privește și își amintește — nu, nu-și amintește, ci o *vede* în Lazarevo, aplecată deasupra cuptorului, stând în genunchi în poienița lor sau prăbușită peste sacii aproape goi de zahăr din Soviet Cinci, în perioada foametei din 1941. O vede luându-i hărțile Scandinaviei din raniță și întrebându-l: *Ce-ai în rucsac, uriașule?*

[1] În original, *the moon was in bloom, there were stars in the skies, except for the few that were in your eyes* — piesă cunoscută sub titlul „The Anniversary Song", adaptare semnată de Al Jolson și Saul Chaplin

Îi vede pistruii și părul bălai și îi aude glasul duios. Și, ca întotdeauna, priveliștea îi provoacă o strângere de inimă, căci imaginea aceasta îi trezește amintiri dureroase.

— Hei! Uită-te la mine! îi spune el.

Tatiana își ridică privirea. Alexander o domină cu statura lui impunătoare, înarmat cu o păstaie de mazăre.

— Lasă armele jos și ridică-te în picioare! îi ordonă el, amenințând-o cu păstaia.

Tatiana lasă foarfeca deoparte, cu un zâmbet pe buze, și se ridică cu greu de jos, cerându-i ajutorul. Sarcina este extrem de avansată. El încearcă să-și descarce „arma", dar Tania îi apucă iute păstaia cu gura, mușcându-l ușor de deget. Alexander o privește cu ardoare, în timp ce îi mângâie cu o mână abdomenul rotund.

— Ce s-a întâmplat? îl întreabă ea, cuprinzându-l în brațe și lipindu-și chipul de pieptul lui gol și transpirat.

Îi aude bătăile frenetice ale inimii și simte cum sângele îi pulsează prin vene. Îi atinge cu degetele o cicatrice de pe spate. Și îi sărută pieptul.

— Tania, ce este un trio rusesc de coarde? o întreabă apoi.

— Nu știu, îi răspunde ea ridicându-și ochii. Ce e?

— Un cvartet de coarde proaspăt întors din Occident.

Tatiana îl privește cu ardoare.

— Ce obții dacă împerechezi un urs alb cu un urs negru? continuă el.

— Nu mă lua cu povestea celor doi ursuleți fericiți!

Alexander o strânge în brațe.

— Ce e, Șura? îl întreabă, îmbrățișându-l cu aceeași tandrețe.

El o privește cu ochii lui de ciocolată.

Ea îi dezmiardă pieptul cu sărutări dulci.

El continuă s-o strângă în brațe.

— Sunt aici, soldat, îi șoptește Tatiana. *Pentru totdeauna.* Atinge-mă, soldat!

O strânge și mai tare, ridicându-i chipul și aplecându-se s-o sărute.

— Te ating, Tatiașa. Și te simt, îi răspunde el.

Renăscuseră amândoi din cenușa suferinței lor, prefăcându-se în doi copii mai îndrăgostiți și mai fericiți ca niciodată. Arseseră pe rug durerea și regretele, calvarul și amintirile, învăluindu-le în faldurile iubirii.

Rătăciseră parcă cinci sute de ani, purtând pe umeri lacrimi și triști, poveri și amărăciuni, toate învăluite însă într-o iubire nețărmurită, căci iubiseră fără îndoieli și temeri, fără șovăieli și căință, ca un testament închinat Domnului și lor înșiși.

Alexander o sărută pe Tatiana și se trezește din nou în Luga, sărutând-o pentru prima oară. Tatiana îi răspunde cu aceeași pasiune și se trezește din nou în Lazarevo, râzând și purtând pe cap bereta lui de ofițer.

Mult ni s-a luat, dar, iarăși, mult mai este,
Deși n-avem puterea de-altădată
Ce zguduia pământ și cer; și suntem
Ce suntem...
Dârzi...[1]

Barrington, Leningrad, Luga, Ladoga, Lazarevo, Ellis Island, Swietokryst, Sachsenhausen, deșertul Sonora, familiile pierdute — toate le sunt gravate în suflet și pe chipuri, ca luna și Mercur, ca Jupiter și galaxia lui Perseu, cu stelele sale explozive, toate învăluite în șoaptele vântului stelar, ce murmură printre Munții Ural și peste apele râului Kama, peste tărâmuri și oceane, printre ceruri presărate cu stele și luni de argint...

Tatiana...

Alexander...

Și călărețul de aramă încremenește.

[1] Alfred, Lord Tennyson, *Ulise*, traducere de Leon Levițchi, *Antologie de poezie engleză de la începuturi până azi*, vol. 3, Editura Minerva, București, 1983